ALEXANDER L. KIELLAND

SAMLEDE DIGTERVERKER

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/samlededigterver0002alex

Alexander L. Kielland

ALEXANDER L. KIELLAND

SAMLEDE DIGTERVERKER

SYVENDE UTGAVE

II. BIND

ARBEIDSFOLK. ELSE
SKIPPER WORSE

GYLDENDAL NORSK FORLAG

OSLO 1929

STANDARDUTGAVENS TEKST
PRINTED IN NORWAY
CENTRALTRYKKERIET
OSLO

ARBEIDSFOLK

(1881)

I.

I Sydvest og udover Fjorden var Himmelen klar og blaahvid. Det stærke Solskin blinkede i Vandet, hvor det var kruset, medens lange Striber af Vindstille strakte sig indimellem.

Der var ingen bestemt Vind.

Snart kom et Pust opover fra Syd; snart førtes den glohede Luft fra Kristianiadalen ud over Byen, gjorde en liden mat Krusning bortover mod Hovedøen og døde hen i haabløs Varme.

Mod Øst stod et Tordenveir, som trak op hver Eftermiddag og faldt ned igjen mod Aftenen.

Naar det bare vilde slaa løs, tænkte Folk. Men det blev det samme Dag efter Dag udigjennem August: Solen bagte, Vinden blaffede hid og did — flyttede Heden uden at sprede den, og Tordenveiret trak op og holdt hele Naturen i sitrende Forventning, og saa gled det ned igjen.

Alle de brede Gader, der løbe mod Syd og Sydvest, vare fulde af Solskin. Skyggen krøb helt indunder Husvæggen og gjorde sig saa smal, at den ikke var til at gaa paa.

I Karl Johans Gade var der bedst om Formiddagen. Man kunde naa uskadt helt op til Storthingsbygningen. Men over Eidsvoldspladsen og opimod Slottet havde Solen samlet sine bedste Kræfter.

De unge Trær hang med Bladene, der vare lodne af graat Støv; Rispoplerne stod bent op og skelede efter sine Skygger. Og Menneskene smuttede fra Busk til Busk som Fugle, medens Fuglene sad stille inderst ved

Stammerne og plirede i Solen eller tog Støvbad i de fortørkede Blomsterbed.

Med opslaaede Paraplyer, Hatten i Haanden og Lommetørklædet hængende som en vaad Klud kavede nogle ulykkelige Herrer sig opover Slotsbakken. Ved Universitetsuhret stod en vissen Gruppe af Aarets Studenter og svedede Latin. Ned af Universitetsgaden kom uforvarende et lidet Vindpust, hvirvlede en Skypumpe af Støv op i Luften og fordelte det over Pladsen; medens Vandet fra Vandkjærrerne lagde sig som et Lag af graa Perler over det tætte varme Støv paa Gaden.

Det skar i Øinene at se mod Slottet, som laa midt i Solen med nedrullede Gardiner. Foran sad Karl Johan paa sin Broncehest; han holdt Hatten i Haanden, forat svale sig. Men udover Byen laa Luften og sitrede som over en Brandtomt. Røgen fra Skorstenene havde samlet sig i en brun Klat lavt nede; og i Øst begyndte Tordenveiret at stige op i hvidgule sammenhængende Bobler som Røgen af svære Kanoner.

De store solide Murhuse — beregnede paa en sibirisk Vinter vare ophedede som Ovne. I de trange Gaardsrum, hvor man maatte ligge paa Ryggen, for at se Himmelen, havde Heden puttet sig ned i fortættet Form. Derfra trængte den ind gjennem Bagdøre og Kjøkkenvinduer, slæbte sig opad Trapper og mødtes med den stegende Sol, der kom fra Gadesiden, fra hele den ophedede Façade af Huset og de mange Vinduer. Der fandtes fra Loft til Kjælder ikke et kjøligt Sted, undtagen i Iskasserne; den langvarige Hede havde sat sig saa fast i Murvæggene, at selv Nætterne var utaalelige.

Luften var kvælende tyk, og alt, som havde Tendens til at lugte ondt, greb Leiligheden til ret at stinke fra sig, saa der ikke var en ærlig Mundfuld Luft at faa i den hele By. —

«Jo nordligere man kommer, desto værre er Heden» — sagde Kopist Mortensen og tog af sig sin Flip; han sad i Skjorteærmer og opknappet Vest.

Den unge Exstraskriver Hiorth, der sad og klistrede Papirposer i et eller andet departementalt Øiemed, vendte sig forarget om. Thi Mortensen var virkelig

uappetitlig, der han sad tyk og sved i sin gulflammede Skjorte. Men Extraskriveren vovede ikke at sige noget; han var ny i Departementet og Mortensen var imponerende.

Alle Vinduer i den store Departementsbygning stod aabne, Dørene mellem Værelserne og ud til Gangene ligesaa. Kopisterne gik paa Besøg til hverandre og klagede over Varmen med to, tre Papirer i Haanden for det Tilfælde, «at de skulde møde nogen».

Exstraskriverne, som endnu vare uvante til «Arbeidet», hang over Bordene som visne Akeleier, fôr stundom iveiret og rodede ivrigt i Papirerne.

Thi der var Papir overalt.

Det væltede ud af Hylderne langs Væggene, foran og ved Siden af hver Mand laa det i svære Dynger. Der var graat Papir, gult Papir, hvidt Papir, Karduspapir, Postpapir, Trækpapir, stemplet Papir, ungt Papir og ældgammelt Papir med fillede Kanter. I enkelte Ark laa det, i Omslag eller i Pakker ombundne med Seilgarn, paa Gulve, Stole og Borde; — Papiret æsede formeligt udover Rummene, saa de Ulykkelige, som færdedes der, syntes maatte være forberedte paa at drukne i Papir eller redde sig ved Svømning.

I Værelset indaf Mortensens sad Kopist Ørseth — en liden sortskjægget Mand med livlige Bevægelser. Han kom just farende ind med en Avis i Haanden: «Har De læst det? — Mortensen! nu gaar det over alle Grændser! — læs mig den Artikel om Arbeidernes Stemmeret; — at sligt skal kunne skrives, trykkes, udbredes offentligt! — aah! — de burde hænges allesammen!»

Mortensen saa ligegyldigt i Bladet: «Det læste jeg imorges, — noget Sludder — Far!»

«Sludder — Mortensen! værre end det; — opviglende, løgnagtigt, samfundsfarligt! aa — naar jeg tænker mig» — udbrød Ørseth med et bittert Smil, «at her gaar de og lefler for Rakket, fraterniserer med Arbeiderne, holder Taler om de gjæve Arbeidsfolk! — som om disse Daglønnere havde taget Patent paa Arbeidet, og som om vi andre ikke vare andet end — end —»

«Dagdrivere» — supplerede Mortensen.

«Netop» — raabte Kopist Ørseth, «og jeg gad dog vide, hvem der arbeider mest — slig en Pukstenshugger eller en af os!»

Idetsamme kom en liden hvidhaaret Mand glidende ind i Værelset. Man kunde aldrig vide, hvor han kom fra; thi Dørene gav ingen Lyd under hans Haand, og han pleiede at gaa paa Filtsko i Departementet.

«Naa Mo» — sagde Mortensen og blinkede fortroligt med Øinene, «er han gaaet?»

«Statsraaden er for et Øieblik siden kjørt ud med Grosserer Falck-Olsen,» svarede Mo og gled videre.

Kopist Ørseth var allerede forlængst tilbage paa sin Plads i Sideværelset, og baade Kopister og Exstraskrivere bøiede sig dybere over Papirhougene, medens den lille Mand passerede.

Det var Departementsbudet Anders Mo. Han bar en langskjødet brun Frak med staaende Krave og hvidt Halsbind helt opunder Hagen. Dette gav ham et overordentligt reputerligt Præg — halvt kvækeragtigt; det blege Ansigt var mildt og venligt, og det snehvide Haar var saa langt i Nakken, at det slog en smuk Krøl udover Frakkekraven.

Da Budet lydløst var forsvundet ind i et af de indre Værelser, raabte Mortensen halvhøit: «Hei — Ørseth! — naar vi nu kunde blive af med Bureauchefen ogsaa, saa skulde det smage godt at tage en kold Øl i «Sumpen» — he?»

«Aa ja!» raabte Exstraskriveren og slap Saksen paa Gulvet.

Mortensen saa paa den unge Herre med et koldt Blik; men pludselig betænkte han sig. Hiorth var Søn af en Amtmand paa Vestlandet, havde meget gode Forbindelser og var formodentlig vel beslaaet med Penge. Han svarede derfor noksaa venlig: «Unge Spire! De skyder en rask Vext.»

Dette forstod Extraskriver Hiorth ikke. Men da han havde lagt Mærke til, at det hørte til departemental bon ton at finde Mortensen vittig, lo han beundrende og vedblev i sin store Uskyldighed: «Hvad jeg mest savner, siden jeg kom i Deptet, er min lille Frokost i Grand

Hotel. Man faar nu om Dagen nogle henrivende Lammekotteletter ristet paa Glo — og frisk Agurksalat — ak!»

Der hørtes et Grynt inde fra Ørseths Rum, og Mortensen sagde: «Agurksalat smager jeg aldrig paa Formiddagen: den repeterer! — men en hollandsk Bif med stegte Poteter og Dram og Øl — det er en Frokost — det!»

«Det faar man ogsaa fortræffeligt i Grand Hotel —»

«Aa — jeg synes ikke, man spiser saa godt der» — henkastede Mortensen.

«Jeg forsikrer Dem, hvis De vilde gjøre mig den Ære at spise med mig, vil jeg garantere —»

Atter kom en Lyd fra Sideværelset, og Mortensen svarede: «Tak! — men det var nu egentlig Ørseth og jeg, som havde tænkt —»

«Hvis De tror —» sagde Exstraskriveren ængsteligt, «at Hr. Ørseth ogsaa vilde vise mig den Ære, saa —»

«Han er forbandet fin paa det, men jeg skal prøve,» svarede Mortensen velvilligt, tog et Tag i Buxelinningen og gik ind i det andet Værelse.

Inde hos Ørseth sad henne i en Krog en halvgammel Fyr ludet over Pulten. Til denne raabte Ørseth — efterat have hvisket lidt med Mortensen: «Hansen! jeg blir kanske nødt til at gaa bort en Stund i Formiddag; De faar sige — om Mo spørger —, at jeg er i Revisionen og konfererer; — hører De? — Hansen Far!»

Den anden duppede lidt med Hovedet.

«Saa sløv er han blevet!» — sagde Mortensen halvhøit, «det var paatide, han kom ud af Bladet.»

Mortensen talte om «Folkets Ven», hvis Redaktion Gamle Hansen — som han kaldtes — netop var bleven nødt til at fratræde, eftersom han førte Bladet i en Retning, som hans Overordnede fandt samfundsfarlig. Nu var Mortensen Redaktør.

Da Ørseth alt begyndte at gjøre sig færdig, mente Mortensen, at det gik vel ikke an at gaa, før de saa Bureauchefen tage sin Formiddagstur. Men idetsamme gik Døren til det indre Værelse op, og Bureauchef Georg Delphin gik ud og nedad Trapperne.

Mortensen vendte tilbage til sin Plads og hviskede til Hiorth: «Jeg fik ham overtalt —», hvorpaa han smaanynnende begyndte at klæde sig paa.

Der var ikke mange, som turde opføre sig saa ugenert i Departementet som Kopist Mortensen. Men for det første var det en bekjendt Sag, at han var en Ven af Anders den Almægtige — som de kaldte Mo; og desuden begyndte man at ymte om, at Statsraad Bennechen stundom benyttede sig af «Folkets Ven».

Derfor var Kopist Mortensens Anseelse i Departementet meget høiere end hans Rang; og det begyndte at gaa aldeles iglemme, at han som Sagfører oppe i Landet havde været indviklet i en meget kompromitterende Svindel med en Fyrstikfabrik.

Da Mortensen havde faaet Frakken vel knappet over den gulflammede, tog de tre Herrer sine Hatte, for at gaa. Men ved Døren vendte Mortensen sig og raabte: «O, I Guder! — han har ikke Papir! den unge Spire vil gaa paa Gaden uden Papir!»

«Hæ?» — sagde Extraskriver Hiorth færdig til at le, saasnart han fik den mindste Tæft af Mortensens Vits.

«Ser De da ikke?» sagde Ørseth; og nu først bemærkede Hiorth, at de andre to havde hver sin Pakke Papir under Armen.

«Mæ — men — hvad skal jeg tage? —» spurgte han raadvild og saa paa sin Papirhoug.

«Hold paa mig — Magdelone!» — raabte Mortensen og saa op i Loftet; «han spørger, hvad han skal tage! — somom ikke alt Papir var godt nok til at gaa paa Gaden med!»

Endelig gik der et lidet Lys op for Extraskriveren; han lavede sig en Pakke som de andres, og alle tre sneg sig ned af Trapperne.

Men i Porten løb en lang tynd Fyr i Arbeidsklæder mod dem.

«Aa — Hr. Redaktør!» sagde han til Mortensen og tørkede Sveden med sit Lærredsforklæde, «vi skulde have et Portrait af General Roberts.»

«Sæt fuldt Skjæg paa Mr. Gladstone —» svarede Redaktøren uden Betænkning.

«Men Gladstone er saa svært skaldet —» indvendte Træskjæreren.

«Saa giv ham en Stanleyhat —» svarede Mortensen roligt.

Fyren hilste og løb over Gaden, medens Extraskriver Hiorth lo beundrende.

«Godt ifra! — Hr. Redaktør!» — sagde han, idet han endog vaagede sig til at slaa Mortensen paa Skulderen — han var jo den, som skulde traktere —; «men ved De, hvorledes General Roberts ser ud?»

«Ingenlunde» — svarede Mortensen.

«Men sæt nu, Generalen slet ikke bærer Skjæg — eller for Exempel bare Moustacher som jeg?»

«Saa har Generalen barberet sig, efterat vort Billede blev taget; — det er soleklart!»

«Nu maa vi dele os,» sagde Ørseth; «De Mortensen faar gaa opover —»

Idetsamme bandte Mortensen stygt; de to andre vendte sig, og midt imod dem kom Bureauchef Delphin gaaende — elegant og rolig med sit lille ondskabsfulde Smil.

«Nu kan De tro, her bliver Løier,» mumlede Ørseth.

Extraskriver Hiorth rystede af Skræk. De hilste alle tre meget forvirret; Georg Delphin nikkede skjødesløst og syntes at ville passere uden videre. Men med ét stansede han foran Mortensen og spurgte med udsøgt Venlighed: «De — Hr. Mortensen! — har uden Tvivl et Par Fyrstikker tilovers?»

Mortensen krympede sig, medens han fandt frem Fyrstikkerne; men Bureauchefen tændte sin Cigar med stor Omhu, takkede og gik videre.

«Det slap vi godt fra,» sagde Extraskriver Hiorth i sin Uskyldighed.

«Aa — jeg ved ikke det!» svarede Ørseth med et ondskabsfuldt Sideblik til Mortensen.

«En forbandet Flab!» — hviskede Redaktøren.

«Hos Falck-Olsens blev det fortalt i Søndags, at Bureauchefen skulde udnævnes til Kammerherre med det allerførste —» sagde Hiorth glad ved at faa anbragt noget fra sine fine Forbindelser.

Der blev ingen Tid til at drøfte denne Efterretning. De tre Herrer delte sig efter Ørseths Anvisning, for at mødes ved Grand Hotel — paa Rosenkrantzsiden.

Solen skinnede af al Magt; der var saamange Folk i den smalle Skyggestribe, som nu faldt over Fortougene, at de tre Herrer hver i sin Gade trodsede Heden og gik midt i Solstegen. De hilste sine Bekjendte flygtigt uden at standse. Man saa, de havde travlt, og de store Papirpakker gjorde megen Virkning.

Imidlertid øgede Heden jævnt udover Formiddagen oppe i Departementet, hvor gamle Hansen sad alene i de to Værelser og duppede over sin Papirhoug.

II.

Der holdtes Thing paa Lensmandsgaarden.

I Kanten af Postveien, som førte tversigjennem Gaardene, var der fuldt af fraspændte Karioler, Stolkjærrer og almindelige Kjærrer; og lige udenfor Lensmandens Dør stod den store Kaleschevogn, hvori Amtmanden, Sorenskriveren og Fogden vare komne fra Byen.

Rundt omkring «Husvognen» hang alle Smaagutterne og gabede — den ene bag den anden, de mindste foran, alle med Hænderne i Lommen. De Voxne vare spredte mellem Husene, langs Veien og udenfor Lensmandens Vinduer. Fruentimmer var der ikke at se. De Voxne gabede lidt mindre end de Smaa, men alle havde Hænderne dybt nede i Lommerne.

Somme stod i Grupper og smaasnakkede; to og to gik bag Husene, forat snakke hemmeligt; andre stod ørkesløse langs Gjærdet og saa udover Søen. Men indimellem kunde der findes et anspændt ængsteligt Ansigt, — Folk, som vare komne langveisfra, forat høre, hvorledes det gik med «Sagen».

Der stod en liden surøiet Mand langt inde fra Heiegaardene; han havde kjørt hele Natten, forat møde tidligt ved Thinget. Det var en Hestehandler, som havde snydt ham for en gulblak Hoppe. For over et Aar siden havde han været i Byen hos Sagfører Boyesen, forat

begynde «Sagen», og mange blanke Skillinger var gaaet til Stævning og Vidner og Thingsvidner, og imens fôr Hestehandleren og den gulblakke omkring i Verden — Gud maatte vide hvor.

Men til idag havde Sagføreren lovet ham Slut paa «Sagen». Saa skulde han faa Dom over Hestehandleren, faa sine kjære Skillinger igjen — og kanske den gulblakke Hoppen ogsaa.

Bare han kunde faa Tag i Sagfører Boyesen. Hele Formiddagen havde den surøiede holdt Vagt ved Lensmandens Hus; men han havde ikke seet sin Sagfører.

Folk gik ud og ind forat tale med Amtmanden, betale Skat til Fogden eller spørge Skriveren om et eller andet. Formiddagen gik og Middagstimen nærmede sig. Almuen fordelte sig mellem Husene, tog frem Mad og spiste staaende vendt mod Søen eller siddende i Rækker i Veigrøften.

Af og til kom en af Kontoristerne ud i Døren og raabte et Navn. Folk vendte Hovedet og gjentog Navnet, indtil vedkommende blev fundet i en eller anden Krog og nærmede sig betænksomt; medens Kontoristen blev utaalmodig, og Vinden forstyrrede hans sirlige Haar og kastede det nedover Ansigtet paa ham.

Paa en stor Sten i Gjærdet sad en Mand lidt borte fra de andre. Han havde lagt Hatten fra sig og stirrede i Tanker udover Havet. Det var en sværlemmet, ualmindelig høi Mand, — lidt kroget i Ryggen af at grave i Jorden og bo for lavt. Ansigtet var grovt med store Træk, Haaret og det svære Skjæg tæt smaakrøllet, busket og ildrødt. Han saa ud som en Vildmand; men midt i alt dette stod et Par aabne, lyseblaa Gutteøine.

Ud fra en af de nærmeste Grupper kom der En henimod Manden paa Gjærdet og hilste: «Goddag Njædel! og Tak for sidst!»

Njædel vendte Hovedet halvt og hilste igjen.

«Det var godt jeg traf dig idag,» sagde den første, «saa kan vi faa snakket lidt om den Tarestranden og kanske faa høre, hvad andre Folk mener om det.»

«Jeg bryr mig ikke om andre Folk — Søren!» —

svarede Njædel; «og havde du ogsaa ladet andre Folk være i Fred, saa sad ikke jeg her paa Thinget med Spot og Spe.»

«Vi maa finde os i, at vore onde Mørkhedens Handlinger vorde aabenbare, naar de vække Forargelse i Menigheden —»

«Aa — Forargelse! naar hver passede sit, kom der ingen Forargelse.»

«Det er nødvendigt, at Forargelsen kommer; men ve det Menneske —»

Njædel reiste sig op i sin fulde Høide og afbrød kort: «Hvad er det, du vilde sige om Tarestranden?»

Søren Børevig var en lang foroverbøiet Mand med gult fliset Haar og hvide Øienhaar. Naar han talte, saa han op fra Siden og gned Hænderne om hverandre.

«Du graver en stor Grøft ned mod Sjøen — Njædel!»

«Ja — jeg gjør saa.»

«Det blir vont at komme til Tarestranden.»

«Jeg kjører langs Storageren min.»

«Ja — du gjør vel det» — sagde Søren og saa nedover Veien; «men du vilde vel ikke lige, om andre kjørte i Indmarken din?»

«Nei — det faar de nok passe sig for.»

«Jamen — ser du — Njædel! hvordan skal jeg komme til Tarestranden, naar du graver den Grøft? — har du tænkt paa det?»

«Du — du skal ikke til Tarestranden — Søren! for der har du ikke noget at gjøre.»

«Hm — hm — hm —» smaalo Søren, «du er rask paa Kjæften — Njædel!»

«Ikke raskere end jeg kan staa ved.»

«Kanske har jeg ikke hentet Tare, saalænge jeg har havt Børevigsgaarden?»

«Det har du vist gjort — Søren,» svarede Njædel besindigt, «jeg tænker, du har gjort mange Ting, du helst burde ladet være.»

«Kanskè du tror, det gaar an at stænge gamle hævdede Veie?» — spurgte Søren blidt, «det tror du vel ikke — Njædel?»

«Jeg har mine Skjøder — jeg; og det er ægte, gode

Skjøder; for jeg har kjøbt Kirkegods, og jeg skatter til Bispen i Kristiansand. Men ikke staar der et Ord om, at Børevigsfolket har Lov til at tage Veie i Marken min; saa jeg tænker, jeg graver Grøfter der, jeg selv har Lyst.»

Efter denne Tale begyndte Njædel at gaa opover mod Husene.

«Jamen Taren — Taren» — indvendte Søren Børevig og gned Hænderne endnu stærkere.

«Malmen er i Fjeldene, Taren er i Sjøen; har du ingen Fjelde, saa har du ingen Malm; har du ingen Strand, saa har du ingen Tare. Det synes jeg, du maatte skjønne — Søren, du som er saa overhændigt klog.»

«Jamen — jamen —» begyndte Søren igjen, «det bør os at dele Guds Gaver — Njædel! vi ere alle Brødre —»

«Jeg vilde ikke være Bror din — Søren Børevig! for to hundrede store Læs med Tare,» svarede Njædel og saa ned paa den anden.

«Jaja — Njædel! saa faar vi prøve Loven,» sagde Søren blidt, «jeg faar snakke med Sagfører Tofte med det samme han er her.»

«Ja gjør du det — Søren! — jeg har mine Skjøder — jeg —» svarede Njædel og blev ved at gaa. —

Midt paa Veien mellem Husene havde der samlet sig en Flok omkring en Kariol, som netop var ankommen. Manden, som steg ud, var liden og tyk med rødt Ansigt, graat Skjæg og lodden Hue.

«Er her nogen —» spurgte han i Flokken, «som ved, hvad det er for en Karnali, som har Veistykket fra Børevigsgrinden og ned til Svartemyr? — jeg skulde have Lyst til at snakke et Alvorsord med den Personage.»

Der var ingen, som vidste det. Men en gammel Mand svarede: «Ja det har Oldermanden Ret i; der findes ikke værre Veistykke paa hele Kysten.»

«Veistykke!» for Oldermanden op, «det er minsæl ikke nogen Vei, det er en Myr med store Stene i; se hvordan vi ser ud!» og han viste paa sig og Hesten og Kariolen; det var altsammen graaflækket af Skvæt og Søle.

«Oldermanden faar klage til Lensmanden —» var der en, som sagde.

«Ja — naar det bare kunde nytte —» sagde Oldermanden og kløede sig opunder Peltshuen.

Idetsamme fik han Øie paa Njædel Vatnemo, som stod et Stykke fra og saa paa ham. Lodsoldermanden blinkede til ham.

En af Lodserne paa Gaarden tog hans Hest, og Oldermanden nærmede sig nu til Njædel og hviskede: «Hun er velbeholden ombord.»

«Fik hun god Plads ombord?» — spurgte Njædel.

«Extra fint — Far! — ganske som paa en Amerikafarer, endda det var bare anden Plads. Imorgen Aften er hun i Kristiania.»

«Det var galt, hun kommer om Kvelden, bare hun finder han Anders.»

«Ja nu skal du høre — Njædel! jeg har telegraferet for dig til Bror din, at han maatte møde Kristine paa Bryggen.»

«Nei! — end alt det, du kan finde paa Oldermand! —» sagde Njædel, «var det grovt dyrt?»

«Akkurat en Krone.»

«Kunde du ikke faa det billigere?»

«Nei — Far! det er fast Taxt.»

«Jaja — det var alligevel godt —» mente Njædel og rodede efter en Krone; «saa faar du have saa mange Tak — Oldermand!»

«Aa — ikke stort at takke for. — Har du været fremme for Retten — Njædel?»

«Nei — de siger, det blir ikke før over Middag.»

«Har du Mad?»

«Nei; der var ingen hjemme, som kunde stelle for mig —» svarede Njædel kort.

«Hm — det er jo sandt!» mumlede Oldermanden, «kom skal vi gaa ind til Tobias Lods og faa os lidt at leve af.»

Almuen gik tilside og hilsede Lodsoldermanden; men ingen lod til at se den lange Njædel, som kom bagefter.—

Det truede med Regn. Langt ude i Havet stod mørke Banker, og Søen var graa med smaa hvide Prikker.

Der blæste en frisk Sydvest, og i de store runde Stene ved Stranden skyllede Brændingen ud og ind, slæbende med sig lange slimede Tarestrimler. Fra Stranden steg en kort Bakke opimod Gaardene, som laa tæt sammen. Mellem Husene var der trange, sølede Veie, Møddinger og alskens Uhumskheder; Møggreb, rustne Plougjern, halve Hjul og Vragstumper fra Skibe af enhver Art, som Havet i Aarenes Løb havde lagt op i Stranden. Men foran Vaaningshusene var der gjerne en liden ryddelig Plads, hvor Almuen samledes, sad paa Trappen udenfor Bislaget eller paa Slibestenen indunder Husvæggen.

Skjønt det var midt paa lyse Sommerdagen, laa der noget mørkt og dystert over det hele. Himlen hang lavt ned med graa Skyposer, Havet fulgte med i det graa. Og de rødbrune, tjærede Huse, som i Solskin kunde skinne saa venligt med hvide Vinduskarmer, Gardiner og Blomsterpotter, vare mørke og trykkede i den tunge Belysning, medens Lensmandens hvidmalte Hus saa trist og blegt ud idag.

De tætte Klumper af Bønder passede til Stemningen. Alle disse tykke mørkeblaa Vadmelstrøier, Uldskjorter og uldne Skjærf forøgede den Tyngsel, som laa over alt. Der var intet Liv i Grupperne; den ene seg hid — den anden did; der hilstes med en Mumlen uden at man saa paa hinanden; store fugtige Hænder bleve stukne frem og mødtes med andre — uden Haandtryk, med stive Fingre, saaledes som Skik er. Intet Udraab, intet høit Ord — endsige Latter var der at høre; og over det hele svævede der den Lugt, som Vadmel faar, naar det farves i noget, man kalder «Potteblaat», — et Navn, hvis Oprindelse man gjør klogt i ikke at efterforske altfor nøie.

Klokken et sluttede Formiddagsforretningerne, og medens Thingstuen ryddedes for Middagsbordet, gik Embedsmændene og Sagførerne op og ned udenfor, røgte Tobak og samtalede.

Enkelte modige blandt Bønderne hagede sig fast i en Sagfører; den lille surøiede Mand fra Heien kunde umuligt faa øie paa sin. Men Amtmand Hiorth, som var en

nedladende Mand, gik omkring blandt Folket og mærkede sig, hvem der hilste paa ham.

Hist og her, naar han syntes, han kjendte et Ansigt, standsede han og sa nogle opmuntrende Ord; Hænderne holdt han paa Ryggen under Frakkeskjøderne, for ikke at være nødt til at «næves» med nogen.

Lensmanden og hans Dreng førte just en Arrestant over Gaarden. Man havde givet ham Lænker paa for en Sikkerheds Skyld; thi Lensmandsarresten var ikke paalidelig, og desuden var det bekvemmest saaledes for Vagten.

«Er her nogen, som kjender den Mand?» — spurgte Amtmanden.

«Ja — Hr. Amtmand! — han er fra Krydsvig,» svarede Oldermanden, som just kom ud fra et af Husene.

«Goddag — Hr. Lodsoldermand Seehus!» sagde Amtmanden og benaadede ham med to Fingre af den høire Haand; «De kjender altsaa Arrestanten? — Tyveri — formodentlig.»

«Ja — Stakkar! — han brød sig ind hos Landhandleren og stjal en Sæk Mel og en Kande Sirup.»

«Det er sørgeligt —» sagde Amtmand Hiorth strængt og saa udover Folket, — «med disse tiltagende Tyvsforbrydelser. De synes at staa i nøie Sammenhæng med de mange andre slette Paavirkninger, for hvilke vort Folk beklageligvis er udsat i disse Tider. Sidder Angjældende i smaa Kaar? — stor Familie? — mange Børn?»

«Mangfoldige og smaa, hvorsom Komlene paa Njaa — Hr. Amtmand,» svarede Oldermanden.

«Kumle?» — spurgte Amtmanden og saa sig om.

Sagfører Tofte, som altid holdt sig i Nærheden af Amtmanden, forat være til Tjeneste, sagde med sit indsmigrende Smil: «Hr. Amtmanden maa undskylde, det er etslags — etslags Boller af Potetes.»

«Ah! — Kartoffelboller!» — mumlede Amtmanden nedladende og gik videre mellem Grupperne.

Folk saa paa hverandre, en og anden trak lidt paa Smilebaandet, da Amtmanden vendte sig. Ialmindelighed blev Oldermanden i høi Grad beundret for sin fri-

modige Tone overfor de Store; han stod ligesom midt imellem.

Lauritz Boldemann Seehus var Søn af en fordrukken Toldbetjent i Flekkefjord. I sin Ungdom havde han faret tilsøs; men da han ældedes, kjøbte han en liden Part af Krydsviggaarden, byggede sig et Hus, hvorfra han kunde se Søen til alle Sider, og saa blev han ansat som Lodsoldermand.

Seehus kunde være opimod de sexti. Han levede ugift — halvt Skipper, halvt Bonde. Med sine Overordnede stod han sig kun maadeligt. Amtmand Hiorth var endogsaa nær ved at anse ham for en farlig Person, der tiltrods for sin officielle Stilling kun lidet skilte sig ud fra en almindelig Bonde, hvorved lettelig Folkets nedarvede Ærbødighed for Embedsstanden kunde svækkes.

Imidlertid passede Seehus sine Ting og nød mellem Bønderne en vis Anseelse, saa der var liden Udsigt til at faa ham fjærnet. Selv var han sig ikke bevidst, at der var nogenting iveien med ham. Den frimodige Tone havde han beholdt fra Søen, og naar Amtmanden kun benaadede ham med to Fingre og et koldt Blik, tænkte Seehus i harmløs Beundring, at Amtmand Hiorth dog var en Pokkers fin Mand.

Oldermandens nærmeste Nabo var Njædel Vatnemo. Denne var egentlig en fremmed ved Kysten. Han hørte til paa en Fjeldgaard langt inde i Landet.

Men efterat Gaarden i mange Aar havde været hjemsøgt af Stenskred, kom der en Vaar et Skred, der gjorde det saa grundigt, at Njædel blev staaende i bare Skjorten paa en Fjeldknabbe, medens Husene og alt, hvad deri var, rasede nedover. I Ruinerne fandt de om Morgenen Konen og to Børn døde, men den ældste Datter var der Liv i.

Da mente Njædel, han fik opgive sin Fædrenegaard Vatnemo. Han solgte, hvad Skredet havde levnet, og flyttede ud til Havkysten.

Njædel byttede ikke Navn efter sin nye Gaard, som ellers Skik er. Han havde kjøbt en Del af den samme Gaard, hvoraf Oldermanden havde en Parcel; Krydsvig

var et stort beneficeret Gods, som havde ligget til Kristiansands Bispestol. Njædel havde ført med fra sin Fjeldgaard Lysten til at være alene; derfor valgte han sig de laveste Sletter nede mod Stranden, hvortil der hørte en stor udyrkbar Sandslette.

Njædel levede alene med en Tjenestepige og sin Datter Kristine i flere Aar, dyrkede sin Jord og lagde sig lidt tilbedste. Sin eneste Omgang udenfor Huset havde han i Lodsoldermanden, der havde sluttet sig til den godmodige Kjæmpe og den vakre Datter med det muntre Sind.

Folk ligte ellers ikke Njædel, fordi han var fremmed. Desuden var der noget frastødende ved den store, sværlemmede Mand med det vilde Haar. Naar han stod og grov Grøfter i sine lave, myrlændte Marker, saa han ogsaa ud som et fælt Trold, som steg op af Jorden. Hans buskede Hoved, som altid var bart undtagen til høi Stads, tegnede sig mod Himmelen, naar man kjørte forbi paa Landeveien. Og alle fremmede standsede Hesten og spurgte Skydsgutten, hvad det var for noget?

Men Njædel ændsede ingenting, naar han arbeidede. Han var af dem, der synes at slaas med sit Arbeide. Med sammenbidte Tænder og rynkede Bryn kavede han med Spade og Jernstang, rev og sled og masede, saa Jorden føg om ham; og naar han mødte en vrang Sten, som ikke vilde lade sig snu, kastede han sig over den med sine Kjæmpekræfter — knurrende som en sint Bjørn.

Men naar det saa var Madtid eller det blev for mørkt, steg han op af sin Grøft og rystede sine sølede Træsko. Han satte Jernstangen i Jorden og saa sig om, hvad han havde udrettet. Og hvis det saa syntes ham at være skikkeligt Arbeide, fôr han med Næverne i Haaret, saa det stod bent ud, og smilte godmodigt til sig selv.

Inde i Stuen blandt Fruentimmerne var han saa spag som et Lam, saa han krogede sig og rørte sig varligt, — somom han var ræd for at løfte Taget af Hytten, hvis han rettede sine svære Lemmer.

— Mens Thingpersonalet spiste Middag inde hos Lensmanden, begyndte det at regne. Himlen sænkede

sig endnu lavere, og Regnet faldt tæt og jævnt som det pleier, naar det agter at holde længe paa.

Folk krøb ind i Huse og Skur; men Størsteparten blev staaende og lod det regne. Af og til bøiede de sig fremover, saa der faldt en Skvæt Vand af Hatteskyggerne; men ellers var de saa vant til Væde, at de ikke brød sig stort om det; Regnet sivede gjennem Vadmelen og dryppede af Trøiekanten i lyseblaa Draaber.

Der var ingen Utaalmodighed blandt Folket, som ventede; thi alle vidste, at en Thingmiddag er noget, som maa have sin Tid. —

III.

Amtmanden sad for den øverste Ende af Bordet, Sorenskriveren tilhøire, Fogden tilvenstre. Derefter kom Sagførerne efter Alder, saa Fuldmægtigerne efter Principalernes Rang, saa Kontoristerne efter samme Regel og tilslut nogle Bønder — Ordføreren i Formandskabet og et Par andre indbudne. Lensmanden sad for den nederste Ende.

«Man kan mærke, Lensmanden har Kokkekone fra Byen,» sagde gamle Sagfører Kahrs og smattede, «det er ikke som i gamle Dage, da vi maatte lægge i os en Balje Svedskesuppe med Sirup og Kanel i.»

Dette blev sagt halvhøit til Fogden; thi man var endnu ved første Ret — Fiskepudding med stuvet Hummer, og Samtalen førtes næsten udelukkende af Amtmanden.

Rødvinen var meget sur, men ikkedestomindre meget stærk. Dertil var der Aquavit og Øl, saa Stemningen steg hurtigt. Imidlertid forstod Amtmanden at lægge en Dæmper paa, og det gik meget formfuldt til i Begyndelsen af Maaltidet.

Man hviskede til sin Sidemand og talte ellers ikke uden som Svar til Amtmanden. — Denne pleiede da gjerne at henvende et lidet Ord til hver; isærdeleshed var han yderst venlig mod de tilstedeværende Bønder; det var ham en Samvittighedssag at vise sig nedladende og folkelig.

Ved Stegen brugte han at udbringe Kongens Skaal, og dernæst holdt han gjerne et Par korte Taler, eftersom det kunde falde sig. Idag henvendte han sig til Sorenskriverens Fuldmægtig Kandidat Alfred Bennechen, som snart skulde reise bort.

«Naar De nu — Hr. Kandidat Bennechen —» saaledes talte Amtmanden, «forlader denne Virkekreds, hvor De har nedlagt et Par af Deres bedste Ungdomsaars Arbeide, forat indtræde i en ansvarsfuldere — kanske mere besværlig, men sikkert mere løfterig Virksomhed, ville vi sige Dem Farvel og Tak for den Tid, De har arbeidet med os. Men om De end skilles fra os, forblive vi dog i Samarbeide. Jeg begaar vel ingen Indiskretion ved at meddele denne Forsamling, at det er Deres Hensigt at indtræde i et af Regjeringens Departementer — sandsynligvis Deres Hr. Faders?»

Alfred Bennechen bøiede sig forbindtligt.

«Altsaa siger jeg» — vedblev Amtmanden, «at vi forblive i Samarbeide. Thi er der ikke et stort Samarbeide over det hele Land? er ikke Embedsværket en Ring, der omslutter vort Folk som et Styrkebelte?. Idet De derfor — ligesom bytter Plads i Kjæden, ville vi bede Dem overbringe Deres Hr. Fader vor ærbødige Hilsen samt bede ham forsikre Hans Majestæt, at vi *arbeide* — deri ligger det — mine Herrer — arbeide som Hans Majestæts tro Tjenere blandt Folket. Og Dem — Hr. Kandidat Bennechen ville vi ønske, at De med Deres Hr. Faders ophøiede Exempel for Øie ogsaa vil naa langt frem paa Deres Bane og som han blive en Stolthed og en Pryd for Deres Land. Hr. Kandidat Bennechen — Vorherre være med Dem!»

«Den kan De tro, han har svedet over,» hviskede Sagfører Kahrs til sin Sidemand nedover; thi Amtmandens Taler var i Almindelighed kun saa som saa.

Sorenskriveren holdt nu ogsaa en halvt humoristisk Tale til sin Fuldmægtig; Alfred Bennechen svarede, saa der blev mange Taler idag.

Men da Stemningen var paa sit høitideligste, satte Fogdens Kontorist et Stykke Steg i Halsen. Den arme Mand vilde ganske kvæles, og det saa helt betænkeligt

ud. Men hans Sidemand slog ham saa voldsomt i Ryggen, at Stykket omsider løsnede og sprang ud paa Bordet.

Amtmanden skjulte sig bag sin Serviet; Fogden gjorde mange Undskyldninger for sin Kontorist; men Sagfører Kahrs betragtede opmærksomt Kjødstykket og bandte paa, at det veiede opimod en halv Mark.

Denne Begivenhed ødelagde aldeles Stemningen for Amtmanden. De yngre Sagførere begyndte at le og snakke over Bordet; der blev en høist respektstridig Livlighed. Og Amtmanden selv var bleven saa opskræmt af det ubehagelige Tilfælde, at han fôr op og rettede sine Briller, bare nogen hostede, idet han inderligt, men skaansomt bad Fogdens Kontorist endelig give sig god Tid og skjære Stegen i rigtig smaa Stykker.

«Er her mange Sager til ieftermiddag? — Hr. Sorenskriver? — spurgte Amtmanden, da han saa, han ikke længer formaaede at beherske Konversationen.

«Det ved jeg saamænd ikke,» — svarede Sorenskriveren fornøiet og satte Glasset fra sig: «er der mange Sager paa Kartet De Bennechen?»

«Aa ja — ikke saa faa; der er blandt andet en ret interessant Sag» — Fuldmægtigen dæmpede Stemmen og bøiede sig henimod Sorenskriveren.

«Hvad var det?» — spurgte Amtmanden.

«En Konkubinatssag — Hr. Amtmand! — ikke videre» — svarede Sorenskriveren og plirede med sine smaa lysegraa Øine; han var en liden trind Person med røde Kinder og Paryk.

«Vil ikke Sorenskriveren selv administrere idag?» — spurgte Fuldmægtigen, «saa gaar det fortere, — og desuden er der ingen, som forstaar at behandle det Slags Sager som De.»

«Aa ja! gjør det — du Skriver! — saa faar vi Kommers» — raabte Fogden uforsigtigt.

Amtmanden kræmtede lydeligt, strøg sit store graa Kindskjæg og rettede paa Guldbrillerne. Det gik ikke an at sige sligt noget, naar der var Bønder tilstede. Amtmanden drak et Glas med Ordføreren.

Medens der blev en varm Disput mellem et Par Sag-

førere over Bordet længer nede, fortsattes Samtalen dæmpet ved den øvre Ende.

«Er Angjældende unge Folk?» spurgte Sorenskriveren.

«Nei — det er nok bare en halvgammel Enkemand og en Tjenestepige; men Datteren — ser De —»

«Ah! — De mener som Vidne —»

«Hvad Tjenestepigen angaar,» indskjød Sagfører Tofte, «saa er nok baade hun og Barnet reist til Amerika for en Maaneds Tid siden — hører jeg.»

«Jamen Vidneførselen er det interessanteste,» sagde nu Sagfører Kahrs og lo; «jeg kjender Kristine Vatnemo; det er en af de vakreste Piger i Amtet.»

«Dersom det er saa, at det gaar fortere, naar Hr. Sorenskriveren selv administrerer» — begyndte Amtmanden og lod, somom han slet ikke havde hørt det sidste.

«Ih! — jeg vil med Fornøielse administrere, naar Hr. Amtmanden befaler —» raabte Sorenskriveren.

«Nei—nei—unei! misforstaa mig ikke! — jeg mente bare, at det vilde være godt, om vi kom tidligt til Byen i det onde Veir.»

Sorenskriveren plirede med sine smaa Øine, og det blev vedtaget, at han selv skulde administrere Retten om Eftermiddagen. Derpaa drak Amtmanden et privat Glas med Sorenskriveren.

Ved Rødgrøden blev der endogsaa serveret Sherry, saaat der lagde sig ligesom en Aftenrøde over de fleste Ansigter. Sagfører Kahrs mente, at Fogdens Kontorist var en dumdristig Person, naar han ovenpaa et saa alvorligt memento mori som hint Kjødstykke turde lægge tre Tallerkener Rødgrød. Der blev leet høit, snakket og drukket til det sidste; alene Bønderne spiste stille og nippede mistroisk til Vinen.

Men midt i den værste Støi klinkede Amtmanden paa sit Glas og hævede Maaltidet.

Almuen kunde mærke, at Middagen var forbi paa de mange røde Ansigter, som kom tilsyne i Vinduer og Døre, — ud kunde man jo ikke gaa i det forbandede Veir.

Efter Kaffeen blev Stuen arrangeret til Thingstue

igjen, og Sorenskriveren satte Ret med stor Høitidelighed.

I Dommersædet tog Sorenskriveren sig ypperligt ud. Der var megen Ærværdighed over det velformede Hoved med den hvide Paryk, og de skarpe lysegraa Øine borede sig ind i Anklagede og Vidner. Han var bekjendt som en habil Dommer; men sin Hovedstyrke havde han uimodsagt i at inkvirere.

Ingen forstod som han at lokke til Forsnakkelser, vride Ordene, kaste dem om hverandre og lage dem til, saa det — før nogen vidste Ord af — fik Udseende af en halv Tilstaaelse, og paa denne Maade pleiede han — som han selv udtrykte sig — «at skrue Sandheden ud af dem».

Idag gik det med ualmindelig Fart, men værdigt alligevel. En Række civile Sager gik hurtigt forbi. Alle Sagførerne vidste nu, at det gjaldt at naa la cause célèbre — Konkubinatssagen; og man glædede sig under smaa Puf i Siden og hemmelighedsfulde Blink til den interessante Vidneførsel. Der blev derfor ikke procederet stort, men Udsættelser begjæredes over en lav Sko og indvilgedes uden Knur. Alene den dumme Sagfører Kruse forstod ingenting; men blev ved at diktere til Protokols i det uendelige. Sagfører Kahrs nippede i ham, og Alfred Bennechen, som førte Protokollen, skar Ansigter, medens Sorenskriveren snøftede og vendte sig utaalmodigt paa Stolen.

Endeligt blev da Kruse færdig, og Konkubinatssagen blev raabt op.

Dørene ud til Gangen og Gaardene vare nu aabne, og Almuen stod tæt pakket helt udenfra og et Stykke frem paa Gulvet i Thingstuen.

Al Vadmelen, som var vaad, begyndte at ose, da den kom ind i Varmen; Luften blev tyk og potteblaa, og Draaberne trillede tæt nedover Ruderne. Ude i Gangen stod den surøiede i den tætteste Stimmel. Han var saa lav, at han ingenting kunde se; men han lyttede spændt efter hvert Ord og forstod ikke det allermindste Gran.

Da Sorenskriveren hørte Angjældendes Navn, sagde han: «Njædel? — hvad er det for et barbarisk Navn?»

«Det er det samme som Nils,» indskjød Tofte, som altid var til Tjeneste; «oppe i Heiegaardene siger Folket Njædel for Nils.»

«Saa — jasaa! men nu er vi ikke i Heien, altsaa hedder Fyren Nils; hvad mere?»

«Vatnemo» —

«Vatnemo?» — spurgte Sorenskriveren utaalmodigt.

«I Amtskortet staar Vandmo —» indskjød Tofte.

«Ja naturligvis! — hvad er dette? Altsaa hedder han ret og slet Nils Vandmo. Vi skal ikke have Maalstræv i Protokollerne!» — ved disse Ord saa Dommeren strængt udover Folket og siden hen paa Amtmanden, der nikkede bifaldende.

Njædel var traadt hen til Bordet. Han stod foroverbøiet, ludende med det store buskede Hoved; af og til strøg han sig med Trøieærmet over Panden, han var varm, og Læberne bevægede sig i Trækninger.

Sorenskriveren tog Maal af ham med Øinene, og da han havde valgt sin Methode, begyndte han pludselig med hurtige Ord og gneldrende Stemme: «Saa det er du, som lever som et Svin — Far! med Tjenestepigen din — he? — og vækker Forargelse i Menigheden, — hvem er det, som har meldt ham?»

«Præstens Medhjælper — Søren Børevig.»

«Ja! hører du det? — Præstens Medhjælper, — skammer du dig ikke? Og saa har du nok sendt Jenten og Ungen til Amerika — he? — du ser, vi kjender dine Fantestreger. Du mente vel, du skulde slippe fra det da —; men nei Far! — det gaar ikke saa til heller. Eller kanske nægter du hele Svineriet — he?»

Njædel gjorde en Anstrengelse, for at faa Munden op, og da det lykkedes, sagde han: «Jeg nægter ingen Ting.»

Dette havde Sorenskriveren ikke ventet, men han var vant til alslags Udflugter.

«Det gjør du Ret i — Far!» — blev han ved, «men det forslaar ikke. Sagen maa ordentlig undersøges og oplyses ved Vidner. Hvor har du Datter din?»

«Hun er reist —» svarede Njædel.

«Reist! — hun ogsaa? — hvorhen?» raabte Domme-

ren med opspilede Øine; Fuldmægtigen slap Pennen, Sagførerne spidsede Øren som Rottehunde; — selv Amtmanden, som sad i Sofaen henne ved Ovnen, saa op af Kriminalloven, hvori han lod, somom han læste.

«Til Kristiania; — hun reiste hjemmefra igaar —» sagde Njædel.

«Det var da som — hm!» — Sorenskriveren bandte næsten aldrig i Retten; men i sin Iver hoppede han om paa Stolen — ganske ildrød i Hovedet af Sinne. Han skjældte Njædel ud saameget som der kunde forenes med Rettens Hellighed og lovede ham saa skarp en Dom som han kunde præstere den.

Njædel trak sig tilbage under Thingpersonalets uforduldgte Mishag. Og Almuen gik afveien, somom han havde Pesten, da han langsomt forlod Thingstuen og gik ud.

Skuffelsen var umaadelig. Den varme Stemning fra Middagen havde holdt sig paa sin Høide i Forventningen om denne Lækkerbisken. Nu faldt det hele sammen. Der blev med en Gang saa utaaleligt uhyggeligt i det kvalme, halvlyse Rum, hvor Gulvet var glat af sølede Støvler, og Regnet piskede paa Ruderne.

Amtmanden saa paa sit Uhr, reiste sig, og gik ind i sit Soveværelse, idet han tog med sig en af Kontoristerne. Man hørte dem derefter tumle og rumstere med Kufferten.

Sorenskriveren var fnysende gal og lod det gaa ud over Venner og Fiender. Gjennem de resterende Sager fôr han som en Vind, og ve den, som vilde opholde ham; han hægtede Uhret fra Vesten og lagde det foran sig paa Thingbordet.

Alene den uforbederlige Sagfører Kruse tog atter paa at diktere til Protokols.

Sorenskriveren rokkede paa Stolen: «Jeg vil gjøre Sagfører Kruse opmærksom paa, at det maa have en Grændse med denne Dikteren.»

Kruse tog roligt sit Uhr frem: «Jeg har ikke overskredet den lovlige Tid.»

«Kan saa være; men man pleier ellers anstændigvis at tage visse Hensyn —»

«Jeg har kun at tage Hensyn til min Klients Tarv,» svarede Kruse og dikterede videre.

«Næste Sag!» raabte Dommeren, da han endelig sluttede.

Der gik et Ryk gjennem den surøiede ude i Gangen; det var hans Sag, som blev raabt op, og han kjendte Navnene. Efter Opraabet blev der en Pause.

«Naada!» — skreg Sorenskriveren arrig, «hvem staar Sagen paa?»

«Paa Sagfører Boyesen» — blev der svaret.

«Men Boyesen er jo ikke paa Thinget; — hvem møder for Boyesen? — naa!»

Kahrs kom hurtigt henimod Thingbordet; han havde staaet i Samtale med en Kollega borte ved Vinduet.

«Hvad er det for en Sag? — Kruse!» — hviskede han.

«Jeg skal se efter paa Kartet,» svarede Kruse ganske høit.

«Kaalhode —» snerrede Kahrs; men derpaa vendte han sig ærbødigt mod Dommeren og dikterede: «For Citanten mødte Boyesen ved Kahrs og begjærede Henstand til næste Thing.»

«Henstand —» svarede Sorenskriveren sær og trak lidt paa det.

«Til Afholdelse af et Thingsvidne —» dikterede Kahrs videre.

«Hvor skal det afholdes — det Thingsvidne?» — spurgte Dommeren ondskabsfuldt; han forstod godt, at den anden ikke havde nogen Ide om Sagen.

«I Røldal —» svarede Kahrs med urokkeligt Alvor og uden at betænke sig. Den klangfulde Stemme og den alvorlige værdige Mine passede godt til den høitidelige Retshandling.

Dommeren gjorde Sagføreren en liden Kompliment med Øinene, og et Par af Kontoristerne flirede; men Kahrs, der stod saaledes, at Almuen saa ham lige i Ansigtet, beholdt sin ærbødige Mine, og da Henstanden blev bevilget — Hestehandlerens Sagfører Tofte havde intet at bemærke —, trak han sig tilbage med et dybt Buk, der altid gjorde et godt Indtryk.

«Næste Sag!» — raabte Sorenskriveren.

«Der er ikke flere.»

«Aa — Gud ske Lov!» — Dommeren stak Uhret ind, «spørg Amtmanden, om vi kan lade spænde for.»

Forretningen sluttedes. Lagrettens Medlemmer, som havde fulgt Forhandlingerne med spændt Opmærksomhed, underskrev Protokollen, og før Almuen rigtig forstod, hvad der foregik, reiste hele Thingpersonalet sig; Sagførerne spredtes for alle Vinde, medens Kontoristerne kastede sig over de svære Retsprotokoller, forat pakke dem ind.

Den surøiede fulgte med Strømmen ud i Gaarden; han forstod fremdeles ingenting, indtil han traf en, som forklarede ham, at Sagen hans var udsat.

«Udsat —» mumlede han — endnu uden rigtig at forstaa. Han famlede sig frem, somom han gik i Mørke, mellem Kjærrerne, fandt omsider sin, krøb opi og ruslede hjemover.

Den store Vogn holdt foran Lensmandens Dør. De fleste Sagførere sad allerede i Kariolerne, som stod i Række bagenfor; kun Tofte gik endnu omkring og tog Afsked — smilende med smaa spøgefulde Ord til Kjendinger blandt Bønderne.

Kahrs havde faaet en utaalmodig Hest, saa han sad og smaabandte, fordi Amtmanden aldrig kom. Foran turde han ikke kjøre, for det ligte ikke Amtmanden.

Imidlertid stod denne i god Ro inde i Stuen og snakkede med Lensmandens Kone, medens han gjennem Vinduet holdt Øie med Forberedelserne til Afreisen ude i Gaarden. Han pleiede nemlig først at komme, naar alt var færdigt og der var ventet en passende Tid paa ham.

Endelig steg han ind, Vognen rullede afsted, og Kariolerne fulgte.

«Ah ja!» — sagde Amtmanden og satte sig tilrette i Bagsædet, «jeg tænker saa ofte, naar jeg saaledes som idag ser Folket med Ærefrygt samlet om sin Øvrighed; — de kan nu skraale saa høit de vil — disse Nutidens Opviglere, men at nedbryde den gamle nedarvede Respekt for Autoriteterne, det vil ikke lykkes dem — dertil er vort Folk altfor loyalt — altfor religiøst!»

«— og altfor dorskt —» supplerede Sorenskriveren.

«Nuvel! — for en Del kan De have Ret —» svarede Amtmanden, idet han lagde sig bagover, for at prøve en liden Middagssøvn.

Almuen stod igjen med Munden fuld af Spørgsmaal. Afreisen gik i saadan Fart, og alle de høie Herrer vare saa grætne, at mange slet ikke havde faaet udrettet, hvad de vilde. Men der var ingen Lyd af Misfornøielse; kun hist og her et lidet surt Smil eller en Hovedrysten; og skjønt ingen sagde noget, var det kanske alligevel godt for Amtmandens Middagssøvn, at han ikke vidste, hvad de tænkte.

Det var blevet Aften, en graa regntung Aften. En liden Stribe nederst i Horizonten langt ude i Vest begyndte at rødme. Foran Lensmandens Trap stod Kokkekonen og Pigerne fra Kjøkkenet røde og forkavede af den storartede Tilstelning og trak frisk Luft, idet de saa nedover Veien efter Vognene.

Almuen drog afgaarde og spredtes til alle Kanter over Stier og Markveie, — enkeltvis og to og to slæbte de sig hjemover med Hænderne i Lommen — vaade og trætte af at staa og hænge en hel Dag.

Oldermanden kjørte sydover Veien; han havde en rask Hest og passerede de fleste. Et Stykke bortpaa traf han Njædel tilfods.

«Sæt dig op bagpaa — Njædel!»

Njædel gjorde saa, og de kjørte videre. En Stund efter indhentede de en Kjærre, som rullede langsomt afsted.

«Halv Vei!» brølede Oldermanden.

Det tog Tid, inden Kjærren fik putlet sig afveien, saa Kariolen slap forbi.

Det var den surøiede, som sad i Kjærren. Det havde ingen Hast med ham; lang Vei havde han og ingenting at glæde sig til.

Den gamle brune Hoppe, som trak ham, gik og slang i Skjægene; hun var lysebrun af Ælde og langhaaret som en Gjed. Den surøiede sad og saa paa den brune, og imens tænkte han paa den gulblakke, og han begyndte at grue svært for at komme hjem.

Hverken Konen eller Ungerne havde bedre Vet, end at de vare visse paa, at idag maatte han komme hjem

med den gulblakke. Den ældste Gutten havde endog været saa betænkt at give ham Grime med til at føre den i.

Han kunde vide, at de holdt Udkig med ham hjem fra Hougen. Saa kunde de da ialfald se paa langt Hold, at han ikke havde den gulblakke med. Men saa vilde de tro, at han idetmindste havde Lommen fuld af Sedler og Skillinger.

Han saa ned i Kjærren, der laa Grimen. Hvorledes skulde han faa sagt dem, at altsammen var «udsat»?

Den gamle brune saa ud som en vaad Kat, og han mindedes for et fint Fax, hun havde — den gulblakke, og hvor trind og glat hun var om Hofterne.

IV.

Da de kom til Njædels Gaard, fulgte Oldermanden med ind. Huset var tomt og Dørene aabne, Katten gik omkring og jamtede.

Njædel rodede om uden at sige et Ord og fandt frem noget at spise. Oldermanden sad en Stund og saa paa den ubehjælpelige, store Skikkelse, som gik og stellede saa klodset med de uvante Smaating.

«Hør du — Njædel!» — sagde han tilslut, «jeg mener, du faar se dig om efter en ny Tjenestepige.»

«Nei» — raabte Njædel og stampede i Gulvet, saa det drønede.

«Naa — naa! — æd mig ikke for det —» svarede Oldermanden.

Mens de spiste, bad Njædel Oldermanden skrive et Brev til Kristine. Men da der ikke fandtes nogetsomhelst at skrive med eller paa i Huset, blev de enige om, at Oldermanden skulde skrive hjemme hos sig og læse Brevet op for Njædel.

«Men hvad skal der staa i det?»

«Ingenting om idag —» svarede Njædel.

«Nei — nei, det kan ogsaa være det samme, men —»

«Der skal staa, at hun ikke maa være sint paa mig og ikke heller have nogen Sorg for mig; jeg har det godt, — svært godt — kan du skrive, feiler ingenting —»

«At du klarer dig godt alene og ikke savner hende —»

«Aa jo! — Gud bedre! Jeg savner hende nok — det maa du sige —» sagde Njædel og rokkede frem og tilbage.

«Men saa bliver hun rent udaf det, naar hun hører, du savner hende saa svært —»

«Ja — saa maa der ikke staa noget om den Ting,» sagde Njædel ivrigt, «skriv — ja det maa du jo selv bedst forstaa — Oldermand! som har lært. Men skriv slig, at Kristine bliver glad; — det kan være det samme med mig.»

«Var det ikke bedst at skrive et Brev til Bror din ogsaa?»

«Det var det vist — Oldermand! vil du skrive til Anders, at han maa være snil mod hende; Betaling skal han faa, hvis han vil.»

«Du kan da vide, han vil have Betaling.»

«Anders staar sig godt,» svarede Njædel, «det er Gut, som er kommet frem i Verden. Ja — Mor sa saa — hun ogsaa; — du Njædel — sa hun — er en stor Tosk; men han Anders er saa fin som en Røisekat.»

«Men hvorfor tog han ikke Farsgaarden, naar han var den ældste?»

«Fordi han vilde, jeg skulde faa den.»

«Han vidste nok, hvad han gjorde — Bror din, som lod dig sidde med den Fillegaarden og selv strøg af med Pengene,» mente Oldermanden.

«Du maa ikke snakke vont om han Anders,» svarede Njædel, «han var en gjild Gut. Jeg mindes saa grant, naar vi rev Lyng for Mor oppe i Heien. Anders var saa ubegribelig flink til at lage Børen til.»

«Men du bar den hjem?»

«He? — javist bar jeg den, for jeg var den stærkeste.»

«Hvad er han egentlig for noget — han Anders?» — spurgte Oldermanden.

«Han er med i noget stort; men jeg kan ikke komme ihu, hvad det hedder.» Njædel gav sig til at lede i Skjænken efter et gammelt Brev fra Broderen.

Klinken paa Bagdøren blev løftet forsigtigt, og man hørte en famle sig igjennem Kjøkkenet. Det var alt

temmelig mørkt i det tunge Veir; kun oppe i Nordvest laa en lys Stribe langs Horizonten og kastede et gulrødt Skjær ind i Stuen.

Da Njædel saa, det var Søren Børevig, som kom, slog han Skjænken i og sagde haardt: «Du kommer vel, forat se, om Huset er ryddet? — ja se godt efter i Sengene, om du kan opsnuse lidt mere Forargelse, — din —»

«Retfærdigheden maa ske Fyldest!» — svarede Søren sagtmodigt, «og jeg vil inderligt formane dig — Njædel —»

«Hvad var det, du vilde mig?» afbrød den anden.

Søren vovede ikke at paastaa, at han kom udelukkende for at formane, skjønt han var Præstens Medhjælper; han valgte derfor mod Sædvane at gaa lige paa Sagen.

«Jeg snakkede lidt med Sagfører Tofte —» begyndte han.

«Om Tarestranden?»

«Ja — vi snakkede lidt om den ogsaa. Han mente — Sagføreren, — at det var galt, at jeg ikke fik Tare; det kunde — kunde —»

«Kanske det kunde vække Forargelse?» spurgte Oldermanden tørt; han stod i Ovnskrogen og stellede med Piben sin.

«Nei — Oldermand! — det var ikke det heller. Han mente, det kunde være tvivlsomt nok med den Grøften.»

«Jeg har mine Skjøder — jeg,» sagde Njædel.

«Jaja — du har vel det!» Søren gik mod Døren; «det var bare det, jeg vilde indom og sige dig, saa faar vi begynde da.»

«Begynde? —» spurgte Oldermanden.

«Javel! — begynde paa Sagen.»

«Proces!» raabte Oldermanden og kom nærmere, «det skulde du betænke dig to Gange paa — Njædel! jeg kjender dem, der har procederet sig fra Gaard og Grund for mindre end dette; og der ligger mangen brav Mand med en Torve paa Næsen, som Sagfører Tofte har lagt i Jorden før Tiden.»

«Du skulde ikke tale saaledes om din Næste — Lods-

oldermand! men ellers mente Sagføreren, det kunde blive baade en lang og en dyr Proces.»

«Jeg graver Grøften — jeg,» sagde Njædel.

«Det gjør du vist ikke Njædel — naar Fogden har været her og nedlagt Forbud.»

«Forbud?»

«Ja ser du,» svarede Søren, «saa faar du vente, til der er faldet Dom i Sagen.»

Njædel gik over Gulvet, flyttede lidt paa en Stol og saa raadvild paa Oldermanden; men tilslut vendte han tilbage til Hovedpunktet: «Jeg har Skjøder fra Bispen i Kristiansand — jeg!» — sagde han afgjørende og slog den ene Haand i den anden.

«Du kunde jo spørge Bispen, hvorledes det har sig med den Tarestrand, —» sagde Søren venligt og saa fra Siden paa ham.

«Ja — du siger noget — Søren! —» mumlede Oldermanden, «det kunde da ikke blive saa dyrt.»

«Eller kanske var det endnu bedre at spørge Kongen,» sagde Søren henkastet, idet han saa ud gjennem Vinduet.

«Ja Kongen er over Bispen,» mente Njædel. «men tro han svarer paa sligt?»

«Naar vi indsendte Sagen til Departementets Voldgift —»

«Til hvadforslag?» — spurgte Njædel ivrigt.

«Til Departementet —» svarede Søren, som lod til at have god Greie paa dette.

«Oldermand! —» sagde Njædel, «der er det, Anders er; jeg havde glemt Ordet. Men kommer det da til Kongen?»

«Ja —» forklarede Oldermanden, «det er Veien til Kongen.»

Njædel betænkte sig en Stund. Forslaget huede ham langt bedre end en Proces. Desuden var jo Anders der; han kunde tage sig af Sagen; saa fik man det afgjort i en Fart og engang for alle; det var jo soleklart, at han maatte faa Ret.

Søren lod i Førstningen, somom han havde mest Lyst paa Rettergang; men føielig — som han var — lod han

sig overtale. Tilslut paatog han sig endogsaa at ordne det hele: besørge Ansøgningen skrevet og indsendt.

«Men du faar betale Sagfører Tofte — Njædel.»

«Du har begyndt Trætten — Søren!»

«Jamen du graver Grøften.»

Oldermanden fik dem forligte om at dele, og dermed gik Søren Børevig.

Det var nu sent paa Aftenen, og Oldermanden skyndte sig hjem. Da han var kjørt afsted, gik Njædel til Fjøset. Kjøerne — der var sex — brølede og vare urolige; ikke havde de faaet Mad, ikke vare de melkede. Njædel gav sig ifærd med det uvante Arbeide, og gjorde det daarlig nok.

Dyrene kjendte ham ikke; desuden var han saa stor og haardhændt, at de sparkede til Bøtten og spildte Melken. Njædel brummede og strævede, saa godt han kunde; men det var udpaa Natten, før han blev færdig.

Da han endelig stod ude i Gaarden igjen og rettede sig op, efterat have kravlet om inde i Fjøset, saa han udover Havet. Luften var lettere, han kunde endnu skimte den mørke Stribe af Grøften nede i Sandet. Han glædede sig til at tage fat igjen paa den kjære Grøft med god Samvittighed. Der maatte da snart kunne være Svar tilbage fra Kongen, saamange Dampskibe som her nu løb langs Kysten; og om Retten kunde der ikke være Tvivl.

Han gottede sig lidt ved Søren Børevigs Skuffelse og tog et Overslag over, hvor mange Dage det vel kunde vare, inden Svaret kom.

Njædel slog Melken i Ringene med et forfærdeligt Søl. Derpaa gik han ovenpaa, stak Hovedet ind i Kristines Kammer og saa sig om i Halvmørket, medens han indaandede den kjendte Lugt. Han laasede Døren og stak Nøglen til sig; men da han gik ned af Trappen, som knagede saa uvant i det tomme Hus, kom han til at mindes Søren Børevigs Ord, at Retfærdigheden var skeet Fyldest.

Længe laa han uden at faa sove. Hans Hoved havde havt for meget at bestille idag, og hans Lemmer for lidet. Han savnede den velbehagelige Værk i Arme og

Ben, naar han strakte sig i Sengen; derimod begyndte han at tænke paa alverdens Vas, hvilket slet ikke var hans Vane.

Og Njædel, som ellers kunde snorke omkap med det stærkeste Tordenveir, blev forstyrret af Katten, som gik og jamtede i Kjøkkenet eller ovenpaa foran Kristines Kammerdør.

V.

«Naar en Strøm støder paa en fremspringende Odde, løber Vandet ud forbi Spidsen, men bøier tilbage, naar det har passeret, og fylder Bugten bag Odden med en liden Malstrøm.

«Kommer et Træstykke drivende nedover i Kanten af Strømmen, føres det ind i denne Ring, gaar rundt i Bugten, vinder helt frem til Spidsen bag Odden, men trykkes saa af den stærke Strøm uden at gribes af den og vedbliver at gaa rundt og rundt i det uendelige. Saadan en Rundlauf af en Strøm kaldes paa Norsk Evje eller Bagevje.

«De utallige Evjer, som Livets Strøm danner, ere dels saa smaa, at kun en enkelt Mand har Plads til at gaa rundt i dem; dels ere de saa store, at de rummer hele Familier eller hele Partier, — ja man kjender endogsaa historiske Bagevjer, hvori et helt Folk har dreiet sig rundt om sig selv — trykket af Tidens Strøm, men uden at gribes af den.

Ogsaa et Lands offentlige Liv har sine Bagevjer; og i Norge kalder man de store Statsevjer for Departementer. Det er vældige Masser af langsomt roterende Papir, der lig en Malstrøm dreier sig om et dybt Hul, hvori der ikke er noget, men hvori alt trækkes ned, hvirvles rundt, forsvinder og bliver borte uden Spor.»

Kammerherre Delphin lagde Pennen væk, fyldte sit Glas og drak det ud, idet han nikkede til sig selv i Speilet. Det var sent paa Natten. Han var i hvidt Halstørklæde og udringet Vest; men Kjolen havde han kastet af; thi han var varm.

Georg Delphin havde været paa Bal og nød nu sin

Cigar hjemme i sin elegante Ungkarleleilighed i Wergelandsveien. Det var en Vane hos ham at sidde længe oppe om Natten — især efter Selskaber, — og naar han ikke spillede Pianoforte, skrev han undertiden et eller andet.

Om Morgenen var han daarlig; brugte en Masse koldt Vand indvendigt og udvendigt. Men naar han saa kom ind i sin hyggelige Stue, hvor Madam Børresen — hans Husholderske — havde dækket Frokosten, var han pyntet og frisk som en Ungdom. Han var heller ikke mere end syv-otte og tredive Aar; men stundom saa han ældre ud, især fordi han begyndte at miste sit smukke buklede Haar.

Efter Frokosten og Avisen lavede Bureauchefen sig til at gaa i Departementet. Men først saa han efter i Skrivepulten, hvad det var for noget, han havde skrevet om Natten. Og ofte endte det med, at han rev Papiret i bitte smaa Stykker og strøede det i Ovnskrogen — til stor Fortræd for den sirlige Madam Børresen.

Det var en stille vakker Høstmorgen. Slotsparken stod i sin fulde Pragt med gult og rødt Løv indimellem det grønne. Den lette Rimfrost fra Natten blev til tindrende Dug udover Græsset. Paa Dammene laa nedfaldne Blade og Svanefjær som Flaader af Skibe, der ventede Vind. Og Luften var ligesom saa fyldig, at Folk standsede, drog et Par dybe Drag, og idet de skyggede for Solen med Haanden, kjendte de noget, de ikke forstod — som en Længsel eller noget sligt, medens de stirrede udover Fjorden og de lave Aaser mod Syd, hvor Solskinnet laa tindrende hvidt og disigt, som et fristende Slør.

Da Kammerherren kom ned i Gaderne, begyndte Hilsningen; thi han kjendte Alverden. Men han var øvet i den indviklede Praxis.

Han kunde se paa Hestene, hvem der sad i Vognen, og holde sin Hilsen parat. Aldrig forsømte han gamle Damer eller unge Fruer, som holdt sig inde, og som derfor vilde hilses i sine Vinduer, og paa samme Tid kunde han holde Øie med begge Fortouge, opdage om nogen tog til sin Hat nede paa Hjørnet af Kvartalet, —

ja selv Herrer paa Platformen bagpaa Sporvognene fik han Tid til at hilse paa, idet de fôr forbi.

Derfor var han ogsaa en af de mest fremragende i Hovedstadens high life, skjønt han kanske var mere frygtet end elsket; thi han førte en hvas Tunge og vidste Alt.

Udenfor en Butik i Kongens Gade holdt Statsraad Bennechens Enspænder. Georg Delphin vilde just spørge Kusken, da Frøken Hilda Bennechen traadte ud af Butikken.

«Aa — kjære Kammerherre,» bad hun, «følg med mig hjem. Mama har sendt mig ud, forat finde Pynt til en Kjole, og jeg er vis paa, at det er galt — det, jeg har valgt. Men naar De er med, tør hun ikke skjænde.»

«Det gjør mig ondt — Frøken! men jeg er paa Veien til Departementet. Hvad vilde Deres Hr. Fader sige, om jeg kom forsent?»

«Pyt — tror De kanske, jeg tror, at De er ræd Papa? — Kom nu,» hun gjorde Plads for ham ved Siden, og han steg ind. —

«Jeg undres ikke paa, at Kammerherre Delphin betænkte sig paa at kjøre med Frøken Bennechen,» sagde en ung Herre, der gik opover Gaden med en Dame.

«Nei Stakkel; — hun er gyselig,» svarede Damen med en Grimace.

«Stygt Haar, styg Hud, stor Mund, ingen Næse, endnu mindre Figur; — det eneste ved hende, som gaar an, er Øinene.»

«Finder De, at hun har smukke Øine?» — spurgte Damen og saa op.

«Gudbevares — ikke som visse andre, jeg kjender,» svarede Herren galant; «men det er dog det bedste, Frøken Bennechen har at byde paa.»

«Aa ja! det er af disse kjedsommelige dumme Hundeøine.»

«Dum skal hun jo ogsaa være?»

«Som en Gaas! — det er bekjendt nok.»

Imidlertid kjørte Delphin med Frøken Bennechen tilbage den Vei, han var kommen, — Statsraaden boede i

Kristian Augusts Gade. I Portrummet mødte de en høi ung Pige, der hilste paa Frøkenen.

«Hvem var det?» — spurgte han.

«Det var en Niece af Mo, som hedder Kristine; var hun ikke vakker?»

«Hun var for stor for mig,» svarede Kammerherren.

«Alfred siger, hun er et Pragtfruentimmer up and down; han paastaar han kjender hende der vestenfra.»

Statsraad Bennechens Leilighed var møbleret i stor Stil; man saa strax, at Husets Tendens gik mod det imponerende. Fløidørene stode aabne gjennem en Suite af rummelige Stuer, der sluttede i Fruens Kabinet med tykke Tæpper og Forhæng for Døren.

Fru Statsraadinde Bennechen modtog Kammerherren med uforstilt Glæde; det var en Visit, hun satte Pris paa. Og Hilda saa med lettet Hjerte, at hun havde gjort et coup de main ved at bringe ham med.

Fruen var i en lysegraa Morgenkjole med en liden Blondekappe paa Haaret. Tiltrods for sine 55 Aar var hun en smuk Dame med kloge, kolde Øine. I sin Ungdom havde Fruen været en feteret Skjønhed, og hun havde beholdt en afgjort Sympati for pene Mennesker.

I Selskabslivet var hun livlig uden at være aandrig og statelig uden at være stiv; hendes Smil var indtagende og vilde have været det i endnu høiere Grad, om det ikke havde mindet saa stærkt om det eiendommelige Smil, der — som en Familielighed følger alle de Damer, der bærer sine sex forreste Tænder paa fast Plade.

I Salonen var ogsaa Husets yngste Søn Alfred, der just var kommen til Byen, samt hans gode Ven Hiorth. Extraskriveren gjorde sig saa liden som muligt henne i en Krog, forat Bureauchefen ikke skulde bemærke ham her midt i Departementstiden. Delphin nikkede derfor overmaade venligt til ham.

«Nu skal De — Hr. Kammerherre! — afgive Deres Dom i Sagen» — sagde Fruen, «Alfred er saa ulykkelig — Stakkel! — fordi Papa ikke vil tage ham i sit Departement. Alfred paastaar, at det baade er retfærdigt og europæisk — som han udtrykker sig —, at Papa hjælper

ham frem; men De ved selv, hvor ængstelig Daniel er for at give Oppositionen den mindste Anledning til Klage, og derfor —»

«— og derfor vil han sende mig Fanden ivold i Revisionen,» afbrød Alfred, «hvor jeg ikke kjender en Sjæl, mens jeg netop havde glædet mig til at faa sidde sammen med Hiorth, — hvor blev der af Hiorth?»

Extraskriveren kom nu frem bag en Viftepalme og dreiede forlegen sin blonde Snurbart.

«Ja — det er rigtig Synd for Alfred —» fortsatte Fruen; «Daniel har altid været saa haard mod ham.»

Men nu fik hun fat paa Hildas Prøver, og snart havde hun bedækket hele det store Bord med Tøistykker og Mønstre. Kammerherren hjalp hende, og Hilda slap for Skjænd.

De unge Herrer blev staaende henne ved Vinduet.

«Har du seet noget saa svineheldigt — Hiorth! hun bor her i Huset. Hun er nemlig i Slægt med Mo — Fars Mo.»

«Anders den Almægtige —» sagde Hiorth.

«Kalder I ham saa? — det er ypperligt. Ja — ser du — Anders den Almægtige er Bror til hendes Far, — et stort Svin forresten, — straffet for Konkubinat. Har du seet hende? — jeg skal introducere dig —»

«Kjendte du hende godt derhjemme?»

«Aa ja! — saa temmelig —» svarede Alfred og blinkede med Øinene.

«Du skal se, det gaar med hende som med Faderen.»

«He?» spurgte Alfred.

«Konkubinat —» hviskede Hiorth.

Men denne Vittighed overvældede dem i den Grad, at de maatte gaa ud gjennem Spisestuen, forat le rigtigt fra sig i Trappen. —

Da Bureauchefen kom i sit Kontor, var Klokken henimod et. Paa hans Bord laa der en uhyre Houg nye Sager. Budet Mo stod just og læste i nogle Dokumenter indlagt i gult Omslag.

«Hvad er det? — Mo!» spurgte Delphin hurtigt.

«Dette er nærmest en Voldgiftssag; en Tvist om en Tarestrand der vest ved Kysten.» Anders Mo havde til-

egnet sig mange juridiske Kundskaber og var fuldstændig hjemme i det departementale Sprog.

Bureauchefen hørte imidlertid ikke efter, men gav sig ifærd med et Par Breve, der laa.

«Aa bring hele Bunken ind til Mortensen, og bed ham se, hvad der er, og sortere det lidt,» sagde han utaalmodig.

Men da Mo kom til Mortensen, var denne endnu mere optaget end Bureauchefen. Thi Mortensen skrev i al Hemmelighed en Leder for sin Avis.

«Læg det i Chaos — saalænge,» raabte han uden at se op.

Chaos var en Hylde nederst ved Gulvet, som stod under Mortensens specielle Administration.

Anders Mo tog Bunken og vendte den, saaat Dokumenterne i det gule Omslag kom til at ligge underst, han brættede endog de gule Kanter ind, saaat de slet ikke saaes; derpaa stak han det hele langt ind i Chaos, hvor der laa adskilligt før. —

Anders Mo, som havde forandret sit Navn fra Vatnemo til bare Mo, gjorde Bennechens Bekjendtskab, da Statsraaden endnu var Assessor.

Mo havde paa den Tid havt en solid Høkerhandel tæt ved Assessoren, og fra at vise Familien Smaatjenester, var han lidt efter lidt steget saaledes i Gunst, at han tilslut blev ligesaa uundværlig for Herren som for Fruen.

Og da Assessoren blev udnævnt til Statsraad, tog han Mo med sig, og ansatte ham som Departementsbud. Denne Stilling viste sig som skabt for ham. Han gled om som en Kat fra øverst til nederst, og det varede ikke længe, inden han var kjendt i hver Krog og havde alle Departementets Hemmeligheder og Intriger i sin Haand. Den Indflydelse, han øvede over selve Statsraaden, var ligefrem ubegribelig, og det var vitterligt for enhver, at han var den mægtigste Mand i hele Departementet.

Nedenunder i Statsraadens store Gaard — Bennechen havde faaet Penge med sin Kone — boede Anders Mo i Portnerleiligheden. Det var jo halvveis en Kjælderbekvemmelighed; men naar man steg ned de to-tre

Trin, som førte fra Portrummet, var Stuerne lune og koselige, og der faldt fuldt Dagslys fra Vinduerne, som stod høit oppe paa Væggen.

Siden Kristine kom i Huset, var den mellemste Stue tagen i Brug til Soveværelse for hende. Derved faldt det sig saa, at Farbror Anders maatte gaa gjennem hendes Værelse, for at komme til sit. Det var ikke netop behageligt; men hun brød sig hellerikke stort om det. Farbror Anders var saa snil mod hende, og den store smukke By havde saamange Overraskelser for hende, at hun vandt Bugt med Længselen efter Hjemmet.

Desuden var hun glad ved at være blandt Fremmede, som ikke vidste om den Skam, Faderen havde ført over sig selv og hende.

De fine Statsraadens nikkede til hende, naar hun mødte dem i Porten. Frøken Hilda havde endogsaa standset og talt med hende et Par Gange.

Kristine syntes, det var mere end ventende, at en saa fin Dame vilde tale med hende, der bare var en simpel Bondepige. Derimod forstod hun ikke at sætte tilbørlig Pris paa Kandidatens Elskværdighed. For det første var hun vis paa, at Alfred kjendte hendes Faders Skam; desuden var der noget, som ængstede hende, i den Tone af Fortrolighed, hvori den unge Herre talte, naar han standsede hende i Porten eller endog kom helt ned i Stuen.

Da ligte hun meget bedre Doktoren — Husets ældste Søn; men med ham havde hun bare talt to Gange.

Da Kristine havde været i Byen et Par Uger, fik hun Brev hjemmefra:

«Kjære Kristine! Katten haver jamtet, siden du reiste, og din Fader ligervis, men han haver en anden Maade, som mest bestaar i en overhændig Graving og Minering og Dundring og Husering, saaat det er helselaust at færdes langs Udmarken hans formedelst opskudte Stene og Torv og Skidt, som fyger alsomtiest i Luften, ligervis som ogsaa Veien i og for sig giver megen Jammer for Folk og Fæ desformedeltst, at dette Veistykke haver ingen opsporlig Hjemmelsmand, men

Lensmanden haver vist mig til Rodemeisteren, og Rodemeisteren haver vist mig til Veiingenøren, som er en Kaftein, saa du kan selv begribe, hvad det skulde nytte. Men han er bedre end jeg havde ventet — Far din. Til at være saa alene, men han har solgt de fire, hvilket var godt, thi der var en Sodoma og Gomoras Forstyrrelse i Fjøs og Melkekammer, formedelst at de spændte; men din svarte Ko og den, han kjøbte af Forpagteren til Præsten, er igjen og melker godt, fordi han giver dem formeget efter min Avenans, som han ikke vil høre paa, men bliver sint. Et omløbende Veir har vi havt, og Rusk og Tordenveir staar ude i Sjøen, som jeg ogsaa haver læst i Bladene, at en heftig Syklop er faret henover Atlanteren og opigjennem Kanelen, og et stort Kristianiaskib, som kom fra Kubæk — eller var det Nevrok, haver mistet sin Faarerig, som du maa spørge efter og skrive mig nøiagtig Beskrivelse. Din Fader hilser dig og undertegnede

med særdeles Høiagtelse

Lauritz Boldemann Seehus.»

VI.

Om Høsten, naar de flyttede ind fra Landstedet, gav Falck-Olsens et stort Bal.

Grossereren lagde selv megen Vægt paa denne Fest, hvortil han foruden Ungdommen — «der skulde gjøre Nytte for Maden —» ogsaa indbød en Del af Byens Honoratiores.

Naar alle de Unge bleve inviterede med, syntes Grossereren, at han kunde strække Indbydelserne lidt længere udover og især opover, end han kunde ved mindre Selskaber eller Middage. Og der var Plads nok.

Men Grosserer Falck-Olsen var af de nye Navne i Hovedstaden; og da han fra en beskeden Begyndelse ved Skovhandel og Tømmerdrift havde tilkjæmpet sig en stor, solid Formue, rettede han alle sine Kræfter mod at blive accepteret i det høiere Selskabsliv.

Statsraad Bennechen var hans Haab i denne Henseende. Bekjendtskabet skrev sig fra Statsraadens Asses-

sordage, og det syntes at blive intimere med Aarene. Fruerne i Byen undrede sig lidt herover, thi Statsraadens vare ellers uhyre fine paa det. Men Mændene forklarede, det kom af Forretningsforbindelser; Grosserer Falck-Olsen havde nok anbragt Statsraadens Penge, ja nogle mente i al Hemmelighed, at han undertiden hjalp til med et lidet kontant Forskud. Man lo ialmindelighed lidt af den forfængelige Grosserer; thi da han ved eget Arbeide havde erhvervet sig sine Penge, var der i de flestes Øine intet fint ved hans Rigdom, og man følte sig irriteret ved den Pragt, han udfoldede. Georg Delphin pleiede at sige: «Der er den Ubehagelighed ved ham, at bedst som man tror, man taler med Hr. Grosserer Falck, saa opdager man med en Gang, at det er Lastehandler Olsen, man har for sig.»

Fru Falck-Olsen delte ikke sin Mands Passion for de store Selskaber; hun ligte bedst smaa koselige Dameselskaber med The. Hendes Herkomst og Oprindelse var ukjendt, idet — som Kammerherren udtrykte sig — hendes Stamtræ var et af de første, Grossereren fældte, da han begyndte at gaa tilveirs.

Imidlertid havde hun taalmodig og lærvillig fulgt sin Mand opover, saaat hun nu udfyldte sin Plads i den elegante Husholdning uden at stikke altfor meget af.

Vistnok pleiede Delphin endnu i al Hemmelighed at kalde hende Mam Olsen, ligesom det var et af hans Nummere at give Skildringer af «Danseballerne paa Olsesalen»; men de, som kjendte Fruen, vare enige om, at hendes godmodige varme Hjertelag veiede rigeligen op mod de smaa Anstød, hun begik mod den fine Tone.

Desuden var hun en pen Kone, og hun tog sig rigtig godt ud, idet hun i sin lysegraa Moiree-Kjole gik gjennem Salonerne og ordnede et og andet, før Gjæsterne kom.

Grossereren gik ogsaa ud og ind; men han var urolig og nervøs, skjændte paa Tjenerne og saa paa Uhret.

«Hvad gaar der af dig idag? — Manden min! —» spurgte Fruen, «du har jo et Kav, somom du ventede Kongen.»

«Snak Mor! pas dig selv,» svarede Grossereren.

Lidt efter kom han dog hen til hende og sagde i en Tone, som skulde være overlegen og ligegyldig: «Jeg bad Konsul Lind iformiddags.»

«Er du gal?» spurgte Fruen.

«Naada! — er jeg ikke ligesaa god som Konsul Lind? — desuden faldt det sig saa naturligt, vi mødtes i Aktiebanken —»

«Bad du hans Damer ogsaa?»

«Nei —» svarede Grossereren uvist.

«Saa kan du da begribe, han ikke kommer. Det var gruelig taabeligt af dig — Ole Johan!»

«Hæ? —» mumlede Grossereren; det havde undertiden hændt, at hans Kone havde Ret i saadanne Ting.

Idetsamme kom den ældste af deres Døtre ind.

Grossereren bandte, og Fruen raabte: «Nei — men søde Louise! hvorledes er det du ser ud.»

Begge stirrede paa Datteren.

Frøken Louise var iført sort høihalset Uldkjole med en ynkeligt smal Pibe om Halsen og Haaret presset sammen til en liden blond Potet bag i Nakken; store rynkede Bomuldshandsker fuldendte Toilettet.

Først prøvede hun et Øieblik at se fast paa sine Forældre; men med et brast hun i Graad og hulkede: «Det er Hans — det er Hans, som har sagt — som har sagt, at jeg ikke maatte være anderledes —»

«Hans! —» raabte Grossereren, «nu er jeg saa lei af denne Hans; — holder han ikke snart op med at pine dig, skal du minsæl slaa op med ham.»

«Hys hys! — Ole Johan! bliv bare ikke sint. Lad mig tale med Louise. Der hører jeg alt nogen i Entréen.»

Grossereren gik hurtigt ind gjennem Værelserne, for at modtage de første Gjæster, medens Fruen gik ovenpaa med Louise, forat faa lidt Skik paa hende.

Det var nogle unge langbenede Herrer, som kom først, og i sin Flauhed herover gik den ene bestandig bag den anden, indtil de endte inde i en Krog af det inderste Kabinet, hvor de stod og lo med en fjollet Latter af hverandre eller af ingenting.

Imidlertid begyndte Vognene at rulle frem, og Gjæsterne samledes. Værten tog imod i det forreste Værelse;

Fruen havde taget Plads i den lille Sal foran Dansesalen. Den yngste Datter Sofie og Husjomfruen havde taget sig af Louise, og en Stund efter kom Søstrene ind sammen.

Frøken Sofie var en smuk Pige og Faderens Yndling. Hans store Plan var at faa hende giftet ind i de høieste Cirkler; og han var utrættelig i at anvise hende Partier. Sofie tog imod dem halvt i Spøg; men da han en Dag foreslog hende Kammerherre Delphin, blev hun eftertænksom og bestemte sig til at prøve. Iaften bar hun hvid Kjole med Livstykke af Silke og en Mængde smaa Silkesløifer overalt; og hun var fortryllende, da hun leende hviskede til Moderen, hvilket Stræv hun havde havt med Louise.

Louise saa ud som et Offerlam. Hun havde faaet hvid Kjole og ordentlige Handsker, og i sidste Øieblik havde Jomfruen luret sig til at hænge en Gren Lillekonvaler i hendes Haar. Med ængstelige Blikke saa hun sig om i Krogene efter Hans; men da hun ikke kunde opdage ham, modtog hun først et og saa et Engagement til — hvilket ogsaa var hende forbudt —; og tilsidst stod hun, før hun selv vidste Ord af det, midt i en Gruppe af Veninder, snakkede og lo; og da hun leverede en Herre sit Dansekort, blev hun yderst forbauset, da han rakte hende det tilbage med en utrøstelig Mine: det var ganske fuldt!

Hendes bedste Veninde Caroline Hjelm forsikrede hende, at hun aldrig i sit Liv havde været saa pen; men Louise havde en skrækkelig Samvittighed.

Værelserne begyndte at fyldes. Midt paa Gulvet i den store Sal stod de unge Damer i Grupper og lod, somom de talte meget ivrigt sammen. Men i Virkeligheden bestod Samtalen mest af Udraab, Spørgsmaal i Hyt og Veir, der ikke besvaredes — afbrudt af smaa nervøse Lattere, idet hver var helt optaget af Øieblikkets Vigtighed: at faa Dansekortet fuldt.

Herrerne samledes i Dørene og tog Tilsprang, stilede saa over Gulvet med forvirrede Miner, bukkede og engagerede, løb mod hverandre, snublede i de lange Slæb og mistede sine Blyanter.

De to Venner Extraskriverne Hiorth & Bennechen, som begge gjorde Kur til Frøken Sofie Falck-Olsen, mødtes foran hende. Hun havde bare en Dans tilovers, og den gav hun Bennechen. Hiorth satte op et Ansigt, der skulde udtrykke Fortvivlelse, og engagerede Hilda Bennechen, som stod ved Siden.

Hun havde mange Danse at disponere over. Thi uagtet hun som Statsraadens Datter var sikret mod at sidde altfor meget over, var hun dog den, man sidst trev til, og ingen gjorde sig synderlig Umage for at skjule, at hun var en Pligtdans.

Kammerherre Delphin, hvem Falck-Olsen havde trukket til Huset gjennem Statsraadens, dansede yderst sjeldent. Han var for gammel — sagde han selv —; kun en enkelt Gang tog han en liden Tur med en af de yngre Fruer, der havde været Fifdamer i hans Tid. Da han imidlertid saa det Grin, hvormed Extraskriver Hiorth vendte sig, efterat have engageret Frøken Bennechen, gik han pludseligt over Gulvet, bukkede for hende og bad om en Dans.

Hun blev ganske rød og saa mistroisk paa ham; han var jo saa fæl til at gjøre Nar af Folk. Imidlertid havde han alt taget hendes Dansekort og udbedet sig Françaisen efter Bordet; hun kunde ikke godt svare nei, heller, skjønt det havde hun bedst Lyst til.

Det vakte Opmærksomhed i Salen; Damerne stak Hovederne sammen og fniste. Hilda Bennechen følte sig ulykkelig, og i sin Forvirring blev hun endnu hæsligere end nogensinde. Hun tog sin Tilflugt til Louise, der i et Anfald af Forsagthed klagede sin Nød for Caroline Hjelm.

Et Par af Herrerne, som ogsaa havde lagt Mærke til, at Kammerherren engagerede Frøken Bennechen, troede, at det var en forbandet fin Vittighed, hvorfor de skyndte sig at gjøre det samme. Mod Sædvane fik saaledes Hilda sit Kort fuldt besat i en Fart og det endogsaa med nogle af de fashionableste Kavallerer.

Ballet aabnedes med en Polonaise, der førtes af Værten og Fru Statsraadinde Bennechen — Statsraaden var ikke kommen endnu.

«Daniel er saa frygteligt overlæsset med Arbeide i denne Tid,» forklarede Fruen.

Heller ikke Konsul Lind havde vist sig, saa Grossereren var ikke ganske tilfreds. Hans Humør kom sig dog en Del under Promenaden rundt Salen; thi det var et glimrende Syn.

Kammerherren kunde nu sige, hvad han vilde, om «Olsesalen», — et smukkere Danselokale fandtes neppe i Byen. Og da den lange Række pyntede Damer og Herrer langsomt bevægede sig rundt Salen under den prægtige Musik, tindrede Grossererens Øine af Stolthed.

Der var en stor Mængde Uniformer og dekorerede Personer, Grosserere, Bankierer, Professorer, Kammerherrer, udenlandske Konsuler — en Overflod af store velklingende Titler, hvori Værten formeligt fraadsede, medens han gik og konverserede Fru Statsraadinden.

«Hvor smuk Deres Sofie er iaften,» sagde Fruen, for at være aimabel.

«Det fornøier mig, at De finder det; jeg synes ogsaa — sandt at sige —, at der er noget destingveret ved Sofie.»

«Netop, hvad jeg vilde sige —» svarede Fruen, idet hun i sit stille Sind lo af ham.

Men nu vilde ulykkeligvis Grossereren gjengjælde Komplimenten og begyndte at udtale sig med Henrykkelse om Hilda Bennechen, der just sluttede sig til Polonaisen med en halvgammel Adjunkt eller noget sligt.

«Aa nei — gjør Dem ingen Uleilighed, —» raabte Statsraadinden, «vor Hilda har desværre ingen Skjønhed at rose sig af.»

«Men Frue! — da finder jeg — tværtimod —» den ulykkelige Grosserer stammede.

«De er alt for artig — Hr. Grosserer! —» Fru Bennechen lo tvungent, og han forstod, at han havde begaaet en stor Dumhed.

Da imidlertid Alfred Bennechen kort efter viste sig, fik han Anledning til at rette paa sine Affærer ved at rose denne over al Maade; og han havde den Tilfredsstillelse at se, at Fruen med levende Interesse hørte hans

Komplimenter, medens hun fulgte sin yngste Søn med Øinene.

Den første Vals slæbte sig hen stiv og kjedsommelig, skjønt Musiken var udmærket, og den prægtige Salon straalede i hvidt og Guld med sine tre svære Lysekroner og Lampetter paa Pillerne langs Væggene. Paa den ene Langvæg var der smaa Kabinetter, hyggelige, halvmørke Smuthuller, hvor — som Fru Bennechen sagde — Benene kunde hvile og Hjerterne tale.

Alfred dansede med en Mine fuldkommen comme il faut — som en Pukstenshugger, der slider for Føden. Ligervis Hr. Extraskriver Hiorth. Idetheletaget var der en velopdragen Tværhed over de fleste Herrer. Kun nogle halvgamle gifte Kavallerer, der dansede med de yngste Piger, saa ud, somom de morede sig i sit Ansigts Sved.

Mellem hver Dans flygtede Herrerne ud i de fjernere Rum mod Gaarden, hvor der blev drukket Punsch og Toddy. Naar en ny Dans blev meldt, lagde de Cigarerne fra sig med en fortrædelig Mine og skyllede i sig store Glas Punsch og Selters eller Cognac og Vand, somom det gjaldt en Tur i den koldeste Vinternat. Derpaa slæbte de sig indover mod Salen — førende med sig en let Duft af Tobak og Vin.

Ballet skred fremad, men meget tungt, som det pleier i de første Timer.

«De har ikke faaet Dampen op endnu —» mumlede Værten med en Kjendermine og lod bringe mere Punsch omkring i Værelserne.

Alfred Bennechen var urolig og hemmelighedsfuld. Naar nogen spurgte ham, hvem han skulde danse næste Dans med, svarede han undvigende Hans Ven Hiorth opdagede endogsaa, at han slet ikke havde engageret til flere af de første Danse. Bennechen syntes at vente paa noget.

Den skrækkelige Hans var endelig ankommen. Louise havde seet ham flygtigt, idet hun dansede forbi. Hun havde læst sin Dom i det blege Ansigt, og hun følte sig aldeles sønderknust. Men den unge Kandidat Smith, med hvem hun dansede, fortalte saa mange

spændende Scener fra en Fodtur i Jotunheimen, at hun hvert Øieblik glemte sin Elendighed. Og da hun en Stund efter ikke kunde opdage sin Forlovede, indhyllede hun sin Samvittighed i noget, hun vidste, Hans vilde kalde Syndesikkerheden.

Men da Dansen var slut, opsøgte hun Caroline Hjelm, som var en Kusine til hendes Kjæreste, og besvor hende for deres Venskabs Skyld at gaa til Hans og forklare ham, at de havde tvunget hende til at pynte sig, samt spørge, om han var skrækkelig sint.

Denne delikate Mission paatog Caroline sig med stor Redebonhed; thi hun for sin Part nærede ikke den ringeste Frygt for Fætter Hans. Hun fandt ham rodende i et Bogskab i en af Stuerne.

«Godaften Hans! — jeg skulde hilse fra Louise og spørge, om du ikke vilde danse med hende —» sagde Caroline og neiede frimodigt.

Hans fixerede hende først med sine smaa, lyseblaa Øine; men da det sletikke syntes at bide paa den forstokkede Caroline, spurgte han: «Bad Louise dig virkeligt sige det?»

«Ja — hvorfor ikke? tror du kanske det er Synd at danse? Da sagde saamænd Stiftsprovsten, da jeg blev konfirmeret, at man godt kan danse, naar man bare har et rent Hjerte; — og det har da vist du — Fætter Hans — hvad?»

«Jeg vil ikke tale til dig — Caroline. Thi du er et Verdens Barn.»

«Fy Hans! hvordan du snakker,» udbrød Caroline fornærmet, «jeg begriber ikke, at Louise, som er saa sød, vil have dig; — jeg vilde ikke eie dig for alt i Verden!»

«Jeg vil forsøge at redde Louise ud af dette Syndens Hus —.»

«Isch — Hans! hvor ækel du er!» sagde den uforbederlige Caroline og vendte sig fra ham og gik ind i Salen igjen.

Nu kom endelig Statsraad Bennechen. Det var en høi, smuk Mand, glatraget og med en paafaldende blomstrende Ansigtsfarve. Værten modtog ham i det forreste Værelse og gjorde meget Væsen af ham. Thi uagtet de

vare gode Venner, saaat Grossereren paa Tomandshaand mangengang kunde være yderst kordial, saa imponerede Statsraaden ham dog, naar han optraadte i sin Glans med sine Ordener og Statsmandsmine.

Desuden var Statsraaden iaften den fornemste Gjæst, — Festens egentlige Glanspunkt, og den lille livlige Grosserer straalede formeligt, idet han førte den høie Herre gjennem Salonerne.

Statsraaden hilste hjerteligt paa Husets Frue, gik derpaa en Stund omkring blandt de ældre Damer og var elskværdig. Siden passerede han over Salen mellem to Danse, hilste paa Husets Døtre og forsvandt derpaa i Grossererens private Gemakker, hvor der var samlet et Udvalg af de betydeligste Gjæster.

Statsraad Bennechens Ankomst gav Festen sit Præg. Ellers havde man hos Falck-Olsen «en hovedløs Fornemmelse» — sagde Delphin; for baade Vært og Værtinde gjorde sig saa lidet gjældende, at de ligesom kom væk i Vrimmelen, og man glemte dem næsten.

Men nu havde Situationen faaet sin Spidse i Statsraadens Person; idet han — som en intim Ven af Familien afgav en Garanti og ligesom legitimerede Husets nybagte Glans. Hver enkelt blandt Gjæsterne fik en beroligende Fornemmelse af, at man var i godt Selskab og trygt kunde more sig.

Nu først tog Ballet Fart; Pukstenshuggerne smilte under sit Stræv, og Værten, som ikke længer tænkte paa Konsul Lind, gned sig i Hænderne: Dampen begyndte at komme op; nu Mad, saa var alt iorden.

Saasnart Alfred saa sin Fader træde ind, listede han sig ud i Entréen, fik fat paa sin Frak og forlod Huset.

VII.

Kristine sad hjemme i den lune Stue og skrev Brev til Faderen, — det vil sige til Lodsoldermanden; thi Njædel kunde ikke læse Skrift.

Farbror Anders havde netop fulgt Statsraaden tilvogns, og derpaa var han gaaet ud, som han pleiede om Aftenen; han havde saa meget at gjøre.

Bedst som hun sad og stirrede i Lampen, forat finde paa noget, hun kunde skrive om, bankede det paa Døren, og Doktor Bennechen traadte ned i Stuen.

«Omforladelse! — er Far kjørt til Ballet? —» spurgte han.

«Ja — for et Øieblik siden,» svarede Kristine.

«Aa — det var leit; jeg vilde kjørt med.»

Dette var nu en stor Løgn af den skikkelige Doktor; thi i Virkeligheden havde han staaet paa Gadehjørnet og ventet, til Vognen kjørte afsted.

Men da han nu stod ved Maalet for sin Intrige, blev han helt hjælpeløs; og han vilde uden Tvivl være gaaet igjen uden at mæle et Ord mere, dersom ikke Kristine havde sagt: «Kanske Vognen kommer tilbage igjen.»

«Ja — kanske det! — det gjør den vist,» udbrød Doktoren.

Begge lod, som de troede dette, skjønt de vidste, at det var en leiet Vogn; Statsraaden holdt selv bare en aaben Enspænder.

«Vil De ikke sætte Dem ned, mens De venter —» sagde Kristine; Farbror Anders havde informeret hende, saaat hun kunde sige De til Folk.

Doktoren takkede og lukkede Døren efter sig.

Johan Bennechen havde en vis Lighed med Faderen; men der var isandhed ikke noget imponerende ved ham. Tvertimod — han saa ud som det, han var: en skikkelig Fyr, lidt dum og meget godmodig; desuden var han halt paa det venstre Ben.

Doktoren begyndte at tale med den unge Pige, idet han blev staaende midtveis mellem Døren og Bordet. Han var vant til at snakke med alslags Folk, saaat Kristine forstod ham godt; de kom snart i en livlig Passiar om Forholdene hjemme i hendes Bygd, Sammenligninger med Byen og sligt noget.

Hvergang han sagde noget morsomt, bøiede hun Hovedet og lo; og Lyset fra Lampen faldt over hendes prægtige rødpurrede Haar, som hun havde efter Faderen. Hun syntes ogsaa at have arvet hans Kjæmpeblod, thi Skuldrene vare brede, Brystet høit og kraftigt, og naar hun stod opreist, var hun jævnhøi med de fleste Mænd.

Udenfor var det en blæsende kold Høstaften. Men i Stuen var Tæpperne netop lagt paa, i Ovnen brændte det saa smaat; der var saa koseligt og lugtede saa rent.

Doktoren var i Selskabsdragt under Overfrakken; han slog denne tilside, og tilslut satte han sig endogsaa halvveis paa Bordkanten støttet mod Væggen.

Hvergang de hørte en Vogn, sagde de: «der er den»; og naar Vognen rullede forbi, sagde de: «Nei — det var ikke den!»

Med et bankede det, Døren gik op, og Alfred hoppede ned i Stuen med et lystigt «Godaften»! men da han opdagede Broderen, blev han først meget flau, derpaa lo han ondskabsfuldt: «Ei ei! — en tête à tête! — eller er Frøken Kristine syg?»

Kristine, som tog dette for en Spøg, vilde svare; men hun standsede ganske forbauset, da hun saa, hvor alvorlig Doktoren var bleven.

«Jeg vilde vente paa Vognen, — jeg tænkte, den kom tilbage,» sagde Johan klodset.

«Hvilket mageløst Paafund! — hvor Amor dog gjør opfindsom,» raabte Alfred og tog sin Lorgnet paa, «saa du vilde vente, hvor udspekuleret fint!»

«Jeg skulde frabede mig dine nærgaaende Bemærkninger — Alfred.»

«Se se! — frabede! — saa det skal du! — kanske jeg turde udbede mig — forat blive i Stilen — en mindre eventyrlig Forklaring af din halte Nærværelse her paa denne Tid?

«Hvad kommer det dig ved?»

«Se se! — Stilen bliver mere folkelig. Jeg spørger heller ikke saameget for min egen Skyld; thi jeg trænger ikke yderligere Oplysninger; Situationen er mig fuldstændig klar — fuldstændig klar —» han saa fra den ene til den anden, «men jeg ved, det vilde interessere Mama at vide, hvad det er, hendes Førstefødte gaar og lurer efter i Huset, naar alle er ude.»

«Jeg lurer ikke! — pas dig — Alfred!» — raabte Johan og gik et Skridt frem.

«Lad os ikke besudle disse Pauluner med Broder-

blod,» svarede Alfred bestandigt smilende, idet han forskansede sig bag en Stol.

Kristine nærmede sig til Doktoren og vilde sige noget. Men han vendte sig mod hende — ganske bleg i Ansigtet og sagde: «Vær ikke ræd! — jeg beder Omforladelse; det var ikke min Skyld — dette, Godnat! Kom Alfred! lad os gaa.»

«Os?» spurgte Alfred overlegent og gjorde Mine til at sætte sig.

Men da tog Doktoren ham i Skulderen med et Tag, som ikke kunde modsiges, og før Extraskriveren fik samlet sig, var han oppe af Kjælderen og helt ude paa Gaden.

Kristine stod igjen og hørte Brødrene gaa bort forbi Vinduerne; et enkelt Ord naaede hende, indtil Lyden døde hen. Hun var ogsaa bleven bleg, og i den venstre Tinding viste der sig en Fordybning og et rødt Mærke; det var Arret efter det Stød, hun fik hin Nat, da Skredet rev bort hendes Moder og Søskende.

Brødrene gik og vexlede onde Ord til det første Gadehjørne, hvor de skiltes uden Godnat. Johan gad ikke gaa paa Bal nu. Han gik lige hjem til sin Leilighed. Thi han var flyttet hjemmefra for en Tid siden, fordi Statsraadinden ikke taalte at møde hans simple Patienter i Trappen.

Der skulde just spises, da Alfred naaede tilbage til Ballet.

«Hvor har du været?» — spurgte Hiorth.

Alfred gjorde en hemmelighedsfuld Grimace, hvilket foranledigede hans Ven til at puffe ham i Siden med mange venskabelige Skjældsord. Derpaa trængte de sig frem til Drikkebordet, thi Hiorth paastod, at Alfred trængte til «en ordentlig Stiver ovenpaa».

Der var dækket i den lille Sal og indover i de tilstødende Værelser. Først forsynede de ældre Damer og Herrer sig, dernæst lod de dansende Damer sig betjene af sine Kavallerer; men før disse var halvfærdige, begyndte de yngre Herrer for egen Regning at trænges om Bordene. Lig en tæt Sværm af sorte Fluer besatte de Randen af det første Bord, derpaa fløi en Flok til det

næste, rykkede frem ustandseligt, ubønhørligt som Ægyptens Græshopper, kastende sig over Fade og Tallerkener, snusende, gnavende, tyggende, slubrende, opslugende alt i Taushed under en Raslen med Knive og Gafler som af en eneste stor flittig Spisemaskine.

Den unge, undselige Student Hansen havde — jeg ved ikke hvor — fundet en Flaske Sherry. Ikke før lugtedes det blandt Græshopperne, før en Utallighed af Drikkekar straktes hen imod ham. Og i sin store Godmodighed skjænkede og skjænkede han, indtil han stod igjen med sit tomme Glas og den tømte Flaske.

Herover blev der leet hjerteligt, men kort; der var ingen Tid at spilde.

Kjødboller i skarp Sauce, fyldt Kaalhoved, Fiskeboller, Kjødkager, forloren Skildpadde, opskaaren Fuglesteg med smaa stegte Poteter — alt forsvandt som i hemmelige Faldgruber.

Fætter Hans stod ved en Kjødpudding med Asparges og rørte sig ikke, skjønt han var øm i Ryggen af Puf. Ved Siden stod Kandidat Smith med en Appetit, som han syntes at have bragt med lige fra Jotunheimen; han spiste Filet de boeuf med Theske; thi han vovede ikke at gaa efter en Gaffel, saalænge der endnu fandtes en Champignon.

Extraskriverne Hiorth & Bennechen havde derimod baaret sig fiffigere ad. De posterede sig ved Kjøkkendøren og overfaldt Tjenerne, som bar nye Fade ind. Derpaa trak de sig tilbage til Tobaksbordet, som de havde ryddet lidt, og der spiste de og drak af nogle Flasker, de holdt skjult bag Portieren.

De værdigste blandt Herrerne havde fundet Plads i Værtens eget «Arbeidsværelse» med særskilt Opvartning. Inde blandt Damerne færdedes Delphin, og i Salen gik nogle unge Piger, der foragtede Mad og alle, som spiste.

Efterhaanden blev de fleste af Damerne færdige, medens Græshopperne udstrakte sine Hærjinger helt ind i den lille Sal til de egentlige Damebordc, hvor endnu et Par ældre Fruer snusede omkring efter Aspargestopper og de hvideste Stykker af Hønsebrysterne.

Værtinden var sig bevidst, at hun havde Mad nok; alligevel fik hun som en Ængstelse, da hun saa udover det utrættelige Mylder; og en, som stod tæt ved, hørte hende mumle: «Kors bevars! er det ikke just som Maten dætter i dom!»

Fru Falck-Olsen havde stundom slemme sproglige Tilbagefald, helst naar hun var bevæget.

Ud fra Grossererens Arbeidsværelse lød der Støi og Snak, hvergang Tjeneren gik i Døren. Hiorth & Bennechen, som sad i Nærheden, opsnappede enkelte Ord, saavidt de forstod, at der førtes en politisk Diskussion derinde.

«Den Falck-Olsen er dog et Fæ, hvorledes man saa snur ham,» sagde Bennechen mellem to Mundfulde, «han lærer da aldrig at invitere et Selskab.»

«Hæ?» — svarede Hiorth, «Alverden er her jo.»

«Du er en Tosk — Jonas! Skaal! det er jo netop Feilen; han beder Rub og Stub. Du kan vide, hvor ubehageligt det er for Far at være nødt til at mødes med alskens Rabulister, som her kommer.»

«Det har jeg s'gu aldrig tænkt paa —» mente Hiorth dybsindigt.

«Forleden Dag hørte jeg Far sige til Falck-Olsen: dersom De ikke vil tage et bestemt Parti — saa —»

«Hvad saa?» spurgte Hiorth begjærligt og rakte sig fremover.

«Aa du er en Tosk — Jonas! han sagde ikke mere; men du kan da begribe, hvad det vil sige.»

«Ja — naturligvis! — hm! — nei men Død og snyde — du! sagde Statsraaden virkeligt det?» — Hiorth smilede og blinkede listigt til sin Ven.

Til Françaisen efter Bordet spillede Orkestret Melodier af «le petit duc». Dansen gik med sprudlende Liv; der var næsten ikke en eneste Pukstenshugger at se.

Den lystige Musik priklede dem i Blodet, som Mad og Vin havde sat i Fart. Kandidat Smith nynnede i etvæk et fransk Refrain fra Operetten, som han havde lært af en, der kom fra Paris.

Caroline Hjelm, som var hans Dame, plagede næsten Livet af ham, forat faa vide, hvad han sang. Men Kan-

didat Smith paastod, at det ikke lod sig sige paa Norsk.

Den modige Caroline forsikrede, at hun kunde taale en hel Del af den Sort; men han blev ved med sit Refrain, indtil hun erklærede, at nu forstod hun det næsten.

Det var denne Dans, Delphin skulde danse med Hilda Bennechen. Han havde næsten glemt, hvorfor han havde engageret hende. I de første Ture var han derfor lidt skjødesløs, snakkede mest med Fru Hjelm, som sad i Døren bag de dansende.

Hilda Bennechen mærkede dette strax, og det smertede hende. Hele Aftenen havde hun halvveis glædet sig til og halvveis gruet for denne Dans.

Hjemme behandlede Kammerherren hende venligt, men alligevel mest som et Barn; han havde jo ogsaa kjendt hende, før hun blev konfirmeret.

Mangengang havde hun nok tænkt sig, at det skulde være morsomt at faa danse med ham. Nu følte hun sig usigeligt skuffet; hun mindedes alle de spidse Ord, hun havde døiet af sine Veninder, og hun ønskede oprigtigt, at hun aldrig havde opnaaet denne Udmærkelse.

I tredie Tur spurgte han hende om et eller andet. Hun saa op, idet hun svarede, og Kammerherren sagde til sig selv: «men hun har jo Øine!»

Efter denne Opdagelse fortsatte han Samtalen med mere Interesse, for at faa hende til at se op. De trohjertige brune Øine vare blanke, og efterhvert som hun førtes med i den muntre Tone, han angav, fik det lille stygge Ansigt et Liv, som klædte det godt.

Da Dansen var slut, sagde han: «Nei men Kjære! — hvorledes hænger dette sammen? Vi har da slet ikke danset mere end fire Ture — i det høieste.»

Hun saa lidt mistroisk paa ham, men svarede derpaa leende: «Det kommer af, at De dansede de to første Ture med Fru Hjelm.»

Georg Delphin forstod at sætte Pris paa et godt Svar. Han saa overrasket paa hende; men idetsamme blev de tiltalt af et andet Par, og der dannede sig en Gruppe omkring dem. Men inden Kammerherren forlod sin

Dame, havde han udbedet sig den første Française efter Bordet for alle de kommende Baller i Saisonen.

Nu var Dampen oppe. Dansen gik med et Liv og en Lystighed, saa man aldrig skulde troet, at det var Pukstenshuggerne fra første Vals. Stemningen naaede sit Høidepunkt, da Desserten blev serveret lidt over Midnat med Champagne.

Ved dette Tidspunkt holdt altid Statsraaden en Tale for Huset; — en kort, statsmandsmæssig Tale uden blomstrende Ord. Saadanne smaa, reserverede Taler holdt Statsraaden gjerne, medens han i Samtalen mest ytrede sig ved Haandbevægelser og et diskret Smil, som han anvendte med stort Maadehold.

For Damerne talte en ung Digter, der nylig havde udgivet et Bind under Titel: «Lumre Linier». Talen var ogsaa paa Vers og vandt stort Bifald; skjønt Damerne fandt, at den var græsselig trist.

Derpaa optraadte pludseligt til sine Venners Forfærdelse den blonde Kandidat Smith med en glødende Skildring af Jotunheimen. Det er aldrig bleven opklaret om det var Vin eller Elskov, som drev ham til dette Skridt. Men vist er det, at selve Talen kunde give Anledning til mange Formodninger.

Thi bedst som man var meget høit tilfjelds — Taleren nævnte endogsaa hvormange hundrede Fod — mellem Afgrunde og Brær, kom der noget om et Øienpar og en Alfeskikkelse, som enkelte senere har paastaaet skulde være Caroline Hjelm. Hvorom alting er, var det vist gaaet med denne Tale som der staar i Eventyret: er den ikke slut, saa varer den endnu, hvis ikke den lange undseelige Student Hansen pludseligt var faret iveiret som en bleg Raket med Udraabet: «Leve Jotunheimen!»

Under den Latter, som nu opstod, blev Skaalen drukket til Talerens store Fortrydelse.

Men med Student Hansen havde det taget en sørgelig Vending. Thi da han efter Bordet kom over en Flaske Portvin, tænkte han, at nu skulde de ikke lumpe ham. Derfor gjemte han sig bag en Etagère og drak Glas paa Glas, forat hævne sig. Men Portvinen viste sig beklageligvis endnu lumskere end Student Hansen, og da

han med løftet Pande skred over Gulvet, forat engagere midt i Françaisen, kom en af hans Venner løbende og trev ham i Armen: «Men Hansen da! — du er jo piggende fuld — Gut!»

Denne ukjærlige Tiltale gjorde et saa smerteligt Indtryk paa Student Hansen, at han fra sin stolte Stemning med en Gang sank ned i sorteste Fortvivlelse.

Af denne var det, han fôr op og ødelagde Kandidat Smiths Tale.

Kotillonen var vild. Flere opførende Par blandede Ture i den rummelige Sal, fôr derpaa omkring i en stormende Gallopade.

Den skrækkelige Hans havde forfulgt sin Kjæreste med stive Øine den hele Nat; og da Louise tilslut — halvt puffet frem af Caroline begav sig over Gulvet, forat tale med ham, vendte han hende Ryggen og gik hjem.

«Aldrig bryd dig om ham —» trøstede Caroline, «han er ved Gud saa ækel — saa.»

Louise stod en Stund sønderknust; men da hendes Kavaller nærmede sig, hviskede hun til sin Veninde: «Jeg morer mig saa mageløst, at jeg gjerne kan tage lidt Skjænd imorgen.»

Og efter denne letsindige Tale lod hun sig hvirvle afsted.

Klokken blev fire. Indpakkede Mødre stod i Entréen og Forværelserne halvdøde af Træthed og ventede paa Døtre, der bare skulde danse en eneste Gang til. Fædrene stod med Frak paa, Cigaren i Munden og vævede om Toddybordet.

Men inde i Salen dansedes der, somom det gjaldt Livet. Parrene fór afsted som besatte i den støvede Luft, hvor de nedbrændte Lys flammede og oste. Rundtomkring under Stole og Sofaer laa Strimler af Damekjoler, visne Buketter, Dansekort og svede Lommetørklæder; og i den tykke Luft var der en blandet Lugt af Mennesker, Støv og gammel Pomade. Men Pukstenshuggerne stormede afsted med Haaret nedi Øinene og Halstørklædet paaskakke; medens Damerne hang som lange Filler af Tyll og Tarlatan og slog om Kavallerernes Ben.

Den, som havde holdt sig bedst, var Sofie Falck-Olsen. Hendes Pynt, hendes Handsker, hendes Haar var glat og urørt, somom hun kom fra Toilettebordet, og det forbindtlige, velopdragne Smil var ikke veget fra hendes Ansigt. Alligevel var hun misfornøiet med Aftenen. Delphin havde slet ikke nærmet sig; Alfred Bennechen var utaalelig, Jonas Hiorth motbydelig.

Endelig blev man færdig med at sige Godnat, og de sidste Vogne rullede bort. Grossereren tændte sig en frisk Cigar og strakte sig i en Lænestol. Men Fru Falck-Olsen aabnede sit Snørliv og satte sig ved nogle Levninger af Desserten, idet hun svor paa, at hun var sulten som en Ulv.

Sofie klædte sig omhyggeligt af og skjændte frygteligt paa Louise, der hulkede sig isøvn.

Men oppe paa Hiorths Værelse blev de to Venner siddende en Times Tid ved en Flaske Punsch. De vare i en høitidelig, rørt Stemning og lovede hinanden under Taarer, at deres Venskab skulde vare evigt, — ikke engang deres fælles Kjærlighed til Sofie skulde formaa at skille dem. Derfra kom de over paa Barnedaaben, hvorom de disputerede meget heftigt, indtil de skiltes udpaa Morgenen.

VIII.

Nedover Bakkerne med Sydvesten fastbundet under Hagen, — thi det blæste en Storm —, nynnende sin Yndlingsvise, medens han gik :

Jeg kan ikke bie —
Sødeste Sofie!

kom Lodsoldermand Seehus en af de sidste Dage i November.

Der var kommet Brev fra Anders, og Oldermanden vidste, hvor utaalmodigt Njædel ventede Efterretninger om «Sagen».

Nede paa Sletten laa Njædels lave Huse mellem de nyryddede Marker, og ude i Landet saa han den halv-

færdige Grøft. Der kjørte just et Par Kjærrer med Tare opover.

«Han vidste nok, hvad han gjorde — han Søren Børevig, da han fik Njædel til at søge Kongen,» mumlede Oldermanden.

Stormen kom farende ind fra Sydvest over den lave Strand. Det var en tung Høststorm, og det mørknede fort udover Eftermiddagen.

Oldermanden standsede og tog et Sjømandsblik over Havet, før han steg ned af den sidste Bakke. Mod Syd sluttede Sandsletten i nøgne Fjelde, som stak ud i Odder, hvor Søen brød; stundom gik det tilveirs i en Sprøit, der blev staaende et Secund eller to som en hvid Søile mod den blygraa Baggrund, og faldt saa ned i et Slør af Skum over Stenene.

Mod Nord kunde han i en lang Krumning følge Skumstriben af Brændingen; den var saa bred, at det efter Oldermandens Beregning brød paa ti Favne Vand. Helt Nord lige i Brændingen kunde han med Mellemrum skimte Blinket af Bratvolds Fyr, som netop blev tændt.

Intet Seil var at se; Skyerne gik i hverandre uden at flytte sig — i mørkegraa Rifter, — en stiv, haardnakket Stormluft. Fra Havet kom et jævnt Brag, en dyb rullende Tone, der steg og faldt; indimellem lød et dumpt Knald som af Kanonskud langt borte. Vinden ruskede i Lyngen og peb i Telegraftraadene langs Landeveien, og Maagerne, som kom drivende ind fra Søen, kastede med spændte Vinger i skraa Slag mod Stormen.

Da Lodsoldermanden gik nedover fra Børevigsgrinden til Svartemyren, nynnede han ikke længer; derimod var det ikke frit for, at han smaabandte lidt.

Store runde Stene laa midt i Veien; Regnvandet havde skaaret sig ind fra Bakken og løb skraat over, efterladende en dyb Rende fuld af Smaasten.

«Jeg gad vide, om det ikke var bedst at skrive til han Anders, som skal være saa forbandet klog,» knurrede Oldermanden; dette Veistykke vilde ende med at tage Livet af ham.

Njædel sad overskrævs paa en stor Sten midt i Marken. Han slog kraftige, taktfaste Slag paa Minebolten,

som han holdt i den venstre Haand omtullet med en Uldfille. Af og til trak han Minebolten op og dryppede Vand ned i Hullet med Vandkluden, der laa i en gammel Blikbox — efterladt fra en Landtur af Byfolk.

Det blæste, saa hans røde krusede Haar kastedes til alle Kanter som mangfoldige Korketrækkere; og han var saa ivrig i Arbeidet, at Oldermanden maatte gaa helt hen til ham, før Njædel blev ham vaer.

«Goddag — Oldermand!» — sagde Njædel, trak Bolten op og tog Maalepinden, forat se, hvor dybt Hullet var. Men da han hørte, at der var Brev fra Anders, slap han alt og svang sig ned af Stenen.

De gik ind og tændte Lys. Der var uhyggeligt i Stuen; Sengen stod uredt, og Gulvet var næsten sort. Njædel satte sig midt for Oldermanden og gav nøie Agt paa ham. Njædel var bleven mager, og Hænderne flyttede sig af og til utaalmodigt.

Det kan nok være, at Oldermanden kunde været lidt snarere af sig. Men det er saa sin Sag med at læse Breve. Brillerne maatte pudses ordentligt, Konvolutten besigtiges og derpaa skjæres pent op i øvre Kant. Det var en stor departemental Konvolut af graat Papir endogsaa forseglet med Lak.

«Høistærede Hr. Lodsoldermand Lauritz Boldemann Seehus!»

«Bittersdød!» — mumlede Oldermanden.

Man har at erkjende Modtagelsen af tvende Skrivelser af henholdsvis 1ste September og 20de October sidstleden. Da De synes at være i Besiddelse af min Broders Fuldmagt i visse Forhold, henvender jeg mig herved til Dem med Anmodning, at De vil meddele min ovennævnte Broder Indholdet af nærværende Skrivelse. Det synes af Deres ovenciterede Skrivelse af 20de October at fremgaa, at min Broder har næret den mindre vel begrundede Formening, at hans Tvistemaal med Gaardmand Søren Børevig angaaende en Tarestrandsveirettighed allerede var optaget til umiddelbar Afgjørelse. Dette forholder sig imidlertid ikke saa. Ifølge Forretningsordenen have vi endnu ikke kunnet beskjæftige os med nævnte Sag —»

Oldermanden standsede lidt.

«Læs det omigjen —» sagde Njædel.

Oldermanden læste omigjen.

Njædel rystede paa Hovedet; men med et fór han iveiret og slog i Bordet med sin svære Næve, saa Oldermandens Brillefuteral sprang høit i Luften.

«Naa naa — Njædel! lad os læse Brevet ud. Kanske kommer det bedste paa Slutten.»

«Overhovedet skal man have Hr. Lodsoldermanden anmodet at anskueliggjøre tidtbemeldte Broder, at en Sag af den Bærevidde som den nærværende ikke kan fremmes med nogen betragtelig Hastighed uden ikke uvæsentligt Extraarbeide og adskillig Omkostning. Imidlertid bør det bemærkes, at et kontant Beløb af Kr. 200 — indsendt pr. omgaaende antages at være af ikke uvæsentlig Betydning i Retning af nævnte Sags fremskyndede Expedition. Ligesom jeg herved erklærer mig villig til at overtage Beløbets Disposition uden forøget Udgift for Parterne.»

«Forstaar du det? — Oldermand!»

«Nei —» svarede Seehus og læste omigjen; men med et udbrød han: «nu har jeg det! — vi maa smøre!»

«Hvad for Slag?»

«Jo — ser du, det maa jeg forstaa,» sagde Oldermanden lunt; «for dengang jeg førte «Familiens Haab» for Konsul Garman paa Sandsgaard, sagde altid Konsulen, naar jeg skulde til Østersøen om Vaaren med Silden: Hør nu Seehus! — sa Konsulen, naar du kommer til Riga, saa faar du smøre Toldbetjentene og Vragerne og hele Banden saa godt du kan. Det er aldrig værdt at spare paa det nødvendige, — sa Konsulen. Og der gik mangen Rubel og mangen Flaske Goldenwasser til — kan du tro! Det er vel noget sligt, Bror din mener.»

«Tænker du, Kongen tar Betaling for det?»

«Kongen —» svarede Oldermanden og lo overlegent; «nei Far! Skillingerne smelter nok væk, før de naar saa høit. Det er vel en eller anden fin Fyr med Guld paa, som skal have dem, forat gaa ind til Kongen og spørge om Tarestranden din. I Petersburg saa jeg engang slig en, som kjørte med to Heste og Seletøi af klin-

gende Sølv, og han havde ikke en Rubel, som ikke var Drikkepenge, — det sagde Mæglerklerken.»

«Ja, mon jeg skulde tro, det hænger saa sammen,» mente Njædel.

«Du ser ialfald, han vil have 50 Daler, — kanske for sin egen Umag.»

«Aa — tænk Anders tage Penge af mig —» sagde Njædel fornærmet.

Oldermanden læste videre:

«Hvad angaar den i Deres merbemeldte Skrivelse omtalte Godtgjørelse for min kjære Broderdatters Ophold i mit Hus, saa skal derom ikke være nogen Tale fra min Side.»

«Hvad sagde jeg?» — raabte Njædel stolt.

«Maatte blot Opholdet under mit ringe Tag blive hende til sand Velsignelse! Den Unges Sind bøies lettelig — ak altfor lettelig henimod denne Verdens Forfængelighed, og lidet synes de at agte paa de Ældres Raad og Formaninger. Og meget ondt lurer paa en ung Pige i en stor By, saaat vi ret maa bede og ønske for vor kjære Kristine, at hun vil lukke sit Øre for Smiger og Forførelse, og derimod oplade det for den Erfarnes Formaning.

Ja maatte vi alle have opladte Øren for Sandhedens Røst; medens det endnu er vor Besøgelses Tid.

Med særdeles Høiagtelse

Anders Mo.»

«Ja — den Anders, den Anders! —» sagde Njædel beundrende, «det var det, Mor altid sa: Du Njædel, sa hun, er en Tosk, men —»

«Jeg gad vide, hvad han mener med det?» — mumlede Oldermanden eftertænksomt, «det ser næsten ud, somom der gaar nogen og lurer paa Kristine.»

«Er du gal — Oldermand! hvad skal vi gjøre med det?»

«Ja vi faar skrive, at hun maa passe sig —»

«Og snakke med han Anders, — skriv det Oldermand! — at hun maa lyde Anders i et og alt.»

Oldermanden tog strax Pen, Blæk og Papir, som nu

var anskaffet i Njædels Hus, og skrev: Kjære Kristine! — derpaa betænkte han sig længe.

«Naa Oldermand! staar du fast?»

Aa langtifra!» — svarede Oldermanden overlegent og skrev:

«Det er med Ungdommen ligervis som med den store danske Studen, de havde paa Sandsgaard; men naar jeg betænker mig, saa kan jeg ikke fortælle dig den Historie om Studen, formedelst at den er styg i Enden; men det beder din Fader dig, at du maa henholde dig til Farbror Anders i hvad, som hænder dig; thi Fristelserne ere mangeslags for Ungdommen, per Exemplo Amalie — Søster min — ja nu er det tyve Aar siden, hun døde, og hun sagde, at det var den gladeste Dag i hendes Liv; det var endda den 1ste Februar, hun døde, i det Aar, da Lynilden slog ned i Fjøset til Lensmanden, altsammen formedelst Kjærlighedens Forførelser, og han var en stor Fant endda til, han havde et Ansigt, som var ligesom af Sukkertøi, og han lever den Dag i Dag inde i Byen, men jeg nævner ikke Navn, men han ser i femte Væggen, naar vi mødes og læst som ingenting. Saaledes er det gaaet mangen en brav Pige. Derfor beder Fader din, at du i et og alt retter dig efter Farbror Anders og haver fuld Fortrolighed til ham.

Nu er her Storm paa Sjøen hver Dag, og ingen Seilere, som vel er; for her er maanemørkt og Skodde; men Dampskibene bryde sig ikke om nogenting, hvilket er mig en Parabel i Besynderlighed desformedelst, at de ere ganske af Jern, men jeg læste i et Blad, at nu er alting ombord af Jern indtil Master og Tougværk, hvilket synes mig at være forbandet ligt Løgn. Din Far lever godt — skulde jeg sige.

Din meget hengivne
Lauritz Seehus.»

«Postskrift: Du maa sige til din Farbroder, at Pengene, han skrev om, skal komme, naar Far din faar skrabet dem sammen, men spørge, om det ikke kunde gaa lidt billigere for de onde Tider, og bede Farbror Anders snakke et Ord med den, som er over Lensmænd, Rodemeistere og Kafteiner, at nu er det rent Svineri

nedover til Svartemyren, som du ogsaa kan bevidne til Vitterlighed, men nu er det værre end før.»

Da Postbudet bragte dette Brev, stod just Kristine opskjørtet og skurede Kjøkkendøren; thi uagtet der var Tjenestepige, tog hun sin fulde Andel af Arbeidet i Huset.

Der var ogsaa Aviser og Breve til Statsraadens, som ialmindelighed afleveredes hos Portneren.

Alfred Bennechen kom ned, for at begive sig til sit Departement; og da han saa Posten ligge paa Bordet nede i Portnerstuen, — Dørene stod aabne, siden det var Skuredag — var han ikke sen til at benytte den gunstige Anledning.

Kristine blev staaende, da hun saa, hvem det var. Hun skyllede Mattefillen af i Bøtten og stak de kraftige, hvide Arme rigtig dypt ned i det graaskidne Vand. Derpaa vred hun Fillen af, lagde en forsvarlig Klat Sand paa, og tog atter fat paa at skure Døren, somom det gjaldt at faa al Malingen af.

«Godmorgen — Frøken Kristine!» — raabte Alfred, idet han muntert hoppede ned i Stuen; men da han saa, hvorliden Virkning hans uventede Nedkomst gjorde, blev han flau og tilføiede: «Tillader De, at jeg undersøger Posten; kanske der kunde være Brev fra Kjæresten min.»

Men heller ikke dette syntes at gjøre Indtryk. Den utaalelige Skurelyd skar ham i Ørene; det stødte ham at se hende befinde sig saa vel i denne Dragt og dette simple Arbeide, — og at hun da ikke generede sig!

To Mænd passerede oppe paa Gaden foran et af Vinduerne. Alfred saa iveiret: «Se der har vi Deres Onkel og — ja naturligvis Johan! — han var netop paa Vei til at dreie ind ad Porten. Min Bror er nok en hyppigere Gjæst i Kjælderen end ovenpaa — he?» — men idet han vendte sig, opdagede han at Kristine i en Fart havde faaet Bøtten med sig ud i Kjøkkenet og lukket Døren.

Ærgerlig kastede han Avisen og steg op. I Trappen mødte han Mo, som hilste med sin ærbødig-familiære Mine.

Farbror Anders undersøgte Posten og valgte ud de Breve, han vilde bringe Statsraaden i Departementet. Da han fandt Oldermandens Brev til Kristine, raabte han hende ind.

«Du Kristine,» sagde han alvorligt, da han havde rakt hende Brevet, «der er en Ting, jeg maa tale med dig om. De kommer ofte indom til dig — Statsraadens Sønner —»

«Døren stod aaben, og saa kom Kandidaten ned.» —

«Ja — jeg mener hellerikke Alfred saa meget; men Doktoren — ser du —»

«Han har ikke været her,» — skyndte Kristine sig at svare.

«Nei — men jeg forstod, han var paa Veien herned. Ja — ser du — kjære Kristine!» — fortsatte han venligt og lagde Haanden paa hendes Skulder; — hun var lidt høiere; «Livet i en stor By medfører mange Fristelser for en ung Pige. Desuden skal du lægge Mærke til, hvormeget jeg skylder Statsraadens, og hvor leit det vilde være for mig, om der traf dem nogen Fortræd, som jeg eller nogen af mine var Skyld i. — Dette forstaar du kanske ikke nu; men jeg vil bede dig være forsigtig og holde dig nær til dem, som vil dig vel.»

Han klappede hende paa Kinden og gik med Brevene.

Nei — hun forstod det ikke, — ialfald ikke helt. Hun havde vel en Følelse af, at Farbror mente, de unge Herrer kom for hendes Skyld. Men hvorledes det kunde blive til Fortræd for Statsraadens, skjønte hun ikke. Kristine var et sundt, fornuftigt Bondefruentimmer, som vel var sig bevidst Afstanden mellem en Statsraads Søn og en simpel Pige fra Landet.

Alligevel blev hun urolig, da ogsaa Oldermanden kom med de samme Advarsler og Hentydninger i Brevet. Men hvad skulde hun gjøre? Mod Kandidaten var hun saa lidet imødekommende som vel muligt; og hun kunde dog umuligt sige bent frem til den alvorlige, pene Doktor, at han ikke maatte komme, — saa sjeldent som han kom. Hun regnede; det var næsten fjorten Dage, siden hun havde talt med ham.

Farbror Anders var saa underlig, hun blev ikke rig-

tig klog paa ham; snil var han altid; men hun havde alligevel som et Slags Ængstelse for ham.

Undertiden om Aftenen — han kom altid sent hjem —, naar han passerede gjennem hendes Værelse, kunde han sætte sig ved hendes Seng og snakke lidt. Men hun forstod ikke altid, hvad han sagde, — enten fordi hun var søvnig, eller ogsaa var vist Farbror træt om Aftenen, han talte saa utydeligt. Men han klappede hende saa venligt, naar han sagde Godnat.

Doktor Bennechen havde ikke Lykken med sig, naar han gik ud for at besøge Kristine.

Lyst havde han hver Dag; men han var bange for at møde Alfred; hellerikke Mo ligte han at træffe, og han havde idetheletaget paa disse Expeditioner en brødefuld Samvittighed, somom han gik at gjøre noget rigtigt ondt.

Det endte ogsaa ialmindelighed med, at han gik forbi og saa ned i Vinduerne; eller han steg op og besøgte sin Moder i et vagt Haab om at træffe Kristine i Porten, i Trappen, eller etellerandetsteds.

Thi han var forelsket i hende, og han vidste det meget godt.

Og alligevel var han ikke glad, som man pleier at være naar en Forelskelse risler gjennem Aarerne som en varm Strøm.

Først var han nu meget uvis om det Indtryk, han havde gjort paa Kristine. Han troede at hun, som var saa sund og herligt skabt, maatte føle Uvilje mod slig en Krøbling, som han var. Thi Doktoren troede selv, at han haltede meget mere end han i Virkeligheden gjorde.

Saa var han ogsaa jaloux paa Alfred, — indædt, stille, rasende skinsyg var han paa denne Broder, der overalt havde været ham iveien, foretrukket og forkjælet paa alle Kanter, og for hvis Synder han havde faaet saa mangt et Rap i Aarenes Løb.

Og tilslut havde Johan Bennechen en hemmelig, vemodig Mistro til sig selv og sit Held overhovedet. Han havde altid været uheldig, og man havde altid fortalt ham, at han var det.

Derfor elskede han sin Kjærlighed, som han kjendte

spire frem, som man elsker et sygt Barn. Han lod den stærke Følelse omslutte hele sit Væsen uden at tænke paa Modstand; og han bar sin Kjærlighed vel forvaret i sit trohjertige Bryst med en stille trist Glæde, idet han ikke havde stor Tro til, at den vilde bringe ham noget godt.

Der var allerede nok at grue for — selv i det allerheldigste Tilfælde: at Kristine virkeligt syntes godt om ham. Thi hvad vilde Fru Statsraadinden sige! Og om han end kunde tænke sig Muligheden af at sætte sig ud over Moderens Modstand, hvor skulde han nogensinde faa Mod til at fremtræde for sin Fader og melde ham, at han agtede at gifte sig med en Bondepige.

Denne Fader — saa smuk og imponerende — var i Johan Bennechens Øine et Udtog af alt hæderligt, ophøiet og fint.

Naar Oppositionens Blade kastede sig over Regjeringen, læste Doktoren det altid med en stille Reservation for sin Faders Vedkommende. Det var jo ikke umuligt, at der inden Regjeringen kunde findes Personer, som trængte til Kritik; men at der var noget at udsætte paa Statsraad Bennechen, faldt ham ikke ind med en Tanke.

Medens Moderen kastede al sin Ømhed paa den smukke Alfred og kun havde lidet tilovers for «de to mislykkede» — som hun kaldte Hilda og Johan, var Faderen omtrent den samme i sit Forhold til alle Børnene, — ja det hændte endogsaa, at han vovede en svag Opposition mod Fruen, naar hun forkjælede Alfred altfor galt.

Dette var nok for Johan, som ikke var forvænt i saa Maade; og jo ældre han blev, desto mere steg hans Agtelse for Faderen, saa den tilslut blev næsten som en Religion for ham.

Men nu var jo netop Faderens fornemste Egenskab — hans Livsprincip: det respektable, det fine, korrekte, som Johan vilde støde an imod — ja løbe Storm imod ved en saa absurd Forbindelse — med en stor rødhaaret Bondepige.

Johan tænkte sig, hvad vel Faderen vilde sige og

gjøre, om han fik Nys om sin ældste Søns Daarskab. Var det ikke først efter uendelige Forhandlinger, det var bleven ham tilladt at søge en Fattiglægepost i en af Byens Udkanter; og hvad var det mod dette?

Men hvergang Doktoren naaede saa langt i sine Tanker, var det med noget, der lignede Beroligelse, han sagde: Ja — ja! — Der er jo ikke noget at spekulere over; hun bryder sig ikke et Gran om mig. —

IX.

Efterat Mortensen overtog Ledelsen af «Folkets Ven», forandredes Bladets Navn til «Folkets sande Ven»; og istedetfor det temmeligt tarvelige Udstyr fra gamle Hansens Tid fik det nu smukt Papir og nye Typer.

Illustrationerne derimod forblev en Tidlang paa det samme hjemlige Standpunkt: sortagtige Klatter med hvidt indimellem. Men en Dag underrettede Redaktøren sine Abonnenter om, at Illustrationerne vilde ophøre fra næste Kvartal.

Herved mistede Bladet selvfølgelig endel Smaafolk; men Mortensen var glad alligevel. «Folkets sande Ven» fandt snart sit Publikum, og hvad det pekuniære angik, saa syntes det at gaa over al Forventning.

Naar Mortensen om Morgenen bragte Bladet med sig i Departementet, blev det gjerne forelæst af den yngste i Kontoret, «hvis man havde Tid».

Extraskriver Hiorth havde saaledes just endt Oplæsningen af en Leder, hvori paavistes Umuligheden af at bestemme, hvem eller hvad der nutildags mentes med Udtrykket: Folket; nærmest maatte det vel være Embedsstanden, der udgjorde Folkets Marv, — da Grosserer Falck-Olsen traadte ind i det forreste Værelse og spurgte efter Statsraaden.

Medens en viste Grossereren indover mod Statsraadens Værelse, spredtes den Tilhørerkreds, som havde samlet sig om «Folkets sande Ven», og hver søgte til sin Plads i de tilstødende Rum, for at fordybe sig i Papirhougene.

Alene gamle Hansen havde ikke rørt sig. Han lod altid, somom han ikke hørte disse Oplæsninger. Hvilket imidlertid ikke hjalp ham stort; thi naar der kom noget, som man vidste vilde ærgre ham, blev det brølet ham ind i Øret. Gamle Hansen var bleven et advarende Exempel for Departementets Ungdom, der viste hvorhen det bærer at have stridige Meninger. Alle vidste, at længer kom han ikke. Der han nu sad med Ansigtet mod Væggen rodende i alskens Affaldsarbeide, skulde han sidde til han lagdes i Kisten; medmindre man tilslut skulde blive nødt til at jage ham; thi gamle Hansen drak — blev der i den sidste Tid hvisket om.

Da Statsraaden saa sin Ven Grossereren træde ind, skjønte han, at der forestod en Samtale om Forretninger; og disse Samtaler vare ialmindelighed yderst pinlige.

Derfor spurgte han i en munter Tone, om Grossereren kom, for at invitere ham til et Jagtparti; det var en stille klar Vinterdag med let Frost og Solskin.

Men Falck-Olsen begyndte i en tør Forretningstone at tale om de slette Tider, Tab paa alle Kanter og intet Udbytte af nogenting.

«Ja — ja! —» afbrød Statsraaden, idet han gik op og ned stødende Hænderne mod hinanden med udsprigede Fingre saaledes, at alle Fingertupperne mødtes; — «den indenlandske Industri og Handelsomsætning ligger nede for Tiden; — det kan ikke nægtes; men vi haabe —»

«Aa — det blir s'gu ikke bedre paa lang Tid! — jeg ved ikke, hvad der er iveien hertillands. Det gaar en Stund — glimrende saagar; men saa staar det fast, falder fra hinanden, ingenting vil trives for os; der gaar Mak i alt, hvad vi tar os for. Se nu for Exempel denne Aktiebanken, som blev stiftet med saa megen Champagne; — ifjor og iaar gaar det rent Pokker ivold med den!»

Ved disse Ord udstødte Statsraaden et Lettelsens Suk. Han havde frygtet for, at Grossereren var kommen, for at underholde ham med «Vanskeligheden ved at reise Penge», «store kontante Forskud» — og lignende

Ubehageligheder, som han pleiede at komme med, naar han var i ondt Humør. Men Aktiebanken var et ganske uskyldigt Samtaleemne, og Statsraaden svarede derfor spøgefuldt: «Da maa jeg saamænd som Medlem af Bankens Repræsentantskab protestere mod Deres Angreb. Vi har tværtimod — som Aarsregnskabet udviser —»

«Skidt paa Regnskabet,» svarede Falck-Olsen sint, «det er mindst for at lave fine Regnskaber; det kan enhver Klodrian nutildags. Men hvad der mangler, det er Forretningsdygtighed i Direktionen. Hvad kan det blive til med alle disse kloge Jurister, som aldrig har gjort en Forretning i sit Liv, alle disse Statsraader, Advokater og Assessorer — de forstaar ikke Tingen! — nei gu' om de gjør! — de forstaar ikke Tingen!»

Nu forstod imidlertid Statsraaden godt, hvad der var «Tingen»; han stødte lempeligt Fingrene mod hinanden og sagde: «Deri har De vist for en stor Del Ret — min Ven! — for en stor Del; — men —» han standsede og tog sin Ven ved det venstre Frakkeopslag, idet han tilføiede: «det er dog underligt, underligt og beklageligt, at en Mand som De skal være saa aldeles blottet for Ærgjærrighed.»

«He?» spurgte Grossereren og saa uvist op.

Falder det Dem aldrig ind, at De altfor lidet benytter Dem af den Indflydelse, De har — eller ialfald kunde have. Se nu for Exempel i Aktiebanken, som De nævnte: hvis gamle Statsraad Falbe træder ud af Direktionen, som han sandsynligvis gjør ved næste Generalforsamling, saa vilde denne Direktørpost netop være noget for Dem.»

«Ja — det er jo den jeg vil have,» busede Grossereren ud.

«Umuligt — desværre! aldeles umuligt — min Ven!» — svarede Statsraaden, som atter gik op og ned paa Gulvet.

«Jasaa! maa jeg spørge hvorfor?»

«Fordi Konsul Lind sandsynligvis vil have den ledige Direktørpost.»

«Vil? — vil — har man hørt paa Mage?» raabte Gros-

sereren og lo tvungent, «jeg gad vide, hvorfor alting skal staa paa Pinde for den Fyr; han er da ikke stort rigere end jeg.»

«Nei — ganske vist! men han er paalidelig.»

«Hvad mener Hr. Statsraaden med det? — er jeg kanske ikke en paalidelig Mand?»

«Rolig — rolig — kjære Ven!» — sagde Statsraad Bennechen smilende og trykkede ham ned i en Stol; «jeg skal faa Lov til at forklare Dem min Mening ved et lidet Exempel. De gav — som De vil erindre — for et Par Maaneder siden et Bal, — en glimrende Fest kan jeg sige; der manglede intet, alt var smukt, korrekt, værdigt — kort sagt comme il faut. — Og dog! — tillad, at jeg minder Dem om en enkelt Scene.»

Nu var Statsraaden i sit Element. Smaa hemmelige Forhandlinger paa Tomandshaand for lukkede Døre var hans mest yndede Situation. Hans Tale fik da en konfidentiel fortrolig Betoning, — somom han hvert Øieblik til Gunst for den, han talte med, aabnede sit Hjerte, omtalte, hvad han ellers ikke betroede nogen — ja egentlig helst burde fortiet; — alt paa en saadan Maade, at Folk gik fra ham med den Overbevisning, at de vare i Besiddelse af Statsraad Bennechens fulde og udelte Fortrolighed og havde alle Regjeringens Hemmeligheder i sin Haand. Og dog blev det sagt om ham, at hans væsentligste Egenskab som Statsmand var en smidig, men urokkelig Diskretion.

Han rykkede sin Stol tæt hen til Grossereren, vendte sit smukke, aabne Ansigt mod ham og fortsatte: «Det kan synes underligt af en Gjæst at kritisere Værtskabet; — men — vi kjende jo hinanden, — og siden vi just er inde paa den Sag, maa det være mig tilladt at ytre en — en vis Grad af Forbauselse over Deres Invitationer.»

«Naada? — det forstaar jeg ikke —»

«Ser De — min kjære Ven! — den Scene, jeg vil minde Dem om, forefaldt ved Soupéen, som — i Parenthes bemærket — var charmant, — inde i Deres Cabinet. Som De uden Tvivl vil mindes, blev der disputeret om Politik —»

«Ja men ved De hvad — Hr. Statsraad! — det gjør man Skam overalt nutildags. Nævn mig et Selskab, hvor der ikke tales om Politik!»

«Ja se deri ligger det jo netop —» raabte Statsraaden, «der tales om Politik overalt — deri har De Ret — fuldkommen Ret. Men læg vel Mærke til den Omstændighed» — her slog Statsraaden ham smaa Slag paa Knæet i Takt med sine Ord; — «naar der disputeres om Politik, saa betyder det, at Selskabet er slet sammensat! — deri ligger Forskjellen!»

«Men der var jo lutter Folk af Betydning derinde. Den Dag havde jeg just inviteret mange fremragende Mænd, som jeg ikke før havde havt den Fornøielse at se hos mig.»

«Ganske rigtigt! — det var det, som var Ulykken. Der var jo Mænd af alle Farver» — Statsraaden dæmpede Stemmen: «helt nedover til rødt! — og der blev sagt mange høist ubehagelige Ting — høist ubehagelige — maa jeg sige. Ikke for min Part — forstaar De; jeg brød mig ikke det ringeste derom; det var jo de almindelige Fraser og mest unge Folk, som kom med dem. Men for Deres egen Skyld — kjære Ven! finder jeg, at —»

«Bah!» — afbrød Grossereren og reiste sig; «det bryder jeg mig Pokker om; jeg er en uafhængig Mand; en self made Mand; jeg tigger ikke nogen om noget — jeg!»

«Nei — nei! — det er som jeg siger: De er ikke det mindste ærgjærrig — og det finder jeg beklageligt, meget beklageligt;» Statsraaden gik op og ned, medens han gjentog: «meget beklageligt!»

«Naa — naa — ærgjærrig,» sagde Falck-Olsen tilslut ærgerlig; «jovist er jeg ærgjærrig, forsaavidt som jeg nok ønsker, at — at opnaa den Indflydelse, som tilkommer mig. Men med Politik vil jeg ikke have noget at skaffe, det har jeg sagt Dem hundrede Gange; jeg tager ikke Parti, — jeg — jeg staar midt imellem eller rettere: jeg staar over Partierne!»

Han var stolt over denne velklingende Slutning; men Statsraaden vendte sig imod ham med et Skuldertræk:

«Det Udtryk, De der betjener Dem af, er paa sine Steder et godt Udtryk; jeg indrømmer, at det i visse Tilfælde kan anvendes endogsaa med stor Virkning. Men — kjære Ven! lad os være enige om — her paa Tomandshaand, at det er en Talemaade — eller rent ud sagt: noget Nonsens. Nei — da er det gamle Ord bedre: Sig mig, hvem du omgaaes, og jeg skal sige dig, hvem du er.»

«Men — hvem er det da, jeg ikke burde have indbudt?» — spurgte Grossereren lidt mygere.

«Aa — bedste Ven! hvor kan De tro, at jeg saaledes vil gaa i Detaillen. Jeg mente bare saadan i sin Almindelighed, at Selskabet var mindre ensartet. Flere kunde uden Skade have været borte; og omvendt savnede jeg en og anden, som jeg syntes burde været der. Tillad mig blandt disse sidste at nævne Redaktør Mortensen, en Mand, som uden al Tvivl —»

«Han med Fyrstikkerne! — nei hør — ved De hvad!»

«Jeg vil sige Dem i Fortrolighed,» hviskede Statsraaden, «den Mand har Fremtid, hvorledes saa end hans Fortid har været. Har De lagt Mærke til hans Blad? — til Dem tør jeg betro det: det Blad vil faa Betydning — en meget stor Betydning!»

Idetsamme kom Mo ind med en Del Papir.

Grossereren var ingenlunde tilfreds med Audiensen. Istedenfor at sætte den anden Kniven paa Struben med en Gang havde han indladt sig i en Diskussion, i hvilken han — som sædvanligt — havde trukket det korteste Straa.

Han vilde dog ikke gaa uden at have spillet sin Trumf, og derfor sagde han halvhøit: «Ja jeg vil bare sige Dem, at jeg gjør sikker Regning paa Deres Stemme.»

Statsraaden følte et ubehageligt Stik indvortes. Grossereren saa paa ham med de gule Øine, som pleiede at ledsage «store kontante Forskud» og lignende Ubehageligheder. Men han strakte sin Haand frem aabent og venskabeligt, idet han tog Afsked i Døren: «Nuvel — kjære Ven! — den Tid — den Sorg! ellers tænker jeg nok, vi til den Tid er kommen til Enighed i et og alt!»

Grossereren brummede noget, som ikke var let at forstaa, og Statsraaden lukkede Døren efter ham med en levende Følelse af, at næste Gang blev det værre.

Derpaa vendte han sig mod Mo, tog Papirerne og lagde dem ligegyldigt paa Bordet. «Har De Regningerne?»

Mo trak frem syv otte Regninger.

«Det er altfor meget — altfor meget! langt over Aftalen!» — raabte Statsraaden forarget; «De maa sige Madame Gluncke, at det er ikke Meningen, at hun skal føie alle hendes Nykker; dette gaar aldeles ikke an.»

«Ja Hr. Statsraad!» — svarede Mo beklagende; «det samme siger jeg ogsaaa; men Malla Bimbam paastaar —»

«Hvem?» spurgte Statsraaden strængt.

«Aa — Omforladelse! — jeg mente Madam Gluncke, hun paastaar, at de har det saaledes nutildags alle den Slags —»

«Hm?» — afbrød Statsraaden og aabnede en liden Skuffe i sit Bord.

Mens han talte Pengene op, sagde Mo: «Ved Hr. Statsraaden, hvem Bureauchef Delphin omgaaes?»

«Nu da?»

«Gamle Hansen.»

«Gamle Hansen — derinde?»

«Ja; — forleden sad Bureauchefen hele Aftenen hos Hansen, og da han gik, stak han Madamen 40 Kroner i Haanden. Jeg ved det med positiv Vished» — tilføiede Budet.

«Upaalidelige Personer, hvor man vender sig,» mumlede Statsraaden, idet han lagde Sedlerne hen til Mo.

«Ja det er sandt, mens jeg husker det; De har en Søsterdatter i Huset Mo?»

«En Broderdatter — Hr. Statsraad.»

«Nuvel! — jeg ønsker, at De sender hende bort. Se saa; De kan vente derude, til jeg ringer.»

Statsraaden satte sig tilrette; men Budet Mo blev staaende.

«Var det mere? — Mo!»

«Jeg vilde meget nødig sende min Broderdatter bort,» begyndte Mo ærbødigt.

«Reisepenge behøver hun naturligvis,» sagde Statsraaden og tog til Nøgleknippet, som endnu stod i den lille Skuffe.

«Jeg ønsker at beholde hende hos mig.» — gjentog Mo tørt.

Statsraaden vendte sig: «Hvorfor?»

«Fordi — fordi jeg ønsker det,» svarte den anden med sin underdanige Mine.

«Lad os ikke spilde Tiden — Mo! min Kone siger, hun fordreier Hovedet paa Gutterne; jeg har lovet det, og bort maa hun.»

«Statsraaden maa have mig undskyldt; men jeg maa faa Lov til at beholde hende,» svarede Anders Mo og forsvandt ud i sit lille Forværelse.

Statsraaden sad en Stund og grundede over dette. Det hændte jo, at Mo gjorde Vanskeligheder; men naar man først var kommen til den lille Skuffe, pleiede det at gaa glat. Det værste var, at nu fik han formodentlig en Scene med Fru Statsraadinden.

Den lille forskræmte Expeditionssekretær fik undgjælde for det; selv Bureauchef Delphin gik ikke fri; og Rygtet om Statsraadens onde Humør udbredte sig over hele Departementet. Der blev en Hvisken og en Løben og en Konferering fra Pult til Pult; de mest rystende Forudsigelser om Afsættelse eller Degradation gik fra Blækhus til Blækhus, og hver gjorde i Stilhed op sit Synderegister.

Alene Anders den Almægtige gled smilende om paa sine Listesko, og alle Mand saa op fra «Arbeidet», naar han passerede, saa hemmelighedsfuld og tilknappet med det hvide Haar udover Frakkekraven.

Statsraaden havde gjort rigtig Beregning. Saasnart Fruen saa ham, spurgte hun: «Nu? — har du ordnet det?»

Statsraaden vred sig lidt, før han svarede. Hans Kone var det eneste Menneske, han havde truffet, som han ikke kunde behandle i den overlegne Diplomattone. Derfor valgte han at svare: «Nei rent ud sagt — du! saa har jeg ikke faaet ordnet det endnu; men —»

«Hvad er der iveien?»

«Mo vil ikke; han vil saa nødigt sende hende bort.»

«Mo — altid denne Mo!» udbrød Fruen ærgerlig; «naar Mo ikke vil, saa staar du og maaber. Man skulde næsten fristes til at tro, at han paa en eller anden Maade har dig i sin Magt, saa du ikke vover at kny mod ham.»

«Hahaha — stakkels Mo!» lo Statsraaden; men det lød ikke synderligt hjerteligt, og han saa ivrigt ud af Vinduet, idet han svarede: «Du kan jo vide, at hvis det virkelig er dig saa meget om at gjøre, at denne Pige kommer væk, saa er der intet iveien; jeg kan jo ligefrem befale Mo —»

«Ja synes du ikke, det er paatide, at du bruger din Magt, om du har nogen? Du ved ikke hvilke Dumheder Johan gjør; Alfred fortæller hundrede Ting —»

«Undskyld! — men saavidt jeg har kunnet mærke, gjør Alfred vel saa hyppige Besøg i Portnerstuen som Johan.»

«Aa ja, hvad gjør saa det? Alfred er fornuftig, — en Mand af Verden! om han gjør Kur til en simpel Pige, saa ved vi dog, hvad det har at betyde. Men Johan — ser du! du har aldrig forstaaet, hvor farligt Johans Naturel er, hvor usigeligt dum han er — mellem os sagt. Sætter han sig først noget i Hovedet, er han istand til at begaa de største Fadæser; — ja — det skulde ikke undre mig, om han en vakker Dag kom og fortalte os, at han vilde gifte sig med saadant et Fruentimmer.»

«Ah — men bedste Adelaide! — hvor kan du tænke sligt. Det maatte naturligvis ikke ske; — ikke paa nogensomhelst Maade — naturligvis!»

«Ja — ja — jeg har seet meget af den Sort,» svarede Fru Bennechen; «man siger saalænge: det er umuligt, indtil Skaden er skeet, og saa sidder man der til op over Ørene i Skandale. Nei sligt skal man tage itide, — det er min Mening; og bort skal hun, — den afskyelige, rødhaarede Tingest! — Tænk bar — Daniel! for en horribel Smag!»

«Ja, men ved du, at Alfred ogsaa —»

«Kommer du nu igjen med Alfred! — du har aldrig holdt af ham! Alfred har noget af en Kunstner i sig, som mange i vor Familie. Det røde Haar mod den hvide Hud — eller noget sligt er det, som tiltaler ham. Og desuden! — jeg tænker ikke, du heller var saa vanskelig paa det i den Alder — Far!»

Dette Argument var Fru Statsraadindens store Kanon, som aldrig undlod at afgjøre Kampen; desuden blev der netop kaldt tilbords.

«Hvor er Alfred?» — spurgte Statsraaden, da bare Jomfruen var i Spisesalen.

«Alfred — Stakkel! — han vil ikke komme til Middag,» — svarede Fruen; «han var heroppe i Formiddag og meldte, at han vilde gaa lige fra Departementet hen til Eriksen, — du ved, hans Ven — Kandidat Eriksen, som er saa syg.»

Statsraaden gjorde i sit stille Sind den Bemærkning, at Kandidat Eriksens Sygdom var meget langvarig.

Men Hilda? — hvor er Frøkenen? — Jomfru!» spurgte Fruen.

«Frøkenen kommer strax,» svarede Jomfruen, «hun bad, at Pigen vilde sige hende til, naar Maden var sat ind. Hun er nede i Portnerstuen.»

«Hører du — Daniel!» — hviskede Fruen; «den listige Tingest begynder med at indynde sig hos Søsteren.»

Da Hilda kom, vilde hun fortælle om sin nye Veninde Kristine; men Moderen bed hende kort af. Og da hun hellerikke fik nogen Støtte hos Faderen, taug hun.

De spiste da alle sin Middag i Taushed, — en Hverdagsmiddag — treven og uhyggelig.

X.

Oldermanden havde hele Vinteren travelt med at skrive Breve for Njædel. Først til Kristine, saa til Anders om denne «Sagen», som aldrig fik nogen Ende. I Oldermandens Hoved begyndte der at røre sig en liden Mistanke til denne Farbror Anders; det kunde aldrig hænge rigtigt sammen med alle disse Penge, som uaf-

ladeligt krævedes. Men allermindst huede det ham, hvad Anders skrev om Kristine i de sidste Breve.

Men det kunde ikke nytte, at sige et ondt Ord om Broderen; thi Njædel blev bare sint. Og saa maatte Oldermanden sende Njædels Spareskillinger afsted, og da de tog Ende, maatte han hjælpe ham til Laan.

Njædel var bleven ligesom besat af den «Sagen»; han tænkte ikke paa andet, og hver Dag ventede han paa, at der skulde komme Bud fra Kongen, at han — Njædel! — havde Ret.

Ligeledes maatte Oldermanden give Kristine de Raad og Formaninger, som Farbror Anders sagde, hun tiltrængte; thi Njædel forlangte paa det bestemteste, at der skulde skrives til hende aldeles som han Anders vilde, for han Anders var den, som forstod det, og den eneste, som vidste Raad for alt.

Derfor havde Kristine megen Møie med at forstaa Oldermandens Epistler; men hun fik en ubestemt Følelse af, at alt ikke stod saa godt til hjemme, skjønt der altid stod i Brevene, at Njædel havde det bare godt i alle Maader. Men endnu underligere var de mange Vink og Hentydninger til hende selv. Saaledes sad hun en Dag i Februar og grundede over et Sted i Oldermandens sidste Brev:

«Jeg har levet længe og seet megen Sorg og Sult formedelst Elskov og Bedrageri, naar han var af fine Folk, for de er ikke til at stole paa med Pigerne; men du skal bede, at dit Hjerte maa henføres fra den korte Elskovs Lyst og til en forstandig Mand, om han end er noget gammel, saa gjør det ikke noget, naar det er overstaaet, hvorimod et godt Udkomme er efter min Formening den største Gevinst og Fordel nota bena i Længden.»

Kristine sad endnu med Brevet i Haanden, da hun saa Frøken Hilda gaa forbi Vinduerne oppe paa Gaden og bøie ind i Porten. Det var en saa sikker Vane hos Hilda at komme indom, naar hun kom fra Byen, at Kristine halvt i Tanker reiste sig og aabnede Døren.

Hilda vilde først gaa forbi; men efter at have seet sig forsigtigt om til alle Kanter, smuttede hun ned og lukkede Døren efter sig.

Kristine betragtede hende forbauset.

«Du maa ikke sige til nogen, at jeg har været her — Kristine! Mamma har forbudt mig at gaa til dig.»

«Hvorfor?» spurgte Kristine alvorligt.

«Det kan jeg ikke sige,» svarede Hilda og saa bort, «men jeg er vis paa, det er ikke sandt, hvad Mamma siger.»

«Hvad siger din Moder?» — gjentog Kristine i den samme alvorlige Tone.

«Aa nei — ikke spørg mig, Kristine! —» bad Hilda og vilde gaa igjen.

«Jeg vil vide det —» sagde Kristine og greb hende i Armen.

«Hun siger, vi gaar altfor ofte herned —»

«Hvem?»

«Jeg — og — og —»

«— og? — hvem andre?»

«Gutterne — Johan især, siger Mamma; men jeg tror det slet ikke! jeg er bare saa ræd Mamma —»

Kristine slap hende, og da Farbror Anders idetsamme kom ind, smøg Hilda ud igjen, — forvirret og ulykkelig over det, hun havde gjort.

Men Kristine stod ganske bleg med knyttede Hænder; nu begyndte hun at forstaa. Det var det, man beskyldte hende for, at hun lokkede Husets Sønner til sig. Det var den største Skam, hun kunde tænke sig: at lokke Mandfolkene til sig; «helst Johan» — havde Frøkenen sagt; Doktoren — Statsraadens ældste Søn! — og det skulde hun have gjort.

«Jeg vil hjem — Farbror Anders.»

«Saa vilde det se ud, somom de havde Ret,» svarede han roligt.

«Ved du det ogsaa?» — raabte Kristine, «men hvad er det da, jeg har gjort?»

«Du har Gud ske Lov ingenting gjort — kjære Kristine! — og du skal ikke være ræd. Jeg skal nok passe paa dig. Det har jeg ogsaa sagt til Statsraaden.»

«Statsraaden; ved han det ogsaa! — jeg vil hjem; lad mig komme hjem Farbror —» bad Kristine bønligt.

«Jeg er ræd, at de derhjemme skulde synes, det var

leit, om du kom hjem af den Grund,» sagde Farbror Anders.

Af den Grund — gjentog Kristine for sig selv; Oldermandens Vink og Advarsler dukkede op for hende, det hele forvirredes, hun følte sig ganske hjælpeløs.

«Men hvad skal jeg da gjøre,» udbrød hun og lagde Hænderne sammen.

«Du skal slet ikke ængste dig — Kristine! — jeg skal nok være Mand for at forsvare dig baade mod Statsraaden og Fruen; og hvis nogen fornærmer dig eller gjør dig Fortræd, saa kom bare til mig;» ved disse Ord rettede Farbror sig op og trykkede hendes Haand med et trofast Tag.

Det beroligede hende. Det var dog godt, at hun havde Farbror Anders at stole paa; alle de andre fik hun Frygt for, og hun bestemte sig til at holde sig dem alle fra Livet.

Kristine tog igjen fat paa Oldermandens Brev og satte sig til at besvare det; hun vilde ikke, at de skulde ane derhjemme, at noget var iveien:

«Kjære Fader og Lodsoldermanden! — mine Tanker ere næsten altid hos Eder; men om jeg ogsaa længes hjerteligt og vemodigt mangengang, saa maa jeg dog altid takke Gud, at jeg har det saa godt til Legeme og Sjæl. Først maa jeg fortælle, at Farbror siger, at nu staar det til Forbedring med Sagen; han vil selv skrive en af Dagene, men har saa travelt, og han siger, at han stræver svært med Sagen til Far, og at der burde flere Skillinger til, naar det skulde gaa rigtigt fort. Men alle her siger, at Farbror Anders er den flinkeste i Departementet, og han er meget snil mod mig, og jeg har det godt i alle Maader.

Her er ikke nogen Sjø, men gult Vand, som lugter ondt og ikke som Sjøen hjemme; men en forskrækkelig Mængde Skibe og store Huse af Sten og Trær, som er saa høie, at jeg aldrig har seet sligt før. Men nu maa jeg slutte med kjærlig Hilsen til min kjære Fader og Lodsoldermanden

fra din hengivne Datter

Kristine.»

— Hilda Bennechen havde nogle Veninder til The om Eftermiddagen; skjønt hun var lidet oplagt til at holde Selskab. Hun baade ærgrede sig og sørgede over sit Besøg hos Kristine; men hendes Frygt for Moderen var i Virkeligheden saa stor, at hun skjælvede for hende som en liden Pige, uagtet hun nu var voxen for længe siden.

Fra ganske liden havde hun hørt, at hun var mislykket. Hun havde vænnet sig til at opfatte Moderens Sorg over den eneste Datters Hæslighed mere som en Bebreidelse end som en Beklagelse. Og deri var Fru Bennechen for største Delen selv Skyld.

Thi hun som selv var saa smuk og som fremfor alt satte Pris paa et godt Udvortes, kunde blive utaalmodig og beklage sig bittert over, at netop hun skulde have den Straf at sætte en saadan Datter i Verden. Og mangengang under Hildas Opvæxt hændte det, at Moderen, naar hun havde pyntet hende paa det bedste, tilslut kastede alt, brast i Graad og raabte: «Hvad hjælper det saa altsammen? du er og bliver mislykket — uforbederlig mislykket!»

Alle Moderens Taarer brændte sig dybt ind i Hildas bløde Sind. Og alt, som med Aarene vilde voxe frem i hende, forkrøblede i Modløshed, og hun blev saa ræd sin Moder, at hun næsten ikke turde røre sig, naar Fru Bennechen var tilstede.

Frøken Hilda var 23 Aar. Hjemme i Huset fik hun ikke Lov til at bestille noget; der var Husjomfru; og i Selskabslivet blev hun paa Grund af sin Hæslighed kun taalt, — udsat for de utallige bitre Smaakrænkelser, der saa rigeligen falde af for de stygge og ubetydelige, der samles i Krogene.

Hendes eneste Glæde var igrunden Johan; de to mislykkede holdt sammen. Engang havde hun faaet Lov til at gjennemgaa et Gouvernantekursus; Statsraaden fandt, at man til «en vis Grad» burde opmuntre Kvindens Uddannelse —; men da hun ved anstrængt Flid — thi hun var ikke synderligt begavet — havde arbeidet sig sammen en respektabel Mængde Kundskaber, fik hun

ikke Lov til at aflægge Examen; det passede ikke for hende. Dermed var den Historie ude.

Hilda Bennechen var hverken lykkelig eller ulykkelig. Hendes Liv var i Virkeligheden ganske fladt — fladere endogsaa end en Dames Liv pleier at være i hendes Forhold; thi om hendes Udseende kunde der ikke være delte Meninger, saaat hun helt savnede de smaa Triumfer eller Nederlag, der ellers pleier at følge Ungdommen. Hun havde en Gang for alle lidt et kapitalt Nederlag: at være født som hun var; og den Kreds, hvortil hun hørte, havde ikke yderligere nogen Chance at byde hende.

Derfor havde Delphins Tilnærmelse i Løbet af den sidste Vinter gjort et saa stærkt Indtryk paa hende. Han forsømte aldrig Françaisen efter Bordet, naar de mødtes paa et Bal, og de blev efterhaanden gode Venner.

At ærte hende med Kammerherren var almindeligt blandt hendes Veninder, og Sofie Falck-Olsen begyndte ogsaa idag, da Damerne vare komne tilro om Thebordet: «Hvordan var det egentlig det hang sammen med Kammerherre Delphins Forlovelse? — du Hilda! maa vist vide Besked om det?»

«Jeg? — hvorfor skulde jeg vide det?» — spurgte Hilda og blev rød.

«Gud! — du er jo den eneste af os yngre ialfald, som nyder den Udmerkelse at faa danse med Kammerherren.»

«Du maa saamænd ikke tro, at jeg holder paa ham. Jeg siger tvertimod hver Gang, at han slet ikke maa plage sig med den Française, hvis han ikke har Lyst —» forsikrede Hilda.

«Aa — jeg kan saa godt tænke mig, han synes, han maa holde ud, naar han først engang er begyndt. Men forresten —» tilføiede Sofie lidt ondskabsfuldt, «var det jo aabenbart en Spøg første Gang; det var paa vort Høstbal — saavidt jeg husker.»

«Jeg kan fortælle om Delphins Forlovelse,» raabte nu Caroline Hjelm, som havde været optaget med at høre et Skriftemaal af Louise henne i Sofaen; «han blev forlovet med en Kusine af Mamma, men otte Dage efter

tvang Familien hende til at hæve Forlovelsen; nu er hun forresten gift med en Proprietær i Sverige.»

«Ja Tak! — det vidste vi før —» svarede Sofie overlegent, «men hvorfor tvang de hende til at slaa op?» — Sofie følte en nervøs Interesse for alt, hvad der angik Delphin.

«Ja tror du ikke, jeg ved det ogsaa? —» svarede Caroline, «det var endda, fordi det kom op, at Delphin havde haft en fæl Historie med en gift Kone derhenne paa Vestlandet, hvor han var Fuldmægtig. Og jeg kan ogsaa fortælle dig, hvem hun var, hvis du vil vide det, for hun var endda Søster til Kandidat Hiorth, — nu ved du det!»

«Til Hiorth! — hvor heldigt!» raabte Sofie og glemte sin Overlegenhed; «saa kan jeg da faa det hele at vide; for ham kan jeg da vrænge ud og ind som en Hanske.»

«Var det saadan en fæl Historie?» — spurgte Hilda usikkert.

«Af de aller-fæleste —» svarede Caroline afgjørende.

«Aa pyt!» mente Sofie, «den har vel ikke været værre end de fleste Mandfolkehistorier af den Art. Der maa saamænd ingen tro, at Herrerne ere saadanne Dydsmønstre; og det vilde da heller ikke være godt, om de var det.»

«Hvad mener du? Sofie —» spurgte Louise forfærdet henne fra Sofaen.

«Aa du da med din dydige Hans! — jeg mener, hvad jeg sagde, at uerfarne altfor skikkelige Herrer er det kjedsommeligste, — det væmmeligste jeg ved.»

Denne Sentens blev lagt til Grund for en Debat. Men da de snakkede paa det ivrigste, kom Fru Statsraadinden frem i den halvaabne Portiere og sagde: «Godaften Smaapiger! — nu her gaar nok Sladderen rigtig for sig! — Pas dig dog — Hilda! — du sætter Koppen udenfor. Her er to unge Kavallerer, som beder om en Kop The, hvis Damerne tillader.»

De Herrer Extraskriverne Hiorth & Bennechen kom nu tilsyne bagved Fruen; thi det var en svoren Aftale mellem disse to Mønstervenner, at de skulde søge at

vinde den Elskede under fuldstændigt lige Chancer. Alfred tog derfor Hiorth med, naar Sofie var hos Hilda.

Der var imidlertid blevet mørkt, og Fru Bennechen lod Lamperne tænde i den store Salon, saaat Lyset faldt dæmpet gjennem den halvtaabne Portiere ind i Kabinettet, hvor Ungdommen lo og snakkede.

Alfred førte Ordet med stor Behændighed, og Frøken Sofie lo og koketterede med ham.

Jonas Hiorth havde derimod valgt en anden Methode. Han sad henne i Halvmørket taus og tungsindig, og hvergang hun saa paa ham, fixerede han hende med et Blik, som skulde udtrykke: Falske Slange! jeg elsker dig alligevel!

Samtalen blev livlig uden at dreie sig om noget bestemt; man lo, kom med Hentydninger, ærtede hverandre, var ondskabsfulde eller elskværdige eftersom det kunde falde sig.

Doktor Bennechen kom; men da han hørte Latteren fra Kabinettet, vilde han gaa igjen.

«Nei — kom Johan! — og drik dig en varm Kop The!» — raabte Hilda til ham.

Johan kom da helt ind og hilste paa Selskabet, men trak sig igjen tilbage til Salonen med sin Thekop. Han var i ondt Humør; thi i Porten havde han mødt Kristine, og hun var gaaet ham forbi uden at lade, som hun saa ham.

«Min lærde Broder har steget mange Trapper op idag —» raabte Alfred inde fra Kabinettet.

«Hvad mener De med det? —» spurgte Sofie, som kunde høre paa Lyden, at der stak noget under.

«Jo — jeg skal sige Dem, min Broder ynder ikke Trapper; han holder sig helst til første Etage, ja stundom endnu lavere!»

«Det var da uheldigt for en Doktor at være ræd for Trapper,» bemærkede en af Damerne, som ikke forstod Meningen.

«Aa — De maa ikke gaa irette med min Broders Sympathier og Antipathier; han har i alle Henseender en barok Smag. Ved for Exempel mine Damer, hvorledes hans Ideal af en Kvinde ser ud?»

«Nei — lad os høre! — aa lad os høre —» blev der raabt.

«Alfred —» raabte Doktoren.

«For det første maa hun være halvfjerde Alen høi — paa Strømperne —»

Damerne lo og klappede i Hænderne; men Hilda forstod, hvor han vilde hen.

«Alfred —» bad hun halvhøit, «gjør ikke det.»

Men han blev ved: «Dertil maa hun have ildende rødt Haar — stridt som en Hestemanke; bondefødt maa hun være og lugte af Fjøs —»

«Alfred — Alfred! —» raabte Moderen halvt leende, halvt skjændende inde fra Stuen.

«Aa — aa! jeg ved det» raabte Sofie, «det er Kristine — den store Kristine nede i Portnerstuen — ikke sandt?»

Doktoren satte Koppen fra sig, saa det klirrede.

«Ikke forraader jeg min Broders Hjertes Hemmeligheder —» sagde Alfred.

«Sig — er det ikke Hildas nye Veninde Kristine? —» spurgte Sofie og bøiede sig over mod ham.

Beruset af den Lykke, han gjorde, fortsatte Alfred: «Aa! det er en hel Roman — forsikrer jeg Dem. Den høibaarne Elsker, den simple, men yderst dydige Pige, Søsteren som fortrolig Veninde —»

«Alfred!» raabte Johan i en Tone, saa det hoppede i dem alle.

«Nei, men Johan —» sagde nu Fruen, «hvorledes er det, du bærer dig ad, jeg maa bede —»

«Ja Mor! — jeg har sagt ham det før; dette taaler jeg ikke længer,» sagde Doktoren heftigt og trampede i Gulvet.

«Mamma!» raabte Alfred inde fra Kabinettet, «var det med det lange eller det korte Ben?»

Johan gjorde et Skridt henimod Døren; men Fruen standsede ham: «Men Johan! — er du ikke rigtig klog idag? Fy, skam dig, at du ikke kan taale lidt Spøg. Naar du bare vil bringe Ufred med dig, var det bedre, du holdt dig borte. Nu sad vi saa hyggeligt, før du kom.»

Johan gik. Men det var som Fru Statsraadinden sagde: han havde forspildt Stemningen for dem. Da-

merne hviskede to og to, og ikke engang Alfred formaaede at faa Munterheden igang igjen.

— Men om Aftenen, da de gik tilsengs, fortalte Fru Bennechen sin Mand Optrinnet mellem Brødrene. Hun fik i en Haandevending hele Skylden over paa Johan og skildrede selve Scenen endda voldsommere end den i Virkeligheden havde været.

«Synes du ikke nu, det er paatide, at det Fruentimmer kommer væk?» — sluttede hun.

«Jeg indrømmer, at dette ser betænkeligt ud,» svarede Statsraaden; «men hvis Sagen virkeligt er kommen saa vidt, er jeg bange, det lidet vilde nytte, om hun kom bort. Thi med en Natur som Johans, vilde Hindringerne bare opflamme ham — frygter jeg; han vilde efterspore hende og finde hende; og da vilde det sidste kanske blive værre end det første.»

«Ja er det ikke netop det, jeg har sagt for længe siden,» jamrede Fruen, «men aldrig vil du lyde mit Raad; altid skal du —»

«Rolig — bare rolig — kjære Adelaide! — ser du! — kan vi ikke faa hende bort, saa — saa —» han gjorde en liden diplomatisk Pause.

«Hvad saa? —» spurgte hun.

«Nuvel! saa sende vi ham bort.»

Saadanne smaa Overraskelser var Statsraaden Mester i; Fruen saa paa ham: «Ja ved du hvad — Daniel; — det var kanske ikke saa galt.»

«Bare rolig — som jeg siger — kjære Adelaide! — saa finder man altid en Udvei. Du ved, hvor gjerne Johan vilde til Wien ifjor. Nu kan han faa reise.»

«Og blive længe borte —»

«Et Aar idetmindste, hvis det skal være ham til nogen Nytte i videnskabelig Henseende.»

«Videnskabelig! — din Skjælm!» sagde Fruen spøgefuldt: en Sten var falden fra hendes Hjerte.

Men før de lagde sig til at sove, maatte Statsraaden afgive det Løfte, at saasnart Johan var reist, skulde han tvinge Mo til at sende Kristine bort, saaat hun kunde være ganske afveien og glemt, naar Johan kom tilbage fra Udlandet. —

XI.

I April skulde Doktor Bennechen reise. Han blev saa glad, da Faderen forkyndte ham, at han kunde faa Lov til at reise, at han i Førstningen næsten glemte at tænke paa, hvor ondt det vilde blive at skilles for saa lang Tid fra Kristine.

Endnu mindre faldt det den skikkelige Doktor ind at ræsonnere over denne Reisetilladelse, der blev ham meddelt som en stor Naade.

Dengang Johan blev Kandidat, havde han haft stor Lyst til at ligge et Aars Tid i Udlandet. Men Faderen fandt det for kostbart, og Fru Statsraadinden erklærede ligefrem, at det vilde være latterligt at reise til Udlandet for ham, der kun havde et maadeligt «Haud» til Examen.

Dette havde bragt Johan til ganske at slaa enhver Tanke om en Udenlandsreise af Hovedet; og da han nu «fik Lov», var han bare opfyldt af Taknemmelighed, uden at det faldt ham ind, at han jo igrunden var sin egen Herre og selv kunde bekoste sin Reise.

Men jo mere Dagen nærmede sig, desto uroligere blev han. Der var saa meget, han absolut maatte sige Kristine, før han reiste. Først vilde han paa en eller anden fin Maade lade hende forstaa, hvormeget han holdt af hende, og saa vilde han bede hende — ja det vilde han netop! — han vilde bede hende tænke paa ham, mens han var borte.

Dette var en god Ide — syntes han; der kunde lægges meget i de Ord; og Doktoren gik og øvede sig, idet han bøiede og forandrede denne Sætning: hvis De vilde — eller: om De vilde være saa snil — eller: hvis jeg bare vidste, at De vilde være saa snil at tænke lidt paa mig; — mon han skulde sige lidt, eller skulde han vove at sige meget! — eller ofte?

Og endnu en Ting maatte han faa sagt. Han vilde advare hende mod Alfred. Det var egentlig det, han gruede mest for: at lade hende alene med Alfred. Han kjendte — ja han beundrede næsten Broderens Behændighed, og han forestillede sig, hvor let en uerfaren

Pige som Kristine kunde lade sig bestikke af hans belevne elskværdige Væsen.

Men Alfred var ikke til at stole paa, det vidste han, det var hans Pligt, hans ligefremme Pligt at give Kristine en Advarsel.

Men at finde Anledningen var saa vanskeligt. Mangfoldige Gange i de sidste Dage før Reisen passerede han forbi Vinduerne eller gjennem Portrummet uden at vove sig ned de to-tre Trappetrin. To Gange traf han hende; men da fik han en saadan Beklemmelse i Brystet, at han var glad, han slap forbi. Heller ikke saa hun saaledes ud, at han fik Mod.

Paa denne Maade gik det lige til Dagen, han skulde afsted. Nu maatte det altsaa ske; men endnu en Gang opsatte han det i Portrummet; han vilde først sige Farvel ovenpaa.

Johan var saa besynderlig aandsfraværende, at de lo af ham allesammen. Men Hilda græd og lovede at skrive flittigt til ham.

Da han steg ned de to-tre Trin til Kristines Dør, gik det ganske rundt for ham, og han kom tumlende ned i Stuen med et Rabalder. Heldigvis var der ingen; men Kristine kom strax ind fra Kjøkkenet, for at se, hvad det var.

«Det er bare mig,» mumlede Doktoren, «jeg snublede lidt, — jeg — jeg skal reise.»

Ja — Kristine havde hørt det.

«Jeg vilde indom og sige Farvel.»

Kristine tørrede sin høire Haand paa Forklædet.

«Jeg — jeg vilde bede Dem» — alle de forskjellige Varianter af den vigtige Sætning fôr saa fort forbi, at det ikke lykkedes ham at gribe nogen.

Kristine maatte mod sin Vilje smile lidt. Det gav ham Mod: «Jeg vil bede Dem tænke meget — lidt paa mig, mens jeg er borte;» — derpaa blev han ganske rød; han vilde gjerne sagt det omigjen, for at faa det bedre til; men det syntes han ogsaa var saa flaut.

Kristine blev ogsaa rød; hun saa ned, men smilte alligevel.

Da blev Doktoren dumdristig: «Og saa vilde jeg bare sige Dem, at De bør passe Dem for Alfred —»

Men det skulde Johan Bennechen ikke have gjort. Thi neppe var Ordene ude af hans Mund, før Kristine reiste sig iveiret, gik et Skridt frem og spurgte: «Hvad mener du med det?»

Hun talte i sit eget Maal, og da han saa hende i Ansigtet, veg han tilbage og stammede: «Ja undskyld! — jeg — jeg mente bare —»

«Jeg skal passe mig selv —» sagde Kristine haardt.

«Ja ja! — det var ikke saa ment! — Farvel —;» Johan Bennechen tumlede op de to-tre Trappetrin.

Men da han var gaaet, kastede Kristine sig paa Sengen og græd bitterligt: at ogsaa han kunde tro saa ondt om hende!

Den stakkels Doktors Hjerne arbeidede og tumlede med tusinde uryddige Tanker; og tilslut satte han sig fast i den Tro, at hun elskede Alfred.

Bybudet som skulde tage hans Tøi, fik ingen Greie paa nogenting. Et Par Venner kom, for at sige Farvel; han drak Vin med dem, snakkede bagvendt, saa fra den ene til den anden, somom han vilde spørge om noget, men sagde tilslut ingenting; medens de andre lo af ham og erklærede, at han led af akut Reisefeber.

Saaledes kom han afsted. —

Et Par Uger senere gav Statsraaden efter for den tause Bebreidelse, han hver Dag mødte i sin Kones Øine; og da han en Formiddag var alene med Mo i Kontoret, sagde han: «Hun maa alligevel bort — hun — Deres Broderdatter.»

«Det gjør mig ondt — Hr. Statsraad! — men —»

«Sig mig nu engang Mo! hvorfor vil De absolut beholde hende?»

«Ja — ser Hr. Statsraaden, jeg har alle Dage været en ensom Mand —»

Et Lys gik op for Statsraaden; han saa ned paa den lille smilende Mand og sagde med Uvilje: «Nei men Mo! hvad tænker De paa? — i Deres Alder, — og desuden —»

«Desuden? — Hr. Statsraad!» — spurgte Budet og saa op fra Siden.

«Ja det er jo et ubehageligt Emne; men naar De selv spørger, saa — saa har De jo et Par Gange været — hm! været temmeligt — syg — Mo!»

«Kun én Gang; den anden Gang var det bare Ansigtsrosen.»

«Jajaja! — jeg gider ikke rode i Deres Affærer! men jeg synes gjerne, De kunde skaffe det Fruentimmer bort, naar jeg beder Dem.»

«Statsraaden maa intet Øieblik tvivle om min Hengivenhed og absolute Lydighed» — svarede Anders Mo og bøiede sig dybt; — «men jeg formener, at Hr. Statsraaden selv ved, hvor stærk denne Følelse er hos Mennesket og hvor —»

Statsraaden standsede ham med en utaalmodig Grimace. Han gik op og ned; men han stødte ikke Fingertupperne mod hinanden. Naar han var ærgerlig og udiplomatisk, stak han Hænderne i Lommen og raslede med Nøglerne.

Statsraad Bennechen tænkte paa al den Fortræd, han vilde faa hjemme, hvis ikke Kristine kom væk. Og han var ikke saa ræd for hele den samlede oppositionelle Presse som for sin Kone, naar hun begyndte et regulært Felttog. Thi da snusede hun omkring overalt, udspeidede hvert hans Fjed; og meget kunde da komme for Lyset, som laa gjemt og vel forvaret, saalænge Forholdet var venskabeligt og Fruen i godt Humør.

Mens han gik op og ned, stellede Mo med Ovnen og gav sig god Tid.

Statsraaden saa af og til hen paa ham; og som han endnu en Gang resumerede alle Momenter i denne fortrædelige Sag, kom han til det Resultat, at et Giftermaal mellem Mo og dennes Broderdatter igrunden var den bedste Udvei.

Det vilde uden Tvivl berolige og tilfredsstille Adelaide, og det var Hovedpunktet. Dernæst vilde det gjøre ham Mo endmere forpligtet. Dernæst sorterede det ingenlunde under hans Departement at paase, at de, der indgik Ægteskab, vare sunde.

Og tilslut — hvis Mo vilde gifte sig, hvad kom det saa ham ved? — kunde han — Statsraaden — kanske forbyde det? Men hvorfor gik han egentlig her og ærgrede sig?

Statsraaden stødte Fingrene mod hinanden, idet han i den almindelige Kontortone spurgte: «Har De talt med Deres Niece om — om en saadan Forbindelse?»

«Direkte har jeg ikke berørt Sagen; jeg vilde intet gjøre, inden jeg havde indhentet Statsraadens Samtykke —»

«Aa — hvadfornoget? — Samtykke? det er jo en privat Sag for Dem, — Mo! — som jeg ikke har noget med.»

«Jeg vilde dog aldrig tilladt mig et saadant Skridt uden først at have indhentet —»

«Godt — godt!» — afbrød Statsraaden ærgerlig, «hvis De tror, at Pigen vil, saa —»

«Tusind Tak — Hr. Statsraad!» udbrød Mo og vilde gribe hans Haand; «jeg tvivler ikke paa, at naar jeg har Statsraadens Samtykke —»

«Jeg vil ikke høre et Ord mere om denne Sag — Mo! — forstaar De?»

Statsraaden var nu saa ærgerlig, at Mo bare smilte taknemmeligt og trak sig tilbage.

Men Statsraaden virrede med Hovedet og pustede ud efter denne ubehagelige Affære, inden han tog fat paa Dagens Arbeide.

Om Aftenen sagde han til sin Kone: «Min kjære Adelaide! — det gjør mig ondt, at maatte underrette dig om, at Mo fremdeles fastholder sin Bestemmelse med Hensyn —»

«Ja — ved du hvad — Daniel!» brød Fruen ud, «saa begynder jeg virkelig at tro, at du paa en eller anden Maade er i det Menneskes Magt.»

«Rolig — Adelaide! — bare rolig,» sagde Statsraaden. idet han løftede sin smukke Haand en liden Smule i Veiret; «hun — jeg mener dette Fruentimmer kan gjøres ganske uskadelig, uden at vi behøver at sende hende bort.»

«Saa — hvorledes det? — om jeg maa spørge.»

«Hun kunde for Exempel gifte sig.»

«Her i Huset?»

«Javist — kjære Adelaide! med sin Onkel.»

«Med Mo! — den unge Pige med det gamle Spøgelse.»

«Ja ser du —» svarede Statsraaden og løste sit Halstørklæde foran Speilet, «det kom jo egentlig ikke os ved.»

«Nei — det kan du have Ret i,» svarede Fruen nølende; «men jeg synes dog —»

«Det vilde gjøre hende ganske uskadelig,» — vedblev Statsraaden.

«Det vilde det,» indrømmede Fruen; «men — men den ækle Mo! — har du ikke desuden engang fortalt mig, at han har været —»

«Officielt er der intet bekjendt af den Art; — og desuden! skulde man ved ethvert Ægteskab granske nøie efter —»

«Ja — du har Ret — Daniel! I ere nogle nette Fyre, I Mandfolk! — og — som du selv sagde — det kommer da ved Gud ikke os ved!»

«Netop hvad jeg mener — kjære Adelaide! — vi er jo ganske udenfor det hele.»

Da Fru Bennechen havde overveiet en Stund, kom ogsaa hun til det Resultat, at denne Udvei var den bedste af alle.

«Var det du, som havde den Ide? — Daniel!» spurgte hun skjælmsk.

Naa — det vil jeg ikke netop paastaa — hm!»

«Du er dog en fin Mand,» sagde Fruen; «kom herhen Daniel!»

— Kristine begyndte nu at forstaa, hvad det gjaldt. Farbror Anders havde efter varsomme Indledninger forklaret hende, at Statsraaden ønskede en Betryggelse mod alle de Rygter, som hun selv vidste vare i Omløb.

Et Ægteskab med Farbror Anders var efter hendes Begreber et overmaade godt Parti. De Omgivelser, hvortil hun hørte, havde gjort hende fortrolig med det, man kalder Fornuftpartier, og naar dertil kom, at Faderen tydeligvis ønskede det, saa var der forsaavidt ikke noget iveien.

Hun havde ingen Forpligtelser; aldrig havde hun opmuntret nogen Mand. — Derfor harmede det hende dobbelt, at man beskyldte hende for det.

Især blussede hendes Vrede op, naar hun tænkte paa Doktoren; men det var en Vrede — smerteligere end noget, hun nogensinde havde følt.

Og skjønt hun ikke havde nogen Kjærlighed at begræde, laa hun dog og hulkede hele Natten efter den Aften, da Farbror Anders ligefrem havde spurgt, om hun vilde være hans Hustru. Men da hun havde udgrædt, blev hun kold og fornuftig, og hun styrkede sig ved den Tanke, at nu skulde hun vise dem alle — og Doktoren først og fremst, hvilken Uret de havde gjort hende.

Om Morgenen gav hun Farbror Anders sit ja.

XII.

Langs opefter Nilen sad tæt af Fugle og stegte i den gloende Sol. De pillede og ordnede Fjærene, slog et Par Slag for at prøve Vingerne, snappede dovent en Orm eller et Firben, hvoraf det myldrede i Sumpen.

Men der var altfor megen Mad, altfor varmt, altfor stille; de længtede efter koldt Regn, graa Luft og friske Storme.

Talløse Flokke af Graagjæs og Svaner svømmede om i de aabne Steder mellem Sivene indover de vidtstrakte Sumpe. Heirer og Storker ragede op hist og her; sammenkrøbne stod de paa et Ben og hang med Næbbet; de kjedede sig noget ganske forskrækkeligt.

Alslags Snepper og Vandfugle, Viber, Brushaner, Ringgjæs, Vandhøns, Vagtler, Svaler — ja lige til den simple Stær — alle kjedede de sig, saa at Fjærene holdt paa at falde af.

Ibisen forargde sig over dette fremmede graaklædte Pak og nedlod sig endogsaa til at beklage sig for de taabelige Flamingoer, som den ellers foragtede saa dybt. Krokodillerne plirede med de slimede, lysegrønne Øine og snappede af og til en fed Gaas, saa der løftede sig et

Skrig og et Skraal, der besvaredes opover og nedover Floden, døde hen langt — langt borte; og Stilheden fra Ørkenen lagde sig atter over det gloende Landskab og det træge Mylder af Fugle, der sad og ventede — de vidste ikke rigtig hvad.

Da fløi en liden graa Fugl bent op i Luften, stod stille deroppe et Øieblik og slog uhyre hurtigt med Vingerne, mens den kvidrede en kort Stump; derpaa dalede den igjen og skjulte sig i Græsset.

Hele Fugleskaren havde løftet Hovedet og lyttede. Og saa blev der en Snadren og Kvidren og en urolig Mudder i hver en Krog. Unge lapsede Viber fløi op og gjorde Rundkast i Luften, forat vise, hvor godt de fløi.

Men de ældste hvide Svaner, som skulde helt til Island, holdt Generalforsamling, for at overveie Lærkens Reiseforslag. Thi alle havde strax kjendt Lærken paa Lyden; skjønt det var ikke mere end to-tre Toner, han havde faaet til; Sangen var ikke rigtig kommen i Struben endnu. Men medens Svanerne raadslog, lød der et forskrækkeligt Plask, og Luften blev ganske formørket.

Det var Graagjæssene, som lettede. I store Flokke delte de sig, sværmede om i Luften, ordnede sig derpaa i lange Rækker og forsvandt nordover, medens deres Skrig tabte sig i det fjerne.

Stæren reiste sig i sorte Masser og brød op, Viberne fulgte; Storkene skruede sig parvis høit op i Luften, indtil de næsten blev borte, og tog saa Veien nordover. Svanernes Generalforsamling gik aldeles overstyr i den almindelige Forvirring og Uro; alverden vilde afsted, der var ingen Besindelse mere; hvert Øieblik passerede nye Flokke udover Nord-Afrika — hilsende hver med sit Næb det smilende blaa Middelhav dernede.

Nattergalhannerne lurede sig afsted om Natten i smaa Selskaber; de vilde finde de kjendte Steder i Provences Rosenbuske eller i Bøgeskovene paa Sjælland, saa at de kunde have sine smukke Sange færdige og indøvede, naar Hunnerne kom.

De norske Lærker ventede i det længste; men da de danske drog, fulgte de med for gammelt Venskabs Skyld. Reisefeberen greb i den Grad om sig, at endog-

saa Svalerne og Gjøgen maatte afsted; de vilde ialfald flyve over Middelhavet, saa kunde man betænke sig.

Ibisen gjenvandt sin Sindsro og skred gravitetisk som en Erkebisp henover Stranden; og de rosenrøde Flamingoer veg ærbødigt tilside for Hans Hellighed, idet de med en andægtig Mine sænkede sine taabelige Hoveder med de knækkede Næb.

Stillere og varmere blev der langs opefter Nilstrømmen. Krokodillerne maatte nu nøie sig med Negerkjød eller en sjelden Gang en seig engelsk Turist.

Men Nat og Dag fløi Trækfuglene nordover. Og alt eftersom de kom over kjendte Steder, dalede hver Flok til sit Hjem, raabende Farvel til dem, der skulde endnu længer, spredende Liv og Lystighed over det gamle, forfrosne Europa — i Skov og Mark, rundt Menneskenes Huse og langt ude i Sivet i de store stille Søer.

Der var tæt av smaa røde Rosenknopper i Italien; Æbletræerne vare ganske oversneede med blegrøde Blomster opefter Sydfrankrige, og paa Boulevarderne i Paris begyndte Bladene paa Kastanjetræerne at sprænge de glinsende seige Hylstre. De gode Borgere af Dresden stod paa Brühlsche Terrasse og solede sig, medens de iagttog Isstykkerne, der kom drivende med Floden og taarnede sig op foran de svære Bropiller.

Men nordenfor blev det koldt; Sneflækker hist og her og en sur Vind fra Nordsøen. Lærkeflokken minkede, altsom den fløi. En hel Mængde skulde ned paa Sletterne ved Leipzig og siden paa Lüneburger Heide; og da Resten kom opover Slesvig, spurgte de danske Lærker, om de norske ikke havde Lyst til at vente lidt og se Veiret an.

Sneen laa langs Grøfter og Gjærder i Jylland, og Nordvesten ruskede i gamle Danmarks Bøge, hvor de brune Bladhylstre sluttede forsigtigt om de sammenkrøllede Blade. Fuglene krøb sammen bag Stene og indunder Lyngen; somme vaagede sig helt hen til Bøndernes Huse, hvor Spurvene grasserede, somom de eiede det hele.

Alle vare enige om, at man var kommet altfor tidligt afsted, og havde de bare havt Tag i den Galning, som

lokkede dem fra Ægyptens Kjødgryder, havde de vist ribbet ham. Endelig kom der da Søndenvind; de norske Fugle sagde Tak for sig og fløi over Havet.

Hjemme i Norge saa det fra først af bedrøveligt ud. Sneen laa langt nede i Dalene og alnehøi i de tætte Skove. Men Søndenvinden var kommen med Regn, og saa gik det i en Ruf, — ikke gradvis og fredeligt, men med Bulder og Brag og Sneskred og fossende Elve, saa Landet lignede en Jette, der vasker sig, medens det iskolde Vand skyller nedover de senestærke Lemmer.

Og lette Slør af lysegrønt lagde sig over de unge Birketræer i Lierne; inde i de stille Bugter i Fjordene; over Sletterne vestude mod Havet, over Multemyrene og Heiene; opefter Rifter og Kløfter og trange Dale mellem Fjeldene. Men paa Toppen blev Sneskavlen og Bræen liggende, somom de gamle Fjelde ikke gad lette paa Hatten for slig en flygtig Galning af en Sommer.

Og Solen skinnede saa varmt og fornøiet, og Vinden kom bærende med endnu mere Varme søndenfra, og tilslut kom Gjøgen som Overceremonimester, for at se, om alt var iorden; han fløi hid og did, satte sig saa i en ung Birk inderst inde i en lun Vig og gol: Vaaren er kommen; Gamle Norge var endelig færdigt!

Og der laa det — høit og skinnende fagert i det blaa Hav; — saa fattigt og magert, — saa friskt og sundt og smilende som et renvasket Barn.

I Havnene langs Kysten blev der Liv og Travelhed, og hvide Seil krøgede sig ud gjennem Skjærgaarden og forsvandt henover Havet. Skierne blev stukne op under Bjælken, Slædefælden blev drysset godt med Kamfer og hængt væk; og ligesom Bjørnen, naar den kommer ud af Hiet og ryster sin lodne Pels, saaledes rystede Folket sine tunge Lemmer, spyttede i Næverne og tog fat paa Vaarvinnen.

Nedover Elvene drog Tømmerfløderne og slapsede i det kolde Snevand; i de brede frugtbare Bygder skar Plougen lange sorte Striber; langt nordpaa gik Folk og stellede med Klipfisken, som laa udover de nøgne Berg; paa de flade Sletter vest mod Havet kjørte de Tare ud-

over Markerne, og inde i Heien stod en liden surøiet Mand og stirrede efter en gulblak Hoppe.

Her var endnu friskt og lifligt, medens Folk i Paris faldt om paa Gaden af Solstik, og Boulevardernes Træer vare tørre og støvgraa. Paa Brühlsche Terrasse drak de gode Borgere af Dresden Maibowle i Aftenkjøligheden, medens de disputerede, saa Fillerne fløi, om Wagners Musik. Thi andet havde de ikke Lov til at disputere om i fri Luft, og disputere maatte de.

De, som havde Raad, begyndte at snuse i Bädeker. Og snart kom en hel Indvandring af skjævbenede Tyskere og langtandede Englænderinder, for at trække frisk Luft mellem Fjeldene og føre lidt af den friske Luft med sig hjem igjen tilligemed velmente Karrikaturer af gamle Norge.

Men idet det brogede Tog af Fremmede drog ind over Landet, mødte det en anden Strøm, der søgte udover mod Kysten.

«Was sind das für Leute?» — spurgte der Stadtrath Schultze aus Berlin.

En dannet Nordmand svarede paa Tysk: «Emigranten».

Det var alvorlige Mænd og Kvinder i nye Vadmelsklæder. De førte Børn ved Haanden, ved Brystet, paa Armen, paa Ryggen — en Sværm af sunde rødkindede Børn, der saa sig om med blanke forundrede Øine.

Ved alle Jernbanestationer og paa Dampskibene paa de store Indsøer stod Kister opstablede med tydelige, malede Adresser og Navne — norsk og engelsk om hinanden. Der var et Præg af en vel overveiet langsomt modnet Beslutning over alt dette: den knappe solide Bagage, de nye, stærke Klær, ingen unyttige, sentimentale Smaating i Hænderne — bare Børnene; men de blev holdt fast med et troværdigt Tag, som man kunde se ikke vilde slippe, før de var vel over i den nye Verden.

Men ingen Glæde, neppe nok det, man kunde kalde Haab, var at læse i disse Ansigter; — kun en fast, sørgmodig Beslutning; og en tung Smerte laa paa Bun-

den af alle disse Øine, som græd eller ikke formaaede at græde.

Der Stadtrath Schultze aus Berlin undrede sig meget over dette. At man emigrerede fra Tyskland, kunde han vel forstaa; der havde man Krigstjeneste, Militærregjering, Socialisme, Bismarck og alskens Elendighed. Men her! — i dette skjønne, fredelige Land med sin bekjendte fri Forfatning — hvad kunde dog her være iveien?

Og selve Landet syntes at spørge: hvad er der iveien? medens Solen fik Lierne til at smile saa lysegrønt og venligt, Elven brummede saa fornøiet forbi, og fra Skoven kom den lokkende Duft af Graner med friske unge Naale.

Paa Perronen stod Slægt og Kjendinger og græd, fordi de reiste — alle græd — indtil den fattige Husmand, som græd, fordi han ikke havde Raad til at være med.

Og som Toget brusede nedover Dalen, saa de ud af Vinduerne. Og de vidste, at skjønnere Land er ikke paa Jorden, intetsteds skinner Solen slig, intetsteds er der slig Duft, slig Jubel i Luften, intetsteds galer Gjøgen som hjemme.

Og op til Øinene steg de hede Taarer, og der hulkedes høit i Kupéerne; de glemte, hvorfor de sad der, og fra Øie til Øie gled det hjælpeløst: hvad er der iveien? — hvad er der dog iveien?

Imidlertid skred Foraaret frem med Sang og Klang, Slagsmaal og Elskovsintriger — ligefra de smaa Skarnbasser, som gjorde Kur i Græsset, til Bjørnene, der sloges inde i Skovene, saa Blodet flød.

Vistnok spiste de store de smaa som altid — det kan ikke nægtes; men det var dog mere leilighedsvis — halvt gemytligt. Ingen behøvede meget Mad; naar man er forelsket, har man andet at tænke paa. Livets Kamp tager sig ganske anderledes ud frempaa Sommeren og Høsten, naar man skal slæbe Føden hjem til Madamen og en Flok sultne Unger.

Vaaren lagde et Skjær af Ridderlighed over det brutale Madstræv, og Hannerne havde travelt med at ud-

folde sin Elskværdighed, medens Hunnerne nød sin korte Triumf og gjorde sig kostbare.

I Skov og Mark lød der en smeltende Længsel, haabløs Klage og jublende Lykke; og mange smaa Hjerter brast i stille Fortvivlelse, og mange smaa Uregelmæssigheder gik for sig under det tætte Løv og i de ensomme Fjelde, og mangen liden Kamp udfægtedes paa Liv og Død, mens den skjønne sad ligegyldigt og saa til.

To Linerler sloges i Luften saa længe til de faldt ned i Mølledammen og skvat op igjen gjennemvaade og fortumlede. Og imens fløi hun, som de sloges om, bort med en tredie, der tilfældigvis kom strygende forbi. Mølledammen laa saa stille og blank, at de to Rivaler kunde speile sig i den, mens de rystede sig og ordnede de ødelagte Toiletter.

Rumpetroldene i Dammen havde kastet sin toga puerilis med den generende Svands tilligemed det uhøviske Navn. De optraadte nu flot som unge Padder, idet de svømmede med lange Drag og kraftige Spænd med Bagbenene som examinerede Svømmelærere.

Men langs hele den lange Kyst gik Havet og smøg kjærtegnende som en Kat ind mellem Skjærene. Hvor Skummet kunde sprøite og koge i Vinterstormene — der gled nu grønne Smaabølger ud og ind; det store, blaa, solbeskinnede Hav sluttede saa smilende varmt om det gamle barske Land, somom de aldrig havde været Uvenner.

Og langsmed de nøgne Odder og Stene og inde i Fjordene groede Taren rød og gul og lysegrøn — blankt som det prægtigste Silketæppe. Og dernede krøb og myldrede det af Klør og lange Horn og Sugearme og bløde Finner og smygende, falske Følertraade, solide Skal og Huse paa Ryggen — en fantastisk Verden af snedige Vaaben og stærke Rustninger.

Paa det glatte Fjeld, som skraanede ned mod den blaahvide Sandbund, sad mellem frodige Dusker af Bladtare og Søgræs Kobunger, Rødskjæl, piggede Isboller og prægtige røde Søstjerner.

To-tre Stinter stak Snuderne ind under en Taredusk og bed smaa Bid af et eller andet derinde. Saa kom

der en tyk Bergsugge og jog dem, saa de skvat tilside. Den stak Næsen indunder, for at se, hvad det var. Men saa var det formodentlig ikke noget, den gad spise, for den vendte sig bort med et foragteligt Kast og roede mageligt videre langs Berget.

Solstraalerne faldt blaat og hemmelighedsfuldt paa det underlige Liv dernede og paa de lyse Sandflækker, som glimtede frem hist og her udover, indtil de tabte sig, og alt gik over i det store, dybe, uendelige Blaa.

XIII.

Den første Juli blev Departementsbud Anders Mo og Jomfru Kristine Vatnemo viede i Trefoldighedskirken.

Foruden de indbudne var der noksaa mange Folk i Kirken; thi Statsraad Bennechen var selv i Følget, og desuden var det jo et interessant Par: den gamle Mand og den unge Pige.

Forresten saa det slet ikke saa galt ud. Naar undtages det hvide Haar, var Farbror Anders en ret statelig Brudgom med sit høie, stive Halsbind, sort Kjole og Guldkjæde — en Present fra Statsraaden. Og Kristine var saa stor og bondsk, at hendes Ungdom ikke faldt saa meget i Øinene; dertil var hun bleg og alvorlig.

Statsraad Bennechens Familie var flyttet ud paa Landet; og Fruen havde drevet sin Velvilje saa vidt, at hun havde overladt Spisesalen og det tilstødende Værelse til Bryllupsfesten.

Da Følget derfor kom fra Kirken, blev der drukket et Glas Vin nede i Portnerleiligheden, hvorved Statsraaden udtalte en kort Lykønskning. Men derpaa forlod han Selskabet, som nu begav sig ovenpaa, hvor Bryllupsbordet var dækket.

Brudeparret tog Plads i Værelset udenfor Spisesalen og modtog Gjæsternes Gratulationer, efterhvert som de ankom; thi foruden det egentlige Følge var der inviteret et helt Selskab.

Redaktør Mortensen, som nu var den fornemste Gjæst, efterat Statsraaden var gaaet, bevægede sig ugenert i

Salonen, snakkede høit og var vittig. Men de øvrige sad tause og høitidelige rundt Væggene med Fødderne trukne helt ind under Stolen.

Kristine sad og undrede sig over alle de Bekjendtskaber, hendes Mand havde, og det imponerede hende at se saamange fine Byfolk forsamlede. Tilslut var alle Siddepladse optagne af pyntede Madamer, et Par unge Piger sad endogsaa paa Fanget til hinanden. Herrerne samledes ude i Gangen, naar de havde været inde og gjort et høitideligt Buk for Brudeparret. Der var stille som til en Begravelse, og der hørtes ikke andet end nu og da et Ord fra Redaktøren eller en dæmpet Støi fra Kjøkkenet.

Der var et Par Departementsbud med Koner og Døtre; Politibetjent Andersen og Politibetjent Knudsen — den sidste var imidlertid blot antaget paa Prøve og stod derfor under Andersens Opsigt.

Saa var der Kommandersergeant Knoff i Uniform og Handsker, Skorstensfeier Lunde med Frue — en Søster af Politibetjent Andersen; — Høiesteretsbud Paalsen — bekjendt for sit selskabelige Talent, og Madame Grüner, som kogte for Kongen, naar han var i Byen.

Blandt det øvrige Selskab var der en Havnebetjent, to-tre Sergeanter og Jernbanefunktionærer i Uniform med samt sine respektive Damer.

Kokkekonen kom hvert Øieblik tilsyne ude i Gangen og gjorde Miner til Brudgommen; men han rystede paa Hovedet og saa paa sit Uhr.

Endelig blev der Bevægelse blandt Herrerne ved Døren, og to Damer traadte ind. Den første var en høi, vakker Pige med blondt Haar og store, glimrende Øine. Hun bar lys Silkekjole, Ørendobber af Filigran og en Sølvkjæde med stor Medallion om Halsen.

Den næste var en trivelig Kone paa en 40 Aar eller saa med sort glat Haar og to smaa Favoriter ved Ørene. Paa den ene Side af Hovedet havde hun en høirød Rose, paa den anden en liden Kolibri i en Knude af skotske Baand. Hendes fyldige Buste var indspændt i en Trøie af mørkerød Fløiel — udskaaret foran og sammenholdt af en Guldbrosche i Form af en Hestesko. Nedentil

havde hun sort Silkeskjørt med Ophæftninger af smaa Rosenbuketter.

Redaktør Mortensen udstødte et Raab af Beundring, da de gik over Gulvet, og den ældste af Damerne slog spøgefuldt efter ham med Viften.

«Min kjære Kristine,» sagde nu Brudgommen med den ham egne Værdighed, «maa jeg forestille dig Frøken Eveline Nielsen, som vil gjøre os den Ære —»

«Aa — Hr. Mo! baade Æren og Fornøielsen er paa min Side,» svarede den unge Dame og smilede venligt. Hun havde deilige, friske Tænder, og Kristine følte sig strax tiltrukket af hende; naar hun bare ikke havde været saa fin.

Derpaa presenterede Brudgommen: «Min mangeaarige Veninde — Fru Gluncke.»

Den lille trivelige Dame fløi lige paa Kristine og gav hende et blødt fugtigt Kys paa Munden, idet hun med mange Ord forsikrede, at Kristine var den sødeste Brud, hun nogensinde havde seet — — uden Overdrivelse! — den allersødeste.

Nu skulde man tilbords.

Redaktør Mortensen nærmede sig med Hatten i Haanden og bukkede dybt for Frøken Nielsen: «Vor Vært har anbetroet mig den særdeles Ære at føre Frøkenen tilbords;» — han bød hende sirligt Armen og fulgte bagefter Brudeparret.

Dernæst kom Kommandersergeant Knoff og Madam Gluncke, saa kom Skorstensfeier Lunde og Madam Paalsen og Politibetjent Andersen og Madam Grüner og Høiesteretsbud Paalsen og Madam Lunde, — og siden Resten af Selskabet parvis efter de modtagne Smaakort, der vare fordelte af Statsraadens Kusk ude i Gangen.

Brudebordet var dækket i Hestesko. Midt paa den korte Side sad Brudeparret, tilvenstre Knoff og Madam Gluncke, tilhøire Redaktøren og Frøken Eveline. Midt foran inde i Hesteskoen sad Lunde og Paalsen med sine Damer, og det øvrige Selskab ordnede sig nedover begge Fløie.

Politibetjent Andersen var yderst ivrig og foranstaltede mange Ombytninger af Plads, indtil det endelig

lykkedes ham at faa Knudsen placeret midt foran sig.

«For jeg skal sige Dem — Madam Grüner,» — hviskede Betjenten, «han er antaget paa Prøve — ser De! og det er jeg, som skal passe paa ham.»

Madame Grüner gad ikke høre paa ham; hun var misfornøiet med sin Plads og sin Bordherre. Thi hun havde smurt sig med at faa Kommandersergeanten tilbords og Plads ved Siden af Brudeparret. Derfor lagde hun ogsaa Skeen fra sig, da hun havde smagt Suppen, og mumlede foragteligt: «Liebig!»

Ellers blev der fra først af spist under dyb Taushed; der hørtes ikke andet end en jævn Raslen med Skeer, der haandteredes med Forsigtighed, og af og til et halvhøit Ord eller en Latter fra Redaktøren og hans Dame.

«Jeg maa bede mine Herrer fylde Glassene —» sagde Brudgommen med et Tonefald, der stærkt mindede om Statsraad Bennechen; «min Kone og jeg tillader os at ønske mine Damer og Herrer velkommen tilbords.»

Det første Glas Rødvin blev drukket med stor Høitidelighed, idet alle hilste henover til Brudeparret.

Kristine saa nu nedover de to Fløie af Bordet, og hun følte sig næsten overvældet af al denne Pragt. Hilda Bennechen havde uden Moderens Vidende pyntet op med Blomster og alt det Glas og Sølvtøi, som ikke var flyttet med paa Landet.

Det var en Opdækning, som efter Kristines Begreber var over al Maade glimrende. Hun ønskede bare, at de derhjemme kunde se hende som Midtpunktet i al denne Overflod.

Imidlertid holdt Politibetjent Andersen sit skarpe Øie fæstet ved Knudsen; og hvergang denne gjorde Mine til at røre ved en Flaske eller et Glas, raabte han dæmpet advarende: «Knussen!»

«Her! — Hr. Betjent! —» svarede Knudsen og rettede sig paa militær Vis.

Madame Knoff, der havde en af Jernbanefunktionærerne tilbords, sad saaledes, at hun ikke kunde holde Øie med sin Mand — Kommandersergeanten —, medmindre hun vendte sig helt fra Bordet. Dette var imid-

lertid meget ubekvemt baade for Madamen og for hendes Sidemand. Thi hun var en svær Dame med gulagtig, tyk Hud og et usundt Udseende, der foranledigede Redaktøren til at paastaa, «at Madame Knoff saa ud, somom hun havde Miltbrand».

Men da der endnu ved første Ret var dødsstille rundt Bordet, hviskede Mortensen til Brudgommen bag Kristines Ryg: — «De maa begynde med Skaalerne — Mo!»

«Jeg mente, det gik ikke an før Stegen —»

«Jo da! — tvertimod! — det er høist moderne, at Talerne begynde ved Suppen —.» Redaktøren slog stærkt paa sit Glas, og Brudgommen reiste sig og talte:

«Mine Damer og Herrer! det er mig i denne betydningsfulde Stund en dybtfølt Trang at udtale, hvormeget jeg beklager, at jeg ved dette Bord — hvor dog saa mange af mine Kjære ere forsamlede — maa savne den, jeg især idag helst maatte ønske at se hos mig. Jeg mener min Kones Fader Gaardbruger Nils Vandmo.

Kristine tog sit Lommetørklæde frem.

«Du ved selv — kjære Kristine! hvor inderligt jeg hænger ved min eneste Broder, og hvor stor Pris jeg sætter paa det Klenodie, han anbetror mig —»

Her fik Madam Gluncke et høist upassende Anfald af Hoste. Taleren sendte hende et hurtigt Blik og fortsatte: «Derfor — mine Damer og Herrer! ville vi drikke en Skaal for min Kones Fader, skjønt han er fraværende, idet vi ønske, at Gud vil trøste ham og ikke lade ham føle Savnet af sin elskelige Datter altfor tungt. Kristine! — din Faders Skaal!»

Da Brudgommen satte sig, hviskede han nogle hurtige Ord til Madam Gluncke.

«Jeg kunde saagu ikke hjælpe det,» hviskede hun tilbage, «men du var saa ubetalelig!»

Et Øieblik efter reiste Skorstensfeier Lunde sig. Det var en høi, tør Mand med spids Næse og graat Haar. Sin Funktion lod han forlængst udføre af leiede Folk, medens han dog beholdt sin officielle Stilling som Feiermester i Byens fineste Strøg. Han havde Penge, og en af hans Døtre var gift md en Telegrafist.

«Som den ældste i Lauget,» begyndte han, «maa det

være mig tilladt at udbringe Brudeparrets Skaal. Vi vide alle fra vor Børnelærdom, at Herren selv sagde: det er ikke godt for Mennesket at være alene.»

Stilheden ved Bordet blev næsten trykkende. Pigerne, som kom, for at sætte Tallerkener til Stegen, maatte staa og vente, medens Taleren udviklede Ægteskabets Historie fra Adam og Eva, Abraham og Sara — til Isak og Rebekka. Derpaa sprang han behændigt over Jacob med de to Hustruer, berørte hverken David eller Salomo, men gjorde en let Overgang til Nutiden og det daglige Liv, idet han sluttede med at nedbede Himlens Velsignelse over Dagens Brudepar.

De fleste af Damerne græd, Kristine især. Frøken Eveline bøiede sig frem og nikkede venligt til hende. De høitidelige bibelske Ord, selve den prægtige Fest — alt dette greb hende saa underligt, at hun et Øieblik var nær ved at tro, at dette kanske endnu kunde vende sig til Lykke for hende.

Men Frøken Eveline hviskede til Mortensen: «Det er dog blodig Synd for den stakkels Pige.»

Efter Skorstensfeier Lundes Tale blev der en lang Pause, medens Pigerne satte Tallerkener omkring.

Madame Knoff, som hele Tiden paastod, at hendes Mand «fingererede paa den væmmelige Malla Bimbam», var saa uheldig at rive sin Tallerken ned, da hun ved en uformodet Vending vilde overraske Kommandersergeanten.

Støien bragte den forskræmte Knudsen til at fare iveiret, og Politibetjent Andersen raabte et dadlende: «Knussen!»

Men Madam Gluncke lo høit og puffede til sin Bordherre. Denne Latter var det første Pust af Munterhed, som gik over Bordet. Mortensen satte Hedvinskaraflerne igang, og der blev drukket flittigt.

Derpaa reiste Redaktøren sig og talte: «Mine Damer og Herrer! — naar jeg lader mit Blik glide ud over denne Forsamling, slaar den Tanke mig uvilkaarlig: hvad er det, der danner — om jeg saa maa sige — Bindeleddet mellem os alle?»

Han havde en bred overlegen Tone og velformede

Avissætninger, og da han følte sig som Situationens Herre, slog han om sig med en Mængde fremmede Ord og latinske Sentenser, idet han udviklede, at alle de Tilstedeværende vare Dele af det store Statsmaskineri, offentlige Funktionærer, Led i den Kjæde af Mænd, «til hvem Nationen skuer op med Tillid og Ærefrygt.»

Herfra tog hans Tale et høiere Sving, medens han kortelig udviklede «Embedsværkets» Betydning for Landet, og det var idet han bestandig steg høiere og høiere, at han naaede «Systemets Spidse» og sluttede med et høitideligt: «Mine Damer og Herrer! — Hans Majestæt Kongens Skaal!»

Skaalen blev drukket med Begeistring. Frøken Eveline betragtede Redaktøren fra Siden; men kunde ikke blive klog paa, om han virkelig var høitidelig eller om han bare gjorde Nar af hele Stadsen.

Nu optraadte Høiesteretsbud Paalsen med en Tale for Statsraad Bennechen, hvilken Tale Brudgommen besvarede med en Tale for Fædrelandet, en af Jernbanebetjentene talte for Broderriget, og Havnebetjenten for Damerne.

Men pludseligt raabte Kommandersergeanten med sin Kommandorøst: «Giv Agt! ingen Snak i Geledderne, før Stegen er spist! — her er jo ikke Raad til at faa en ordentlig Mundfuld for bare Snak!»

Disse Ord løste Lystigheden ganske, og der blev en ustandselig Latter nedover Bordet. Kristine lo ogsaa; alligevel skottede hun halvt ængstelig forbi sin Mand hen paa Madam Gluncke, som laa bagover og skoggerlo, saa at Taarerne trillede ned forbi hendes lille fede Næse.

Madame Grüner, som hidtil kun havde pillet ved Maden, tog nu alvorligt fat paa Stegen, da hun saa, at ingen gav Agt paa hendes Demonstrationer. Men hun forblev lige muggen, og hendes Bordherre havde ikke Tanke for andet end at holde Øie med Knudsen. Og medens han drak Glas paa Glas, hviskede han hemmelighedsfuldt til Madame Grüner: «Det er ikke farligt med mig — ser De! men Knussen derover, han er bare antaget paa Prøve — ser De! — og det er jeg, som skal

passe paa ham; — Knussen!» — raabte han saa med stigende Kraft, jo længer Maaltidet skred frem.

Ved Desserten var Munterheden almindelig, og Støien øgede for hvert Minut, eftersom den indvundne Varme af Mad og Vin turde slippe sig løs.

Høiesteretsbud Paalsen, der var en anerkjendt Humorist, optraadte paa almindelig Opfordring med forskjellige Selskabskunster; han kunde for Exempel gale som en Hane, banke sig paa Kinden, saa det klukkede, som naar man hælder af en Flaske, bevæge Ørerne op og ned og meget sligt.

Kristine syntes ikke, at dette var ganske i sin Orden. Et Bryllupsbord burde efter hendes Smag ikke være fuldt saa lystigt paa den Maade.

Men da Værten vilde takke Paalsen, kaldte han ham for Spøg: «Hr. Høiesteretsjustitiarius!»

Dette greb Redaktøren strax og raabte høit: «Hr. General Knoff! — maa jeg have den Ære?»

Selskabet studsede først; men snart var Ideen gjennemført med alle Herrerne: Skorstensfeier Lunde blev Overinspektør — man udelod Feier —, og Brudgommen blev Statsraad.

Men Kristine var glad, at man ikke ændsede hende. Derimod kunde hun ikke forstaa, hvorfor Selskabet var nær ved at revne af Latter, da Paalsen henvendte sig til Frøken Nielsen: «Fru Statsraadinde! — tør jeg udbede mig den Ære at drikke et Glas med Dem?»

«Tak! — Hr. Justitiarius!» svarede Eveline og blev lidt rød; men strax efter lo hun og hviskede nogle Ord til Mortensen.

Overinspektør Lunde vilde plent finde en Titel for Madam Gluncke; men hun skreg høit og holdt sig for Ørerne. General Knoff vilde drikke med Politimester Andersen, som sad og stirrede paa Knudsen med stive Øine. Og da Generalen ikke kunde faa ham til at høre, greb han med militær Resoluthed et Stykke Appelsin og kastede over Bordet. Uheldigvis traf dette Madame Grüner midt i Ansigtet.

«Surt imod surt!» — raabte Justitiarius Paalsen.

Madame Grüner vilde gaa — som rimeligt kunde

være; og baade Politimesteren og Jernbanedirektøren maatte holde paa hende.

Imidlertid glemte man snart denne lille ubehagelige Scene, idet Frøken Eveline fik et godt Indfald. Hun tog det røde Papir af en Smældbonbon og fæstede det i Redaktørens Knaphul.

Alt, hvad der fandtes paa Bordet af blankt og broget, blev nu anvendt til Dekorationer for Herrerne, og det blev tilslut en meget glimrende Forsamling. Man vedtog paa Forslag af Mortensen, at der skulde drikkes Kaffe og røges Cigar ved Bordet, «saaledes som man gjør i Paris». Støien blev nu saa voldsom, at man neppe kunde høre sin egen Stemme. Der blev en vild Cancan af store Titler, som krydsede hinanden over Bordet; det gik uafladeligt paa med General! Jernbanedirektør! Havnefoged! Statsraad! Justitiarius! — og indimellem brølede Politimester Andersen: «Knussen!»

Kristine følte sig mere og mere ilde. Hun saa nedover Bordet til begge Sider; og hun skammede sig for, hvorledes det saa ud . Store røde Flækker af Vin og brune af Sauce; Blomster og Agurksalat, Rosinstilker, Cigaraske, Appelsinskal, krøllede Servietter og Stykker af Kransekage — alting hulter til bulter mellem Glas og Flasker. Ansigterne røde som en Rad af Pioner; Damerne lo, og Herrerne skraalede til hverandre — bøiet helt fremover Bordet, medens Røgen af Cigarerne blandede sig med den tykke Madlugt og Lugten af Vin og Kaffe.

Flere Gange saa hun spørgende paa sin Mand; men han smilede beroligende og hviskede noget, hun ikke forstod; han talte igjen saa utydeligt.

Da Selskabet endelig kom fra Bordet, blev Værelset foran Spisesalen snart for trangt, og Madam Gluncke gik da uden videre gjennem Kjøkkenet og Entreen og aabnede Dørene til den øvrige Leilighed.

Her var kun halvt møbleret, Overtræk over Speil og Lysekroner, og Ruderne vare overkalkede. Men dette kjølige Halvmørke var netop saa hyggeligt, og Selskabet spredtes i alle Værelserne.

Pianofortet blev aabnet, og den yngste Frøken Lunde foredrog: «Hun gik langsmed Stranden».

Man kunde høre, at hun havde lært «den nyeste Methode» — som hendes Moder sagde; thi hun sang: «hanne mahalede Strannæn og hænne mehed, hænne mehed».

Men saa forefaldt der et lidet Optrin ved Pianoet, idet Madam Gluncke paa Død og Liv vilde synge: «Der stod to Piger og plantede Kaal», medens Frøken Lunde bestemt vægrede sig ved at spille til «det Slags Sange».

Lykkeligvis drev Uveiret over, idet Høiesteretsjustitiarius Paalsen tog Malla Bimbam om Livet og dansede Polka.

Det blev til et Bal, et lystigt Bal udover Natten i den store, tomme, halvmørke Stue.

Bag Døren sad Madame Grüner og hørte paa Madame Knoff, som græd over sin Mand. De vare begge enige om, at det var et sjofelt Bryllup, og at Malla Bimbam aldrig burde komme blandt Folk.

Kristine gik omkring og følte sig forladt og ulykkelig. Men da hun udpaa Natten saa sin Mand halvveis hænge om Halsen paa Madam Gluncke henne i en mørk Krog, blev hun saa beklemt om Hjertet, at hun gik ned og laasede sig inde i sit Værelse.

Da de sidste Gjæster drog hjem, skinnede det graa Dagslys ind gjennem de kalkede Ruder. Redaktør Mortensen havde allerede for et Par Timer siden fulgt Frøken Nielsen hjem. Politimester Andersen stod lænet til Trappegelænderet og hviskede hjælpeløst: «Knussen»! han havde mistet sit Maal og kunde ikke gaa alene.

Brudgommen tumlede ned ad de to-tre Trappetrin; men da han fandt Kristines Dør laaset, begyndte han at raabe og banke.

Kristine slukkede Lyset og gik hen og aabnede for ham.

XIV.

Om Sommeren boede Statsraad Bennechen i et lidet Schweitzerhus paa Ladegaardsøen helt nede ved Stranden. Det var bygget paa Falck-Olsens Eiendom, og

hans store Villa laa bare et Par hundrede Skridt høiere oppe i Bakken.

Siden Afstanden var saa kort, levede de to Familier halvveis i Fællesskab; og da Statsraadens Hus var saa indskrænket, holdt begge Familier helst til oppe i den smukke rummelige Hovedbygning.

Fru Bennechen, der var en Kone, der forstod sig paa Økonomi, havde aabent Øie for Fordelene ved denne Art af Husholdning. Og Fru Falck-Olsen var paa sin Side henrykt over det Liv, som altid fulgte Statsraadens Familie.

Saaledes havde de to Familier levet hver Sommer til gjensidig Hygge og Fornøielse. Men iaar vilde det slet ikke gaa.

Og det kom altsammen af den kjedsommelige Aktiebank.

Generalforsamlingen var bestemt til 20de August. Gamle Statsraad Falbe havde ganske rigtigt frabedt sig Gjenvalg, og nu havde Falck-Olsen sat sig i Hovedet, at han vilde have Statsraad Bennechens Stemme ved Direktørvalget; medens Bennechen med usædvanlig Seighed fastholdt, at han ikke kunde stemme paa Grossereren uden under visse Betingelser.

Udover hele Sommeren laa dette i Luften og fordærvede Fornøielsen for dem alle. Fruerne debatterede Sagen i smaa nervøse Samtaler. Fru Falck-Olsen syntes, at Statsraaden gjerne kunde føie hendes Ole Johan! og Fru Bennechen mente, at Grossereren nok kunde følge en Mands Raad som hendes Daniel.

Om Eftermiddagen den skjæbnesvangre Dag, da der skulde vælges Direktør i Banken, sad begge Fruerne hver i sit Hus og ventede det lille Dampskib, som pleiede at bringe Mændene hjem til Middagen.

Fru Bennechen var i ondt Humør. Alle hendes Overtalelser havde været uden Virkning. Statsraaden havde i sin mest ophøiede Tone sagt: «jeg kan ikke — Adelaide! jeg tør ikke!» — og naar han en sjelden Gang talte i den Tone, vidste hun, at han var ubøielig. Nu sad hun der i sin lille uhyggelige Dagligstue, som igrunden slet ikke var til at være i hele Dagen; ude regnede

det, og ind til hende trængte Madlugt og Kjøkkenstøi gjennem de tynde Sommervægge.

Fru Falck-Olsen derimod gik sin Mand imøde nedover mod Bryggen, da Dampskibet kom om Odden. De to Herrer steg iland og gik sammen opover; og nu brød Grossererens Vrede løs. De vare komne lige fra Generalforsamlingen ombord i Dampbaaden, og der havde været pakfuldt af Folk.

«Det havde jeg rigtignok ikke troet!» — snerrede Grossereren, «det undrer mig — ja minsæl gjør det saa! — at De vover sligt — Bennechen!»

«Det gjør mig ondt — Hr. Grosserer! men jeg sagde Dem det paa Forhaand; jeg kunde ikke gjøre andet. Høiere Hensyn —»

«Hensyn! — jeg synes, De skylder mig temmelig meget Hensyn — temmelig meget!»

«Saa — saa — Ole Johan! — bare ikke sint,» beroligede Fruen, som nu mødte dem.

«Aa jeg ved ikke, hvad du blander dig i det — Mor! — han d e r» — her pegede Grossereren med en tygget Cigarstump paa Statsraaden, «han stemte paa Konsul Lind, og det uagtet han ved, at hvis jeg bare vil, saa — — men han skal komme til at angre denne Dag, det kan han forlade sig paa!»

«Hør mig et Øieblik — Hr. Grosserer Falck-Olsen,» begyndte Statsraaden, han var bleg, og Mundvigerne dirrede paa ham, da han vilde smile; «har det aldrig faldt Dem ind, at De tiltrænger — at De mangler noget d e r —» Statsraaden pikkede ham lempeligt paa det venstre Frakkeopslag.

«Aa skidt paa Deres fine Talemaader! — jeg mangler s'gu hverken noget paa Hjertet eller Forstanden, det skal De snart faa se» — og dermed løb han opover mod Huset.

Men Fru Falck-Olsen, hvis kloge Øine nøie havde fulgt de to Herrer under Samtalen, vexlede et hurtigt Blik med Statsraaden; han nikkede.

«Kan vi stole paa det?» spurgte hun.

«Ganske sikkert, hvis han opfører sig klogt; det vil da sige — efter nogen Tids Forløb.»

Nu nikkede Fruen: «Saa skal jeg nok greie det!»

«Ja — om De kunde det! — kjære Frue!» raabte Statsraaden varmt. Han vilde gribe hendes Haand; men den var saa forgjemt i Regnkaaben, at de maatte nøies med at hilse med Øinene, idet de skiltes. —

Da Fruen kom ind, sad Grossereren med Hatten paa og skrev i Kabinettet, saa hun hørte det kradse.

«Du skriver — Ole Johan!» henkastede hun ligegyldigt.

«Ja — jeg giver Ordre til Kontoret, at de skal gjøre Bennechens Conto op ieftermiddag — strax — intet Øieblik at spilde!»

«Jeg kan tænke det — ja! du bryder dig naturligvis ikke om hans Tilbud.»

«Tilbud! — hvad for et Tilbud?»

«Du har jo altid gjort Nar af det Slags Dingeldangel!» — fortsatte Fruen, idet hun tog Regnkaaben af.

«Hvad er det for noget, du staar der og væver om? — hvad mener du?»

«Forstod du det virkelig ikke?» spurgte Fruen og satte op et Ansigt fuldt af Forbauselse.

«Hvad forstod jeg ikke? — staa ikke der og skab dig som en gammel Høne—» raabte Grossereren og vendte sig.

«Nei — men sig mig — Ole Johan! — forstod du virkelig ikke, hvad Statsraaden mente? Lagde du da ikke Mærke til, at han bankede dig d e r?»

«Begynder du nu ogsaa med det Tøv? — det skulde vel betyde, at jeg manglede Besindighed, at jeg burde være slig en Bomuldsdot, som han selv er; men jeg skal —» Grossereren standsede og stirrede paa sin Kone; thi hun slog op sin muntreste Latter og raabte:

«Aa du kloge Ole Johan! — hvorledes skulde det gaa dig, naar du ikke havde mig? Hvad er det,» — hun tog et Tag i hans venstre Frakkeopslag, — «hvad er det, store Mænd pleier at bære d e r? hvad er det du mangler d e r? — nu?»

Grosserer Ole Johan Falck-Olsen tumlede tre Skridt tilbage og blev staaende foran Speilet; han stirrede afvexlende i Speilet og ned paa sit venstre Opslag, medens han pillede uvist ved Knaphullet.

«Tror du virkelig, det var det, han mente?»

«Naturligvis! — men saa maatte du ogsaa tage Parti — som han siger: og det vil du jo ikke.»

«Aa — det skal du ikke være saa forbandet skraasikker paa!» — raabte hendes Mand og svingede sig rundt paa Hælen; «den ene Tjeneste er den anden værd; er det ikke andet, de forlanger, saa —»

«Men Kjære! — saa kunde du jo ogsaa faaet Direktørposten, naar du først vil gaa over —»

«Aa — den lumpne Direktørpost! tror du, jeg gad gjøre noget for den. Men dette — ser du! er en helt anden Sag; det er da noget! bare jeg nu kunde faa det til at gaa fort!»

«Du gjorde forleden Dag Nar af det gule Chor; det saa jeg godt, at Statsraaden ikke ligte.»

«Bravo — Malene! — jeg vil bede Statsraaden skaffe mig ind i det gule Chor. Aa du Malene! — har ikke Salomo Ret, naar han siger: den som fanger en god Hustru — eller noget lignende —»

«Jeg synes ikke, du just skulde holde dig til Salomo i Ægteskabssager,» svarede Fru Falck-Olsen, idet hun godmodig lod sig omfavne. —

Da Hilda Bennechen, som ogsaa var kommen med Dampskibet, traadte ind i Stuen, gik Pigen og dækkede Bordet; der var ingen Spisestue.

«Nu! — kommer du der! — gjennemvaad naturligvis: Gud ved, hvad du skulde til Byen i sligt et Veir; men saaledes er det altid med dig —» sukkede Fru Bennechen.

«Jamen Mama! — imorges saa det da rigtig saa straalende ud —»

«Aa Tøv! — du er uheldig — det er Sagen, i et og alt! derfor gjør du heller ikke andet end Dumheder og Fortræd. Er ikke Alfred med?»

«Nei — jeg skulde hilse, at han skulde spise i Hotellet hos en Svoger af Hiorth — tror jeg.»

«Den væmmelige Hiorth! —» sukkede Fruen og saa ud efter Dampskibet, som gik videre.

Hilda var vant til sligt. Hun tog af sig og hængte

Tøiet ud. Da hun kom ind igjen, vovede hun at sige: «Stakkels Kristine! — hun er slet ikke frisk. Jeg gad vide, om det ikke var bedst, at snakke til Doktor Rohde —»

«Hør nu Hilda!» sagde hendes Moder og reiste sig ganske rød i Hovedet, «det er ikke første Gang, du plager mig med dette Fruentimmer. Men nu siger jeg dig en Gang for alle: jeg vil ikke høre hende nævne mere — ikke med et Ord — hører du! Vi har gjort mere for hende, end de fleste i vor Stilling vilde have gjort, og du ved selv, hvorledes der saa ud inde i Byen efter det Bryllup. Nu kan det være nok, og du sætter ikke dine Ben indenfor hendes Dør — forstaar du! — Uf! der er da ikke andet end Ufred og Plage med dig, hvor du saa vender dig!»

Statsraaden kom nu ogsaa ind; men da han saa, hvad Slags Veir der var, reddede han sig ind i Sovekammeret, hvor han vaskede sig uafladeligt, til han blev kaldt tilbords.

Da de havde sat sig, sagde Statsraaden venligt til Hilda, — thi han saa, hun havde faaet Skjænd: «Havde du spadsert længe med Kammerherren, da jeg traf dig?»

«Kammerherren?» — for Fruen op; «har du nu plaget ham igjen! du gjør dig ganske latterlig — Hilda! saaledes som du løber efter ham; — ja — hvad værre er, du gjør næsten ham latterlig —»

«Nei — men Adelaide!» indvendte Statsraaden forsigtigt.

«Du kan dog selv begribe — Daniel, at for en smuk, feteret Herre som Delphin, kan det ikke være andet end generende at sees jævnlig med en Dame, saa lidet distingveret — for at bruge et mildt Udtryk — som vor Hilda. Det er da soleklart — alligevel!»

Hilda reiste sig med et fra Bordet og styrtede ovenpaa. Hun lukkede sig inde paa sit lille Skraaværelse og hulkede i Hovedpuden. Det var dog det værste af alt. At hun var saa hæslig, at en Mand blev latterlig ved at vise sig med hende. Mon Delphin da gjorde bare Nar af hende? — og hun, som troede ham saa godt!

Fru Bennechen græd ogsaa. «Det er din Skyld altsammen — Daniel! — havde du ikke brouilleret os med Falck-Olsens, saa var alt godt og vel, men nu —»

«Rolig — kjære Adelaide! — bare rolig; — Forsoningen er nær —»

«Aa kom mig ikke med dit: rolig Adelaide,» — hærmede Fruen, idet hun tog Laaget af. Det var Kalv i Carry.

Men idetsamme lød Skridt paa den lille Veranda; hun fik neppe Tid til at sætte Laaget paa igjen, før Grosserer Falck-Olsen stod i Døren.

«Ah! — hvor heldigt!» — raabte han straalende, «Herskabet har endnu ikke begyndt Middagen. Jeg kommer nemlig for at bede specielt Dem Frue! — fra min Kone, at De maa absolut komme op og smage paa nogle Kyllinger, hun er saa stolt af. Og De — Hr. Statsraad! maa gjøre mig Selskab ved en hvid Portvin; ikke sandt?» — tilføiede han, idet han strakte sin Haand frem, «vi kan begge trænge til lidt Extraforpleining idag.»

Statsraaden modtog hans Haand og trykkede den varmt. Men Fruen sad endnu som himmelfalden, ind til hendes Mand fik hviske til hende: «sagde jeg ikke, Forsoningen var nær?»

Hun stirrede næsten med Ærbødighed paa ham og lod sig villig føre bort af Grossereren; medens Statsraaden raabte op til Hilda, at hun maatte komme efter, saasnart hun kunde.

Gjenoprettelsen af det gode Forhold mellem Familierne blev feiret med en Række Festligheder. Men det var ikke længer «de store Bespisninger» — som Delphin sagde, men derimod mindre Herremiddage, hvor man sad længe tilbords og holdt mange Taler.

Delphin lugtede snart Lunten og morede sig paa sin Maade. Han forfulgte Redaktør Mortensen, som nu blev en stadig Gjæst, med den mest udsøgte Høflighed, saa den anden blev helt forvirret. Eller han skræmte Livet af den skikkelige «Mam Olsen» ved at forsikre hende, at en eller anden af de nye Gjæster var Nihilist og gik med Revolver i Baglommen.

Men Grossereren selv havde antaget en ny Holdning — stram og reserveret. Han foretog intet, uden først at have raadført sig med Statsraaden, og i sine Selskaber saa han aldrig mere noget Menneske, som han ikke havde Tilladelse eller Ordre til at invitere.

Det store «Dansebal paa Olsensalen», som gaves hver Høst, blev iaar til en fin «thé dansant»; og Grossereren gav sin Datter et Vink om, at hun ikke skulde slaa Vrag paa Hr. Extraskriver Hiorth.

Men herover blev Sofie fornærmet, især da Faderen ikke vidste mere Besked. Idetheletaget var hun misfornøiet: Kammerherren nærmede sig ikke, og Valget mellem Hiorth eller Bennechen syntes hende en tarvelig Triumf.

Ellers havde disse to Venner haft en anstrængende Sommer. Thi foruden Departementstjenesten havde de ogsaa haft i Kommission at more en Svoger af Hiorth — Grosserer Garman, som laa ved Grefsen; og det havde de gjort saa grundigt, at de ikke havde haft Tid til at varetage sine Hjerteanliggender.

Da derfor Vintersaisonen begyndte, skulde der tages fat med Alvor. Især var det Alfreds Plan at lægge alle Aarer ud, for at vinde den unge Kone nede i Portnerleiligheden. Men Fru Bennechen tog en Dag sin Søn Alfred for sig og betroede ham noget inde i Soveværelset, hvoraf Følgen var, at han lod Kristine være iro.

Det var forresten besynderligt, hvor hurtigt hun tabte sig. Det glinsende røde Haar blev ligesom saa tørt, og hele Vinteren udover var hun daarlig, havde ofte ondt i Halsen og Værk i Lemmerne.

Hendes Mand gled omkring mere smilende og lydløs end nogensinde. Hun havde beholdt en stærk Modbydelighed for ham fra Brylluppet; men deres Liv gik stille og ensformigt, og han behandlede hende godt.

Med Lodsoldermand Seehus vexlede Anders Mo mange Breve, og han fik nu og da et Bancobrev vestenfra. Men en Dag under Jul modtog han følgende Skrivelse:

«Hr. Departementsbud Mo! nu gaar det ikke an længere, desformedelst, at han ikke har mere, men Gjæld;

hvorfor jeg skriver i mit eget Navn, og Njædel ved ikke af det, fordi jeg ikke tror, at det hænger rigtig sammen med disse Penge, som nu er gaaet op til 950 Kroner. Hvis det er Kongens Folk, som fortærer disse Penge, saa er vi ikke bedre end de Russer i Rusland og Petersburg, og jeg skal skrive i Avisen, for Manden er fattig og arm bleven, og han har fanget Sygdom i Blodet formedelst Græmmelse over den Taren, og Grøften er nærpaa rabet sammen igjen, og han er et klageligt Syn, hvisaarsag jeg skriver til Eder, som er hans Broder, at I for Guds Barmhjertigheds Skyld maa se at faa Ende paa denne Sag, som nu er snart to Aar indsendt til Kongen foruden Svar, men bare Omkostninger. Ligervis længes han meget efter Brev fra sin Datter Kristine, som nu er Eders Hustru, og forundrer sig over, at hun intet har at skrive, aldenstund I dog haver hyppigen skreven os til, at hun alene eftertragtede at blive Eders Hustru, men skammede sig for Alderen, hvorfor vi ogsaa skrev saaledes som ombedet af Eder med Overtalelser og sligt; men jeg tror ikke noget af alt nu herefter ærbødigst

Lauritz Boldemann Seehus.»

Farbror Anders læste dette Brev i det lille Forgemak, han havde udenfor Statsraadens Kontor i Departementet. Han foldede Brevet sammen og stak det i Ovnen, medens han rokkede med Hovedet og smilte hen for sig.

Statsraaden aabnede Døren: «Hører De ikke? — Mo! — jeg har ringet to Gange.»

Anders Mo reiste sig og saa paa Statsraaden med det samme meningsløse Smil.

«Men Mo! raabte Statsraaden, «jeg tror ved Gud, De begynder at blive gammel!»

XV.

Doktor Johan Bennechen opholdt sig et helt Aar i Wien. Den eneste, han korresponderede med hjemme, var Hilda; og gjennem hende fik han ogsaa vide udpaa Sommeren, at Kristine var bleven gift med sin Farbror.

Fra dette Øieblik skrev han ikke mere hjem, og det var længe hans Beslutning at forblive i Wien eller reise til Amerika.

Men da han havde gaaet og tumlet med sin store Sorg hele Vinteren udover, kom der over ham en saadan Længsel efter endnu en Gang at se hende og om muligt faa en Forklaring, at han reiste hjem i Midten af Marts.

Mangfoldige Tanker og Uvisheder kjæmpede i ham, da han nærmede sig Hjemmet. Alfred var det altsaa ikke, hun havde elsket; men hvorfor ialverden havde hun taget den Gamle?

Uagtet han ikke svarede mere paa hendes Breve, var dog Hilda vedblevet at skrive til ham, og saaledes vidste han, at Kristine havde været sygelig i Vinter. Da han gik ind ad Porten i sin Faders Gaard, saa han ikke ned i Kjældervinduerne, men gik lige ovenpaa, for at hilse paa sine.

Fru Bennechen udstødte et Skrig, da hun saa ham; thi hans Hjemkomst var forsaavidt en Overraskelse, som der kun løseligt havde været Tale om, at han kanske kom engang til Vaaren.

«Omforladelse Moder! — jeg burde have telegraferet —» sagde Johan.

Fruen saa endnu paa ham med et underligt, spændt Udtryk; men da han kom hen imod hende med sit gode tungsindige Ansigt, mumlede hun, idet hun kyssede ham: «Du er saa forandret Johan! jeg kjendte dig ikke strax.»

Hilda kom nu ogsaa ind og kastede sig om Halsen paa ham: «Velkommen — velkommen — kjære Johan! nei — hvor du er forandret.»

«Siger du ogsaa det?» spurgte Johan.

«Du er ti Aar ældre; der er jo graa Haar i Skjægget dit, og — ja sandelig — du begynder at blive skaldet! — Johan!»

Broderen smilte paa sin sædvanlige tunge Maade; men Hilda gav nøie Agt paa ham; hun syntes, han var saa besynderlig, og hun havde aldrig før lagt Mærke til, hvormeget han haltede.

Da Statsraaden kom hjem, havde han en Samtale med sin Kone i Soveværelset; og ved Middagsbordet var baade han og Fruen saa venlige mod den hjemvendte Søn, at Johan følte sig ganske varm om Hjertet; selv Alfred var elskværdig. Det var hans Plan at tale med Hilda om Eftermiddagen; men Fruen sendte Hilda ud i Byen efter et eller andet med det samme, de havde spist.

I Skumringen sneg han sig da ned ad Trapperne; men da han kom til de to-tre Trin, som førte ned til Kristines Dør, kom den gamle Beklemmelse over ham — bare usigeligt smerteligere.

Tilsidst tog han sig sammen og bankede paa. En gammel Pige, som han ikke kjendte, aabnede for ham. Det var den Stue, han saa mange hundrede Gange havde drømt om; hvor han havde ladet utallige Scener og Møder med hende foregaa i Tankerne, mens han var langt borte; først fulde af Haab, — siden — da hun var gift — vemodige; og dog havde han bestandig havt en Følelse af, at hun skyldte ham et Regnskab.

Den kjendte Lugt i Stuen vakte alle hans Erindringer, og det var saa vidt, han fik frem: «Er hun hjemme?»

Pigen saa paa ham: «Madamen er derinde.»

Det fôr gjennem ham, da hun sagde Madamen. Døren til Kristines gamle Værelse stod aaben. Der var ikke Lys i nogen af Stuerne; men Gaslyset oppe fra Gaden kastede store gule Firkanter, saa at Doktoren kunde se een, som laa i Sengen derinde.

Han nærmede sig og sagde: «Godaften — Kristine!»

Den Syge reiste sig i Sengen og stirrede paa ham. Johan greb fat i Dørkarmen — var dette Kristine? Men hun udstødte et Skrig og bevægede Armene, for at holde ham fra sig: Pigen lukkede Døren og sagde fortørnet: «Jeg troede, Madamen kjendte Dem!»

«Hvad feiler hende?»

«Det ved jeg ikke noget om,» svarede Pigen og aabnede den ydre Dør for ham.

Doktor Bennechen steg op de to-tre Trin. Han havde seet hende, — han havde seet hendes Ansigt tydeligt

nok til ikke at glemme det, om han blev hundrede Aar. En ubestemt Rædsel greb ham. I en Fart knappede han sin Frakke og skyndte sig afsted, for at opsøge Doktor Rohde.

Han traf den gamle Huslæge i sin Armstol læsende Aviser.

«Ei ei! — se den hjemkomne Professor! — velkommen Gutten min! hvorledes har du det?» — Doktor Rohde sagde endnu du til Statsraadens Børn, som han havde seet voxe op fra smaa af.

Johan svarede ikke paa denne venlige Tiltale, men spurgte kort og aandeløst: «Hvad feiler Kristine?»

«He? — Kristine?» spurgte Rohde og tog Brillerne af, «aa — du mener hende i Portnerstuen. Har du seet hende?»

«Ja.»

«Nuvel — saa ved du, hvad der feiler hende,» sagde den gamle Læge alvorligt, «det er et af de styggeste Tilfælde, jeg har havt. Det synes, somom hendes sunde Blod og prægtige Legeme var mer end almindeligt prædisponeret for Giften —»

«Men — men hvem? — hvem har smittet hende?» — Johan Bennechen var ligbleg, og Sveden piblede frem paa hans Pande.

«Men kjære Gutten min, hvor du tager dig nær af dette!» sagde Doktor Rohde, som begyndte at forstaa; «det er naturligvis hendes Mand. Han har ligget paa Hudafdelingen to Gange — vidste du ikke det? — jeg har ham her i Protokollen — et gammelt Svin — ser du! —» og Doktoren begyndte at slaa efter i en tyk Bog paa Skrivebordet.

«Og dette vidste De! — og sagde ingenting! — Fy Doktor Rohde! — det var lumpent af Dem!» — Johan stod med knyttede Næver.

«Kjære Gutten min! — det gjør mig ondt for dig!» svarede den Gamle, «havde du været hjemme, vilde jeg vel sagt det til dig som Kollega. Men du ved selv, at skulde man fortælle alt, hvad man ved af det Slags, saa vilde mange Ægteskaber forpurres — ikke at tale om, at man selv vilde gjøre sig aldeles umulig. Og for-

resten saa syntes jeg den Gang, at det var en Sag, som din Far var nærmere til at passe —»

«Vil De ovenikjøbet insinuere, at Far vidste det? — aa De er en gammel Cyniker, — det har De altid været! —» Johan Bennechens gode Øine lynede, da han sagde dette, og han gik uden Farvel.

«Stakkels Gut —» sagde den gamle Doktor og tog fat paa Avisen igjen, «han har nu alle Dage været uheldig.»

Johan Bennechens Bekjendte fandt, at Opholdet i Udlandet havde gjort ham yderst besynderlig. Han besøgte ingen, var aldrig hjemme, gjenoptog heller ikke sin Praxis. Men om Natten eller sent om Aftenen kunde man træffe ham vandrende med opslaaet Krave, — helst i Gaderne omkring Statsraadens Hus. Derfor mente man, at han holdt sig meget hjemme i Familien.

Men det gjorde han heller ikke. Hele Dagen drev han om i Byens Udkanter, og først, naar det mørknede, nærmede han sig det Sted, om hvilket alle hans pinlige Tanker kredsede.

En Aften mødte han Doktor Rohde, just som denne var paa Veien til Kristine.

«Kom gaa med; du kan hjælpe mig —» sagde den Gamle, som ganske syntes at have glemt deres sidste Møde.

Johan fulgte; det var ham umuligt at modstaa Lysten til at komme i hendes Nærhed.

Kristine fôr sammen, da hun saa ham. Men Doktor Rohde lagde sin Haand paa hendes Arm og sagde næsten mildt: «Se saa — lille Ven! nu skal vi ikke skabe os. Livet har været Dem mørkt nok; De skal være glad, om der kommer et lidet Glimt tilslut. Og saavidt jeg kan skjønne, er det al den Lykke, I to kan vente sammen, at De lader Dem pleie af ham den Stund, som er igjen. Se saa — Børn! — snak nu ud!»

Dermed gik «den gamle Cyniker»; men længe laa Johan Bennechen paa Knæ ved Sengen og fortalte hende af sit fulde Hjerte.

I Førstningen forstod hun ham ikke; men efterhvert som han talte, skrumpede den store Umulighed ind; det klarnede mere og mere for hende; Dør efter Dør

sprang op, og mens Taarerne en for en trillede ned i Puderne, slog hendes dulgte Kjærlighed berusende varm ud af det elendige forgiftede Legeme i en Salighed, hun aldrig havde drømt.

Hun glemte at sige De og alle de fine Ord, man havde lært hende, og gjenfandt sit brede, stærke Bondemaal, idet hun forklarede ham, hvorledes det hele var gaaet til, og bad ham tilgive, at hun saa lidet havde forstaaet ham.

Og de tilgav hinanden, og de udslettede hele Fortiden, for at leve i hinandens Kjærlighed «den Stund som var igjen».

Fra den Dag overtog Doktor Bennechen Kristines Pleie. Hans Moder saa forskende paa ham, da han fortalte det; og han kunde ikke lade være at iagttage hende ligesaa skarpt. Men det var ham en stor Lettelse, da Fru Bennechen i en deltagende Tone sagde: «Den stakkels Kristine! — jeg er saa bange for, at hun har faaet den slemme Gigt af at bo i Kjælderen; det skal være saa usundt — læste jeg forleden.»

Kristine og Johan nævnte aldrig sig imellem Farbror Anders's Navn; og han paa sin Side passede nøie paa aldrig at møde Doktor Bennechen.

De talte ikke meget idetheletaget. Men naar han var færdig med at bytte Omslag og skaffe hende al den Lindring, han kunde, vilde hun gjerne, at han skulde sidde nær indved Sengen. Hun laa da stille og saa paa ham; men hun ligte ikke, naar han saa paa hende; skjønt han høit og dyrt forsikrede, at hun i hans Øine var næsten som før.

Kristine havde hele den Skræk for Sygehuset, som ei saa indgroet og saa vel begrundet hos Almuen. Men tilslut fik Doktoren hende overtalt til at lade sig flytte op paa Hospitalet.

Den Dag som var bestemt til hendes Flytning, var en Solskinsdag i Begyndelsen af April. Posten bragte et Brev fra Oldermanden, som hun med Møie stavede sig igjennem.

«Kjære Kristine! Lensmanden sagde, jeg maatte give skriftlig Klage, og jeg har saa gjort, og nu er min Klage

kommen til mig igjen, og du kan tro, at den saa ud, formedelst Paategninger og saaledes: Oversendes Rodemeisteren, tilbagesendes Amtmanden og Veiingeniøren, og hele Kleresiet havde skrevet paa den, og tilslut var der bare en yrenes liden Plads igjen nede paa den sidste Side, og der skrev jeg: «Ganske som jeg ventede» — Seehus; men Amtmanden er nok gal paa mig for det. Men det er ikke det værste; men det er godt, at du har det godt, som du skrev sidst, for vi har det ikke godt, som jeg ikke vilde fortælle dig før, formedelst jeg ikke vilde bedrøve dig, men nu maa det ud i Pennen, for det gaar nu altfor galt. Far din er Fant — ganske Fant, eier ingenting, alt er strøget med til den Sagen, som din Mand steller med, og desuden er han nu saadan, at han ikke arbeider mere, saa kan du selv tænke, men sidder helst og glor i Væggen. Dette maatte jeg nu fortælle dig, for du maa komme hjem og greie det, for nu gaar det langt over min Forstand, og jeg tror, han mister Ved og Sans; men kan du ikke komme, saa skriv ham noget godt, helst om Sagen.

Din gamle Ven
Lauritz B. Seehus.»

Kristine lagde sig tilbage i Sengen og græd. I Vinterens Løb havde hun tvunget sig til at skrive fornøiede Breve hjem, og Oldermanden havde svaret i samme Tone. Nu forstod hun, at de bare havde narret hinanden, og hun fik en mægtig Længsel efter Faderen og Hjemmet og Kysten der vest. Hun satte sig tilrette i Sengen, for at skrive et godt Brev til Faderen.

«Kjære Fader! naar jeg hører, at du har det saa ondt, befalder der mit Hjerte stor Jammer og Skamfuldhed. Thi jeg forstaar nu, at jeg aldrig burde reist fra dig. Men nu maa du tilgive mig og tænke fuldt og forvisset, at jeg har dig saa inderlig kjær i mit Hjerte. Jeg kan ikke komme til dig, for jeg er ikke frisk; men jeg har det ellers godt.»

Kristine standsede; hun skrev hvert Ord med Anstrængelse; og hun tænkte, at Gud vilde nok tilgive hende, at hun ikke sagde den fulde Sandhed, for ikke at bedrøve Faderen, der havde nok at bære før.

En Vogn bøiede ind i Portrummet; Pigen kom ind og hviskede: «Doktoren». Det var Hospitalsvognen, som kom, for at hente hende.

Der fôr en Skræk gjennem hende, og da hun igjen greb Pennen, var det hende ikke længer muligt at skjule noget.

«Nei kjære Fader! det er ikke sandt, jeg har det ikke godt; jeg har det værre end den værste, og nu henter de mig, for jeg skal dø, og jeg ser dig aldrig mere og aldrig Sjøen og Husene hjemme; hils Oldermanden — Farvel.

Din Kristine.»

Da Doktoren kom hen til Sengen, var hun saa udmattet, at han maatte kvikke hende op med Nafta. Han skrev Adressen paa hendes Brev, derpaa hjalp han til at bære hende ud i Vognen.

Skjønt Flytningen blev foretagen med al mulig Omhu og Forsigtighed, var den Syge dog yderst medtaget, da hun var kommen iseng oppe paa det gamle Hospital.

En lang Stund laa hun med lukkede Øine; men da hun omsider slog dem op, gled der et Smil over hendes Ansigt. Gjennem Vinduet saa hun ud i den klare Foraarshimmel; Solskinnet faldt fuldt ind i det lyse venlige Værelse, som han havde ordnet for hende.

Kristine vendte Hovedet mod Doktoren og sagde: «Nu faar du have saa mange Tak — Johan! her skal blive godt at dø.»

Og hun strakte sig i de glatte, rene Lagen og lukkede Øinene igjen.

Men Smilet blev liggende over de vansirede Træk og gjorde hende i hans Øine skjøn som i fordums Dage.

XVI.

Det store Postdampskib, som kom fra Kristiania og skulde helt op til Tromsø, gik ud gjennem Flekkefjorden en regntung Stormnat i April.

Postmesteren havde været oppe og leveret Posten iland ved Bryggen, — det var en liden, beskeden Seil-

dugspose med Aviser og to, tre Breve, som skulde iland i Flekkefjord.

«Faar vi Sjø? — Styrmand!» — raabte Postmesteren op til Kommandobrættet.

«Jagu faar vi Sjø — Postmester!» svarede Styrmanden og bøiede sig udover; «jeg skal varsko, naar vi gaar ind til Egersund.»

«Tak —» brummede Postmesteren og skyndte sig tilbage til sin lune, lille Lugar, hvor der brændte en Parafinlampe med Skjærm.

Der var kommen en stor Udenlandspost ombord i Kristianssand; den trange Kahyt var opfyldt af Sække og Seildugsposer mærkede med et Posthorn. Paa den lille Sovesofa laa Pakker opstablede, og Bordet foran Hylden med de mange Rum var bedækket med Breve og Postsager.

Postmesteren, som var en fed, ung Mand med blondt Skjæg, satte sig paa sin Taburet, hængte den guldsnorede Hue fra sig, blaaste i Fingrene og tog fat paa at ordne, kartere, putte i Hylder, pakke ind, lægge store Houge hen i Sofaen, for at faa det fra sig, — arbeidende stille og ivrigt, — benyttende Tiden, mens man var i smult Vande.

I Salonen brændte kun to Lamper halvt nedskruede; indhyllede i Plaids laa nogle Herrer og sov paa Sofaerne. Der var stille i Damekahytten, hvor de sov saa godt, de kunde, gruende for det Øieblik, da man atter skulde stikke ud udenskjærs.

Maskinen arbeidede med tunge, taktfaste Slag, som bragte Agterskibet til at sitre jævnt. Et Lampeglas slog med irriterende Regelmæssighed smaa hurtige Slag mod et eller andet af Messing; medens en utrættelig Fodgjænger oppe paa Halvdækket vandrede frem og tilbage — frem og tilbage henover Hovederne paa dem, der vilde sove.

Stormen kastede ned fra Fjeldene og hylede i Riggen; men der var ganske sjøstilt i den trange Fjord. Styrmanden raabte ned i Lugen, at de maatte surre og forsyne alting forsvarligt nede paa Mellemdækket, før de stak ud i Søen.

— Inde i Postmesterens lune Lugar laa Brevene og flød mellem hverandre. Han skubbede den vidtløftige Nordlandspost tilside og ordnede Poserne for de nærmeste Stoppesteder. Der var Breve af alle Slags og med de forskjelligste Udskrifter: kluntede skjæve Bogstaver, der bedækkede hele Siden; smaa fine Dameskrifter som Flueben henover det glatte Velin; store dumme Embedsskrivelser i Karduspapirkonvolutter forseglede med Lak og portofri; Lotterisedler og Kjærlighedsbreve, Rykkerbreve og Pengebreve — en hemmelighedsfuld Rede af Overraskelser, Skuffelser, Vrøvl, Sorg, Ruin og uventet Lykke var den lille lune Lugar, hvor Postmesteren rolig og flittig lod Brevene glide mellem sine fede Fingre.

Skibet begyndte at tage lange Duvninger, saa Postmesteren forstod, at de vare ude mod Mundingen af Fjorden. Han gjorde alt istand saa godt han kunde, idet han lagde det meste paa Gulvet, saa kunde det ikke falde ned. Derved fik han Sofaen fri, og med den lille Seildugspose for Egersund i Haanden satte han sig til at sove i Hjørnet af Sofaen, medens Lampen svingede frem og tilbage i sin Ballance.

Elendigheden i Damekahytten begyndte igjen; man hørte dem stønne derinde, hvergang Opvartningspigen gik i Døren. Den utrættelige Fodgjænger sad tilintetgjort og kastede op paa sin egen Frak; han var bitterligt skuffet; thi en af hans Venner havde indbildt ham, at man umuligt kan blive søsyg, naar man bare holder sig i frisk Luft og stadig Bevægelse.

Herrerne som sov i Salonen, maatte trive i Bordpladen, for ikke at falde i Spyttebakkerne, og den klirrende Lyd af Lampeglasset var afløst af hundrede smaa, utaalelige Lyd, der gjentog sig, efter som Skibet hev i de lange Sjøer.

Det knagede og knirkede i Salonens Træværk, naar det duvede ned i den ene Side, og alle Restauratørens Kopper, som hang i Rader under Taget ude i Restaurationen, klirrede mod hverandre. Derpaa reiste Skibet sig og faldt over i den anden Side, og alle Kop-

perne raslede med. En Tabouret og et Par Spyttebakker kom paa Farten inde i Salonen, — rasede først ned i den ene Side og saa over i den anden; en Dør sprang op og stod og slog taktfast frem og tilbage, medens Maskinen arbeidede med Anstrængelse, snart knurrende dybt nede snart bragende og rystende med skrækkelig Allarm, naar Propellen et Øiblik kom helt op i Vandskorpen.

— Men inde i Postmesterens lune Lugar sov Brevene i fredelige Pakker, og Mesteren sov med Egersundsposen i Haanden; og alle de langs Land og Strand, som skulde have Brevene, laa og sov hver paa sin Kant — undtagen en og anden, der gik urolig op og ned udover Natten, ventende den afgjørende Efterretning, medens han lyttede efter Stormen og beregnede, at Posten kanske blev forsinket.

«Postmester!» — raabte Styrmanden ind ad Døren, «nu gaar vi ind til Egersund.»

«Her er den!» — fôr den anden op med Posen i Haanden.

«Haahaa! De har nok faat en god Lur!» lo Styrmanden, «holder De Dram, saa holder jeg Øl?»

«Javel —» mumlede Postmesteren halvvaagen.

Styrmanden kom strax igjen med Flaske og Glas. Det var netop saavidt Plads, at han kunde faa lukke Døren efter sig.

«Et Hundeveir!» — sagde han og rystede sig; Søvandet drev nedad Olieklæderne hans og blinkede i klare Draaber i hans krøllede Skjæg, mens han drak.

Der lød en liden skarp Klokke inde fra Maskinrummet.

«Heisan!» — raabte Styrmanden, satte fra sig Flasken og løb; «er vi alt inde.»

Postmesteren reiste sig og strakte sig, saa godt det lod sig gjøre, fik fat i den guldsnorede Hue og gik op med Posten.

Dagen brød just frem — kold og vaad med et trist graat Lys. De nøgne Fjelde vare ganske sorte i den tykke Stormluft, og Regnet faldt stridt og tæt.

Egersund var snart expederet; og medens Dampskibet gik videre paa sin lange Reise, sad Postmesteren atter og ordnede sine Pakker og Poser.

Men da det blev Dag, aabnedes alle disse Pakker og Poser, som var bragte iland langs Kysten, og Brevene spredtes ud over Land og Strand. Og den, som havde ventet Brev, fik ikke noget; og den, som stod op om Morgenen og hverken tænkte paa Brev eller Post, sad før Middag og lo eller græd over et Stykke Papir.

Men enten de ventedes eller de ikke ventedes, saa fandt Brevene frem til sin Mand; og fra Postmesterens lille, lune Lugar spredtes over Land og Strand en Sværm af Overraskelser, Skuffelser, Vrøvl, Sorg, Ruin og uventet Lykke, medens Dampskibet arbeidede videre og videre nordover, og den søvnige Postmester kom op med en ny Pose ved hvert Stoppested.

XVII.

Klokken var allerede ti om Formiddagen; men Njædel Vatnemo havde endnu ikke taget Haand i Arbeide.

I Stuen, hvor han sad, var Gulvet sort som Jord, Sengen fuld af graa Halm med et Par Filletæpper; Dørklinken var faldet af, saa Døren til Kjøkkenet var halvaaben, og i Skorstenen stod en svart Kaffekjedel paa to-tre Torvglør.

Njædel sad og stirrede sløvt ud gjennem de smaa Ruder. Han var ikke halvfærdig med Vaarvinnen, og det var midt i April. De svære Lemmer hang slapt ned paa ham; det filtrede Skjæg var blevet graat omkring Munden, og Ryggen var mere kroget end før. Der laa en dump Hjælpeløshed over den hele Kjæmpekrop, der sad saaledes sammenfalden i den lave Stue, mens Regnet faldt tungt derude, og Vinden knurrede i Skorstenen.

Hans Tanker gjennemløb den lille Ring, hvori de havde løbet nu snart to Aar. Det var denne «Sagen», som der aldrig blev Ende paa.

Alle de Penge, som var gaaet med, alle Broderens

gode Ord og Løfter, alle de Haab og alle de Skuffelser, — alt dette, som havde holdt ham i Spænding gjennem den lange Tid, — det begyndte nu at lamslaa ham, — som en dunkel, hemmelighedsfuld Magt, med hvilken han kjæmpede i Mørke, uden at forstaa.

Oppe i Fjeldene havde han haft Stenskredet at slaas med. Men det var da en ærlig Sag, og da han havde tabt, saa var den Ting ude.

Men hernede blev han forfulgt af noget andet. Hvor han vendte sig, tørnede han mod noget koldt, blødt, som ikke lod sig knuse og ikke gav efter. Han mødte det, naar han kom til Kirke, og Folk veg afveien for ham; ved Thinge, naar det ved alle Leiligheder blev ham noteret, at han havde været under justitiel Tiltale; naar han vilde gjenoptage Arbeidet paa Grøften, var det der igjen; — han var bunden; der laa ligesom et Forbud i Luften, og han blev ved med at gaa og stelle og søle med Fjøs og andet Kvindfolkarbeide uden at skaffe sig Hjælp.

Som han sad og saa udover, kunde han knapt skimte Linien efter den halvfærdige Grøft længer. Den havde været hans store Plan, da han kom til Krydsvig. Den Grøften skulde sætte Grænse mod Sandet og beskytte hans Gaard mod Sandflugten. Det havde ogsaa været hans Tanke at plante Pil og Marehalm dernede, saaledes som han havde læst om i Bladene.

Nu laa det og faldt sammen, medens Børevigsfolkene vare flittige paa Taren og skar op Udmarken hans med dybe Hjulspor, saa Sandet fik endnu mere Magt.

Lodsoldermand Seehus kom ind fra Kjøkkenet. «Goddag Njædel! — her er Brev fra Kristiania.»

Njædel saa op og smilte. Kristines Breve var hans eneste Glæde.

«Vil du have Kaffe — Oldermand?»

«Nei Tak —» svarede denne; han havde ingen Tillid til Njædels Kaffe.

Han aabnede Brevet og studsede over de besynderlige skjæve Linier og den usikre Skrift; desuden var Blækket løbet ud i Flækker, hvor hendes Taarer vare faldne.

Han læste det op, standsede og læste igjen — det korte Brev, som indeholdt saa meget.

Njædel sagde ikke et Ord; men han blev tilslut ganske hvid i Ansigtet. Da Oldermanden lagde Brevet fra sig, tog han det og satte sig til at stirre i det, skjønt han ikke kunde læse Skrift.

Men det havde længe smaakogt i Oldermanden, han reiste sig heftigt og raabte: «Der er noget Fanteri i dette — Njædel! saa sandt jeg hedder Lauritz Boldemann Seehus, er der noget Fandens Spilfægteri i hele Stellet. Jeg tror ikke paa Bror din — jeg! — det er saameget, du ved det! — Først gik han og fortalte os, at Kristine hun vilde plent have ham; hun var bare ræd, du skulde have noget imod det. Saa fik han os til at raade og besnakke hende; og saa indbildte han os, at alt var Fryd og Glæde. Men jeg har længe mærket paa Kristine, at —» længer kom han ikke; thi Maalet svigtede ham, og han gik sig en Tur ud i Kjøkkenet, hvor han snød sig et Par Gange med stort Rabalder.

«Nei — nei — nei —» svarede Njædel og rokkede med Hovedet; «du maa ikke snakke ondt om han Anders; hvis du bare kjendte ham, —»

Døren til Gaarden blev forsigtigt aabnet, og Søren Børevig listede sig ind i Kjøkkenet.

«Hvad vil du?» skreg Njædel og fôr op.

Søren nærmede sig forsigtigt holdende sig nær til Oldermanden.

«Jeg vilde bringe Hilsen og godt Budskab,» sagde han fredsommeligt, «fra Kjendinger i Amerika. Jeg har ogsaa faaet Brev idag.»

Njædel gjemte i en Fart Kristines.

«Der er nu først Hilsen fra Søster til Oldermanden; hun er bleven Enke, — det ved du vel?» fortsatte Søren blidt.

Nei — Oldermanden vidste ikke det. Søren Børevig tog nu Brevet frem, som var fra hans Broder, og læste: «Misstress Johnson — Søster til Oldermanden paa Krydsvig beder mig hilse, om han ikke vil komme over til Amerika og bo i Huset hos hende eller tage Land tæt ved.»

«Det har jeg saamænd mange Gange tænkt paa,» — mumlede Oldermanden.

«Saa var der ogsaa noget til dig — Njædel! —» blev Søren ved og ledte i Brevet.

«Jeg har ingen Kjendinger i Amerika,» svarede Njædel kort.

Søren smaalo: «Har du ikke længer Minne? Her staar det: Der er ogsaa en Pige hos Misstress Johnson fra Krydsviggaarden; hun hedder Ane, og hun vil, at jeg skal skrive Hilsning hjem til Njædel Vatnemo, at hun har det godt, og at Gutten hendes trives vel og har rødt Haar ligt Far sin.»

Njædel saa op og betænkte sig lidt, sagde derpaa stille: «nei — har han rødt Haar!»

Søren saa fra den ene til den anden og fandt, at Øieblikket var gunstigt.

«Du er kanske ikke færdig med Vaarvinnen — Njædel?» begyndte han varsomt.

«Hvad skiller det dig?» — fôr Njædel strax op igjen.

«Nei — nei —, det kan du have Ret i. Men det er nu saa, Naboer holder gjerne lidt Øie med hverandre. Det var jo syv og tyve hundrede Species Daler, du gav for Gaarden — hm?»

Njædel bare brummede lidt.

«Jeg snakkede med Sagfører Tofte, han var her forleden Dag,» fortsatte Søren og saa ligegyldigt ud af Vinduet; «han mente, du var ikke saa lidet skyldigt paa Gaarden.»

«Lad mig være i Fred — Søren,» raabte Njædel truende.

«Naa — naa —» mente Oldermanden, «lad Søren komme frem med det, han bærer paa, for du kan da se, det er noget. Naa — Søren! — snak ud!»

Søren Børevig ligte aldeles ikke disse to; de forhandlede ikke efter hans Hoved; men det maatte til: «Ja — jeg mente, at siden Njædel eier saa lidet i Gaarden, kunde han kanske have Lyst til at sælge.»

«Hvad byder du?» — spurgte Njædel.

«Hæ — jeg har jo ikke sagt, at jeg netop vilde —»

«Hvad byder du?» — gjentog Njædel.

«Femogtyve hundrede Daler.»

«Det gaar ikke an!» — raabte Oldermanden forarget, «det er jo netop saa vidt, at Njædel kommer ud af Gjælden. Desuden er her dobbelt saa stor Indmark, som da han kjøbte; — nei Søren! — jamen faar du strække dig længer — Far!»

«Jeg tager imod Tilbudet,» sagde Njædel og stak Haanden frem, «Handelen er sluttet.»

Oldermanden vilde gjøre Indvendinger; men Njædel standsede ham. Søren Børevig var aldeles forvirret; dette var ikke hans Maade — langtfra. Imidlertid drog han frem et Dokument i Avispapir: «Det var — det var kanske ligesaagodt at have det skriftligt. Her har jeg — hm! — noget, som de kalder for en Kjøbekontrakt, hvis —»

«Du er en betænkt Mand,» sagde Njædel haansk; «kom med Pennen — Oldermand.»

Det hjalp ikke, hvad Oldermanden sagde. Den anden tog Pennen og malede nogle tykke Stolper, som skulde betyde Njædel, mere blev der ikke Plads til; men det blev anseet for tilstrækkeligt.

Derpaa tog han sin Vadmelstrøie, satte Hatten paa Hovedet og gik ud af Stuen med tunge Trin.

«Du skal lade Handelen gaa omigjen, hvis han trænger paa det; for han er ikke rigtig i Hovedet,» sagde Oldermanden, før han fulgte efter.

Søren Børevig foldede Kjøbekontrakten sammen og stak den til sig med en Mine, som Oldermanden lykkeligvis ikke saa.

Njædel gik foran, Oldermanden bagefter opover Bakken. Da de kom op, sagde Oldermanden: «Jeg mener, du faar følge med mig til Amerika.»

«Med to tomme Hænder,» svarede Njædel mistrøstig.

«Med slige Næver som de kan du reise langt,» svarede Oldermanden, «jeg for min Del har god Lyst. Det, jeg eier, staar hos en god Mand, og Huset er solgt i en Haandevending. Kom — Njædel — her er vi færdige. Jeg betaler for dig, indtil du kan begynde at tjene noget. — Og desuden! — derover har du jo en Gut, — og etslags Kone ogsaa, hvis du vil; — kom!»

Njædel var standset og stod og stirrede udover.

Heroppe saa det smaat ud — det, han havde udrettet i disse Aar. Han fulgte Gjærderne om Agrene sine; han kjendte hver Sten, der laa, og han mindedes Arbeide efter Arbeide, som han havde slidt med.

Dernæst saa han udover Landet, og den halvfærdige Grøft; og hans Sind blev alt bitrere, mens han tænkte paa alle sine Planer fra det første, han kom der. Saa mindedes han ogsaa den store Ane og den lykkelige Tid, da Kristine var hjemme, og alt gik godt. Udover Sandet med den skinnende Krans af Brændinger vandrede hans Blik. Havet laa graat og haabløst for ham, stængende med tykke Skoddebanker for Tanken, der vilde vestover.

Og ligesom den tunge Regnluft blev alt tættere, eftersom Stormen gav sig, saaledes sænkede der sig Mismod over ham efter den stærke Opbrusning, i hvilken han havde solgt Gaarden og var gaaet fra det hele.

Men i al sin Kummer over Kristine, over sig selv og sit spildte Liv, i al den Tyngsel, som rugede over ham, var det, somom der kom en liden Rift ved Oldermandens sidste Ord. Midt i det mørke trøstesløse graa, han stod og stirrede i, skimtede han ligesom et lysere Punkt; og Straaler kom og samlede sig paa det, indtil det skinnede, og han saa, at det var et Barnehoved — en liden, hvid Nakke med rødt krøllet Haar.

Han drog en lang Pust og saa sig forundret om. Det havde han aldrig tænkt paa; der var endnu noget at knytte et Haab ved.

«Vil du være med?» spurgte Oldermanden igjen.

«Ja —» svarede Njædel og rettede sig helt op, «men først vil jeg ind til Kristiania og se Kristine og faa Greie paa Sagen!»

«Aa nei! — kan det nu ikke være det samme med den Sagen —»

«Jeg vil bare, de skal sige, at jeg havde Ret,» svarede Njædel og det lyste op i Øinene hans.

«Jaja —» svarede Oldermanden føielig, «der gaar vel Emigrantskibe derfra ogsaa nu om Vaaren.»

I sit stille Sind tænkte Lodsoldermanden, at igrunden

var det slet ikke saa galt at komme til Kristiania. Først for Kristines Skyld; men dernæst havde han et hemmeligt Haab om, at derinde i Hovedstaden maatte det vel tilslut lykkes ham at faa Tag i den, som stod over alle Lensmænd, Rodemeistere og Kafteiner. Det skulde dog være morsomt at vide, om det gik an i Norges Land og Rige, at lade en Vei ligge slig som denne. —

XVIII.

Kristine havde ikke ligget længe paa Sygehuset, før det viste sig, at hun maatte dø snart. Sygdommen, der i saa kort Tid havde ødelagt hendes stærke Legeme, slog sig paa Hjernen; og efterat hun havde ligget et Døgn uden Bevidsthed, sluknede hun sent en Søndag Aften.

Johan havde været hos hende til det sidste; og da alt var forbi, vandrede han nedover Gaderne — med Kraven opslaaet, som han pleiede, uden at ændse nogenting.

«Godaften — Doktor Bennechen!» sagde Kammerherre Delphin, som just stod i Begreb med at aabne sin Gadedør; «kom op med mig og tag Dem en Cigar og et Glas Vin.»

Snurrig Fisk — den Doktor Bennechen, tænkte Kammerherren, da den anden bare gik videre uden at give en Lyd fra sig.

Han tændte sin Lampe, da han kom op, trak Kjolen af — Kammerherren kom fra et Selskab —, og iførte sig sin Slobrok. Da han dernæst havde faaet sin Cigar tændt, drak han et Glas Vin, og begyndte saa at vandre op og ned i sine to smukke Stuer, medens han tænkte over Dagen.

Siden hint store Høstbal hos Falck-Olsen var hans Forhold til Hilda Bennechen blevet altid mere fortroligt. Men i den senere Tid — hele Vinteren igjennem havde hun trukket sig tilbage fra ham. Vistnok kunde han endnu en enkelt Gang faa hende ind paa den gode gamle Tone, men bare for et Øieblik, saa stødte hun

ham fra sig paa en underlig sky Maade, som han ikke kunde forstaa.

Kammerherre Delphin slog Asken af mod Ovnen og tænkte paa andre Ting.

Iaften havde hun sagt ham rent ud, at hun ikke længer vilde spadsere med ham, helst slippe for at danse med ham. —

Atter slog han det væk, og det kom igjen, indtil han standsede foran Speilet og saa sig selv stivt i Øinene: «Men Georg! — hvad er der iveien med dig?»

Han slog Skrivepulten op og skrev hurtigt:

«Kjære Georg! — det gjør mig meget ondt at erfare, at ogsaa du, — til hvem jeg havde saa god Tro, er gaaet i Hundene. Thi:

«Wer zum ersten Male liebet
— Sei's auch glücklos, ist ein Gott.
Aber — wer zum zweiten Male
Glücklos liebt, — der ist ein Narr»

«Og Madame Børresen har fortalt mig det hele: du er forelsket.

«Se — det skulde jeg nu endda lade gaa. Men at du er forelsket i en ung Abinde med Hundeøine og flad Næse — det tyder paa en Depravation af de ædlere Organer, og det gjør mig bitterligt ondt for dig.

«Var du endda en hel Mand; men det er du ikke, og det ved du selv; thi du mangler mig. Men var du os to, saa vilde jeg sige til dig: Det er ret — Gutten min! det er den allerbedste Lægedom for dig, — den eneste Maade, hvorved du kunde redde Stumperne af dit fillede Liv. Tag hende — jo hæsligere jo bedre; gaa lige ind i Salonerne med hende og sig det høit: Mine Damer og Herrer! — jeg er stolt over, at hun har valgt mig. Da vilde der kanske endnu være Haab for dig; da var du ikke længer den elendige Pjalt, du er og forbliver at være i al Evighed — Amen!»

Han kastede Pennen fra sig og tømte Glasset, som stod for ham. —

Johan Bennechen var kommen til at passere Werge-

landsveien, fordi han havde gjort en stor Bue helt oppover i Homansby, da han kom fra Hospitalet. Men nu dreves han halvt af Vane henimod sin Faders Gaard, for at gjense — nu da alt var forbi — de lave Kjældervinduer, hvor han havde elsket og lidt saameget.

Da han nærmede sig, saa han en Mand, som puslede ved Gadedøren. Doktoren kjendte strax Mo og vilde gaa forbi. Men han blev opmærksom paa, at Mo af og til tog et Trin til Siden og ikke syntes at kunne finde Nøglehullet.

Johan Bennechen forstod, at Manden var fuld, og tiltrods for den Væmmelse, han følte for dette Menneske, gik han dog hen og hjalp ham ind.

Anders Mo var ikke mere fuld end, at han mærkede, hvem det var.

«Ja — Doktoren er en snil Mand,» begyndte han i sin ydmyge Tone, «rigtig en snil Mand; det siger Kristine ogsaa —»

Men da han nævnte hendes Navn og paa samme Tid vilde lægge sit Ansigt i de andægtige Folder, blev Johan saa gal, at han greb ham i Skulderen og rystede ham.

«Hun er død!» raabte han gjennem Tænderne; «og det er du, som har dræbt hende!»

Mo skyndte sig indenfor og fik sat Nøglen i paa Indsiden, forat laase Porten efter sig; han rystede paa Hovedet og mumlede i Ørsken: «Ah — ah — stakkels Kristine! er hun død? hvem skulde nu troet det, — hverken Statsraaden eller Fruen —»

«Bland ikke min Faders Navn ind i Deres Forbrydelse!» — raabte Johan og satte Foden mod Porten.

Der gik et Glimt over det halvdrukne Ansigt. Den Gamle trykkede lempeligt Porten i, saa der bare blev en smal Stribe aaben. Gaslyset faldt lige ind i det blege Ansigt med de lange falske Smilerynker ved Munden og det sølvhvide Haar bag Ørerne, og med tydelig, halvhøi Stemme sagde han: «Baade Statsraaden og Fruen vidste det; men de vilde, jeg skulde have hende, forat du ikke skulde faa hende!» — og med en ubeskrivelig Grimace af Ondskab stak han Tungen ud, idet

han hurtigt smækkede Porten i og dreiede Nøglen to Gange om.

Johan Bennechen var tumlet tilbage mod Gaspælen; en lang Stund stod han som lamslaaet.

En Gut med en Stige kom løbende nedad Fortouget: «Aa — Omforladelse Di! vil Dem ikke slænge Dem mod Væggen lidt; jeg skulde sløkke Gassen.»

Doktoren gik afsted, somom Jorden brændte under ham. Det lysnede i Øst, først graat, siden rødere og rødere, indtil Solen gik op; — en venlig, straalende Vaarsol — det var den første Mai — skinnende over Hustagene og forgyldte Kirketaarnene.

Han blev ved at gaa og gaa; kom helt udover i Gamlebyen, vendte om og gik tilbage — bestandigt stirrende ned for sig, gjentagende de samme Tanker, de samme Tvivl.

At Moderen kunde have vidst det; — saa stygt som det var at tænke saa ondt om sin Mor, saa kunde han dog nok tænke sig en saadan Mulighed. Hun var jo saa over al Maade ængstelig for alt, hvad der kunde ligne Skandale.

Men Faderen — den store, ædle Mand — umuligt! — Det kunde han ikke tænke sig. Mo var jo fuld, en ren Djævel desuden; han havde sagt det af bare Ondskab.

Men hvad hjalp det altsammen. Tvivlen var der som en gloende Plet, der brændte og brændte i ham, saa han følte, der maatte Vished til. Da han havde taget den Beslutning at gaa lige op til sine Forældre og spørge dem aabent, blev han roligere. Imidlertid kunde der ikke være Tale om at søge dem endnu paa et Par Timer, og Doktoren drev udover mod Bryggerne, hvor Dagen allerede var i fuld Gang.

Arbeidsfolk og Sjouere kom nedover mod Havnen; Læregutter løb afsted til Værkstederne med det lille Kaffespand og Smørogbrød i Papir. Fabrikpiger raabte efter hverandre og slog Følge — leende og fortællende Historier fra Natten, medens søvnige Konstabler gik og ventede Afløsning.

Det var en eiendommelig ensartet Befolkning, der

færdedes paa denne Tid, fattige og tarvelige Skikkelser. En enkelt velklædt Herre, som havde tilbragt Natten ude, listede sig hjemover med Halen mellem Benene — bleg og skamfuld i den klare Morgensol.

Og imidlertid sov de fine Kvarterer opover Byen for nedrullede Gardiner og lukkede Porte. Det var en ophøiet, majestætisk Søvn, som vederkvægede dem, der vaagede over Staden, over Staten, over Folket og dets Klenodier; og hvor klar end Morgensolen var, kunde den dog ikke klare det Mysterium, at de, som sov, var de, som vaagede; og de, som vaagede, var de, som der vaagedes over af dem, som sov. Men Travlheden greb om sig i Smaagaderne langs Kaierne og udover Havnen.

De smaa Dampbaade peb og pilede afsted; et Stykke udpaa laa et af de store Dampskibe vestenfra og ventede, til Havnebetjentene fik arrangeret en Plads ved Bryggen. Fiskere kom ind; og de, som alt var komne, kjæglede med Opkjøbere og tykke Kjærringer med store, flade Kurve.

Johan Bennechen gik udover mod Fæstningsbryggen; der laa et stort, grønt engelsk Dampskib. Dampkranen arbeidede: Folk løb frem og tilbage; Tønder og Ølkasser stod langs Kaien, og i en særskilt Pyramide var solide Kasser opstablede med norske Navne og amerikanske Adresser malet paa Siderne.

Ud af en Gruppe af Mænd og Kvinder med Børn og nye Vadmelsklæder kom en høi, tynd Fyr i kulørt Skjorte og Vaarfrak.

«Godmorgen — Johan! — er du saa tidlig oppe. Kjender du mig ikke?»

Johan kjendte ham strax; det var en gammel Skolekammerat, han ikke havde seet paa mange Aar.

«Hvor har du været saalænge?» — spurgte han.

«I Amerika — Gut!» — svarede den anden flot: «Emigrantagent — prægtige Affærer! men Fandens meget Klat og Bryderi. Her staar jeg nu ganske fast — ser du! For paa Billetterne, som disse Folk har kjøbt, staar der: norsk Læge medfølger; og nu gjør han Vrøvl,

den Fyren, jeg havde tinget. Men — du er jo Doktor — Johan! come along! — gode Vilkaar — hør her!

Agenten udviklede alle Fordelene i en rivende Fart; og mens han snakkede, syntes hans egen Ide ham saa ypperlig, at han sluttede med at sige: «Altsaa er det afgjort; Forretningen sluttet; se her er den nye Doktor — Folk!»

Johan maatte smile over sin Ven; men imidlertid svarede han hverken ja eller nei. Naar alt kom til alt, var det vist det klogeste, han kunde gjøre.

Klokken nærmede sig syv. Han lovede at give nærmere Besked udpaa Dagen og begav sig derpaa opover mod sin Faders Hus.

Nu begyndte det ogsaa at blive livligt i de finere Kvarterer. Butikerne bleve feiede og Speilglasruderne gnedne. Nogle brave Borgere i Carl Johans Gade stak Flagstængerne ud gjennem Tagvinduerne; thi man ventede Kongen udpaa Dagen.

«Hvem er det?» — raabte Fru Bennechen, da Johan bankede paa Døren til Soveværelset.

«Det er mig — Johan; jeg maa tale med Far.»

«Nei — nei Johan! du maa ikke komme ind»; men han trykkede Døren op.

«Men Johan da!» raabte Fruen fornærmet og traadte bagom Sengeomhænget; hun var i Negligée; men Statsraaden laa endnu i Sengen.

«Ja — undskyld! men jeg maa snakke med Eder,» hans Hjerte bankede, saa at han neppe kunde tale, «jeg kommer for at spørge dig — Fader! — om du eller Mor vidste noget om Mo's Sygdom, dengang han blev gift med Kristine?»

Efter en liden Pause begyndte Statsraaden: «Jeg finder din Opførsel høist upassende —»

«Svar mig! — svar mig!» raabte Johan.

Statsraad Bennechen reiste sig overende i Sengen og prøvede at se imponerende paa sin Søn. Men det vilde ikke lykkes for ham i Natskjorte, med det tynde, graa Haar strittende ud til alle Kanter. Havde han været i sin fulde Glans, vilde han kanske endnu have klaret Si-

tuationen; men som han sad der i Sengen — som en ganske almindelig ubarberet ældre Herre, faldt pludselig hele Sønnens umaadelige Respekt sammen som et Korthus, og med en Kulde, som næsten forfærdede ham selv, sagde han: «Far — Far! — jeg har taget feil af dig!»

Men nu gjenvandt Fruen sin Aandsnærværelse: «Vil du behage at være artig mod din Fader — Johan! og hør saa et Øieblik fornuftig paa mig. Du ved bedst selv — som Læge, at den Sygdom, du hentyder til, er af den Beskaffenhed, at anstændige Folk ikke nævner den —»

«Det er det netop!» — fôr Sønnen op, «jeg har mange Gange tænkt paa det! — at den værste Sygdom af alle faar Lov til at snige sig omkring — incognito, fordi det ikke er anstændigt at nævne den. Aa — du ved ikke, hvad du har gjort — Mor!»

«Hvad jeg har gjort! men er du da gal, Gut!» — raabte Fruen opirret; hun kunde slet ikke sætte sig ind i, at det var den Klodrian — Johan, som kom her med denne Dommermine.

«Adelaide —» sagde Statsraaden forsigtigt henne fra Sengen.

Men Johan fortsatte ganske roligt; — efterat han havde faaet Vished, kjendte han sig næsten som udslukt: «At I vilde forhindre mig fra at faa hende, det kan jeg forstaa; og det kunde jeg kanske tilgive Eder; men at I lod hende gaa saaledes i Fordærvelsen — aa — I ved ikke, hvad det Menneske var værdt, og hvad hun led. Nu er hun død, og jeg reiser iaften — Farvel!»

«Hvorhen?» spurgte Moderen.

«Til Amerika,» svarede Johan i Døren.

«Til Amerika! — paa ingen Maade! — Daniel!» — raabte Fru Bennechen.

«Dette er en alvorlig Sag; lad os fremfor alt være rolige,» sagde Statsraaden.

I Stuen kom Hilda halvklædt løbende efter Broderen; hun havde fra sit Soveværelse hørt det meste af Samtalen.

«Johan — Johan!» raabte hun halvhøit, «hvad er det? reiser du bort igjen?»

«Ja Hilda! — nu reiser jeg for bestandigt — til Amerika. Det bliver ondt for dig Stakkel!» han tog hende i sine Arme.

«Ak — ja — ja!» hulkede Hilda; «kan du ikke tage mig med?»

Hun sagde det uden at mene stort med det; men Broderen greb det strax; og da Hilda indvendte, at hun aldrig vilde faa Lov af Moderen, svarede han haardt: «Aa — det er jo bare de to Mislykkede, som gaar. Desuden spørger vi ikke nu længer om Lov. Kom følg med og hjælp mig, indtil du finder noget bedre.»

«Nei — men Johan! — er det virkelig dit Alvor?»

«Hvorfor ikke? — hvad skal der blive af dig herhjemme? — gift bliver du neppe — undskyld Kjære! og til at arbeide er du for fin. Du passer netop for Amerika.»

Idetsamme kom Fru Bennechen ind fra Soveværelset. — «Ah — se, du er ikke gaaet endnu — Johan! — det var godt, jeg fik snakke med dig.»

«Hilda reiser med —» sagde Johan.

Fru Bennechen gjorde en Anstrængelse for at le: «Naa, det fornøier mig at høre; det hele var altsaa Spøg; ja jeg tænkte det nok!»

«Nei Mor! det er Alvor,» svarede Johan tørt, «Hilda! gaa ind og pak dine Sager; vi gaar ombord iaften.»

Hilda var saa forvirret, men alligevel saa slaaet af den myndige Tone hos den ellers saa forsagte Broder, at hun adlød og gik ud.

«Hør nu Johan!» — sagde Fru Bennechen og stillede sig midt foran ham, «er du gal, eller er du bare fuld? tror du, din Fader og jeg vil lade os paaføre en saadan Skandale?»

«Jeg henter Hilda iaften; og er hun ikke færdig, saa kan du forberede dig paa en større Skandale —» han gik mod Døren.

Fru Bennechen udstødte et Skrig og lod sig falde i en Lænestol.

«Men Johan!» raabte Statsraaden, som kom ind med

Benklæderne i Haanden; «hjælp dog din Moder; du ser, hun er besvimet.»

«Hun er ikke besvimet,» svarede Johan.

Dermed gik han sin Vei.

XIX.

Emigrantagenten gned sig i Hænderne over sit Held med Doktoren, medens han stod og iagttog Dampskibet vestenfra, som nu halede ind til Kaien og lagde sig forenom det engelske.

Hans skarpe Øie, som overalt var paa Jagt efter Udvandrere, opdagede strax Njædel og Oldermanden; og saasnart de vare komne iland, borede han sig frem til dem.

«Emigranter — ser jeg?» — sagde han og hilste.

Lodsoldermanden hilste igjen; men da Agenten greb efter en Sæk, han gik med i Haanden, kunde han paa ingen Maade tillade, at den fine Herre uleiligede sig med hans Tøi. Imidlertid snakkede Agenten uophørligt, medens han førte dem ud af den Sværm, som havde samlet sig ved det ankomne Skib; Njædel fulgte, men betragtede det hele med afgjort Mistro.

«Se der — der ligger Deres Skib; first class — altogether! — har De Billetter?» spurgte Agenten.

«Nei —» svarede Oldermanden.

«Very well! — Billetter udstedes ombord; værsaagod — stig paa!»

«Hvad Tid gaar Skibet?» — spurgte nu Njædel.

«Imorgen tidligt,» svarede den anden. Og i en Fart, saa det svimlede for Njædel, udviklede han alle Fordelene ved sin Linie; — hvor heldigt, at de netop traf ham; — og hvor bekvemt, at de nu kunde gaa lige ombord og slippe Udgiften med Logis iland.

Dette sidste slog dem begge, og de fulgte ombord med Agenten, som i Løbet af et Kvarter skaffede dem Køier forud paa anden Plads, besørgede Billetter, tog imod Forudbetaling, kvitterede og sluttede med et Klask i Hænderne: «all right! first class — altogether!»

Da nu dette var iorden, gik de iland; men Njædel hviskede til Oldermanden: «Bare han ikke var en Fant — den fine Fyren; han snakkede saa fort.»

Men Oldermanden lo overlegent og sagde, at det var amerikansk. Nu gjaldt det bare at faa Greie paa Sagen og saa finde Kristine paa Sygehuset. Njædel vilde, de skulde gaa lige til Kongen; men Oldermanden lo igjen af ham og begyndte derimod at spørge alle, de traf, om Veien til Departementet.

Men han var ikke heldig; de fleste lo eller svarede med en Vittighed; andre blev staaende for at glo efter dem. Det var ogsaa et usædvanligt Par: den lille rødkindede Oldermand i gul Søtrøie og Peltshue, og den lange, krogryggede Kjæmpe med det vilde Skjæg og de underlige lyse Gutteøine.

De begyndte at føle det selv, da de kom op i de finere Gader; Oldermanden spurgte ikke længer saa freidigt, og da de kom til Hjørnet af Posthuset, sagde han modfaldent: «Jagu er hun alt ti.»

De stod og betragtede Vor Frelsers Kirketaarn, da en fin Mand med Papirer under Armen bøiede om Hjørnet.

Oldermanden tog Mod til sig: «Omforladelse! — kan De sige os, hvor Departementet er?»

«Hvilket Departement?»

«Er der fler end ét?» spurgte Oldermanden modløs.

«Ak — Høistærede!» svarede den fine Herre, «hvorledes skulde Gamle Norge kunne bestaa med ét Departement! — men hvad var det, De vilde i Departementet?»

«Spørge efter Sagen —» sagde Njædel.

«Det vil sige,» forklarede Oldermanden, «det var om en Tarestrand og en stor Grøft —»

«Ja store Grøfter er der nok i alle Departementer,» sagde den godmodige Herre, «men Tarestrand er det værre med.»

«Det er det Departement, hvor der er Statsraad,» forklarede Oldermanden.

«Ak — brave Landsmand! hvor er der ikke Statsraad! — vi har elleve af det Slag.»

Nu gav Lodsoldermand Seehus sig ganske over og saa raadløs paa sin Ven.

«Bror min er der,» sagde Njædel.

«Jasaa — hvad hedder han?»

«Han har Navn af Anders — Anders Mo.»

«Ah — Mo! — ham kjender jeg godt! — saa det er Deres Bror; kom følg med, jeg skal samme Vei.»

Dermed gik den fine Herre foran, og de fulgte nogle Skridt bagefter.

«Han er av det rette Slag,» hviskede Njædel, «for han skjæmmes for at følges med os.»

«Jeg tror ham nu saa maadeligt,» svarede Oldermanden forsigtigt. —

«Her bringer jeg Dem to ægte Specimina af den uddøde Dyrerace: Folket,» sagde Georg Delphin til Kopist Mortensen, da han traadte ind med Oldermanden og Njædel; «og her — mine Herrer!» han vendte sig til de to, «her maa jeg forestille Dem «Folkets sande Mortensen».»

Redaktøren reiste sig høitideligt og bukkede, skjønt han aldrig følte sig rigtig sikker, naar Bureauchefen spøgte. Han udtalte i nogle høitravende Ord den Glæde, han følte ved saaledes at stedes Ansigt til Ansigt med Folkets Marv, — Norges gjæve Odelsbonde — og sligt noget.

Denne lille Komedie tilkaldte Ørseth og tre-fire andre Herrer fra de tilstødende Rum. Men Oldermanden stod og betragtede Mortensens blegfede Ansigt, og noget, som længe havde kogt i ham, begyndte at røre sig, Men han forblev ganske rolig.

«Disse Herrer —» sagde Bureauchefen, idet han vilde gaa videre, «anbefaler jeg til Deres specielle Omsorg — Hr. Mortensen! idet jeg ikke tvivler om, at De med Glæde vil gribe Anledningen til at vise Dem som Folkets sande ogsaavidere.»

«Undskyld — Hr. Bureauchef!» — svarede Mortensen lidt ærgerlig, «men idag synes jeg virkelig ikke, vi har Tid til Spas.»

«Spas! — sagde Mortensen Spas? hørte nogen af mine Herrer, om Kopist Mortensen sagde Spas? — jeg kan

ikke tænke mig —» fortsatte Delphin med det lille, skjæve Smil, som var en Skræk for hans Fiender, «jeg kan ikke tænke mig Muligheden af, at Kopist Mortensen skulde kunne opfatte en Ordre fra mig som Spas. Disse to Herrer spørge efter en Sag om en Tarestrand og en stor Grøft, som skal være her hos os. Vil Kopist Mortensen behage uopholdelig at sætte sig i Bevægelse, for at finde frem de vedkommende Dokumenter og give disse Herrer Besked.»

Redaktøren blev ildrød i Hovedet; og da de andre mærkede, at Komedien tog den Vending, piltede hver til sin Plads og duppede dybt over sin Papirhoug.

Men nu tog Lodsoldermand Seehus Ordet: «Omforladelse! — men vi vilde helst snakke med Statsraaden selv; — jeg vil ikke have noget med ham der.»

«Det holder jeg med Dem i,» svarede Bureauchefen og førte de to Bønder med sig gjennem Værelserne helt ind til Statsraadens eget Kontor. Her bad han dem vente; Statsraaden var ikke kommen endnu.

Det varede næsten en Time, inden han kom; og da var han i et frygteligt Humør. Men i Tidens Løb havde Statsraad Bennechen lært sig til at se stedse mere straalende ud, jo værre det gik. Forresten holdt det haardt idag; thi Ærgrelserne havde begyndt tidligt og været meget vedholdende.

Først havde han efter den ulykkelige Scene med Johan havt en lang og møisommelig Udvikling med Adelaide. Det var endelig lykkedes ham at forklare den energiske Dame, at Tvang og Indespærring ikke var effektive Midler mod Skandale. Altsaa vare de standsede ved den Plan: at gjøre gode Miner til «de Mislykkedes» Spil og fortælle Sagen saaledes, at Johan tog en Trip til Amerika, og Hilda skulde faa følge med for sin Fornøielse.

«Ak Gud! — der er ikke et Liv, som vil tro det!» — klagede Fruen.

«Det kommer ganske an paa, hvorledes vi fortæller det,» svarede hendes Mand.

Men ikke saasnart var han færdig med den Ting, før Extraskriver Alfred fremstillede sig med en begrædelig

Mine. Han havde — været nødt til — at udstede en Vexel, og den forfaldt idag og — og — og —

Statsraaden blev vred og begyndte en Tale; men Fruen fik Alfred puffet ud i Entreen og lovede ham Bistand af Husholdningskassen.

Og at alt dette just skulde komme paa denne vigtige Dag, hvor Majestæten ventedes efter lang Fraværelse; — i en Tid, da det netop gjaldt at gjøre Kongens Indtog saa festligt og saa betydningsfuldt som muligt.

Da derfor Statsraad Bennechen traadte ind i Kontoret gjennem sin private Dør, var det med Møie, han undertrykte en Ed ved Synet af de to besynderlige Figurer, som sad der.

Oldermanden reiste sig strax og begyndte at udvikle Sagen saaledes, som han havde forberedt sig, idet han til Njædels uforstilte Beundring titulerede Statsraaden: «Hans Høihed».

Statsraaden stirrede et Øieblik paa ham, aabnede derpaa Døren til Expeditionssekretæren og spurgte: «Hvad er det for Folk, som sidder her?»

«Jeg ved ikke — nei saamænd om jeg gjør — Hr. Statsraad! — det ved jeg slet ikke —» svarede Expeditionssekretæren — en liden tør graahaaret Mand; «det var Bureauchef Delphin, som førte dem ind, — ja saamænd var det saa; jeg ved ingenting om det — aldeles ingenting!»

«Det var saa ligt Dem,» mumlede Statsraaden, «bed Bureauchefen komme herind.»

«Strax — strax — Hr. Statsraad! det skal strax blive besørget —;» den lille Mand hoppede ned af Stolen, svirrede et Par Gange rundt, for at finde sin Hat, mindedes, at han jo ikke skulde paa Gaden, og løb saa hen til den anden Dør, forat kalde paa Delphin.

Statsraaden gik et Par Gange op og ned, mens han ventede; Oldermanden var forstummet; han begyndte at finde det hele temmeligt besynderligt.

Statsraad Bennechen havde selv for en Del medvirket til den hurtige Karriere, Delphin havde gjort. Men i det sidste var han bleven lidt mistænkelig overfor Kammerherren; Statsraaden bestemte sig til ved Leilighed

at raade ham til at søge et Embede i en af Smaabyerne. Imidlertid var dog Georg Delphin med sin frygtede Tunge og sine gode Forbindelser altid en Mand, man burde holde sig tilvens med — allerhelst, naar det trak op til Skandale.

«Kjære Hr. Kammerherre!» — begyndte han derfor, da den anden kom ind, «jeg har en stor Tjeneste at bede Dem om. Ser De — Hans Majestæt kommer — som De ved, Klokken fire. Og nu vil en stor Del af Byens Honoratiores samles hos mig, for at indtage en liden dejeuner à la fourchette før Indtogshøitideligheden; — jeg haaber naturligvis ogsaa at have Æren af Hr. Kammerherrens Nærværelse —»

Delphin bukkede.

«Men nu var det egentlig det, jeg vilde bede Dem om — kjære Delphin! at De vilde gaa hjem til min Kone og hjælpe hende lidt med Arrangementet, — det er nu en af Deres mange Fuldkommenheder. For — jeg skal sige Dem — Adelaide var lidt echaufferet, — flere sammenstødende Omstændigheder — hm! —» Statsraaden prøvede et let Smil: «som De uden Tvivl oftere har hørt, har Johan længe talt om at tage en Tur til Amerika?»

Delphin var artig nok til at svare samtykkende.

«Det er nu et af hans Indfald,» vedblev Statsraaden spøgefuld, «og nu er her just en fortræffelig Leilighed: han følger med som Emigrantlæge, og Hilda for sin Fornøielse.»

«Frøken Hilda!» — raabte Delphin og faldt ganske ud af Rollen.

«Javist —» lo Statsraaden, — «en forfløien Ide — ikke sandt? Adelaide syntes nu slet ikke om det i Førstningen; men jeg sagde saamænd: lad hende reise; en Amerikatur nutildags er en ren Fornøielsestur; og da saa til og med Doktor Rohde mente, at Søluften — hm!» —

Delphin mumlede nogle høflige Talemaader, og Statsraaden var fornøiet med sig selv. Men i Døren hviskede han fortroligt: «Hvad er det dog for to Bukolikere, De har ført mig paa Halsen?»

«Det er Bønder vestenfra, som spørger efter en Sag, som skal være indsendt til os. Jeg tog mig af dem, fordi Mortensen var lidt ubehagelig. Jeg syntes ikke, det var værdt at give nogen Anledning —»

«Fuldkommen rigtigt — kjære Delphin; jeg skal tage mig af dem. Den Mortensen er — unter uns — en Smule raa.»

Da Bureauchefen var gaaet, vendte Statsraaden sig til de to, som ventede, og sagde venligt: «Se saa! mine Venner! — nu er jeg ganske til Deres Disposition. Det var altsaa en Sag om —»

«— om en Tarestrand,» sagde Oldermanden.

«— om en Tarestrand —» Statsraaden ringede «— vær saa god — tag Plads; det skal vi snart faa ordnet,» — han ringede igjen; «er Sagen nylig kommen os ihænde?»

«Til Høsten bliver det to Aar siden —» sagde Njædel.

Statsraaden for iveiret ved denne grove Stemme. Han aabnede Døren til Forværelset ved den private Indgang og raabte: «Mo!»

Men Mo var der ikke; Statsraaden gik til den anden Dør og skræmte næsten Livet af Expeditionssekretæren ved at rasle med Nøglerne og spørge efter en Sag om en Tarestrand.

Expeditionssekretæren kastede sig over sine Protokoller, rev og sled i Bladene, slog frem og slog tilbage, for at finde denne fordømte Sag, som skulde være indleveret for snart to Aar siden.

Saa drog Statsraaden videre indover Værelserne, naaede helt frem til Mortensen, hvor han aldrig før vidstes at have sat sin Fod, — overalt udbredende Skræk og Forfærdelse med sine Nøgler og med denne famøse Tarestrand, som intet Menneske kunde mindes nogensinde at have hørt nævne.

Mortensen prøvede lidt ondskabsfuldt: «Bureauchef Delphin er allerede gaaet; kanske kunde han vide noget.»

«Bureauchef Delphin er gaaet i Forretninger, og desuden maa Sagen forlængst være passeret ham,» svarede Statsraaden strængt, «jeg vil, at denne Sag strax brin-

ges iorden. Dokumenterne maa findes — forstaar mine Herrer! — de maa findes s t r a x!»

Statsraaden vendte tilbage til sit Kontor, og den hele Departementsbygning fik med en Gang en høist usædvanlig Lighed med en Myretue. Døre aabnedes og lukkedes; bekymrede Ansigter viste sig og forsvandt; Hyider tømtes, og Pakker endevendtes, medens Extraskrivere sprang gjennem de lange Korridorer ned ad Trapper og op ad Trapper — helt op til Loftet, hvor de i blind Fortvivlelse rodede om mellem Støv og Papir. Rædselen øgede fra Minut til Minut, og altimellem aabnede Statsraaden sin Dør og spurgte: «Endnu ikke?» saa at den ulykkelige Expeditionssekretær formeligt snurrede rundt af Skræk som en Top, der piskes.

Men i al denne Forvirring samlede der sig et Spørgsmaal, indtil det var som et stort Suk i den hele Bygning: Hvor bliver der af Mo? kommer ikke Anders — den Almægtige?

Og endelig kom han. Stille, bleg og smilende gled han ind i Statsraadens Kontor, just som der var en hel Forsamling af forskrækkede Departementsmænd, der alle bestræbte sig for at bevise, at denne Tarestrand umuligt nogensinde kunde have været i d e r e s Hænder.

Alle aandede ud, da den lille Mand viste sig, og Statsraaden spurgte ham i hurtige Ord, om han vidste noget om denne Sag.

«Ja —» svarede Mo, «den ligger i «Chaos».

«— i hvad?» spurgte Statsraaden.

«I Mortensens Chaos,» svarede Mo med en liden Latter.

«Dersom De ved, hvor Dokumenterne er, saa hent dem,» befalede Statsraaden.

Anders Mo gik; efter ham fulgte den rasende Mortensen og de andre.

«Var det Bror din?» — spurgte Oldermanden.

«Jeg syntes, jeg kjendte ham paa Maalet,» svarede Njædel uvis; «men han var bleven mindre — synes jeg, og saa gammel!»

Det faldt Statsraaden ind, at denne Scenen muligens kunde gjøre et mindre godt Indtryk paa disse to Bønder; han vendte sig derfor til Oldermanden og spurgte venligt:

«Tør jeg spørge om Deres Navn?»

«Lauritz Boldemann Seehus!»

Statsraaden studsede ved det klangfulde Navn, og da han hørte, at Seehus var Lodsoldermand, tog han en Stol og satte sig nær hen til ham; han slog ham endogsaa fortroligt paa Knæet, eftersom han talte.

«Sig mig nu engang — Hr. Lodsoldermand! — det er vel mangengang et besværligt og farefuldt Liv derborte paa Kysten.»

«Aa ja! — Hans Høihed! — naar Folk vaager sig langt paa Sjøen i uroligt Veir, saa er det galt nok.»

«Ja — ja! —» sagde Statsraaden og slog ud med Haanden, «jeg tænker saa ofte med Stolthed paa disse verdensberømte, uforfærdede Lodse, vi have langs vor farefulde Kyst; og det glæder mig ret at stifte Bekjendtskab med en af dem —»

«He?» — sagde Oldermanden uvis; «jeg er ikke Lods, og Njædel heller ikke —»

«Hm!» sagde Statsraaden og skiftede Emne, «det var vel en stor og vigtig Kilde til Erhverv — de store Sildefiskerier der vesterpaa i Deres Distrikt?»

«Aa ja — for dem, som fik noget,» svarede Oldermanden, som fandt, at Statsraaden var en yderst spøgefuld Herre.

«Et bevæget, broget Liv ved de store Fiskerier, —» fortsatte Statsraaden, «saadanne store Fremmøder fra de forskjellige Landsdele maa utvivlsomt øve en udviklende Indflydelse paa Befolkningen.» —

«Det gik nu mest med Slagsmaal — Hans Høihed —» sagde Oldermanden.

«Hm! — javist smaa Rivninger; men sig mig engang,» Statsraaden skiftede atter Emne, «naar saamange Mennesker kom sammen, hvor fik de da Husly — Nattelogis?»

«Aa ja — Hans Høihed —» svarede Oldermanden; «med Nattelogiset var det smaat nok. De fleste

lagde sig paa Maven og bredte Halen over sig saa godt de kunde.»

«Bum — bum — bum —» nynnede Statsraaden og gik op og ned — raslende med Nøglerne.

Men Oldermanden, som slet ikke var sig noget Anstød bevidst, men tvertimod fandt, at Statsraaden var en saare gemenslig Mand, nippede i Njædel: «Jeg tror, jeg spørger ham om Veien?»

Njædel nikkede, og Oldermanden reiste sig: «Uden Fortrydelse — Hans Høihed! — men der var noget, jeg gjerne vilde spørge om.»

«Til Tjeneste! — Hr. Lodsoldermand!»

«Er ikke Hans Høihed over alle Lensmænd, Rodemeistere og Ingenørkafteiner?»

«Joho — joho —» indrømmede Statsraaden.

Oldermandens Øine lyste af Glæde. Endelig havde han da faaet Tag i den rette; nu skulde han ogsaa «læse op» om den Veien. Og hans længe opsamlede Harme skaffede sig Luft i en Veltalenhed, som Statsraaden imidlertid ikke forstod meget af.

«Om hvilket Veistykke er her Tale?» — spurgte han med en Hentydning til et stort Kart paa Væggen.

Oldermanden, som var vant til at behandle Karter fra sin Skippertid, fandt sig snart tilrette. Statsraaden satte sin Guldlorgnet paa, greb en Passer af et Etui paa Bordet og maalte Stykket med stor Nøiagtighed.

Derpaa talte han saaledes paa sin flydende, rolige Maade: «Ser De — Hr. Lodsoldermand! dette er et Kart over vort Veinet. Tænker De Dem alle disse røde, gule og blaa Linier udstrakte i én Linie, saa vil det blive et ganske anseeligt Stykke — ikke sandt?»

«Jo —» indrømmede Oldermanden; han forstod ikke, hvor dette skulde bære hen.

«Og vil De saa til en Sammenligning betragte Afstanden mellem denne Passers Ben —» Statsraaden holdt den frem: «De ser, Afstanden er ikke større end en tyk Papplade.»

Oldermanden stirrede fra Passeren op paa Statsraaden og ned igjen.

«Ser De nu — min kjære Lodsoldermand Seehus! —

saa lidet er det af Dem paaklagede Veistykke i Forhold til det hele Lands Veinet; og vil De nu ikke selv indrømme, at det kanske kan være — hvad skal jeg sige? — lidt vel meget forlangt, at den, der skal have hele dette komplicerte Kommunikationssystem i sit Hoved, — at han skulde kunne udstrække sin specielle Omsorg — — sin specielle Omsorg til en saa ubetydelig Brøkdel af det hele — som dette?» — Statsraaden holdt Passeren helt hen til Oldermanden.

— Oldermanden gloede med aaben Mund. Rigtig klart forstod han det ikke; men han følte, at Taget glap denne Gang ogsaa, og den samme Følelse af noget, som kogte indeni ham, kom igjen. Da gik Døren just op, og Anders Mo vendte tilbage — fulgt af Mortensen, Expeditionssekretæren og de andre, der blev staaende i Døren og i Sideværelset, for at høre, hvorledes denne mærkelige Begivenhed vilde opløse sig.

Mo havde trods Mortensens Protest endevendt Chaos, og helt inde paa Bunden af Hylden havde han fundet et krøllet, gult Omslag, som han meget roligt trak frem.

Alle vare stiltiende enige om, at Anders selv havde gjemt disse Dokumenter der af en eller anden Ondskab. Kopist Mortensen mumlede med en mørk Mine: «Nu er han moden.»

Statsraaden satte Guldlorgnetten paa og slog Omslaget op, saa der reiste sig en liden Støvsky.

«Her staar Løbenummeret — skrevet med Deres egen Haand — Hr. Expeditionssekretær! — konferer Løbenummeret!»

Den lille Mand løb afsted, somom han var selve Løbenummeret; men før han naaede sin Protokol, blev han kaldt tilbage i en ildevarslende Tone.

Statsraaden havde nemlig læst et Par Linier af Ansøgningen og raabte pludselig: «Men hvorledes er dette Dokument kommet til os?»

Da nu Expeditionssekretæren kom tilbage, satte Statsraad Bennechen sin store, hvide Pegefinger under et Ord i Texten saa eftertrykkeligt, at der kom en dyb Streg efter Neglen: «Hvad staar der? — der staar beneficeret Gods.»

«Bispen i Kristiansand —» indskjød Njædel, som fulgte i aandeløs Spænding.

«Altsaa hører denne Sag hjemme i Kirkedepartementet — ikke her —» sagde Statsraaden ærgerlig.

«Ja men — men —» begyndte Expeditionssekretæren, «jeg mindes ikke nu længer, nei saamænd om jeg gjør; men kanske har jeg dengang fundet, at Sagens Gjenstand var af en saadan Beskaffenhed —»

«Sagens Gjenstand —» afbrød Statsraaden meget strængt; «her er ikke Tale om Sagens Gjenstand, men om god departemental Skik og Orden, og ifølge den oversendes alle Sager, som vedrører forhenværende Kirkegods, ordentligvis til Kirkedepartementet. Det er en gammel Regel, som Hr. Expeditionssekretæren ikke burde synes at være ubekjendt med. — Mo! — tag disse Dokumenter og bring dem ned i Kirkedepartementet.»

Statsraaden rettede sin imponerende Skikkelse iveiret, idet han overrakte Mo Dokumenterne. Den forsamlede Skare spredtes, og Expeditionssekretæren satte sig tilintetgjort, for at stirre paa sine Løbenummere.

Men Njædel fulgte Dokumenterne med Øinene, og da Broderen lydløst forsvandt med dem, raabte han: «Hvem havde Ret?»

«Ja, min gode Mand,» svarede Statsraaden, «det kan jeg ikke sige Dem. Men hvis De efter en passende Tids Forløb henvender Dem med Forespørgsel i Kirkedepartementet, vil man der uden Tvivl meddele Dem fyldestgjørende Oplysninger. Farvel — mine Herrer! — Farvel! — det har været mig en stor Fornøielse at kunne tjene Dem.»

Dermed trykkede han dem høfligt ud og lukkede Døren.

Njædel gik som i Svimen; nu forstod han ikke det allermindste. Men i Oldermanden kogte det stærkere og stærkere. Og da Mortensen bukkede høitideligt for ham, brød et vildt Raseri gjennem Oldermandens Godmodighed. Han snappede en Blækflaske, som stod i Vinduet, og kastede den med al Kraft efter Mortensen.

Redaktøren bøiede sig behændigt, saaat Flasken knustes mod Væggen bag hans Pult. Atter blev der stor

Forvirring i de tilstødende Rum, medens Oldermanden og Njædel skyndte sig nedad Trapperne.

Forfærdelsen over denne uhørte Voldshandling var saa stor, at ingen tænkte paa at forfølge Forbryderne. Men medens der samlede sig en større og større Flok om den uhyre Blækklat, fra hvilken der randt talrige sorte Striber, kjæmpede der noget inde i Extraskriver Hiorth, som han saa gjerne vilde sige. Bare han vidste, om det var en Vittighed eller en uhyre Dumhed; thi undertiden havde han bitre Skuffelser i den Henseende. Endelig tog han Mod til sig og sagde halvhøit: «Wartburg».

Det var en Vittighed; Extraskriverens Hjerte svulmede af Stolthed. Men da det blev oplyst, at det var Hiorth, som havde sagt den, blev der en stor og uforstilt Forbauselse; og der var endogsaa dem, som fra dette Øieblik beholdt en Mistanke om, at Hiorth ikke var saa dum endda.

Men det blev enstemmig vedtaget, at Mortensens Plads skulde kaldes «Wartburg» og at «den monumentale Blækklat» aldrig maatte udslettes eller overtrækkes. Og saa fast klæbede den ved Mortensens Plads — endog længe efterat Mortensen havde ombyttet den med en bedre, at der var al Udsigt til, at baade Blækklatten og Hiorths Vittighed vilde bestaa, saalænge Departementet bestod; — og det vil da igjen sandsynligvis sige: ganske nær indunder Dommedag.

XX.

Klokken var to.

Delphin havde arrangeret Statsraadens Saloner efter et Princip, som han selv paastod havde været Mode i Tuillerierne under det andet Keiserdømme.

Midt paa Gulvet var der aabne Steder, hvor man kunde gaa frem og tilbage. Men i Krogene og indunder Gardinerne ved Vinduerne var der stillet Tabouretter og Lænestole, hvor der kunde samles to-tre, høist fire Personer i særskilt Gruppe.

Ved sin utrættelige Opfindsomhed og muntre Indfald

var det lykkedes ham at adsprede Fru Statsraadinde Bennechens onde Lune — ialfald for en Del; medens Kammerherren paa sin Side havde indsamlet de Efterretninger, han ønskede, om de to Mislykkedes pludselige Afreise.

I Spisesalen stod Bordet dækket med smaa kolde Retter, — en udsøgt Frokost med Hedvin og Champagne. Det var Meningen, at der skulde spises ganske tvangløst, — efterhvert som Gjæsterne kom. Thi den forestaaende Indtogshøitidelighed optog næsten alle paa en eller anden Maade, saaat hver fik gaa og komme, som han lystede.

Heller ikke var det sikkert, hvad Tid selve Værten kunde vise sig; thi han havde meget at varetage, og desuden — betroede Fruen Delphin: «Daniel er i et frygteligt Humør.»

Salonerne begyndte at blive livlige. Militære Gallauniformer, Departements- og Hofuniformer, Stadens høiere Geistlighed med Pibekraver og Dekorationer, kommunale Embedsmænd, Høiesteretsassessorer, to eller tre Statsraader og nogle ærgjerrige Advokater, der befandt sig paa det første Trin af sin Udvikling.

Grosserer Falck-Olsen optraadte i sin nye Uniform af det gule Chor.

«Jeg har sendt Champagnen Kjøkkenveien,» hviskede han til Fruen, idet han trykkede hendes Haand.

Derpaa saa han sig ivrig om i Salonerne, spurgte tilhøire og tilvenstre, om nogen kunde sige ham, naar Statsraad Bennechen vilde vise sig. Endelig standsede han ved Kammerherre Delphin, der komplimenterede ham for den smukke Uniform.

«Aldeles som en svensk Officer,» forsikrede Kammerherren.

Grossereren raslede med sit Gehæng og dreiede sig lidt foran Speilet.

«De kan ellers tro — Kammerherre! — jeg har været i en Kattepine for at vælge Hest. For jeg har en stor, sort Hoppe — ser De! egentlig en Kjørehest. Og saa har jeg en gulblak — herligt Dyr! De skulde se for fint Fax, hun har, og saa glat og trind, som hun er

over Hofterne! — kjøbte den af en Hestehandler vestenfra. Men — ser De! nu er det Ulykken — hun er lidt liden —»

«Napoleon red bestandig smaa Heste,» sagde Delphin.

«Nei gjorde han det!» raabte Grossereren fornøiet, «og Oberstløitnant Grobs bandte paa, at den gulblakke var altfor god for det gule Chor.»

«De tager altsaa den gulblakke?» — spurgte Delphin uhyre alvorligt.

«Jeg tager den gulblakke,» svarede Grossereren afgjørende.

Blandt de sidst ankomne var Amtmand Hiorth fra Vestlandet. Han var nylig kommen til Byen, og Rygtet vilde vide, at han skulde remplacere gamle Falbe, som var gaaet af, efter at have naaet den — selv for en norsk Statsraad — respektable Alder af 82 Aar.

Amtmanden udtalte sin Glæde ved at træffe Delphin, som i tidligere Dage havde været hans Fuldmægtig; og Kammerherren førte ham omkring og forestillede ham for flere indflydelsesrige Personer. Det var mange Aar siden, Amtmand Hiorth havde været i Hovedstaden, saa der var mange nye Folk at hilse paa.

Imidlertid fandt han sig snart tilrette. Thi det var fordetmeste de gamle halvt tyske Embedsnavne fra Dansketiden, som gik igjen, idet Embederne syntes at have fulgt Familierne efter en mystisk Arvelov. Og ikke blot sine Fædres Navne og Embeder syntes disse Herrer at have arvet; men selve deres Skikkelser havde beholdt et Tilsnit, der mindede om Fredrik den Sjette: korrekte, velformede Profiler; smaa tørre, støvede Hoveder; stive Nakker og Ansigterne — omgivne af tætklippede Bakkenbarter — ligesom sammenfoldede over en urokkelig Diskretion.

De smaa Grupper havde dannet sig efter Delphins Plan i Krogene og ved Vinduerne; midt paa Gulvet gik to og to og samtalede sagte; medens en stor Del stod og spiste omkring Frokostbordet eller tog sin Tallerken med indover i Salonerne.

Omkring en høi mager Herre med langt graasprængt Haar samledes der altid en tæt Klynge. Det var en

norsk Billedhugger, som havde sit Atelier i Stockholm Han sagdes at være kommen til Byen den foregaaende Dag, for under Kongens Ophold at vække Interesse for et Nationalmonument, han havde gjort Udkast til.

Det var en Unionsgruppe, som efter Planen skulde opstilles paa Eidsvoldspladsen midt foran Storthingsbygningen. Kunstneren havde en Blyantskitse i Lommen, som han viste frem.

Iveren for at lægge sin Interesse og Beundring for Dagen var stor og uforbeholden; thi alle vare tilstrækkeligt inde i Forholdene til at forstaa, at det vilde være det samme som et Storkors at tage Sæde i Komiteen.

Skitsen fremstillede Svea som en siddende kvindelig Figur, der støtter den ene Haand paa Sværdet, medens hun lægger den anden Arm om Skulderen paa en liden Gut, som staar ved Siden.

Kunstneren fortalte selv, at Gutten ifølge det oprindelige Udkast skulde sidde paa Knæet til den kvindelige Figur. Men saa havde han været hensynsfuld nok — de Norske er jo saa pripne — til at sætte ham ved Siden, saa kunde da enhver se, at Figurerne vare «sideordnede». Af samme Grund havde han ogsaa givet Gutten en uhyre Hjelm nedover Ørerne, og et tungt Slagsværd lænede sig til hans Skulder, hvilket — halvt humoristisk skulde udtrykke, at den lille Knægt nok kunde bide fra sig.

Til alle de indirekte Hentydninger og Tilbud svarede imidlertid Kunstneren, som var en smidig Hofmand, at Statsraad Bennechen havde været saa elskværdig at paatage sig Besættelsen af Komiteen.

Kammerherre Delphin havde anbragt Amtmand Hiorth ved et Vindu sammen med en af Hovedstadens fremragende Præster. De to Herrer, som ikke kjendte hinanden, talte forsigtigt om Forskjellen mellem Land og By saadan i sin Almindelighed.

Efter et Par ligegyldige Bemærkninger fik Amtmanden Anledning til at sige: «Det undrer mig saa ofte, hvilke vrange og misforstaaede Opfatninger af vort Folk der nuomstunder kommer tilorde. For en Mand som mig tager det sig især underligt ud. Thi en Embeds-

mand i min Stilling lever jo mere end nogen anden i og med Folket. De daglige Forretninger bringer mig jo i uophørlig Forbindelse med Almuen; jeg ser Bonden i hans Sorg og i hans Glæde; hans gode Sider saavelsom hans slette —»

Her afbrød den Geistlige behændigt: «Det er som talt ud af mit eget Hjærte — Hr. Amtmand! jeg har jo selv i over fem Aar været Præst i en Landsbymenighed; og jeg tør nok sige — uden i mindste Maade a ville rose mig selv; men jeg tror, jeg tør sige, at faa Præster saaledes som jeg har levet — ligefrem levet i og med Folket. Men netop derfor synes mig de moderne, høistemte Lovtaler over Bonden —»

«Ja — ikke sandt?» — udbrød Amtmanden glad, «denne beklagelige Overvurdering af Folket er i Grunden ikke andet end et Skalkeskjul for obskure Ærgjerrigheder —»

«— og Vantro!» — faldt Præsten ind. De to Herrer forstod hinanden og fortsatte Samtalen i en dæmpet fortrolig Hvisken.

Redaktør Mortensen kom sent. Han var en af de faa Herrer, som ikke bar nogen Decoration. Men i den rolige, brede Maade, hvorpaa han hilste hist og her, klappede en og anden paa Skulderen — kunde man se, at det var en Mand, som havde godt Fodfæste.

Han var i Virkeligheden ogsaa blevet en anden i de sidste Aar, efterat han overtog «Folkets sande Ven». Der var ikke længer Tale om nogen gulflammet Skjorte; Redaktøren var sirlig klædt og optraadte med den forbeholdne Værdighed, som klæder Pressen saa godt.

Delphin iagttog ham skarpt og beregnede, at Redaktøren havde havt en hemmelig Sammenkomst med Statsraaden.

Det havde han ogsaa. Statsraaden talte først lidt ærgerlig til ham om den Historie med Dokumenterne i Chaos. Men Mortensen tillod sig at afbryde kort: «Den samme Mo — Hr. Statsraad! begynder at blive lidt ubekvem. Han gaar og fortæller mystiske Historier om en vis Madam Gluncke, som» —

«Hm! —» svarede Statsraaden, «De har Ret; jeg har

længe været misfornøiet med ham; han begynder desværre vist at gaa i Barndommen.»

Statsraadens Tone forandredes strax, og da Mortensen forlod Kontoret, straalede hans blegfede Ansigt.

Det havde endnu et Skjær af Triumf, da han nu nærmede sig Delphin og sagde: «Vil Hr. Bureauchefen præsentere mig for Amtmand Hiorth?»

«Nei» — svarede Kammerherren tørt og rettede paa sin Wasaorden foran et Speil.

Mortensen bed sin Vrede i sig: «Jeg skulde udtrykkelig paalægge Dem det fra Statsraaden.»

Delphin trak paa Skulderen og førte Mortensen hen til Amtmanden.

«Hr. Amtmand Hiorth! — jeg har Ordre til at forestille Kopist Mortensen;» dermed gjorde han en Tur indover i Fruens Kabinet; han søgte Hilda overalt; men hun var ikke at finde.

Mortensen svor i Stilhed en bitter Hævn over Bureauchefen; men da han med et Par Ord havde forklaret, hvem han egentlig var, opklaredes Amtmandens Ansigt. De talte en Stund sammen, og Mortensen fremtog sin Noticebog, for at optegne enkelte biografiske Detailler, Amtmanden meddelte ham. Samtalen gik derpaa over til Dagens Spørgsmaal, og Amtmanden udtalte baade sin Indignation og sin Ængstelse i Anledning af de vanskelige Tidsomstændigheder.

Men Redaktøren svarede beroligende: «Saalænge vort Land har en Embedsstand som vor» —

«Ja paa Præsterne og Dommerne kan vi ubetinget stole,» sagde Amtmanden, idet han prøvede at slaa ud med Haanden, saaledes som han havde seet Bennechen gjøre.

«Og med Mænd ved Statens Ror som Statsraad Bennechen! — der er han! hvilken Mand — saa fin og dog saa imponerende! — ikke sandt? — Hr. Amtmand! — han har en paafaldende Lighed med Goethe.»

«Paafaldende — aldeles paafaldende» — mumlede Amtmanden.

Statsraad Bennechen var traadt ind gjennem en liden hemmelighedsfuld Dør med Forhæng og stod plud-

seligt midt iblandt dem, inden nogen ret blev ham var. Han var iført Statsraadsuniform med alle sine Stjerner og Storkors; den trekantede Hat under venstre Arm, Handskerne i Haanden. Med den høire Haand slog han ud, idet han hilste til Grupperne paa begge Sider. Smilende — med det smukke Hoved let tilbagekastet gik han med værdige Skridt gjennem Gemakkerne.

Han rakte sin Haand til en Kollega og hviskede nogle Ord, som den anden besvarede med et tillidsfuldt Smil. Samtalerne omkring dæmpedes, og alle holdt Øie med Statsraaden, medens de kun tilsyneladende vedblev at underholde sig med hverandre.

Grosserer Falck-Olsen, som allerede for et Kvarter siden burde have været i Sadlen, nærmede sig nu hurtigt, — ikke skjødesløst, fortroligt som i gamle Dage, men med en Mine af ærbødig Tjenstiver. Statsraaden bøiede velvilligt sit Øre ned mod ham, og Grossereren hviskede: «Jeg tager den gulblakke.»

Den høie Herre nikkede samtykkende, og som en Kurer, der forlader Hoffet med vigtige Depecher, ilede Grossereren gjennem Salonerne, idet hans Sabel klirrede, og den nye Uniform straalede i de lyse Rum, hvor den første Mai skinnede ind med sit muntre, klare Solskin.

Imidlertid fortsatte Statsraad Bennechen sin Runde — givende hver et venligt Ord eller en liden Instrux.

«Jeg har fundet Formanden for Deres Komite,» sagde han til Billedhuggeren; «Amtmand Hiorth.»

«Hm! — den Herre derborte ved Vinduet?» — spurgte Kunstneren med en velopdragen Skygge af Skuffelse; «men er ikke den Herre ganske fremmed i Hovedstaden?»

«Han vil ikke længer forblive en Fremmed,» hviskede Statsraaden.

«Ah — jag förstår!» svarede den anden og trak Øienbrynene iveiret.

Endvidere lagde man udtrykkelig Mærke til, at Statsraaden rakte Amtmand Hiorth Haanden, hvilket han ellers kun havde gjort overfor sine Kollegaer af Statsraadet; og Amtmand Hiorths Udnævnelse til Stats-

raad efter gamle Falbe ansaaes nu for ophøiet over al Tvivl.

«Vi staar just — Hr. Redaktør Mortensen og jeg — og taler om, hvor godt det dog er, at vi i disse vanskelige Tider ialfald ubetinget kunne stole paa Præstestanden og Dommerstanden» — Amtmanden gjentog dette med en Smule Stolthed.

«Eller med andre Ord,» svarede Statsraaden, «at Religionen og Retfærdigheden er paa vor Side.»

«Hvilken Mand!» — sukkede Amtmand Hiorth, da Statsraaden passerede videre; han maatte uvilkaarlig sammenligne sin Replik med den store Mands, og idet han saa ud af Vinduet, tilføiede han: «ak ja! — der skal isandhed meget til at udfylde en saadan Stilling.»

«Tillad mig — Hr. Statsr — Hr. Amtmand!» — indskjød Mortensen med sin ærbødigste Stemme, «tillad mig at minde Dem om et godt gammelt Ord: den, hvem Gud giver et Embede, ham vil han ogsaa skjænke Evne og Kraft til at forvalte det.»

«Tak for det Ord — Tak Hr. Redaktør!» udbrød Amtmanden og greb hans Haand med Varme: «ja — De har Ret; det maa altsammen komme derovenfra!» og han vendte sine Øine op mod den klare blaa Vaarhimmel, der hvælvede sig over Hustagene.

Nu begyndte Extraskriverne Hiorth & Bennechen at lade Champagnepropperne smælde, hvilket var deres Andel i denne Dags vigtige Begivenheder; og Selskabet nærmede sig mere mod Spisesalen, hvor Statsraaden lidt efter lidt samlede de fornemste omkring den øvre Ende af Bordet. Der indtraadte en forventningsfuld Stilhed, da han hævede sit Glas og begyndte at tale:

«Mine Herrer! naar jeg lader mit Blik glide ud over denne Forsamling, er der en Tanke, som uvilkaarligt slaar mig: hvad er det, der binder os alle saa fast sammen? jo! det er det fælles Arbeide for — den fælles Hengivenhed for vor ophøiede Monarch.»

Mortensen maatte smile bag Gardinet, hvor han stod og tog Noticer. Han tænkte paa en Tale, han selv havde holdt i den samme Sal over det samme Emne, men for et andet Publikum.

Imidlertid tog Statsraadens Tale idag et høiere Sving end sædvanligt, især afskrev Mortensen nøiagtig Slutningen:

«Ja — mine Herrer! — der tales saa meget om, at vor Tid er Arbeidets Tid. Men kun faa ere de — jeg siger det med Beklagelse — kun faa ere de, som ret forstaa, hvad det sande Arbeide vil sige, hvem der er de sande Arbeidsfolk i Landet. Thi det er —» Taleren saa sig om — «det er den Kreds af Mænd, som elsker Orden høiere end Selvraadighed, som tro og lydige mod de urokkelige Sandheder, Fædrene have efterladt os i sine Love og i sin fromme Tro, slaa Vagt om Thronen, — i den dybe, alvorlige Overbevisning, at hvad der i en Tid fuld af Splittelse og Opløsning holder et Samfund sammen, binder stærke Baand om det bedste i Nationen, — det udgaar fra, det samler sig i Monarchens hellige Person! Mine Herrer! — Gud bevare Hans Majestæt Kongen!»

«Leve Kongen!» brølede Oberstløitnant Grobs, og der fulgte et Hurra, saa at Glassene klirrede; selv de tørreste Departementsmænd raabte sig blaa — skottende til Siden, om enhver gjorde sin Pligt.

Da Larmen stilnede, kom Statsraadens Tjener ilende ind og bragte med et dybt Buk et Telegram paa et Sølvbræt.

Statsraaden aabnede og læste Depechen under aandeløs Stilhed.

«Mine Herrer! — om en halv Time vil det kongelige Tog være ved Stationen.»

Der blev almindelig Bevægelse; men Statsraaden slog op med Haanden, og der blev igjen ganske stille.

«Mine Herrer!» sagde han med dyb, høitidelig Stemme, «hver paa sin Post. Øieblikket er alvorligt; Hans Majestæt venter, at hver Mand gjør sin Pligt.»

Efter disse Ord vendte han sig hurtigt efter en flygtig Hilsen, gjorde et Tegn til Amtmand Hiorth, og begge ilede gjennem Gemakkerne og forsvandt i den lille Dør, hvis Forhæng lydløst faldt til efter dem.

I en ophøiet Stemning spredte Selskabet sig, og Mortensen skrev i sin Noticebog:

«Det var et af hine store uforglemmelige Øieblikke, i hvilke man ligesom føler Verdenshistoriens Pulsslag.» —

— Fru Bennechen havde allerede trukket sig tilbage. Overvældet af denne Dags Sindsbevægelser kastede hun sig paa Sengen i Krampegraad.

Men i de tomme Saloner vandrede Georg Delphin rastløs frem og tilbage. Han skulde først fremstille sig paa Slottet til Soupéen, og det var ham umuligt at forlade Huset uden at have seet Hilda.

Tjenerne og Pigerne ryddede ud af Bordet, drak Champagne og lo, saaat Kammerherren flygtede helt ind i det inderste Kabinet — uvis, misfornøiet med sig selv; — men alligevel var det ham umuligt at gaa.

Tilslut kaldte han paa Stuepigen, som han kjendte, og spurgte efter Frøkenen.

«Frøkenen er i sit Værelse og pakker ind. Ved ikke Kammerherren at Frøkenen reiser til Amerika iaften?» — spurgte Pigen, hvis smukke Øine glinsede af Champagne.

Delphin følte sig ubehagelig berørt og sagde kort: «Spørg Frøken Bennechen fra mig, om hun vil være saa snil at komme herind et Øieblik; jeg vilde gjerne tale med hende.»

Men da Pigen gik, standsede han helt forskrækket foran Speilet: hvad havde han gjort? var han ikke allerede gaaet for vidt? hvad vilde han hende? — hvorledes skulde han komme fra dette? — og dog — var det ikke det, han mest ønskede af alt?

Efter nogle Minutter kom Frøken Hilda. Hun havde grædt; men alligevel var der en eiendommelig Ro udbredt over hende, som Kammerherren strax blev opmærksom paa.

«Stakkels Moder—» sagde hun og rakte ham begge sine Hænder, «hun har saa vanskeligt for at komme tilrette med den Tanke, at baade Johan og jeg vil reise saa langt bort. Ja — jeg kan igrunden neppe forstaa det selv.»

Delphin glemte rent at svare, saa forandret forekom hun ham. Der var ikke Spor af Skyhed mere. I sin

glatte, simple Kjole saa hun saa ferm og reisefærdig ud; der var noget saa sikkert i hendes Stemme og hele Væsen, at han ikke kunde gjenfinde sin almindelige halvt spøgende, halvt beskyttende Tone.

«Jeg vil vist komme til at savne Dem meget,» sagde han endelig usikkert.

Det var mere Lyden end selve Ordene, der bragte hende til at se op. Deres Øine mødtes et Secund, og der blev en liden Stilhed.

«Der er ingenting, som holder Dem tilbage? —» spurgte han bittert.

«Aa jo! — det kan De da vide.» Hun fik atter Taarer i Øinene.

Han betragtede hende fra Siden — som hun stod der med bøiet Hoved, vridende Lommetørklædet om Fingrene. Var hun virkelig saa styg?

«Og der er ingenting, som holder Dem tilbage?» — han vidste ikke, at han havde sagt det før.

«Hvorfor vil De gjøre mig det tungere end det allerede er?» — spurgte hun stille og begyndte at græde.

Georg Delphin gjorde et Slag henover Gulvet. Han havde en Følelse af, at Livet bød ham en god Chance, og at det var sidste Gang. Han prøvede at samle det bedste i sig. Men da han standsede foran hende, hævede hun raskt sit Hoved og sagde:

«Nei! — jeg vil ikke græde mere! jeg ved, der venter mig et bedre Liv end det kunde blevet herhjemme. Farvel Kammerherre! — og Tak — hjertelig Tak for vort Venskab!»

Hun rakte ham Haanden og saa fast og freidigt paa ham med de tro Hundeøine fulde af Taarer. Og i sidste Øieblik saa han, at hun var skjøn. Men da var det for sent.

Hun gik og lod Døren staa halvt aaben efter sig. Larmen fra Spisesalen naaede igjen ind til ham. Han stod en Stund, tog saa sin Hat og gik stille bort.

I Trappen indhentedes han af Extraskriverne Hiorth & Bennechen, der kom farende ned fra Loftet. De havde «med Livsfare» plantet et stort Flag oppe paa Taget.

XXI.

Det tog lang lang Tid, inden Njædel og Oldermanden fandt frem til det gamle uhyggelige Sygehus, hvor Kristine laa. Og havde de ikke rent tilfældigvis truffet til at spørge Politibetjent Knudsen, havde de knapt fundet hende. Thi Klokken var allerede henad tre, og Folk skyndte sig mod Carl Johans Gade, for at se Indtoget, saa ingen havde Tid til at standse og give Besked.

Men Politibetjent Knudsen, som lykkeligt havde bestaaet sin Prøve, lodsede dem frem, da han hørte, hvem de søgte, og saaledes naaede de derop.

I Porten traf de en af Gangkonerne ifærd med at gaa til Byen. Oldermanden hilste med sin Peltshue: «Vi vilde gjerne se til en Kone, som hedder Kristine Mo.»

«Hun døde inat,» svarede Konen, utaalmodig efter at komme afsted, «hun ligger anden Dør paa venstre Haand; gaa bare ind; de er just ifærd med hende.»

Dermed gik hun og slog Porten i efter sig.

«Naa — naa — Njædel! — det var kanske det bedste, som kunde times hende,» sagde Oldermanden beroligende; «kom lad os gaa igjen.»

«Jeg vil se hende,» svarede Njædel og gik fremover.

De kom til den anden Dør, som stod halvaaben; der lød Stemmer derinde. Oldermanden trykkede Døren op, og de traadte ind.

Helt henne ved Vinduet stod nogle unge Mennesker og bøiede sig over noget stort hvidt, som laa paa et Bord. En liden graahaaret Mand i Skjorteærmer stod helt foroverbøiet, og mellem to af Herrerne stak der en hvid, nøgen Fod.

«Jeg har aldrig seet det gaa saa fort,» sagde Doktor Rohde til Professoren. Den gamle Cyniker havde ikke kunnet dy sig for at invitere Professoren paa det interessante Tilfælde. Johan Bennechen havde udtrykkelig forbudt, at Liget blev bragt til Universitetet.

«Men hendes Mand, som paaførte hende Smitten, — hvorledes gaar det ham?» — spurgte Professoren.

«Sygdommen slaar ind paa ham; han bliver blød paa Hjernen. Hvad vil I?» — spurgte Doktoren pludseligt, da han opdagede de to ved Døren.

«Det er Far hendes, som vil se hende,» svarede Oldermanden.

«Aa nei — nei — kjære Ven! det skulde De ikke gjøre,» sagde Doktoren afværgende, «det er saamænd ikke noget at se paa.»

Men Njædel gik lige hen til Bordet; de unge Mennesker traadte tilside, og Professoren reiste sig med alle Fingrene sprigende ud fra hinanden.

Et Lagen blev kastet tvers over hende, og efterhvert som det faldt sammen, kom de fremstaaende Hofteben tilsyne, hele dette store, stærke Kvindelegeme — saa elendigt og udtæret, at det ikke var andet end Skind og Ben. Det store røde Haar laa i en uryddig Masse nedover Panden, Næsen var ganske indfalden, og Huden havde hæslige røde og grøngule Pletter.

«Det er ikke hende,» hviskede Oldermanden og greb Njædel i Armen.

Men da gik Faderen hen, strøg Haaret op og lagde sin Finger paa det store Ar, hun havde i Tindingen.

«Kom lad os gaa, Njædel.»

Oldermanden var ligbleg. Njædel saa sig om, og da han fik det Indtryk, at alle disse fine Folk følte Interesse for hans Datter, begyndte han at tage dem i Haanden en for en. Men da han kom til Professoren, gik denne et Skridt tilbage: «Nei, nei — min gode Mand! — jeg kan ikke tage Dem i Haanden.»

Da først opdagede Njædel den blanke Kniv og Fingrene, som sprigede. Der for en Gysen gjennem ham, og han gik ud med Oldermanden.

Da de atter stod paa Gaden, iagttog Oldermanden skarpt Njædels Ansigt; thi han lagde Mærke til, at Njædel gik med sammenbidte Tænder og knyttede Næver.

«Han skal staa mig til Regnskab for dette — han Anders,» mumlede Njædel.

«Aa nei!» —indvendte Oldermanden ængstelig, «lad nu Anders være den, han er. Nu reiser vi jo fra det

altsammen. Lad os heller se til at faa noget at leve af; jeg er sulten som en Skrub.»

Men Njædel var urokkelig; og da Oldermanden ikke vilde hjælpe ham at finde Statsraad Bennechens Gaard, spurgte Njædel selv den første Konstabel, de mødte, og saaledes fandt de frem.

I Njædels tykke Hoved kjæmpede det voldsomt. En Mistanke begyndte at dæmre hos ham, at al denne Elendighed tilslut skrev sig fra Broderen. Men det formede sig ikke endnu til Vrede; det var bare en tung Smerte og en Trang til at se ham, høre ham forsvare sig; — kanske var der endnu noget, som kunde undskylde ham.

Da de steg ned de to-tre Trappetrin, sagde Oldermanden:

«Du skal love mig en Ting — Njædel! at du ikke lægger Haand paa ham; husk paa, han er Bror din alligevel.»

«Du kan være tryg —» svarede Njædel.

Anders var ifærd med at barbere sig. Han havde hængt Speilet paa Vinduesposten, saa at det fulde Dagslys fra Gaden faldt ned over hans Ansigt. Han havde just skrabet sig paa den ene Side; men paa den venstre Kind stod endnu Sæbeskummet.

Da han saa, hvem det var som kom, lagde han Kniven fra sig, og der kom en Trækning over hans Ansigt. Men derpaa kom det halvfjollede Smil igjen, som han havde havt i det sidste, og han strakte Haanden ud mod sin Broder: «Nu er du endelig der — Njædel — du var snil, som vilde komme.»

«Anders — Anders!» — skreg Njædel og strakte de svære Næver truende imod ham, «hvad har du gjort med Kristine?»

Ved denne stærke Stemme var det, somom Anders vaagnede. Han krympede sig sammen og fôr tilbage — helt ind i den inderste Krog af Værelset; Ansigtet blev næsten askegraat, medens han stirrede paa disse svære Næver.

Men lidt efter lidt syntes hans halvt udslukte Hjerne at samle sig til en sidste Anstrængelse. De lange, fal-

ske Smilerynker lagde sig igjen om Munden, idet han i en klynkende Tone sagde:

«At du kan have Hjerte til at være saa sint paa Bror din — Njædel! — som altid har været saa svag og daarlig. Husker du, da vi var smaa, — naar vi rev Lyng for Mor oppe i Heien?»

Njædel lod Armene synke. Underlige Minder blinkede frem for ham ved denne tynde, bedende Stemme, som han kjendte saa godt, denne Lyd fra Barndommen — fra den Broder, han havde elsket saa høit.

«Og husker du, hvad Mor altid sa'?» — blev Anders ved, medens han hele Tiden holdt Øie med Broderens Ansigt; «hu' Mor sa' altid: Du Njædel er en Tosk — sa' hun; men han Anders er saa fin som en Røisekat.»

Njædel nikkede. Det havde sin Rigtighed. Og Moderen, og Hytten indunder Fjeldvæggen, og Heien med den høie Lyng, som lugtede saa godt i Solskinnet — alt laa lysende klart for ham! og midt i det stod Broderen — bleg, svagelig, bestandig hjulpet, skaanet, baaret over vanskelige Steder. Og alt, som laa imellem, smeltede hen og randt væk som Sne om Vaaren; han blev Gut igjen — en stor, klodset, godtroende Gut, som han igrunden altid havde været; og der fandtes ikke Gnist af Vrede i ham, da han vendte sig bort og sagde: «Anders — Anders! — det skulde du ikke have gjort!»

Oppe i Portrummet sagde Oldermanden: «Det var godt, at du ikke tog i ham; du kunde brukket ham af som en Sukkerkavring.»

Men nu var det ude med Njædel; han lænede sig mod Muren og hulkede høit.

Oldermanden lod ham græde saalænge, som han fandt det nødvendigt. Derpaa førte han ham med sig — Njædel var føielig som et Barn —, fandt en Spisekjælder, og der steg de ned.

Oldermanden, som havde været baade i Petersburg og Kjøbenhavn, forlangte flot to Portioner Bif og en Flaske Øl. Men da de satte sig tilbords, rystede Huset af et Kanonskud.

«Kongen kommer —» sagde Opvartningspigen. Hun

var muggen, fordi hun maatte blive i Kjælderen og opvarte disse to Bønder istedenfor at løbe og se paa Stadsen.

XXII.

Det var en usædvanligt straalende Dag til at være saa tidligt paa Aaret. Eftermiddagssolen blinkede i Vinduerne og lagde en diset Taage over Slotsparken, saa at Slottet fremhævedes mod den gyldne Luft i al sin enkle Skjønhed. Fra Akershus spredtes de tunge Krudtskyer efter Saluten. Flagene viftede festligt, og Folk skyndte sig fra alle Kanter henimod Carl Johans Gade, der var tæt besat paa de aabne Pladse og langs Fortougene.

I Vinduerne laa Damer i ny Vaarpynt; unge Herrer stod bag og vare vittige. Nede paa Jernbanetorvet holdt Politiet en stor Plads aaben; det gule Chor holdt i al sin Pragt foran Stationen; Grosserer Falck-Olsen sad stram og høitidelig paa sin gulblakke Hoppe og saa ned paa Mængden.

Det kongelige Tog var ankommet; man ventede bare, at de sædvanlige Modtagelsesceremonier paa Perronen skulde tage Ende. Og fra Bryggerne og fra alle Smaagaderne var der kommet Søfolk, Sjouere, Fruentimmer og Arbeidsfolk, — et tarveligt Publikum til at begynde med.

Da derfor en anstrængt Stemme raabte: «Leve Kongen! — Hurra!» svaredes der mat og spredt udover Torvet, hvorpaa der indtraadte en ubehagelig Dødsstilhed, medens de høie Herrer steg i Vognene.

Det gule Chor raslede afsted, derpaa Suiten og de kongelige Vogne — over Torvet, op gjennem den trange Passage ved Dybwadgaarden. Hist og her raabte en brav Borger Hurra af alle Kræfter; men den enkeltes altfor store Iver syntes at holde Mængden tilbage, og Raabene faldt dødt og klattevis, indtil man kom op forbi Brandvagten.

Nu gik det bedre, og de svenske Herrer i Vognene

nikkede til hinanden. Men først fra Høiden ved Akersgaden og nedover Egertorvet blev Raabene almindelige. Den prægtige Avenu fra Storthingsbygningen op mod Slottet straalede i Eftermiddagssolen. De glimrende gule Ryttere i skarpt Trav, Vognene, de høie, uniformerede Herrer, talrige Grupper af velklædte Personer, der satte Raabene igang, — alt løftede Stemningen, saa at Hurraraabene brusede med Begeistring.

Da Toget var passeret, var hele Carl Johans Gade myldrende fuld af Folk, der alle vendte Ansigtet mod Slottet, hvor Ryttere og Vogne snoede sig opover Skraaningen som en blinkende Slange, medens Støvet fra de kongelige Vogne reiste sig i en gylden Sky og lagde sig udover Folket som en Velsignelse.

Jernbanetorvet blev hurtigt tomt igjen; Folk løb tilbage til sit Arbeide. Men en hel Mængde Fruentimmer og unge Mennesker fulgte Strømmen opover Byen; man var kommet i Feststemning; det kunde ikke nytte at vende tilbage til Arbeidet for idag.

Luften var saa mild og Veiret saa vakkert, og der taltes desuden om Illuminationer og sligt noget.

Sagen var, at Kongen i Vinterens Løb havde haft en Halsbyld; derfor gjorde Studenterne Fakkeltog til Slottet, hvor de sang:

«Hör oss — Svea! moder åt oss alla!»

I samme Anledning var der ogsaa «Stor Takkefest» i Tivoli med Deklamation og Fyrværkeri.

En stor Menneskemængde var derfor paa Benene udover Aftenen, — især i Omegnen af Tivoli og Studenterlunden. Der lugtede af daarlige Cigarer og frisk Muld og de første Græsspirer; af og til kom der en Duft fra Balsampoplerne, hvis klissede Bladhylstre begyndte at revne.

Statsraader og Hofembedsmænd, Militære og andre Uniformer kjørte op til Slottet, hvor der var Lys i mange Vinduer, medens Kongeflaget aftegnede sig mod den lysegrønne Aftenhimmel.

— Men nede ved Emigrantskibet blev der arbeidet,

larmet og skraalet; og det hele saa saa forvirret ud, at enkelte Udvandrere oppe fra Landet satte sig paa sine Kister og græd.

Da Njædel og Oldermanden kom ned til Bryggen, traf de sin Ven Agenten; men han bare raabte: «all rigth!» idet han fôr dem forbi; han var badet i Sved og saa hæs, at der neppe var Lyd i ham.

Der stod et Par Bryggesjouere ved Landgangen; og da Njædel vilde følge efter Oldermanden over Brættet, sagde den ene Sjouer til den anden:

«Det er dog Skam du, at disse Amerikanere skal have Lov til at føre slige Kjæmper ud af Landet.»

Njædel hørte det og strakte sin Haand frem.

Men Sjoueren, som var en ægte Bryggeslusk, frygtede strax noget Fanteri og saa mistænksom paa den svære Næve. Men da han saa opdagede Njædels lyse Øine, slog han til med et kraftigt Tag og sagde — halvt skamfuld: «Jaja! du maa vel vide bedst selv, hvad du gjør. Saa faar du ha' Farvel og lykkelig Reise da — Gammeln!»

Ombord var Forvirringen og Kavet endnu større. Men Oldermanden satte sig med filosofisk Ro paa sin Kiste foran sin Køi; saa kunde de andre larme det, de vilde.

Njædel derimod kunde ikke taale at se paa alle de tunge Baller og Kasser, som kom ombord. Af og til gik han hen og tog et Bjørnetag i et eller andet; og naar Matroserne saa forbauset paa ham, nikkede han bare med et Smil. Tilslut tog han fast Plads ved Lugekarmen, og naar der kom noget rigtigt tungt, raabte Folkene: «Lad Bjørnen slippe til!»

Dette smigrede Njædel og trak ham ud af de onde Tanker. Han kjendte en stor Trang til at komme ikast med rigtigt svært Arbeide igjen.

Men udpaa Aftenen, da Larmen stilnede, og Folk tog Afsked med hverandre, blev han «saa blød som Smør» — sagde Oldermanden. Han havde ikke et eneste Menneske at sige Farvel til, og derfor syntes han, at han maatte næves med alle, som gik iland.

Oldermanden opdagede snart, at han og Njædel

hørte til de fattigste Passagerer. De fleste andre Udvandrere vare velstaaende Gaardeiere, der i aarevis havde arbeidet med den Tanke for Øie at reise til Amerika, naar de fik samlet Penge nok. Andre havde faaet Reisepenge og god Hjælp fra Slægtninge derover.

Derfor var der en solid Ro over alt, hvad de foretog sig. Siddende i Grupper paa Mellemdækket spiste de og trakterede af Nistetinerne. De iagttog opmærksomt alt, hvad der foregik omkring dem; talte halvhøit indbyrdes; flyttede sig talmodigt, naar de sad iveien, og syntes ikke at tænke paa andet end at komme vel over og passe godt paa Børnene. —

Agterud paa første Plads var der mere livligt. Passagererne her var mest unge Mennesker, der kom ombord — fulgt af Venner, som sang og holdt Leven. En velklædt ung Mand blev endog bragt døddrukken ombord og lagt i sin Seng.

Der var to-tre Handelsbetjente, en Fallent og en misfornøiet Ingeniør, «der vendte et utaknemligt Fædreland Ryggen» — som en af hans Venner udtalte ved et Afskedsglas nede i Salonen; thi der blev strax arrangeret et lidet Gilde for Udvandrerne og deres Venner.

Endvidere var der en Student, som Familien sendte bort af hemmelige Grunde, og endnu tre eller fire halvt forkomne Individer i nye Klær, «hvem et taknemligt Fædreland subskriberede bort —» som Studenten udtrykte sig.

Klokken elleve kom Doktor Bennechen ombord med sin Søster. De kom alene; Statsraaden var paa Slottet, Alfred havde undskyldt sig, og Fru Bennechen laa tilsengs.

Da hun tilslut saa, at det blev Alvor med Reisen, følte hun vist noget, som lignede Anger. Thi hun holdt Hilda længe omfavnet og mumlede endogsaa noget om, at hun — Hilda — maatte tilgive hende, om hun stundom havde været lidt urimelig.

De to Mislykkede forlod derfor Huset i oprigtig Sorg, og Hilda havde faaet en saadan Hovedpine, at hun strax gik tilsengs i Damekahytten, som hun fik for sig

selv alene. Støien fra Salonen dæmpedes efterhaanden, idet Selskabet naaede det følsomme Stadium. Doktoren gik op paa Dækket og spadserede frem og tilbage.

Natten var stille og lys. Men i Sydvest trak mørke Skyer op; det vilde ikke vare længe, inden der kom Regn. Ingen Lyd hørtes undtagen Kulskuflerne dybt nede i Maskinrummet og den haltende Takt af hans Fodtrin, medens han vandrede op og ned.

Af og til førte Vinden et Fyrværkeriskud fra Takkefesten eller en Stump af en Fanfare. Raketter og romerske Lys steg op over Hustagene og kastede et farvet Skjær over Luften, før de sluktes.

Johan Bennechen gik længe op og ned paa Halvdækket og saa indover Byen, han kjendte saa godt, og hvor han havde levet sit Liv. Det lille Mellemrum mellem Skibssiden og Kaien syntes ham et svælgende Dyb, bag hvilket han lod alle sine Sorger og Skuffelser ligge.

Alligevel var han modløs. Tusinde Minder satte smaa Klør i ham, som det smertede at rive ud. Han ventede sig isandhed ikke stort hinsides Havet.

De trofaste Venner nede i Kahytten løsrev sig endelig og stillede sig op paa Kaien, for at synge. Men det viste sig, at de vare altfor bevægede, hvorfor de i Stilhed vandrede op i Byen. Og der blev stille paa Skibet og stille i Byen, medens der lød tunge Pust fra Maskinen, som naar en Kjæmpe begynder at vaagne.

Johan Bennechen saa paa sit Uhr. Klokken var halv et. Regnskyerne trak mere og mere sammen. Han saa sig endnu engang om, for at samle hele sin Fortid i det skjønne fredelige Billede af Vaarnatten, før han gik tilkøis.

Da hørte han en Vogn nærme sig udover Bryggerne; den passerede forbi Gaslygterne og holdt først lige ved det engelske Dampskib. En Herre i vid Kappe og trekantet Hat steg ud og sagde nogle Ord til Kusken. Et Øieblik efter hørte Johan en Stemme, han syntes at kjende, spørge Stewarten nedenunder efter Doktor Bennechen.

«Her — vil nogen tale med mig?» raabte Johan ned fra Halvdækket.

Den Fremmede steg op den lille Svingtrappe, og Doktoren gjengjendte Kammerherre Delphin.

«Godaften Doktor! — De tror vist, jeg er fuld! det er jeg da ogsaa forresten. Jeg er falden i Unaade, og saa har jeg døvet min Smerte. Er Deres Frøken Søster kommen ombord?»

«Ja hun sover alt, haaber jeg.»

«Kom lad os gaa herind,» sagde Kammerherren og aabnede Døren til en Røgelugar oppe paa Salonen, «se her kan vi faa os en liden Afskedspassiar. De er vel ikke søvnig — Doktor?»

«Nei — slet ikke,» svarede Johan og skruede Lampen iveiret, «vil De ryge en Cigar?»

«Tak! — men jeg trænger især til noget at drikke;» — Kammerherren slog Kappen tilside og kastede sig i Sofaen i sin guldbroderede Uniform med Orden og Kaarde.

Johan Bennechen gik ned, for at finde noget at drikke. Men det eneste, Stewarten kunde opdrive saa sent paa Natten, var Whisky og Vand.

Kammerherren forsikrede imidlertid, at det var hans Yndlingsdrik, og det saa næsten saa ud. Efter at have sat et Glas tillivs, sagde han: «Deres Frøken Søster er altsaa kommen ombord?»

«Ja — jeg haaber, hun sover for længe siden —» svarede Johan lidt forundret.

«At De dog kan reise fra Byen — Doktor! — i saa interessante Tider. Hør nu bare, hvad her er foregaaet i denne velsignede Aftenstund. Først: Kammerherre Georg Delphin falden i Unaade; dernæst Grosserer Falck-Olsen dekoreret for en gulblak Hoppe; dernæst Extraskriverne Hiorth & Bennechen udnævnte til Kammerjunkere, — den første tilogmed forlovet —»

«Nei — nei! — det gaar for fort! hvem var forlovet — sagde De?»

«Hiorth, — da hans Fader blev Statsraad, tog hun ham: ja De forstaar? — jeg mener hun — den gulblakke Hoppen til Falck-Olsen, Sofie tror jeg, de kal-

der hende. Den anden — hun den blissede — har slaaet op —»

«Nei — Kammerherre! —» raabte Johan, «nu gaar det rundt for mig.»

«For mig ogsaa; ellers har jeg min Visdom fra Mortensen, som tiltrods for alle sine Fyrstikker er bleven præsenteret ved Hoffet. Aa — hvor jeg misunder Dem — Doktor! som kan komme bort fra alt dette!»

Hans Ansigt blev med en Gang saa slapt og gammelt, at Johan syntes Synd i ham:

«De skulde følge med os — Kammerherre!»

«Jeg er jo i Uniform!»

Men da Johan smilede, tilføiede han: «Aa — De tror, det var en daarlig Vittighed! — nei — det var Alvor. Ser De: de Uniformerede blive tilbage og formere sig i dette Land, — de Uniformerede og de Fillede! Den sidste Rotte, som forlader Skibet, bliver Fattigforstanderen. Det er en Fremtidspost: Kongelig Norsk Over-Stats-Fattigforstander med Rang og Uniform som Krigskommissæren. Jeg vilde selv have søgt den Post, hvis jeg ikke var falden i Unaade.»

«Og desuden —» blev han ved, idet han blandede sig et nyt Glas; «om end jeg kunde undvære Byen, saa kan Byen isandhed ikke undvære mig. Hvorledes skulde det gaa disse arme Mennesker, som sove deroppe i denne lille Karikatur af en Hovedstad, hvis de vaagnede imorgen tidligt uden Kammerherren? Thi — ser De — min kjære Hr. Bortdragende! hvad der piner os her, det er en liden Tvivl, en liden Frygt for, at alt ikke er saa ganske comme il faut hos os, — ikke fuldkommen europæisk; — og det er da heller ikke Mortensens sande Fyrstikke! Men saa har man Kammerherre Delphin — og et Par andre —, der har seet Verden — eller ialfald lader saa, der kan snakke med om alt, kjender alle Navne og Overskrifter, forstaar at slaa Volte med alt alvorligt, saa det løber ud i en Vittighed; arrangere hele Samtiden i Lommeformat; gruppere Dagens brændende Spørgsmaal om fem eller sex bon mots, som alle kan huske og have ved Haanden, — og saa tilslut forbinder et grundigt Kjendskab til Dame-

pynt med et urokkeligt Alvor midt i det vildeste Departementsvrøvl — det er Hovedstadens Uundværlige! — aah!» raabte han pludseligt og faldt ganske sammen fremover Bordet, «jeg er saa træt af det hele — saa træt — saa træt!»

Der kom med en Gang et saa gribende Udtryk af Fortvivlelse over den elegante, uniformerede Kavaler, som han laa der med Hovedet mod Armen, at Johan Bennechen forstod, at dette var noget mere end almindelig Fuldskab. Han lagde sin Haand paa den andens Skulder og sagde med oprigtig Deltagelse: «Hør engang — Delphin! De er ikke lykkelig, det er jeg heller ikke; — her er vist ikke mange lykkelige ombord. Men kom — følg med os! — De trænger til at komme bort herfra.»

Kammerherren løftede sit Hoved, og hans Ansigt var igjen smilende og sarkastisk: «De minder levende om Deres høie Fader — Doktor Bennechen! — netop det samme sagde han til mig for nogle Timer siden: De trænger til at komme bort herfra! — og jeg vil følge hans Raad, jeg vil søge Politimesterembedet i Aalesund!»

Johan Bennechen traadte skuffet tilbage; dette krænkede ham.

Men Kammerherren tog sin Kappe paa, for at gaa; alligevel nølede han, somom der var noget, han vilde sige, og Doktoren fandt ham mer og mer besynderlig.

Tilslut vendte Delphin sig paa Landgangsbrættet og knugede hans Haand, idet han mumlede:

«Vil De hilse Deres Søster — og sige hende — sige hende fra mig» — Resten gik bort i noget, som lignede en Hulken. Kammerherren vendte sig hurtigt, gik iland og steg ind i Vognen, som ventede.

Kusken vaagnede og trak Regnkappen af Hesten. Himmelen var nu ganske overskyet, og det havde allerede regnet en hel Stund.

Doktoren stod og saa efter Vognen og den langbenede Skygge af Hesten, som faldt henover Pytterne i den vaade Gade, efterhvert som de passerede Gaslygterne.

Det var det sidste, han saa af Byen, før han gik tilkøis. —

Tidlig om Morgenen halede det engelske Dampskib ud. Men da endelig alt var klart, og Skruen begyndte at virke, var dog Klokken bleven over sex, og just da Skibet nærmede sig Hovedøen, kom der en Røgsky fra Fæstningsvolden, og et Kanonskud drønede i den stille regntunge Morgen.

Der blev en Raaben og en nysgjerrig Spørgen fra Lugarerne agterud, hvad vel denne Salut skulde betyde. Men Johan Bennechen var saa søvnig, at han knapt vaagnede. Heller ikke forud paa anden Plads tog man synderlig Notice af Skuddene. Man havde en Følelse af, at man var færdig med det gamle Land og dets Saluteringer.

Og medens de høitidelige en og tyve Skud drønede over Hovedstaden, dampede Udvandrerskibet ud gjennem Fjorden, og den tykke gule Røg fra Kanonerne indhyllede Fæstningen og trykkede sig ned over Hustagene i den graa, regntunge Morgenstund.

XXIII.

De en og tyve Skud forkyndte, at Kongen allerede var reist tilbage til Stockholm. Mere behøvedes ikke, forat Oppositionens Blade skulde gribe Anledningen til at kaste sig over Regjeringen med vanlig Skaanselløshed. Hele Pressen kom iaande; alle gamle Stridspunkter bleve opgravede; hvert Parti fandt frem sine Skjældsord, der kastedes som Fjærbolde frem og tilbage, og Abonnenterne morede sig ved at se dem fare i Luften.

Uberørt af de politiske Storme vandrede Ridder Falck-Olsen op og ned foran sit store Speil den paafølgende Søndag. Fruen gik og stellede, — betragtende med Stolthed det lille Ordensbaand i Knaphullet.

«Hør du — Kone! vi maa reise.»

«Reise? hvorfor? — er du ikke nu fornøiet? — du har den jo!»

«Bah! — en Orden er ikke andet end det første Skridt.»

«Nei — men du milde Gud!» — raabte Fru Falck-Olsen forarget, «du er rigtignok bleven vigtig i en Fart, Ole Johan! naar en Orden bare er det første Skridt, saa gad jeg nok vide, hvad det næste er?»

«En Orden til!» svarede hendes Gemal og forlod Salonen.

Man havde nemlig indbildt ham, at de tyske Fyrster fører Ordener med sig, naar de ligger ved Bad; og da er det let at faa en, — især naar man har en før.

Familien Falck-Olsen reiste altsaa til Ems, og et Par Uger efter fik Caroline Hjelm Brev fra Louise, hvori der blandt andet stod:

«Du kan ikke tænke dig, hvor deiligt det er at vaagne om Morgenen og ikke have Hans at tænke paa. At jeg kunde være saa dum; han passede slet ikke for mig. Igaar red vi paa Æsler, og en Englænder, som var med (Papa siger, han er Lord) er saa øm idag, at han ikke kan sidde paa det, som vi andre sidder paa; men han maa bruge et Stykke af Rygraden høiere oppe.»

Dette var Caroline saa uforsigtig at læse for sin Moder. Og den næste Dag sagde Fru Hjelm til Fætter Hans: «Du havde desværre altformeget Ret i din Dom om Louise Falck-Olsen. Udlandet har allerede i Bund og Grund fordærvet hende.»

Fætter Hans sukkede. —

Anders den Almægtige var vitterlig bleven svag paa Forstanden. Et Par Dage gik han omkring i Departementet og gjorde stor Skandale ved at fortælle alskens Ting, som ikke maatte fortælles.

Statsraad Bennechen blev da nødt til at gribe kraftigt ind, og ved Redaktør Mortensens Mellemkomst lykkedes det at faa den gamle, tro Tjener anbragt hos en vis Madam Gluncke, som holdt Syskole for unge Piger.

Her trivedes han overmaade godt. Thi det viste sig, at han især i de senere Aar havde gjort flittige — overraskende flittige Sparebankindskud; og da han en Tid

havde færdedes blandt de muntre Piger i Malla Bimbams Syskole, syntes han ganske at have glemt Departementet og alt, hvad dertil hørte.

Derimod blev han en meget ivrig Kirkegjænger — altid paa Kvindesiden. Og mange unge Damer gjorde sig en religiøs Glæde af at holde Salmebogen hen til den ærværdige Olding; — det var næsten opbyggeligt at se det blide Ansigt og de snehvide Lokker udover Frakkekraven. —

Men imidlertid spilledes der Fjærbold i Pressen med sandt Raseri; især var Oppositionen flittig.

Først undrede man sig over, hvad man vel skulde med Amtmand Hiorth i Statsraadet, — en Mand, som Ingen kjendte. Saa hentydedes der til en formidabel Skandale i Statsraad Bennechens Departement: Dokumenter skulde være forsvundne, hemmelige Gjemmer opdagede, — en Række Afsløringer af den betænkeligste Art.

De mundtlige Rygter vare endnu værre; de steg helt ned til et berygtet Fruentimmer ved Navn Madame Gluncke, der nævntes i nøie Forbindelse med Statsraad Bennechen. Desuden vidste jo hele Byen, at to af Statsraadens Børn var reist til Amerika over Hals og Hoved efter en skrækkelig Familiescene.

Men især havde Rygterne travelt med Anders Mo's — det almægtige Departementsbuds «Forsvinden».

Statsraad Bennechen bar sit Hoved endnu lidt høiere end sædvanligt under alt dette, og han havde det samme værdige Smil som altid, naar man hilste ham paa Gaden.

Alligevel øgede Uroen i Departementet. Hver Morgen kastede man sig over «Folkets sande Ven»; men den forholdt sig rolig; — ingen vældig Leder, der kunde stoppe Munden paa Skraalerne og berolige Gemytterne.

«Nu maa Mortensen til!» — raabte Kopist Ørseth en Morgen og slog i Bordet.

«Ja gu'! — maa han saa! gjentog Kammerjunker Hiorth, som nu var ovenpaa.

Og det hele Departement var enigt: nu maatte Mortensen til! Derfor var Stemningen i høieste Grad spændt

og ophidset, da Redaktøren traadte ind og slængte det fugtige Blad paa Bordet.

Hiorth greb Avisen og læste: «Rygtesmede og Rænkesmede.»

Endelig! — der blev en aandeløs Stilhed, mens han læste.

Først fremholdtes, i hvilken Grad Oppositionen maatte være blottet for Vaaben, naar den kunde nedlade sig til at gjøre politisk Kapital af Rygter og Kjærringsladder. Dernæst fremstilledes den forhaandenværende politiske Situation som tilfredsstillende for enhver velsindet og oplyst Borger.

«At imidlertid —» læste Hiorth videre, men Redaktøren snappede Bladet: «Lad mig læse! — At imidlertid en saa dagligdags Begivenhed som Afskedigelsen af et gammelt Departementsbud kan foranledige saadan Skandaleskrivning, er i og for sig et Tidens Tegn, som det er værdt at agte paa.

Thi bag ved dette — bag den hyklede Interesse for Statsstyrelsens mindste Detail ligger der noget helt andet, noget som hver Dag øger blandt os, noget som alvorligt maa bekjæmpes fra Roden af, om det ikke skal bære ødelæggende Frugt for vort Statsliv.

Det er de lave Karakterers — de Halvdannedes indgroede Had til al Overlegenhed, al Autoritet, som nu vender sig mod den af Gud indsatte Øvrighed, og — idet den rækker Haanden til den frækkeste Vantro, trænger ind i Familielivets helligste Lønkamre, spotter det Høieste og truer med at føre vort Samfund mod Opløsning og det vildeste Anarchi.

Der er sikkerligt mange blandt os, som slaar sig tilro i den Tanke, at den norske Embedsstand vel kan taale en hel Del — og det medrette! Men alligevel er det vor Pligt at sætte Fingeren paa dette ømme Sted; thi her udvikler sig en Fare for det hele Samfund. Der maa sættes en Grænse for denne omsiggribende Frækhed, der i Skrift og Tale kaster sig over alt, hvad der ifølge Guds og menneskelig Anordning er og bør være hævet over den skraalende Mængdes Dom.

Og sker dette ikke ret kraftigt ved en Fællesanstræn-

gelse af alle brave Borgere, saa skulle vi snart have det forargelige Syn af et opviglet Folk, der i aabenbar Trods spotter Lovene med Lovens Haandhævere.

Lad os derfor være aarvaagne og agte nøie paa Tidens Tegn.

Ikke at vi nære nogen Frygt; — lovet være Gud! saavel i vor ophøiede Monarch som i Unionen med vort Broderfolk — og isandhed ikke mindst i den stærke Ring af intelligente, begavede Statsmænd og Embedsmænd, der saa længe har holdt vort Samfund oppe, og som vel skal vide at forblive sin Fortid tro, — i alt dette have vi altfor stærke Garantier til, at vi skulde nære nogen Frygt. Men—vi gjentager det—lad os være aarvaagne og agte paa Tidens Tegn. Der lurer onde, lysskye Magter i vort Samfund; lad Dagens fulde Lys falde paa dem, og de ville — lig onde Aander flygte tilbage til det Mørke, der har fostret dem.»

Der blev almindelig Jubel blandt de forsamlede Departementsmænd.

Ørseth gned sig i Hænderne: «Se det var ret! — saa skal de have det! Hørte De det? — Hansen Far, det var noget for Dem.»

Gamle Hansen duppede over sin Papirhoug. Men alle de andre følte sig befriede for en tung Byrde. Skandalen var jo skrumpet ind til en Bagatel, og Pakket havde faaet et ordentligt Rap.

Men Mortensen saa sig om i Kredsen og sagde: «Ja — ser I nu — Børnlille! hvad var I vel uden mig? Er der nogen større Velsignelse for et Land end en oplyst, sanddru og rettænkende Presse?»

Mortensen havde talt med sit sædvanlige tvetydige Smil; man var aldrig ganske sikker, om han var høitidelig eller sarkastisk.

Men denne Gang var der Ingen, som lo. Thi de følte virkelig alle i dette Øieblik, at Mortensen havde Ret.

ELSE

EN JULEFORTÆLLING

(1881)

J. P. JACOBSEN

FRA

ALEXANDER L. KIELLAND

I.

Madam Späckbom eiede et Hus, som kaldtes Noahs Ark. Nede i de lune, hyggelige Værelser paa Solsiden boede hun selv; ovenpaa boede Frøken Falbe med sin Broder; og oppe paa Loftet — der var bare to Etager — levede paa Skraakammere, under Trapper og bag Skorstenspiber en Del urene Dyr, der gik under den fælles Benævnelse: Banden.

Madam Späckbom var ikke blot en klog Kone; hun var bogstavelig talt «Klog Kone»; thi hun var Doktor — eller Kvaksalverske, som den rigtige Doktor kaldte hende.

Men det anfægtede ikke Madamen stort; hun havde sin gode, sikre Praxis, og hendes Kunst bragte hende baade Penge og videnskabelige Triumfer.

Den Del af Befolkningen, som søgte Madam Späckbom, var vistnok ikke den fineste, men uden Sammenligning den talrigste. Det kunde hænde, at hun havde fem sex Patienter liggende under Behandling — i smaa Kot og Aflukker, hvoraf der var en utrolig Mængde i det gamle Hus; og især om Aftenen efter Arbeidstid var hun fuldt optaget med at gjøre Sygebesøg eller modtage Patienter af enhver Art.

Naar der da blandt disse kom en, som havde været under Behandling af den rigtige Doktor — Distriktslæge Bentzen —, da glimtede det i Madam Späckboms smaa brune Øine, og hun rystede de tre graa Hængekrøller, der hang paa Kam over hvert Øre, idet hun sagde: «Naar De kommer fra slig lærd Herre, kan De da vist ikke hjælpes af en gammel tandløs Kjærring.»

Saa maatte der underhandles længe, før hun forbarmede sig over Patienten, men tog hun ham først under Behandling, saa viste hun en ganske speciel Omhu for disse, som den rigtige Doktor «havde opgivet».

Og blandt Byens Folk — selv oppe blandt de fine — gik der utallige Historier om Madamens vidunderlige Kure; og man behøvede bare at nævne hendes Navn for Doktor Bentzen, saa fôr den gamle Herre op, bandte og skjældte — ildrød i Hovedet, trev sin Hat og løb.

Sagen var den, at naar Doktor Bentzen kom til simple Folk, nedlod han sig aldrig til at give nogen Forklaring, — dertil foragtede han Uvidenheden altfor dybt. Han sagde bare: saa og saa skal du gjøre, og der er Medicinen.

Men naar nu ikke Medicinen hjalp strax, — og det kan hænde den bedste Medicin —, saa blev Folk kjede af dette dyre Apothekervand og den strænge Doktor, som bare vendte sig paa Gulvet, og gav en Ordre og gik.

Og saa kom Mam Späckbom.

Hun satte sig ned og forklarede ordentligt, hvad det var, som feilede Patienten — enten det nu kunde være etslags «Gust», for Exempel Jordgust eller Vandgust eller kanske «Liggust eller en «Blodsdraabe, som havde sat sig fast» eller noget saadant.

Se det var da noget, man kunde forstaa; og naar man saa fik Medicin af Madamen, saa var det Sager, som baade lugtede og sved, saa en kunde skjønne, det var ikke noget Fusk og Skrab.

Og hjalp det end ikke altid, var det noget, alle vidste, at selv Mam Späckbom raader ikke over Liv og Død; men saa var der dog gjort, hvad gjøres kunde, og det var altid bedre end at slaaes ihjel af Doktorens mistænkelige Lærdom, som saa mange var blevet. Og desuden var Madamen meget — meget billigere.

Til Medhjælp i sin Praxis havde hun en ung Pige, som kaldtes Loppen. Madamen havde taget hende til sig, efterat hun havde kureret hende for en slem Øiensygdom.

Loppen havde ingen Forældre. Hun hed Else.

Efternavn tror jeg aldrig, hun havde havt. Thi hun

var nok Datter til en af Byens fineste Herrer, hvis Navn ikke kunde staa i Kirkebogen paa den Maade.

I en Pleiestiftelse for Smaabørn var Loppen voxet op, efterat Moderen — en Tjenestepige — var død. Og her var det ogsaa, hun havde erholdt sit Øgenavn.

Det kom af en mørkebrun Kaabe, hun havde faaet ved en Juleuddeling. Den var oprindelig saa lang og rigelig, at naar Barnet hoppede omkring i den, lignede hun saa meget en Loppe, at en endelig var vittig nok til at give hende Navnet.

Og denne Kaabe var af et saa uslideligt Stof, at den fulgte hende under Opvæxten — først som Kaabe, siden som Jakke, dernæst som Livstykke og tilslut som Hue med rosenrøde Hagebaand.

Hun var endnu i denne Barnehue med rosenrøde Hagebaand, da hun fik Øiensygen. Bentzen som Stiftelsens Læge klussede med hende et halvt Aars Tid, indtil hun laa som et lidet Dyr i en mørk Krog og skreg, naar man vendte hende mod Lyset.

Men saa fik Frøken Falbe hende hemmeligen under Mam Späckboms Behandling, og hvorledes det nu var eller ikke: Barnet kom sig.

Doktor Bentzen triumferede: endelig var det lykkedes ham at vinde Bugt med denne haardnakkede Inflammation!

Men da kunde ikke Mam Späckbom tie længer, og der blev en stor Skandale. Frøken Falbe maatte træde ud af Stiftelsens Direktion, hvor hun forresten allerede forud var inderligt forhadt; Doktor Bentzen var rasende, og selv den lille Else fik lide for sine nye, blanke Øine.

Men saa tog Mam Späckbom Barnet til sig — dels fordi hun var velstaaende og godhjertet, dels fordi Elses klare Øine var hende et Vidnesbyrd som Øienlæge, og endelig brugte hun Barnet til at ærte Doktor Bentzen med.

Aldrig kunde han gaa forbi Arken, — og hans Vei faldt derforbi mange Gange om Dagen —, uden at Mam Späckbom trev Barnet, satte det op i Vinduet og dunkede det i Nakken, forat det skulde nikke til Doktoren.

Og naar hun saa kunde faa ham til at se ind med sit arrige Grin, da rystede Mam Späckbom triumferende sine sex Hængekrøller og gav Loppen et Stykke Sukker. —

Eftersom hun voxede til, blev Else en fin, slank Pige — blond og lidt bleg, men frisk alligevel.

Hun var munter og let, og hun havde et eget Lag til at holde sig selv og alt omkring sig net og iorden. Men da Mam Späckbom vilde begynde at lade hende vaske, skure, sy og «gjøre Nytte», viste Loppen sig komplet umulig; hun «fik ondt» baade her og der, og alle Madamens gode Raad og bitre Urter vare uden Virkning.

Mam Späckbom var — som sagt — ogsaa en klog Kone. Hun kjendte godt denne Sygdom, som kom præcis paa Skuredagene og altid forsvandt som ved Trolleri Søndag Morgen. Men da hun indsaa, at Sygdommen her optraadte i en uhelbredelig Form, indskrænkede hun sig til at ryste sine Hængekrøller og mumle noget om «det forbandede fine Blod».

Men de Syge elskede Loppen, skjønt hun ikke egentlig var nogen trofast eller opofrende Sygepleierske. Men bare hun gik gjennem Stuen eller stak Hovedet ind ad Døren, var det, somom det lettede baade for Smerter og Kjedsomhed; og Mam Späckbom var sig vel bevidst, hvilken Andel i sine Kure hun skyldte Loppens lystige Latter.

Thi det var en Latter anderledes end al anden Latter, som nogensinde var hørt i Noahs Ark. Den kunde løbe opad Trapperne og ned i Kjælderen, gjennem Nøglehullet ind til de Syge og lige ind i Hjertet paa Folk, saa nogle blev ganske varme, andre maatte le med; men alle vilde de give, hvad det skulde være, for at høre Loppen le.

Og hun lo gratis af alt eller ingenting — som det kunde falde sig. Hun havde røde Læber og friske, stærke Tænder; men Øinene lyste over Alt; — de var Mam Späckboms Stolthed; thi den lærde Doktor havde jo «opgivet dem». —

Madam Späckboms Ark var ikke saa omhyggeligt bygget som Noahs. Det var — rent ud sagt — et gammelt Skrammel af et Hus, som stod, fordi det var

bygget sammen med et nyere og stærkere. Men da det — som alle Gamle — ikke kunde finde sig i at tage mod Støtte af Ungdommen, kastede det sig altid mere ud til Siden, for at protestere mod Forbindelsen; og derved kom det til at hænge truende ud over den bratte Bakke, som paa Østsiden førte ned til Havnen og Bryggerne.

Det var et Hjørnehus, hvidmalet mod Gaden og rødt paa Bagsiden. Alverdens Krumninger, skjæve Linier, Skakdøre, Udbygninger og Gevæxter syntes at have sendt Repræsentanter til denne Ark; og som den stod der i al sin Umulighed, var den en ligesaa stor Gaade for den moderne Arkitektur som Noahs.

Men den maatte dog være seig alligevel; thi ellers var vist Banden forlængst faldet ned i Kjælderen — sligt Leven, som der var mangengang. Det var til stor Plage for Falbes især om Natten, naar der var Uro i Banden ovenpaa. Om Dagen var baade Søster og Broder helst ude. Hun havde en Pigeskole i den finere Del af Byen, og han var ialfald ikke i Arken.

De hørte til en gammel Embedsslegt; men der havde været noget iveien med deres Fader. Rygtet sagde, han havde hængt sig eller skudt sig for Underslæb; men det var et Snes Aar siden og paa en ganske anden Kant af Landet, saa ingen vidste rigtig Besked.

Vist er det, at Børnene forblev halvt fremmede i Byen og levede ensomt og tarveligt. Frøkenens Pigeskole var i stor Anseelse, uagtet hun selv slet ikke var nogen yndet Person. Dertil var hun altfor myndig og original.

Frøken Falbe kunde være en femogtredive Aar — Broderen var to-tre Aar yngre —; hun var blond med stor, bunket Næse og alvorlige Øine. Men til enkelte Tider kunde hun smile saa venligt, at Folk, som saa det første Gang, bleve ganske forbausede.

Kristian Falbe lignede sin Søster; men han var en vakker Mand; den store Familienæse klædte ham bedre.

Om denne samme Næse samlede der sig allerede i hans tredivte Aar en rødlig Sky; thi Kristian Falbe drak vel meget.

Hvis han havde levet i en stor By, var han sandsynligvis blevet en ganske moderat Cafégjæst. Men i en liden By, hvor det ikke gaar an at besøge Restaurationer, der lurer man sig ind Bagveien, og der lærer man at drikke.

Hele Byen vidste naturligvis dette om Falbe; medens Søsteren indbildte sig, at hun holdt det skjult for alle. Thi dette var hendes stadige Tanke og evige Stræv fra Morgen til Aften og mangengang fra Aften til Morgen. Hun havde opgivet at forbedre ham, hun var træt af alle hans gode Løfter og mislykkede Forsøg; nu gjaldt det bare at holde ham nogenlunde oppe — og saa at skjule det.

De kjendte Faderens Skjæbne; men hos hende havde Familiestoltheden samlet sig i Energi, hos ham derimod i ørkesløs Misnøie og Bitterhed.

Han var flink og vel begavet; naar han havde sine bedre Perioder, gav han privat Undervisning i Sprog. Men saa kom Drikken over ham igjen, og da forsvandt han for hele Uger, og vendte tilbage til Arken i den ynkeligste Forfatning.

Søsteren fortjente nok til dem begge. Hun lagde Penge i hans Portemonnaie, mens han sov; hun smilte til ham, naar han var kommen fuld hjem om Aftenen; hun lavede Mad — den bedste Mad, hun kunde finde paa for ham. Han aad og drak og takkede aldrig.

Men dette var ogsaa Frøken Falbes eneste Svaghed; hun sagde det selv til sig selv i ensomme Stunder. Ellers var hun grei, modig, myndig og utrættelig virksom.

I Arken stod der mere Skræk af hende end af selve Madam Späckbom, og endog de modigste i Banden gik paa Tærne, naar de passerede Frøken Falbes Trappeafsats.

Det var forresten en vanskelig gammel knirkende Trap, der gav sig god Tid med mange Afsatser; men tilslut blev den steil som en Stige. Det hørte til Loppens Yndlingsfornøielser at rutsche paa Rækværket fra øverst til nederst med et lidet Hop for hver Afsats, — det vil da sige, naar Frøken Falbe var i sin Skole.

Forresten var Frøkenen altid venlig mod Loppen paa sin noget strænge Maade. Om Aftenen, naar Mam Späckbom var optaget af sin Praxis, sad Else oppe i Stuen hos Falbes og læste eller saa i Billeder, medens Frøkenen rettede Stile. Kom saa Kristian hjem, kastede Søsteren et hurtigt Blik paa ham, og eftersom dette faldt ud, blev Else enten sendt ned eller opfordret til at blive.

Kristian kunde da sætte sig til at lege med hende eller spille Dam; og Frøken Falbe saa op fra sine Stile med sit smukke Smil, naar de to lo rigtig godt af hinanden.

Alligevel morede Loppen sig endnu bedre oppe paa Loftet hos Banden. Der var et eget hemmelighedsfuldt Halvmørke udbredt over alle de underlige Kroge og smaa Kot deroppe. Desuden vidste man aldrig, hvem der egentlig boede der; thi Selskabet vexlede bestandigt. Snart var der bare to-tre af de faste Leiere; snart kunde det kry af Mennesker i hver en Krog — helst Mandfolk, som sov, spilte Kort, drak eller stak Hovederne sammen og hviskede.

Hovedpersonen paa Loftet var Puppelene — et stort, stærkt Fruentimmer med mørkt Haar, smaa Øine og en ualmindelig tyk Underlæbe.

Hun leiede alle Rummene heroppe underét af Mam Späckbom, hvilket var meget bekvemt for Madamen. Men ellers var Forholdet mellem de to Damer ikke uden Rivninger. Thi Banden var til stor Forstyrrelse for Huset med Musik og Støi og sligt; desuden satte den Arken i daarligt Ry over hele Byen.

Men hvorledes det nu var eller ikke, Puppelene lod sig ikke fordrive. Mange Gange havde Madamen opsagt hende, og et Par Gange var Puppelene endogsaa gaaet. Men efter kort Tid indtraadte der en Forsoning, og hun vendte tilbage til Arken — «ganz wie den Due mit den Oelblatt», — som gamle Schirrmeister udtrykte sig.

Gamle Schirrmeister var en fordrukken tysk Musikant, som var kommen herop med et omreisende Orkester for mange Aar siden. I Begyndelsen gik det ham

godt. Han spillede en meget smuk Violin og var ellers istand til at spille ialfald respektabelt paa næsten alle mulige Instrumenter.

Han fik derfor Informationer i de bedste Huse. Men lidt efter lidt gik han af Mode; Drikken tog Overhaand; og tilslut slog han sine Pjalter sammen med sin oprindelige Tjenestepige Lene, som han pleiede at kalde «meine Puppe». Deraf erholdt hun i Folkemunde Kjælenavnet Puppelene.

Nu var den gamle Kunstner reduceret til at leve af Nodeskrivning og Puppelenes Naade. Indunder Skraataget stod hans gamle Klaver, der tjente til Bord for Nodeskrivningen, for Spisning og Drik, og allerinderst ved Væggen stod Violinkassen gjemt, støvet og glemt.

Naar Else var alene med gamle Schirrmeister, kunde hun faa ham til at spille; men det var ikke ofte. Thi den gamle Musikant var kommen saa vidt, at det gjorde ham ondt at høre Musik. Derfor maatte han helst være lidt fuld; men da kunde han spille, saa det sukkede og græd i det gamle Klaver, og Loppen sad aandeløs paa Sengekanten og græd med.

Saalænge han da havde noget at drikke, blev han ved at spille, medens han dels sang, dels fortalte hende, hvad det var, han spillede; og saaledes kom han til at skildre sin Ungdom fuld af Haab og Musik og Lystighed; hvorledes han havde spillet «Commers mit den Göttinger Studenten», og hvorledes den store Spohr engang havde lagt sin Haand paa hans Hoved og sagt: «Er wird es weit bringen!»

Og gamle Schirrmeister kastede sin lysegule Paryk, forat hun skulde se selve det Hoved, paa hvilket den store Mesters Haand havde hvilet.

«Ja — ja er hat es auch weit gebracht — der alte Schweinigel!» — sagde han derpaa for sig selv og saa sig om i sit Tagkammer, tog sig en Slurk og spillede videre.

Og Loppen hørte og saa alverdens underlige Ting. Og straalende Billeder bredte sig for hende: pyntede Damer og Herrer, Lys, Musik, Roser, Vogne og skinnende Heste,

Bruden i hvid Atlask — og Roser igjen, som hun kjendte dufte.

En Sommeraften — Tagvinduet stod aabent, og Lyset fra Solen, som gik ned, faldt rødligt over den lille Musikant, som sad og spillede for Else med Flasken ved Siden.

Hans Øine vare fugtige af Drik og Rørelse, medens han blødt og paa den gammeldagse forsigtige Maade foredrog en Adagio fra Mozarts Sonater. Dette var en speciel Opmærksomhed mod Loppen; thi ellers var han ikke at formaa til at spille de gamle Klassikere, hvad man saa bød ham.

Men han havde mærket, at Else kunde følge ham. Og naar han saa, hvorledes han kunde bøie hende efter Musiken, saa at de klare Øine snart stod fulde af Taarer, snart aabnede sig som foran en Aabenbaring, da sukkede det gamle Vrag: «sie wird es auch weit bringen.»

Ude paa Loftet lød der et underligt Bulder, og nogen tog i Døren.

«Tra-tra-tra! — der Trommel ist da!» — raabte Schirrmeister og slog om i en lystig Marsch.

Døren gik op, og ind kom en Tromme paa Maven af en lang, tør Fyr i blaa Uniformskjole med lange Skjøder. Dernæst fulgte en stor tyk Mand med en Fløite under Armen.

Man behøvede bare at se hans Underlæbe, saa forstod man strax, at han var Broder til Puppelene. Men enten det nu var Fløiten sin Skyld eller det laa i Temperamentet — hans Læbe var meget tykkere og hang dobbelt saa langt ned.

Denne Person havde i sin Tid været Økonom ved Byens Strafarbeidsanstalt, men var bleven afskediget; og nu levede han i sin Søsters Pension — som han sagde. I Banden gik han under Navnet Ølkonomen, og saavidt man kunde skjønne bestilte han ikke Guds skabende Gran andet end drikke, spille Fløite og gaa Ærinder for sin Søster.

Der var imidlertid noget mystisk ved disse Ærinder, som altid foretoges i Mørkningen. Ølkonomens lange,

dobbeltknappede Frak var besynderligt udstoppet, naar han gik ud; men naar han — forholdsvis slank — vendte tilbage, kastede Søsteren sig over ham som en Høg, før nogen anden fik fat paa ham; thi det var en almindelig Mening i Banden, at efter saadanne Expeditioner bragte han Penge tilbage.

Loppen kjendte godt baade Ølkonomen og Jørgen Tambur; hun reiste sig strax og ryddede Plads for dem, saa godt det lod sig gjøre.

Jørgen Tambur medbragte til Koncerten to Flasker Øl og en Pæl Brændevin. Ølkonomen blinkede hemmelighedsfuldt og sagde, «han havde sendt Bud,» — noget han altid sagde. Intet Menneske vidste, hvad det var for et Bud, eiheller hvor det var sendt hen; men alle vidste bestemt, at det aldrig vilde vende tilbage.

Gamle Schirrmeister kastede imidlertid et ringeagtende Blik paa Drikkevarerne og erklærede, at han ikke vilde spille idag.

«Ordre fra Puppelene,» sagde Jørgen Tambur med militær Korthed, og idetsamme stak hun selv Hovedet ind ad Døren og sagde i en usædvanligt blid Tone: «Nu? spiller I ikke? kanske det skulde være lidt drikkendes?»

«Ei — ei! — skinner den kjære Sol idag?» — raabte Schirrmeister, og Ølkonomen nikkede og pudsede Klapperne paa sit Instrument med et rødrudet Lommetørklæde, medens Jørgen Tambur betænksomt stak Brændevinet i Brystlommen og de to Ølflasker dybt ned i sine lange Kjoleskjøder; naar Puppelene vilde traktere, kunde han spare sit til en anden Gang.

Koncerten begyndte med en Rondo grazioso af Fürstenau. Ølkonomen havde virkelig kunnet spille Fürstenau i sin Ungdom. Men med Aarene havde der lagt sig ligesom et Slør af Spyt over hans Spil, og Fingrene vare saa tykke og stive, at han holdt dem ret ud, naar han spillede.

Jørgen Tambur udførte sit Parti med Smag og Diskretion, idet han ved dæmpede Hvirvler dækkede over, naar Ølkonomens Triller og Løb blev til bare Spyt og Vind. Men gamle Schirrmeister akkompagnerede efter sit eget Hoved.

Han maatte være temmelig langt kommen, for at deltage i disse Trioer; og undertiden spillede han i sin Harme og Skam et saa vildt Akkompagnement, at salig Fürstenau vist neppe havde gjenkjendt sin fredsommelige Rondo grazioso.

Da de vare komne vel igang, glyttede Puppelene paa Døren, og et Øieblik efter kom et Par unge Mennesker ind; de saa ud som Haandværkssvende eller saa omtrent. Den ene var enøiet, og Loppen vidste, han var Blikkenslager; den anden derimod var en ny ung Fyr, som strax gav sig ifærd med at gjøre Kur til hende. Else vilde heller sidde i Fred og høre paa Musiken, som hun fandt deilig; men ellers var hun saa vant til at Mandfolkene heroppe kneb i hende og vare elskværdige, saa hun lod sig ikke videre genere.

Puppelene kom nu ogsaa selv ind og laasede Døren efter sig; — og samtidig med hende — næsten somom han kom ud af hendes Skjørter — viste der sig en Person til, saa der blev trangt nok i det lille Rum.

Det var en liden bleg Mand; Loppen havde nylig seet ham en Gang før heroppe, og hun havde faaet Indtrykket af, at det var en vigtig Person.

Idet han nu satte sig paa en Krak tæt indtil Værtinden, løb hans smaa vandblaa Øine rundt i alle Kroge, henover alle Personerne, opigjennem Tagvinduet og sluttede henne ved Døren, hvor Slaaen var slaaet for og Nøglen omdreiet.

Hans Ansigt var magert og blegt, somom han havde levet længe i Mørke; Haaret var lyserødt, næsten hvidt, og tætklippet med store Viger i Tindingerne. Hans Hænder vare lysere end de andres; men de kom sjeldent frem; for han brugte at sidde paa dem.

Loppen maatte hvert Øieblik se hen paa ham: han havde saadan et underligt Ansigt; men det allerunderligste var, at han havde et nyt, hvergang hun saa hen paa ham. Og da han mærkede hendes Forbauselse, gav han sig til at gjøre Grimacer, og tilslut satte han et saa fælt Ansigt op, at Loppen gav et lidet Skrig og vilde reise sig.

Men da lo han stille, uden Lyd, og viste sine gule

Tænder. Derpaa blev der en Hvisken mellem ham og Puppelene; forskjellige Ting, som Loppen ikke kunde se, gik fra Haand til Haand under Bordet; Blikkenslageren og det andet unge Menneske blev ogsaa trukne ind i den hemmelige Samtale. Men hvergang Musiken gjorde en Stans, raabte Puppelene opmuntrende til dem, og Kunstnerne vederkvægede sig i en Fart og spillede videre.

Men midt i en fortrinlig Allegro spirituoso, hvor Ølkonomens Fløite sutlede afsted i Triller og Løb, saa det var en Fornøielse, blev der banket paa Døren.

Manden med de mange Ansigter forsvandt i et Secund under Puppelenes Stol; og Else saa med Forbauselse, at hendes Kavaler og Blikkenslageren med en Gang havde givet sig til at spille Kort — med Kort, som maatte være faldne ned fra Taget, — ja de kjæglede endog meget heftigt om en Kløverknægt.

«Aber Jergen! — hvorledes du dog tromler!» raabte Schirrmeister forarget; thi eftersom han drak, blev Jørgen Tambur mere ivrig; han mindedes den stolte Tid, da han trommede for Borgerkorpset, eller slog Allarm i Gaderne, naar der var Brand.

«Hys!» kommanderede Puppelene, da det bankede igjen. Trioen forstummede —; «hvem banker?» spurgte Værtinden i en trodsig Tone.

En Stemme svarede udenfor.

«Luk op» — sagde Puppelene beroliget, «det er bare Frøken Falbe.»

Blikkenslageren slog Slaaen fra, dreiede Nøglen om og aabnede.

Frøken Falbe blev staaende paa Dørtærskelen og vexlede et Blik med Puppelene, som just ikke var meget venligt; derpaa sagde hun roligt og uden at ænse de andre: «Kom Else! du skal ikke være her!»

Else reiste sig skamfuld og fulgte med; der var ingen i Banden, som vovede at mukke. Da de kom til Frøken Falbes Dør, tog hun Loppen om Livet og sagde: «Kjære Else! lov mig, at du aldrig mere vil gaa derop. Nu er du jo en voxen Pige; du maa dog forstaa, at det

ikke passer sig for dig at være blandt de stygge Mennesker.»

Else blev rød som Blod og lovede med Taarer, at hun aldrig mere skulde gaa op til Banden. Og da hun var alene nede i sit eget lille Kammer, gjentog hun sit Løfte, medens hun klædte sig af.

Frøken Falbe havde Ret; det var vist nogle stygge Mennesker — de oppe paa Loftet. Det var bedre at passe Mam Späckboms Patienter eller sidde om Aftenen hos Frøken Falbe og læse.

Men før hun gik iseng, maatte hun se til sine Roser i Vinduet. Thi Loppen elskede Roserne.

Hun passede alle Mam Späckboms Blomster, og Madamen havde Blomster i alle sine Vinduer; men Roserne pleiede Else dog bedst, og naar de skulde blomstre, fik hun Lov til at have dem i sit eget Kammer, for der kom Morgensol.

Der var tre-fire halvt udsprungne, og hun indaandede den fine, unge Duft, mens hun bøiede sig over dem. Og med denne Duft fra hendes Roser kom der Billeder af alverdens underlige Ting: pyntede Damer og Herrer, Lys, Musik, Vogne og skinnende Heste, og Musik igjen, som hun hørte klinge langt borte.

Og da hun krøb iseng, tænkte hun ikke paa Mam Späckboms Patienter eller paa Frøken Falbes stille Stue, men hun sovnede i Roser og Musik og Drømme af hvid Atlask med Svanedun om Skuldrene. Hun var sytten Aar gammel. —

Livet i Arken gik sin brogede Gang med en vis Regelmæssighed. Mam Späckbom førte sin stille Krig med Doktor Bentzen; Frøken Falbe arbeidede med sin Skole og med Broderen; Banden drev sit hemmelighedsfulde Liv ovenpaa.

En lang Stund holdt Loppen sig fra at gaa paa Loftet, indtil hun en Dag hørte gamle Schirrmeister spille. Hun fik saadan Lyst til at se, om han var alene, — det kunde der ikke være noget ondt i.

Han var ikke alene; men da hun først var kommen, blev hun deroppe alligevel. Og lidt efter lidt blev alt

som før; kun at hun nu gjorde Alt, for at holde sine Besøg hemmelige for Frøken Falbe.

Saaledes var Mam Späckboms Ark, og i alt dette voxte Loppen op. —

II.

«Ja — men vi maa betænke — mine Damer og Herrer! at det her ikke blot gjælder at komme den betrængte Menneskehed tilhjælp i sin Almindelighed; men at vi have sat os til Opgave at virke indenfor et bestemt Omraade. Paa samme Tid som jeg derfor af fuldt Hjerte kan slutte mig til de af Hr. Konsul With fremholdte Synspunkter, maa jeg dog fastholde, at vi ikke bør gaa ud over vor egen Begrænsning. Det er nok muligt, at Nøden — og hvad her særligt vedkommer os: den sædelige Fordærvelse blandt de unge Piger—, at den kan være ligesaa stor — ja kanske meget større i St. Pauli Menighed end her i St. Petri, Men jeg tror dog, at skal vort Arbeide ret bære synlige Frugter til Velsignelse, saa bør vi holde os inden den af Gud selv anviste Begrænsning, og det er — mener jeg — vor egen Menighed.»

«Aa — hvor det er sandt, hvad Kapellanen siger der,» sagde Fru Bentzen glad; «det er ganske som førend jeg fik mine visse Fattige. Alt hvad jeg gav, hvad vi øste ud, det forsvandt sporløst, og der blev bare fler og fler, som kom og tiggede. Men nu lader jeg bare Pigen svare: «vi har vore visse.» Saa ved man, at ingen uværdig faar, og saa kan man da se usynlige Frugter — nei — velsignede Frugter —; hvorledes var det nu Kapellanen sagde, det var baade saa sandt og saa smukt.»

«Synlige Frugter til Velsignelse —» sagde Kapellanen beskedent rødmende.

«Ja — saa var det —» sagde Fruen og gjentog Ordene halvhøit, for at huske dem.

«Jeg for min Del tror nu ikke engang, at det er R e t at give og hjælpe iflæng —,» sagde den nye Politime-

sters unge Frue og sænkede beskedent sine smukke Øine.

Kapellanen bukkede anerkjendende for Fruen og gjorde opmærksom paa, at det ogsaa hedder i Skriften, at det ikke er Ret at tage Brødet fra Børnene og kaste det for de smaa Hunde. Dertil knyttede han nogle Bemærkninger, hvori han atter fremholdt, at den Forening for faldne Kvinder, man her var samlet for at stifte, strængt burde holde sin Virksomhed inden St. Petri Menigheds Grænser.

Grosserer With havde igrunden ikke det mindste at indvende herimod. Han havde talt nogle almindelige Ord i hyt og Veir, for at sige noget. Nu maatte han da forklare, at det blot havde været hans Mening — saaledes i store Drag — hm! at give en Antydning af, hvad der efter hans — hm! — Formening burde gjøres ligeoverfor dette hm! — dette Samfundsonde.

Kapellanen komplimenterede ham for de værdifulde Bidrag, Konsulen havde ydet til Sagens Belysning, hvorefter Diskussionen om dette Punkt betragtedes som afsluttet, og det af Kapellanen foreslaaede Navn blev vedtaget: Foreningen for faldne Kvinder af St. Petri Menighed.

Konsul With glattede sine sorte Knebelsbarter og lurede sig til at se paa Uhret. Det var hans Kone, som havde tvunget ham til at deltage i denne Forsamling, hvori der foruden ham ikke fandtes andre Herrer end Kapellanen. Forøvrigt var det et Udvalg af Byens allerfineste Damer, der var traadt sammen i denne Anledning ifølge Indbydelse fra Kapellanen. Konsul With var taget med, fordi man ønskede et af Byens rigeste og bedste Navne blandt Stifterne.

Ondskabsfulde Mennesker vilde kanske finde, at Konsulen tog sig lidt underligt ud netop i en Forening af den Art; thi han havde i Virkeligheden ikke det bedste Rygte.

Nogle fandt en Undskyldning for ham i den Omstændighed, at Konsul With næsten havde gjort, hvad Kierkegaard vil, at Luther skulde have gjort — nemlig:

giftet sig med et Strygebræt. Thi Fru With var visselig noget af det fladeste, man kunde se for sine Øine.

Andre fandt, at hun fortjente det ikke bedre, naar hun kunde være saa taabelig at indbilde sig, at den smukke Otto With havde taget hende for andet end for gamle Skipper Randulfs Penge.

Men Konsulen selv var saa smidig og glat, saa elskværdig og beleven, at Rygterne gled af ham. De, som kjendte ham nøie, lo af ham: han var nu engang uforbederlig; men de fleste mente, han var ikke saa slem som der sagdes.

Imidlertid fortsattes Forhandlingerne; de forberedende Arbeider aftaltes og fordeltes mellem de Tilstedeværende. Dette var imidlertid ikke uden Vanskelighed, og Kapellanen maatte være yderst varsom, forat manøvrere mellem alle disse Damer uden at støde nogen.

Især kunde han mærke, at der var flere af Damerne, der eftertragtede Posten som Foreningens Sekretær, og dette var for en Del Kapellanens egen Skyld. Thi han havde halvt spøgende udmalet det interessante og ansvarsfulde ved saaledes at føre en stor, tyk Protokol med Rubriker af rødt og blaat Blæk.

Denne tykke Protokol syntes specielt Fru Politimesterinden at have forelsket sig i; og hvergang Sekretærposten kom paa Tale, lod hun sine smukke Øine hvile paa Kapellanen med en blufærdig Bønfaldelse.

Men der var andre, som kunde være mere værdige til denne Udmærkelse. Først var det nu Fru With, i hvis elegante Selskabsværelse Forsamlingen fandt Sted, og fra hvem man ventede det største Bidrag. Men Kapellanen havde listeligen tænkt at affinde sig med hende ved at gjøre hendes Mand — Konsulen til Foreningens Formand.

Saa var der den rige Fru Fanny Garman fra Sandsgaard. Hun saa rigtignok ud, somom hun bare kjedede sig og ikke brød sig om nogenting; men det kunde dog hænde, hun vilde tage en Forbigaaelse ilde op; man kan aldrig vide det.

Og saa var det ogsaa et stort Spørgsmaal, om han ikke rettest burde tilbyde sin Sognepræsts Frue denne

Sekretærpost. Pastor Martens havde paa sin Kones Vegne modtaget Indbydelsen til at deltage i Foreningen. Men han havde rigtignok tilføiet, «at skjønt hans Lena med Liv og Sjæl interesserede sig for Sagen, var hun desværre saa svagelig, at hun helst som en stille Kvinde holdt sig indenfor Hjemmets lune Hegn.» Hun var hellerikke tilstede i Mødet.

Kapellanen begyndte at blive urolig; han var forholdsvis ny i Menigheden; og Stiftelsen af denne Forening for faldne Kvinder i St. Petri Menighed skulde egentlig være hans store Entré. Nu følte han allerede Vanskelighederne; denne Sekretærpost — hvad skulde han dog gjøre med den? Men som han sad og vred sig i alle disse Betænkeligheder, blev der banket paa Døren, og Frøken Falbe traadte ind.

Efter en flygtig Hilsen til Fru With begyndte hun kort og fyndigt — henvendt til det samlede Selskab: «Jeg har hørt, at her dannes en Forening for at redde unge Piger; og da jeg tænkte, at her kunde blive Rift om Pladserne, vilde jeg skynde mig at anbefale en ung Pige, som i høi Grad trænger til at reddes ud af sine Omgivelser. De kjender hende vist ogsaa — Fru Bentzen — det er den lille Else hos Madam Späckbom.»

Fru Bentzen rystede sig og børstede en Traad af sin Kjole; — jovist kjendte hun hende; Alverden kjendte jo den lille fordrevne Tingest; men hun maatte jo rigtignok tilstaa at —

Ogsaa flere af de andre Damer mumlede og hviskede til hinanden; men Konsul With var saa uforsigtig at raabe: «A — De mener Loppen — Frøken Falbe! — en nydelig —hm! hm!» Det hjalp ikke, at han hostede; Strygebrættet sendte ham et Blik, og Fru Garman lo aabenbart bag sin store Vifte. Men Frøken Falbe fortsatte sin Anbefaling, idet hun skildrede alle Fristelserne ved Livet i Arken.

«At Frøken Falbe kan holde ud at bo i et saadant Hus —» sagde Strygebrættet ud i Luften.

Frøkenen tvang sig til at tie. Men da ingen syntes at ville svare noget, sagde den lille Politimesterfrue: «Undskyld! — jeg er jo endnu saa fremmed; men bor

den omtalte unge Pige indenfor St. Petri Menigheds Grænser?»

Dette skarpsindige Spørgsmaal gjorde et saa godt Indtryk paa Kapellanen, at han bestemte, at hun skulde have Sekretærposten. Imidlertid blev det snart bragt paa det rene, at Arken virkelig laa indenfor St. Petri Menigheds Grænser, og der opstod atter en liden pinlig Pause. Thi allesammen vilde gjerne være mod Frøken Falbe, men ingen vidste, hvilke Indvendinger de skulde finde paa.

Da sagde Kapellanen: «Undskyld Frøken Falbe! — men da De kjender denne Forenings Formaal, ved De ogsaa, hvilke Mennesker i Samfundet vi gaar ud paa at redde. Tillad mig derfor et Spørgsmaal: Er den af Dem anbefalede Pige en falden Kvinde?»

«Det ved jeg ikke —,» svarede Frøken Falbe hurtigt og blev rød; men strax efter tilføiede hun roligt: «hun er ikke mere end sytten Aar, og netop derfor haabede jeg, at hun kunde reddes. Thi efter de Omgivelser, hvori hun voxer op, synes det mig næsten en Nødvendighed, at hun maa falde og synke — som vi saa ofte ser Piger i hendes Stilling gjøre.»

«Ja — Frøken! — dertil maa jeg svare, at jeg for det første ikke deler denne moderne Anskuelse af N ø d v e n d i g h e d e n. Jeg for mit Vedkommende tror, — og jeg er — selv om Tidens nye Visdom vil le af mig — jeg er lykkelig ved at tro, at selv der, hvor Menneskenes Øine ser den sikre, den n ø d v e n d i g e Vei til Fordærvelsen, selv der er der Plads for Guds kjærlige Raadslutning. Og hvad nu selve Sagen angaar,» tilføiede Kapellanen og saa sig om i Forsamlingen, «saa maa jeg herved gjentage, hvad jeg allerede tidligere har havt den Ære at udvikle i denne Kreds: — at — ligesom vi have fundet det at være vor Pligt at indskrænke vor Virksomhed til en bestemt Menighed, saaledes maa vi ogsaa fastholde, at vort Redningsarbeide omfatter en vis bestemt Klasse af Mennesker. Dette har vi ogsaa villet udtrykke i det Navn, vi have valgt: Foreningen for faldne Kvinder — altsaa kun for de

Ulykkelige, vi benævne faldne Kvinder — af St. Petri Menighed.»

Denne Tale blev modtaget med dæmpet, men ivrigt Bifald af alle Damerne rundt Bordet; og der hørtes flere: «naturligvis»; — «det er klart»; — «saaledes maa det selvfølgelig være».

Et Øieblik saa det ud, somom Frøken Falbe vilde give et heftigt Svar, — hun var mange Gange saa uberegnelig. Men hun standsede og lod det bero med en tør Undskyldning, «fordi hun var gaaet feil» — som hun udtrykte sig.

Derpaa forlod hun Forsamlingen.

«Saaledes er det altid med Frøken Falbe,» udbrød Fru With, da Døren var lukket, «bestandig følger der noget ubehageligt med hende!»

«Hun er saa forunderlig haard,» sagde Fru Bentzen.

«Jeg frygter for, hun fattes den rette Aand,» sagde Kapellanen mildt alvorligt.

«Saavidt jeg ved,» indskjød Fru Politimesterinden med sin uskyldige Stemme, «er Frøken Falbe ikke Medlem af nogen velgjørende Stiftelse i Byen?»

«Nei! — vi havde hende med fra først af i Pleiestiftelsen for Smaabørn,» svarede Fru Bentzen; «men hun var saa umedgjørlig og herskesyg, og tilslut kom den Historie med Kvaksalversken.»

Denne Historie blev nu fortalt. Den passede desto bedre til Situationen, som den just dreiede sig om den samme Else, som Frøken Falbe havde anbefalet. Fru Politimesterinden erkyndigede sig meget ivrigt om Afstanden mellem Frøken Falbes Alder og den unge Piges, — en Skarpsindighed,som Kapellanen ikke kunde undlade at anerkjende i sit stille Sind.

Men først da Doktor Bentzen kom til, han var Husets Læge, fik man ordentlig Besked om den hele Skandale.

Da han hørte, hvorom Talen var, stak han sin røde Næse iveiret og begyndte i en Strøm af Ord at rakke ned paa Arken fra øverst til nederst. Den var en Skam for den hele By; Puppelene var en Hælerske, der holdt

det Drog af en Musikant, for at narre Politiet. Frøken Falbe og Broderen var omtrent af samme Surdeig; men da han kom til Mam Späckbom og Loppen, snakkede han sig selv op i et saadant Raseri, at hans Kone — som hun pleiede — maatte gaa hen og klappe ham og lempeligt puffe ham ud af Døren.

Efter disse Afbrydelser kunde man ikke faa Forhandlingerne igang igjen. Fru Fanny Garman havde knappet sine Handsker, og man havde allerede længe seet Sandsgaardshestene foran Vinduet. Fru Fanny havde ikke aabnet sin Mund undtagen til at gabe. Af og til gjorde hun en Grimace af Kjedsomhed til Konsul With, som han besvarede, naar han turde.

Kapellanen vilde egentlig have sluttet med en liden Bøn. Men det faldt sig ikke saa. Det brusede og knitrede saa underligt i Damernes Silkekjoler, da de nu begyndte at reise paa sig, saa han kom sig ikke til at begynde.

Denne Forening var desuden lidt forskjellig fra de talrige Missions- og Velgjørenhedsselskaber, hvor det religiøse pleier at være saa stærkt fremtrædende. De fleste af de her tilstedeværende Damer deltog ialmindelighed ikke i saadant; og det havde netop været Kapellanens Hensigt til sin Forening at samle de allerfineste Damer, som ellers blot indskrænkede sig til at yde Pengebidrag.

Hermed var det dog ingenlunde hans Mening at gjøre sin Forening mere aristokratisk og exclusiv end de andre Foreninger i Byen. Men han var af den Anskuelse at Præsterne i vore Dage altfor meget henvende sig til Middelklassen og undlade at paavirke dem, der staa øverst i Samfundet og tro sig i Besiddelse af den høieste Dannelse.

Det var denne Anskuelse, han vilde hævde.

Men Byen forstod ham desværre ikke. Og ligesom der altid mellem de utallige Foreninger for alslags Mission og i den talløse Vrimmel af Bazarkomiteer i ethvert optænkeligt Øiemed allerede herskede Konkurrance og stærk Rivalisering, saaledes enedes alle om at se med skjæve Øine til denne nye Konkurrent, —

denne fine, høifornemme Forening for faldne Kvinder af St. Petri Menighed, — med Konsul With til Formand!

III.

Madam Späckbom havde ogsaa Praxis i Omegnen af Byen; og hun var meget stolt, naar der holdt en Kariol eller vel ogsaa en Gig foran hendes Dør.

Else fik af og til følge med, naar der var Plads; og disse Ture vare igrunden alt, hvad Loppen saa af Landlivet; ellers kom hun aldrig længer end i de trange, krogede Gader i Byen; idethøieste stjal hun sig en Baad og roede en Trip udover Vaagen.

Men en Godveirsdag i Slutten af August skulde hun faa følge Madamen ud paa Landet; der var kommen Bud fra Konsul Withs Teglværk, hvor Formandens Kone var en af Madamens gamle Patienter.

Hele Arken var i Bevægelse ianledning af denne Begivenhed, og alle Nabolagets Børn stod andægtige omkring Giggen, forat se Mam Späckbom stige op. Kristian Falbe stod ovenpaa og nikkede; Banden havde samlet sig i Brystvinduet paa Loftet, hvorfra de kunde se Vognen kjøre bort, og de raabte og vinkede til Loppen. Hun vendte sig straalende lykkelig og lo, saa det klang i den trange Gade.

Solen var ikke rigtig klar endnu. Den skinnede graaviolet gjennem den stille tunge Efteraarstaage, som løftede sig fra Vandene og de vaade Myrer og blandede sig med den mørkebrune Morgenrøg fra alle Skorstenene nede i Byen.

Men da de kom høiere op, var der ingen Taage mere undtagen lavt nede, hvor en Dot hang igjen i Byhaverne eller indunder de store Træer ved Kirken. Og der blev ramt og ganske klart, saa man kunde skimte Striben af det aabne Hav ude i Vest. Men indover Byfjorden med Øerne og de høie blaa Fjelde, henover Marker og gule Agre og opover Bakker og Lyngsletter, som vare violette af Blomster, — der laa den tidlige Høstmorgen saa stille — saa stille og fin.

Loppen lo og snakkede i Førstningen saameget, at

Mam Späckbom bad hende holde Mund. Madamen vilde heller underholde sig med Skydsgutten, som stod bagpaa, om Sundhedstilstanden og Tilstanden overhovedet udover Landet.

Else holdt nu sin Mund — ikke just fordi hun brød sig saameget om, hvad Madamen sagde; men hun mistede efterhaanden Lysten til at snakke.

Hun begyndte at nyde det mere for sig selv — alt det, hun saa omkring sig. Hun raabte ikke længer, hvergang hun saa en Ko; men hun glædede sig over, hvor godt det saa ud at gaa omkring og spise i det friske kjølige Græs.

Der var ganske blikstille, og Vandene, som kom og forsvandt mellem Bakkerne, vare blanke som Speil. Rugen var lysegul; men Havren havde endnu grønne Flekker i Dalene, hvor Jorden var dyb. De tunge korte Ax ludede lavt ned efter den Vind, som havde blæst igaar, og overalt lugtede der saa varmt og modent.

Men da de kom saa langt fra Byen, at Agrene ophørte, og Lyngtuerne bredte sig i store violette Dusker paa begge Sider af Veien, da blev Luften saa beklemmende rig, at Else drog Pusten helt ud flere Gange og tog sig for Brystet; det kjendtes, somom hendes Snørliv var altfor trangt.

Al denne Skjønhed fra Naturen, som hun kjendte saa lidet til, fyldte hende med etslags Smerte, saa at Taarerne kom hende i Øinene. Hun gjennemgik alle sine Smaasynder og syntes, hun var ikke god nok til at skinnes paa af denne velsignede Sol.

Men dernæst følte hun et uendeligt, varmt Velbefindende gjennemstrømme sig fra Top til Taa. Hun blev med en Gang saa glad, saa tryg, saa taknemmelig for alt — mod alle, at hun gjerne kunde have hoppet fra Giggen i Armene paa hvemsomhelst — bare for at takke, fordi hun var saa glad, saa overstrømmende lykkelig. Hun syntes, hun skyldte alverden saa meget.

Thi en Anelse om en stor — stor Lykke greb hende; hun lænede sig tilbage — saa godt det lod sig gjøre i den humpende Gig, og gav sig til at drømme.

Men det var ikke de gamle Drømme om Bruden og Vognene. Det var en ny Drøm — stor, forunderlig, formløs — næsten ængstelig.

Else listede sig til at aabne et Par Knapper i Kjolen, forat komme til Snørlivet; det var virkelig altfor trangt.

Da de naaede frem, var det Loppen, som gjerne kunde have bedt Madamen holde Mund, saa dybt var hun inde i sine Drømme, og saa saart var det at rives ud af dem.

Formandens Hus laa lidt borte fra Teglværkets øvrige Bygninger; og mens Madamen gik ind til Patienten, vilde Else se sig om i de underlige lange Huse med Hylder istedetfor Vægge.

Endnu halvt inde i sin Drøm gik hun og betragtede alt dette nye og forunderlige, og alting gjorde idag et eiendommeligt, uvirkeligt Indtryk paa hende.

Hun ænsede ikke Arbeiderne, som svede og udklinte med Ler færdedes omkring hende; men hun blev længe staaende og betragtede det store Vandhjul, som drev Lermøllerne. Paa Bagsiden af Hjulet, hvor Skovlerne gik opover, sprang der hundrede og tusinde smaa Vanddraaber; de hoppede op i Buer og dalede i smaa klare Stjerner, der lyste mod det store Hjul, som fôr rundt.

Der var friskt og kjøligt indunder Vandhjulet, og den ensformige Lyd af Skovlerne, som plaskede rundt, og de klare Vandperler, som dansede for hendes Øine, lokkede hende ind i nye Drømme, indtil der blev raabt til hende. Hun stod midt iveien for en Kjæmpe, der kom stønnende ind fra Lerbanen med et svært Læs til Tagstensmøllen.

Else gik indover de lange Gange, hvor Murstenene stod opstillede som Salmebøger i Hylderne — høit op over hendes Hoved og langt — langt fremover, lige til Slutningen af Gangen, hvor hun saa nogle ganske smaa Mennesker bevæge sig ude i Solskinnet.

Oppe fra Taget, hvor der var Stykker af Tagstene, kom der hist og her en Solstraale, som trak en lang

lysende Stribe skraat nedigjennem Luften og fæstede en rund Solplet paa Gulvet.

Spurvene, som havde havt sine Reder deroppe, holdt endnu et syndigt Leven med Slagsmaal og Skraal. Fra Gangen tætved kom de faste Slag fra Klapperne, som slog Murstenen glat, før den tørkede; en lystig, ung Fyr sang langt borte en begrædelig Elskovssang, mens han arbeidede; og midt i alt dette gik det store Vandhjul og plaskede taalmodigt og ensformigt og dreiede Møllerne, saa de knirkede.

Else hørte Stemmer og bøiede nysgjerrig ind i en Sidegang; her stod tre unge Gutter og formede Mursten. Hendes Øine fæstede sig strax ved ham, der stod ved Formebordet og klaskede Leret i Formen.

Han kunde være en nitten-tyve Aar; kulsort Haar, som var lidt krøllet ved Ørene; Øienlaagene store og lidt tunge; men idet han nu saa op fra Arbeidet, fæstede han et Par mørke — næsten sorte Øine paa Else.

Hun saa væk og blev rød. Aldrig i sit Liv syntes hun, hun havde seet noget saa vakkert. Han havde lidegran mørkt Dun under Næsen, ellers kunde den Mund gjerne været en Pigemund, saa rød og blød var den. Else syntes med en Gang, det var den Mund, hun havde drømt om i hele Dag.

Hun gik et Stykke bortover Gangen; men vendte om og nærmede sig igjen paa Tærne. Da hørte hun fra Sidegangen, at en sagde: «Jogu maa du kjende hende Svend! — hun blev jo ganske rød, da hun saa dig.»

Svend smaalo; hun kunde netop se hans Mund mellem de opstillede Mursten. Derpaa strøg han sig over Panden med de nøgne Arme, saa han blev endda værre udklint med Ler og sagde: «Det var et Satans vakkert Fruentimmer!»

Det syntes Loppen var mageløst kjækt sagt, og hun følte sig stolt og smigret. Sagte listede hun sig bort, for at nyde sin Triumf i Stilhed.

Alligevel maatte hun snart tilbage igjen; men saa ringede just Middagsklokken. Arbeiderne strømmede ud af Gangerne og ned til Søen, forat vaske sig lidt før

Middagen; og en liden Gutunge kom, forat hente Else. Hun skulde spise med Madamen i Formandens Hus.

Om Eftermiddagen havde Madamen endel Sygebesøg at gjøre paa de nærmeste Gaarde, og Else skulde være med. Men hun viste sig saa tankeløs og ubehændig, at Mam Späckbom blev sint og sagde, det var bedre, hun gik sin Vei.

Loppen lo og løb lige ned til Teglværket igjen. Klokken var henimod fire. Saasnart Svend saa hende, erklærede han, at han vilde slutte for idag. De andre vilde, han skulde holde paa, til det almindelige Tal var naaet; men han slængte Formen og gik, forat pynte sig.

Kammeraterne knurrede; men lod ham raade; de vidste, han kunde være ligesaa stridig en enkelt Gang som godmodig ialmindelighed; og desuden var der Fanteblod i Svend, det vil sige, han var af Taterne, og de er farlige at ærte.

Da han en Stund efter fremstillede sig for Else i ren Krave, blaa Klædesklær og rund Hat, vilde hun lidet kjende ham igjen. Hun var aldeles betagen af hans Deilighed. Alligevel mærkede hun snart, at han var mere klodset og landlig end hun havde troet, og det varede ikke mange Minutter, inden hun følte sig helt overlegen.

Efterat hun havde spurgt ham om forskjellige Ting, tilbød han sig at vise hende omkring paa Værket. Og nu fik han Munden mere paa Gang; ja han lo endogsaa et Par Gange af hende, naar hun var altfor dum.

De gik nu sammen gjennem de lange Gange, medens han forklarede hende alt, hvad de saa; helt oppaa Ovnen førte han hende, hvor hun fik kige ned til de glødende Mursten, som vare under Brænding.

Alt dette morede Loppen, ligesom alt idag var morsomt. Bare at gaa ved Siden af ham og høre ham snakke var en Fornøielse; og at hun ikke forstod Halvdelen af det, han forklarede hende, det passede netop til denne forunderlige Dag med alle de nye Indtryk og nye Drømme.

Men saa kom der Bud igjen efter Else. Mam Späck-

bom var færdig og vilde til Byen. Der var ikke andet for end at lystre. Loppen drog sig henimod Formandens Hus, hvor Madamen alt sad i Giggen.

«Kom nu Else!» — raabte hun utaalmodig. «Klokken gaar til syv, vi maa være hjemme i Dagslyset.»

Loppen tog Mod til sig: «Kan jeg ikke faa Lov til at g a a til Byen; her er saa vakkert Veir.»

Mam Späckbom saa paa Svend og smaalo: «Aahaa — du har nok godt Følge, kan jeg tænke; — jaja saa faar du passe dig selv da — Else; men kom ikke for sent hjem;» — dermed kjørte Madamen afsted.

Hun var en meget liberal Dame — Mam Späckbom, og hun fandt ikke noget ondt i, at de unge Mennesker fulgtes ad i den smukke Aftenstund; desuden syntes hun godt om Svends Ansigt.

De to Unge gik altsaa langs med Søen, medens Madamen tog Byveien fat. Loppen var glad over sit Held; men da hun saa — lidt koket spurgte Svend, om han vilde følge hende indover til Byen, svarede den Klodrian: «Jeg faar vel det.»

Det følte Loppen sig lidt fornærmet over; hun var vant til galantere Kavalerer. Men han gjenvandt hele hendes Gunst ved at klyve over Gjærdet i Klokkerens Have og stjæle en Rose til hende af en Busk, som ikke kunde sees fra Huset.

Det var en ganske simpel lyserød Haverose, som hang igjen efter den egentlige Blomstring. Men den havde alligevel Duften — Rosenduften, som hørte med i hendes Drømme.

Og medens hun gik i denne Duft ved Siden af ham, følte hun atter en overvældende Trang til at takke, til at meddele nogen sin Lykke. Hun vilde kaste sig om hans Hals, kysse ham, gjøre de utroligste Galskaber; men han gik et Stykke fra hende og saa saa kold og alvorlig ud, at hun skammede sig.

Alligevel gik han just og pinte sig selv med det samme. Han vilde saa frygteligt gjerne, at de skulde sætte sig i Lyngen og snakke sammen; men han vaagede ikke at foreslaa det.

Der havde blæst en liden Solgangsvind ved Middags-

tider; men Aftenen var igjen blikstille. Fjorden laa saa glat som Glas med blanke Ringer, hvor en Fugl netop havde dukket, eller med lange bølgende Striber efter en Fiskerbaad, som skulde ud i Sundet og friste Tosken.

Der var ingen Lyd af Fugle; der var ingensomhelst Lyd af nogenting; men en lun, fristende Stilhed, hvori man kunde skjule sig, for at hviske noget til nogen, som ingen maatte høre.

For Else kjendtes det atter, som om hendes Bryst vilde udvide sig. Hun gik bøiet over sin Rose.

Og som de gik saaledes, nærmede de sig lidt efter lidt til hinanden, tilslut gik de saa tæt ind til hinanden som de kunde; de talte ikke længer, men aandede kort; hun snublede og greb ham om Armen; han klemte hendes Haand ind til sig, og saaledes gik de nogle Skridt uden at vide af sig selv.

Men en Vogn kom hurtigt nedover Bakken bag dem. Kusken raabte dem an, og de sprang en til hver Side.

Det var Konsul With, som vendte tilbage fra sit Teglværk. Da han saa Else, lod han Vognen holde, sprang ud og tog hende ved Haanden: «Se god Aften! — lille Jomfru! De skal vist til Byen, kom og kjør med mig.»

Else vilde gjøre Indvendinger; men han løftede hende næsten ind i Vognen. Hun kjendte strax den rige, fornemme Konsul With og generede sig halvt for at gjøre Modstand, halvveis stod det kanske for hende, hvilken stor Ære det var at kjøre i hans Vogn.

Men da de rullede afsted, blev hun helt forskrækket. Hun fik bare se et Glimt af Svend, der stod fortabt ved Veikanten, saa fôr Vognen ned ad en ny Bakke, og han blev borte.

Desuden fik hun nok at gjøre med Konsulen, der lagde sin Arm om Livet paa hende og vilde kysse hende paa Halsen.

Loppen var vant til sligt og til at holde Mandfolkene fra sig. Men det var en helt anden Sag dette. Hun kunde da ikke puffe til Konsul With, som hele Byen hilste paa, og som var saa fin.

Desuden var han saa gammel — syntes hun; og tilslut var hun saa angrebet og underligt opløst af denne lange Dag med de mange nye Ting; det blandedes sammen for hende; hun sansede ikke klart, hvem det var hun sad med i den mørke Vogn; hele Tiden tænkte hun paa Svend og forvirredes, saa at hun kjendte sig saa ængstelig lykkelig og træt.

Konsul With boede om Sommeren i en Villa nede ved Fjorden. Han lod Kusken kjøre ind i Gaarden, men steg ud med Else ved Haveporten. Hun vilde ikke følge ham ind; men han greb hende om Haanden.

«Aa — Rosen min!» — raabte Else; han havde revet alle Bladene af.

«Kom bare, skal du faa saa mange Roser, du vil have,» hviskede han og trak hende med.

Der var ganske mørkt i den smale Gang mellem Buskene, hvor han lod hende gaa foran.

Hun bad om at slippe hjem — halvt ærbødig endnu; men han svarede bare i Spøg.

Helt opved Huset stod nogle sjeldne, gule Roser. Konsulen saa op til Vinduerne, listede sig saa hen og skar dem alle af med sin Pennekniv.

Else fik Hænderne fulde; hun maatte jo takke; de var saa deilige selv i Halvmørket, og de havde en eiendommelig, fin Duft, som hun aldrig havde kjendt; — det var Roser, og dog var det ikke hendes Roser.

Men da han aabnede en liden Dør paa Bagsiden af Huset, fôr det gjennem hende, at dette bar galt afsted. Hun vilde løbe, men han greb hende raskt om Livet, trak hende indenfor og lukkede Døren.

IV.

Foreningen for faldne Kvinder i St. Petri Menighed var saaledes traadt i Virksomhed, og Politimesterinden var ikke lidet stolt af sin Protokol.

Det var en tyk, høitidelig Bog i gulhvidt Pergament med rød Ryg og Foreningens Navn i Guldbogstaver.

Forøvrigt var Foreningens Arbeide endnu forbere-

dende; idet Midlerne ikke endnu strak til at oprette en egen Stiftelse med Bygning og Administration. Desuden gik det lidt traat med Indsamlingen af Bidrag, Stemningen var ikke gunstig; hellerikke syntes det at være saa let at finde de faldne Kvinder af St. Petri Menighed.

Men det blev nu ikke Sekretærens Sag. Fru Politimesterinden holdt Kontor i sin Dagligstue hver Formiddag fra 10—11; Protokollen laa opslaaet paa første Side, hvor der endnu ikke stod andet end Overskriften over Rubrikerne: Navn, Alder, af hvem anbefalet, o. s. v. Ved Siden stod Skrivetøiet med en malet Fjærpen til Dekoration og en ny Staalpen til at skrive med.

Men der kom ingen; og Fruen blev mangengang lidt utaalmodig. Af og til blev der holdt Møder, eller Kapellanen kom op til hende, for at tale om Foreningens Anliggender. Det var saa sin egen Sag at tale med et ungt Mandfolk om disse Ting, og Fru Politimesterindens smukke Øine maatte ofte sænke sig bly ned over Protokollen. Men saa var det ogsaa en opløftende Følelse, at man — som Kapellanen sagde — midt i sin egen Renhed dog havde Øie for Synden omkring sig og gjorde, hvad der stod i menneskelig Magt for at redde de faldne. —

Hjemme i Arken levede man som man kunde, men ikke altid som man burde. Manden med de mange Ansigter havde vist sig flere Gange, og med disse Besøg fulgte der altid en almindelig Velstand og et velvilligt Humør hos den mugne Værtinde.

Triokoncerterne florerede derfor, og det gik ikke blot ud over salig Fürstenau; men ogsaa Onslow og Kalliwoda — ja selv Fader Haydn maatte finde sig i at trilles af Ølkonomen, trommes af Jørgen Tambur og hamres af gamle Schirrmeister, der spillede som en rasende og drak som en tysk Musikant.

Kristian Falbe havde udover Høsten en af sine allerværste Perioder, og dette optog Søsteren saa meget, at hun ikke lagde Mærke til, hvor bleg og forandret Else var bleven.

Mam Späckbom mærkede det derimod godt; men hun

smilte med sit videnskabelige Smil: naar Ungdommen blev forelsket, saa den netop saaledes ud en Stund.

Med det samme hun saa Svend og Else sammen, havde hun sagt til sig selv: det bliver et Par. De passede saa udmærket godt for hinanden, det saa Madamen strax, og hun havde et sikkert Blik i saadanne Ting.

Da derfor Svend en Lørdag Eftermiddag fremstillede sig klodset og forlegen, tog Mam Späckbom yderst venligt mod ham og bad ham sætte sig i Sofaen, mens hun gik, for at hente Else i Kjøkkenet.

Men der var Else ikke; hun var intetsteds, hun var ikke til at finde. Hun viste sig først en god Stund, efterat Svend endelig var gaaet. Madamen skjændte paa hende, men smilede alligevel polisk; thi ogsaa dette Symptom kjendte hun: netop saaledes bar Pigerne sig ad, naar de var alleralvorligst angrebne.

I de første Dage havde Loppen ikke slaaet Øinene op. Hun tog sig meget ivrig af Husstellet og gik aldrig ud. Men om Natten græd hun af Skam og Angst; hver Morgen ventede hun, at alverden skulde vide det.

Men eftersom Dag efter Dag gled over, uden at nogetsomhelst indtraf, og eftersom alt gik som før uden den mindste Hentydning til hende, saa begyndte hun at tænke, at det kanske ikke var saa farligt. Der var en Ængstelighed over hende, som var ny; hellerikke kunde hun le som før; men hendes lette Sind hjalp hende snart ud over det værste, og hun gjenfandt lidt efter lidt sin gode Nattesøvn og sine klare Øine.

Men Svend vilde hun ikke se. Hvergang hun tænkte paa ham, blev hun blussende rød; det var meget værre at tænke paa ham end paa den anden.

Hun havde seet Konsulen gaa forbi Huset flere Gange i Mørkningen; men hun forstod til sin Glæde, at han ikke turde gaa ind. Derimod kom der næsten hver Aften, naar Mam Späckbom var ude, en halvgammel Kone, som var saa smilende og venlig. Hun indbød Else saa flittigt til at besøge hende; hun boede tæt ved nede i Strandgaden. Men paa samme Tid paalagde hun

hende indstændigt ikke at nævne et Ord til Mam Späckbom om hendes Besøg. —

Men en Aften blev der en frygtelig Scene. Mam Späckbom havde faaet Tag paa en fremmed Mandsperson i Mørket ude i Gangen; og da han ikke vilde give sig tilkjende, aabnede Madamen resolut Døren til Dagligstuen, hvor Else sad med Lampen.

Et eneste Blik paa den unge Piges forstyrrede Ansigt, da det viste sig, at det var Konsul With, hun havde faaet Tag paa, var nok for Madamen. Hun kjendte Konsulen saa inderligt vel, at hun strax forstod det hele; og Mam Späckbom nærede ialfald ingen Ærbødighed for ham. Derfor blev han vinglet udigjennem Døren med et dygtigt Puf og ledsaget af en Strøm af Skjældsord og Forbandelser, som den fine Mand stak i Lommen med udsøgt Anstand — glad over at slippe bort.

Men derpaa holdt Madamen et Opgjør med Else, som endte med, at hun jog hende paa Dør den selvsamme Aften.

Thi — som hun sagde — om det havde været en anden, for Exempel han — Gutten fra Teglværket, saa skulde hun ikke sagt et Ord, men heller hjulpet dem til at komme sammen og sætte Bo. Ingen skulde sige paa Mam Späckbom, at hun var stræng mod Ungdommen. Men kaste sig væk til sligt et gammelt Svin som Konsul With! — nei! nei! agtede ikke Else sig bedre end som saa, saa kunde hun ikke blive under Mam Späckboms Tag.

Den ellers godmodige Madam var rasende, naar hun først blev sint. Og dette havde oprørt og krænket hende paa det dybeste. Saadan en bundløs Falskhed af Loppen at narre hende med den Gutten fra Teglværket — hende Mam Späckbom — som havde saa sikkert et Blik i slige Ting! — og saa den Konsul With! Nei — her kunde ikke være Tale om andet end, at Else havde vist den sorteste Utaknemmelighed og var en udspekuleret falsk og forfløien Tingest.

Loppen stod paa den mørke Gade, før hun ret fik samlet sig. Hun havde først grædt, men nu standsede

hun, for at tænke over. Hendes største Skræk var, om nu Madamen vilde tie, eller om alle skulde faa vide det.

Koldt var der, hvor hun stod, det blæste og hun var uden Overtøi. Hun besluttede at gaa op til en Veninde, som tjente i Nærheden, og se Tiden an, kanske kunde Madamen betænke sig.

Loppen laa hos sin Veninde den Nat, og den næste Morgen gik hun nedover mod Mam Späckboms Hus. Men Madamen opdagede hende i Bakken og smældte Døren i for hende.

Da først gik det op for Else, at hun var jaget for Alvor; og hendes Ulykke faldt over hende med en pludselig Vægt, der syntes at maatte knuse hende. Hun listede sig ind i de trangeste Gader langs Stranden og gik hulkende med bøiet Hoved uden at se, hvor hun gik.

Da mødte hun den venlige Kone, som havde besøgt hende flere Gange.

«Stakkels liden Elsemor,» sagde den gode Kone, «hvad har de gjort dig? kom ind til mig, jeg bor tæt ved, der skal du faa det saa godt, og ingen skal faa gjøre dig noget; kom du — Barnet mit.»

Det gjorde Else saa usigeligt godt at høre disse venlige Ord, og hun fulgte gjerne med.

Huset var ganske lidet og laa indeklemt mellem to store Søhuse, som vare Konsul With sine. Konen førte hende ovenpaa ind i en nydelig liden Stue, som vendte ud til Havnen. Indenfor var der et endnu mindre, endnu nydeligere Soveværelse.

«Se her kan du være, saalænge du vil,» sagde Konen og klappede hende, «jeg har ventet saa længe, du skulde komme.»

Else var ikke saa forbauset endda.

I Drømmene, hun pleiede at drømme til Schirrmeisters Musik, gik det saaledes til og endda forunderligere. Og den sidste Tid med alle de stærke Rystelser og Sindsbevægelser havde gjort selve Virkeligheden saa broget for hende, at hun hverken tvivlede eller spurgte, men lod sig glide med Strømmen — glad og beroliget

ved at være frelst af den gruelige Forladthed, hun havde følt en Stund.

Kun da den venlige Kone ganske i forbigaaende nævnte Konsul With, mens hun byttede Strømper paa hende — der laa indtil Strømper færdige i Komoden — først da fôr der et Stik gjennem Else; hun reiste sig fra Sofaen og vilde løbe.

Men Konen holdt paa hende og snakkede derefter saa rørt om den gode Konsul, fortalte saameget smukt og godt om ham; og desuden — hvor skulde hun løbe hen?

Loppen lagde sig paa Sofaen; og da den gode Kone lidt efter bragte Kaffe, Æg og Hvedebrød paa et Bræt med hvid Dug, satte hun sig til at spise og morede sig med at se Baadene ro forbi ude paa Vaagen. —

Udover Høsten og Vinteren boede nu Else her og havde det godt. Hun vænnede sig lidt efter lidt til Konsulen, som var snil og godmodig. Ud gik hun meget sjeldent, og der var nogle af hendes Bekjendte, som hun skammede sig frygteligt for at træffe. Andre derimod standsede og talte med hende, besaa og befølte alt, hvad hun havde paa; og deres Misundelse var hende ligesom en Opreisning. Men for Frøken Falbe var hun saa bange, at hun løb, naar hun saa hende borte i Gaden.

Og alligevel var hun endda ræddere Svend. Hun vidste, at han var kommen til Byen, efterat Arbeidet paa Teglværket var sluttet til Høsten; og en Aften mærkede hun, at han fulgte efter hende udover Strandgaden.

Hun skyndte sig op og laasede sig inde. Lidt efter hørte hun ham pusle ved Laasen og raabte halvhøit paa hende. Men hun holdt sig ganske stille, og saa gik han igjen.

Men et Par Dage efter stod han midt i Stuen hendes, før hun vidste Ord af det. Else løb til Kammerdøren, for at stænge sig inde. Svend stod imidlertid ganske stille og saa sig omkring. Han var forandret. Ansigtet var ikke mere saa smukt og brunt som isommer,

og Loppen kunde godt se paa ham, at han havde sviret og ranglet i det sidste.

«Jeg ved altsammen — Else,» begyndte han, «men det kan være det samme. Jeg har hundrede Kroner igjen fra Arbeidet isommer; vil du være med mig nu strax, saa skal vi gifte os og reise til Morbror min i Arendal, der er jeg lovet Arbeide.»

Else slap Dørlaasen. Nu var hun ikke ræd mere; men skamfuld bøiede hun Hovedet og sagde: «Nei Svend! — det skal du ikke bede mig om, for det kan jeg ikke. Du skal ellers have Tak, fordi du vilde.»

Svend satte sig paa Stolen ved Døren, og da han saa, at Else græd, græd han ogsaa. Saaledes græd de sammen en Stund, hver i sin Krog.

Men pludselig kom Loppen til at tænke paa, at der kunde komme nogen. I en Fart tørrede hun sine Øine og bønfaldt ham om at gaa — saa fort han kunde.

Blød og ydmyg lod han sig jage; men han sagde, han vilde komme igjen.

Og han kom igjen ofte til Tider, hvor de kunde være uforstyrrede. Hvergang hun saa ham, flammede Skammen op igjen, men bestandig lidt svagere, indtil hun kunde sidde lange Stunder og tale med ham. Med en underlig, nervøs Interesse hørte hun, hvorledes Pengene hans minkede. Hun udspurgte ham ivrigt om hans Kammerater, og da hun hørte, at han var kommen sammen med nogle af Banden, skjønte hun, at det gik galt med ham.

Men hun advarede ham ikke, syntes hellerikke, det var saa ondt. Det havde været meget — meget værre, om han var bleven staaende saa vakker og uskyldig, som da hun saa ham første Gang, — nu da hun selv var kommen saa dybt ned.

Den Dag, han havde tyve Kroner igjen af sine Penge, bød han hende dem — halvt flot, halvt ydmygt for et eneste Kys.

Men Else fôr tilbage baade ræd og vred: hun vilde ikke for alt i Verden røre ham eller hans Penge.

Svend tog imod det — flad og sønderknust som en

Hund, der faar Bank. Men da han luskede mod Døren, syntes hun alligevel Synd i ham, og saa kyssede hun ham for ingenting.

Saaledes gik Vinteren. —

Men da Dagene længedes og lysnede udover Februar og Marts, begyndte alskens Rygter, der havde ligget stille under Udrugning i Vintermørket, at røre sine Vinger, og en ny Historie om Konsul With fløi susende fra Hus til Hus.

Konsulen greb til det sædvanlige Middel; han reiste over til London i Forretninger. Og en Dag kom den venlige Kone ind til Else med et ganske nyt Ansigt, hvori der ikke var den mindste Levning af et Smil, og forkyndte kort og godt: at nu var Konsulen reist bort — for et Aar idetmindste, og Else havde ikke mere der i Huset at gjøre, men maatte strax pakke sig og ikke tage noget med.

Loppen var ikke længer den samme, som da hun blev jaget fra Mam Späckbom. Hun reiste sig og skjældte den venlige Kone dygtigt ud, og der opstod et stort Skjænderi, som endte med, at Konen bandte paa, at Loppen skulde være af Huset, før Sol gik ned.

Saa gjerne — saa inderlig gjerne, svarede Else; det havde længe været hendes Tanke; hun var kjed af det hele. Og da Svend idetsamme kom opad Trappen, raabte hun med funklende Øine: «Nu gaar jeg med dig — Svend!»

Men Svend saa mere betuttet end lykkelig ud, og han hviskede modfaldent til hende: «Jeg har ikke en Skilling mer.»

Da lo Loppen, — hun lo, saa det klang i Huset — opad Trapper og nedad Trapper; men Svend blev næsten ræd.

Og straalende, som om det var den lystigste Triumf af Verden, tog hun hans Arm og passerede forbi Konen som stod og lo haansk af dem.

De gik op til Banden; ved Frøken Falbes Dør standsede Else og blev alvorlig, men bare et Øieblik.

V.

Den smukke Fru Politimesterinde holdt ikke længer Kontor fra 10—11. Hun var kjed af det.

Disse forberedende Arbeider drog ud i det uendelige; da Kapellanen havde faaet Foreningen stiftet, syntes det, somom han havde naaet sit Maal, og Foreningens videre Trivsel og Fremgang lod ikke til at ligge ham saa meget paa Hjertet.

I sidste Møde havde han endogsaa — under almindelig Tilslutning foreslaaet, at Sagen foreløbig skulde stilles i Bero til Høsten; thi nu kom Sommeren: alle Stiftelsens Velyndere reiste til Bad eller paa Landet; man fik derfor indskrænke sig til at arbeide i det stille — som Kapellanen udtrykte sig —, og saa mødes igjen — om Gud vilde — til Efteraaret med fornyede Kræfter.

Arbeidet i det stille var ikke noget for Fru Politimesterinden. Hun ønskede tværtimod paa en eller anden Maade at udmærke sig; men der var ingen Anledning, og tilslut lod hun Protokollen ligge lukket paa Skrivebordet; men hun lod den dog ligge der; det var altid en smuk Gjenstand, og alle Fremmede spurgte jo, hvad det var.

En smuk Maimorgen mellem 10 og 11 kom Pigen ind i Soveværelset og meldte, at Frøken Falbe var i Stuen, for at tale med Fru Politimesterinden.

Fruen vilde først undskylde sig; men da hun hørte, at det vedkom Foreningen for faldne Kvinder i St. Petri Menighed, gjorde hun et klædeligt Hastværkstoilette og kom ind. Men hun var alligevel lidt ærgerlig; det lignede netop Frøken Falbe at komme i utide.

Det lignede hende ogsaa, at hun slet ikke syntes at høre den Historie om en frygtelig Hovedpine, som Fruen fortalte, men uden videre gik til Sagen.

«De husker — Frue,» saaledes begyndte hun, «at jeg for en Tid siden anbefalede en ung Pige til Deres Forening? De husker ogsaa, hvad der forhindrede hendes Antagelse?»

Fruen nikkede stivt.

«Denne Hindring er desværre nu bortfaldt,» Frøken Falbes Stemme lød lidt skarp, da hun sagde dette, «Pigen er kommen paa Afveie — i en sørgelig Grad.»

Fru Politimesterinden vidste ikke rigtig, hvad hun skulde svare. Hun paatog sig en forretningsmæssig Mine og søgte efter Indvendinger; hun følte en instinktmæssig Trang til at modsige Frøken Falbe.

Men med et slog det hende: her var jo den ypperligste Anledning til at udmærke sig; hun var jo Foreningens Sekretær, og omend Stiftelsen ikke endnu var fuldt organiseret, saa havde hun dog baade Penge og Klædningsstykker at disponere over. Hun saa hen til Protokollen. De Kvinder, som modtog fast Understøttelse af Foreningen, skulde indføres i den.

Fru Politimesterinden fattede en dristig Beslutning og aabnede festligt Protokollen.

Med fast og sirlig Haand udfyldte hun nu endelig de tomme Rubriker i den første Linie: Navn, Alder, af hvem anbefalet — o. s. v. — altsammen med en Forretningsmine, somom det var tyvende Gang, hun gjorde det.

Da alt var udfyldt, sagde Frøken Falbe: «Hvad nu Barnet angaar» —

«Barnet!» — skreg Fru Politimesterinden, «er der et Barn?»

«Der kommer et» — svarede den urokkelige Frøken Falbe.

Den stakkels Frue troede et Øieblik, hun skulde besvime; men Vreden fik Overhaand; blussende rød og med alt andet end fromme Øine reiste hun sig: «Det er Skam af Dem — Frøken Falbe! men saaledes er det altid med Dem. Nu maa jeg radere i Protokollen, — den er spoleret — ganske spoleret» — og Fruen brast i Graad af Sorg og Ærgrelse.

«Men hvad skal dog dette betyde?» — spurgte Frøken Falbe.

«Aa — det ved De godt» — hulkede Fruen, «naar der er et Barn, skulde de henvendt Dem til Foreningen for trængende Barselkvinder og ikke til os; — det

vidste De godt — jo De vidste det! — det er jeg overbevist om!»

Frøken Falbe smilede, Frøken Falbe smilede virkelig lidt ondskabsfuldt, da hun gik nedad Trappen. Om hun havde vidst det, er ikke godt at vide; ialfald gik hun ikke til Foreningen for trængende Barselkvinder.

Derimod gik hun hjem igjen til Arken og opsøgte Mam Späckbom. De to Damer vare vel kjendte og nærede gjensidig stor Respekt for hinanden. Naar Frøken Falbe var rigtig i Nød for at skaffe Hjælp til en eller anden Stakkel, hun havde fundet, vidste hun altid, at Mam Späckbom havde lidt tilovers, naar det kneb.

Og Madamen satte Frøkenen uendeligt høit; — mest kanske, fordi Frøken Falbe var det eneste dannede Menneske, som nogensinde havde vist virkelig Agtelse for hendes Lægekunst.

Desuden pleiede hun at paastaa, at skjønt Frøkenen havde saa lidet at give, var der dog ingen af Byens velgjørende Damer, der gjorde saa megen Nytte og var saa afholdt som hun.

Men da Madamen nu hørte, at det var Loppen, som skulde hjælpes, rystede hun misbilligende sine Hængekrøller: «Det nytter ikke med hende — Frøken! — jeg kjender Blodet — jeg!»

Mam Späckbom havde savnet Loppen, saa hun næsten var bleven gammel paa et halvt Aar; angret havde hun vel kanske ogsaa; men hun var af et altfor haardt og stridbart Stof til nogensinde at erkjende det.

Imidlertid fortalte Frøken Falbe uden at lade sig skræmme af Hængekrøllerne, hvorledes det var gaaet Else i det sidste; hun havde holdt Øie med hende saa godt, hun havde kunnet.

Loppen havde fra tidligt ivaar levet sammen med den unge Gutten fra Teglværket — dels derude, dels i et berygtet Logishus nede i Byen.

Men han var doven, og dertil drak han ustanselig, naar han var i Byen. Derfor havde Else lidt meget ondt, og hvad værre var: hun var i den korte Tid bleven saa forandret, at naar Frøken Falbe besøgte hende

og prøvede at hjælpe og retlede hende, saa lo Loppen trodsigt og mente, hun skulde nok klare sig selv.

«Jaja — der ser De, saaledes er hun,» mumlede Madamen.

Men nu var Else syg. Og igaaraftes, da Frøken Falbe fandt hende alene — Svend havde ikke vist sig paa flere Dage — da var det forbi med hendes Trods, hun græd og var saa myg og angerfuld.

Saa længe fortalte Frøken Falbe om Else, at Madamen tøede op; og om Aftenen blev Loppen hentet og fik sin gamle Seng i det lille Kammer, hvor der kom Morgensol.

I Førstningen turde Else ikke se Madamen i Øinene. Men da hun igjen havde vænnet sig til de gamle Omgivelser, og især, efterat det var overstaaet og hun havde faaet et lidet ynkeligt, dødfødt Pigebarn, begyndte den gamle Fortrolighed mellem dem at vende tilbage.

«Men — sluttede Mam Späckbom, da de havde havt en lang Samtale om Fortiden, «hvis du herefter gjør Galskaber, eller løber bort, eller hvis du bare en eneste Gang gaar ovenpaa til Puppelene, saa er alt forbi mellem os to — forbi for bestandigt!»

Else følte sig tryg for, at sligt kunde aldrig ske mere; dertil havde hun havt det altfor ondt.

Og nu havde hun det saa deiligt.

Hvad Svend angik, saa havde Madamen selv lovet, at hvis han vilde være ordentlig og arbeide, saa skulde hun nok hjælpe dem til at blive gifte.

Og d e t t e var det, Else laa og tænkte paa; og alteftersom hendes Kræfter langsomt øgede ved god Mad og Pleie, begyndte hun paa sin gamle Vis med at drømme.

Men nu var de ganske anderledes — Drømmene, end dengang, hun laa her i sin Pigeseng og ikke vidste rigtig, hvad det var, hun drømte om.

Nu slog hun af Hestene og Svanedunet og ønskede sig et lidet Hus tæt ved Teglværket for Svend og sig selv, og en stor Rosenbusk foran med saadanne Roser som de i Klokkerens Have; — aa — naar hun tænkte

paa Klokkerens Roser! — hun kunde næsten erindre Duften, saa at hun kjendte dem.

Hun var for ung og let til at sørge længe over, at Barnet var dødfødt, og da hun kom op og begyndte at gaa omkring, følte hun sig saa lykkelig, som hun ikke havde følt sig paa længe. Ogsaa hendes Skjønhed vendte tilbage; Øinene bleve blanke igjen og Figuren fyldig.

En Aften, da Madamen netop var gaaet ud i Praxis, kom Svend.

Else blev meget forskrækket, thi Madamen havde udtrykkelig forbudt hende at tage imod ham, hun vilde først selv tale med Svend.

Men hun kunde jo ikke jage ham; han lod sig saamænd heller ikke jage; det var saa længe siden de havde seet hinanden. Loppen beroligede sig med, at hun vilde fortælle det til Madamen, naar hun kom hjem, saa fik det gaa som det kunde.

Men det gjorde hun ikke. Da det kom til Stykket, havde hun ikke Mod; og Svend blev ved at besøge hende et Par Gange om Ugen — helst Lørdagsaften.

Om Mam Späckbom anede noget, kunde Else ikke blive klog paa; men det pinte hende; alligevel kunde hun ikke komme sig til at tilstaa. Det blev ogsaa vanskeligere jo længer det led, og tilslut havde hun ikke den ringeste Lyst til at tale fortroligt med Madamen.

Der var saa meget Solskin i Juli og August, og der kom saa lidet af det i Mam Späckboms trange Gade.

Loppen sad ved Vinduet og saa opimod Himmelen, og hun tænkte saa længe paa Svend og paa Teglværket og paa alle de blanke Perler, som hoppede af Vandhjulet — og paa Klokkerens Roser — hun aandede tungt, hvad vilde hun ikke give for saadan en Rose!

Næste Lørdag bragte Svend hende en. Der var i snesevis af dem — sagde han; man kjendte Lugten helt ud paa Veien, og de hang udover Gjærdet iaar, saa man slap at krybe over.

Da han maatte gaa igjen — Klokken halv ni, forat Madamen ikke skulde overraske dem, vilde Else følge

ham til Hjørnet. Rosen holdt hun i Haanden; den var næsten ødelagt, og han lokkede hende, at hun skulde gaa ud med ham og plukke rigtig mange.

Men hun vilde ikke; og hun gik og forklarede ham for tyvende Gang, hvor meget klogere det var, at hun blev hos Madamen saa længe som muligt, saa kunde de heller se til at blive gifte frempaa Høsten.

Svend hørte taalmodigt paa hende, og saaledes kom de fra Hjørne til Hjørne opover Bakkerne bag Byen. Men da han havde faaet hende saa langt, tog han hende om Livet og sagde: «Vær nu ikke dum — Else! hvad vil du dernede i det svarte Sygehuset! — kjend hvor friskt og vakkert her er.»

Han var bleven brun igjen af Solen; det varme Taterblod steg ham op i Kinderne, og Tænderne lyste i Halvmørket. Hun kunde umuligt modstaa ham — saa kjæk og reisefærdig som han stod der, — og lykkelig og tankeløs løb hun bort med ham i den stille deilige Sommernat.

«Jeg sagde Dem det paa Forhaand — Frøken Falbe!» raabte Madam Späckbom — halvt bittert halvt triumferende; «hun bliver her — sa jeg — akkurat til hun er frisk, saa løber hun. For jeg kjender Blodet — jeg! — og desuden hører jeg nu, at han — Gutten hendes er af Taterslægt; havde jeg bare vidst det, skulde han aldrig faaet Lov til at følges med hende den usalige Aften.»

«Det kunde dog endnu hænde, at hun kom tilbage,» indvendte Frøken Falbe.

«Ja lad hende bare prøve sig!» raabte Madamen truende.

«Men Madam Späckbom! De vil da vel ikke rent slaa Haanden af hende?»

«Jogu vil jeg saa — Frøken Falbe! — saa sandt som jeg hedder Caroline Späckbom! Det vilde være baade Synd og Skam at hjælpe slig en, som ikke vil hjælpes; der er saamænd nok, som trænger.»

«Ja men de, som ikke vil hjælpes, trænger dog netop mest til Hjælp.»

«Undskyld Frøken Falbe! men det er der ikke nogen

Mening i; undertiden er De altfor klog og lærd — ganske som Doktor Bentzen; — ja det vil da sige, De er jo titusinde Gange bedre — i enhver Henseende — aa, der kan ikke være Sammenligning!» — tilføiede Madamen, helt forskrækket over, at hun var kommen til at sammenligne den fortræffelige Frøken Falbe med noget saa afskyeligt som Doktor Bentzen. —

— Det blev en haard Vinter for Fattigfolk. Det gjaldt om at faa fat paa en af de velgjørende Damer, der bragte Hjælp fra de forskjellige Foreninger. Og Hjælpen kom til mange og gjorde godt, hvor den kom.

Men der var ogsaa dem, hvem det ikke lykkedes at naa frem til Hjælpen, og mange, hvem Hjælpen ikke vilde stige ned til. Thi der, hvor Lasten havde forenet sig med Elendigheden, kunde Hjælpen snarere blive til Forbandelse, og det var Synd at tage Brødet fra de værdige trængende, der takkede med Taarer og Velsignelser.

Loppen fik ikke længer Hjælp; alle blev efterhaanden kjede af hende. Da hun og Svend senhøstes flyttede ind fra Teglværket, levede de høit en Uges Tid paa Resterne af hans Sommerfortjeneste; men da det var forbi, havde de aldeles ingen Ting.

Thi det, Mam Späckbom engang havde sagt: at Else og Svend passede for hinanden, viste sig kun altfor sandt. De var netop lige letsindige, lige glade i at leve godt og lige udygtige til at fortjene.

Svend var i saa Henseende den bedste; men han drak det strax op.

Loppen derimod slog sig en Stund igjennem ved at narre den ene efter den anden af de velgjørende Damer. Men da det tog Ende, var hun over hele Byen saa ilde berygtet, at hun ikke vidste noget Sted at vende sig.

Saa forlod hun Svend, og fulgte en anden, som netop havde nogle Skillinger i Behold; kom tilbage til ham og forsvandt igjen, saa ingen rigtig vidste, hvor hun holdt sig.

Selv Frøken Falbe tabte hende afsyne. Men i Herre-

middage pleiede Politimesteren at nævne Loppen som et Exempel paa, hvor umaadeligt hurtigt Fruentimmer af simple Folk gaar tilbunds, naar de først kommer paa Afveie. Og Herrerne stirrede melankolsk ned i Champagneglasset og undrede sig over, hvor ringe den moralske Kraft er hos de lavere Klasser.

— Else hverken tænkte eller drømte længer; hun hverken skammede sig eller angrede.

Fra Dag til Dag fægtede hun sig frem gjennem Elendigheden; lo, naar det gik lystigt med Leven og Drik, og drev Byen rundt, naar hun var i Nød.

Tilslut sank hun ned til et Slags Opvartningspige i en Sjap nede ved Havnen, hvor hun drak Øl med fremmede Matroser.

VI.

Juledagens Formiddag var en travl Dag for hele Byen og ikke mindst for de gode Damer, der delte ud til de Fattige.

Frøken Falbe pleiede ikke at være saa stærkt optaget til Julen; thi — vrang og besynderlig som hun var i alt — brugte hun at gjemme det lidet, hun havde, til efter Jul. Men idag var hun alligevel paa Farten fra den tidlige Morgen.

Hun gjennemsøgte Byen paa kryds og tvers; thi hun havde sat sig i Hovedet, at hun vilde finde Else.

Det var over en Maaned siden, Frøkenen havde seet hende; men idag — da alle vare glade og gjorde sig tilgode, kunde hun ikke faa den stakkels Else ud af sine Tanker, og hun ledte høit og lavt efter hende i alle de Fattiges Afkroge og Smuthuller.

Først udpaa Eftermiddagen, da hun næsten havde opgivet det, mødte hun pludselig Loppen paa et Gadehjørne.

Frøken Falbe havde mange Gange seet, hvor fort Skjønhed, Ungdom og Ynde gaar tilgrunde hos dem, der gaar Loppens Vei; men aldrig havde hun seet sligt før.

Men hun var ikke den, som lod sig forskrække. Med et fast Tag greb hun Loppen i Armen, da hun vilde løbe, og sagde roligt — somom ingenting var iveien: «Godaften Else! — det var morsomt, jeg traf dig. Vil du ikke komme og spise Julegrøden med os iaften?»

Loppen saa op. Et Øieblik flammede det af Trods og Frækhed i de store, blanke Øine: men med et brød hun sammen og gik hulkende nogle Skridt, idet hun støttede sig paa Frøken Falbe.

Else bar et brunrudet Tørklæde og ingenting paa Hovedet. Mager og graa var hun bleven i Ansigtet, og som hun gik bøiet og græd, var hendes Nakke saa tør og indskrumpet, at ingen skulde ane, at hun endnu ikke havde fyldt sit tyvende Aar. Der var ikke andet igjen af hende end Øinene — de store blanke Øine, som blev alt større, eftersom Ansigtet tabte sin Fylde.

Hun kunde ikke svare; hun prøvede ikke engang paa det; og Frøken Falbe fortsatte uden at vente Svar: «Jeg sagde til Kristian, da jeg gik ud, at jeg vilde tage dig med hjem, hvis jeg traf dig. Klokken sex kommer jeg hjem; jeg skal bare ud paa Møllen til en syg Kone. Saa skal vi drikke The og spise Julegrøden sammen. Du kan godt ligge hos os; jeg skal rede op for dig paa Sofaen i Stuen.

Else trykkede hendes Haand. De stod bag en høi Stentrap, hvor der var ganske mørkt, og Frøken Falbe tog hende om Livet: «Du maa love mig vist, at du vil komme — Else!»

«Ja Frøken! — jeg skal komme,» svarede Else fast og saa op.

«Tak — nu var du snil Pige,» raabte Frøken Falbe glad; «nu skulde du begynde at gaa hjemover til mig. Klokken er alt over fem; jeg hører, de ringer i Kirkerne; saa kommer jeg strax efter. Kristian er hjemme, der er godt og varmt; sig, jeg kommer strax!»

Dermed skyndte hun sig afsted; hun var saa lykkelig, at hun næsten løb.

Men Loppen gik langsomt indover mod Byen, idet hun holdt sig saameget som muligt i Skyggerne. For at naa Arken maatte hun imidlertid passere den finere

Del af Byen, hvor der var tættere med Gaslygter, og hvor desuden Butikerne iaften straalede, hvad de kunde.

Derfor gjorde hun en Omvei gjennem Parken og kom lige forbi Kirken. En af Sidedørene stod aabne; hun fik en besynderlig Lyst, smuttede ind og satte sig paa en Bænk ved en af de svære Piller.

I Førstningen var hun halvt bedøvet af den stærke Lyd fra Klokkerne, som ringede i Taarnet. Men eftersom hun vænnede sig til Lyden, var det somom hun hvilede i den og svingede med paa den store mægtige Klang, der bølgede frem og tilbage under de høie Hvælvinger.

Henne ved Prækestolen laa et Par Skurekoner; de havde Lys paa Gulvet, som de flyttede med sig efterhvert; og oppe i Koret stod en Lygte, som de, der stellede med Opvarmningsapparatet, havde sat fra sig.

Loppen havde ikke været i Kirken paa lang Tid, og det greb hende underligt at gjense det hellige Sted i dette usikre Halvlys og under denne festlige Klang af Klokkerne, som kimede.

For en Time siden havde hun ikke haft anden Tanke end at skaffe sig noget at spise — eller endnu bedre: noget at drikke. Thi hun havde sultet i flere Uger — saaledes som de sulter, der spiser lidt Brød eller salt Fisk, hvis det kan falde sig saa, og forresten holder Liv i sig med Øl og Brændevin.

Idag havde hun hverken smagt vaadt eller tørt; men nu var det glemt, det var egentlig glemt fra det første Ord, Frøken Falbe talte.

At der endnu gaves et Menneske, som vilde tale saaledes til hende!

Der var kommen en Lysning i den Nat af Fornedrelse, i hvilken hun saalænge havde rodet omkring. Tankerne fra hendes gode Dage, dem hun ellers frygtede og drak bort, kom igjen uden at det smertede hende. Hun kunde virkelig sidde der i den halvmørke Kirke og tænke paa sit lille Kammer hos Madam Späckbom. Thi Frøken Falbe havde strøget det værste af hendes Skam ud; hun kjendte sig, somom hun var bleven ren-

vasket fra Top til Taa, — og altimellem glædede hun sig til Grøden.

Men Klokkerne, som en Stund havde kimet dæmpet og ligesom høit oppe, faldt nu i med store, stærke Slag, der fyldte Kirken, saa det svingede for Ørene. En af Skurekonerne flyttede idetsamme sit Lys, saaat alle de udskaarne Hoveder paa Prækestolen kom frem.

Else stirrede paa dem, og hendes Øine fulgte det svage Lys ud i alle Krogene af Kirken — opover de høie Buer, hvor nye Hoveder skimtede frem mellem udhugne Stenblomster og Løvværk.

Og den stærke Klokkelyd syntes hende tilslut at strømme ud fra Prækestolen, som var oplyst, — ganske som naar hun sad skjælvende ved Siden af Mam Späckbom, mens Præsten tordnede mod Synderne og rystede de haarde Ord om Helvede og Dom ud over hendes Hoved. Og nu havde alle disse haarde Ord forstukket sig hist og her mellem Stenblomsterne og stak Hovederne frem, for at se, om hun var der.

En Mand steg op af en Luge i Korgulvet, tog Lygten og nærmede sig. Opad den hvide Væg fôr hans Skygge som en lang sort Djævel, der kom, for at hente hende. Hun saa ham nærme sig; Angsten lammede hendes Ben, hun kunde ikke komme op af Bænken — hun var bundet fast; — hun var indestængt — hun var indestængt i Kirken alene; og der kom han, Lygten svingede, Klokkerne brølede lige i Øret paa hende; halvt afsindig fôr hun op med et Skrig og løb, han var tæt i Hælene paa hende; tusinde Hoveder og spidse Fingre pegte efter hende: der er hun, der — der — — hun kastede sig mod Døren, den var aaben, hun var ude, hun var frelst — syntes hun — frelst ud af den Ondes egne Klør. —

Det var efter alle Folks Mening et ægte Juleveir, stjerneklart, Nysne og netop saa koldt, at man befandt sig vel i Pelsværk.

Else skyndte sig afsted til Arken. Der var Lys ovenpaa hos Falbes; men hun havde endnu ikke forvundet Skrækken fra Kirken, og hun vovede ikke at gaa op strax.

Derimod listede hun sig ind i Mam Späckboms Gaards-

rum, hvor hun var saa godt kjendt. Et Talglys stod og brændte paa Kjøkkenbænken; Loppen kigede ind; men der var ingen. Hun fik en uimodstaaelig Lyst til at gaa ind; det lod til, at baade Madamen og Tjenestepigen var ude. Hun kunde fra gammel Tid løfte Klinken paa en egen Maade, saa det ikke lød.

Alt var som før; hun kjendte hver Ting og Lugten i Kjøkkenet. Der stod en Tallerken Smørogbrød paa Bænken. Loppen var uhyre sulten; men hun rørte det ikke; nu skulde hun jo strax faa Mad paa ærlig Maade.

Men for ikke at fristes, aabnede hun forsigtig Døren til Stuen; der var heller ingen.

Gaslygten ude paa Hjørnet stod midt foran et af Vinduerne, saa der var altid halvlyst i Stuen om Vinteren, og paa Bordet saa Else, der laa tre-fire store Pakker. Loppen var saa kjendt med Husets Skik, at hun forstod, det var Klæder og Mad, som Mam Späckbom vilde dele ud til sine Fattige Juleaften.

Idet hun halvt nysgjerrig halvt tankeløs følte paa hver Pakke, kom hun [illegible] at rive noget paa Gulvet.

Hun tog det op [illegible] Gaslyset. Else kjendte den lille bløde Tin[illegible] hendes egen Barnehue, den lille brune Hu[illegible]enrøde Hagebaand, som var syet sammen af den usigelige Loppekaabe.

Hun kunde ikke mindes den Tid, hun selv havde baaret Huen; men mange Gange havde hun seet den i Mam Späckboms Skuffe, og hver Gang sagde Madamen, at den skulde hun have til sit første Barn.

Nu maatte hun altsaa være ganske opgivet; hendes Hue — det eneste, hun eiede i Verden, skulde gives til andre.

Hun trykkede Huen mod sit Ansigt; men da hun kjendte Madam Späckboms gamle Skuffelugt, brast hun i Graad.

Saaledes stod hun en Stund og græd over sin Barnehue, medens hendes Mod sank og sank, indtil hun hørte nogen i Gangen; da puttede hun Huen i Lommen og listede sig ud den Vei, hun var kommen.

Klokken maatte være over sex; Frøken Falbe ventede vist. Loppen tvang sig til at gaa indad Gadedøren og

opad Trappen. Men ved Falbes Dør blev hun staaende og lyttede. Kristian gik op og ned som han pleiede; gjennem Nøglehullet kunde hun bare se hans Skygge, som kom og gik paa Væggen. Det var klart, at Frøkenen ikke var kommen hjem endnu.

Loppen følte, at det var hende umuligt at gaa ind til ham alene, hun vilde hellere vente herude, til Frøkenen kom.

Men en Gang syntes hun, han nærmede sig til Døren; opskræmt flygtede hun nogle Trin opad Loftstrappen; og mens hun stod der og lyttede, om han kom ud, hørte hun ovenfra nogle Toner, hun aldrig havde hørt før.

Det var hverken Trommen eller Fløiten eller Klaveret; men lange, klagende Toner, bløde og hemmelighedsfulde, — somom de kjendte al hendes Elendighed og kom, forat trøste hende. —

Da hun forsigtigt aabnede Døren til Schirrmeisters Kammer, saa hun den gamle Musikant staaende opreist foran Lampen; han spillede V[illegible].

Lyset faldt lige i han[illegible]de Ansigt; men de fugtige, posede Øine hav[illegible] Glans, og med en værdig Bøining hilste ha[illegible]

Han havde rettet sin gamle Ryg, og medens Armen førte Buen med gammeldags, stiv Elegance, bøiede han det lille Hoved — skaldet som en Ræddik — lyttende henover Violinen.

Det var vel Aar og Dag, siden han havde spillet sit Yndlingsinstrument. Men iaften var det kommet saa forunderligt over ham; han fik Violinen frem og Strængene nogenlunde sammenflikkede, og nu spillede han sin Ungdom, sine Drømme, sine smaa Triumfer og sit store Nederlag.

Han spillede Prume og Rode og tilslut den Adagio af Spohr, som havde skaffet ham Mesterens Bifald, og han spillede uden at gribe feil en eneste Gang — rent og korrekt som Mesteren vilde have det.

Den sultne Nodeskriver og den fordrukne Musikant var der ikke mere af. Med tilbagekastet Hoved, Øinene vidt aabne — stod han der i Lyset af den sodede Parafin-

lampe og spillede Tagkammeret op til hvælvet Sal med hundrede Lys og Rækker af aandeløst lyttende Damer og Herrer. Elendigheden faldt af ham, og Kunstneren stod igjen; og den halvslukte Gnist i hans Sjæl slog ud i et herligt Glimt, som om Musiken tilgav ham — Musiken, som han havde elsket og forraadt; — og tilslut kom den store Mester, lagde sin Haand paa hans Hoved og sagde: «er wird es weit bringen.»

Med Instrumentet under Armen og sænket Bue bukkede Anton Schirrmeister ud i Rummet. Derpaa lagde han ilsomt Violinen i Kassen, slog Laaget i og kastede sig paa en Stol med Hænderne for Øinene. Men da han lidt efter saa op, sad Loppen midt for ham paa Kisten ved Døren. Hun holdt ogsaa Hænderne for Øinene.

Og det gamle Vrag saa paa det unge Vrag og rystede paa Hovedet.

Der hørtes noget pusle opad Trappen og ude paa Loftet, somom mange Mennesker bestræbte sig for at gaa stille. Puppelene kigede ind, derpaa traadte hun tilside, for at give Plads for de andre.

Det var hele Banden; hun havde samlet dem hist og her. De havde fulgt med i det Haab, at hun havde noget til dem; derfor var der en oprømt Stemning.

Loppen vilde liste sig ud; men en greb fat i hende. Det var Svend.

De havde ikke seet hinanden paa flere Uger, og da de skiltes, var de Uvenner. Men i den Stemning, hvori Else var, blev hun blød af at se ham — saa styg og forranglet som han forresten var.

Svend mærkede dette og satte sig hos hende paa Kisten og tog paa at beklage sig og klynke og love Bedring og alt godt, naar hun bare vilde være med ham igjen.

Else blev siddende og lyttede halvt i Tanker til den kjendte Stemme og de kjendte Løfter. Men med et blev der Støi henne ved Bordet; Blikkenslageren fôr op og bandte, og alle saa paa Puppelene mere eller mindre sinte — alteftersom de turde.

Det var nemlig saa langt fra, at hun havde noget at traktere med, at hun tvertimod havde opsøgt dem, for

at faa noget at holde Jul med, — hun havde saamænd tit nok delt med dem.

Hun vendte sit store grove Ansigt omkring mod Mændene og sagde haanligt: «Det var raske Karer det! ikke saameget som en Flaske Øl paa en hellig Juleaften. Tvi for en Skam!»

De blev flade. Blikkenslageren mumlede noget om de daarlige Tider, Jørgen Tambur saa op i Taget, og selv Ølkonomen lod sin Underlæbe hænge; han vovede ikke under saa alvorlige Forhold at omtale «det Bud, han netop havde sendt».

Alene Manden med de mange Ansigter beholdt sit Smil. Han sad tæt indved Puppelene og gnaskede Rosiner og Mandler og kastede Skallene fremover Bordet.

Nu kjendte Loppen ham bedre end dengang, da han skræmte hende med sine Grimacer. Paa mangfoldige Steder havde hun seet ham; han kom og forsvandt, og ingen syntes at lægge Mærke til ham. Men hun vidste, at han var rømt af Slaveriet paa Akershus, og at han havde holdt sig ude nu i over to Aar, uden at Politiet kunde finde ham. De kaldte ham Mekaniken, fordi han var saa flink med Laaser.

Han sagde nu til Puppelene med et fortroligt Nik: «Ja det har du Ret i. Folk, som havde to sunde Arme og Øine til at se med og alligevel ikke kan skaffe sig, hvad de vil, paa saadan en Dag — de Folk gir jeg ikke stort for.»

«Hvad har du da?» — spurgte Blikkenslageren.

«Aa — jeg pleier ikke at føre stort med mig,» svarede Mekaniken ligegyldigt, «men jeg er ialfald mæt; og nu gjør jeg som de Fine — jeg spiser Slikkerier efter Maden.»

Dermed kastede han flot en Næve Rosiner og Mandler ud over Bordet. Et ungt Menneske, som nylig var kommen i Banden, var saa galant at række nogle til Loppen, som fremdeles sad paa Kisten ved Døren.

Den søde Smag pirrede hende — saa sulten som hun var. Hun strakte sig fremover, for at se, om der ikke var flere. Men de andre havde taget dem; der var for-

resten bare to-tre til hver, netop saameget, at man fik Smagen i Munden.

Blikkenslageren mumlede noget om, at det ikke var alle, som forstod sig paa Mekanik.

«Det behøves hellerikke,» svarede den anden, idet han behændigt kastede en Gren Rosiner i Fanget paa Else, «der hvor jeg kommer fra, kan du gaa ud og ind med en Kaffesæk paa Ryggen.»

Alles Øine vendte nu mod Mekaniken; og det brændte i dem alle efter at faa vide, hvor det var. Men de vidste ogsaa, at det var en farlig Mand at følges med og farlige Veie, han gik; derfor turde ingen være den første til at slaa Lag.

«Hvor var det?» blev der med en Gang spurgt.

Det var Loppen. Hun mente ikke noget med det; det var bare Nysgjerrighed; Rosinerne vare saa søde, og det var saa længe siden, saadant var budt hende.

Manden med de mange Ansigter, som hidtil havde ladet sine Øine løbe fra den ene til den anden, henvendte sig nu mere til Else, idet han af og til kastede nogle Rosiner eller Mandler hen til hende eller udover Bordet. Her blev det strax grebet af ivrige Hænder: alle havde faaet Lyst paa mere af dette søde, som bare pirrede uden at tilfredsstille.

«Vil du vide, hvor det er?» sagde Mekaniken muntert, «ja det koster ingenting — Barnet mit! det er henne paa Hjørnet midt foran Konsul Withs Hus hos Ellingsen & Larsen. Hele Kramboden er stappende fuld af Folk, de kjøber som de er gale. At de ikke æder sig ihjel — de Rige paa en saadan Aften, det skjønner ikke jeg. Der er Sukker og Sirup og Smør og Risengryn — du store Verden for Risengryn! og fint dansk Smør og Ost — gul, fed Ost, som glinser, naar du skjærer i den.»

Alle strakte sig henimod ham og stirrede, somom de vilde spise hans Ord, og Loppen nærmede sig helt. Hun blev vaad i Mundvigerne, og hun syntes, hun lugtede den gule fede Ost, som glinsede, naar de skar i den.

«Og der er Spegepølse og Skinke og Øl og Vin —

hundrede Flasker sød, stærk Vin; og der kan du faa saameget af alslag, som du vil have, naar du bare — har Penge.»

«Aa Fanden!» raabte Blikkenslageren ved de sidste Ord, og der blev et almindeligt Knur af Skuffelse og Misfornøielse; men Mekaniken lod, som han ikke mærkede noget og fortsatte smilende og overlegen, medens hans hurtige Øine gik fra den ene til den anden og ligesom fæstede et Ord hist, et andet her.

«Men naar du ikke har Penge, saa gaar du ikke i Kramboden, hvad skulde du der? — Der er en anden Vei, som er meget lettere; det er ikke vanskeligt at trænge sig frem, for der er ikke et Menneske. Men de har bare været saa snille at sætte en Lygt dernede, forat du kan se, hvad du har Brug for.»

«Hvor? — hvor? lød det utaalmodigt. Dennegang var det Svend, hvis sorte Taterøine lyste af Iver.

«Du ved Smuget bagom Madam Ellingsens Hus; der er ikke Gaslygt før henne paa Hjørnet ved Banken; inde i Hukket er Døren til Kjælderen under Kramboden.»

«Er den aaben?» spurgte Blikkenslageren.

«Det maa den vist være. For bare jeg pirkede lidt i Laasen, sprang Døren op af sig selv,» svarede Mekaniken spøgefuldt og gjorde nogen hurtige Vridninger med Hænderne.

De saa paa ham med Beundring, og Ølkonomen hviskede beroligende til Jørgen Tambur: «altsaa kan der ikke blive Tale om Indbrud.»

«Men der nede i Kjælderen — kan I tro! — der er Overflod. Der staar Rader af Sukkertopper; Skinker og Pølser hænger der i dusinvis, og Kaffesækker, som knapt er til at løfte; men naar du skjærer et Hul paa Sækken og lader noget rende ud, saa bliver det en passelig Bør. Og ovenpaa i Kramboden er der en Allarm, saa de hørte ikke, om vi raabte Hurra dernede; og Lygten staar paa det øverste Trin af Kjældertrappen, fordi Gutten af og til kommer ned for at hente noget. Der er massevis af Vin ogsaa, — jeg tog med mig en Slump,

som jeg ikke gad drikke, det er for sødt for mig — smag!» — han holdt Flasken hen til Else.

Hun tog en Slurk; men han standsede hende; de skulde have lidt hver. Og alle fik en liden Mundsmag af den søde, stærke Likør; men da Flasken havde gaaet rundt, tømte Loppen de sidste Draaber.

Det fôr som Ild gjennem hendes Krop; den stærke Smag opflammede hendes Begjærlighed; hun slikkede sig om Munden og saa paa de andre, og hendes rasende Appetit syntes at smitte. Der kom en feberagtig Uro over dem; den unge Fyr satte sin Hat paa, for at vise, at han var parat, og tilslut sagde Svend halvveis ud i Luften: «hvis nogen, som var godt kjendt, vilde vise os Veien, saa —»

Mekaniken vexlede et hurtigt Blik med Puppelene.

«Skulde der gjøres noget ordentligt, maatte vi være mange om det,» sagde han halvhøit og saa idetsamme paa Else.

«Vi er med!» raabte hun ivrigt og trak Svend frem.

«Ja — der er ikke Snak om andet; vi er alle med, naar Mekaniken vil føre det,» sagde nu Blikkenslageren afgjørende og reiste sig op.

Manden med de mange Ansigter var nu igjen en helt anden. Med faa, sikre Ord gav han hver Mand sin Instrux: Ølkonomen, Jørgen Tambur og det unge Menneske skulde bare holde Vagt i Gaderne; det samme vilde han ogsaa, Loppen skulde gjøre; men Puppelene mente, at Elses Tørklæde var godt til at bære under.

Det blev da saa, at hun skulde mødes med de andre i Hukket inderst i Smuget saa fort som muligt, mens Handelen endnu var livlig oppe i Butiken.

En for en listede de sig afsted ad forskjellige Veie. Svend og Else fulgtes.

Da de gik forbi Frøken Falbes Dør, trykkede hun sig mellem ham og Væggen. Hun havde intet Samvittighedsnag, bare en brændende Angst for at blive standset. Den Luft, hun havde indaandet mellem disse Mennesker, den stærke Drik, hun havde faaet Smag paa, havde med et Slag vakt hendes vilde Trods og omskabt

hende til det graadige og begjærlige Dyr, der gjennem Fiender og Farer maatte ud paa Rov. Lydløs og snar som en Kat trak hun Svend med sig langs de mørkeste Skygger.

Gamle Schirrmeister sad alene igjen i sin Ubrugelighed og tyggede paa et Mandelskal.

VII.

«Glædelig Jul!»

«Tak i lige Maade!»

Alle Mennesker raabte til hverandre, smilte og hilste; hilse med Hatten kunde ingen, saa belæsset som man var med Pakker.

Inde hos Delikatessehandlerne og i Legetøisbutikerne stod to ja tre Rader og strakte sig forbi hinanden, og Butikfolkene sprang sig næsten fordærvet bag Disken.

Men ude paa Gaden stod ligesaa tæt af Børn og saa i Vinduerne, skjønt i de fineste Butiker, hvor der netop var mest at se, var der saa dugget paa Ruden af Varmen derinde, at en maatte kige i Striberne efter alle Draaberne, der randt ned, — naar man skulde se noget.

Der stod en Julegubbe med snehvidt Skjæg og holdt et lidet Juletræ, paa hvilket der brændte bittesmaa, rigtige Lys. Han var det alledeiligste, man kunde se; men saa var der en ækel, halvstor Pige, som selv havde været inde; hun sagde, det var ikke rigtig Sne, som var strøet over Manden og som glimtede saa smukt i Træet, men bare hvidt Strøsukker, for hun havde smagt.

Dette ødelagde Julegubben for de fleste, og der blev en unaturlig Tilstrømning til det næst-mærkværdigste: en Caroussel, som gik rundt. Og her blev Klumpen af Smaabørn saa kompakt, at de Voxne næsten ikke kunde faa sine løs; og dog maatte de skynde sig hjem. Det ringede ikke længer; Klokken var over sex; de skulde hjem og pyntes, og da først kom det morsomste af alt!

Men kunde noget være morsommere i Verden end at gaa omkring i de lyse Gader, mellem alle de venlige Mennesker, der raabte: Glædelig Jul! For det var ikke bare i Vinduerne, der var noget at se paa. Men bedst

som du gik, blev der et Rabalder, og saa var det en tyk Mand, som faldt, for der var saa skrækkeligt glat.

Og alle de Pakker, som spredtes rundtomkring ham! ja du skulde troet, Manden var en stor Legetøismand til at lukke op — fyldt med Pakker, som nu væltede ud, fordi han gik op, da han faldt.

«Herregud! — stakkels Mand! maa jeg børste Dem?»

«Slog De Dem?»

«Aa lidt —» svarede den Tykke og gned sig.

«Det er farligt at falde baglængs,» sagde den ene.

«Helst for svære Folk,» sagde den anden.

«De kan være glad, De slap saa godt,» sagde den tredie.

«Naar Enden er god, er alting godt,» sagde den fjerde, som var den vittigste.

«Glædelig Jul!» sagde de alle.

«Tak i lige Maade» — svarede den Tykke; og alle hjalp ham med Pakkerne, det var en hel Indlevering; og alle Pakkerne var i Behold undtagen de, som han selv havde havt i Baglommen; men det kunde jo ingen hjælpe.

«Nu s k a l vi gaa hjem!» sagde de store Børn og tog de smaa ved Haanden.

Javist vilde de gaa hjem. Der var jo det allermorsomste: Juletræet, Presenterne, Overraskelserne; — men alligevel: denne Salighed maatte vare længe. Det var saa mageløst at have det saa forskrækkeligt morsomt og alligevel have det allermorsomste tilgode, saa man kunde næsten være ganske ængstelig for at gaa til det aller allermorsomste, for saa blev det jo forbi snart.

Men da de kom hjem og blev pyntede og greiede — med lidt Vand ianledning af Dagen, faldt det høitidelige over dem. Den uhyre Spænding, som var opsamlet under Ugers ja Maaneders vilde Drømme, var nu steget tiltops, havde nærmet sig lige til Nøglehullet, der skinnede som en liden Stjerne af alle de Lys, som just tændtes derinde paa Juletræet. Nu skulde bare Døren aabnes, — Døren skulde aabnes, — der var ikke mere nu, som skilte mellem det store, det vidunderlige end denne Dør — denne Dør, som skulde aabnes; — nogen

nærmede sig derindenfor, — det knirkede lidt i Laasen, — den bevægede sig — Døren! — Døren bevægede sig, — den gik op — helt op paa vid Væg slog de Døren! — aah!

— I Kramboden hos Ellingsen & Larsen var der lige travlt; de, som nu kom, var mest Smaafolk, der gjorde nødvendige og unødvendige Indkjøb til Julen. Af og til blev den tunge Luge i Gulvet bag Butiken aabnet, og den yngste af Krambodgutterne steg ned, for at hente ny Forsyning af et eller andet.

Loppen og de andre var just komne indenfor Kjælderdøren, da Lugen blev aabnet; de andre trak sig ud i en Fart; men hun blev staaende — stiv af Skræk.

Men da hun saa Benene af Gutten, som steg ned, havde hun dog Besindelse nok til at kaste sig ind mellem nogle Melsække.

Mens hun laa der — stille, næsten uden Aandedrag, følte hun sig aldeles tilintetgjort. Gjennem hendes Hoved jog i skjærende Klarhed hele hendes Liv fra Fald til Fald, indtil hun laa her — fornedret til det yderste mellem Tyve og Kjæltringer. Nu maatte hun dø, hun kjendte det tydeligt; tom og svag, som hun var efter Sult og onde Dage, havde Skrækken lamslaaet hende; hun besvimede.

Krambodgutten maatte vist have seet eller hørt noget henne ved Døren; thi han saa hele Tiden derhen. Men da han ikke var videre modig af sig, steg han op igjen og lukkede Lugen.

Mekaniken ruskede i Else; hun blev liggende.

«Det tænkte jeg,» mumlede han med en styg Ed, «hvad skulde vi med hende!»

Han stod et Øieblik raadvild; Svend og Blikkenslageren kom ogsaa indenfor. Pludselig greb Mekaniken en Flaske i den Hylde, hvor han vidste, Likørerne laa, knækkede Halsen med et behændigt Slag og heldte nogle Draaber i Munden paa Else.

Hun vaagnede — forstyrret, overrasket; derpaa greb hun Flasken og drak igjen.

«Se saa — tag dig nu en Hjertestyrkning; du skal have to Skinker til Puppelene under Tørklædet dit,»

dermed gik Mekaniken igang med at læsse paa Svend og Blikkenslageren.

Hvad var det, hun drak? — aldrig havde hun smagt sligt. Det var sødt og stærkt som den anden Likør, men dette var Roser, — Roser var det, hun drak, Roserne, som havde fulgt hendes Ungdom, men som nu havde været saa længe borte, — de vare nu komne igjen til hende, — hun drak dem i lange, duftende Drag.

Som varme Klæder lagde det sig om hendes forfrosne Lemmer; hun blev med en Gang stærk og mæt og reiste sig helt op, medens en behagelig, lunken Strøm rislede gjennem hende. En Glæde uden Maal piblede op i hende; hun sansede ikke, hvor hun var, hun vidste af ingenting; men der var ikke den fjerneste Skygge over den Fryd, hun følte.

Hvergang hun drak, var det, somom hun sank dybere og dybere i varme, duftende Rosenblade, indtil de slog sammen over hendes Hoved og svingede hende frem og tilbage under høie Hvælvinger, hvor Roserne ringede og Musiken duftede i lange, rosenrøde Toner, der kjendte hendes Elendighed og kom, forat trøste hende. —

Men Kjælderdøren blev stødt op udenfra, og Ølkonomen viste sig bleg og forpustet. Krambodgutten maatte have mærket noget; thi der var gaaet Bud efter Politiet, og to Betjente vare allerede ved Madam Ellingsens Hjørne.

Mekaniken blev med en Gang borte, somom han var sunken i Jorden. Ogsaa Blikkenslageren løb med det, han havde; Ølkonomen fulgte, og henne paa Bankhjørnet under Gaslygten, skimtedes de lange Ben af Jørgen Tambur, som forsvandt.

Men Svend vilde ikke gaa fra Else, som stod med den tømte Flaske i Haanden; han trak hende med sig henimod den Udgang af Smuget, som endnu var fri.

Pludselig standsede hun, og trykkede Hænderne hæftigt mod Brystet. Svend saa paa hende: Øinene vare blankere end nogensinde, Læberne vare røde af Blod, — hun havde skaaret sig paa Flaskehalsen —, og al hendes Ungdoms Skjønhed syntes et Øieblik at være

vendt tilbage i det lille fine Ansigt. Svend stod aldeles fortabt; — saa deilig havde hun aldrig været.

Men saa begyndte hun at le, først lunt og muntert — som naar de var Venner og havde det godt —, saa stærkere og stærkere, indtil det blev Loppens gamle Latter, den, som kunde løbe opad Trapper og nedad Trapper og lige ind i Hjertet paa Folk; men bestandigt vildere og vildere lo hun, saa det gik ham gjennem Marv og Ben.

Svend greb hende, forat faa hende til at tie; men da trykkede hun igjen Hænderne mod Brystet, Ansigtet blev graat og med et langt, skjælvende Suk gled hun ud af hans Arme og faldt med Ansigtet ned i Sneen.

Der kom alt en Politibetjent løbende, og Svend tog tilbens ad den modsatte Kant. —

«Glædelig Jul!» sagde Fru Politimesterinden.

«Tak i lige Maade,» svarede Fru Bentzen.

De to Damer standsede under de store Gaslygter foran Konsul Withs Indkjørsel. Der var en Udvidelse af Gaden — næsten som et lidet Torv — mellem Konsulens Hus paa den ene Side og Ellingsen & Larsen paa den anden. Og da dette var et Knudepunkt for Byens Færdsel, samlede der sig lidt efter lidt flere Damer, der havde sluttet sine Indkjøb og sine Uddelinger; — selv Fru With, som netop kom hjem fra Byen, steg ud af sin Vogn og sluttede sig til Gruppen, for at udvexle Julehilsener og tale om Dagen.

Der var ikke blot Damer af Foreningen for faldne Kvinder af St. Petri Menighed, men fra de forskjellige Foreninger i Byen; og Samtalen var yderst levende — tildels lidt hoverende, undertiden endogsaa en Smule ondskabsfuld, naar det gjaldt om at forsvare eller fremhæve sin egen Forening: hvormeget den havde havt at uddele. Men Grundstemningen var dog velvillig, man var færdig og havde god Samvittighed.

«Ja De har Ret; det er deiligt at være færdig,» sagde en.

«Det er saamænd en travl Dag; jeg troede aldrig, jeg skulde blevet af med mit sidste Livstykke; alle havde faaet Livstykker; her var altfor mange Livstykker iaar.»

«Men saa ved vi ogsaa, at vi har udrettet noget,» erklærede Fru With paa sin Kant.

«Se dog Frøken Falbe derborte, hvor hun løber,» sagde Fru Politimesterinden.

«Saaledes er det altid med hende.»

«At ikke hun kan blive færdig, — det skjønner ikke jeg; lidet har hun, og det, hun har, kaster hun bort til den første den bedste.»

Fru With afbrød med sin myndige Stemme: «Jeg tror, hun gaar omkring til de Fattige og snakker ondt om os.»

Det var der mange, som længe havde troet. De Fattige vilde aldrig svare stort, naar man spurgte efter Frøken Falbe.

Imidlertid havde Kapellanen ogsaa sluttet sig til Gruppen. Han var meget smilende og helligt oprømt i Dagens Anledning, og Damerne trængtes om ham, for at ønske ham en velsignet Julefest.

«Frøken Falbe gik just forbi —»

«Nei — maa jeg bede,» rettede Fru Politimesterinden: «hun løb rigtignok forbi. Det gjorde mig saa ondt at se hende; der var ligesom ingen rigtig Julefred over hende.»

«Ak — nei — kjære Frue!» svarede Kapellanen stille, «det vil jeg saa gjerne tro. Det kommer altsammen an paa, i hvilken Aand der arbeides. Naar vort Arbeide ikke bæres af den rette Aand, saa fattes Velsignelsen.»

«Ja — det har Hr. Pastoren Ret i,» udbrød Fru Bentzen, «det er netop det velsignede ved Julen, at man har opfyldt sin Pligt: delt med de Fattige. Idag kan Ingen klage, og det er saa deiligt at tænke paa, naar man selv har det godt.»

«Og det er ikke mindre deiligt at medtage til sit Hjem de Fattiges Tak og Velsignelse,» tilføiede Fru Politimesterinden blidt.»

Kapellanen saa med Beundring paa den smukke Frue, og i den opløftede Julestemning, hvori han befandt sig, vilde han tilslut henvende nogle opbyggende Ord til den lyttende Kreds af Damer, da just Doktor Bentzen kom over Gaden.

Den gamle Herre smilede med sit arrige Grin, idet han sagde: «Glædelig Jul — mine Damer! — stort Tyveri over hos Ellingsen & Larsen. Politiet har alt fakket et Par.»

«Tyveri! — stjæle! o min Gud! stjæle Juleaften; — umuligt! — hvem — hvem! — kjendte nogen dem?»

«Det kan ikke være Folk herfra Byen,» erklærede Strygebrættet majestætisk.

«Det er Banden fra Mam Späckboms Ark,» — svarede Doktoren ondskabsfuldt.

Banden — ja; Banden havde ingen tænkt paa; de afskyelige Mennesker var jo en Skam for hele Byen.

Det gjorde et meget ubehageligt Indtryk — dette. Kapellanen opgav sin lille Tale og sukkede kun kortelig over «de Forhærdede», hvorpaa man skiltes, for at skynde sig hjem og prøve at forvinde dette Skaar i Juleglæden.

Fru Politimesterinden sagde til Fru Bentzen, da de fulgtes hjemover: «Tænk Dem Frue! — hvor distrait jeg er. Da Deres Mand sagde: Madam Späckboms Bande, havde jeg saa nær som et Haar sagt: De mener Frøken Falbes Bande.»

«Der er ved Gud noget i det,» svarede Fru Bentzen og saa paa den unge Frue med Agtelse. —

Imidlertid løb Frøken Falbe virkelig omkring i Byen; hun ledte efter Loppen. Da hun var kommen hjem Klokken halv syv, var Kristian gaaet ud; hele Huset tomt og mørkt og Else intetsteds at finde.

Det var en bitter Skuffelse for Frøkenen; hun havde glædet sig saa meget til denne Aften, og det faldt hende slet ikke ind at tvivle paa, at Else vilde komme, naar hun saa alvorligt havde lovet det.

Men saa kom hun til at tænke paa, at Else muligens kunde have været ved Arken Klokken sex, men var gaaet igjen, da der ikke var Lys. Og nu gjorde hun sig selv haarde Bebreidelser, fordi hun havde ladet sig opholde hos Konen paa Møllen, og fordi hun overhovedet havde sluppet Loppen fra sig, da hun først havde faaet Tag i hende.

Gaderne blev tomme. Foran Vinduerne stod bare to-

tre Fattigbørn og frøs; Butikerne lukkedes undtagen Høkernes, hvor der endnu var fuldt af Folk.

Da Konsul With gik hjemover henad syv belæsset med Pakker, — han havde altid de kostbareste Foræringer til sin Kone —, traf han tre Politibetjente, der bar noget langt, sort mellem sig.

«Hvad er det? — Hansen!» spurgte Konsulen.

«Aa — det er Loppen — Hr. Konsul.»

«Hm! — er — er hun død?»

«Bare døddrukken — tænker jeg. Glædelig Jul! — Hr. Konsul!»

«Tak i lige Maade,» svarede Konsul With og gik videre.

Altsom der blev stille i Gaderne blev der lystigere i Husene, og Børnenes Latter og Skrig trængte ud i den kolde Vinternat, hvor Frøken Falbe endnu ilede afsted — hvert Øieblik indbildende sig, at hun saa Loppens Tørklæde svinge om Hjørnet.

Tilslut traf hun en Politibetjent, der ogsaa syntes at søge nogen; han fortalte hende, at Banden havde været paa Tyveri, og at Loppen havde været med.

Træt og tilintetgjort gik Frøken Falbe hjemover. Det var i Virkeligheden ikke saa sjeldent, at hun oplevede Skuffelser af denne Art; men dette var det smerteligste af alt; hun holdt saa meget af Else.

Da Søsteren ikke kom efter Aftale Klokken sex, var Kristian gaaet ud; men han fandt ingen at drikke med iaften, koldt og tomt var der overalt; saa var han gaaet hjem igjen — sær og krakilsk.

Søsteren sagde ingenting, men satte Grøden over; den stod færdig, det var bare at varme den. Mens hun dækkede Bordet, plagede han hende med Bebreidelser og ondskabsfulde Vittigheder; og da hun kom med Grøden, var den sveden, fordi hun havde glemt at røre i den.

Alt var saa uhyggeligt som det vel kunde være — og hun, som havde glædet sig saa til denne Aften! En Stund kjæmpede hun tappert; men da Graaden seirede, lagde hun Hovedet ned paa Armen og hulkede høit.

Broderen sad lidt og saa paa hende. Saaledes havde

han aldrig seet den stærke Søster bøiet. Han begyndte at angre og vilde finde noget formildende at sige:

«Ja ser du — Augusta! du faar aldrig andet end Skuffelser og Sorg saaledes som du bærer dig ad. Hvis du plent maa have disse Fattige at stelle med, saa gjør som de andre Damer i Byen. De har sine visse Fattige, som de hjælper, saa behøver de ikke at bryde sig om de andre. Men du kaster det lille, du har, væk til alverdens Skrab, som ikke staar til at hjælpe, — ja du gjør kanske mere Skade end Gavn!»

«Nei Kristian — det gjør jeg ikke!» raabte Frøken Falbe bestemt og løftede Hovedet; «og jeg vil ikke have mine visse Fattige. Lad de andre løskjøbe sin Samvittighed med de Smuler, de kaster bort; lad dem gaa hjem — trygge i den Tro, at de har opfyldt sin Pligt ved at indsnevre sit Hjerte til nogle enkelte værdige Trængende, hvor de kan se Velsignelsen — som det hedder. Jeg ser, at det store Svælg bliver aldrig fyldt, hvormeget der kastes i det; og denne Vished er den eneste Løn, du har Lov til at vente for din Medlidenhed; — den driver dig fra Hul til Hul, til de værste, de lastefuldeste, hvor du ved, der venter nye Skuffelser og ny Smerte. Thi nu ved jeg, hvad jeg mener: Pengene, Gaverne, Almisserne — altsammen kommer godt med, og jeg glæder mig, naar det kommer. Men al Verdens Guld fylder ikke saameget i Svælget mellem dem, der har det godt, og dem, der har det ondt, som en eneste Draabe varmt Menneskeblod. Og har du end ikke en Klud at give dem, men kan du bringe dem til at forstaa, at du har dette varme Hjerteblod, da skal du ikke frygte Skuffelserne, men gaa fra Hul til Hul, og du behøver ikke at vende dig efter Lønnen. Derfor vil jeg staa tidligt op imorgen og tage fat, hvor jeg slap.»

Da hun havde sagt dette, gik Broderen hen til hende.

Kjærtegn var sandelig ikke hyppige mellem disse Søskende; men nu tog han hende i sine Arme og kyssede hende.

Og han hviskede hende noget i Øret. Hun havde

hørt det saa mange Gange — dette Løfte, hun vidste, han ikke havde Kraft til at holde.

Men denne Gang troede hun paa ham; hun saa op paa ham med det forunderlige Smil, der gjorde hende saa smuk, og takkede ham.

Saa satte de sig igjen — lo og græd og snakkede sammen — som de ikke havde gjort paa mange Aar.

Grøden var sveden, det kunde ikke nægtes; men hvor den smagte alligevel!

VIII.

Det var en rigtig Julenat — stille og ren. Hvide lette Skyer strøg som Englevinger forbi de blanke Stjerner, og Maanen, som var kommen sent op, tindrede over den nye Sne og udover den mørkeblaa Fjord mod Havet.

Over hele Byen svævede der en let Duft af Gaasesteg og Punch; og lig fjern Salmesang lød der en lind Snorken fra alle dem, der sov rundtomkring med overlæssede Maver.

De smaa sov dybt — udmattede af Lykke og drømte om Tinsoldater og Sukkertøi.

De store sov uroligt — kastede sig hid og did og syntes, der sad dem en fed Gaas paa Brystet og gned dem med Smult under Næsen.

Men Loppen sov bedst af dem alle. —

«Jeg synes minsæl, jeg kunde faa Fred Julenat,» sagde Doktor Bentzen sint, idet han kom ud af Fængselsbygningen, «det var noget, jeg kunde sagt paa Forhaand, at hun vilde drikke sig ihjel, og ethvert Barn kunde da se, at hun var død. En anden Gang kan De vente til Morgenen — Hansen Far!»

«Undskyld Hr. Doktor! men jeg har Ordre til uopholdelig at lade Døden konstatere,» svarede Arrestforvareren ydmygt, han stod igjen i Døren; — «glædelig Jul! — Hr. Doktor.»

Doktoren brummede og skyndte sig gjennem de tomme Gader til sin varme Seng. Det var bidende koldt, et surt Drag af Nord stod ind fra Havnen.

Imidlertid tog Maanen Stykke efter Stykke for sig af

Byen og Landet, besaa altsammen med sit kolde, ligegyldige Øie — først paa den ene Kant og saa paa den anden; og naar den var færdig, lagde den en sort Skygge over og tog fat paa det næste.

Saaledes kom den ogsaa til Fængselsbygningen, kigede skraat ind gjennem et Gittervindu, og der fandt den Loppen paa en Bænk ved Væggen.

Hendes Kjole stod oppe i Brystet, fordi Doktoren havde lyttet til Hjerteslaget, og den ene Arm hang ned mod Gulvet.

Munden var halvaaben, og Blodet paa Læberne gjorde den sort og stor. Hun var styg — fælslig styg — som hun laa der vissen og ussel i det kolde Lys af Maanen.

Sin Skjønhed havde hun mistet og andet med den. Ellers havde hun ikke havt stort at tabe i Livet; og nu, da hun gik bort, var hun hellerikke noget Tab for Livet. Der stod vistnok etsteds en Tallerken sveden Risengrynsgrød til hende; men ellers var der ikke noget eller nogen Plads i Livet, som tilhørte hende, saa hun kunde gaa bort uden at forstyrre.

Der var ganske stille i den store kolde Stenbygning. Kun af og til udover Natten blev der en Smælden med Døre, Raslen med Nøgler, Skridt og Stemmer, der tabte sig bortigjennem lange Gange, hvergang en af Banden blev fanget og bragt ind. Thi Politimesteren havde i et Anfald af Energi besluttet at gribe hele Flokken, som saa længe havde været en Skam for den dydige By.

Alligevel fik de ikke fat paa dem, de helst vilde have. Mekaniken, som Politiet havde en Tæft af, var og blev som sunken i Jorden. Og Puppelene kunde man ikke faa noget Paaskud til at sætte fast; thi allerede Klokken syv blev hun funden sovende Uskyldighedens Søvn i sin Seng.

Da Svend blev bragt ind, spurgte han efter Else. Men da de fortalte ham, at hun var død, blussede hans Taterblod op i et vildt Slagsmaal med Slutteren og Betjenten, saaat man lagde Jern paa ham.

Dernæst blev det igjen ganske stille i den store, kolde

Stenbygning, og Maanen fortsatte sin Runde. Den havde dvælet længe ved Else; thi der var meget at se. Det var ligesom et Udtog af et helt Menneskeliv, som laa der, en hel Historie — en gammel Historie forresten.

Der manglede ingenting; det var der alt. Hun havde sit Tørklæde, sin Kjole, sine gamle Støvler og de Filler, hun brugte til Underklær; — ja i Lommen havde hun endogsaa sin brune Barnehue med de rosenrøde Hagebaand. Andet eiede hun ikke; fra Barnehuen til hendes sidste Filler havde de troligt fulgt hende; — hvad Livet havde bragt hende fra Fald til Fald, havde Strømmen skyllet sammen i en Krog af Fængslet; ja — indtil Roserne — saa var de der; Frosten tegnede dem paa Ruden bag Gitteret, og den skalv paa Haanden, somom den frøs af sig selv — eller om det kunde være Medlidenhed.

Et Par Mus bedes og peb under Bænken; der løb en over Gulvet og blev borte. Klokken i Kirketaarnet slog fem; Lyden skalv længe i den tindrende kolde Morgenluft. Men Maanen trak langsomt sit Lys opad Væggen og ud gjennem Vinduet; og idet den gik, bredte den et tykt og blødt Tæppe af Mørke og Glemsel over Else, som sov. —

Og Maanen blev ved at lade sit kolde, ubarmhjertige Øie glide hen over Jorden; og Natten krøb sammen i Skyggerne — ræd for sine onde Hemmeligheder.

Men tilslut væltede den tunge, stivfrosne Jord sig ligesom i Smerte bort fra Maanen, og Solen begyndte at spille paa Kirkespirene, der vare forgyldte til Guds Ære.

Og alle Byens Kirkeklokker ringede og kimede Julemorgenens festlige Jubel ud over den ganske Menighed. Og Børnene sprang op i Skjorten, for at lege med det nye Legetøi, eller for at spise noget sødt, som det ikke havde været dem muligt at faa Plads til igaar.

Men alle de Voxne pyntede sig og gik i Kirken.

Derfor var den ogsaa ganske fuld, og Pastor Martens maatte formeligt trænge sig frem til Prækestolen.

Vintersolen legede muntert med de brogede Farver,

som den tog fra Glasmalerierne i det store Korvindu; skjød skraa Straaler forbi Altertavlen og sendte farvede Lys af rødt og grønt og ildende gult nedover Koret. Der laa som et festligt Smil over den hele Kirke, en straalende, velsignet Julestemning.

Derover var det ogsaa, Pastor Martens prædikede.

Julefesten var ikke blot en verdslig Glædesfest, en Hjertefest, en Børnefest; men den var tillige — ja først og fremst en religiøs Fest, hvor hver Glæde, hver Nydelse havde dybere Grund og Rod. Og som han gik over til Dagens Text, dvælede han særlig ved de fromme Indtryk fra Barneaarenes Jul; og for Menighedens Øine fremmanede han de yndige Billeder af Barnet i Krybben, af Hyrder og Engle og ofrende Konger, medens Ordene faldt fra Prækestolen mildt og inderligt som i barnlig Henrykkelse.

Dersom det virkelig var saa, at et eller andet haardt Ord fra de tordnende Taler om Helvede og Dom havde forstukket sig hist eller her bag Stenblomsterne, saa blev det grundigen udfeiet idag. Alle Billeder fra Smertens og Forsagelsens Religion skubbedes lempeligt tilside, og han, som hang og sledes ihjel med Spigre gjennem Hænder og Fødder — han blev til det yndigste lille Barn, og ham! — ham havde de lagt i en Krybbe.

Den gode Pastor Martens fik Taarer i Øinene, og hans Stemme blev graadkvalt: der var noget saa usigeligt rørende i dette. Og saa d e t, at det i Verden ringe og foragtede — at det netop var den sande Høihed, den sande Majestæt — der var der ogsaa noget saa uendeligt velgjørende og beroligende. Saa havde da Ingen Ret til at klage over sin Plads i Livet, — ja hvem vilde vel gjøre det, naar det laveste var det høieste — naar de ringe og foragtede vare de udvalgte! — hvor livsaligt — o! hvor livsaligt at vide dette! — maatte vi bare alle med Barnesind vende os mod Barnet i Krybben hist i Betlehems Stad.

Pastor Martens talte med sand Begeistring. I hans smukke Stemme dirrede hele en Offerdags spændende Forventning, og da han kom til Slutningsbønnen og

Kirkebønnen, som han kunde udenad, betragtede han nøiere de enkelte blandt Menigheden dernede.

Han fandt strax den rige, gamle Skipper Randulf — Konsul With's Svigerfar, som pleiede at gaa forrest i Rækken af de Ofrende. Thi her herskede endnu «den fromme og christtækkelige Skik» — som Martens sagde —, at Menigheden personlig frembar sit Offer for Sjælehyrden.

Og Pastor Martens tænkte paa de store, flade Konvoluter, i hvilke der ikke k u n d e være andet end Sedler, men ogsaa paa de beskedne Tutter med Sølvpenge; — thi han foragtede end ikke Enkens Skjærv —, og selv det usle Kobber faar en velsignet Klang, naar det nedlægges i Ydmyghed paa Herrens Bord.

Det var en af de bedste Prækener, man havde hørt af ham; og Præsten Martens indtog en anerkjendt Stilling blandt de mest fremragende geistlige Talere i Landet.

Menigheden følte sig saa usigeligt vel, saa barneglad, saa juleglad. Fru Politimesterinden bøiede sig fremover og sagde til Fru Bentzen, at hun langt nede i Kirken kunde se en Hat med skotsk Besætning, som hun selv havde syet og foræret bort til Julen, — og det gjorde hende saa godt at se.

Fru Bentzen nikkede smilende tilbage: «Jeg føler mig, somom vi alle var en stor Familie.»

Imidlertid fortsatte den gule Vintersol sin Leg med de farvede Straaler. Fra Sankt Lucas's Oxe tog den en brun Flæk og klistrede den i Ansigtet paa Klokkeren, der sad i Galla-Andagt bag det lille beskedne Bord, hvorpaa hans Offer skulde henlægges.

Og videre nedover Kirken gik de skraa Straaler og lagde hist og her en Helgenglorie om et og andet Hoved dernede.

Men der var jo ingen Helgener blandt dem, og det var netop saa godt. Alle havde sine Skrøbeligheder og alle kjendte dem.

Snarere kunde der vel være en og anden, som havde vel mange Skrøbeligheder; men — Herregud! hvem vilde paa en saadan Dag gaa irette med Næsten.

Enhver følte sig saa tryg paa sig selv, saa fornøiet med sig selv, saa overstrømmende kjærlig og barnlig from. Man smilede til hinanden og trykkede sig sammen paa Bænkene, forat alle kunde faa sidde; det var nydeligt at se den elegante, fornemme Konsul With reise sig, forat overlade sin Plads til gamle Madam Späckbom. Det var rigtig en deilig Juledag, og Kirken var opvarmet, saa man sletikke behøvede Fodposer.

Og Tanken dvælede ved den lange Række af Festdage og glade Selskaber, som nu stod for Døren. Man var netop i Humør til at tage fat, til at gaa sig en lang Tur i den friske Vintersol og vende hjem med god Appetit, forat møde Lugten af Rybesteg i Gangen.

Og fra de høie, solfyldte Hvælvinger sænkede sig en hellig Julestemning beroligende som en god Samvittighed over den ganske Menighed.

Men Kirken fyldtes med brusende Toner. Organisten spillede et Festpræludium med brede, triumferende Harmonier. Og da Salmen begyndte, istemtes den freidigt og jublende af hele Menigheden; de fleste behøvede ikke engang at se i Salmebogen; thi det var den gamle herlige Julesalme:

I denne søde Juletid
Tør man sig ret fornøie. —

SKIPPER WORSE

(1882)

I.

«Lauritz! — din Dævlunge! — op og klar Vimpelen.» Skipper Worse stod agterud ved Kahytten. Der blæste en frisk Nordenvind indover Fjorden, og den gamle Brig kom glidende mageligt for smaa Seil.

Strømmen var udbærende og toppede Søen i krappe Bølger udfor Odden, hvor Sandsgaardbugten bøiede ind. Og idet «Familiens Haab» svingede, syntes det gode Skib at kjende sig saa trygt og hjemligt inde paa den gamle vante Havn.

Men Skipper Worse blinkede til Rormanden: «Hun kjender sig pinedød igjen, saasnart vi er om Næsset.»

Thi «Familiens Haab» var ikke som andre Skibe. Der kunde kanske være Skibe, der saa lidt lettere og finere ud; ja der kunde muligens findes — skjønt det havde da Jacob Worse aldrig seet — men umuligt var det ikke, at der blandt de nymodens Engelskmænd kunde træffes et eller to, der seilede en Smule bedre.

Men dermed standsede ogsaa alle Indrømmelser. Noget stærkere, noget tættere, noget fuldkomnere end «Familiens Haab» flød ikke paa Søen, vilde heller aldrig komme til at flyde paa den.

Derfor skinnede Solen saa festligt udover Sandsgaardshusene, over Havnen og Værftet, over hele den venlige Bugt, hvor de blaa Sommerbølger løb i flokkevis mod Land, for at melde, at Jacob Worse var i Fjorden.

Men Zacharias Søhusdreng havde allerede meldt det.

«Er han ogsaa sikker paa det?» spurgte Konsul Garman skarpt.

«Vi har obsalveret hende i Kikkerten — Hr. Konsul! det er saavist «Familiens Haab», som at jeg staar her en Synder for Gud. Hun holder lige ind paa Sandsgaardbugten.»

Morten W. Garman reiste sig af Armstalen. Han var en høi, svær Mand med stærkt krøllet hvidt Haar og fremstaaende Underlæbe.

Da han tog Hat og Stok, skalv han lidt paa Hænderne; thi «Familiens Haab» havde været meget længe underveis.

Ude i det ydre Kontor stod Bogholderen ved den lille Udkigsrude. Konsulen tog Kikkerten af hans Haand, saa udover Fjorden, skjød Kikkerten sammen igjen og sagde: «Det har sin Rigtighed. Jacob Worse er en paalidelig Mand.»

Det var første Gang, noget Skib fra den Kant havde været i Rio de Janeiro, og det var nærmest Skipper Worses Ærgjerrighed, der havde faaet det vovelige Foretagende istand. Men da han blev saa overordentlig længe borte, var Konsulen begyndt at opgive «Familiens Haab», som han havde opgivet saamange andre i de sidste Aar.

Nu var han vistnok glad baade over Skibet og over sin gamle Kaptein Worse; men alligevel var hans Trin tunge og lød saa ødsligt og trist, da han fra Kontorerne gik gjennem den store Gang, hvor den brede Trappe førte op til anden Etage.

Thi der skulde mere til end én heldig Reise, forat berolige den bekymrede Kjøbmand; og dertil kom, at Sandsgaard var tomt og forladt, ingen Ungdom, ingen Selskaber, — kun gamle Minder om sirlige Kavalerer og frimodigt udringede Damer, der havde efterladt en Duft i Krogene, som bragte hans Hjerte til at banke.

Siden Fru Garmans Død ifjor Sommer havde alle Selskabsværelserne i anden Etage staaet lukkede. Begge Sønnerne vare i Udlandet, Christian Fredrik i London og Richard i Stockholm; og Konsul Garman, der hele sit Liv igjennem havde været vant til munter og sorgløs Selskabelighed, skulde just ikke føle sig meget

oplivet ved at leve alene med de to gamle Jomfruer — Søstre af hans salig Kone, der nu sloges om at styre Huset for ham. —

Da han fra sit gode Skib saa al den Bevægelse, der blev inde paa Værftet og rundtom i Bugten, svulmede Jacob Worses Hjerte af Stolthed. Alt, hvad der var af Baade, kom roende ud. Slægtninge af Mandskabet, Mødre og Kjærester viftede med Tørklæder, medens de græd af Bevægelse; — de fleste havde for længe siden opgivet «Familiens Haab».

Der var ingen Slægtninge, som tog imod Skipper Worse; han var Enkemand, og hans Søn var i Handelsskolen i Lübeck. Det, han glædede sig til, var at fortælle de andre Skippere i Klubben om Rio de Janeiro, hvor ingen havde været; men allermest frydede han sig ved Tanken om de Historier, han skulde opvarte Skipper Randulf med.

Hvad var nu Randulfs vidt berømte og tidt fortalte Reise til Taganrog imod Rio! — han — Worse — vilde ikke tage i Betænkning at smøre rigtig tykt paa.

I sine unge Dage havde Jacob Worse været en Galning, og han var endnu en munter halvgammel Fyr henimod de femti Aar.

Hans Krop var kort og tæt, hans Ansigt et ægte Skipperansigt — firkantet, rødladent, trohjertet og lystigt. Hvis hans Hovedhaar vare talte, maatte det være et overmaade høit Tal; for de sad saa tæt som paa et Odderskind, og dertil voxte de paa en eiendommelig Maade.

Det saa ud, somom en Orkan engang havde blæst ham bag i Issen, lagt først en liden spiralformet Hvirvel af Haar deroppe og siden blæst alt det øvrige nedover og til Siderne og fremover. Og der laa nu hans Haar engang for alle tæt og fast uden at lade sig forstyrre af nogen senere Vind; og fremover forbi Ørerne havde Orkanen lagt smaa Rækker af Bølger lig de, den fine Flyvesand danner efter en Storm.

Inderst ved Bryggen blev «Fruens Baad» bemandet; Skipper Worse gned sig i Hænderne, det var en stor

Udmærkelse. Men da han nu saa Konsulen selv stige ned i Baaden, gjorde han et lidet Rundkast paa Dækket som en lystig Gut.

Thi at Konsulen selv gik ombord og tog imod Skibet, var en stor Mærkværdighed. Der kom ellers ialmindelighed en fra Kontoret, naar ikke de unge Sønner vare hjemme; for da pleiede baade Christian Fredrik og især Richard at møde langt ude i Fjorden, forat seile ind og drikke Marsala i Kahytten.

Da Briggen svingede op for Ankeret, var «Fruens Baad» endnu et Stykke borte. Men Skipper Worse kunde ikke længer styre sig, han tog Tag i Vantet, svang sig op paa Rækken, og idet han viftede med Hatten, raabte han, saa det lød over hele Sandsgaard: «Vi kommer sent — Hr. Kunsel! men vi kommer godt!»

Konsul Garman smilte og hilste igjen, medens han i al Stilhed trak sine Ringe af den høire Haand; thi han kjendte Jacob Worses Nævetag, naar han kom af Reis.

Paa Dækket stod Kapteinen ærbødig og lyksalig med Hatten i Haanden, da Konsulen forsigtig og stivbenet steg op ad Falderebet.

«Velkommen hjem — Jacob Worse!»

«Tak for d e t — Hr. Kunsel!»

Konsulen overlod sin Haand til Presning.

Mandskabet stod i en ærbødig Kreds omkring. De var allerede vaskede og pyntede — færdige til at gaa iland; thi der var kommet saa mange Venner og Slægtninge ombord under Indseilingen, saa de behøvede ikke at tage Haand i Arbeidet med Ankring og Fortøining.

Konsulen hilste venligt paa dem. De solbrændte Ansigter tog sig saa fremmed og kjækt ud derhjemme i den kjølige Forsommer; en og anden havde en ildrød Skjorte eller en violet Skothue, som var hjemført fra det vidunderlige Rio. Og paa alle de smilende Ansigter kunde man se, at de vidste, hvilke Allerhelvedes Karle de vare, og hvor ivrigt de længtede efter at komme iland, forat vise sig og begynde at fortælle.

«Her er en Galning,» sagde Skipper Worse, «han

gik ud som Kahytsgut; men vi har gjort ham til Jungmand underveis. — Kunselen maa vide, der døde et Par for os derover i Rio, — Satans heftigt Klima! naa Lauritz! — frem med dig!»

En ung Gut paa sexten sytten Aar blev endelig skubbet ud af Gruppen, undseelig og kantet; Ansigtet rundt og rødt skinnende som et Æble efter en alvorlig Sæbevask.

«Hvad heder han?» spurgte Konsulen.

«Lauritz Seehus,» svarede Gutten.

«Lauritz Boldeman Seehus,» rettede Kapteinen; og Mandskabet fniste, for de kaldte ham Lauritz Bollemand.

«Vi have altid havt god Grund og Anledning til at lægge besynderlig Vægt paa Kaptein Worse's Recommendationer, og dersom det unge Menneske vil træde i en saa dygtig Sømands Fodspor» — her bukkede Konsulen for Kapteinen — «vil Huset forfremme ham efter Fortjeneste. Forøvrigt vil det hele Mandskab proportionaliter erholde en Gratification ved Afregningen ianledning af den lange og farefulde Reise. Huset takker hver især for godt og trofast Arbeide.»

Konsulen hilste rundt og gik ned i Kahytten fulgt af Kapteinen.

Mandskabet var i udmærket Humør baade for «Gratificationen» og fordi det var noget ganske uvant, at en Reder kom ombord og takkede simple Søfolk.

Det var hellerikke Konsul Garmans Vane at give sig meget af med sine Folk. Ikke at han var nogen haard Herre — tvertimod; han hilste altid venligt, sagde vel ogsaa af og til et Par Ord i forbigaaende. Men han var og blev dog saa uendeligt fjern og høit oppe, saa at den mindste Venlighed fra hans Side blev til en Nedladenhed, der modtoges med Tak og Beundring.

Da han en halv Times Tid efter gik i Baaden igjen, forat ro iland, blev der raabt Hurra for ham fra Skibet. Konsulen reiste sig i Baaden og tog sin Hat af. Han var meget bevæget og trængte til at komme hjem i Kontoret og være alene.

Konsulen førte med sig iland Skibets Papirer og en

Pose gode Souvereigns. Det havde været en god Reise; *Huset C. F. Garman* havde paa lang Tid ikke gjort en saa god Forretning; det var glædeligt; men det var ikke nok.

I alle de Aar, Morten Garman havde arbeidet efter Faderens Død, var det aldrig lykkedes ham at bringe Liv og Frodighed i den store, vidtløftige Virksomhed.

Huset havde i Krigsaarene og ved Myntreduktionen lidt saa tunge Tab, at dets Kræfter vare lammede for mange Aar, — ja det syntes næsten, somom det aldrig skulde forvindes. Sagen var, at Huset fra gammel Tid sad med altformange faste Eiendomme, der ikke stod i Forhold til den formindskede rørlige Kapital; dertil kom ogsaa Gjæld, som tyngede.

Og det blev ikke bedre; Morten W. Garman, som var en usædvanlig duelig Handelsmand, maatte opbyde al sin Kraft og Flid, forat opretholde Husets gamle Glans og Anseelse.

Saalænge han endnu var ung, gik det an; men nu, da han nærmede sig sexti Aar, da hans Kone var død og der var tomt og øde paa Sandsgaard, nu faldt det dobbelt tungt over ham, at denne Forretning, som var hans Glæde og Stolthed, og som han havde drømt at gjøre saa stor og stærk, at den skulde ligge igjen efter ham uden Livskraft, kanske endog opløst og usolid.

Husholdningen paa Sandsgaard havde alle Dage været meget kostbar. Den livlige, smukke Fru Garman havde yndet Assembléer, Maskerader og Optog, og hendes Mand delte fuldkommen hendes Smag i saa Maade.

De friere Ideer fra Aarhundredets Begyndelse i Forbindelse med hans Stilling som eneste Søn i det store Handelshus havde givet hans Livsanskuelse et overmodigt Sving. Inde i Byen var der baade lidt Spot og megen Forargelse over hans Forfængelighed.

Men det vidste han selv ingenting om.

Fra sit Ungdomsliv i Udlandet og fra hyppige Reiser førte han med sig hjem en egen Luft, hvori han levede, — Anskuelser og Ideer, vidt forskjellige fra dem, med hvilke der arbeidedes i den lille tarvelige By, som netop

befandt sig i en dobbelt Gjæring ved økonomisk Opsving og en stærk, religiøs Bevægelse.

Ude paa Sandsgaard derimod levedes der endnu Paryktid. De hovmodige Embedsmænd og Officerer, som hørte til i Byen, livedes op igjen og gjenfandt sine Traditioner ved Festerne derude, hvor der blev spist og drukket godt og længe ved lange Borde; hvor Selskabet var saa fint og sikkert paa sig selv, at Samtalen ikke behøvede at være saa ængsteligt fin; hvor et dristigt Ord eller et Tryk af en Fod eller en Haand, som forvildede sig, hvor den ikke burde være, eller en Hvisken bag Viften, som i Virkeligheden var et Kys paa Øreflippen, hvor hundrede smaa Traade — for lette til at være letfærdige gik fra den ene til den anden og indspandt det hele Selskab i et fint, glinsende Silkespind, bag hvilket Frivoliteten tog sig ud, blev elegant, sirlig, anstændig som en Menuet.

Og i dette Liv svømmede Konsul Garman — sikker og behændig som en blank Fisk.

Naar han paa de store Selskabsdage sad i Kontoret om Formiddagen, fløi Pennen henover Papiret, og da skrev han sine bedste Breve. Hans Tanke var saa klar, hans Sind saa færdigt og ubekymret, at det største som det mindste kom frem i sin Orden og paa sin Plads.

I samme Brev, hvori han ordinerede en Ladning Kaffe, glemte han ikke tolv Pakker Lak og to Kurve hollandske Kridtpiber til Kramboden; og fra at have givet en havareret Kaptein sine Instruktioner, kunde han uden Anstrængelse gaa over til den mest detaillerede Beskrivelse af en Indretning ved Ovnsrørene, som han havde seet i London, og som han nu vilde have indført paa Byens Sygehus.

Men naar saa Posten var expederet, og Klokken blev henad tre — Middagstiden ved store Selskaber — og Konsulen havde barberet sig omhyggeligt, parfumeret og salvet sig af talrige Krukker og Flasker, da steg han opad den brede Trappe i sin langskjødede blaa Kjole med blanke Knapper, Puffer paa Skuldrene, indsnøret Vest, Kalvekryds med Diamantnaal og det smukke graasprængte Haar ligesom let pudret i Bukler.

Og da kunde det vel hænde, at han nynnede et forvovent fransk Refrain, — tænkende paa sine galante Eventyr og stillende sine smukke Ben sirligt og omhyggeligt; det var hans Drøm, at Knæbuxernes Tid vilde vende tilbage.

Trods sine galante Eventyr havde Konsul Garman været en mønsterværdig Egtemand efter Tidens Fordringer; og da hans Kone døde, sørgede han oprigtigt, og satte mange Mindestene med kjærlige Inskriptioner paa hendes Yndlingssteder i Haven.

Med Fruens Død fik jo Selskabeligheden en Ende, saa at den Udgiftspost gik betydeligt ned; men samtidig gik et Par andre Poster temmeligt stærkt iveiret. Og det var de to unge Sønners Conti — især Richards.

Konsul Garmans Natur havde ligesom spaltet sig i disse to Sønner. Richard var hans Stolthed og Svaghed. Hans smukke Ydre og lette Sind var som et Gjenskin af Konsulens egen Ungdom; og naar Richard tog den bedste Hest og det smukkeste Ridetøi og Konsulens egen Ridepisk, som ingen maatte røre, da listede Faderen sig fra Vindu til Vindu, saalænge han kunde øine ham, — henrykt over, hvor godt Gutten sad tilhest, og hvor det altsammen passede til ham.

Mod sin ældste Søn — Christian Fredrik — var Konsul Garman derimod mere streng.

Til Richard kunde han stundom skrive, naar det blev altfor galt med hans Ødselhed: «Jeg kan vistnok ret vel sætte mig ind i, at den *carrière*, som du med dine Forældres Samtykke har valgt, medfører adskillige Udgifter, som ihvorvel tilsyneladende overflødige dog ved en nøiere Betragtning af Omstændigheder og Forhold kunne indrømmes at være om end ikke absolut nødvendige, saa dog til en vis Grad paakrævede eller begrundede i samme ovenbemeldte Forhold; men paa den anden Side vil jeg dog give dig at betænke, om du ikke selv med betydeligt indskrænkede *expenser* skulde kunne forventes at opnaa det samme Resultat for din Fremtid paa den diplomatiske Løbebane. Fornemmelig vilde jeg have dig *admoneret* om, at du holder et

regulairt Regnskab; ikke saa meget af den Grund, at jeg skulde ville controllere dine Udgifter; som paa Grund af, at Erfaring har lært mig, at vi ved et regulairt Regnskab bedst controllere os selv.»

Men Regnskab var ikke Richards Sag — endsige da et regulært; han begyndte af og til; men det gik helst op i Spøg og muntre Historier, som morede den Gamle og fik ham til at glemme Pengene.

Christian Fredrik derimod indsendte maanedlige Extrakter af sin Cassabog ligefra den Tid, han var i Christianis Institut; og disse Extrakter blev paa det ubarmhjertigste gjennemgranskede af Konsulen.

Var der da en feilagtig Postering, for nu ikke at tale om en Regnefeil — eller bare en Udgiftspost, som kunde synes noget stor eller usædvanlig, saa fik Sønnen et skarpt Brev om det for en Kjøbmand absolut forkastelige i uordentlig Bogførsel eller Ødselhed.

Dette holdt Christian Fredrik i en ængstelig Respekt, ja det krænkede ham undertiden. Men han vilde have følt sig beroliget, om han havde seet, med hvilket Velbehag Konsulen gjennemgik disse sirlige Extrakter, og med hvilken Omhu de bleve nummererede og nedlagte i en vis, bestemt Skuffe.

Desuden var Christian Fredrik nu den eneste, med hvem Konsulen underholdt nogen Fortrolighed; og i de udførlige Breve, han afsendte mindst en Gang om Maaneden, holdt han sin ældste Søn à jour med Forretningen. I det sidste hændte det endogsaa, at Konsulen spurgte om hans Mening i et eller andet.

Blandt de Ting, som mest sysselsatte Konsul Garman og paa en Maade foruroligede ham, var ogsaa det Opsving, Byen tog i de senere Aar.

Ganske nye Folk dukkede op med Lommen fuld af Penge, kjøbte Sild og saltede for egen Regning og udskibede i tusindvis af Tønder om Vaaren. Hele Formuer tjentes af Haugianere og Hængehoveder, som blandede Bibelsprog i sine Handelsbreve og ikke havde Idé om et ordentligt Bogholderi.

Der var et Liv og en Travelhed og en Salmesang og

en Opbyggelighed over Byen, som den Gamle paa Sandsgaard ikke blev træt af at forundre sig over. Og alle disse Mennesker havde Penge.

Herfra begyndte saa igjen Konsulens sørgelige Betragtninger; men dem holdt han for sig selv. Ikke engang Christian Fredrik maatte vide, hvor vanskeligt han mangen Gang havde det. —

«Familiens Haab» laa vel fortøiet med Flag under Gaffelen, Vimpler og Stander. Mandskabet gik iland, medens der var en stadig Strøm af Visiter ombord baade fra Sandsgaard og Byen.

Kapteinens hvidmalede Gig blev bemandet. Jacob Worse satte sig agterud paa et udbredt Flag, hvis Hjørner slæbte i Søen. Bagved ham krøb Lauritz Boldeman op og tog Rorlinerne; det skulde se ud aldeles som en Orlogsbaad. Sex Mand roede med lange Drag og vippede Vandet med Aarerne.

Saaledes havde Skipper Worse hele Tiden tænkt sig at vende tilbage fra sin Rio-Reise, og derfor var han ogsaa sjæleglad, da han nu kom indad Byvaagen.

Thi det kunde aldrig falde ham ind at lade sig ro iland i Sandsgaard og derfra spadsere til Byen, skjønt det var meget kortere og snarere. Det var en Grille hos ham, at Sandsgaard var en Ø, og hvorledes end Veiret var, lod han sig bestandig ro baade frem og tilbage.

Han kunde se, at de havde heist Flag paa hans Søhus inde ved Torvebryggen. Worse eiede en gammel vidtløftig Handelsgaard, der omfattede hele Kvartalet ved Torvet og endte i et stort femetages Søhus ud imod Vaagen. Thi Jacob Worse havde Penge, dem han dels havde lagt sig op som mangeaarig Skipper, dels havde tjent ved egne Speculationer.

Naar han var hjemme om Vinteren, var han den ivrigste paa Fisket fra den første Dag, til det blev slut; kjøbte, solgte og saltede for egen Regning.

C. F. Garman befattede sig ikke saameget med Silden; Huset drev helst Speculations- og Commissionshandel i Salt og Korn i Forbindelse med Bankier- og Vexelforretning.

Skipper Worse havde saaledes i Aarenes Løb gjort

sig til en forholdsvis rig Mand; og naar han — som denne Gang — havde været saa længe borte, var han meget spændt paa at erfare, hvorledes hans Folk havde stellet sig i den lange Tid.

Men intet interesserede ham dog i den Grad som at træffe Skipper Randulf, og hvergang han tænkte paa det, slog han sig paa Knæet og lo høit.

Inde paa Vaagen laa der faa Skibe, siden det var Sommer; men hist og her fik de dog sine Flag frem, da de saa Jacob Worses Baad komme indover. Fra Brygger og Søhuse paa begge Sider af Havnen raabte Kjendinger til ham; han hilste igjen og lo — stolt og fornøiet.

«Hvor skal du hen — Lauritz?» — spurgte han, da de nærmede sig til Bryggen; for Lauritz Seehus hørte hjemme i Flekkefjord.

«Jeg tænker, jeg vil tage ind hos Madame Torvestad; der har jeg altid boet før,» svarede Gutten.

«Aa Fanden —,» sagde Jacob Worse, «nu er du jo voxen Gut; du kan da ikke blive boende hos den gamle skinhellige Postillen.»

Men da han saa nogle Trækninger i Ansigterne paa dem, der roede, forstod han det og raabte: «Aa din Dævlunge! saa det er for Jomfruernes Skyld, du vil til Madame Torvestad! — ja tag du dig iagt; du ved, jeg kommanderer den Skuden ogsaa.»

Dette var en Vittighed; thi Madame Torvestad boede tilleie i Bagbygningen i Worses Gaard.

Men paa Torvebryggen ventede der Skipper Worse en bitter Skuffelse: Randulf var i Østersøen med Sild.

II.

«Sara! — du gaar i Forsamlingen i Eftermiddag,» sagde Madame Torvestad til sin ældste Datter.

«Ja Moder.»

«Skipper Worse er kommen hjem; jeg vil gaa over og ønske ham velkommen. Den arme Mand er vel endnu i sine Synder og uden Trang til at delagtiggjøres

i Brødrenes Adgang til Naadestolen. Tænk Sara! om nogen af os kunde blive et Redskab i Herrens Haand til at redde denne vildfarende!»

Madame Torvestad saa fast paa sin Datter; men Sara, som stod ved Kjøkkenbænken og vaskede op efter Middagen, løftede ikke sine Øine, der var mørke og store med lange Øienhaar og stærke, sorte Bryn.

«Du kunde gjerne spørge blandt Vennerne, om ikke en og anden skulde føle Trang til at komme indom til os, forat samtale om det der er talt i Forsamlingen og saaledes gjensidigen styrke og befæste hinanden i Naadens Samfund.»

«Ja Moder.»

Madame Torvestad gik ind i Dagligstuen, som var lidt mørk, fordi det var i Baggaarden. Ellers var der smukt og solid møbleret, meget pent og ordentligt, men lidt tørt.

Hun var Enke efter Brødremenighedens Forstander; og der var efter hans Død ikke kommen nogen ny. Thi de egentlige Herrnhuters Tal var ikke stort, og det forøgedes heller ikke, fordi den religiøse Bevægelse mest fulgte den Haugianske Retning.

Der var ogsaa i Læren saamegen indre Overensstemmelse og i Livet saamegen ydre Lighed, at Herrnhuter og Haugianere ikke blot ialmindelighed regnedes for hip som hap af dem, der stod udenfor Vækkelsen; men en Sammensmeltning foregik i Virkeligheden efterhaanden mellem disse to Retninger.

Oprindelig var der vel en ikke ringe Forskjel mellem Brødrene og Hauges Venner i Henseende til almindelig Dannelse. Hauge søgte og vandt sine første og troeste Tilhængere blandt Bønderne. Brødremenigheden derimod bestod for en stor Del af velhavende Byfolk, som desuden ved tyske Forstandere og hyppige Besøg i Christiansfeldt og de andre herrnhutiske Stationer erhvervede mere ydre og indre Kultur.

Men senere da Hans Nilsen Hauges Vækkelse var gaaet over det hele Land og havde kjæmpet sig frem gjennem utallige Trængsler, og især da det efter den langvarige Arrest og Hauges Død blev vitterligt for alt

Folket, hvilken skjændig Uret Embedsstanden havde øvet mod uskyldige og gudfrygtige Mennesker, — da vandt Bevægelsen ogsaa mange Tilhængere i de Samfundsklasser, hvor man hidtil med Foragt og Afsky havde seet ned paa de bondeagtige Sværmere og Fanatikere.

Dette bidrog ogsaa til Sammensmeltningen. Hauges Venner vare desuden altid beredte til Fordragelighed og Imødekommenhed, hvor de bare mødte levende Kristentro. Og Herrnhuterne vare ihvertfald ikke stærke og talrige nok til at hævde en Særstilling, selv om de havde villet det.

Det var derfor til Haugianernes nye Forsamlingssal, Madame Torvestad sendte sin Datter, ligesom der til hendes smaa Opbyggelser kom Vakte af begge Retninger uden Forskjel. Selv havde hun beholdt nogle Ord og Vendinger, som mindede de Indviede om hendes lange Ophold i Gnadau, og hun havde bestandig stor Lyst til at læse op af nogle smaa pietistiske Traktater, som hun tildels selv havde oversat fra tysk.

Fra Dagligstuen gik Madame Torvestad ind i Væverstuen, hvor Tjenestepigen sad og slog Væven flittigt og taktfast. Der stod Rokke og Garnvinder og paa Bordet foran Vinduet laa der Skræddersøm; thi det var et Hus, hvor Bøn og Sang afvexlede med strængt og nyttigt Arbeide.

«Hvor er Henriette?»

«Hun gik ud, forat høre, hvorfor de heiser Flag paa Havnen.»

«Ak ja — Martha! — hvor længe hænger ikke det unge Hjerte ved denne Verdens Daarlighed! — Lad mig se, hvor langt du er kommen.»

Imidlertid fortsatte Sara sit Arbeide nynnende en Salme. Det var hendes Uge til at have Kjøkkenstellet; hun vexlede med Tjenestepigen; Henriette var endnu for ung.

Sara var 26 Aar gammel. Skjønt fyldig og stærk af et arbeidsomt og sundt Liv, var hun dog meget bleg; hun gik sjeldent ud, og naaede aldrig synderligt længer ud i Verden end til Kirken og Forsamlingshuset.

Hendes Ansigt rundede sig saa smukt nedover den fyldige Hage, som forresten mindede lidt om det myndige Udtryk hos Moderen, Haaret laa aldeles glatstrøget og Fletterne vare samlede i en beskeden Ring paa Baghovedet.

Det smukke ved Jomfru Saras Ansigt og hele Person var ikke af den Art, som alle strax faar Øie paa det ene Aar, men som ingen kan se Spor af det næste. Der var tvertimod noget solid ved hende; de afrundede, bløde Træk, den matte, hvide Hud og Øinene med de stærke Omgivelser gav hende en stille tiltrækkende Skjønhed, der vilde holde sig længe.

Medens hun stod og klirrede med Kopper og Tallerkener — nynnende sin Salme, hørte hun ikke, at en Mand kom opad Kjøkkentrappen. Først da Døren gik op, vendte hun sig, blev lidt rød og slog Øinene ned.

Manden i Døren, som var høi og bredskuldret, slog ogsaa sine Øine ned og sagde: «Se her — Sara! bringer jeg dig «Livet i Døden», som vi talte om. Maatte du have sand Glæde af den!»

«Tak Hans Nilsen!» svarede Jomfru Sara uden at se op; hun kunde ikke tage imod Bogen, fordi hun var vaad; han lagde den derfor paa Bænken og gik igjen.

Hun lyttede efter hans Trin, idet han gik videre opover Trappen til Loftet; Hans Nilsen Fennefos var nemlig en af Madame Torvestads Logerende.

Derpaa tørrede hun i en Fart sine Hænder, tog varsomt Bogen og læste et Stykke hist og her med Iver og Glæde. Det var jo en Bog af selve Hauge, om hvem Fennefos altid talte; men som Moderen syntes at holde mindre af; ialfald havde hun ingen af hans Bøger.

Men Jomfru Sara havde andet at gjøre end at læse. Hun lagde den kjære lille Bog, som Hans Nilsen selv havde indbundet, i Vinduet foran sig og tog igjen fat paa sit Arbeide og sin Salme, men lidt stærkere end før. Stundom bøiede hun sig fremover, lagde Hovedet paa Siden og saa op i den smale Stribe af blaa Sommerluft, som hun kunde skimte over Worsesmuget, og hendes mørke Øine fik en uskyldig, henrykt Glans, somom hun saa lige ind i den aabne Himmel.

Nu kom der nye Trin i Trappen nedenifra, og denne Gang hørte Sara godt; det var Henriette, — det var ikke til at tage feil af — to-tre styrtende, hurtige Trin, saa et Fald og lidt Rabalder, saa nogle Trin igjen — ganske som de unge Piger pleier at snuble sig opover Trapperne, naar de nylig har begyndt med lang Kjole.

Henriette kom ind — rød, straalende, forpustet, med Haaret i en Sky og begyndte i en Fart: «Aa Sara! nei, du skulde seet! du Mirakel! hvor jeg blev forundret, — for du skulde bare vide — ved du, hvem der er kommen hjem?»

«Hys — hys — Henriette,» skjændte Søsteren, «tænk om Mor kom og saa dig.»

Strax begyndte Henriette at glatte det balstyrige Haar med Spyt; men hun kunde ikke tie, og hun hviskede uhyre ivrigt: «Jeg var paa Torvet — helt nede paa Bryggen, — ikke sig det til Mor; og saa kom Skipper Worse roende — Skipper Worse er kommen fra Rio, — vidste du det? — med sex Mand og Flag, — og bag sad Lauritz; — jeg kjendte ham ikke, før han sprang iland, — saa høi var han» — hun pegte bent op i Luften, — «han saa mig, jeg tror, han er efter mig!»

«Nei men Henriette!» — begyndte Sara strængt og rynkede sine Øienbryn.

Men den ugudelige Henriette stak Tungen ud og smuttede ud i Gangen, hvorfra hun haabede ubemærket at naa Væverstuen.

Saras Ansigt var bleven bekymret, næsten strængt. Denne Vildskab hos Søsteren var hende ubegribelig; saaledes havde hun aldrig selv været; og hun vidste, at et saadant verdsligt Sind maatte bøies strængt under Herrens Tugt.

Alligevel gik der hende stundom et Stik gjennem Hjertet, naar Henriette sprudlede over af Ungdommelighed, og noget, der næsten kunde ligne Lyst til at være med, rørte sig i hende.

Det var den gamle Adam i hendes Kjød, som daglig skal dødes og druknes; og det gjorde hun ogsaa i Bøn og Sang og flittig Omgang med Ordet; — men alligevel — alligevel — —

Endnu en Gang blev Jomfru Sara forstyrret, idet et rundt, solbrændt, smilende Ansigt viste sig i Kjøkkendøren.

Men Smilet forsvandt, og Lauritz traadte flau og kantet ind; han havde aabenbart gjort Regning paa at træffe en anden end Sara.

«Velkommen hjem — Lauritz,» sagde Sara venligt.

«Tak for d e t,» svarede Lauritz med den dybeste Bas, han kunde frembringe; han blev staaende og gned sig mod Døren.

«Vilde du snakke med Mor?»

«Ja — jeg vilde spørge, om jeg kunde faa bo her.»

«Mor er inde i Dagligstuen.»

Lauritz Seehus var næsten som en yngre Broder for Sara, siden han havde været i Kost hos Madame Torvestad, fra han var Skolegut. Hans egentlige Hjem i Flekkefjord var ikke godt, Faderen drak, og der var altid et Mylder af smaa Børn.

En liden Stund efter kom Lauritz ud igjen — meget slukøret og elendig.

«Naa — Lauritz!» — sagde Sara, «skal du alt gaa igjen?»

«Ja» — svarede han og skyndte sig ud, «jeg fik ikke.»

Men da han gik ned igjen ad den gamle, kjendte Kjøkkentrap, syntes han, at han var det ulykkeligste Menneske i Verden, ja han græd — for første Gang som Jungmand.

Det havde h a n nu glædet sig til paa hele Reisen: at faa sit gamle Tagkammer, at være sammen med Henriette hver Dag, at forære hende alt det mærkværdige, han havde i Kisten, at lure sig ud med hende og ro, naar Madamen var i Forsamlingen eller rende paa Kjælke i Maaneskin om Vinteraftenerne, — alle disse straalende Haab, der var saa fuldt færdige, gjennemdrømt de hundrede Gange, udmalede indtil de mindste Smaating i de lange, ensomme Vagttimer op og ned paa Dækket.

Nu syntes han ikke, der var noget Haab eller nogen Glæde for ham mere i denne Verden og knapt nok i den næste.

Sara syntes igrunden Synd i ham. Men Moderen kom ud og sagde: «Du saa Lauritz? — Sara!»

«Ja Moder.»

«Talte du med ham?»

«Nei — jeg ønskede ham bare velkommen.»

«Tror du, han er en Omvendt?»

Sara vidste ikke, hvad hun skulde svare; men Moderen sagde strængt: «Sig du kun nei — mit Barn! saaledes ser ikke den omvendte og angrende Synder ud. Vel hører Dommen Herren til; men vi maa sandelig ogsaa bruge vore Øine og vor Forstand, at ikke et skabbet Faar skal indtrænge sig og besmitte den ganske Hjord.»

Sara maatte give Moderen Ret i sit Hjerte; især fordi hun forstod, at Henriette og Lauritz nu vare saa voxne, at det fortrolige Forhold snart kunde blive til syndig Kjærlighed.

Hun havde endogsaa, mens han var inde i Stuen, tænkt paa, at det vist var hendes Pligt at sige Moderen, hvad hun mente. Nu slap hun for det; og hun var overbevist om, at det saaledes var bedst for de Unge.

Alligevel kom hun til at tænke paa, hvor ynkelig han saa ud paa Ryggen, da han krylede ud af Kjøkkendøren, og hvor Henriette vilde blive skuffet; — han havde jo altid boet her. Igrunden var det jo saa godt for dem begge, at Fristelsen blev taget bort fra deres Vei; — men alligevel — alligevel — —

Allerede Klokken syv var Jacob Worse gaaet hjem fra Klubben; der var ikke til at holde ud.

Alting var gaaet i Baglaas for ham; ingenting var kommet som han havde ventet det, fra han satte Foden paa Land.

I Klubben havde han mødt et Par finske Kapteiner, som laa i Havari; ganske unge Fyrer, som havde faret paa Amerika. Den ene af dem — en rigtig Flab — med engelsk Skjæg og Guldkjæde — havde været i Rio de Janeiro — to Gange.

O Randulf — Randulf! hvad skulde du i Østersøen!

Det gik Skipper Worse som det pleier at gaa alle, der har et let Sind. Den ubetydeligste Glæde kunde sætte

ham i ypperlig Stemning og hjælpe ham over de største Ubehageligheder; men dersom — omvendt — en liden Fortrædelighed først fik trukket ham hen i det gale Hjørne, saa var alt forkjert, en Række af Ulykker styrtede over hans Hoved, og han syntes selv, at ingen kunde være saa forfulgt og mishandlet af Skjæbnen som han — for den Dag; thi ialmindelighed sov han sit Sind i Ligevægt igjen.

Idag var det netop en saadan Ulykkesdag fra det Øieblik, han hørte om Randulf; og derfor havde han ikke fundet noget at glæde sig ved hverken i Klubben eller Kontoret eller Kramboden eller paa Søhuset, skjønt Forretningen i Virkeligheden var gaaet upaaklageligt under hans Fraværelse, og hans Folk fortjente meget mere Ros end de fik.

Gnaven og modfalden gik han ud og ind i sine pene, rummelige Stuer. Solen stod lavt i Nordvest, og over Pynten, som skilte mellem Byvaagen og Sandsgaardbugten, kunde han midt i den guldglinsende Aftenhimmel se Bramræerne af «Familiens Haab».

Men ingenting hjalp. Og nu kom han desuden til at mindes, at gamle Havnefoged Snell oppe i Klubben havde taget ham hen i en Krog og hvisket — med Fingeren paa sin lange røde Næse: «Pop-pop! Jacob! — det var nok paatide, du bragte den Gamle nogle Skillinger. De siger — pop-pop —, han kan trænge dem nu om Dagen.»

«Hvad Fanden mente han med det?» — raabte Skipper Worse arrig, da han nu huskede det, «vil det gamle Snydeskaft indbilde mig, at C. F. Garman er i Nød for Skillinger — puh! — hvad vil du? — Lauritz!» skreg han pludselig, da han saa sin Jungmand i Døren.

«Ingenting — Kaptein!» — svarede Lauritz sagtmodigt og gik igjen.

Men Worse fôr efter, fangede ham i Gangen og trak ham ind i Stuen.

Det var sandt, hvad Lauritz havde sagt; han vilde igrunden ingenting. Men da han i sin Sorg og store Forladthed saa Kapteinen, der altid var saa god med ham, gaa frem og tilbage forbi Vinduerne, vovede han

sig ind i et ubestemt Haab om muligens at finde en eller anden Trøst.

Worse holdt ham i Nakken og saa paa ham: «Hm! jasaa, der er nok en til, som ikke har havt nogen lystelig Hjemkomst. Kom Gut! — lad os to drikke et Glas sammen, saa kan du bagefter fortælle, hvad der er iveien med dig.»

Skipper Worse aabnede Klaffen i Skjænken henne i Krogen, stillede to runde hollandske Glas frem og skjænkede en Kirsebærratafia for Lauritz og en gammel gul Jamaica for sig selv.

«Se saa!» — sagde Worse, da de havde drukket, «lad os nu høre dine Sorger og Bedrøvelser.»

Men istedetfor at begynde satte Lauritz i en Fart sit Glas ind i Skjænken, snappede Kapteinens og satte det ogsaa ind, derpaa smækkede han Klaffen i og tog selv Plads paa Træstolen nede ved Døren.

Worse troede, Gutten var bleven gal; men før han fik Tid til at bryde løs, bankede det, og Madame Torvestad traadte ind.

Lauritz havde seet hende gaa forbi Vinduet, og Respekten for Madamen var i den Grad gaaet ham i Blodet, at Synet af hende forjog al anden Tanke af hans Hoved: bare hun ikke fik se, de drak.

Worse vilde hellerikke have ligt, om Madamen havde fundet ham ved Skjænken sammen med det unge Menneske; og da han nu forstod, plirede han gemytlig med det ene Øie til Lauritz, medens han førte Madame Torvestad til Sæde i Sofaen.

Hun var i sort Silkesalop, mørkegraa Hat med langt fremspringende Skygge og brede Atlaskes Hagebaand. Hendes Dragt og hele Person gav Indtryk af solid Velstand og værdigt Alvor.

Den noget store, dobbelte Hage og Hovedets Reisning gav hende et myndigt Udseende. Derved skilte hun sig ud fra de andre Vakte. Thi disse bestræbte sig helst for at udtrykke Ydmyghed i sit Ydre og i sit hele Væsen, ligesom det ogsaa var blevet Skik blandt Hauges Venner paa Vestlandet at tale i en klynkende, sødlig Tone.

Madame Torvestad havde ikke glemt, at hun var Enke efter Brødremenighedens Forstander, og det var bestandigt hendes Maal at holde sig og sit Hus som et Midtpunkt for den religiøse Bevægelse. Derfor lagde hun megen Vægt paa sine smaa Forsamlinger, halvt Opbyggelse, halvt Aftenselskab —, og det var af samme Grund, at hun modtog Logerende i sit Hus, hvilket hun for Indtægtens Skyld ikke behøvede.

Lauritz regnede hun ikke med i saa Henseende; ham havde hun taget efter indstændig Anmodning fra Venner i Flekkefjord; men de, som ellers boede hos hende, vare aandeligt sindede unge Mennesker — helst omreisende Lægprædikanter, der kom og gik, standsede nogle Dage blandt Vennerne, for at samtale og gjensidig opbygges.

Og derved opnaaede Madamen, at hendes Hus forblev et af Samlingsstederne for de Vakte i Byen og hun selv en af de indflydelsesrigeste Kvinder, som de Ældste somoftest tog med paa Raad.

Ligeoverfor Skipper Worse var Madame Torvestad altid lidt mindre streng og alvorlig end mod alle andre, — om det nu var, fordi hun havde boet tilleie hos ham i saa mange Aar, — eller om hun troede, hans Sjæl paa den Maade bedst kunde vindes for Naadens Kaldelse, — eller om hun muligen havde andre Grunde.

Ialfald var det paafaldende, hvor lidet hun blandede Guds Ord og fromme Sententser ind i sine Samtaler med ham; hun taalte endog — ja hun smilte en enkelt Gang af den muntre Kapteins Vittigheder, naar de vare fuldstændigt harmløse.

Efterat hun havde ønsket ham velkommen hjem og talt om et og andet, som var foregaaet i hans Fravær, sluttede hun med at spørge, om han ikke, da han nu engang sad saa alene — kunde have Lyst til at gaa over til hende og spise tilaftens. Det vilde glæde hendes Døtre.

«Kommer der ikke andre?» spurgte Jacob Worse mistænksomt.

«Det kan nok hænde, at nogle af Vennerne kommer indom til os, naar de gaar fra Forsamlingen.»

«Ja — saa skal De have Tak for mig — Madame Torvestad!» mumlede Jacob Worse halvt ærgerlig. «De ved, jeg passer ikke i det Selskab.»

«Sig ikke det — Kaptein Worse! men lad os heller ønske og bede, at De maa komme til at passe rigtig godt i det Selskab, hvor Guds Ord høres til Opbyggelse i Herren;» — dette sagde hun med stor Inderlighed og saa paa ham med sine kloge Øine.

Skipper Worse blev lidt forlegen og gjorde sig en Tur omkring i Stuen. Det var ikke godt at svare noget til sligt; han vilde Pokker ikke i Forsamlingen; men han vilde dog gjerne finde en pyntelig Maade til at slippe.

Lauritz reiste sig idetsamme henne ved Døren og gjorde Mine til at gaa.

«Nei — nei — Lauritz!» raabte Kapteinen, «du maa ikke gaa; vi skulde jo snakke sammen. Hvor skal du hen?»

«Jeg maa ud i Byen og søge Husly for Natten,» svarede Lauritz mørk, men lidt trodsigt efter Ratafiaen.

«Hvad? — du skal da vel bo hos Madame Torvestad — skal han ikke det? — Madam?»

«Nei,» svarede hun tørt, «som De ved er de, der bo hos mig, mest aandelige Mennesker. Jeg modtager jo ikke Søfolk.»

«Ja — men Lauritz har jo havt som et Hjem hos Dem Madam! — det er dog altfor haardt for den stakkels Gut at komme hjem og saa blive sat paa Gaden.»

Worse forstod nu, at her var Jungmandens Sorg, og i sin Godmodighed vilde han gjerne hjælpe ham.

Men Madame Torvestad svarede ikke noget paa det; hun samlede Salopen om sig og lavede sig til at gaa.

«Ja Farvel da — Kaptein Worse,» sagde hun, «og inderlig velkommen er De. Om en halv Times Tid venter jeg Sara og kanske et Par af de andre fra Forsamlingen; saa spiser vi tilaftens sammen, og kanske holder da en eller anden af os en liden Bøn. Kunde De ikke selv føle Trang til i Samfund med andre Troende at vende Dem med Tak til ham, der har reddet Dem af Stormen og ført Dem uskadt henover de vilde Bølger?»

«Jo — jo vist — Madame! — ser De, men» — Worse stod og vred sig lidt.

«Kom nu! — vær ikke gjenstridig mod Kaldelsen!» — hun rakte sin Haand frem og saa venligt paa ham.

Men Worse trak sig tilbage og sagde halvt spøgende: «Stridig vil jeg nødig være. Men jeg synes, De Madam Torvestad er temmelig stridig, som ikke vil unde den stakkels Lauritz Husly. Skal vi gaa paa Akkord? — jeg kommer til Opbyggelsen, hvis De vil lade Lauritz faa bo hos Dem, — hvad? slaa til Mam Torvestad!»

«Jeg vilde gjøre mere end det — Kaptein Worse! naar det kunde bidrage til at fremme Naadens Gjerning i Dem,» svarede hun blidt og rakte ham Haanden.

Derpaa sagde hun i sin almindelige Tone til Lauritz: «Ja, du hører, jeg gjør det for Kapteinens Skyld. Lad mig nu se, du opfører dig, saa jeg ikke skal fortryde det. Du kan faa dit gamle Kammer; det staar færdigt.»

Dermed gik hun.

Men Kapteinen og Jungmanden tog sig endnu en Omgang ved Skjænken. Dette havde kvikket Worse op; og da han saa, hvor sjæleglad Lauritz stormede afsted til Søhuset, for at hente Kisten med det mærkværdige i, glemte han for et Øieblik, hvor dyrt han havde betalt sin Jungmands lille Tagkammer. —

III.

Hans Nilsen Fennefos kom fra en Familie, der tidlig var bleven vakt ved Hauges Reiser gjennem Bygden. Fra sin tidligste Barndom havde han hørt Tale om den elskede Lærer, hans Moder havde sunget hans Salmer, og selv bar han hans Navn.

Derfor var der meget, som ligefrem maatte synes at drive ham til Efterfølgelse.

Men Gutten havde et stærkt og lidenskabeligt Sind, og lige til sit tyvende Aar gjorde han sin Moder Sorg ved et vildt og letsindigt Liv.

Da hændte det en Nat, han kom sent hjem fra et Danselag og vilde liste sig forbi Stuen og op paa sit Kammer, at han hørte Moderen ligge vaagen og synge:

«Befal du dine Veie
Og al din Hjertesorg
Til hans trofaste Pleie,
Som styrer Himlens Borg.
Han, som kan Stormen binde
Og lede Bølgen blaa,
Han ved og Vei at finde,
Hvorpaa din Fod kan gaa.»

Det var en Salme, som nylig var kommen til Bygden, og som han vidste, Moderen holdt meget af; men han havde aldrig lagt synderligt Mærke til den før.

«Paa Herren maa du lide
Om det dig vel skal gaa,
Da hjælper han at stride,
Da vil dit Værk bestaa.
Ved Graad og selvvalgt Plage
Du Intet retter ud;
Thi Intet kan du tage,
Alt kan du faa af Gud.»

Dunsterne af Dans og Drik svandt af hans Hoved; og da Moderen med sin klare lille Stemme gjentog: «Thi Intet kan du tage, Alt kan du faa af Gud,» — da greb de ham saa forunderligt — de Ord: Alt kan du faa af Gud, at han brast i en heftig Graad, som han havde Møie med at dæmpe, til han kom udenfor.

Saa vandrede han den hele Nat omkring paa sin Faders Gaard i Graad og Angest «stridende med Herren». Først da Solen randt, fik han Naade til at bede og takke.

Men det var første Gang, han havde været ude af Huset en hel Nat; og da han nu traadte ind i Stuen, reiste Moderen sig fra Bænken og gik ham imøde med Strænghed. Men da hun opløftede sine Øine og saa hans forandrede Miner og Skikkelse, da sagde hun stille: «Min Søn! visseligen har Herren besøgt dig i denne Nat.» Og med glad og frimodig Røst istemte hun:

«O fryd og glæd dig nu min Sjæl:
Din Frelser og Immanuel
Har fuldbragt din Begjæring.
Nu har du været Herrens Gjæst,
O hvilken skjøn og salig Fest,
O hvilken stor Foræring!

O Gud! min Lov og Pris modtag!
Det var mig en lyksalig Dag,
Nu er jeg vel tilmode.
Jeg takker dig af Hjertens Grund
For denne naaderige Stund,
Der kom mig saa tilgode.»

Fra den Dag af gik Hans Nilsen ikke mere til Dans; men gjennem flere Aar af Anfægtelse og Sjælekamp vandt han omsider Aandens Frimodighed, saa han begyndte at tale med sine nærmeste og hvem han ellers traf om det ene fornødne. I Forsamlingen fik han ogsaa tale, og det var alles Mening, at det var længe siden, der var hørt saa liflig en Tunge.

Men ihukommende Hauges Anordning, vilde de Ældste ikke tillade ham at drage ud, forat samles med Vennerne rundt om i Landet, førend han baade var ganske grundfæstet i den rene Lære og i sit Levnet havde vist Omvendelsens værdige Frugter.

Først da han var over fem og tyve Aar, blev han udsendt; og da han i fem-sex Aar næsten uafbrudt havde vandret fra Sted til Sted — dels efter Opfordring, dels saaledes som Aanden drev ham, var han bleven en vel kjendt og høit skattet Lægprædikant langs hele Vestkysten og nordover — længere end til Trondhjem.

Vel var det forbi med hine Tider,*) da Præsten tog

*) I Slutten af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede vare Præsterne i Norge tørre Rationalister, der ikke formaaede at tilfredsstille den religiøse Trang hos Folket, som de ikke forstod, og hvis lave Kultur de desuden foragtede.

Da begyndte en ulærd Bondesøn — Hans Nilsen Hauge — født 1771 — at vandre om i Landet, og ved Samtaler og

Lensmanden eller en fordrukken Løitnant med sig, adsplittede de gudelige Forsamlinger, skjældte Prædikanten eller spyttede ham i Ansigtet og lod ham transportere ud af Sognet til næste Lensmand.

Men om end Lægprædikanterne vare mindre udsatte for ydre Vold end i de gamle Forfølgelsens Dage, var der dog Farer af anden Art, som paa mange Maader gjorde deres Stilling vanskelig.

Thi Præsterne havde ingenlunde skiftet Sind. Men da de ikke længer turde fængsle og offentligen udskjælde «disse Sværmere, disse Skjælme, disse Bedragere, skinhellige Skurke og Folkeforførere», saa valgte de i Stilhed at belure og bagvaske dem.

(Forts. noten s. 278.)

gudelige Forsamlinger vakte han i kort Tid et blomstrende Kristenliv blandt Almuen. Bonden vendte sig fra Slagsmaal og Drik og tog fat paa sit Arbeide; og snart havde Bevægelsen fundet talrige Brændpunkter i det vidtstrakte Land, hvor Fabriker og industrielle Anlæg voxede frem under flittige Hænder, medens Arbeidere og Arbeidsherrer i broderlig Kjærlighed samledes om Guds Ord.

At Folket saaledes hjalp sig selv baade i aandelig og timelig Henseende, kunde Embedsstanden ikke taale. Præsterne fik en villig Haandsrækning af Juristerne, og ved Hjælp af en gammel Forordning af 1741 mod gudelige Forsamlinger fik de Hauge grebet og fængslet.

I ti Aar holdt de ham i Fængsel. Men da alt, hvad utallige Forhør bragte for Dagen, kun var nye Vidnesbyrd om Mandens pletfrie Vandel, store Evner og ædle Karakter, maatte hans Fiender tilslut lade ham gaa og nøies med at berøve ham Resterne af hans Formue.

Alligevel havde de seiret. Thi Hauge var legemligt knækket af et langt og usundt Fængselsliv; han levede ikke mange Aar efter, — syg og fuld af Plager, men kjæk og frimodig til det sidste.

I 1824 døde han. Men først i 1842 fik Folkets Repræsentanter hin gamle Forordning af 1741 ophævet — tiltrods for Kongen, Statsraad, Amtmænd, Universitet, Bisper, Provster og Præster.

(Anm. til den tyske Udgave.)

Og dette blev for Lægfolket og især for dets Førere og Prædikanter en ny Tugtelse til Taalmodighed. Thi eftersom de Vaktes Antal steg, kunde det jo ikke være anderledes, end at en og anden faldt hen i aabenbare Synder eller grebes i Hykleri og falsk Gudfrygtighed.

Og da var Præsterne paafærde; — ivrige og nidkjære — fra Prækestolen og i Husene fortalte de og fortalte og fortalte omigjen alle de skrækkelige Historier om disse Haugianere, disse Øienskalke, der foragtede Guds Hus og søgte hen til deres egne skumle Forsamlinger, hvor alskens Vederstyggelighed bedreves.

Og fra Embedsstanden udbredte der sig over hele den saakaldte dannede Klasse en Mistro, en Aversion, der kunde stige til Had mod disse fredsommelige og gjennemgaaende høist respektable Mennesker.

Herfra hentede ogsaa Literaturen sine skumle Skikkelser af nederdrægtige Lægprædikanter og sine apostoliske Gestalter af Provster og Præster — Lysets og Fredens Mænd. Den literære Del af Samfundet vidste ialmindelighed lidet om Lægprædikanterne; men man troede paa Skildringen; thi Præsten — Fredens Mand kjendte man saa godt.

De fleste kjendte ham fra disse Feriebesøg i en Præstegaard, der altid staar for Erindringen som Glanspunkter i Ungdommen — enten i Maanelys en Sommernat i Skoven eller med tindrende hvid Sne og Klang af fjerne Kanebjælder, der komme nærmere.

I denne Ramme stod Præsten — lys, venlig og dog saa velgjørende alvorlig; hvilke muntre Bordtaler kunde han ikke holde, hvorledes kunde han ikke gaa ind paa en uskyldig Spas, og hvor var der ikke godt at være i det rummelige, overflødige Hus, fuldt af Ungdommens Lystighed og betrygget ved «Fars» milde Alvor.

Han var Midtpunktet for alt, — ikke blot for Fruens og Døtrenes Omsorg; men i al Ungdommens Glæde og Leg maatte «Far» være med, naar det skulde være rigtigt; hans store Merskumspibe blev stoppet for ham, de unge Mennesker kom styrtende med Fidibusser, naar den gik ud; og alle samledes i en deltagende Kreds om ham,

medens Fruen indviklede ham med øvet Haand i alle hans Uldtrøier, Skindtrøier, Tulupper, Skjærf og Pelse naar han skulde kjøre til Annexkirken anden Juledag.

Eller kunde nogen glemme de stille Lørdagseftermiddage, naar man helst maatte holde sig ude af Huset, for ikke at forstyrre Præsten, der studerede sin Prædiken i Kontoret, saa at Tobaksrøgen hvirvlede ud af Nøglehullet som en blaa Slange; eller Søndag Morgen, før man gik til Kirken, naar man ventede, mens «Far» spiste sin Æggedram, forat klare Stemmen.

Og dog kunde denne Feriepræst være en ganske anden Karl, naar han sad alene blandt sine Bønder i Fattig- eller Skolekommissionen; og fra Kontoret hørtes stundom en Stemme som man neppe skulde tiltroet Lysets og Fredens Mand.

Ja det kunde vel ogsaa hænde, naar Ungdommen samledes ude i Gangen, for at finde Overtøiet til en eller anden munter Udflugt, at en vadmelsklædt Bondemand kom tumlende Kant om Kant ud af Kontoret, medens man i Døren saa et hastigt forsvindende Glimt af et rødt Ansigt og en heftigt bevæget Slobrok.

Da sagde Fruen eller en af Døtrene: «Uf! — stakkels Far! der var igjen en af disse stygge Haugianerne, som volder Far saamegen Fortræd i Sognet.»

Og denne Stemning mod de Vakte døde ikke ud, selv efter at Pietismen kom til Hæder og Værdighed ved Universitetet. De nye Lærere og Præster, som ikke blot skyldte Hauge og hans Bevægelse den større Inderlighed i Læren og Tilegnelsen, men som tilogmed havde antaget det sagtmodige Ydre, den blødsødne Tone og de langt henhvislende «s»-Lyde fra Haugianismens Forfaldstid, de syntes hurtigt at glemme, at hele det Kristenliv, paa hvis skrøbelige Levninger de levede, var noget, Folket selv havde tilkjæmpet sig fra neden af. Og lig sine myndige Fædre begyndte de ubekymret at fable videre om, at de vare Folkets Hyrder og Fædre, at hver den, som krummede et Haar paa deres Hoveder, der vilde borttage en Tøddel af deres Magt og Anseelse, han nedbrød! — han nedbrød Folkets Agtelse for

det hellige, han rørte med formastelig Haand ved det ældgamle, skjønne, patriarkalske Forhold mellem Menigheden og den elskede Sjælehyrde!

Men i de første Aar, da Hans Fennefos reiste omkring, traf han helst Præster af den gamle Skole, der lurede paa hvert hans Ord og hvert hans Fjed og voldte ham og hans Venner saamegen Skade og Fortræd som de kunde.

Da gjaldt det, at vogte nøie baade paa sig selv og paa Vennerne, og her havde den unge Prædikant mangen Strid at bestaa. Thi ligesom han var af usædvanlige Legemskræfter, var han ogsaa hensynsløst modig. Gamle Folk sagde, at han mindede meget om Hauge i den første Tid, førend de havde ødelagt ham med Forfølgelse.

I de Breve, som de Ældste hjemme paa Fennefos sendte foran ham til Vennerne rundtomkring, stod der derfor altid, at den unge Hans Nilsen maatte stadig formanes til Lydighed mod dem, der ere satte til at styre og raade, paa det at ingen Strid eller Forargelse maatte opstaa.

Og efterhvert lærte han at dæmpe sit Sind, saa han endog mange Steder i Stilhed kunde afværge Splid mellem Præst og Menighed. Det havde været Hauges Vilje saaledes, og for den bøiede han sig som alle de andre Venner.

Derved kom Fennefos som saa mange Lægprædikanter til at forberede Sindene saaledes, at hvorsomhelst en Præst bare vilde, der kunde han næsten altid — høist uforskyldt finde en liden Kjerne af levende Kristne i Menigheden, der stod rede til at slutte sig om den, der kun ikke som de gamle Præster bød dem Stene for Brød.

Men undertiden holdt det haardt for Hans Nilsen at styre sit Sind. Af de Gamles Fortællinger hjemme paa Fennefos vidste han god Besked om alle Begivenheder i Hauges Liv. Han kjendte Navnene paa alle de Lensmænd og Sorenskrivere, men især paa alle de Præster, der havde forhaanet, forfulgt og halvveis plaget Livet af den kjære Lærer.

Og hvor han nu kom Landet rundt, der traf han disse samme Navne. Baade Domstolen og Prækestolen var gaat iarv til Sønner — ikke blot i Aanden, men og i Kjødet af hine gamle, forhadte Forfølgere.

Det glødede mangen Gang i det unge Blod, og naar Ordet faldt frit og skarpt i Forsamlingen, saa han den samme Glød hos andre. Men da tugtede de hinanden gjensidigen: der er ingen Øvrighed uden af Gud.

Naar han fôr over Vestlandet, standsede Fennefos altid en Stund hos Madame Torvestad. Byen var et Knudepunkt i den vidt forgrenede Vækkelse, og efterhaanden blev han mere hjemme her end paa Fennefos.

Herhen sendtes derfor ogsaa Breve og Budskab til ham fra Venner omkring i Landet, naar der var noget galt paafærde blandt dem, eller naar de fik altfor stor Længsel efter at høre ham tale.

Saa reiste han eller skrev Breve; eller de ældste sendte en anden, om der var nogen, som passede til det.

Det var imidlertid hverken Brødrene eller Madame Torvestad, der trak ham saa stærkt og holdt ham saa længe i Byen. Thi han trivedes igrunden bedst blandt Bønderne.

Og mod Madame Torvestad havde han meget at indvende. Hun var for slap i mange Ting; opfyldt af tysk pietistisk Sværmeri, som han ikke kunde fordrage, og fremfor alt var hun ham altfor myndig og herskesyg i Menigheden og i sit Hus.

Hvad der bandt ham, var vel mest Sara.

Ikke at han elskede hende med noget Slags Attraa, der var ham bevidst. Men hun var saa gjennemtrængt af Vækkelsen, saa vel bevandret i Skriften og de gode Bøger, at han ikke vidste noget Menneske, med hvem det var ham livsaligere at tale om aandelige Ting.

Ogsaa blandt Vennerne stod Sara i høi Anseelse, og det var for de Gamle en Hjertens Glæde at høre denne unge Kvinde tale Guds Ord i Forsamlingen. Vistnok var dette meget sjeldent, og hellerikke havde hun mange «egne» Ord. Men hun kunde saa mange Salmer, Skriftsteder og Stykker af de gode Bøger udenad og fremfor alt: hun var saa kjendt og vel bevandret i selve Bibelen,

at der selv blandt Mandfolkene neppe fandtes nogen, der kunde maale sig med hende.

Paa Bordet i Madame Torvestads Stue var der en fastskruet Pult; der laa Bibelen opslaaet.

Det var Saras Plads, og ved Siden af hende satte Madamen idag en god Stol for Skipper Worse.

Der var kommen nogle alvorlige Koner, der satte sig rundt Væggene, lagde Hænderne i Skjødet og sukkede. Et Par unge Piger trykkede sig sammen med Henriette paa en altfor kort Bænk ved Ovnen, og en halvvoxen Gut, hvem Forældrene slæbte med fra Forsamling til Forsamling, satte sig — gulbleg med Finner og Fregner og en fuldkommen følelsesløs Mine — paa den yderste Snip af en Stol nederst ved Døren.

Lidt efter kom Mandfolkene i Følge. Der var Brødrene Endre og Nicolai Egeland, som havde den største Bondehandel i Byen, Sivert Jespersen, som i faa Aar havde samlet sig en Formue ved Silden og endnu en fire fem af de mere fremragende Haugianere — Haandværkere eller Handelsmænd.

Madame Torvestad tog dem alle i Haanden og søgte at skaffe dem Plads, hvilket tilslut blev vanskeligt nok, skjønt Stuen var rummelig og fuld af Stole.

Hans Fennefos gik hen og hilste paa Sara, og spurgte idetsamme, hvem Lænestolen var sat frem til?

«Skipper Worse vil komme her iaften,» svarede Sara uden at se op.

Hans Nilsen blev forbauset og ilde tilmode, uden at kunne gjøre sig rigtig Rede for Grunden. Madame Torvestad hilste venlig paa ham; men hun satte sig ikke endnu paa sin Plads; hun gik omkring — lidt febrilsk, indtil Jacob Worse endelig kom.

Da han aabnede Døren, fik han en uvilkaarlig Lyst til at løbe sin Vei. Han kom fra sine luftige Værelser, hvor der endnu var lidt Lys fra Aftenhimmelen. Men her var mørkt og kvalmt; to Talglys stod i Messingstager og skinnede over Bordet og Bibelpulten; men ude i Stuen kunde man ikke se andet end en Rad af Ansigter langs Væggene.

Der blev imidlertid ikke Tale om at slippe. Madame Torvestad tog ham saa venligt ved Haanden og førte ham ind.

Desuden var han jo kjendt af alle, og Mandfolkene kom frem, for at næves med ham og ønske ham velkommen hjem.

Der blev almindelig Glæde ved at se ham her i Forsamlingen; thi Jacob Worse var en betydelig Mand i Byen, og hidtil havde han snarere hørt til Haugianernes Fiender og Spottere. De nikkede og smilede til Madame Torvestad, og hun nød sin Triumf.

Især var Sivert Jespersen fornøiet. Han og Worse vare gamle Kjendinger fra Fisket nordpaa; og Sivert Gesvint — som han kaldtes — var udenfor Forsamlingen en livlig og foretagsom Mand. Paa samme Tid som hans Mund var fuld af Guds Ord og Salmevers, kunde han tage ordentlig fat i et Knibetag eller seile som en Vaaghals, naar det gjaldt om at komme først frem til Fiskepladsen.

Skipper Worse knurrede lidt og strøg sit Odderskind, da Sivert Gesvint trykkede hans Haand og ønskede ham saa inderligt kjærligt velkommen. Der var nemlig en gammel Historie mellem dem om et Parti Salt, som Worse formente, Sivert havde snydt ham paa; og det havde han sagt ham — bent frem — mange Gange, naar de mødtes paa Fisket; men Sivert Gesvint pleiede bare at smile venligt og klappe ham paa Skulderen.

Madame Torvestad førte nu Worse hen til Lænestolen; han følte sig yderst ilde tilmode og forbandede i sit stille Sind baade Lauritz og Madamen. Men Lauritz sad høist lyksalig paa en Skammel bag to tykke Madamer, mellem hvilke han kunde skimte Henriette.

Sara hilste blufærdigt paa Skipper Worse; han strøg hende over Haaret; han havde jo seet hende voxe op fra liden Pige.

Da nu alle vare komne tilstede, og der var blevet ganske stille, sagde Madame Torvestad: «Nu — lille Erik Pontoppidan! kan du saa fortælle mig, hvad der blev talt om i Forsamlingen!»

«Om Helliggjørelsen» — kom det fra den blegfinnede Gut ved Døren, — ligesaa prompte og tonløst, somom der var bleven trykket paa en Knap.

«Hvilken Salme var det, I sang — Henriette! — det husker du vel?» — spurgte Moderen.

Henriette havde været i Forsamlingen; men optaget af den sørgelige Efterretning, at Lauritz ikke fik bo hos dem, havde hun ikke havt stort Udbytte af Andagten. Og da hun saa kom hjem og fik høre, at han alligevel havde faaet Lov, var hun bleven saa hoppende glad, at Moderens Spørgsmaal faldt over hende som et Spand Vand.

Hun blev ildende rød og vidste hverken ud eller ind.

Madame Torvestad saa et Øieblik strængt paa hende: derpaa vendte hun sig mod Erik Pontoppidan, og saasnart hendes Blik havde berørt Knappen, svarede han uden at blinke:

«Nu bør ei Synden mere —»

Der var flere i Forsamlingen, som nikkede og smilede opmuntrende til Gutten. Hans Moder — en tyk, gul Madam og Faderen — Endre Egeland vare stolte af ham. Men Erik Pontoppidan lod ikke til at mærke noget af alt det.

Paa Henriette saa ingen — uden Lauritz; hun sad skamfuld og krøb bagved sine Veninder.

Madame Torvestad istemte nu, og de andre fulgte — uden Salmebøger:

Nu bør ei Synden mere
Med Magt og Herredom
Udi mit Kjød regjere,
Men daglig kastes om.

Alle sex Vers blev sungne. Det lød for Jacob Worse forunderligt mørkt og fælsligt — alle disse Stemmer i den lave Stue, Kvindernes kvasse Røster og Mændenes dybe Knurren. Langsomt — uendeligt langsomt gik det; og i Pausen efter hver Strofe havde Sivert Jespersen nogle besynderlige Skjælvninger og Trimulanter, som hørte til hans Manér.

Det var en af de Ældste, som havde talt i Forsamlingen, og han var ikke tilstede iaften hos Madame Torvestad; hun spurgte derfor, om nogen vilde give hende et lidet Ord af hans Tale. Derved saa hun og flere andre hen paa Fennefos; men han sad stille med Munden sammenknebet; det saa ud, somom han ikke vilde tale iaften.

«Ja, jeg for min ringe Del,» begyndte da Sivert Jespersen, «jeg synes, den Gamle talte rigtigt saa godt og inderligen enfoldigt. Det var om den Helligaands Gjerning, — som lille Erik Pontoppidan var saa flink til at sige —, og den Gamle valgte til Udgangspunkt Luthers Ord til Artikelen: Jeg tror, at jeg ikke af min egen Styrke og Fornuft kan tro paa Christum eller komme til Christum, — og han viste saa klarligen — saaledes synes da jeg ialfald — baade af Skriften og den daglige Erfaring, hvor elendigen vi komme tilkort baade i det aandelige og i det timelige, naar vi holde Kjød for vor Arm og forlade os paa vor egen skrøbelige Fornuft.»

Nicolai Egeland, som ikke var videre begavet i aandelig Henseende, sagde nu: «Jeg tror Herre! hjælp min Vantro.»

Han kunde i Virkeligheden ikke mer end fire eller fem Skriftsteder udenad, dem han anvendte som det kunde falde sig, og mangengang faldt det sig slet ikke. Men Brødrene kjendte hans Trofasthed og bar over med ham; han havde nu engang ikke faaet større Pund anbetroet.

En af Kvinderne sukkede: «Ja det var et sandt Ord — Sivert Jespersen! ikke skulde vi langt komme med vor egen Fornuft i de aandelige Ting.»

Madame Torvestad tog Ordet; hun sad gjerne og bladede i en hel Del smaa Bøger, som laa paa Bordet ved hendes Plads ligeoverfor Sara. Det var dels Traktater, dels Bønnesamlinger og aandelige Sange. Og naar hun traf noget, som passede, flettede hun det ind i sine egne Ord, saa det blev halvt Tale, halvt Oplæsning.

«En Kristen bør altid ihukomme,» begyndte hun, «at

der er mange høie og hemmelighedsfulde Underværker i Naadens Husholdning, som aldrig i Tiden af den stakkels Menneskeforstand skulde kunne fattes og begribes. Derfor behøve vi aldrig at besvære os med at forsøge at begribe det; men blot stole paa Guds Almagt og Sanddruhed, som har kundgjort os det. Ja — saasnart Fornuften vil begynde at overveie, hvorledes det er muligt, hvad Christus siger, skulle vi strax vide, at det er Fristelsens Time, — at Djævelen er nær, den gamle, fornuftige Slange, som forførte Eva ved sin Træskhed; og da skulle vi øieblikkelig paakalde Guds Navn til Beskyttelse mod Døden, ja mod selve Helvede. Maatte vi dertil alle forundes Naade.»

«Amen» — sagde Nicolai Egeland.

«Men Kjære!» spurgte Sivert Jespersen henover til de Unge, «hvorledes skulle vi forundes denne Naade?»

«Det er den Helligaands Gjerning,» kom det nede fra Døren.

«Det var rigtigt svaret — lille Erik! og hvad kalder du denne den Helligaands Gjerning?»

«Helliggjørelsen.»

«Og af hvilke Stykker bestaar Helliggjørelsen? — kan du ogsaa svare paa det?»

«Igjenfødelsen, Retfærdiggjørelsen og Fornyelsen.»

Atter saa alle med Velbehag paa den flinke Gut. Selv sad han uden Forandring i sit Ansigt, Munden halvaaben — parat, saasnart nogen trykkede paa Knappen.

Men nu blev Nicolai Egeland ærgjerrig, og han begyndte paa det længste Skriftsted, han kunde: «Synden kom ind i Verden formedelst et Menneske,» men Madame Torvestad afbrød ham lempeligt:

«Det er en underlig Ting med det gjenfødte Menneske; han er ikke Slave af en eneste Synd eller verdslig Lyst, — ja ikke engang af uskyldige Ting. Naar jeg siger, han er ikke Slave, saa er det ikke Meningen at nægte, at han jo i en svag Time kan overfaldes og overvindes af Synden; men det vil sige, at han forbliver ikke i den. Overrumples han af Djævelen eller Kjødet, saa han falder i nogen Synd, staar han atter op igjen, klager sin Nød for Gud og søger Forladelse.

Og saalænge han saaledes atter opreises i Troen og faar Fred med Gud, bliver han altid atter Synden overlegen, saaat han dog vedbliver at vandre efter Aanden.»

Sara saa hen til Fennefos; thi hun vidste, at han ikke kunde lige den Bog, Moderen læste dette af. Men han rørte sig ikke. I den svage Belysning skimtede hun bare den kraftige, rene Profil — halvveis vendt opad, somom han sad og saa op mod Loftet.

Da han slet ikke syntes at ville tale iaften, fortsattes Samtalen bare et Kvarters Tid uden synderligt Liv. Sara sad hele Tiden ved Bibelen; og eftersom Samtalen bevægede sig, slog hun op et Skriftsted hist og her — dels for sig selv, dels naar en af de andre bad hende hjælpe paa Hukommelsen. Hun fandt strax alt, hvad hun søgte, de fleste Steder af Betydning fremsagde hun udenad.

Skipper Worse havde ikke megen Forstand paa Helliggjørelsen, og han blev umaadelig træt. Det eneste, som endnu holdt ham vaagen, var Saras smaa Fingre, der bevægede sig saa flittigt mellem Bladene i den hellige Bog.

Men tilslut var han alligevel paa gode Veie til at sove ind, da Madame Torvestad foreslog, at de skulde synge en Salme til Beslutning.

Sara tog nu en Salmebog og holdt den hen for Kapteinen, og Sangen begyndte.

Worse sad i Halvsøvne og saa paa hendes Fingre. Da vendte hun pludselig de mørke stærke Øine mod ham og sagde: «Syng med!»

Skipper Worse blev med en Gang ganske lysvaagen og begyndte at brumme med, eftersom hun flyttede Fingeren. Han havde aldrig været stiv i Salmesang, og naar der kom Ord som Gud og Jesus, skammede han sig for at tage dem i sin syndige Mund.

Men vaagen var han bleven og mer end det: han begyndte næsten at befinde sig vel. Af og til saa han fra Fingrene opover hendes Arm og de fyldige Skuldre, den matte hvide Hud bag Ørene og under Hagen, hvor det bevægede sig blødt i Struben, naar hun sang.

De sad saa fortroligt og nær hinanden, idet hun bøi-

ede sig mod ham med Salmebogen, saaat Skipper Worse fik en Fornemmelse af noget lunt, kvindeligt, — den første hjemlige Følelse, han havde kjendt idag.

Der var en anden, som ogsaa befandt sig saare vel, skjønt heller ikke han fulgte saa nøie med i selve Opbyggelsen, og det var Lauritz Seehus i sin Krog.

Han var saa lykkelig efter den udstandne Lidelse, at han slet ikke kjedede sig, som han ellers pleiede i Forsamlingerne; han kunde jo se Henriette. Og da de hellige Ord og Sangen ogsaa gjorde sit Indtryk paa ham, der havde været saa længe fra det, blev han saa bevæget, at han takkede Vorherre, fordi han havde sendt ham hin korte, men haarde Prøvelse, forat han desto bedre skulde skjønne paa, hvor godt han nu havde det.

Da Salmen var sungen, bar Husets Døtre ind The og Smørogbrød. Efter en Bordbøn af Endre Egeland, spiste alle godt og drak megen The, hvorpaa de skiltes lidt over Klokken ni.

Da Worse igjen stod nede i sine Stuer og saa Madame Torvestads Gjæster gaa over Torvet fra Worsesmuget, vidste han ikke enten han skulde le eller bande, naar han tænkte paa, at det var med disse Folk, han havde tilbragt sin første Aften.

Der gik Endre Egeland, om hvem der blev sagt, at han lokkede Bondepigerne ned paa Søhuset, og den Sivert Gesvint, som havde snydt ham saa blodigt paa det Saltet!

Det skulde bare Randulf vide!

Alligevel maatte han flere Gange tænke paa, hvor hyggeligt det havde været at synge med Jomfru Sara, og han fandt, der var ensomt og tørt i hans store luftige Stuer.

IV.

De følgende Aftener var Skipper Worse igjen i Klubben og befandt sig vel. Det var bare den første Dag, det faldt saa forkjert med disse unge Amerikafarere.

Senere flokkedes jo de gamle Venner om ham, og han fortalte mangen god Historie fra Rio de Janeiro, sang

ogsaa et Par engelske Viser med Omkvæd paa Spansk, som han havde lært af en deilig Pige, der hang i en Matte mellem to Palmetræer.

Det var noget som slog an; thi i Klubben blev der sjunget næsten hver Aften; og da de havde lært det spanske Omkvæd, faldt Koret ind med en Kraft, saa at Skeerne klirrede i de store rygende Toddyglas.

Ah chio — chio — la-la-la,
Ah — chio — chio voi!

Der var baade Havnefoged Snell og Kontrollør Aarestrup, Toldskriver Preuss og Brandinspektøren og forresten en hel Del Skippere og Rhedere.

Det var naturligvis over hele Byen, at Skipper Worse havde været hos Haugianerne, og han maatte døie mange Vittigheder i den Anledning.

Han valgte at le med; det kunde ikke nytte at skabe sig sint, og tilslut var han endogsaa saa ugudelig at holde Bordbøn efter Endre Egeland. Desuden var det ham ikke ubehageligt, at alle i Klubben snart blev enige om, at Jacob Worse var en udspeculeret gammel Kavaler, som holdt sig til de Hellige for de smukke Pigers Skyld.

Madame Torvestad havde ikke foruroliget ham senere. Naar de mødtes, bad hun ham altid se indom, saa ofte han havde Lyst; men naar han saa ikke kom, var hun lige blid.

Da han fik sine Sager iland fra Skibet, lod han Lauritz gaa over til Jomfru Sara med et Skrin besat med Konkylier, hvilket var den største Mærkværdighed han havde bragt hjem fra Rio.

For denne store Gave takkede Madame Torvestad Kapteinen paa Datterens Vegne, idet hun dog mildt bebreidende tilføiede, at saadanne prægtige Gjenstande lettelig hos de Unge kunde opvække verdslige Tanker og Forfængelighed. —

Udover Sommeren forvandt Worse Savnet af Randulf. Det gjorde godt at være hjemme i Ro en Stund, Forretningen gik godt, og den hele By dyrkede ham

en Smule som den, der havde ført det første Skib til Rio.

Fra sin Søn i Lübeck havde han ikke ofte Brev. Men af Regnskaberne saa han, at den unge Herre levede og sandsynligvis levede godt. Der havde aldrig været stor Fortrolighed mellem dem, dels fordi Faderen var saa meget borte fra Hjemmet, dels fordi Sønnen var saa forkjælet og forklusset af Moderen.

Hun var en forskruet, sentimental Dame, fuld af romantiske Griller, som ikke tænkte paa andet end Riddere og Borgfrøkener og Væbnere og Maaneskin og Falddøre og lange Lokker og Vindeltrapper.

Hun havde i sin Tid bedaaret Styrmand Worse paa en Rotur i Maaneskin. Et saa fint Fruentimmer, med saa store, vaade Øine og saa langt gult Haar havde han aldrig seet før — hverken i Østersøen eller i Middelhavet.

Og hun var bleven hans i Liv og Død paa den selvsamme Rotur, da Worse, efterat Selskabet havde drukket Kaffe paa en liden Ø, tog hende paa sine Arme og vassede med hende ud til Baaden, istedetfor at vente, til den blev lagt ordentlig til Land.

Det mindede hende lidt om Romarino, der omslyngede Mirandas smekre Midje med sin senestærke Arm, svang sig let i Sadlen med sin skjønne Byrde og jog ud af Borgporten paa sin fnysende Ganger.

Men det blev en høist ulykkelig Ridetur for dem begge.

Han var ligesaa umulig til Ridder som hun til Skippermadam. Da Byens Leiebibliothek ikke havde mere at byde, henfaldt hun i sygelige Drømme, af hvilke hun vaagnede, forat klynke og beklage sig; og da fik Jacob Worse Smag paa de lange Farvande.

Engang han var ventendes hjem fra Lissabon, fødte hans Kone en Søn, som hun skyndte sig at døbe: Romarino.

Dette gik Worse nær tilhjerte. Han kunde næsten ikke glæde sig fuldtud over den lille blege Tingest i Vuggen for dette Navns Skyld, der ligesom fjernede

Gutten saa meget som muligt fra ham og trak ham ind i Moderens Verden.

I Virkeligheden var det ogsaa noget af det mest bagvendte, man kunde tænke sig — at høre Skipper Worse sige Romarino.

Da den svagelige klynkende Dame døde, var Romarino 15 Aar; og han blev da sendt til en Familie i Kjøbenhavn, som paa Konsul Garmans Anbefaling tog sig af ham; hjemme i det store tomme Hus kunde han jo ikke være, og Faderen var bestandig paa Reise.

Nu var han henad 20 Aar, og før Jacob Worse gik paa den lange Tur til Rio, havde Sønnen været paa Besøg hjemme.

Han var fremdeles en bleg Tingest med blondt Haar, olivengrøn Kjole, gul Vest, trange, lysegraa Benklæder, der med stor Kraft holdtes stramt nede ved hvide Alunskinds Stropper under Støvlerne. Den urimeligt høie Flossehat sad paa tre Haar — eller snarere paa to; det var et Vidunder, at den ikke faldt af — oftere.

Saaledes imponerede han i nogle Dage den lille Fiskeby; han gik og vippede med en tynd Spanskrørstok og saa yderst haansk paa alt og alle; kunde hellerikke tale rigtig norsk.

Faderen var delt mellem Beundring og en Følelse af Generthed. Men Beundringen fik et haardt Stød, da Thomas Randulf svor paa, at Romarino havde Pomade paa sit Lommetørklæde.

Imidlertid holdt dog Worse altid af sin Søn, om han end kunde have ønsket lidt mere af sit eget Sjømandsblod i ham. Han tænkte saa ofte, om han kunde efterladt «Familiens Haab» til sin Søn, — saadan en som Lauritz Seehus burde det have været.

Romarino Worse var derimod i Virkeligheden, hvad han saa ud til — en Laban, som brugte sin Faders Penge; men i sit Hjerte foragtede han dybt den simple Skipper, — saaledes som han tidligt havde lært det af sin Moder.

— Eftersom nu Skipper Worse begyndte at finde sig tilrette i Byen, spekulerede han ofte over, hvad der vel

kunde være iveien ude paa Sandsgaard. Thi der var slet ikke som før; — Pokker maatte vide, hvad det var. At Fru Garman var død, gjorde jo naturligvis meget; men det kunde ikke være Grunden til, at der vedblev at hvile noget tungt, trykkende over alt derude.

Og tilslut blev han mistænksom. Det var ikke bare Havnefoged Snell, som hin første Aften havde hentydet til C. F. Garmans Pengeknibe. Han hørte det samme fra flere Kanter. Først lo han; men lidt efter lidt blev han dog betænkelig.

Mange Gange, naar han lod sig ro ud til Sandsgaard, sad han og besluttede, at idag vilde han spørge Konsulen bent frem. Herregud! — Hvis C. F. Garman virkelig behøvede Penge, saa havde jo Jacob Worse en god Klat ved Haanden og mere kunde han skaffe.

Men han fik aldrig Mod til at spørge.

Det var fast Skik, at saasnart de saa Worses Baad komme indover Sandsgaardbugten, blev der givet Ordre til Zacharias Søhusdreng, at han skulde fange en stor Torsk i Fiskebrønden; det var Skipper Worses Yndlingsret.

Baade Jomfru Mette og Jomfru Birgitte var igrunden sjæleglade, naar han kom; endskjønt de var frygteligt sinte paa ham, naar han ærtede dem, hvilket han altid gjorde.

Jacob Worses første Vandring, naar han havde hilst paa Jomfruerne, var til Kontoret, som laa lige ved Dagligstuen; Døren pleiede at staa aaben. Her tog han Almanakken, og naar han saa fandt, at Dagen hed Sankt Crispinus eller Sankt Hieronymus eller noget sligt, pleiede han at gnide sig i Hænderne:

«Aa Bitterdød, er det den Sankten; jeg kjender ham fra Italien; det er en af de fineste, de har. Ja — saa maa vi vist have os en Toddy iaften.»

Konsul Garman smilede, og den gamle Bogholder — Adam Kruse vrinskede bag sin Pult; han blev gjerne buden med til et Glas, naar Kapteinen var der. Derpaa tog Worse, som var husvant, Nøglerne til Kontorskabet og halede frem nogle gamle firkantede hollandske Flasker.

Om Aftenen spillede han Styrvolt med Damerne; Konsulen sad og saa paa dem og lo hjertelig, naar Kapteinen spillede falskt og narrede de gode Jomfruer, saa deres Kappestrimler dirrede af Sinne.

Eller Konsulen og Worse talte Politik og disputerede efter Hamburger Nachrichten; medens den gamle Bogholder sad taus ved sit Glas med den lange Kridtpibe paa sin beskedne Plads i Krogen bag det store Slaguhr.

I den gamle Dagligstue, som vendte mod Havnen, var der om Aftenen to Talglys paa Bordet ved Sofaen, hvor Konsulen sad, og naar der var nogen, to andre paa Toddybordet henne ved Ovnen.

Grønmalet Lærred var Væggene betrukne med ovenfor det hvide Panel, der gik saa høit som til Overkanten af de stivryggede Stole. De graa Rullegardiner, som nylig vare komne fra Kjøbenhavn, forestillede Kristiansborg Slot, Kronborg og Fredriksborg Slot, hvor en lang Vandringsmand under et Træ i Forgrunden stirrer over Vandet mod Slottet, medens tre Damer med Langshawl og Hatte som opslaaede Calescher spadsere henover tilhøire. I Ovnskrogen stod Garnvinderne, som Jomfruerne brugte, naar de ikke løb bagefter hinanden og stellede med Husholdningen.

Efter Fru Garmans Død var det nemlig ikke lykkedes Konsulen at fordele Arbeidet mellem de to Søstre. Naar Jomfru Birgitte en Stund havde ført Opsyn med Dækketøi, Sølvtøi, Vask og sligt, fik hun en uimodstaaelig Trang til at paase, at der ikke blev brugt for meget Smør i Kjøkkenet.

Og naar Jomfru Mette i en Uge havde styret Husholdningskassen og Madstellet, fik hun ikke sove, før hun havde talt over alle Servietterne og Sølvskeerne.

Dette bragte ikke liden Forvirring i Husvæsenet og hidførte alvorlige Sammenstød mellem Søstrene, hvoraf dog kun svage Efterdønninger naaede helt frem til Konsulen.

Der var bare en Ting, hvorom de kunde enes, og det var om Kanarifuglen. De havde havt mange efter hinanden i Aarenes Løb, og hvergang Katten tog en, blev

der svoret, at saadan en Sorg vilde de aldrig mere udsætte sig for.

Men ifølge Skipper Worses Beregning varede Hofsorgen over en Kanarifugl akkurat tre Uger; efter den Tid kom der en ny. Det var altid Hunner; Jomfruerne ligte ikke Hanner af nogen Art, og desuden taalte de ikke Sangen.

Den Kanarifugl, de nu havde, var den allersødeste, de nogensinde havde havt. Thi foruden alle dens andre Fuldkommenheder havde den ogsaa en, som fra først af satte dem i en vis Forvirring; den kunde værpe Æg.

Men da det kloge lille Dyr sandsynligvis var sig bevidst det ørkesløse i at lægge Æg i sin Ensomhed, lagde den dem hellerikke fornuftigt og varsomt i et Rede. Men den opsøgte sig et høit Sted, og derfra værpede den ned paa Bordet eller paa Gulvet, saa de nydelige smaa Æg knustes aldeles.

Dette bedrøvede i høi Grad Jomfru Birgitte og Jomfru Mette. Thi da de havde vænnet sig til Fænomenet, som i Begyndelsen syntes dem paa Randen af det uanstændige, fik de en brændende Lyst paa et af disse søde smaa Æg — helst et til hver —, og de lagde mange Planer, forat bringe Dyret til at opføre sig fornuftigt.

I Buret lagde de Bomuld og fint Garn; rundt om i Stuen — helst paa de Steder, hvor de engang havde fundet et knust Æg, byggede de med al sin Kunstfærdighed smaa Reder af bløde Stykker Multum foret med Bomuld og Krølhaar; — ja tilslut løb de endog omkring i Stuen med et Rede i hver Haand, naar Fuglens Opførsel syntes dem mistænkelig.

Men den uforbederlige Skabning skuffede dem bestandigt. Især havde den en Plads oppe paa Speilet, hvorfra den yndede at værpe ned paa Bordet, naar ingen passede paa.

Det voldte Jomfru Mette og Jomfru Birgitte stor Sorg; og det var ikke frit for, at de i ophidsede Øieblikke gjensidig gave hinanden Skylden. —

— En Aften i Klubben spurgte Havnefogden ondskabsfuldt: «Er den gamle Adam reist til Bergen?»

«Ja — han reiste i forrige Uge» — svarede Worse.

«Hvad mon han skulde der?»

«Forretninger naturligvis. C. F. Garman har meget i Bergen.»

«Laane Penge — kanske — pop-pop.»

«Hør nu Havnefoged! — nu skal det være nok med dette,» fôr Jacob Worse op.

Men den anden fortsatte uforstyrret: «Kan saamænd aldrig vide det — pop-pop —, svære Tider for store og smaa. Talte med Kaptein Andersen — Freya —, kom lige fra Bergen. Den gamle Adam vilde gjerne have et Par Tusinde Specier — — sagde de, hvor han bare kunde faa dem; men han fik dem ikke, — nix — nei! de Bergensere pop-pop! kom ikke der og dyp!»

Nu blev det alt for galt. Worse gik lige hjem. Var det alt i Folkemunde, at det stod daarligt med Huset C. F. Garman og var Krediten svækket, saa var det s'gu paa høie Tid for Jacob Worse at rykke ud.

Den næste Formiddag fremstillede han sig i Kontoret, lukkede Døren til Dagligstuen og den til det indre Kontor; han vilde bede om en Samtale under fire Øine med Konsulen.

Hans Væsen var idag høist besynderligt — en Blanding af Usikkerhed og Underfundighed, der bragte Konsulen til at lægge sig bagover i Armstolen og spørge: «Er der passeret noget?»

«Nei — paa ingen Maade — paa ingen Maade,» svarede Worse, han stod og vaggede over fra det ene Ben til det andet, «det var bare noget, jeg vilde bede Kunselen om.»

«Vi er altid rede til at imødekomme alle billige Ønsker fra vore gamle Venner, saa langt vor Evne strækker. Sæt Dem ned — Kaptein Worse!»

«Ja det var nu det, at jeg gjerne vilde ud paa Fiske i Vinter for egen Regning, og — og saa — saa —»

«Jeg tænker, Kaptein Worse ved fra tidligere Aar, naar han har været hjemme om Vinteren, at vi ikke lægge ham nogen Hindring iveien for at negociere paa egen Haand og for egen Regning under Sildefisket. Det samme bliver ogsaa iaar —»

«Ja — bevares! — Tak — det ved jeg jo — mange

Tak! — men det var ikke det! hm! men der skal mange Penge til — Hr. Kunsel! —»

Der kom et stramt Træk i Konsulens Ansigt ved disse Ord.

Men Worse samlede sit Mod og lod sin store Bombe springe: «Vil C. F. Garman laane mig 2,000 Specier mod Vexelobligation?»

Morten Garman gjorde et Sæt i Stolen: «Hvad! vil Jacob Worse ogsaa laane Penge?»

«Ja — ser De — Hr. Kunsel! alle Mennesker samler Penge nu udover Høsten til Fisket, og jeg skulde nok have Lyst til engang at hamle op med Sivert Jespersen og de andre derinde.»

«Ja se der har vi det!» — raabte Konsulen, «saaledes gaar det nutildags. Den ene vil være bedre end den anden, og saa heder det bare laane — laane og speculere; men naar saa Afregningsdagen kommer, — ja saa kniber det.»

«Hvad det anbelanger — Hr. Kunsel! saa tænker jeg C. F. Garman ved, at Jacob Worse er god for 2,000 Spd. og lidt til!»

«Kan gjerne være — kan gjerne være,» svarede Konsulen tvært; «men nu staar vi snart i Forskud for den halve Verden, saa vi øine ingen Ende paa det; mere kan vi ikke overtage i disse knappe Tider.»

Jocob Worse, som begyndte at blive fornøiet med sin lille Komedie, spillede videre.

«Det er galt nok,» sagde han med et lidt fortørnet Ansigt, «at jeg skal maatte henvende mig til andre; for saa vil kanske nogen tro, jeg er raget uklar med mit gamle Rhederi; eller kanske de vil finde paa flere Løgne om C. F. Garman end der alt gaar blandt Folk —.»

«Hvad mener han med det? — hvad siges der om Huset?» — spurgte Konsulen skarpt.

«Aa — der var for Exempel en i Klubben igaar, som sagde, at en vis Person var reist til Bergen, for at laane Penge for visse Folk.»

Konsul Garman vendte sit Ansigt bort og saa ud i Haven, hvor Høsten begyndte at drysse med de første gule Blade; aldrig før havde han seet Faren saa nær

indpaa Livet af sig; hans lette Sind, hans Overmod havde aldrig tænkt fuldt ud, at Huset C. F. Garman — det gamle Sandsgaard — altsammen hang i en Traad, — stod for Fald som et almindeligt Fallitbo.

«Ja ja —» mumlede han, «det var en Feil af mig at sende Kruse til Bergen. Men —» med en Gang blev han saa træt af at bære denne Byrde saa alene, han vendte sig lige mod Worse og sagde: «Det staar nok ikke saa godt til med C. F. Garman som du tror — Jacob!»

Han kom til at sige du som i gamle Dage, da Jacob Worse var Matros og Morten Garman Skolegut.

Nu var den underfundige Skipper Worse der, han vilde. I en Fart knappede han sin Jakke op, rev en Bunke Sedler ud af Brystlommen og kastede den paa Bordet midt foran Konsulen.

«5,000 Specier — Hr. Kunsel! for det første og ti ja femten, om det behøves, naar jeg faar Tid til at skrabe dem sammen,» — hans Ansigt straalede og han lo, saa det klukkede i ham.

Men hans Glæde fik en brat Ende, da Konsulen skjød Pakken fra sig og spurgte i sin koldeste Tone:

«Hvad skal dette sige? — hvad skal jeg med de Penge?»

«Bruge dem, laane dem, beholde dem saalænge De vil — Hr. Kunsel!»

«Ah — saaledes at forstaa! De har altsaa tilladt Dem et lidet Divertissement paa vor Bekostning; meget fint opfundet —H. Kaptein Worse; men saa vidt er det dog ikke kommet med C. F. Garman, at de laaner Penge af sine egne — sine egne Folk.»

Et Øieblik sad den underfundige Skipper Worse maalløs; men saa blev det ham for galt; Sinnet kom op i ham og han slog i Bordet: «Nei hør nu Morten — Far! nu gaar det Pinedød over Skrævet med den Fornemheden din! Trænger Huset til Penge, saa er det rimeligst, at det laaner af mig, som har tjent hver Skilling i Deres og Deres Fars Brød!»

«Men forstaar du da ikke —» raabte Konsulen, som ogsaa blev ivrig, «kan du for den Pokker ikke be-

gribe, at det vil skade vor Kredit, om det blev bekjendt, at en af vore egne Skippere havde reddet os ud af en Forlegenhed?»

«Aa — reis mig baade her og der med din Kredit! — Kontant er bedre end Kredit skulde jeg tro! mine Penge er s'gu ligesaa gode som dine — Morten Garman! — og tager du dem ikke, saa er du ikke den Mand, jeg har holdt dig for.»

Jacob Worse var nu ganske ude af sig selv af Iver, og de sagde du til hinanden uden at mærke det.

«Naa — naa Jacob! — lad os ikke blive Uvenner!» — sagde Konsulen og rettede paa sit Halstørklæde; det var første Gang, at nogen saaledes tog Magten fra ham. Han saa paa Pengene, og han saa ud i Haven, og der blev en meget lang Pause.

Skipper Worse havde reist sig og stod med Ryggen til Bordet betragtende et Landkort paa Væggen. Det gamle Slaguhr inde i Dagligstuen pikkede ganske langsomt.

Endelig reiste Konsul Garman sig og gik hen til den anden.

«Hør Jacob Worse! — jeg skal tage dine Penge, hvis du vil gaa i Kompani med mig.»

«Hvad? — hvad siger han? — Kompani? — er han gal? — Hr. Kunsel!»

«Hør nu: De indskyder Deres Kapital, det vil sige: saa meget af den, som De selv ønsker, i vor Forretning og derfor bliver De Partner i Garman & Worse for den Quotadel, som vi senere kan bestemme.»

«Nei — nei — Kunsel! det var ikke Meningen. Forandre Firmaet — nei det gaar aldrig an; det er helleri ikke Meningen?»

«Jo — jeg mener, det er den eneste Maade, det kan gaa an paa. Lad os sætte os og være rolige. — Den Tanke er mig ligefrem utaalelig, at jeg skulde laane Penge af Dem. Men derimod er der intet stødende for min Følelse eiheller for vore Forbindelser i den Omstændighed, at vi — i en travel og — og — hvad skal jeg kalde det? — i en hm! trykket Tid officielt optager i Firmaet en Mand, som i mange Aar har ar-

beidet sammen med os; og at vi som Følge deraf forene hans Navn med vort, idet vi herefter benævne vor fælles Forretning: Garman & Worse.»

Ja — men, men — alt det andet kunde gaa an, men Navnet, — Deres Faders Navn —»

«Min Fader vilde kanske ikke gjort det; men jeg vil have det saa. Dette Arrangement er — hm! — er Husets Redning; — jeg vil være det bekjendt, og derfor beder jeg Dem herved acceptere mit Forslag.»

«Men bedste Hr. Kunsel —» begyndte Worse igjen. Han var med en Gang kommen ned paa sin gamle Plads og kunde ikke forlige sig med den Tanke, at han skulde gaa i Kompani med Morten W. Garman — Kunselen selv!

Den anden holdt imidlertid fast ved sit; og naar han virkelig bad om det, saa var der jo ikke andet Raad end at slaa til.

De blev siddende endnu en lang Stund og talte om det fremtidige Arrangement; og Konsulen sagde ligefrem, at han ikke ventede, at Jacob Worse vilde blande sig synderligt i selve Forretningens Drift, — noget, Worse maatte le godt af, — det kunde aldrig falde ham ind.

Da han roede til Byen, syntes han, at han var en helt anden Jacob Worse, end da han roede ud. Der begyndte jo indeni ham at røre sig nogle store Tanker om hans nye Værdighed; han sad og mumlede: Garman & Worse og tænkte paa, hvad Indtryk det vel vilde gjøre paa Randulf.

Alligevel var han ikke fuldstændig glad; det var for meget, det var kommet altfor pludseligt over ham; derfor generede han sig ogsaa for at tale om det.

Men Konsul Garman lagde ikke Skjul paa Forandringen i Firmaet, og den næste Dag stod Nyheden at læse i Byens tvende Blade — af Størrelse og Indhold omtrent som almindelige Kaalblade.

Man kan tænke sig, hvilken kjærkommen Anledning denne Begivenhed var til festlige Sammenkomster og extra Drikning og Sjungen i Klubben. Jacob Worse blev feteret i store Taler ved Bordet og chikaneret

uden Skaansel udover Aftenen, eftersom de drak. Misundelsen er altid meget vittig, og han havde ingenlunde ublandet Glæde af sin Ophøielse.

Og Randulf — det gamle Græskar! som havde sendt Afseilingsbrev fra Riga — ham kom der nu Efterretning fra, at han var paaseilet af en Rostocker Koff og var gaaet ind igjen til Bolderaa, hvor han maatte losse og reparere. Nu manglede det bare, at han skulde fryse inde til Høsten.

Da Romarino fik Underretning om den store Begivenhed, skrev han for første Gang anerkjendende til Faderen. Alligevel følte denne sig ubehagelig berørt, eftersom Sønnen udtalte sin Anerkjendelse i disse Udtryk:

«Til en usleben Sømand at være maa jeg indrømme, at du ved den Leilighed har manøvreret godt og subtilt.»

Men Madame Torvestad fordoblede sin Elskværdighed; og da det led udover Høsten med Styggeveir og Regn, fandt Jacob Worse, at det var hyggeligt at sidde over i Bagbygningen og drikke The med Madamen og Jomfruerne, — naar der ikke var Forsamling.

I Klubben var de saa forbandet vittige.

V.

Naar Solen senhøstes gik ned i store gule Skyer fulde af Storm og Regn, sænkede der sig over den lille By et Mørke, mod hvilket der ikke blev gjort nogen Modstand, — medmindre man vil regne en liden Lygte, som døsede i Muren ved Indgangen til Raadstuen.

Forresten var der mørkt — begende mørkt i de trange, krinklede Gader og nede paa Bryggerne, hvor man gik lige bardus paa Hovedet i Søen, naar man var fuld eller fremmed.

I de smaa Butiker brændte Tranlampen eller et Talglys; i de finere var man begyndt med en hængende Moderatørlampe, som skar gamle Folk i Øinene. Henover Pytterne faldt der et mat Skjær, og de, som

var godt kjendte i Gaden, kunde hoppe sig nogenlunde tørskoet frem. Men de fleste havde Støvler paa Tamp og svassede ivei, saa man hørte det plaske i Sølen.

Hist og her kom der en liden Lygte svingende, snart bøiet bekymret mod Jorden, forat finde en Overgang over de værste Steder, snart kastende sit nærgaaende Lys i Ansigtet paa en Forbigaaende eller opad Væggen paa de lave Træhuse.

Damer med Kappekurve, hvoraf der stak Srikkepinder op, gik til Selskabs, eller en Tjenestepige lyste forsigtig med Lygten, og bagefter kom der hoppende to-tre Smaapiger, som skulde paa Danseskole, med tynde, tynde hvide Lægger og store Pampusser paa Fødderne.

Men efter Klokken syv var der ikke stort mere Lys i Butikerne, og der blev stille i Gaderne; kun af og til faldt en Lysstribe ud over Sølen og Pytterne, naar Døren gik op til en Brændevinssjap, hvor Søfolk og faste Drankere sad og brølte eller sloges.

Saa begyndte Vægterne at sprede sig fra Raadstuen udover Byen. Det var helst gamle Matroser og Skibstømmermænd, som ikke længer kunde arbeide, — med grovt, grødet Mæle, krogryggede og tunghørte.

De kom gaaende ganske langsomt i sine lange, tykke Vadmelsfrakker med Lygten i venstre Haand, stødende den tunge Pigstav i Brostenene, saa man hørte dem lang Vei. Og ved de bestemte Hushjørner raabte de Tiden og Vinden — hver paa sin Maade, saaat hver Vægter blev forstaaet i sin Gade, men ellers neppe nogetsteds i den hele Verden.

Naar saa de, der vare i Selskaber, kom hjem i god borgerlig Tid lidt over Ti, svingede der atter nogle Lygter gjennem Gaderne, mødte Vægteren, hilste Godaften; og de Unge spurgte, hvad Klokken var, forat plage ham; men de Gamle spurgte efter Vinden for Alvor.

Men efter den Tid var Byen ganske sort og uddød. En drukken Mand gik fra Stok til Væg, indtil han havnede etsteds i en Kjælderhals, i en Rendesten, i Søen eller — hvis han snublede over en Vægter — paa Raadstuen.

Men de var ikke lette at snuble over — Vægterne;

for de havde sine vel forborgne Sovepladse, som de kun yderst nødig forlod, naar de syntes, der maatte raabes noget, eller naar der nærmede sig slæbende Skridt af gamle, stive Læderstøvler i Gaden.

Det var Rundvagten — den egentlige Brandvagt. Den bestod — tror jeg — helst af rigtig ældgamle Vægtere, som der ikke længer var Lyd i. De var fire eller fem i Følge, og alle havde de slaaet Kraverne helt op og trukket Skindhuerne helt ned, saa nogen Ildebrand skulde de neppe mærke, før det sved dem i Skjægget.

Og alligevel sov Byen saa trygt, saa trygt.

Og vaagnede en eller anden og begyndte at tænke paa al den Rug, som laa paa Søhuset; eller der kom Række paa Række af Billeder — tydelige, ubønhørlige, som de kommer i Mørke om Natten — af en Glo — en Glo, som laa etsteds og ulmede og greb om sig og fængede i Væggen og fik Magt og omspændte Huset og fortærede Rugen, Saltet, Tønder og hele Kramboden med Varelager og altsammen! — da lød der slæbende Trin i Gaden af gamle, stive Læderstøvler, Pigstave stødtes i Brostenene; de nærmede sig og drog forbi.

Ah! — Rundvagten! alt iorden. Se saa — Gud ske Lov! nu kunde man sove videre trygt og roligt.

Eller et Barn vaagnede af en ond Drøm og laa og lyttede og pintes af fæle Skikkelser — Tyve og Rokkedreiere, som kom ind af Kjøkkenvinduet og vilde dræbe Far og Mor med lange Kniver! — da hørte de udenfor paa Hjørnet: «Hør Vægteren — hør; Klokken er slagen to; Vinden er stille!»

Ah! — Vægteren! — ja det var jo sandt — Vægteren var der! saa kunde der ikke komme Tyve og Rokkedreiere i Kjøkkenvinduet! alle onde Mennesker maatte holde sig hjemme hos sig selv, ellers tog Vægteren dem paa Raadstuen; ja — der var vist ingen onde Mennesker, — bare gode, snille Folk — og Vægtere.

Saa sov de ind igjen saa trygge og taknemmelige og drømte ikke det ringeste Gran mere.

M e n — naar de saa kom — de tre forfærdelige Brandskud, saa Ruderne klirrede over den hele By og mange sprang, — da var ogsaa Rædselen over al Maade.

Over de mørke Gader skinnede det rødt i den tykke Regnluft som et luende Ildhav, om det saa bare var en almindelig Pibebrand; den lange Jørgen Tambur trommede som han var gal med den tykke Ende af Stikkerne; og Mænd med grovt Maal og Gutter med Stemmer saa skarpe som Maager fløi gjennem Gaderne og skreg af al Magt: «Brand! Brand, Brand! — Brand!»

Ved Sprøitehuset samledes Folk med Lygter, raabende, bandende: Nøglerne! Nøglerne? de hang bag Brandinspektørens Seng; — afsted efter Brandinspektøren; — i det begende Mørke løb en lige i Maven paa ham, og Nøgleknippet Fanden ivold bort i Sølen; og mens de ledte efter det med tre Lygter, sprængte nogle Skippere Dørene, og Sprøiterne rumlede afsted med den uhyggelige, tomme Lyd.

Gamle Jomfruer i Nattrøie løb ud paa Gaden med en Vaskevandsbolle eller et Strygejern; og i Husene flokkedes alle om Fars og Mors Sengkammer. De smaa Børn sad i Sengen og græd; de voxne Døtre skulde trøste dem — halvklædte, med Haaret nedover Ryggen, blege og skjælvende af Skræk.

Men Mor lod koge Kaffe — varm Kaffe er god for alt og til alle Tider; og Far kom undertiden hjemom og fortalte, hvorledes det gik.

Gutterne havde strax klædt sig paa og forsvandt. For dem var det en Fest — en Skrækkens Fest. Den røde Himmel over den sorte Nat, Flammen, som undertiden viftede ud af den tykke Røg, de voxne Mænd, som sprang og raabte, — alt dette fyldte dem med en Spænding som af ti Romaner; i en Trang til at vove det uhyre, til at udmærke sig ved noget uhørt mandhaftigt styrtede de sig ind i Huse, hvor der hverken var Ild eller Fare og tog Kjæmpetag i de urørligste og umuligste Gjenstande, forat redde.

Brandinspektøren stod ved Sprøiterne og kommanderede. To Rækker af Mænd og halvvoxne Gutter langede Vand op og tomme Spande tilbage. Ved Søen eller nede i en Brønd skiftedes unge Sømænd til at fylde Brandspandene, til de vare gjennemvaade og døde i Armene. Officerer af Borgerkorpset i blaa Snip-

kjole med hvide Snorer løb omkring og var overalt iveien for sig selv og andre med sine lange Sabler.

Men i selve Ilden var igjen Søfolkene. De var inde i Husene og reddede, til Taget faldt; oppe paa Nabohuset med vaade Seil, huggede ned Smaahuse og Plankeværker.

Thomas Randulf og Jacob Worse var kjendt fra Gutter af som de modigste i Ildebrand. Bestandig var de først paa Pletten; bar ud de Gamle og Syge, og tog derpaa de varmeste og forvovneste Poster under Slukningen. I Virkeligheden var det dem, der ledede det hele, skjønt Brandinspektøren havde baade gule og ildende røde Fjær i sin trekantede Hat.

Under alt dette led dog Kjøbmændene den værste Angst. Assurance var en meget sjelden Ting; mange af de Vakte mente endogsaa, det var syndefuld Mistillid til Forsynet; nogle sagde, at de havde assureret med Gud.

Men naar Vinden bar paa, og de smaa Træhuse flammede op det ene efter det andet, da tabte selv de Klogeste og Frommeste al Tanke; og de løb omkring i Pakboderne paa Søhuset og hjalp til med at styrte Melsække og Korn i Søen, arbeidende og ødelæggende i sit Ansigts Sved, mens de glemte at redde Kontanterne i Kontoret bag Kramboden.

Men gjennem Ild og Røg — høit over Larmen og Raabene lød Klemtningen fra den store Klokke i Domkirken. To eller tre langsomme Slag, saa en lang Pause, derpaa igjen nogle enkelte, spredte Slag med Pauser imellem. Det lød saa tungt og haabløst. Det var ikke Stormklokken, som skulde vække Menneskene til Hjælp og Redning: det var Kirkens Bøn om Barmhjertighed, de gjentagne, fortvivlede Raab til Gud, at han vilde slukke den fortærende Ild. —

Men Vinternatten kjendte ogsaa til et andet Liv i den lille begmørke By. Det var ved Juletider eller strax over Nytaar, naar Nordvesten gik med Snebyger hver halve Time og stjerneklart imellem.

Da kunde der pludseligt komme indover Byfjorden en Baad, en til og nok en, saa en liden Skøite og saa

et Par Baade igjen. De seilede hver til sin Kant inde paa Havnen; famlende sig frem i Mørket til Fortøiningsringene indunder Søhusene og paa Bryggerne.

En Mand sprang iland og løb alt, hvad han kunde ind i Byen; de store Sjøstøvler satte Elefantspor i Snelaget, som dækkede Sølen efter den sidste Byge.

Vægteren løftede sin Lygte og saa paa Manden. Hans Støvler, hans Buxer — ja helt op til den gule Sydvest skinnede som Sølv af utallige blanke Smaastjerner. Vægteren smilede, og da han var en gammel lun Fyr, og da han just var paa Hjørnet udenfor Skipper Worse paa Torvet, saa raabte han: «Vinden er Nordvest; — Silden er kommen!»

Flere Baade, flere Smaafartøier kom ind; det klirrede hist og her af Ankere, som faldt. Der blev dundret i Søhusvæggen; Folk kom op og løp med Lygter. Søhusdørene i første Etage reves tilside, og Lyset faldt over Mændene derude i Baaden og over den sølvglinsende Mængde af deilig, trind Vaarsild.

Oppe i Byen blev der banket paa hos Kjøbmanden; det drønede i hele Huset, naar Manden med Sjøstøvlerne tog en Sten af Gaden og slog i Væggen — han var ikke ræd, han vidste, han var velkommen.

Alle vaagnede og tænkte strax paa Brand. Men Husfaderen sprang af Sengen og stødte Vinduet op.

«Jeg skulde hilse fra Ivar Østebø, at han har kjøbt 400 Tønder for Jer.»

«Ved du Prisen?»

«Tre Ort og atten. Vi ligger ved nordre Huset med otti Tønder; de andre er tæt bagefter.»

«Hvad er Vinden?»

«Nordvest med Snekave.»

«Spring op til han Lars i Berje og lad ham samle Kvindfolkene; han ved Besked.»

Dermed sloges Vinduet i. Manden med Sjøstøvlerne løb videre, tørnede i Mørket sammen med andre Mænd, som ogsaa var begyndt at løbe. Men Kjøbmanden begyndte ivrig at tage Søhusklæderne paa, de hang færdige. Konen formanede ham fra Sengen til at tage to af de tykkeste Uldtrøier, hvilket han gjorde. Han

vidste, hvorledes der var en Nat paa Søhuset med Nordvest og Snekave.

Under Bygerne øgte Vinden lidt, saa Sneen hvivlede; ellers var det en passelig frisk Nordvest, og Baade og Fartøier vedblev at komme, indtil hele Havnen var fuld af Raab og Skraal og Plaskning af Bølgerne, Slag af Seil, som firedes og den muntre, klingrende Lyd af smekre Ankerkjettinger, som russede ud.

Helt op paa fjerde Loft kom der Lys i alle Søhusene; Tranlamper stilledes hist og her; Folk begyndte at komme til — Mænd og Kjærringer og unge Piger; Saltboden blev aabnet, Bødkeren rumsterede med Tønderne; Mandskabet ude i Baaden blev utaalmodigt, de raabte ind, at nu begyndte de, og de fire første blanke Sild slængtes ind over Søhusgulvet.

Nu var hele Byen indtil den fjerneste Afkrog underrettet; der kom Lys bag smaa Ruder og utallige Kaffekjedler sattes over. Overalt Iver og Munterhed; Silden var kommen — Silden, som alle havde ventet paa, og som alle ventede sig noget af.

De unge Piger og Koner, som skulde gane Silden, det vil sige tage Indvoldene ud, klædte sig i sine Ganeklær med Latter og Kommers, skjønt det var saa koldt at staa op, at Tænderne klaprede i Munden paa dem. Fremfor alt bandt de et tykt Tørklæde forsvarligt om Hovedet, saa der ikke var andet at se end Øinene og Næsen; for fik man Sildelage i Haaret, saa blev det til Saar.

Naar de vare færdige, løb de afsted i Følger til det Søhus, hvor de paa Forhaand havde tinget Arbeide; og en-to-tre fandt de sit Lag og sin Plads midt i Silden til op over Træskoene med Tønder og Saltbaljer og det usalige Talglys, der stod paa en Pinde, som var stukket midt ned i Sildehougen, og som altid voldte stor Bekymring formedelst Snyden med vaade Fingre, Falden omkuld og andre Gjenvordigheder. Saa fik de op den lille blanke Ganekniv og saa til at rispe op Sild efter Sild i en lynende Fart.

Nu var der fuldt af Elefantspor i Sneen, og det var til ingen Nytte, at Bygerne hvert Øieblik lagde et nyt Lag over; det blev strax trampet ned til Søle.

Kun oppe i Byen i de brede Gader og omkring Skolen, var der endnu saa megen Sne, at Skolegutterne kunde faa istand en liden Batalje, da det endelig blev Morgen.

Naar de blege og usunde Ynglinge i øverste Klasse kom halende til Skolen med sine døde Læs af græske og latinske Bøger, med sine Tanker langt Pokker ivold i forsvundne Kulturer, Hjernen fyldt med Grammatik — den ene Halvdel med Reglerne, den anden med Undtagelserne — og de saa paa sin Vei mødte en Flok Ganejenter, som gik hjem, efter at have staaet i Silden den halve Nat, saa kunde det vel hænde sig, at de muntre Piger stak Hoderne sammen og lo.

De havde trukket Tørklæderne ned, saa Munden var fri, og med Snak og lystige Raab gik de midt i Gaden, varme og rødkindede efter Arbeidet, med blanke Silderisp opover Skjørterne og helt oppaa Næsen. Mange af dem var paa Alder med de lærde Herrer eller yngre; alligevel var de saa overlegne, de lo saa himmelhøit af de halvt lystne, halvt foragtelige Blik, de fik.

De lærde Herrer følte det kanske en Smule. Men de fandt Opreisning i plebs plebis eller semper varie et mutabile eller en lignende klassisk Vittighed.

De vidste, der var kommet Sild inat; de saa Havnen, som vrimlede af Fartøier, og Travelheden over hele Byen.

Men hvad kom det dem ved? — mon vel det at fortjene Penge var noget for dem at tænke paa? Deres Verden laa over den raa Masses; de vandrede ad parnassum, og de foragtede dybt de lave Sjæle — hele Pøbelen, der trællede og henlevede sit Liv ludende forover ligesom Dyret uden Guddomsgnisten fra Videnskabens hellige Alter.

Og denne dybe Foragt for Folket, som arbeider, den bevarede de troligt, ligetil de kom ned igjen fra Parnassus og blev Embedsmænd. Vel lærte de at holde meget gode Taler om Næringsveienes Opkomst; men i Virkeligheden var det dem temmeligt ligegyldigt.

Det var næsten ikke andre Embedsmænd end Præsterne, som glædede sig ved et rigt Fiske; thi da var

det, somom Offeret flød rigeligere. Men naar Silden strømmede under Land, naar Penge i massevis spredtes nedover Folket, saaat hver kunde klare for sig og slaa sig lidt op, da klagede Juristerne høit over Dyrtid.

Naar derimod Folket har det ondt, naar Fisket eller Høsten slaar feil, naar knappe Pengetider stopper Kilderne, saa det gaar tæt med Falliter og Executioner og Tvangsauktioner med høie Procenter og svære Sportler, — da er det Juristerne trives.

Men naar undtages Embedsmændene og de faa Familier, som levede af Pensioner eller Renter, var der en Glæde og en festlig Stemning over alle andre i hele Byen, naar Silden kom.

Alle vare interesserede i det. Et rigt Fiske bragte de allerfleste Opfyldelsen af et Haab eller Redning fra en Bekymring. Først og fremst var nu alt, hvad der hørte til Søen — og det gjorde næsten hele Byen — i den mest anstrængte Virksomhed; ligefra selve Fiskerne og op til Salterieiere og Speculanter — alle gik i etslags Rus, saalænge Fisket stod paa.

Da fik ikke bare Skippere, men ganske unge Styrmænd Fartøi til at fare paa Fisket med; og der blev seilet de forvovneste Seiladser forat naa først frem og faa fuld Last. Saa narrede man hinanden med falske Efterretninger, sloges, hvis det var nødvendigt, og drak sig en god og forsvarlig Rus, naar der var Tid og Anledning.

Hjemme i Klubben var det bevægede Aftener; alle Stuer fulde, Folk sad paa Kanten af Billardet, hvilket ellers var forbudt.

Hver ny ankommen maatte fortælle, hvor Silden stod, Prisen, hvormange Laaser der var sat og hvis der ellers var noget nyt nordenfra. Det var den eneste Maade, man fik Efterretninger paa, og efter dem rettede man sig.

Stundom var det rigtigt, stundom var det galt; stundom slog Fisket rigeligst til, naar det blev fortalt, at Sjøen var hvid, Silden havde gydt og stod fra Land; stundom var det netop slut, naar Rygtet fortalte om de utroligste Sildemasser og Laasestæng, og saa sad

man der med Hænderne fulde af dyrt Salt og tomme Tønder.

Saa drak de ogsaa godt og varmt i Klubben om Aftenen, naar de havde været hjemme og spist; da tænkte man ikke længer paa Forretninger for den Dag, og saa sjungede de.

Der var næsten altid en eller anden ung Skipper, som traadte frem og gjorde sin Stemme saa dyb og grødet som muligt, idet han spurgte, om han maatte faa Lov til at traktere Selskabet med et lidet Glas. De vidste, han havde tjent over 100 Specier paa én Ladning, saa han kunde nok spendere.

Naar Bollen saa var placeret foran de ældste: Havnefoged Snell og Lodsoldermanden, istemtes gjerne den nye Sildesang til Melodien: Og nu en Skaal for det elskte Kjøn.

Om Fjeldets Stolthed og Dalens Lyst
Sjung Nordmand! — glad, saa det høit kan runge!
Men naar du bor ved den norske Kyst,
Dit Nordhavs Pris du vel og vil sjunge?
Jeg Havet lover!
Paa stolte Vover
En Rigdoms Fylde det ruller over
For Norges Land.

Naar Hval og Maage som Glædens Bud
Os Hilsen bringer fra Sildens Stimmel,
Den glade Fisker ror Baaden ud
Og sætter Garnet blandt Dybets Vrimmel.
See! — op han trækker
I Sølverrækker
Det rige Kast, som til Randen dækker
Hans fyldte Baad.

Thi vil vi sjunge — o Hav! din Pris,
Hvis Rigdoms Kilde til os mon strømme!
Mens fyldte Bægre paa Fædres Vis
Vi til din Ære vil glade tømme.

Giv Fisk paa Krogen!
Send Sild paa Vaagen;
Bebud hvert Aar os med Hval og Maagen
Rigt Fiskeri!!

Saa tømte de sine Bægere paa Fædres Vis og sjungede Sang paa Sang — for Gamle Norge og Skibsfarten og Konstitutionen og tilslut fik gamle Lodsoldermanden sin Sang!

De Gamle man ogsaa bør komme ihu,
De vare jo engang, hvad vi ere nu.
De vare jo unge og raske og fri.
Og at de har elsket, bevise jo vi!

Langt udover Natten rystede Vinduerne af de kraftige Kor, thi jo længer det led, desto stærkere brølede de og bankede Takt i Bordet med de tykke Glas.

Men der var i Byen nogle andre, som aldrig drak eiheller satte sin Fod i Klubben, og som dog havde al sin Interesse og Velfærd i Fisket. Og det var Haugianerne, de Vakte, — de Hellige — som Spotterne kaldte dem.

Foruden Sivert Jespersen og Brødrene Egeland, der drev stort Salteri ved Siden af sin Bondehandel, spekulerede ogsaa de fleste andre Haugianere i Silden. Ialmindelighed var de Bondegutter, som kom ind til Byen, forat tjene hos en af de Ældste, og der lærte de Haugianernes Sparsomhed, Nøiagtighed og utrættelige Flid.

Naar de saa kom paa egen Haand med en liden Forretning, slog de sig snart op. Paa Fisket, hvor det mangen Gang kunde gaa temmelig vildt til, var de ogsaa med, skjønt de led megen Bespottelse, fordi de sang Salmer istedetfor at bande og drikke.

Men efterhaanden begyndte de andre at indse, at de Hellige ikke var at foragte. Aldrig var der noget iveien med dem, hverken Slagsmaal eller Fylderi blandt deres Mandskab; deres Baad var altid parat og deres Greier i den bedste Orden; skjønt de hverken bandte eller drak, seilede de dog omkap med de galeste Vaaghalse, og skjønt de fôr frem med Sagtmodighed og

fromme Ord, fik de dog sin Ret frem, og man betænkte sig to Gange paa at gaa dem for nær.

Sivert Jespersen var ogsaa saadan en Bondegut, der havde slaaet sig op fra ingenting. Nu eiede han to store Søhuse i Byen, flere Salterier nordpaa; og desuden havde han adskillige Skibsparter.

Nu reiste han ikke længer selv paa Fisket; han var over femti Aar, krogrygget og fuld af Gigt — som de fleste, der havde været paa Vinterfiske i Ungdommen. Men naar Silden kom, vandrede han om paa Søhuset — i sin ældgamle Kalmukkes Frak og Pelshue, og da var han i Perlehumør.

Hele Huset op tiltops fuldt af Mennesker, Sild, Salt og Tønder; Raab og Larm, Bødkernes Slag, Vindetougene, som skurede op og ned; Gulv og Trapper vaade og glatte af Sildeblod og Lage, som dryppede gjennem Gulvene fra øverst til nederst, Silderisp opefter Væggene, hvor du vendte dig, og en Lugt som i Maven paa en Hvalfisk — der gik Sivert Gesvint med sit Talglys i Haanden op og ned og rundt i hele Huset — nynnende halvhøit sin Yndlingssalme:

«O du min Immanuel!
Hvilken Himmelglæde
Har du gjort min arme Sjæl
Med din Purpurvæde.
Fjenden tænkte, den var fast;
Men hans træske Snare brast.

Op min Sjæl! til Sang og Fryd

«Nei — nei — nei!» raabte han pludselig med skarp Stemme.

Der var noget paafærde blandt Ganejenterne; enten to sloges eller det var Spøg; men de var saa voldsomme, at de væltede et Par færdige Tønder, saa Silden gled udover Gulvet og opi Saltbaljerne, og der blev et helt Søl.

«Nei — nei — nei!» — gjentog Sivert Jespersen, da han kom hen til dem, og nu var hans Stemme atter

mild og blid som altid, «I maa omgaaes forsigtigen med Guds Gaver, paa det at de ikke skulle spildes og fordærves. Ikke sandt? — kjære Børn!»

Han saa fra den ene til den anden med sine skarpe lyseblaa Øine og sit bestandige Smil; og der blev ganske stille blandt Pigerne, medens alle fik travelt med at samle Silden op igjen og faa det iorden. Det var meget værre, naar Sivert Jespersen sagde: Kjære Børn! end om en anden havde sagt: Helvedes Pak!

Uagtet de fôr saa stille frem — Hauges Venner — og syntes at drive sin Forretning med saa megen Omsigt og Forsigtighed, var dog selve Forretningen alt andet end sikker og solid i Bunden. Fisket behøvede bare at slaa feil et Par Aar, eller om en Ildebrand ødelagde alle disse uassurerede Værdier, saa vilde mange tilsyneladende store Formuer smelte sammen til lidet eller ingenting.

Og dette følte de stundom selv, naar det varede længer end vanligt, før Silden kom under Land, eller helst paa Vaarparten, naar der var tomt i Kassen, og Silden laa uafskibet paa Søhuset, og alt afhang af Prisens Stigning eller Fald i Rusland og Preussen.

Da skalv de paa Haanden, naar Posten kom en Gang om Ugen, og de sov daarligt om Natten; — i denne Tid var det helst, de sang.

De samledes til Forsamlinger — gjerne hver Dag; de læste, de bad, de sang sammen. Og naar de alle sad sammen og saa paa hinanden, og den ene vidste om den anden, hvormeget der stod paa Spil for ham, hvor fredelige og fromme de vare, hvor Gud hidtil havde holdt sin Haand over dem og visselig ikke denne Gang heller vilde slippe dem, — om ikke for min Skyld saa for de andres, — da følte de Kraft i Bønnen, de smilede kjærligt til hinanden og gik hjem med god Fortrøstning.

Og den blev ikke skuffet. Aar efter Aar gik det dem godt; deres Kapital øgte; men de satte den strax i Forretningen. Den som et Aar havde saltet 1,000 Tønder, vilde til næste Aar tage 3,000; de var ude om sig paa alle Kanter, satte alle Seil til, og medens de gik saa

stille med sine Salmer og sagtmodige Tale, var de i Virkeligheden dristige — ja forvovne Speculanter.

Det var dette, som mindst af alt huede Hans Nilsen Fennefos. Ikke, at det skulde være imod Hauges Vilje og Anordning, at Brødrene drev Handel — tvertimod. Men dette var ikke den gamle Vindskibelighed og nøisomme Tragten efter en beskeden Gevinst. Pengene kom altfor let og i altfor store Portioner.

Fennefos fandt ogsaa, at der begyndte at indsnige sig Overdaadighed i Brødrenes Samliv; der var Middagsselskaber, hvor der blev spist overflødigen.

Sagen var, at for disse tarveligt vante Folk var Steg og Kage noget nyt og uhørt; og efterhaanden som de blev sig bevidste, at det havde de nu Raad til, fandt de en halvt barnagtig Glæde i at lade Byens Kokkekone lave dem Mad som i de Stores Huse.

Fennefos talte til dem om det og revsede dem; de hørte paa ham, smilte og takkede; men det blev ikke anderledes.

Ogsaa i Byens offentlige Liv begyndte disse stille Mænd, der vare blevne rige uden at nogen mærkede det, at gjøre sig gjældende. Man blev nødt til at tage Hensyn til dem paa mange Maader; deres fromme Færd og gudelige Tale ophørte at være Gjenstand for Spot.

Ja efterhaanden som Hauges Venner vandt i ydre Anseelse og tabte i indre Liv, trængte der sig fra dem og deres Vækkelse en overfladisk Religiøsitet opover Samfundet baade i By og paa Land, en officiel Skinhellighed, som trivedes godt.

— Saaledes omtrent var Byen paa den Tid, — en gammel By fuld af nyt; — snever og kroget, mørk og pietistisk, men frisk og smilende mod det blaa Hav med stolte Skibe og brave Sømænd.

En Sommerdag skulde den sees i Solskin og Nordenvind; naar Maagerne fløi over Fjorden og frem og tilbage langs de hvidmalte Søhuse i Havnen; naar de lossede Salt paa Vaagen og Vinden bar den lystige Sang indover Byen:

«Amalia Maria — vi kom fra Lissabon» — — og Saltet russede ud i den brede Trærende og ned i Føre-

baaden med en uforglemmelig, munter Lyd; og hele Byen lugtede lidegran af Sild, men helst af Sø — frisk Nordsø.

Og Folk, som havde været længe hjemmefra og faret Jorden rundt, de sagde, at saadan Luft fandtes ikke andetsteds i Verden; og de reiste ud og kom igjen; og hjemme var der nogle faa, som længtede ud; men alle — alle, som vare ude, længtede hjem.

VI.

Jomfru Sara og Henriette sad i Væverstuen og nøstede Garn, — Henriette hviskede. Moderen sad og skrev Breve i Dagligstuen med Døren aaben; men hun hørte ikke godt.

«— Og saa kan du begribe, ja er det ikke ubegribeligt, hvad de kan finde paa, for de stjal et Toug — maa du vide —»

«Hvem?»

«Lauritz og de andre.»

«Stjal de?»

«Er du gal?» — svarede Henriette forarget, «tror du, Lauritz stjæler! nei — de bare tog det — saadan tog det — forstaar du — bag Døren nede i Worses Krambod; et Filletoug, som ikke var sex Skilling værdt — fra den rige Skipper Worse, — det skulde rigtig gjøre noget!»

«Men Henriette! — du ved dog, at stort eller lidet er ikke det, det kommer an paa; hver den, som stjæler» — «— er en Tyv — ja jeg kan det Skriftsted,» afbrød Henriette i en Fart; «men nu skal du høre, hvad de gjorde med Touget, for det var igaar Eftermiddag, Lauritz fortalte mig det i Kjøkkenet, mens jeg skjænkede The —»

«Mens her var Forsamling?» — spurgte Sara bebreidende.

Henriette nikkede ivrigt med Hovedet: «Sig det bare ikke til Mor! — aa han er saa løien — Lauritz; — jeg ler saa skrækkeligt af ham; men saa kan du tænke, de spændte Touget tvers over Gaden, og to Mand holdt

i hver Ende, da det begyndte at mørkne; og naar der kom nogen, som de var gal paa, saa strammede de Touget, saa de faldt, og saa kom Krigskommissæren — du ved, han den sinte, røde, — og saa gik han paa Hovedet og brak Armen.»

«Jeg mener, du er forstyrret — Henriette! du synes da vel ikke, at det var godt gjort?»

«Jo extra godt! — du skulde bare vide, hvor fæl han er; alle Guttterne over hele Byen er gal paa ham — jeg ogsaa; naar de er paa Session, sidder han og bander og skjælder i et væk, og naar han er paa det sinteste, saa slaar han — du kan tænke, han slaar med en Ridepisk. Uf! — nei det var netop tilpas til ham; — bare han havde brukket begge — den Rakkersknægten!»

Sara var ganske forskrækket; men idetsamme gjorde Moderen en Bevægelse, somom hun vilde reise sig, og Søstrene arbeidede en Stund flittigt og stille.

Sara sad og tænkte paa, at det var rent galt — dette med Henriette, og hun spurgte sig selv, om det ikke var hendes Pligt at tale til Moderen. Men Madame Torvestad var virkelig saa besynderlig svag overfor den yngste Datter.

Hun havde engang sagt: «Ja for Henriette er jeg ikke bange, hun er let at bøie, og vil nok gribes af Naadens Kald i sin Tid. Det var anderledes med dig! — Sara! du har et stærkt Sind, som tidligt maatte indøves i Herrens Tugt. Og Gud ske Lov! — hverken din brave Fader eller jeg selv have sparet vort Ris, og Gud har lagt sin rige Velsignelse til, saa du blev den, du er.»

Dette sagde hun med usædvanlig Varme. Ellers var Forholdet mellem Moder og Datter lidt stivt. De kunde tale med hinanden om verdslige og aandelige Ting, men til Fortrolighed kom det ikke.

Sara var opdraget i de strængeste Grundsætninger om Børnenes Pligter mod Forældrene, og hun saa op til Moderen med Ærefrygt. Hun vilde heller afhugget sin Haand end handlet imod hendes Vilje; men hun turde ikke gaa hen og kaste sig om hendes Hals, som hun mangengang følte Trang til.

Naar Henriette i Kaadhed kyssede og omfavnede hende, følte hun et underligt Velbehag; men hun rev sig strax løs; for hun vidste, at Moderen ikke ligte saadant.

Da de havde arbeidet en liden Stund i Taushed, hviskede Henriette igjen: «Han var fuld om Lørdag.»

«Hvem?»

«Lauritz.»

«Fy! — hvorledes ved du det?»

«Han fortalte mig det.»

«Men er der da ikke Skam i ham?»

«Aa — det var da ikke saa farligt; han var ikke ganske snydefuld — forstaar du; bare saadan vel sat — som de siger.»

Henriette var ganske stolt af ham — saa det ud til. Men førend Sara kom sig af den sidste Forskrækkelse, raabte Moderen:

«Sara! — kom herind og hjælp mig lidt. Hvor er det, Herren taler om Vintræet?»

«Johannes femtende Kapitel.»

«Læs det for mig.»

Sara begyndte, og imens iagttog Moderen hende med sine kloge Øine; men hun lod somom hun var optaget af sit Brev og af det som blev læst.

Madame Torvestad skrev mange Breve, der vare i stor Anseelse og blev høit skattede af Vennerne omkring i Landet. De blev læst op i Forsamlingen, hvor de kom, og dernæst omhyggelig opbevarede til Udlaan blandt Bekymrede, som trængte til et godt Ord. Thi hendes Breve vare milde og kjærlighedsfulde.

Da Sara læste det tolvte Vers: «Dette er min Befaling, at I skulle elske hverandre, ligesom jeg haver elsket Eder,» stansede Moderen hende: «Ja — det Vers var det, jeg tænkte paa.»

Hun saa ned i Brevet og fortsatte — halvveis somom hun fulgte Tankegangen i det, hun havde skrevet; men Sara mærkede godt, at det, Moderen sagde, ogsaa var henvendt til hende.

«Det er den første Frugt, Grenene paa det sande Vintræ skal bære: Kjærligheden, den indbyrdes Kjærlig-

hed mellem Brødrene; det er denne Kjærlighed, som især den elskelige Johannes fremstiller som Tegnet paa Guds Børn. Men — kjære Hjerte! — nu gjælder det: giv Agt paa, hvorledes din Kjærlighed til Brødrene er opstaaet eller hvorfor du elsker dem; — om det er, fordi de ere fødte af Gud, eller om det er formedelst en eller anden Elskelighed ved deres Person. Giv Agt paa, om din Kjærlighed opkom dengang og derved, at du selv søgte Herren, hungrede og tørstede efter hans Naade og Fred med Gud og d a begyndte at elske H a m saaledes, at — saasnart du saa eller hørte, at nogen anden ogsaa søgte og elskede Herren, d e n n e da blot d e r v e d blev dig saa kjær, saa elskelig, saa broderlig nær, at du derover glemte alle hans andre Egenskaber.»

Sara blev efterhaanden blussende rød og bøiede sig over Bibelen; hun vilde begynde paa trettende Vers, men Moderen afbrød: «Tak Sara! — du behøver ikke at læse mere; det var just disse Betragtninger over den indbyrdes Kjærlighed, jeg vilde vække hos mig selv ved de hellige Ord.»

Og atter fortsatte hun paa samme Maade — halvt til Sara halvt til sig selv: «Se der har Fristeren igjen lagt en af sine træske Snarer; giv Agt og bed Gud bevare din Fod, at du ikke træder i den. Thi den syndige Elskov ligger paa Lur bag Kjærligheden til Brødrene som Slangen skjulte sig bag Træets lystelige Frugter. Se derfor vel til, at du elsker i Aanden og ikke i Kjødet. Men dersom du elsker i Aanden, og du paa din Vei møder en, der søger den samme Gud, som du elsker, og i hvis Kjærlighed I begge ere forenede, da skal du visselig elske denne ene Søgende. Og var han end —» her blev hendes Ord meget indtrængende — «og var han end blot en Søgende fjernt borte, — ja var han end en Vildfarende, der kun dunkelt skimtede Lyset og kun skrøbeligen vandrede derefter, — ja — om end hans Udseende, hans Omgjængelse, hans naturlige Sind var noksaa vanskeligt, — du skulde dog elske ham for den fælles Kjærligheds Skyld, som elskede Eder først. — Se saa — mit Barn! — Tak for Hjælpen. Gaa nu tilbage til dit Arbeide og bed Herren

for sin Kjærligheds Skyld forklare den indbyrdes Kjærlighed i dit Hjerte, paa det at du ikke maa fare vild.»

Da Sara var i Døren, tilføiede Moderen: «Det undrer mig, at naar du og Henriette sidder saaledes sammen, at I da ikke synger en Salme; det gjorde vi altid i min Ungdom. Det letter Arbeidet og beskytter Sindet mod onde Tanker og Fristerens Anløb.»

Lidt efter sang Søstrene dæmpet og rent en Salme, de vidste Moderen yndede:

«Gjør Døren høi og Porten vid!
Se — Ærens Konge kommer hid —»

Naar Henriette ikke kunde Ordene, nynnede hun, til hun kom i det igjen. Men Sara sad ganske bleg og sang; hendes Øine brændte; men hun slog dem ikke op.

Ingen af Pigerne hørte, at Hans Nilsen Fennefos kom opad Trappen og stansede paa Afsatsen udenfor.

Han stod og lyttede til den skjønne Sang, og han kom til at mindes hin Nat, da han hørte sin Moder synge. En dyb Bevægelse greb ham; det forekom ham, at Saras bløde Stemme var saa lig hans Moders, og Taarerne strømmede til hans Øine.

Da han kom op paa sit lille Kammer, sad han længe i modstridende Tanker. Hvor vilde det ikke været godt for ham, om han i dette Øieblik havde havt sin Moder at raadføre sig med. Men hun var død for to Aar siden. De, som stod ved hendes Dødsseng, fortalte, at det var, somom hun sang sig lige ind i Himmelen.

Hans Nilsen kom fra et Møde med de Ældste af Brødrene. Han hørte selv til iblandt dem; thi det kom ikke an paa Aarene, men paa Tro, Kjærlighed, Retfærdighed og Erfaring i aandelige Ting — samt sand Visdom.

Der var nemlig kommen Brev fra hans Hjembygd, hvori der klagedes over, at adskillig Lunkenhed begyndte at indsnige sig blandt Vennerne deromkring; og de bad saa bønligen, at der maatte skikkes dem en Mand eller en Kvinde, der kunde puste til den sluknende Ild, førend Kullene bleve ganske sorte og døde.

Helst vilde de jo have Hans Nilsen; men ellers var de fornøiede med hvemsomhelst, de Ældste vilde sende dem.

Da dette Brev var læst op, sagde den ældste blandt dem — en Olding, som havde kjendt og arbeidet sammen med Hauge:

«Nu — kjære Hans Nilsen! hvad mener du? — mon Aanden vidner i dig, at du skal følge Brødrenes Kald? — eller mon du ved nogen anden, som bedre kunde skikke sig dertil?»

«Jeg tænker, Hans Nilsen synes, han har det godt, der han er —» sagde Sivert Jespersen uden at se op fra den Postille, hvori han sad og bladede.

Mere blev der ikke talt. Men de vare saa indøvede med hinanden, forstod saa vel et lidet Vink eller en svag Betoning, at den Pause, som nu fulgte, var for dem lige saa oplysende og spændende som en Debat.

Endelig reiste Fennefos sig og svarede: «Jeg vil prøve mig selv og bede Aanden oplyse mig; imorgen eller kanske iaften i Forsamlingen skal jeg, om Gud vil, bringe Jer mit Svar.»

— Nu sad han da og prøvede at være fuldstændig oprigtig, for at faa Rede paa sig selv.

Den Misbilligelse, han saa godt havde hørt i Sivert Jespersens Bemærkninger, var noget, han havde mærket før hist og her. Ialmindelighed vilde man vistnok gjerne beholde ham i Menigheden; men der var dog nogle, som følte sig trykkede af ham. Fra disse kom der smaa Ymt om, at Madame Torvestads Hus kunde være farligt for en Lægprædikant, kunde friste til Blødagtighed.

Saasnart Hans Nilsen mærkede dette, havde han strax tænkt paa Sara. Saa nøie som han kunde, havde han gransket i sit eget Hjerte. Men det var ham ikke muligt med Sikkerhed at afgjøre, om den Glæde, han følte i hendes Selskab, var Begyndelsen til en syndig Elskov, eller om det dog ikke bare var, hvad det burde være: en hjertelig Følelse af Venskab og Hengivenhed for denne Kvinde, der var renere og bedre end alle de andre.

Da han imidlertid ikke kunde komme til nogen sikker Overbevisning, og da dette begyndte at pine og forurolige ham, var han en Dag gaaet lige til Madame Torvestad og havde spurgt hende, om hun vilde raade ham til at gifte sig, og om hun i saa Fald kjendte nogen kristeligsindet Kvinde at foreslaa ham til Hustru.

Madame Torvestad blev ikke overrasket. Det var sædvanligt baade blandt Hauges Venner og især blandt Herrnhuterne, at de unge lod sig lede i disse Ting af de ældre. Vittige Hoveder i Byen paastod endogsaa, at salig Torvestad havde faaet sin Kone ved en Lodtrækning i Christiansfeldt.

Paa den anden Side laa det dog saa nær for Madamen at tænke paa sine Døtre — og da først og fremst paa Sara, at Hans Nilsens Spørgsmaal næsten var at anse som et Frieri.

Men hun svarede undvigende. Hun troede ikke, at han, der var en saa vel kjendt og afholdt Prædikant, havde Lov til allerede nu at ophøre med Reiserne omkring i Landet; og han vidste selv — sagde hun —, at for dem, som først er gift, falder det ikke længer saa letvint at komme afsted. Hellerikke var der for nærværende Tid nogen Kvinde i hendes Bekjendtskab, der særlig passede for ham.

Dette overraskede og skuffede Hans Nilsen. Han formaaede egentlig ikke at indse, hvad Madame Torvestad kunde have imod at give ham sin Datter. Det faldt ham ikke ind, at hun kunde have andre Planer, ligesaalidt som det faldt ham ind med en Tanke at modsætte sig hendes Vilje eller gaa udenom den.

Derimod bestræbte han sig for at finde, at hun havde Ret, og det lykkedes ham med nogen Overvindelse.

Der var gaaet en Uges Tid siden denne Samtale med Madame Torvestad; og i disse Dage havde Hans Nilsen givet nøie Agt paa sig selv. Han beregnede, at hvis han havde følt sig tiltrukken til Sara af noget kjødeligt Begjær, maatte han have følt en heftig Smerte ved saaledes at skuffes i sit Haab.

Men nogen heftig Smerte følte han ikke — det kunde han ikke sige. Han vilde været overmaade lykkelig,

om det var gaaet efter hans Ønske; men nu, da han alligevel forblev i hendes Nærhed og hverken følte nogen Trang til at nærme sig yderligere eller til at flygte bort for nogen ond Begjærlighed, saa mente han, at det var bevist, at hans Tanke var ren, og han begyndte at føle sig mere rolig, omend noget tung.

Men saa kom dette Brev idag, den aabenbare Mistanke, som laa bagved Sivert Jespersens Ord, og saa hans Følelser, da han hørte hende synge. Alle hans Tvivl brød op igjen, og mens han sad i sin lille, haarde Sofa, og Mørket altmere faldt paa udover Eftermiddagen, begyndte det at storme i hans Blod, og Tanker, han ikke kjendtes ved, kom frem og anklagede og forsvarede hinanden.

Hvorfor vilde han ikke vandre afsted og følge Kaldet fra Hytte til Hytte udover den mørke Vinter? — hvorfor droges han ikke mod alle de arme Bekymrede, der sad rundt omkring i Landet, kjæmpende i sin Ensomhed med Tvivl og Anfægtelser? hvorfor længtede han ikke som før efter Kampen med Helvedes Magter?

Var det ikke som Sivert Jespersen sagde: han havde det for godt, der han var? — og var det ikke atter Sara — alene Sara, som gjorde det saa godt og velsignet i ham og omkring ham?

Han kjendte, at der nærmede sig en af de onde Timer, som stundom hjemsøgte ham, — især da han var yngre. Han vred sine Hænder og bad, at Aanden vilde oplyse ham og Mørket vige. Der kom en stærk Sved over ham; han krummede sig sammen ligesom i Smerte, og Aandedrættet blev kort og besværligt. Og altimens hvirvlede Tankerne forbi ham — onde Tanker, stygge urene Tanker, som ikke var hans egne. Istedetfor alvorligt at prøve sig frem, mindedes han Tvivl og Bespottelser, han havde hørt; vilde, forvirrede Billeder dansede gjennem hans Hoved, og naar han vilde gribe en Beslutning, sætte et fast Punkt, for at komme ud af den gruelige Anfægtelse, da løb alt fra ham, han laa magtesløs — bunden paa Hænder og Fødder, og Djævelen selv stod og lo af ham.

Da raabte han høit: «Vig fra mig — Satan!» og ud-

mattet og tilintetgjort kastede han sig paa sit Ansigt ned i Sofaen.

Men idet han lukkede sine Øine, var det, somom der flammede smaa Ildtunger bag Øienlaagene, de samlede sig, flimrede og kom igjen, indtil det i et Sekund syntes ham, at han havde læst i Mørket fremfor sine lukkede Øine det Ord: reis.

Han sprang op og saa sig om i det halvmørke Kammer, idet han gjentog: «reis — reis!» Det klarnede i hans Hoved, og der blev stillere indeni ham; han var bønhørt: Aanden havde oplyst ham og forjaget Mørket; og han knælede ned og takkede.

Derpaa kastede han Frak og Vest, aabnede Vinduet og lod det regne sig i Ansigtet. Nu var han bleven klar over sig selv. Her var virkelig Fare paafærde; afsted maatte han jo før jo heller, og nu længtede han — ja Gud være lovet! — han længtede efter at komme ikast med Helvedes Magter.

Da han havde faaet sit Lys tændt, barberede han sig uden at ryste paa Haanden; han var fuldstændig rolig, lidt mat, men saa underlig glad og tilfreds. Efterpaa klædet han sig helt af, vaskede sin stærke skjønne Krop og tog rene Klæder paa.

Hans Nilsens Pande var ikke meget høi, men bred og aaben; Haaret var mørkt, og stridt, hvorfor han bar det ganske kortklippet; Næsen stor og krum, Munden fast sluttet med smale Læber og en stærk, ren Hage.

Siden Læberne var saa smale og uden Skjæg, vistes begge Tandrækkerne langt ind, naar han talte, — tætstaaende, ret afskaarne Bondetænder, og der var mange i Forsamlingen, som holdt af at fæstne sine Øine ved hans Mund, naar han læste eller sang, — det var en Mund rød og hvid, frisk og ren, som aldrig smagte Tobak eller Brændevin.

Renhed var overhovedet det Ord, som passede til Manden. Ikke blot hans Paaklædning og hans Skjortekrave, men selve Ansigtet var saa rent med de store, greie Træk og den glatragede Hage. Og af Øinene, der var graa og klare, lyste der et saa rent og alvorligt Skjær, at der var Folk, som ikke ligte at se ind i dem.

Han havde ikke det stikkende, nærgaaende Blik, hvormed mange af hans Medbrødre pleiede at bore sig ind i Synderen, somom de vilde trænge ned i en dyb Afgrund af hemmelig Synd og Ondskab. Hans Nilsens Blik gjorde derimod det Indtryk, at det ventede at møde den samme Renhed, som det selv kom fra; og kanske var det derfor, at de fleste saa tilsiden, naar de stod midt foran ham.

— Næsten alle Haugianerne i Byen vare i Forsamlingen, siden det var Lørdag. Der blev en glad Bevægelse blandt dem, da Fennefos gik hen til Endre Egeland, som just stod ved det lille Katheder, for at læse af Postillen, og bad om at faa tale et Par Ord.

Alle satte sig tilrette, for rigtig at glæde sig ved den afholdte Taler; det var saa længe siden, de havde hørt ham; i den senere Tid havde han været mindre oplagt til at tale.

Men Glæden blev dog blandet, da Hans Nilsen begyndte: «Elskede Brødre og Søstre! — jeg staar her, forat byde Jer Farvel!»

Alligevel gjorde det saa godt at høre ham. De Gamle rokkede henrykt paa Hovedet og smilte til hinanden: det var den gamle Lyd, de kjendte, kraftige Ord fra Hauges egen Tid, førend mangt og meget havde svækket og opblandet den gode Vin.

Hans Nilsens Holdning var ogsaa forskjellig fra deres, som ialmindelighed ledede Forsamlingerne; Stemmen var ikke klynkende, Hovedet ikke bøiet, og han smilede aldrig. Høi og stor stod han blandt dem med faa og simple Bevægelser, vendende det smukke Hoved og ligesom lysende op omkring i Krogene med sine klare graa Øine.

Først formanede han dem med Alvor og Myndighed; dernæst takkede han dem alle hjerteligt for godt og trofast Broderskab; — ja han vendte sig endog, saa alle mærkede det, lige mod Sivert Jespersen, da han særligt takkede dem, der havde rakt ham Haanden, naar han nær var snublet og faret vild.

Og tilslut bad han en Bøn, som længe mindedes blandt Vennerne. Det var et af de Øieblikke, hvor Ordene

kom over ham som en Storm og hans hele Væsen ligesom glødede af Inderlighed og Begeistring.

De flokkedes om ham efterpaa, forat trykke hans Haand og medtage et lidet Ord fra ham; thi ingen kunde vide, hvor lang Tid han blev borte. Kom en saa elsket Lægprædikant først ud paa Reise, saa kunde han let trækkes fra Bygd til Bygd rundt det hele Land; thi overalt var de begjærlige efter at høre ham; og der vilde visselig være mange, der bad og indbød ham, naar det rygtedes, at han var paa Vandring.

Derfor var der Taarer og Vemod blandt dem. Fennefos var i Virkeligheden en af Menighedens fasteste Støtter. Thi ved mange af de andre — som nu for Exempel Endre Egeland og Sivert Jespersen — var der ligesom en liden Hage; ialfald talte Folk bestandig ondt om dem; og de vare jo paa alle Kanter omringede af Spottere og Bagvaskere.

Men paa Hans Nilsen havde der aldrig været den mindste Flæk. Ja den nye Præst i Byen, der lod, somom han vilde nærme sig til Haugianerne, omtalte endog Fennefos med stor Anerkjendelse. Det var Brødrene ikke lidet stolte af. Det hændte ikke hver Dag, at en Lægprædikant fik Ros af en Præst.

Hans Nilsen skulde reise om et Par Dage, saasnart de Ældste kunde faa skrevet de Breve, han skulde have med, samt ordnet de Bøger og Smaaskrifter, som han skulde udbrede blandt Folket paa sin Vandring.

Det var Slutten af Oktober, og Hans Nilsen tænkte at gaa langs Kysten fra Gaard til Gaard ligetil Kristiansand — samlende Vennerne til Opbyggelse, hvor han kom frem.

Fra Kristiansand vilde han saa tage opover Sætersdalen, og ved Juletider gjorde han Regning paa at være i sin Hjembygd. —

VII.

Det var ikke Hykleri, naar Madame Torvestad udbredte sig over, hvormegen Pris hun satte paa at have Hans Nilsen boende i sit Hus og hvor ondt det gjorde

hende, naar han reiste bort. Men paa den anden Side skjulte hun dog omhyggeligt, hvor beleiligt det kom hende denne Gang.

Hun lagde da alle Aarer ud, forat fange Skipper Worse til sin Datter.

Hvad der bevægede hende hertil, var meget sammensat. Selv vilde hun vel talt om Interesse for en stakkels, vildfarende Sjæl, der kun ad den Vei kunde reddes fra Fortabelsen. Men de, der kjendte hende nøie, vidste, at den stærkeste Lidenskab hos hende var en bestandig øgende Lyst til Magt og Indflydelse.

Og i saa Henseende var Jacob Worse nok værd at erobre — især efterat han var kommen i Kompani med Garman. Det vilde ikke blot styrke Brødrenes Samfund udad; men — hvad det for hende turde være det vigtigste — det vilde i høi Grad styrke hendes Stilling blandt Brødrene, at det var hun, som havde tilført dem denne nye, kostbare Broder.

Thi at det skulde lykkes hende at gjøre en Broder ud af Jacob Worse, derom tvivlede Madame Torvestad ikke. Hun kjendte adskilligt til Verden og havde seet flere ældre Mænd, der giftede sig med yngre Piger; hun vilde virke paa ham gjennem sin Datter, hendes Indflydelse vilde udstrække sig fra Baggaarden over den hele Bygning, Brødrene vilde takke hende, og Guds Sag vilde fremmes.

Sara saa det hele komme. Fra hin Samtale om Vintræet, var hun ikke længer i Tvivl om, hvad der var bestemt for hende.

Da Hans Nilsen reiste, forærede han hende det dyrebareste, han eiede. Det var et egenhændigt Brev fra Hauge til hans Moder. Papiret var gult og medtaget og Blækket blegt. Fennefos, som var udlært Bogbinder, havde selv arbeidet en sirlig Mappe af Pap til at bevare Brevet i — med hendes Navn og et Skriftsted trykket udenpaa.

Der blev snakket om det blandt Kvinderne, saa mærkeligt syntes man, det var, at Hans Nilsen vilde skille sig ved et saadant Klenodie. Men den, der vilde komme med nogen Hentydning i den Anledning overfor Ma-

dame Torvestad, fik en saa skarp og isende kold Afvisning, at det ikke blev prøvet oftere.

Sara var forvirret, — glad og lykkelig ved Gaven og de hjertelige Ord, han havde sagt hende, da han reiste; men ellers var hun ulykkelig — haabløs ulykkelig. Om Natten laa hun og græd i Sengen og bad om Naade til at overvinde sig selv.

Og en saadan Nat kom Moderen ind i Soveværelset. Det var ganske mørkt, og Sara, som laa i sin Graad, mærkede Ingenting, før hun hørte Moderen sige: «Kan du nu se — mit Barn! jeg havde Ret; tak nu Herren, at du itide fik Øinene opladte for Faren.»

Hun sagde det saa myndigt og bebreidende, at Sara reiste sig op i Sengen og blev siddende længe uden at græde og uden at bede, mens tunge, stridige Tanker kom op i hende.

Det var den gamle Adam; men hun gad ikke kjæmpe imod ham. Hun lod de onde Tanker løbe helt ud, hvorhen de vilde, — henover alle de Feil, hun nogensinde havde opdaget hos Brødrene eller anet hos Moderen, — henover Skipper Worse med hans gamle Tobakslugt og Eder, indtil han blev hende modbydelig, — henover — langt henover forbudte Egne, hvor der var Solskin og Lykke — alene med en høi, stærk Mand med en frisk Mund med hvide Tænder, — hun kastede sig ned igjen i Sengen, drømte og halvsov; men da hun vaagnede om Morgenen, syntes hun, der hvilede et Bjerg af Elendighed paa hende.

Skipper Worse selv vidste fra først af lidet om den Lykke, der beredtes for ham. Han behøvede endog gjentagne Fingerpeg fra Madame Torvestad, inden det gik op for ham, at den smukke Sara, som han havde seet voxe op fra liden Pige, kunde blive en Kone for ham.

Men da han først var sat paa Glid, grebes han af denne Gammelmandskjærlighed, der i lige Grad forynger og forblinder. —

Det faldt ind med et styrtende rigt Fiske det Aar. Jacob Worse var utrættelig virksom og i et straalende Humør. Tanken om de lune Værelser hos Madame

Torvestad, hans hyggelige Plads ved Siden af Sara, de bløde, fine Hænder, hvormed hun bragte ham hans The, hvori Madamen — hvilket var en meget stor Begunstigelse — dryppede et Par Draaber Rom, — alt dette førte han med sig overalt; og bedst som han var i det ivrigste Kav med Silden, kunde der komme et lunt Smil — ja næsten noget drømmende over det gamle Skipperansigt, som dog faa mærkede, og ingen forstod.

Aldrig havde han været saa driftig og saa heldig. Han saltede iaar for fælles Regning med Firmaet og kjøbte en Masse Sild. Munter og rask som en Yngling førte han Liv og Lystighed med sig, hvor han kom frem; og alle var enige om, at Jacob Worse var en Pokkers gammel Fyr.

Gammel skulde man forresten vogte sig for at kalde ham i denne Tid.

«Fanden er gammel» — pleiede han at svare og satte Glasset fra sig, naar nogen var saa uheldig at proponere et Glas for g a m l e Worse.

Men naar han under Fisket kunde faa en Anledning til at fare ind til Byen med en Ladning Sild, skyndte han sig at blive færdig paa Søhuset og gik, forat vaske sig.

Han skrubbede sig med Sæbe og byttede fra Top til Taa. Alligevel var han ikke vis paa, om der ikke endnu fulgte ham lidt Sildelugt; og saa — ja det skulde bare Randulf vide — saa dynkede han sig med Hodevand, som Lauritz i al Hemmelighed havde kjøbt for ham.

Pyntet, ren og vel barberet med Odderskindet børstet og striglet og Orkanbølgerne, der begyndte at graane, i stiveste Orden frem forbi Ørerne — saaledes fremstillede Kaptein Worse — af Firmaet Garman & Worse sig som Frier over i Bagbygningen.

Der var noget trohjertet ridderligt ved ham, naar han gjorde Kur, som klædte ham godt, og som vilde have taget sig endnu bedre ud, om det havde gjældt Moderen og ikke Datteren.

Men at gifte sig med en halvgammel hellig Enke var noget, som vist aldrig kunde falde den muntre Kaptein

ind; og det havde da ogsaa Madame Torvestad for længe siden indseet.

Da hun nu imidlertid havde faaet ham paa Sporet og saa den ungdommelige Iver, hvormed han gik paa, forandrede Madamen sin Metode, blev tilbageholden, kunde slet ikke forstaa hans Hentydninger, og da de blev tydeligere, havde hun de utalligste Indvendinger.

Sara skulde kjøbes dyrt.

Først var der nu den store Aldersforskjel, — hun maatte tilstaa, den var større end hun havde tænkt, hun havde virkelig ikke troet, at Kaptein Worse var saa nær de femti.

Dog — det var jo igrunden af mindre Vægt; det vigtigste, det betænkeligste var hans Sjæls Tilstand, hans Eder, hans verdslige Sind og hans Vedhængen ved alt, hvad der er af denne Verden.

Worse indrømmede, han var ikke af Vorherres allerbedste Børn; men saa var han da hellerikke med de værste; han kunde jo forbedre sig.

Ja isandhed maatte han forbedre sig, hvis der skulde blive Tale om at faa Sara; han maatte i mange Maader helt forandre sig.

Worse lovede alt. Det forekom ham, at han maatte kunne udholde et ubegrænset Antal af de længste Opbyggelser, naar han bare fik sidde hos sin Sara og tage hende med sig hjem efterpaa.

Men alligevel stod Underhandlingerne stille. Worse vidste sandelig ikke, om det gik frem eller tilbage. Han var nu aldeles bedaaret og trippede omkring Sara som en gammel Kalkun.

Hvad Sara mente, taltes der ikke stort om mellem Moderen og Frieren; Madame Torvestad «kjendte sin Datter». Og Jacob Worse — den gamle Galant! — han indbildte sig, at naar Sara rødmede for hans Blik, ikke turde være alene med ham og afviste hans Foræringer, saa var det de knibske Pigers Maade, som han havde sjunget om og seet nok af baade i Østersøen og i Middelhavet. —

Skjønt Konsul Garman syntes at have saa liden Berøring med Byen, havde han dog sine Følehorn ude;

og man vidste saa temmelig god Besked paa Sandsgaard om stort og smaat derinde. Især interesserede Jomfru Birgitte og Jomfru Mette sig for alt — for alt muligt uden Undtagelse.

Saaledes kom det snart Konsulen for Øre, at Jacob Worse gik paa Frieri; og det vakte hans Uvilje og Bekymring.

For det første var det ham absolut imod, at hans Kompagnon indgik i noget nyt Ægteskab, hvilket bare vilde komplicere Situationen.

Men dernæst tænkte han med Ængstelse paa, at disse Hellige — han kjendte Familien — aldeles vilde ødelægge hans brave Kaptein Worse for ham.

Konsul Garman hadede næsten de Vakte, skjønt han kjendte overmaade lidet til dem. Men det oprørte ham, at Religionen, der var Menneskene given til Oplysning og Oplærelse i Dyd og fornuftig Dannelse, skulde af nogle aldeles uvidende Fanatikere og Religions-Sværmere misbruges til at forvende og forvirre den gemene Mand, der just mest af alle havde Behov for en sund og praktisk Kristendom.

Derfor lod han strax gaa Baad efter Kaptein Worse, saasnart Jomfru Mette og Jomfru Birgitte havde faaet fortalt i Munden paa hinanden, at Jacob Worse skulde have Datter til den hellige Madame Torvestad.

Da Worse kom, begyndte Konsulen med stor Iver at tale om et Skib, han havde læst var tilsalgs i Bremen. De fik fat i Børsen-Halle, undersøgte Dimensionerne, overveiede Alderen og den sandsynlige Pris og kom tilslut begge til den Overbevisning, at det maatte være et Skib, som netop vilde passe for Garman & Worse.

Den ene blev smittet af den andens Iver; det var ikke ofte, at Konsulen gik saa hovedkuls paa en ny Plan; og før Worse vidste Ord af det, var det en Aftale, at han — Worse — strax — imorgen eller iovermorgen skulde gaa med en Bremerskonnert, som laa paa Udhavn, ventende Nordenvind, for at kjøbe Skibet, hvis det svarede til Beskrivelsen og der ellers ikke var noget iveien, derpaa enten seile det hjem til Sandsgaard eller tage en god Udfragt, hvorhen det nu kunde falde sig.

Fuld af Iver og Virkelyst tog Worse Afsked, forat gjøre sig færdig til Reisen, men først da han sad i Baaden, faldt det pludselig over ham, at han skulde skilles fra Sara.

Det stolte Skib tabte sig, og den udmærkede Forretning blev yderst tvivlsom i hans Øine. Hans Iver blev meget kold, og han sad og fandt op tusinde Indvendinger, mens de roede ham indover Vaagen.

Konsul Garman derimod gned sine Hænder: han havde grebet ind itide. Derpaa satte han sig til at kalkulere og overveie dette Bremerskib; Gud maatte vide, om dette igrunden var nogen god Forretning.

Om Eftermiddagen bemærkede Madame Torvestad, at Worses Piger havde travelt nede i Gaarden med at børste Klæder og banke Reisetøi.

«Skal Kapteinen ud og reise? — Martha!» raabte hun venligt ned fra Svalgangen, som førte rundt Bagbygningen, hvor hun havde sine Værelser.

«Ja!» svarede Martha temmelig mut; Madame Torvestad var ikke yndet af Pigerne.

«Jasaa? — saa det skal han. Ved du hvorhen?»

«Nei! men det skal nok være en rigtig Langtur; — længer end forrige Gang — tror jeg.»

Martha havde det paa Følelsen, at det vilde ærgre Madamen; og det havde hun Ret i. Madame Torvestad kom endog i den yderste Bestyrtelse. Imidlertid tog hun alting med Ro, vendte tilbage til sine Værelser og stod en Stund stille, forat betænke sig.

«Sara — sæt Thekjedlen over. Kaptein Worse vil reise — siger Martha; men jeg tænker, hun tager feil; hvad mener du?»

«Jeg? — Mor!»

Madame Torvestad vilde sagt mere; men Udtrykket i Saras Ansigt var saa besynderligt, at hun opgav det.

Sara er klog — tænkte hun —; det behøves ikke.

Derpaa glattede hun sit Haar, tog Salopen og gik. Hun gik ud Bagveien gjennem Worsesmuget og udenom Huset til Gadedøren, fordi hun ikke vilde gaa over Gaarden, hvor Martha var.

Jacob Worse sad ærgerlig og talte med sin Søhus-

formand, der var Principalens Fuldmægtig, naar han var borte. Forretningen i Byen var forblevet Worses egen uden at paavirkes af hans Optagelse i Firmaet.

Ligeledes var Sandsgaard med al sin forskjellige Drift derude nu som før udelukkende under Konsulens Haand. Fællesskabet indskrænkede sig i Virkeligheden til visse Grene af Forretningen, hvor Jacob Worses Kapital væsentligen var anbragt — især Skibsrhederiet og hvad dermed stod i Forbindelse.

Da Skipper Worse saa Madame Torvestad, sendte han Søhusmanden bort og hilste noget forvirret.

«Jeg kommer, for at ønske Dem en god og velsignet Reise — Kaptein Worse!»

«Tak — hm! — mange Tak — Madame, jeg vilde ellers —»

«Bliver det en lang Reise?»

«Ja det er ikke godt at vide. Han vil, at jeg skal —»

«Hvem — sagde De?»

«Kunselen — Kunsel Garman; han sender mig til Bremen, for at kjøbe Skib.»

«Sender?» — sagde Madame Torvestad med et vantro Smil, «jeg troede ikke, at den ene Kompagnon saadan uden videre kunde sende —»

«Kompagnon! — aa ja — ser De! han er jo Kunsel Garman og jeg er Skipper Worse, — anderledes bliver det s'gu aldrig. Og desuden, naar det gjælder at kjøbe Skib, saa er det jo netop noget for mig.»

«Det forundrer mig, — ja det bedrøver mig, at De ikke ligesaagodt kan sige mig den sande Grund, hvorfor De reiser bort. Jeg synes, vi kunde ventet det af Dem.»

Han stirrede bare paa hende med aaben Mund.

«Thi det maa De vide — Kaptein Worse! — jeg forstaar meget godt, at De ikke reiser, uden fordi De ønsker at komme bort fra det hele.»

Hun vilde fortsat i denne lidt truende Tone; men Kapteinen sprang op — ivrig og rød i Hovedet:

«Nei ved De hvad, Madame Torvestad! nu gjør De mig Pinedød stor Uret; — ja undskyld, jeg bander; men hvad der maa til, det maa til; for først har jeg nu

ærgret mig og spekulert mig næsten grøn, forat slippe fra denne fordømte Reise; og saa kommer De og siger, jeg farer med Underfundighed og Djævelskab. — Jeg mener, de er galne alle Mand idag;» han trampede omkring i Stuen og kløede sit Odderskind; men Madame Torvestad betragtede ham med Velbehag, og der faldt en Sten fra hendes Hjerte.

Noget nervøst og uroligt, som havde været over hende, da hun kom, forsvandt aldeles og hun fik atter sin almindelige overlegne Tone — saaledes som en Moder bør tale til en tvivlsom Frier.

«Efter hvad vi have talt om i det sidste, nægter jeg ikke, at jeg blev meget overrasket ved at høre om denne pludselige Reise.»

«Ja tror De ikke, jeg har tænkt paa det? jeg forsikrer Dem — Madame! naar jeg tænker paa, at jeg skal reise bort uden saa meget som sikkert Løfte, saa er jeg nær ved at blive gal. Gid Fanden havde det Bremerskib! — kunde jeg bare finde paa et Paaskud eller en Udvei —»

«Aa — for en tyve Aar siden havde vel Jacob Worse fundet paa en Udvei i et sligt Tilfælde.»

Det var at tage ham paa den ømmeste Side. At nogen skulde tro, han var en gammel Knark, som ikke længer forstod sig paa Kjærlighed, det oprørte ham i høi Grad; og han gav Madamen en Skildring af sine Følelser — saa glødende og aabenhjertig, at hun i al Hast maatte se til at faa ham stanset, for det gik slet-ikke an.

«Godt — godt — Kaptein Worse! — ja — ja! — jeg tvivler ikke paa det, —» raabte hun flere Gange; «men der skal mere til end den jordiske Elskov, hvor trofast den end kan være. Den Mand, jeg med Tryghed skulde anfortro mit Barn — min Sara, — maatte ogsaa være fast og varigt bunden til hende ved den fælles Kjærlighed i Herren. Og De ved, hvad jeg ofte har sagt: Deres Liv som Sømand er rigt paa Fristelser og lidet skikket til at bære stille Frugter i Omvendelse.»

«Ak ja Madam! vi have alle et skrøbeligt Kjød i

mange Stykker,» svarede Skipper Worse; han haabede det var et Skriftsted.

«Ja det har vi — Kaptein Worse! nogle mere, andre mindre. Men netop derfor skulle vi sky et Liv, der medfører særdeles Fristelser. Jeg tænker mig, om jeg nu havde givet Dem min Datter, og De saa pludselig var reist lige efter Bryllupet.»

«Nei — Madam! det skulde der s'gu ikke blevet noget af; det kan De bande trygt paa!»

«Hvis jeg nu — jeg sætter det Tilfælde, at jeg gav mit Samtykke, tror De da, at Konsul — at Deres Kompagnon tillod Dem at opsætte Reisen?»

«Naturligvis! — naturligvis! det kan De da begribe!» — han blev ganske ivrig ved denne Udsigt.

«Kunde jeg stole paa det?»

«Ja saa Pi —»

«Sværg ikke; jeg vil tro Dem bedre uden. Sæt Dem ned igjen og hør, hvad jeg vil sige Dem. Jeg har i den senere Tid tænkt meget over dette. Der er ligesom en Stemme indeni mig, som vidner, at der er Redning for Deres Sjæl i denne Forbindelse med min Datter. Ja — jeg havde endogsaa efter megen Overveielse og Bekymring tænkt at fastsætte Bryllupet til førstkommende Søndag —»

«Hva be — hvad siger De?» — raabte han og hoppede af Stolen, «aa Madam! De er dog en Pokkers Kone!»

«Men nu, da jeg ser, at en pludselig Reiseordre kan rive Dem ud af Deres Familie, for igjen at omtumle Dem i Fristelser og Farer, der lettelig — vi vide hvor let! — kunde kvæle de gode Spirer og atter gjøre Dem til et Fortabelsens Barn, nu tør jeg ikke tænke paa, at betro Dem mit Barn — min kjære Sara!»

«Men Madam — Madam! — jeg skal ikke reise, jeg vil ikke reise; jeg går lige til Kunselen og siger, han faar sende en anden; jeg sværger Dem til, jeg reiser ikke!»

«Denne Gang maaske ikke; men næste Gang, det falder Deres Kompagnon ind —»

«Aldrig! — faar jeg hende, saa lover jeg —»

Han stansede; gjennem Vinduerne saa han Bramræerne af «Familiens Haab» ude paa Sandsgaardbugten; og Madame Torvestad smilede lidt surt:

«Lov ikke, hvad De ikke kan holde, og betænk Dem ikke for v o r Skyld paa at træde tilbage. Sara er vistnok forberedt; men hun ved endnu intet med Vished; jeg har ikke talt til nogen af Vennerne om det, og selve Bryllupet havde jeg tænkt at feire i al Stilhed — saaledes som Skik er blandt os —, Præsten og et Par af Brødrene. Deres Hus er jo færdigt; — De kunde bare føre hende derind.»

«Jeg lover Dem at forlade Søen fra den Dag, jeg bliver gift med Deres Datter» — sagde Jacob Worse og rakte sin Haand frem.

Han var kommen til at tænke paa, at han skulde føre Sara ind i sine Stuer og lukke Døren efter hende og bestandigt have hende herinde for sig selv.

Men Madamen sagde: «Det er en tvivlsom Sag. Jeg har hørt om mange Søfolk, som ikke kan forsage Søen, uagtet de ere tilaars, har fuldt op af jordisk Gods og Kone og Børn. Saadant ser man, skjønt jeg kan sandelig ikke forstaa det. Jeg synes tvertimod, Sømanden maatte takke Gud for en rolig Havn efter et stormfuldt Liv.»

«Ja De har Ret Madam! — det er netop saaledes, jeg har det nu. Giv mig Deres Datter, og De skal se, jeg skal forbedre mig i alle Maader — saaledes som De ønsker.»

De gav hinanden Handen; og Worse vilde strax, at de skulde gaa over til Sara. Men da de gik over Gaarden, hvor Martha fik Orde til at lægge Tøiet ind igjen, blev han dog lidt betænkelig.

«Hvad tror De, hun vil sige?» spurgte han sagte.

«Sara vil være tro og kjærlig mod den Mand, som hendes Moder i Bøn til Gud har valgt for hende,» svarede Madame Torvestad i en tilforladelig sikker Tone, der beroligede ham meget.

Sara hørte dem komme; hun havde ventet dem, og der var intet Spor af alle de Taarer, hun havde grædt.

Bleg som altid, med sænkede Øine kom hun ind i Stuen, da Moderen kaldte paa hende.

«Sara! — her staar den Mand, som begjærer dig til Hustru. Jeg har lovet ham paa dine Vegne, at du vil være ham en tro og kjærlig Ægtefælle for Gud og Mennesker. Ikke sandt? mit Barn! du vil opfylde din Moders Vilje og saaledes adlyde Guds Bud?»

«Ja Moder.»

«Saa giver hinanden Eders Hænder i Jesu Navn — Amen!»

Jacob Worse var bevæget; han prøvede at sige nogle Ord om, at han vilde være som en Fader for hende; men da han midt i Sætningen ikke syntes, at det passede, og vilde sige noget bedre, blev der ingen Mening i det, hvorfor han bare pressede Madame Torvestads Haand noget ganske overordentligt. Derimod tog han sin Forlovedes saa forsigtigt, og det kildrede ham at kjende, hvor blød og fin den var.

Den hele Aften opførte han sig meget klodset; men han var saa straalende lykkelig, at han neppe gav Agt paa Udtrykket i Saras blege Ansigt.

Da han kom tilbage til sine Stuer, gik han længe op og ned i lyksalige Drømme; det var Tirsdag — bare fire Dage til Søndag; han vilde pynte op i Huset; der var ikke paa langt nær pent nok.

Længe speculerede han paa, om han skulde flytte sin salig Kones Seng ned fra Loftet; men det endte med, at han besluttede at kjøbe en ny.

Da han var gaaet, sendte Madame Torvestad Henriette iseng; Sara vilde gaa med det samme; men Moderen holdt hende tilbage.

«Nu maa du takke Gud for al hans Miskundhed — Sara!»

«Ja — Moder!»

«Vil du ikke ogsaa takke mig?»

Sara taug og rørte sig ikke.

Der gik et Stik gjennem Moderen.

«Sara!» — sagde hun skarpt.

Men da saa Sara op, og i hendes stærke Øine laa der

noget, som Moderen veg tilbage for: hun spurgte ikke mere, sagde bare Godnat og dermed gik Datteren.

Madame Torvestad faldt hen i mangeslags Tanker. Minder fra Ungdommen kom op, og de vare ikke gode. Ogsaa hun var bleven givet til en Mand, hun ikke kjendte; han var ogsaa ældre end hun; men havde forstaaet at tage hende paa den rette Maade.

Hun mindedes vistnok Taarer fra den første Tid; men siden var det blevet godt; hun var bleven frelst for verdslig Forfængelighed og letsindige Elskovsdrømme, og saaledes vilde hun ogsaa bevare sine Børn.

Men i dette Blik fra Datteren laa der alligevel noget, der fandt et saart Sted i hende, hvor det borede sig dybt ind som en Braad. Hun, som ellers var saa sikker paa sig selv og sine Handlinger, fik en pinlig Tvivl. Alle de vakte Erindringer og en ubestemt Frygt for, at hun dog ikke kjendte denne stille Datter tilbunds, gjorde hendes Søvn urolig og plagede hende med onde Drømme.

Men Henriette, som hørte Sara hulke, krøb op i hendes Seng og vilde trøste hende.

VIII.

Den første Skygge, som trak hen over Skipper Worses Lyksalighed, var Mødet med Konsul Garman, da han skulde ud og melde Forlovelsen.

«Godmorgen — Worse! —» raabte Konsulen imod ham, «nu var han netop her — den Bremer Kaptein, han vilde med Fornøielse tage Dem med; og da han er ganske seilklar, var det kanske bedst, De kjørte ud til Smørvigen idag; — vor Vogn skal hente Dem i Byen, saa kan De være afsted med første gode Vind.»

«Ja Tak — Hr. Kunsel! — men — hm!»

«Er der noget iveien?»

«Ja — desværre! — der er kommet noget iveien.»

«Nogen Ulykke?»

«Nei — snarere en Lykke,» smaalo Worse, det var

ligesom han fik lidt Mod ved denne Vending: «jeg vil gifte mig.»

«Guds Død!» raabte Konsulen og forglemte sig ganske; «hm! gifte Dem — det kom noget uventet; med hvem? — om jeg tør spørge.»

«Med Datter til Madame Torvestad; Kunselen ved, hun bor i mit Hus.»

«Saa — jeg vidste ikke — jeg troede ikke, at Madame — salig Torvestad havde nogen Datter af en passende Alder.»

«Hun er jo noget ung — noget yngre end jeg,» svarede Worse, som blev rød i Hovedet; «men ellers en meget sat og alvorlig Pige.»

«Hendes Familie tilhører de Vakte; har Kaptein Worse til Hensigt at blive Haugianer?»

«Nei saamænd om han har,» svarede den anden og vilde le; men Konsulens Tone opfordrede ikke til det.

«Nu ja! — det raader De selv for, min kjære Jacob Worse,» sagde Konsulen og reiste sig, forat række ham Haanden; «modtag min Gratulation, og gid De aldrig maa fortyde dette Skridt. — Naar skal Bryllupet finde Sted?»

«Paa Søndag!»

«Naa — De har saa skam Hastværk, — ja — ja! — gid De bare aldrig maa fortryde det.»

Da han gik, tænkte Konsulen et Øieblik paa at løbe efter ham og give ham en rigtig Beskrivelse efter sit Hjertes Fylde af Haugianerne og alt deres skinhellige Væsen. Men han betænkte sig.

Morten W. Garman var en klog Mand, der ikke spildte sine Ord. Han havde seet nok af Skipper Worse i den korte Samtale, og han var adskilligt bevandret i Kjærligheden og dens mangelunde Symptomer.

Jacob Worse gjenfandt ikke sit gode Humør, før han kom hjem igjen i sine egne Stuer, hvor der forøvrigt var en afskyelig Forvirring af Skurekoner og Alverdens Haandværkere.

Men her gik han omkring lykkelig og straalende; af og til maatte han over i Bagbygningen, for at faa et Glimt af sin Sara. Det var ikke stort, han fik se; thi

ogsaa der var Travelhed med Syning og Mærkeblæk, og hun sad altid blufærdigt bøiet over sit Arbeide.

Saaledes tilbragte han Dagen — stundesløs af bare Lykke; Fredag Morgen gik han og morede sig med at gjentage: iovermorgen, iovermorgen!

Han mærkede slet ikke, at hans Venner gjorde Nar af ham og spaaede ham baade det ene og det andet; endogsaa det ubehagelige Møde med Konsulen glemte han. Og hint Skib i Bremen, som de begge havde været saa begeistrede for, det blev — underligt nok — aldrig nævnt senere mellem dem med et Ord.

Søndag blev de viede af Præsten i Madame Torvestads Dagligstue, i Nærværelse af nogle faa af Husets Venner; og om Aftenen blev Sara overgivet til Jacob Worse, som førte hende over i sine Stuer og lukkede Døren efter hende. —

— Endelig kom Skipper Randulf hjem. Worse skyndte sig at træffe ham, og de begyndte strax at buldre og fortælle i Munden paa hinanden. Alligevel var det ikke saa morsomt som det kunde have været. Historierne fra Rio var jo allerede gamle og desuden var der noget tvungent mellem dem, indtil Randulf endelig gik lige paa og sagde: «Naa — gamle Hedning! — du har jo giftet dig — hører jeg — med en af de elleve tusinde kloge Jomfruer?»

«Ja Far! — du kan tro, det er et Stadskvindfolk,» svarede Worse og blinkede med Øinene.

«Ja tag dig bare iagt, at hun ikke gjør dig til en slig Smørklat som Sivert Gesvint og de andre.»

«Nei — du skal have Tak for Laxen! Jacob Worse har seet Fruentimmer før idag.»

«Aa ja ved du hvad — Jacob! med din første Kone synes jeg just ikke, du var saa heldig!»

«Aa — hvad vil du snakke om hende! — hun var jo halvgal. Nei — ser du! — Sara, det er noget andet;» og han begyndte en yderst intim Lovtale over alle hendes Fuldkommenheder — undertiden hviskende, skjønt de sad alene i Skipper Randulfs Dagligstue.

Men Thomas Randulf beholdt et lidet vantro Smil, som hemmeligt irriterede Worse; og jo ivrigere denne

blev til at skildre sin Hustrus Fuldkommenheder og sin egen Lykke, desto tvivlsommere sænkede Randulfs lange Næse sig nedover de optrukne Mundviger, indtil Worse blev kjed af det og vilde gaa.

«Aa nei — tag et lidet Glas endnu; har du slig Hast? — Jacob!»

«Ja Klokken er halv tolv, og vi spiser Middag Klokken tolv —»

«Aha! — der begynder det alt!» raabte Randulf triumferende; «nu hænger du alt og dingler i din Kones Klokkestræng. Kanske tør du hellerikke drikke et Glas til; hun kunde mærke det paa dig. Hahaha! jo du har rigtig stellet dig godt — Jacob! mens jeg var borte!»

Følgen heraf var, at Worse blev siddende til halv et og kom hjem lidt rød i Hovedet og fugtig i Øinene.

Hans Kone ventede med Maden; de skulde have fersk Tosk med Lever og Rogn. Hun var meget alvorlig — alvorligere end ellers; og da han prøvede at sige: «Randulf er kommen —» i en munter ubekymret Tone, svarede hun til hans store Fortrydelse: «Ja jeg ser det!»

Men det blev endnu værre, da hun uden at sige et Ord tog Karaffelen bort fra Bordet; han var vant til en Middagsdram.

Imidlertid indlod han sig ikke paa Indvendinger. Randulfs stærke Marsala virkede efterhaanden, og han var ikke saa sikker paa sin Tunge, at han vovede nogen længere Tale. De spiste derfor i Taushed, og han lagde sig som sædvanlig paa Sofaen i Dagligstuen, for at sove Middag.

Ellers sov han en knap Time; men idag vaagnede han ikke før Klokken fem; og han blev ganske forvirret ved at finde sig indsvøbt i et graat Tørklæde; paa Stolen ved Sofaen stod en stor Skaal med Havresuppe.

Han laa stille og betænkte sig en Stund.

Hovedet var tungt og Hukommelsen besværlig og hullet. Han mindedes udmærket godt, at der stod et Par Gutter og lo af ham, da han behændigt hoppede over Trappestenen udenfor Brødrene Egelands Krambod, og at han stærkt havde tænkt paa at opsøge Politimesteren selv, forat melde dem; endvidere saa han

tydelig for sig en Karaffel, der fjernede sig og forsvandt i et Skab; men derefter havde han bare et ubestemt lyserødt Indtryk af Torskerogn.

Han vilde stige op; men idetsamme kom Sara ind fra Spisestuen: «Nei — nei! du er syg! du maa blive liggende.»

«Aa Snak — Sara! det har ikke noget at betyde. Det var bare ser du, fordi —»

«Jeg vil hente Mor,» sagde hun og gik mod Døren.

«Nei — nei! — hvad skal vi med hende! — saa skal jeg da heller blive liggende, naar du plent vil.»

Han lagde sig igjen, og hun rakte ham Havresuppen. Den smagte s'gu godt i hans slappe, tørstige Hals; han takkede og vilde tage hendes Haand, men fik ikke fat paa den.

Hun stod bagved ham og betragtede hans graa Hoved, og det var heldigt for ham, at han ikke saa hendes Øine.

Skipper Worse laa da den hele Dag paa Sofaen og fandt sig noksaa godt i det — medtaget som han var efter den ubehagelige Formiddagsrus. Men den næste Dag var han kvik igjen. Dog vovede han ikke at spørge efter Karaffelen; den var borte og kom aldrig igjen.

Fra sin Søn Romarino fik Worse et meget ubehageligt Brev. Den unge Herre udviklede, hvilken Daarskab det var at tage en Kone i en saa fremrykket Alder, ligesom han ogsaa temmelig uforbeholdent beklagede sig over det pekuniære Tab, han — Romarino — derved vilde udsættes for.

Worse blev sint og rakte Sara Brevet; hun læste det, mens han gik op og ned i Stuen og brummede.

«Ja du kan ikke vente dig andet,» sagde Sara, «det unge Menneske har vel ikke lært bedre hverken af sin Moder eller af dig. Saaledes som I saa, skulle I og høste. — Vil du, at jeg skal skrive til ham?»

«Ja — du skal rigtig have Tak Sara, ifald du vil,» svarede Jacob Worse glad; det vilde være en stor Lettelse for ham.

Overhovedet var det utroligt, hvormeget Sara forstod sig paa, og hvormeget hun fik forandret og sat i

Orden i Huset, da hun først tog fat. Det kunde ogsaa behøves; thi der var naturligvis meget Sløseri og Uorden i en Husholdning, hvor der ingen Husmoder var og en Mand, som fordetmeste var fraværende.

I de første Uger efter Bryllupet havde Sara ikke interesseret sig for nogetsomhelst. Da hele hendes halvt udviklede Ungdom, hendes forkrøblede Ønsker og spirende Haab saaledes med en Gang blev ubarmhjertigen nedtraadt, faldt der ligesom et mørkt Tæppe ned midt foran hende, som skjulte Livet og ikke levnede anden Udsigt end at fries ud af det hele ved en salig Død.

Men en Dag var der vaagnet noget nyt i hende.

Hun kom hjem fra nogle Indkjøb i Byen og traf Moderen ifærd med at rydde op nede i hendes egne Stuer, stillende Stolene tilrette langs Væggene og spredende sine smaa Bøger udover Bordene.

Da Sara traadte ind, sagde Moderen, — og hendes Stemme var ikke fuldt saa sikker som ellers: «Jeg tænker, vi holder Forsamling hernede i dine Stuer; her er dog rummeligere og lysere.»

«Har du spurgt min Mand?»

Min Mand! — det var første Gang; og de to Ord lød saa sikkert og solid, at Enken uvilkaarlig for sammen.

Sara tog sig ganske rolig for at samle Moderens Smaabøger til en liden Houg, som hun lagde paa Stolen ved Døren, stillede et Par Stole tilbage paa sin rette Plads og sagde uden at se op: «Jeg vil ikke holde Forsamling i mit Hus uden at have raadspurgt mig med min Mand.»

«Deri gjør du visselig Ret — kjære Sara,» svarede Madame Torvestad meget venligt, men Læberne dirrede, «og det var kanske mindre vel betænkt af mig. Jeg haaber, I kommer over til os iaften?»

«Hvis min Mand vil.»

Dermed gik Moderen og tog sine Bøger med sig.

Sara pressede sine Hænder mod Brystet; thi saa stille det end var gaaet, saa vidste de dog begge, at det havde været en Kamp, et Oprør, og Datteren havde seiret over Moderen.

Sara blev staaende en Stund og saa henover de solide Mahognimøbler, Gardinerne, Speilene, Nøgleskabet, hvortil hun selv havde Nøglen i Lommen. Hun gik hen og lukkede Skabet op og betragtede de mange smaa og store Nøgler, som hang derinde.

Vistnok havde hun hørt sin Mand sige i sin overstrømmende Lyksalighed: «Se alt dette er nu dit! Du kan gjøre med det akkurat, hvad du vil; og er der noget, som mangler og som du har Lyst paa, saa sig bare til, og det skal være paa Pletten.»

Men hun havde ikke givet Agt paa hans Ord. Hvad brød hun sig om det altsammen? — kunde noget erstatte hendes spildte Liv?

Det var først Synet af Moderen stellende i hendes Stuer, der vakte hende, og fra nu af holdt hun sig vaagen.

Det blev snart forbi med «de fælles Indkjøb» som Madame Torvestad i Begyndelsen besørgede for begge Husholdninger; Sara overtog sit selv. Og lempeligt, men ubønhørligt blev Moderens Kongerige atter indskrænket til Bagbygningen og Svalgangen.

Sara var jo flink og vel oplært, og hun havde arvet Moderens Evne til at ordne og styre. Denne havde imidlertid aldrig faaet Lov til at udvikle sig hos hende; Moderen var jo altid over hende, og Sara havde trællet i sin Tjenestepigegjerning — pligttro og gudfrygtig uden anden Interesse for de Ting, hun dog ikke raadede over, end den ikke at slaa noget istykker.

Nu havde hun sine egne Ting, var fri og havde desuden ganske andre Midler at raade over end Moderen. Den rige Fru Worse, som de begyndte at kalde hende i Butikerne, var noget ganske andet og betydeligere end Enkemadame Torvestad, og det var Følelsen af dette, som først gav Sara ny Interesse for Livet og smeltede noget af den Kulde, som var begyndt at lægge sig om hende.

Da den første, værste Tid var overstaaet, begrov hun sine Drømme og sin Ungdom saa godt hun kunde i Bøn og Læsning; medens hendes Husvæsen holdt Tankerne borte fra mørke Grublerier.

Jacob Worse var den, som især nød godt af denne Forandring. Den isnende Kulde, hvormed hun fra først af tog imod ham og taalte hans Kjærtegn, havde han en enkelt Gang følt midt i sin Lyksalighed.

Men nu blev hun anderledes mod ham — aldrig kjærlig, neppe venlig; men hun taalte ham dog, gjorde det hyggeligt for ham i Huset, og talte til ham, spurgte ham endog ud om Forretningen og alle hans Anliggender.

Skipper Worse forklarede og blev ikke træt af at undre sig over, at et Kvindfolk kunde forstaa saa godt. Det varede ikke længe, saa kunde hun give ham gode Raad, og tilslut spurgte han hende om alt.

Saaledes gik Aaret, og Vinteren begyndte.

Sara var flittig som før til at besøge Forsamlingen. Hos Moderen sad hun ogsaa ofte paa sin gamle Plads ved Bibelen. Hun var smukkere end før; thi hun saa sig friere omkring; ogsaa hendes Dragt var anderledes.

Ikke at hun paa nogen Maade pyntede sig for meget; selv den strængeste Haugianer skulde ikke have fundet noget at dadle. Men Kvinderne, som forstod sig paa det, lagde Mærke til, at hendes Lintøi var af det fineste, som kunde opdrives, hendes Uldkjoler næsten ligesaa kostbare som Silkekjoler, og havde hun en hvid Krave over Kjolen, var det en ægte Knipling til et Par Daler Alenen.

Ogsaa Mændene fandt noget extra ved den unge Kone, og de sagde ofte til sine Madamer: «Se paa Sara! — saaledes skulde I klæde Jer; — saaledes skulde I styre Jert Hus.» Moderen fik ogsaa megen Ros, fordi hun havde oplært sin Datter saa vel. —

Til Forsamlingerne fulgte Skipper Worse ikke altid med. Naar han en Gang havde bedre Lyst til at gaa I Klubben eller hen til Randulf, sagde Sara ikke noget imod.

Men i Virkeligheden syntes han at befinde sig bedst hjemme. Udover Vinteren, naar Lysene tændtes tidligt, sad han ved Bordet i Dagligstuen med sit Arbeide. Jacob Worse var nemlig ganske nethændt, og i sin Ungdom havde han lært lidt Skibsbyggeri. Og

nu havde han fundet paa at bygge sig et lidet Modelskib — halvanden Alen langt —, som han vilde rigge og fuldføre til den mindste Detail efter «Familiens Haab».

Sara læste høit for ham, mens hun strikkede. Det var Scriver, Johan Arndt, Luther og de andre. Worse hørte ikke stort efter; men hendes Stemme var saa behagelig og hyggelig at høre, og hun var saa smuk, naar Lyset faldt paa hendes rene Pande og det mørke, glatstrøgne Haar.

I Klubben var og blev de ham altfor vittige; selv Randulf var styg til at ærte ham. Jeg ved ikke, hvorledes det var; men det blev igrunden en Skuffelse med Randulfs Hjemkomst. Altid skulde han komme med Stikpiller for dette Giftermaal; selv var han Enkemand; Børnene voxne; den ældste Søn var Skipper og boede i Byen.

En anden Ting faldt ogsaa pinlig for Jacob Worse, nemlig naar Randulf snakkede om, hvorledes de skulde have det paa Fisket iaar. Thi Worse mindedes sit Løfte til Madame Torvestad. Men en Dag lod Sara falde nogle Ord, somom hun var forberedt paa, at han vilde reise som sædvanligt.

«Ja men —» indvendte Worse, «jeg skal sige dig; før jeg blev gift, maatte jeg love din Moder, at jeg aldrig —»

«Jeg ved det; Mor har fortalt mig det. Men det Løfte tog Mor af dig for min Skyld, og derfor løser jeg dig fra det. Du kan gjerne reise, hvis du vil.»

Sara havde sagt det samme til Moderen, da de talte om Sagen, enten fordi hun ikke havde noget imod at blive sin Mand kvit for en Tid, eller fordi hun ogsaa i den Ting vilde være uafhængig af Moderen. Saaledes opfattede denne det, og blev mere og mere betænkelig.

Men Worse blev nu meget ivrig til at snakke om alt det, han vilde udrette paa Fisket, og Randulf tænkte i sit stille Sind: nu har han faaet Lov.

Det blev forresten et daarligt Fiske det Aar; Silden stod ujævnt og flyttede hvert Øieblik; Storm og Uveir var der ogsaa. Det vilde ikke gaa for Skipper Worse;

den gamle Lykke var gaaet fra ham, Djærvheden ogsaa — mente mange; Worse begyndte at blive gammel var den almindelige Dom.

«Aa ja —» sagde Randulf i Klubben, «naar saa gammel Mand faar saa ung Kone, saa er det snart forbi; —» og han gjorde en Bevægelse, somom han vred en Klud og slængte den fra sig.

Jacob Worse kom hjem med Gigt og satte sig i Ovnskrogen hos sin Kone. Hjemme var bedst; og til Vaaren da «Familiens Haab» skulde ud paa Langtur, foreslog Worse selv, at hans gamle Skib skulde gives til en af de andre Kapteiner i Firmaets Tjeneste.

Lauritz Seehus rykkede da op til Styrmand. Han havde om Vinteren været oppe i Bergen og faaet sin Navigationsexamen; og før han reiste ud, havde han taget Løfte og Ed for Liv og Død af Henriette.

— Hellerikke næste Vaar gik Worse tilsøs. Han klagede over Gigt og Smerter i Maven; Doktoren kunde ikke vide, hvad det var; men han troede, at der var noget iveien med Leveren.

Imidlertid blev han altmere optaget af sin Kone. Da hans Gammelmands-Svagheder begyndte med Gigt og daarlig Fordøielse, stellede hun saa omhyggeligt med ham, somom hun kunde været hans Datter; og det, at hun tillige var hans Kone, gjorde ham dobbelt lykkelig og taknemlig.

Hertil kom, at i Tidens Løb begyndte al denne Syngen og Læsen omkring ham uformærkt at gjøre sin Virkning paa ham.

Jacob Worse havde altid tænkt sig Vorherre i Stil af Konsul Garman, — en skarp og nøieseende Herre, som dog igrunden var godmodig og grei at komme ud af det med, naar man bare ikke for med Underfundighed og Djævelskab.

Men nu lærte han noget ganske andet.

Det kunde lidet hjælpe, at han havde været en brav Sømand, aldrig narret nogen norsk Mand — (Tyskere og Svensker sprang han over), at han var retskaffen og gjorde Ret og Skjæl mod enhver. Her skulde saa meget, meget mere til.

Mangengang, naar de læste og talte om Omvendelsens Besværlighed, om den svare Nød i Anfægtelsens Time, tænkte han i al Hemmelighed: monstro det er sandt —alt dette?

Han havde en spansk Tro til Sivert Gesvint, og ikke stolede han stort paa Ender Egelands Anfægtelser; dertil kjendte han dem altfor godt paa Vrangen.

Men Sara — Sara! — hun, som dog var Fuldkommenheden selv i alle Maader, hun sagde, at hver eneste Dag — bogstaveligt hver eneste Dag maatte hun døde den gamle Adam og kjæmpe mod Djævelen i sit eget Kjød.

Dette gjorde ham efterhaanden urolig, og han spurgte, om hun saa svært meget af den gamle Adam hos ham?

Det gjorde hun; og han fik vide mere om sig selv end han brød sig om. Først det, at han bandte; det kunde han nu selv indse var galt; han stræbte ogsaa at holde op; men det var saa indgroet; imidlertid syntes han selv, han blev bedre i den Retning. Men der var saa meget andet ved ham og i ham baade af den gamle Adam — ja af selve Djævelen, at han blev meget ilde tilmode.

Sara vilde, han skulde bede og synge; men det kunde han ikke. Han havde ikke endnu faaet Aandens Frimodighed til at omgaaes med Guds Ord — sagde hun.

Nei — desværre, det havde han ikke; han ønskede, han havde; det vilde vist gjøre ham godt.

Men naar han saa i Forsamlingen iagttog, med hvilken inderlig Aandens Frimodighed Sivert Gesvint omgikkes med Ordet, hørte hans indsmigrende Stemme hvisle saa smilende og saa fugtigt, og han saa kom til at tænke paa, hvor blodigt han havde snydt ham paa Saltet, da mistede Jacob Worse Lysten paa Aandens Frimodighed og gik i Klubben.

Dagen efter blev han bestandig behandlet som syg; det hjalp ikke, hvad han sagde, hverken Spøg eller Alvor; Havresuppen og det graa Uldtørklæde kom for en Dag, og hans Kone sad hos ham og strikkede.

Tilslut troede han, at han var syg, naar hun sagde det.

Det Brev, Sara havde skrevet til sin Stedsøn, gjorde en god Virkning; og da Romarino kort efter kom hjem, for at etablere en selvstændig Forretning, var der et venskabeligt Forhold mellem ham og den unge Stedmoder.

Romarino gjorde lidt Kur til hende i sin Lapsethed; det mærkede hun ikke, ialfald brød hun sig ikke det mindste om det; men det var dog lidt Ungdommelighed i Huset. Og uagtet Jacob Worse nu ikke foretog et Skridt uden efter Samraad med Sara, fik det dog altid Udseende af, at det var den Gamle, som var stridig, medens de Unge holdt sammen.

Men da Romarino var kommen paa egen Haand og var bleven gift med en Jomfru fra Bergen, om hvem man kun vidste, at hun var munter og verdsligsindet, og at hendes Familie ikke hørte til de Vakte, blev Forholdet kjøligere. De unge og de gamle Worses havde ikke Interesser fælles og saaes kun yderst sjeldent. Romarino kjøbte sig et Hus, og slog svært stort paa. Gamle Worse rystede paa Hovedet. —

— Det varede en Tid, inden Madame Torvestad forstod, at hun havde taget fuldstændig feil af sin Datter. Men lidt efter lidt gik det op for hende, at her var aldeles ingenting at gjøre. Lige fra det Blik, hun havde faaet Forlovelsesaftenen, var Sara gleden ud af hendes Herredømme, og steg med et frem som hendes Lige, ja — snart blev Madame Torvestad reduceret til at være Fru Worses Moder.

Klog som hun var, skjulte hun sin Skuffelse. Men hun lovede sig selv, at saaledes skulde det ikke gaa med Henriette; hun skulde have en Mand, som Madame Torvestad var sikker paa at kunne beherske, og selv skulde hun holdes under Tugt ganske anderledes end før. Til en Begyndelse skulde det arme Barn lære at sidde ved Bibelen paa Saras Plads, naar hun ikke var der. —

— Fra Hans Nilsen Fennefos kom der i et Par Aar

kun sparsomme Efterretninger. Han sagdes især at færdes nordpaa, længer nord end han nogensinde havde været før, — helt oppe i det svarteste Finmarken — sagde nogle.

De Ældste fik af og til et og andet at vide; men det blev ikke meddelt i Forsamlingen. Spurgte nogen efter Fennefos, fik de til Svar, at hver maa passe sig selv — Herrens Veie ere usporlige.

Det var nemlig ikke glædeligt, hvad Vennerne rundtomkring vidste at berette om Hans Nilsen.

Han, der før var gaaet fra Bygd til Bygd som et elskeligt Fredens Sendebud, han efterlod sig nu Uro og Forskrækkelse. Der fortaltes, at han gik frem som et Herrens Veir over Landet; hans Tale var som Ild, mange blev syge paa Sindet af at høre ham, — ja en ung Pige sagdes endog at have taget Livet af sig for hans Tales Skyld.

Præsterne begyndte at befatte sig med ham i deres Indberetninger; hans gamle Ry for Maadehold og Sagtmodighed blev beskjæmmet, og de Vantro triumferede og raabte: Se — se! — han ogsaa!

Der var megen Bedrøvelse mellem alle de Vakte, hvor disse Tidender naaede frem, og efterhaanden trængte de jo ud blandt Folk, hvormeget end de Ældste prøvede at dække over. Mange skrev til ham, og bad ham saa bønligen at komme sydover igjen; de mente, naar han traf de gamle Venner, vilde hans Aand atter opklares.

Men han kom ikke, og tilslut var hele Landet fuldt af den voldsomme Lægprædikant, der drog syngende gjennem Sneen fra Hytte til Hytte med Følge af blege Mænd og Kvinder med løst Haar, der græd og skreg og sønderrev sine Klæder.

Da bad de Ældste Madame Torvestad om at skrive et Brev til ham.

Den næste Dag overleverede hun dem et forseglet Brev. Det var imod Reglerne; men Omstændighederne vare ogsaa usædvanlige, og der blev ikke gjort Indvendinger. Brevet blev afsendt om Høsten, og udpaa Vaaren rygtedes det, at Hans Nilsen trak sig sydover.

IX.

Garman & Worse havde nogle heldige Aar. Som en Strøm af friskt Blod løb Jacob Worses Penge ind i den hensygnende Forretning, fordelte sig udover Lemmerne og gjorde hele Organismen sund og stærk. Og det varede ikke længe, før Firmaet havde gjenvundet hele sin Glans baade hjemme og ude.

Konsulens Ansigt blev igjen glat og ubekymret, og hans Skridt lød raske og ungdommelige, naar han steg op ad den brede Trappe, forat se til de fremmede Arbeidere, han havde ladet komme fra Kjøbenhavn, for at dekorere Selskabsværelserne ovenpaa.

Til Vaaren skulde Christian Fredrik komme hjem; hans Uddannelse i Udlandet var fuldendt, naar han nu havde tilbragt den sidste Vinter i Paris.

Konsulen glædede sig meget til at faa sin Søn hjem — især nu, da han med Stolthed kunde vise ham, at Huset var vel ved Magt og Forretningen i høi Grad blomstrende.

Der var bare dette ene med Worse. Konsul Garman forbandede i sit Hjerte Haugianerne og alle Hellige mere end nogensinde. Det var gaaet som han frygtede: de havde aldeles ødelagt Skipper Worse for ham.

Det samme mente Jomfru Birgitte og Jomfru Mette. Vistnok kom han i den første Tid efter sit Ægteskab oftere ud til Sandsgaard og prøvede at være ganske som før.

Men det duede ikke; han kunde ikke længer finde Tonen, og paa begge Sider følte det pinligt, at de gode gamle Dage vare forbi for bestandigt.

Kun en eneste Gang havde Fru Sara Worse været paa Sandsgaard. Konsulen gav en stor Middag til Ære for de Nygifte.

Med nedslagne Øine sad hun ved Siden af Konsul Garman ved det straalende Spisebord omgivet af alle de høie Herrer og Damer, som hun kun kjendte fra Gaden eller fra Kirken. Rundt omkring hende lød Spøg og Latter og en lystig Larm, som hun aldrig i sit Liv havde hørt Mage til; — skjønt man den Dag ial-

fald indbildte sig, at man lagde Baand paa sin Munterhed af Hensyn til den unge Frues bekjendte Religiøsitet.

Jacob Worse derimod, som var vant til dette, og som var godt ligt af alle, sad saa inderlig fornøiet og vilde nikke til sin Kone. Men hun løftede neppe Øinene under hele Maaltidet; og da de kom hjem — Worse maatte finde sig i at kjøre —, sagde hun til ham, at hun kjendtes, somom hun havde været i Helvedes Forgaard.

«Aa nei — Sara! — hvor kan du dog sige det? — det er saamænd brave, godmodige Folk allesammen.»

«Ja du forstod vel, at de bare gjorde Nar af dig?» sagde hun skarpt; thi saaledes havde hun opfattet det, naar Byfogden eller en af de andre udbad sig den Ære at drikke et Glas med den gamle Kaptein og den unge Brudgom.

Hun kom der aldrig mere. For det første var hun klog nok til at indse, at hun aldrig vilde faa Fodfæste i den Kreds; men for det andet var der virkelig for hende, som fra Barndommen ikke havde hørt andet end alvorlig og gudelig Tale, noget ligefrem djævelsk ved disse glade sorgløse Mennesker, der lo høit, mens de drak den farlige Vin. —

Konsul Garman bebreidede bestandig sine Svigerinder, at de ikke tidligere havde givet ham Underretning om Skipper Worses Maskepi med Haugianerne. Han mente, han skulde nok kureret ham, havde han bare faaet ham under Behandling, før Sygdommen havde taget Overhaand.

Imidlertid lod det dog til, at Worse var fornøiet; og det var jo godt, saalænge det varede. Men paa Sandsgaard savnedes han; og da han trak sig tilbage fra Søen og overlod «Familiens Haab» til andre, opgav Konsul Garman ham ganske som spoleret og ødelagt.

Konsulen var da endnu mere ensom end før, og ofte vandrede han i melankolske Tanker op og ned i den brede grusede Vei foran Havepavillonen.

Den laa ved en Dam, rundt hvilken der voxede en smuk Krands af Siv. Dammen maatte før have væ-

ret meget større; for Konsulen kunde mindes fra sin Barndom, at der havde været Vand paa begge Sider af Lysthuset og en Bro, der kunde løftes op.

Der stod endnu et halvklart Minde for ham om nogle Damer i en blaa og hvid Baad, og en lang Mand i rød Silketrøie, som stod i Forstavnen med en Aare.

Nu var Dammen saa liden, at det vilde være latterligt at have Baad i den. Konsulen spekulerede mange Gange over, hvorledes det kunde hænge sammen, at en Dam saaledes Aar for Aar kunde minke. Det var vel Sivet, som groede over; og han paalagde hvert Aar Gartneren at holde Øie med Sivet; men det hjalp ikke.

Haven var oprindelig anlagt i ren fransk Stil med brede retvinklede Gange, tætte store Hækker og Alléer eller bittesmaa Dukkehækker af Buxbom. Med visse, regelmæssige Mellemrum var der en Runding, hvor fire Veie mødtes; der stod Bænke omkring og i Midten en Solskive eller en Mindestøtte eller noget sligt.

Men i Udkanten af Haven især mod Nordvest var der plantet tæt af Trær ligesom en bred Ramme omkring det hele. Det var simple, indenlandske Trær, som skulde beskytte den fine, franske Have med de fremmede Vækster og Blomster mod den kolde Vind fra Havet.

Pavillonen med Dammen laa vestenfor Hovedbygningen; og skjønt det igrunden ikke var mange Skridt, blev den dog i gamle Dage anseet som et Slags Trianon, hvortil man begav sig forat drikke Kaffe eller høre Musik. Det sirlige Tog bugtede sig da fremad paa de sindrigste Omveie — over Broen og rundt Dammen, eller man steg i Baaden og lod sig sætte over i tre Aaretag under utallige Komplimenter og Vittigheder.

Alt dette kunde Morten Garman godt huske fra sin Ungdom. Han havde selv prøvet at holde Liv i de gamle Skikke og Manerer; men det var kun halvveis lykkedes ham. Menneskene forandredes, Dammen groede til; — ja selv hans Faders sirlige Have truede med at gro over.

Paa begge Sider af den brede Grusgang, som førte til Pavillonen, løb der en Hæk saa tæt, at unge Damer

til Gartnerens store Fortrydelse pleiede at sætte sig i den, og med regelmæssige Mellemrum stod der sex klippede Pyramider af Buxbom. Her var det, Konsulen yndede at vandre op og ned; her var al den gamle, sirlige Stivhed bibeholdt.

Men i Haven forresten begyndte der at se broget ud. De simple Træer, der vare plantede, forat give Ly, begyndte nu, da de havde faaet tykke Stammer og stærke Rødder, at brede sig for egen Regning, og da de ingen Vei kunde komme udover mod Nordvesten, sendte de lange Grene indover Haven, henover de retvinklede Gange og de snorlige, smaa Dukkehækker af Buxbom.

Det var en Samling unge Bøgetrær, som begyndte Oprøret. I flere Aar havde de staaet næsten stille. Nordenvinden blæste Toppen af dem og bøiede dem og alle andre Træer indover, saaat de saa ud, somom de vare klippede skraat af med en Sax. Men da de saa endelig havde samlet tilstrækkelig Kraft nedentil, begyndte de at brede sig udover, voxte indpaa hinanden og paa de andre Træer, kjæmpende om hver Solstraale og skinnende af Sundhed og Saft.

De andre Træer gjorde ligedan; ja selv de beskedne Hyldebuske, som stod yderst langs Gjærdet, og som i de første onde Aar havde baaret al Elendigheden med Nordenvinden, selv de fik Magt og prøvede at løfte sine runde Kupler i Høide med de unge Rognetrær og Popler, som stod indimellem.

Baade Konsulen og Gartneren vare paafærde; men de udrettede ikke stort. Fra alle Kanter brød der en simpel Frodighed ind over den tørre, sirlige Have. Indunder Træerne vilde Hækkerne ikke trives længer, de skjød Vanskud eller tørrede væk; skikkelige Buskvæxter, der før havde været klippede som smaa Puder, boblede sig op til store Hølæs; Gange, som før vare rummelige for to, pressede sig sammen, saa at én knapt kunde komme frem.

Det var ikke Gartnerens Skyld; men Anlægget var naaet saa vidt, at det gik over fra Have til Park; og der havde ikke været anden Mulighed for at bringe

det tilbage til det oprindelige franske Mønster end at fælde Træerne og begynde fra nyt af.

Men det kunde jo ikke gaa an; mange fandt det endogsaa smukkere nu end før med de høie Træer. Men ikke Konsulen; han saa med Beklagelse, hvorledes hans egentlige Have hvert Aar mere svandt ind, til han ikke havde andet igjen end den brede Grusgang med de sex Pyramider foran Pavillonen.

Naar han vandrede her i de lyse stille Sommeraftener, kunde han mellem de oprørske Træer skimte den rødgule Aftenhimmel, der endnu kastede sine Farver over Sandsgaardbugten og vestud mod Havet, hvor Vandfladen laa som Glas, der bølgede i lange Tværstriber.

Han kom til at tænke paa den herlige Udsigt over Havet, man i fordums Tid havde havt fra Taget paa Havepavillonen. Nu var det forbi med den. Det gik med Haven som det gik med Byen; den groede op og groede over, saa hverken det ene eller det andet var til at kjende igjen.

Paa Bagsiden af Pavillonen var der en hemmelig Dør i Panelet, hvortil Konsulen bestandig bar Nøglen i Lommen. Mange smaa Minder om galante Eventyr kom myldrende ud, naar han nu paa sine gamle Dage en sjelden Gang aabnede den lille Bagdør. En Vindeltrappe førte til Kammeret ovenpaa. Trappen var trang; nu skulde han vist have vanskeligt for at komme op; — men i Ungdommen — Herregud! hvor let fløi man ikke op og ned.

«Le nez — c'est la mémoire» — sagde han med et bon mot af sig selv, idet han indaandede den indeklemte Lugt af gammelt Mahognitræ, og nynnende vandrede han op og ned i den lille Rest af sin Ungdoms Have, stillende sine smukke Ben forsigtigt og elegant, drømmende, at han var i Sko med hvide Silkestrømper. —

Men paa Veien udenfor stansede en Vandringsmand og saa udover Fjorden.

Det var den bekjendte Lægprædikant Hans Nilsen Fennefos. Høi, mager, med en skarp Glans i de lyse

Øine stod han stille og faldt i Tanker — lænet op til Portstolpen ved en liden lukket Udgang i Havegjærdet.

Paa Ryggen bar han den store Skræppe, hvori han førte sine Bøger og Traktater; han var støvet og træt efter en lang Dags Vandring i Solskin.

I tre Aar havde han ikke været paa denne Kant af Landet, og meget var foregaaet med ham siden dengang.

Da han erfor, at Sara var bleven gift med Skipper Worse, fik han et voldsomt Slag eller Stik indvortes, en legemlig Smerte, som næsten kvalte ham. Han forstod da med en Gang, at han alligevel var fangen i en Kjærlighed til denne Kvinde, mod hvilken hans Kjærlighed til Brødrene — ja hans Kjærlighed til Gud var bleg og for intet at regne.

Han forfærdedes over sig selv og kastede sig i Støvet i Anger og Bøn. Og som han nu syntes, at ingen Straf eller Bod var haard nok for saa stort et Bedrag, saa stor en Brøde, blev han ogsaa streng mod andre; og han begyndte med brændende Iver at prædike Bod og revse Synderne i Ord haardere end nogen havde brugt før ham.

I tre Aar stod han i denne heftige, umiddelbare Kamp mod Synden i sig og om sig, og imens fik han sit Hjerte bøiet, fik udrenset den syndige Kjærlighed, og det blev ham klart, at baade han og Brødrene hidtil havde udvist altfor liden Strænghed baade i Liv og Lære.

Derfor fulgte han ogsaa Kaldet og kom sydover. Hans Følelser, da han læste Sara's Brev, var Medlidenhed med hende og alle Brødrene paa den Kant, som blindt vandrede i sine Synder og i sin Egenretfærdighed.

Men paa sin Vandring sydover gjennem venligere Egne, blandt Folk, som kjendte ham fra før og som kom ham imøde med kjærlig Bekymring, kunde det ikke være anderledes, end at hans Sind uvilkaarlig mildnedes noget. Og da han gik gjennem Sandsgaard, maatte han uvilkaarlig stanse, overvældet af alle de

Minder, der vaagnede ved Synet af den venlige Bugt og Kirketaarnene i Byen, som han allerede kunde se.

Hans Nilsen ransagede endnu en Gang sit Hjerte; men han fandt ikke andet, end hvad der burde være. Sara var for ham en Søster eller en Broder; hun var en anden Mands Kone, og han vilde ønske, at hun var lykkelig.

Men før han gik videre, kom han til at se ind over Gjærdet, og mellem Grenene opdagede han Konsul Garman, som gik og spaserede.

Fennefos kjendte ham, og hans stærke Sind vaagnede igjen ved Synet af denne uomvendte gamle Mand, der vandrede derinde saa tryg i sine Synder, midt i al sin Rigdom, omgiven af Øienslyst og Kjødslyst, — vandrede med aabne Øine lige ind til Helvedes Pøl og Pine.

Han greb om sin Stav og gik videre; de skulde faa føle derinde i Byen, at Hans Nilsen Fennefos var vendt tilbage.

Imidlertid veg det sidste Skjær af Aftenrøden, og Himmelen blev lysegrøn langs Horizonten; en kold Vind svingede med de lange, seige Bøgegrene, og Konsul Garman gik ind.

Og Haven laa stille og groede over af Træer og Buske og forvildede Hækker. Tætte Kroner hvælvede sig udover, trængte hinanden, kjæmpede sig frem eller døde ud og forkrøblede i Skyggen under Vanddryppet fra de andre. Og høit oppe og lavt nede skjød Grene ud, bestandig indsnevrende den lille Plet omkring Pavillonen, hvor Dammen blev mindre Aar for Aar.

Men naar man bøiede Grenene tilside og trængte ind i det forvildrede Krat, kunde man endnu se Spor af de retvinklede Gange og af de smaa klippede Dukkehækker. Det var mørkt og fugtigt, glat af grøn Mose og en gammel uddød Lugt af Buxbom som raadnede.

X.

I den lave, gammeldagse Stue hos Sivert Jespersen blev der dækket langt Bord. Det var god Damaskes Dug og Servietter; men simple Knive og Jerngafler.

Hist og her med store Mellemrum stod en Flaske Medoc, ellers var der Vand, Salt og Brød paa Bordet — og ingenting mer.

Alligevel var Verten bange for, at det kunde være for overdaadigt. Til Hverdags var han vant til at spise paa Voxdug, tage Poteterne af Fadet med Fingrene og skrælle dem med sin Lommekniv. Og Selskabet idag blev givet til Ære for den hjemkomne Hans Nilsen; man kunde ikke vide, hvor stræng han var bleven.

De Ældste havde bestemt det saaledes, at først skulde Fennefos indbydes til en snevrere Kreds af de fortroligste og paalideligste Brødre og Søstre, forat det kunde aabenbares, hvad der boede i ham. Det var ikke værd at lade ham tale i Forsamlingshuset med en Gang. De var igrunden bange for ham, og alle havde lidt ond Samvittighed.

Fennefos havde været tre-fire Dage i Byen; men man havde ikke seet stort til ham. Han holdt sig mest hjemme og samtalede med Madame Torvestad. Over i Hovedbygningen hos Worse havde han ogsaa været.

Da de mødtes første Gang, var de alene, og da Sara løftede sine mørke Øine paa ham, kom der en Skjælven i hans Stemme. Men han vandt det strax over og talte videre rolig og alvorlig uden at se stort paa hende.

Sara sagde næsten ingenting; hun bare lyttede til hans Stemme.

Skipper Worse kom ind og bød Hans Nilsen hjærteligt velkommen; men den anden studsede ved at se, hvor gammel han var bleven i disse Aar; Munden var saa slap og Farven saa gul.

De talte om Selskabet, som skulde være næste Dag hos Sivert Jespersen, og Worse gik frem og tilbage og strøg sit Odderskind; det var klart, at han havde noget paa Hjerte.

«Hm! hm! — sagde han et Par Gange, naar der blev en Pause i Samtalen mellem de to; «det er den 24de Juni imorgen, ja saamænd er det saa; hm! hm! Sankt Hans Aften — ja ja — det er det!»

«Er Sankt Hans Aften nogen Mærkedag for Skipper

Worse?» spurgte Fennefos; han vilde gjerne være venlig mod hendes Mand.

«Mærkedag! — aa ja — ja! det skulde jeg tro — Hans Nilsen! — i mange — mange Aar! — det er Randulfs Fødselsdag — ser De! — og ligesiden vi var Gutter — aa ja ja! — det er ikke noget at snakke om; det er forbi med de Tider.»

«Saa vilde I vel kanske heller være sammen med Skipper Randulf imorgen end gaa til Sivert Jespersen?»

«Det er Skam at tilstaa det; men det vilde jeg rigtignok heller.»

«Jeg tænker ikke, nogen vil vredes paa dig, om du ikke kommer til Sivert Jespersen,» sagde Sara; — efterat hun havde gjenseet Fennefos, var hun glad ved at blive sin Mand kvit for en hel Dag.

Jacob Worse blev glad som et Barn over denne uformodede Vending og skyndte sig afsted til Randulf, forat melde, at han havde faaet Lov til at komme.

De to sad igjen alene, og der blev en liden Pause.

«Er din Mand ikke frisk?»

«Nei! — han er syg; jeg tror, han har et Tilfælde indvortes.»

«Du mener til Legemet! jeg tænkte paa Sjælen. Er han endnu i sine Synder?»

«Jeg frygter for det — Hans Nilsen! Ordet faar ingen Magt i ham.»

«Har du prøvet at hjælpe ham? — Sara!»

«Ja — jeg har prøvet; men jeg ser ikke megen Frugt af det.»

«Kanske har du ikke prøvet paa den rette Maade. — Han har været en stærk Mand, kanske skal der stærke Midler til at bøie ham.»

Hun vilde spurgt ham mere om dette; men de blev afbrudt af Madame Torvestad, som kom, forat hente Fennefos. De skulde efter Aftale hen og se paa et Asyl for Pigebørn, som Haugianerne havde oprettet.

Sara fulgte med, hvilket Moderen kun ligte saa maadeligt. I den senere Tid havde hun været saa meget stillet i Skyggen af Datteren, at hun af al Magt bestræbte sig for at beholde Fennefos for sig selv.

Imidlertid lod hun meget glad, og de gik alle tre afsted. Sara følte en eiendommelig Glæde ved at gaa sammen med ham; skjønt han hele Tiden bøiede sig imod Moderen, der dæmpet fortalte ham et og andet om dem, de mødte.

Men da de kom hjem igjen, sagde Hans Nilsen Farvel til Madame Torvestad udenfor og fulgte ind med Sara i hendes Stuer.

De talte længe sammen, og Sara fortalte om Brødrene og satte ham ind i alt, hvad der var forefaldet under hans Fraværelse. Da hun snart mærkede, hvor ledes han nu saa alting strængere og mørkere end før, lededes ogsaa hun i sin Fremstilling til at give det hele et værre Præg. Hun fortalte om den store Lunkenhed blandt dem; den stygge Begjærlighed efter jordisk Gods; hvorledes de af syndig Forfængelighed eftertragtede at ansees af Menneskene, og hvorledes de lod sig smigre og besnakke af de unge Præster, der vilde trænge sig ind i deres Velgjørenhedsanstalter og deres Hedningemission.

Fennefos hørte paa hende og takkede hende, da hun var færdig.

«Men du — Sara! hvorledes har du det?»

«Tak — Hans Nilsen! —» svarede Sara og saa op paa ham; «af mig selv formaar jeg intet! men Herren har været min Styrke, saaat jeg tør sige, at jeg nu har det godt.»

Han vendte sig hurtigt og sagde Farvel.

Ved Middagen den følgende Dag hos Sivert Jespersen var der stille og forventningsfuldt. Alle gav nøie Agt paa Hans Nilsen, der sad ved Siden af Sara — alvorlig og faamælt, som han havde været, siden han kom.

Før Suppen blev der læst Bordbøn af en gammel hvidhaaret Mand med blaa Hænder — han var Farver, og derpaa sang de: «Synge vi af Hjertens Grund.»

Der skulde været Lax efter Suppen; men Værten var i sidste Øieblik bleven betænkelig og havde til Kogekonens store Forargelse forbudt at sætte den frem. Der kom derfor bare Lammesteg, hvoraf der fortæredes meget. Kogekonen havde til Stegen tilladt sig at

servere Salat — noget, som de fleste aldrig havde seet før. Og en af de Gamle sagde derfor halvt spøgende: «Hvadforslag? — skal vi æde Græs, hvorsom Kong Nebukadnezar?»

De lo lidt af dette, og Madame Torvestad greb Anledningen til at fortælle, at da hun var i Gnadau i sin Ungdom, fik hun næsten ikke andet at spise end saadant Græs og andre Grønsager.

Derfra førtes Talen hen paa Brødremenighedens forskjellige Indretninger, paa dens ledende Mænd, og derfra kom man til at tale om de gamle fromme Lærere og Prædikanter, som i forrige Aarhundrede havde vakt nyt Liv blandt de Kristne i Tyskland.

Hans Nilsen Fennefos taug eller talte halvhøit nogle Ord til Sara. Men mange blev nu livlige ved at tale om disse Emner, som interesserede dem alle, og hvorom de fleste vidste god Besked. Madame Torvestad var især ivrig; det var netop i disse Ting, hun var hjemme, og hun lod aldrig nogen Leilighed gaa unyttet til at fortælle om de Mænd, hun i sin Ungdom havde hørt saa meget om.

«Ja visselig,» sagde Sivert Jespersen, «der er os mangt et velsignet Ord opbevaret fra Johan Arndt, Spener og Francke. Ogsaa iblandt Herrnhuterne har der senere været mange fromme Guds Mænd.»

«Vi kunne lære noget af dem, og de kunne lære noget af os,» sagde den gamle Farver.

«Jeg læste netop idag i en liden Bog, jeg har, om et Syn, som en from Mand af Franckes Venner havde. Senere erfor denne Mand, at Francke døde just i samme Stund, som han havde Synet;» — idet Madame Torvestad sagde dette, fremtog hun af sin Lomme en af sine evindelige Smaabøger; og Sivert Jespersen bad hende, om hun vilde læse om den Aabenbaring, hvis det var den Bog, hun havde.

Det var den; og hun havde taget den med sig, fordi hun og de Ældste vare komne til det Resultat, at man burde forsøge lempeligt ved blide Ord at fremkalde et livsaligere og mere fortrøstningsfuldt Sindelag hos deres kjære Ven og Broder Hans Nilsen.

Man lavede sig til at høre efter. De fleste havde spist; men enkelte af Mandfolkene tog sig endnu et Stykke Steg og spiste stille, mens hun læste. Stemningen blandt dem begyndte at blive lettere, og de saa frimodigere hen paa Fennefos.

Madame Torvestad læste godt uden at betone fremmede Ord galt saaledes som de andre, der vare mindre vel oplærte fra Barndommen.

«Endelig kom den Tid, da Elias — herved menes Francke — skulde tages bort; — det var i Aaret 1727. Udaf mit Mørke fik jeg et klart Syn at se i de Saliges Boliger. Jeg saa den store Fredsfyrste, omgiven af en utallig Skare af Frelste, med smilende Mund at tiltale dem saaledes: Min Faders Velsignede! I elske mig og jeg Eder; vi frydes af hverandre. Og nu har vi en ny Gjenstand for vor Fryd. I dette vort nye Jerusalem skulle vi imorgen feire en Glædesfest. En stor, en høit benaadet Sjæl skal da bekomme sin Krone. Han er nu ifærd med at aflægge sin jordiske Hytte.

Strax raabte hele Himmelen med største Høiagtelse; Amen! — Amen!

Men hvem? — spurgte den ene den anden — o hvem — skal denne ny ankomne og høit benaadede Ven være?

Min Opmærksomhed faldt nu i Særdeleshed paa trende, der vare de værdigste Oldinge og høit saligt smykkede med Kroner og ren skinnende Silke i Over-Engelens Pragt. Hvem er den? — den? — den? — spurgte mit Hjerte et Øieblik. Og strax gjenkjendte jeg dem: det var Luther, Arndt og Spener.

«Brødre,» sagde Spener, «tro I, at jeg kan gjætte, hvem vor Konge mener med den salige Ven, som Morgendagen skal forklare? Sikkert maa Francke være den, som nu skal krones; fordi han har redeligen kjæmpet.»

Saa talede den kjære Philip Jacob; og Frelseren, som idetsamme stod nær hos ham, svarede smilende: «Du sagde det.»

I hele Himmelen gjordes herover glade Klapninger med Hænderne.

Saa kom den salige Dag, som Franckes Sjæl saa længe havde sukket efter. En stor Skare af de salige Tjenesteaander, som allerede stod beredt og længedes efter at udføre sin Konges Ærinde, fik idetsamme Vink fra vor Forløser til at afhente Franckes Sjæl. Himmelens Porte aabnedes, — Israels Vogn og dens Ryttere i deres sædvanlige Pragt fore ned, forat hente Eliam.

Med den helligste og blufærdigste Forsigtighed skred Francke igjennem det evige Zions Porte, og idetsamme vendte Frelseren sig til sin Førstefødte: «Se» — sagde han — «se min Francke! Se hvor denne Sjæl med sine store Gaver og gyldne Stykkers Pragt dog allersaligst glimrer i sit ukunstlede Hjertes Ydmyghed.»

«Men kom — min August Herman!» — vedblev Kongen; «kom min udkaarede Søster. Tag dit Æressæde paa min høire Side.»

Men som han nu mærkede, at Kongen selv kom ham imøde, kastede Francke sig i Øieblikket med den sirligste Ærbødighed ned for hans Fødder og kyssede hans Klædebon.

Zions Konge skyndte sig nu at opreise sin Brud og gav hende Fredens Kys.

— Ak! — at jeg havde kunnet se og høre mere! men nu sluttede mit Syn, da Frelseren tog sin rene Brud ved Haanden og førte hende til sin Fader. Did kunde og turde mine svage Øine ikke følge dem.» —

De fleste gav sit Bifald tilkjende ved Smil og Nik; men en og anden saa dog betænkelig ud. Sivert Jespersen angrede, at han ikke itide havde truffet nøiagtig Aftale med Madame Torvestad.

Vel var hun en forstandig Kone, til hvem man nok kunde betro at styre en Sag, selv om den var noget vanskelig. Men dette var netop hendes svage Punkt, og Sivert Jespersen vidste kun altfor godt, hvormeget Fennefos havde imod det Slags overspændte Henrykkelse. Imidlertid sad Hans Nilsen med det samme rolige Ansigt; — kun talte han ikke mere, men syntes hensunken i Tanker.

Blandt de andre derimod begyndte der at røre sig

en stille Munterhed. Den sure Medoc blev drukket forsigtigt i lyserøde Portioner med Sukker og Vand, nogle drak hjemmebrygget Tyndtøl, de fleste bare Vand.

Men det kjærlige og broderlige Sindelag, som bandt dem sammen, strømmede over hos mange; de smilede til hinanden, klappede hinanden paa Skulderen eller Kinden. Lidt efter lidt glemte de Ængstelsen for Hans Nilsen, og de glædede sig bare over at se ham igjen, om han end sad saa taus iblandt dem. Ingen kunde jo vide, hvad Prøvelser Herren havde sendt ham; naar hans syge Sind var lægt, vilde han ogsaa faa Frimodighedens Naadegave som før.

Da lød hans Røst med et blandt dem, og der blev pludseligt ganske dødsstille.

«Hjerteelskede Søskende! Kaldte og Udvalgte i vor Herres Jesu Christi Fred i Gud, Retfærdighed og Hellighed med Visdom i Sagtmodighed, af den ægte Kjærlighed og Ydmyghed, der er lutret formedelst den Helligaands Ild eller Faderens Revselse, — han kalde, oplyse, overgyde, drive og fuldkommen berede Eder til den evige Herlighed! — Amen!»

De kjendte Stemmen, mange endogsaa de underlige. gammeldagse Ord; det var Hauges egen Hilsen fra et af Brevene; og baade den ene og den anden af Brødrene tænkte: nu kommer det!

I Begyndelsen talte han stille — næsten vemodigt om «den første Kjærlighed»; han mindede om, hvorledes selv Hauge havde bekjendt i sine senere Aar, at den første Kjærlighed ikke engang hos ham brændte som i de første Naadens Dage.

Dernæst skildrede han Brødrenes Trængsler i de onde Dage; han priste og lovede Gud, at han havde været stærk i Fædrene, saaat Flammen ikke sluktes, men blussede klart over det ganske Land.

Men saa kom han til Brødrenes Trængsler i de gode Dage, og alle bøiede Hovedet: nu kommer det.

Og det kom over dem som et Uveir, Slag i Slag faldt hans Ord ned iblandt dem — snart her snart der, overalt paa ømme Punkter; enhver vidste, hvem der var ment med hvert Ord, og ingen saa paa hinanden. De

fik ikke Tid til at undre sig over, hvor han vidste alt dette fra; thi ingen Tanke kunde komme nogen anden Vei end han førte.

«Hvad er der vel nu igjen!» — raabte han, «hvad er der nu igjen af den første Kjærlighed iblandt Eder? — mon han vilde gjenkjende sine Venner, om han endnu vandrede i Kjødet — han, som vakte vore Fædre og som endog mange af de Gamle blandt os have seet Ansigt til Ansigt? — og mon den Frelser, i hvis Blod I bleve kaldte til den første Kjærlighed — mon han vil kjendes ved Eder paa Dommens Dag? Ve — ve! den gode Aaand er vegen fra Eder, og I have annammet en ny Aand fuld af verdslig Bekymring, Stolthed, Hoffærdighed, Overdaadighed og Vellyst, og for Eders Skyld bespottes Guds Navn blandt Hedningerne.

Eller mon I have glemt den gamle Fiende? eller tro I daarligen i Eders Hjerter, at den gamle Slange sover? Ve over Eder! thi I — I sove! og Eders Opvaagnen skal være som den rige Mands, der han vaagnede til Helvedes Pine.»

Flere Kvinder begyndte at græde. Mændene sad og dukkede, hvergang et nyt Slag kom. Men da han sluttede, sagde Sivert Jespersen — smilende ydmygt: «Nu tænker jeg, vi faar synge:

«Ve mig, at jeg saa mangelund
I Vellyst haver svømmet.»

I tredie Vers viste Kogekonen sig med Desserten. Værten skar de frygteligste Ansigter til hende og rystede paa Hovedet; men han ledede Sangen og maatte passe alle sine Skjælvinger og Trimulanter.

Kogekonen forstod det imidlertid meget godt. Men havde hun ladet sig berøve Laxen, saa skulde dog ikke Pokkeren selv narre hende for Desserten. Hendes Renommé vilde være forspildt i alle gode Huse, om det kom ud, at hun til en Middag paa to og tyve Personer kun havde serveret Suppe og Steg — ingen Fisk, ingen Dessert!

Aldrig i Verden skulde det ske! Og ildrød i Hove-

det af indre Bevægelse bar hun selv frem et enormt Fad store, fede Sprutbakkelser, som hun satte midt foran Sivert Jespersen.

Det gjorde et overordentligt pinligt Indtryk, og Værten havde næsten ingen Stemme mere, da han begyndte fjerde Vers:

Fyldt haver jeg min Ondskabs Skaal
Og stor er denne Maade.

Der blev ikke rørt ved Desserten; efter Sangen læste den gamle Farver frabords, hvorpaa de endnu sang to Vers af:

Vort Maaltid vi nu slutte vil
Og folde vore Hænder.

Ved Kaffen var der en trykkende Stilhed; nogle vare alvorligt grebne og bedrøvede; andre skottede ængsteligt til de Ældste. Kvinderne samlede sit Overtøi, for at gaa til Forsamlingshuset, hvor der skulde være Bibellæsning; Fennefos og nogle af Mandfolkene fulgte med.

Men inde i Sivert Jespersens lille Kontor bag Kramboden samledes fem-sex af de Gamle. De fik tændt sine Kridtpiber og sad en lang Stund stiltiende og røg. Ingen havde Lyst til at begynde.

«Er her nogen, som ved Prisen paa Salt nord i Bergen?» — spurgte Endre Egeland; han var helst tilbøielig til at springe over det ubehagelige.

Men det lod ikke til, at nogen vidste noget om Saltpriserne; det var klart, at andet skulde forhandles.

«Ja ja!» sukkede endelig Sivert Jespersen, «vi kan nok have godt af saadant ogsaa!»

«Visselig —» svarede en anden, er der Feil nok at rette og revse baade hos dig og mig.»

«Du ser Skjæven i din Broders Øie; men Bjælken i dit eget bliver du ikke var,» anbragte Nicolai Egeland behændigt.

«Det er ikke altid, at Kvinderaad og Kvindetale formilder en Mand,» sagde nu den gamle Farver stille.

Der blev en Pause, indtil alle — endogsaa Nicolai

Egeland havde forstaaet. Derpaa var der en, som sagde: «Vi trænger megen Folkehjælp paa Gaarden iaar; Vorherre har velsignet baade vor Eng og vor Ager.»

Det var en Gaard ved Byen, som de fleste af Haugianerne eiede i Fællesskab.

«Mest trænger vi en, som baade kan tage Haand i Arbeidet og forstaar at samles med Tjenerne og Arbeidsfolkene til Opbyggelse i Hviletimerne,» sagde Sivert Jespersen.

Atter en lang Pause; en saa paa sin Nabo, denne saa væk — hen til Krogen, hvor den gamle Farver sad; flere Øine søgte nu henad den Kant. Det var ikke godt at se, hvor den Gamle saa hen; han sad og blinkede i den tætte Tobaksrøg.

Men endelig nikkede han flere Gange: «Ja ja! — naar I saa synes — Kjære! saa faar jeg prøve paa at sige det til ham.»

Herved følte de andre sig aabenbart lettede, og nu først begyndte de at tale meget ivrigt om Saltpriserne.

XI.

Skipper Randulfs lille hvide Hus laa høit med Udsigt over Vaagen og Fjorden. De to Venner havde spist og spist svært: nu sov de Middagssøvn, Værten paa sin almindelige Plads i Sofaen og Gjæsten i en stor Lænestol.

Vinduerne stod aabne; der var varmt Solskin. Byen gjorde ingen Larm i den fredelige Eftermiddagstime, Fluerne summede ud og ind, og Vinden bølgede mat i Gardinerne.

Store, blanke Svedperler samlede sig paa Jacob Worses Næse; han laa bagover i Stolen med Munden aaben og brølsnorkede.

Randulf snorkede ogsaa, men ikke fuldt saa galt. For Øinene havde han et gult Silketørklæde, som hans gamle Husholderske hver Dag maatte binde ham om Hovedet, ellers fik han ikke sove.

Ude i den bratte Bakke foran Huset var der nogle Gutter, som spillede Mablis; de begyndte at lægge Mærke til den vældige Lyd fra de to, som sov, og samlede sig med Latter og Ablegøier indunder Vinduet.

Men pludseligt overfaldtes de af Randulfs Husholderske med en Lime; og Guttene styrtede i en forvirret Klump nedover Bakken med Latter og Skrig, saaat Worse glyttede lidt paa Øinene og lagde Hovedet over paa den anden Side.

Der blev igjen ganske stille, førend Snorkingen atter kom igang; der hørtes Aareslag fra en Baad, som roede udover Vaagen, og Maageskrig langt ude i Fjorden. Randulfs Husholderske stod paa Vagt med sin Lime, og de brave Kapteiner sov endnu en halv Times Tid.

Endelig reiste Randulf sig, tog Bindet fra Øinene og gabede.

Herved vaagnede Worse halvveis og sagde strax i en overlegen Tone: «Naa! — du har sovet! — jeg troede aldrig du vilde vaagne.»

«Vaagne?» — svarede Randulf spodsk, «jeg har ikke faaet Blund paa mine syndige Øine, saaledes som du brøler!»

«Jeg snorker aldrig,» svarede Worse afgjørende, «og desuden har jeg været vaagen hele Tiden, mens du sov.»

«Sov? — jeg sov aldeles ikke — hører du!»

«Ja men det maa jeg da bedst vide, som har siddet her og —»

— «og snorket — ja! — det gjorde du som en Helt.»

De kjæglede endnu en Stund om dette, indtil de blev vaagne.

Derpaa tændte de sine Piber og trak Frakkerne paa; hos Randulf var de altid i Skjorteærmer, hvilket var en Fest for Worse; thi hjemme fik han ikke Lov til det.

Dernæst vandrede de to gamle Skippere omkring paa alle Byens Brygger, kigede ind i Søhusene og ind i Reberbanen, talte om Fartøierne paa Havnen og granskede med den yderste Mistro et nyt Skib, som var under Bygning paa Værftet. Overalt traf de Kjendinger,

som de slog en Passiar af med; Randulf var i Perlehumør, og Worse kviknede ogsaa til, skjønt som i gamle Dage var han ikke.

Det var nu næsten noget nyt og uvant for ham — saadan en Runde gjennem Byen. Thi i den senere Tid kom han aldrig stort længer end ned paa sit eget Søhus.

Det var gaaet saa besynderligt med ham; han begreb det ikke selv. Men fra det Øieblik, han havde overladt «Familiens Haab» til andre, havde han næsten mistet Interessen for alt det, han før havde stellet med. Ja naar han nu saa et Skib staa ind af Byfjorden for fulde Seil, var det ham næsten pinligt, — og før var det dog det skjønneste Syn, han vidste.

Imidlertid fik Randulf ham tøet op idag, saa han blev munter og endogsaa bandte et Par Gange uden at mærke det, hvilket oprigtig glædede hans Ven.

Thi ligesom Konsul Garman var ogsaa Randulf paa sin Kant ulykkelig over, at Jacob Worse gik tilgrunde, som han kaldte det. Han ærtede ham ikke længer; det kunde jo ikke nytte. Men i Klubben betroede Randulf en og anden god Ven ved et varmt Glas, hvor smerteligt det var at se en Perle af en Sjømand som Jacob Worse skjæmmes ganske ud af et helligt Kvindfolk.

«Den Helvedes Rostockeren!» pleiede han at slutte med. Derved mente han den Rostocker Kof, som han blev paaseilet af i Bolderaa; thi det var hans faste Tro, at havde han — Randulf — bare været hjemme, skulde de aldrig have fanget Jacob Worse.

Klokken syv vendte de tilbage til Randulfs lille Hus i udmærket Humør og glubende sultne. Da de saa igjen havde spist dygtigt — Worse havde ikke havt saadan Appetit paa længe, fik de sine rygende Toddyglas paa Bordet foran det aabne Vindu; og den blaa Røg fra deres Piber kom boblende som Kanonskud snart fra den ene snart fra den anden, — som fra to gamle Fregatter, der saluterede for hinanden.

Efterat de havde røgt længe i Taushed, sagde Worse:

«Sjøen kan være fin saadan en Sommerkveld — Skaal!»

«Sjøen er altid fin — Jacob! — Skaal!»

«Aa ja, saamænd, saalænge man er ung.»

«Ung! — du er da ikke mere end tre Aar ældre end jeg, og Thomas Randulf tænker ikke paa at krybe iland paa de første ti Aar, — det kan du hænge dig paa.»

«Det er anderledes med mig — ser du! for jeg har dette indvortes — du ved —»

«Aa Skidt!» svarede Randulf, «ikke ved jeg større Greie paa Lever og Lunge og Tarmer og Indmad og Milten og Dilten og alt det Skrab, de siger, vi har i Maven; men det ved jeg, at den som hører til paa Sjøen, han er syg iland; akkurat ligesom Bonden brækker sig som en Kat, naar han kommer ombord. Det er en Sanning, som er fast og urokkelig.»

Jacob Worse havde ikke noget at byde mod denne Tale; han bare mukkede lidt og gned sig over Maven.

«Har du prøvet Riga-Balsam?» spurgte Randulf.

«Er du gal — du? det er jo indvortes.»

«Kanske du ikke tror, at Riga-Balsam er godt indvortes ogsaa? Naar du faar den ægte — Far! saa er den god for alt — baade indenbords og udenbords; det maa jeg forstaa!»

«Men forresten er det slet ikke i Maven, du har det,» tilføiede Randulf dybsindigt, «det er snarere i Hjertet, for det er denne Kjærligheden og disse Kvindfolkene — skal jeg sige dig, som altid har været en Spedalskhed for dig — Jacob! — alle dine Dage har du været som en Tosk med Fruentimmer, og altid har de narret dig op i Stry, det har jeg seet saa mangen Gang baade i Middelhavet og Østersjøen. Men sidste Gang er det gaaet allerværst, for de Hellige — ser du! —»

«Du skal tage dig iagt — Thomas! for hvad du siger om Sara. Hun har været mig til stor Velsignelse. Hvad skulde der blevet af mig — en gammel syg Mand — uden hende?»

«Du var ikke bleven en gammel syg Mand uden hende,» busede Randulf ud; men nu saa den anden saa morsk ud, at Randulf tog sig en lang Slurk og hostede frygteligt bagefter.

«Nei, nei —» sagde Worse, da han ogsaa havde vederkvæget sig; «hun har været mig en god Hustru baade

til Legeme og Sjæl; jeg har lært mangt og meget af hende, som jeg før ikke vidste.»

«Ja, det var et sandt Ord — Jacob! jeg skal fortælle dig, hvad du har lært: du har lært at sidde bag Ovnen som en gammel Kjærring og hænge i Skjørterne paa et Kvindfolk, og trækkes omkring til Opbyggelser — Gud forlade mig — som Munkenes Mulæsler i Spanien, — det har hun lært dig!»

«Giv Tid — Thomas!» svarede Worse og nikkede med en sikker Mine, «du kommer nok til at sande mine Ord. Saadan var jeg ogsaa — som du; men jeg har faaet andet at føie, og det faar du ogsaa, naar din Tid kommer; da først forstaar du, hvad for Syndere vi ere.»

«Syndere! — aa ja! men jeg er da ikke saa ond som mange andre, og det er ikke du heller Jacob! — nu har jeg kjendt dig i fyrretyve Aar og vel saa det; men bedre Mand paa Land og Sjø findes ikke i Norges Land og Rige — nu ved du det!» — dermed slog han i Vinduskarmen.

Worse var ikke ganske ufølsom for denne Lovtale; men han mumlede dog, mens han kradsede Piben henne ved Ovnen: «Ja men der skal mere til end som saa, meget, meget mere!»

«Hør nu et Alvorsord — Jacob Worse! — kjender du Sivert Jespersen — ogsaa kaldet Gesvinten?»

«Aa jo — Tak!»

«Kanske du mindes 200 Tønder Salt, du kjøbte af ham nord paa Kinn et Aar?»

«Ja, jeg glemmer da vist ikke dem i Hasten.»

«Svar mig nu paa en Ting — bare paa den eneste liden Ting: snød han dig eller snød han dig ikke!»

«Blodigt,» — svarede Worse med Overbevisning.

«Naa — ser du det! vil du nu svare mig paa en Ting til: hvad tror du nu, Vorherre liger bedst: enten en ærlig Sjømand, som holder sin Kjæft og passer sit Skib, — eller slig en Hykler, som snyder værre end en Græker lige for den alvidende Guds Øine og saa efterpaa synger ham Salmer midt i Ansigtet? — he? hvem tror du, han liger bedst?»

«Det ved hverken du eller jeg — Randulf! for Dommen hører Herren til, som ransager Hjerter og Nyrer.»

«Nyrer!» raabte Randulf haansk; «Sivert Jespersen sine Nyrer! — det var ogsaa noget at ransage! — Nei Far! Vorhere er Mand, som ved, hvad han gjør; han lader sig ikke snyde paa Saltet — han.»

«Jeg skal sige dig noget — Thomas Randulf! Vorherre er nok ikke saa grei og bentfrem at komme i Akkord med som de har lært os. For ser du — det kunde endda gaa an med ham selv; men der er nu først alt dette med den Helligaand.»

«Ja tror du kanske ikke, jeg kjender ham?» spurgte Randulf stødt.

«Ja men ser du, der er saa mange Remedier med ham; for først er det nu det, de kalder Igjenfødelsen og Omvendelsen, — nei Igjenløsningen er det, som kommer først; — nei! nu har jeg glemt det igjen, hvad er det nu, som kommer først?»

«Aa, det er vel Omskjærelsen, du mener,» sagde Randulf vigtig.

Men da maatte Jacob Worse le, saa nødigt han vilde; og da de først kom paa Latteren, lod de Theologien fare og blandede sig et nyt Glas.

«Men det kommer du ikke fra — Jacob! det var baade Synd og Skam, at du gik fra Søen saa tidligt; og det siger de ogsaa alle Mand, som spørger efter dig!»

«Er der nogen, som spørger efter mig?»

«Spør efter dig! — jagu spør de efter dig ligefra Kjøbenhavn til Kronstadt. Du husker vel den tykke Jomfruen i «Drei Norweger» i Pillau?»

«Var det der, du ved, vi dansede?»

«Nei Fanden! det var jo i Königsberg; aa Herregud!» sagde Randulf medlidende, «har du alt glemt det? — nei den tykke i Pillau hun græd sine salte Taarer, da hun hørte, du var gift og blev hjemme. Ach du lieber — sagde hun, was soll nu den arme Minchen machen, naar den lustige Jacob Worse har gegiftet sich!»

«Sagde hun virkeligt det?» udbrød Worse rørt; «ellers var det galt saaledes som du sagde det. Det er underligt med dig — Thomas! at du aldrig lærer at snakke tysk.»

«Aa ved du hvad, jeg klarer mig nok; for jeg mærker det strax paa dem, naar de vil snyde mig. Saa kommer de saa blide og smiskende med sit: «guten Abis!» men naar de siger: «das gloobis», da skal du tage dig iagt, for da er de paa det falskeste.»

«Ja lad dem prøve sig med mig! nei Far! — jeg kan klare dem — jeg!» raabte Worse overlegen, «Gamle Bencke i Danzig fik sande det — han. For først snød de mig paa Silden, som de altid gjør.»

«Altid!» bekræftede Randulf.

«Og dernæst paa Rugen —»

«Snak aldrig om det!»

«Men saa havde de tilslut sat noget nyt Djævelskab i Connossementerne.»

«Hvad var det?»

«Det ved jeg Pokkeren! men jeg saa, det var noget nyt, som ikke pleiede at staa, og saa vilde jeg ikke skrive under.»

«Nei — naturligvis.»

«Og Kontoristen, som var etslags Dansker, han stod færdig med Pennen og vilde lokke mig, for det havde ingenting at betyde, det var netop til Skibets Fordel og sligt noget, som en kunde vide, var Løgn. Ja — saa var det ikke mer end det, at jeg bandte paa, at Connossementer vilde jeg have, som jeg var vant til, og før skrev jeg ikke under, om saa baade Rugen og Briggen skulde ligge til de raadnede paa Danzigs Rhed!»

«Naturligvis!» — bekræftede Randulf.

«Men bedst som vi stod og dividerede om dette, kommer Gamle Bencke selv ud i Kontoret, og saa forklarer Danskeren ham, hvad det var. Og saa bliver den Gamle fygendes sint — kan du vide, og tar paa at skjælde og bande paa tysk det bedste, han kunde. Men saa blev jeg ogsaa sint; — og saa vendte jeg mig og sagde til ham paa tysk — forstaar du: — netop saaledes sagde jeg til ham: «Bin Bencke bøs, bin Worse og bøs!» — og der han forstod, jeg kunde tysk, vaagte han ikke at mukke et Ord; han bare snudde sig paa Gulvet og pakte af Kontoret. Men den, som fik andre Connossementer, det var jeg!»

«Dengang var du god igjen — Jacob!» raabte Randulf; det var længe siden, han havde hørt den Historie.

De drak en Skaal for gamle Dage og faldt i Tanker hver paa sin Kant. De vare begge røde i Hovedet, og Worse saa frisk og stærk ud iaften; det gule i Ansigtet var borte; men Orkanbølgerne ved Ørene vare hvide som Skum.

Tilslut sagde Jacob Worse: «Naar jeg ser paa saadant et stort Bord som det, du har der foran Sofaen, saa kan jeg ikke begribe, at Pladen kunde revne tvers over saaledes som du husker — den Nat i Königsberg.»

«Ja men ser du — Jacob! — vi dansede jo lige mod Bordet med fuld Fart.»

«Ja fuld Fart havde vi,» smaalo Worse.

«Men du syndige Alverden! hvor vi sprang efterpaa!» raabte Randulf og lo, saa han rystede.

«Og saa begende mørkt som der var, før vi fandt Baaden. Jeg gad vide, hvad det kostede — det Bord.»

«Ja — du maa saa sige — Jacob! Jeg har aldrig været i det Hus mere.»

«Ikke jeg heller.»

Nu fik de fat i den ene Historie efter den anden fra deres gale Ungdom; de fortalte dem bare halvveis eller med Hentydninger, for de kunde dem jo udenad allesammen — beggeto.

«Hvad mener du om en liden Omgang til, Jacob?»

«Det maatte være en liden en.»

«En liden passelig Nathue,» mente Værten og gik efter varmt Vand.

Klokken var ikke mere end ti og Worse havde Lov til at blive til elleve; han havde derfor en udmærket Samvittighed; og altsom hans Hoved varmedes af Randulfs gamle Jamaica Rom, glemte han baade sit indvortes Tilfælde og Bekymringen for sin Sjæl.

Ved det tredie Glas foreslog Randulf, at de skulde snakke engelsk, hvilket de ogsaa gjorde med stort Alvor — paa sin Maade.

Det svindende Skjær fra den lave Nordenvindsbanke, bag hvilken Solen var gaaet ned, gjorde de to Venner

endnu rødere, som de sad der ved det aabne Vindu og snakkede sit engelsk.

Fjorden laa speilblank; de yderste Næs og Holmer løftede sig høit over Vandspeilet; nærmere Byen paa de større Øer og hist og her mod Øst inde i Fjeldene tændte Ungdommen Sankt Hans-Baal. Røgen steg bent op og Ilden flammede blegt i den lyse Sommernat.

Baade gled udover med Piger og Gutter; en Sømand var kommen hjem med et Trækspil, paa hvilket han kunde spille: «Mens Nordhavet bruser» og mange andre gode Sange.

Et lidet Følge af Baade fulgte den, hvori han var; undertiden sang nogle med; men de fleste taug og lyttede til den sjeldne Musik, seende udover Fjorden mod Havet — mod Nordhavet, som brusede og vakte Erindringer hos dem alle om Sorg og Haab og Længsel og Uvished, Elskov og Savn. —

Imidlertid havde Haugianerne for længe siden forladt Forsamlingshuset. Nogle af Sivert Jespersens Gjæster vendte tilbage, forat spise tilaftens; andre gik lige hjem.

Sara og Fennefos mødtes ved Udgangen. Begge havde vel en Fornemmelse af, at der blandt de andre var lidt Misstemning mod dem, derfor faldt det saa naturligt, at de sluttede sig sammen og fulgtes ad; — ja da de kom til Torvet, bøiede de endogsaa af tilvenstre istedetfor at gaa hjem og spaserede et Stykke udover Alléen, som førte til Sandsgaard.

Ingen af dem havde synderligt Øie for Naturen. De havde aldrig lært andet, end at i alt, hvad der omgiver den Kristne hernede, ligger Fristelse til Øienslyst, Kjødslyst og et hoffærdigt Levnet. Sara havde jo ikke seet stort; men selv Fennefos, som havde vandret Landet rundt paa kryds og tvers til enhver Aarstid, havde endnu ikke andet Begreb om Naturskjønhed, end at en vakker Egn er en, hvor det gror godt, og en styg er en, hvor der er fuldt af Fjeld og Vand og Krat, men lidet Madjord.

Alligevel gjorde den stille, lune Sommeraften sin

Virkning paa dem, uden de mærkede det. De havde atter talt om Menighedens svare Brøst, og hvor haardt det trængtes, at en tog alvorligt fat.

Men nu gik Samtalen istaa; de stansede og saa udover Fjorden, hvor Blussene tændtes, Baadene roede ud, Sangen og Musiken lød ind til dem; Sara drog uvilkaarligt et dybt Suk og vendte sig, forat gaa indover mod Byen.

Hans Nilsen vilde sagt noget om Verdens Børns korte Syndelyst; men det vilde ikke forme sig for ham; han bøiede af, og før han vidste det, spurgte han hende, om hun havde havt Glæde af det Brev, han forærede hende, da de skiltes sidst.

«O ja — Hans Nilsen!» svarede hun og vendte sit Ansigt op mod ham; hun blev en Smule rød og sagde ikke mere; men han blev ganske fortumlet.

Saaledes vendte de tilbage til Byen. Ved Gadedøren spurgte Sara, om han ikke vilde gaa indom et Øieblik. Fennefos fulgte uden at tænke, og da de kom ind i Stuen, satte han sig i en Stol.

«Det var godt at faa hvile,» sagde han, for han kjendte sig saa besynderligt træt.

Aftenskjæret gjorde Stuen halvlys mod Vinduerne; men længer indpaa Gulvet var der temmeligt mørkt. Sara gik ud i Kjøkkenet og kjendte efter, om Bagdøren var laaset; Pigerne var gaaet ovenpaa; der var stille og uddødt i Huset, Klokken var henad ti.

Hun bragte koldt Vand og Bringebærsaft, og Hans Nilsen drak mod Sædvane et stort fuldt Glas helt ud: han var baade træt og tørst — sagde han.

Sara satte sig et Stykke fra ham i Sofaen; men ingen af dem sagde noget. Og da der havde været stille i et Minut eller to, blev det dem begge pinligt, og de begyndte paa en Gang; men derved stansede de ogsaa begge strax igjen.

«Hvad var det, du vilde sagt?» spurgte Hans Nilsen.

«Jeg — vilde spurgt, om du ikke vilde have mere Saft og Vand,» svarede hun usikkert.

«Nei Tak! — nu faar jeg nok gaa.»

Han reiste sig og gik over Gulvet. Hatten laa paa

Bordet; men Fennefos gik, somom han ikke vidste, hvor han var, henimod Vinduet og saa ud mod den lyse Aftenhimmel.

Sara reiste sig ogsaa og gik hen til et Skab mellem begge Vinduerne, hvor hun gav sig til at pusle med et eller andet.

Han mærkede, at hun var lige bagved ham, vendte sig og gik tilbage til Stolen.

«Det har været vakkert, varmt Veir idag,» sagde han; men hans Stemme var saa tyk og forunderlig, og skjønt han netop havde drukket, var han ganske tør i Munden.

Sara svarede ogsaa noget utydeligt, tog Glasset, han havde drukket af, og satte det hen paa Brættet; hun skalv paa Haanden, saa de hørte Glasset klirre mod Brættet.

Hans Nilsen reiste sig igjen, gik ligesom i Ørsken et Par Skridt hid og did, kom tilslut henimod hende, somom han vilde sige noget; hun vendte sit Ansigt mod ham, saaat Lyset faldt paa hende.

Hans Læber bevægede sig, men der kom ingen Lyd, indtil han endelig fik frem: «Du er saa bleg.»

«Hvad siger du?» hviskede hun; hans Stemme var saa utydelig, at hun ikke forstod.

Han prøvede igjen; og som forat hjælpe paa Ordene, der ikke vilde komme, nærmede han sin Haand til hendes Kind. Han kom til at røre ved den bløde, fine Hud, og da forlod Bevidstheden ham; det brusede gjennem hans Hoved, han vidste af ingenting; men han holdt hende i sine stærke Arme — næsten løftende hende fra Gulvet, medens han kyssede hendes Øine og hendes Mund.

Hun rev sig ikke løs, hun stødte ham ikke fra sig; men der gik en Skjælven gjennem hende, som han fornam.

Han slap hende halvt — et Secund, saavidt han kunde se hende i Ansigtet; deres Øine borede sig i hinanden, han saa det blege Ansigt, Læberne endnu halvt aabne efter de vilde Kys; han kunde tage hende, hun laa fast i hans Arme; det begyndte igjen at bruse i hans Hoved, — da sprang han tilbage med et Skrig: «Herre — hjælp os! hvad er det, vi gjør!»

Men da Døren var lukket, ilede hun over Gulvet og

lyttede. Hun hørte ham tumle ud af Gangen, hørte Gadedøren slaa i og hans hurtige Skridt forbi Vinduerne.

Da vendte hun sig mod Lyset — Hænderne pressede mod sit Bryst, ved Mundvigerne skjælvede noget, som kunde være et bittert Smil; derpaa kastede den unge, stærke Kvinde sig lige ned i Gulvet og hulkede. —

— Da Jacob Worse munter og «vel sat» kom famlende hjem en Time senere, fandt han sin Kone læsende i Bibelen med to Lys paa Bordet og nedrullede Gardiner.

«Godaften,» begyndte han lystigt, «sidder den lille Frue oppe endnu? kom, lad os nu gaa tilsengs — lille Sara!»

Hun blev ved at læse uden at se op. Worse lagde Hatten fra sig og tvintede saa smaat, naar han gik over Gulvet.

«Du kan tro, vi har havt en morsom Dag — Sara!»

«Alle tre?»

«Tre?» — svarede Worse og stansede, «det var bare Randulf og jeg.»

«Du lyver; I vare tre,» svarede Sara roligt.

Nu fik Jacob Worse det ulyksalige Indfald, at hun spøgte. Han nærmede sig smilende med de fugtige Øine, forat tage hende om Halsen : «Ei ei! — saa du ved bedre Besked end jeg selv! — hvor gik du i Skole, hvor blev du saa klog? — hvem var den tredie — he?»

«Djævelen,» svarede Sara og løftede pludseligt sine Øine, «den lede Satan sad midt imellem Eder.»

Skipper Worse tumlede tilbage.

«Du kan tro, han har havt den morsomste Dag af Eder alle. Han har frydet sig, naar Eders Mund strømmede over af Eder og Forbandelser, raadden Snak og al Eders Hjerters Uterlighed. Saa du ikke hans krummede Klør, naar han satte Glasset for dig, at du skulde beruses i hans Urenheds Vin? hørte du ikke, hvor han lo, mens I sad sølende Eder i Eders Synds Væmmelse, forat modnes til Helvedes Pøl og Pine?»

Worse begyndte uvilkaarligt at gnide sig paa Maven; han kjendte igjen Ondet derinde.

«Nei — men Sara! — ikke sig det —» bad han; men hun blev ved; medens Øinene fulgte ham saa store og kolde, at han holdt Haanden op, forat skygge for sig.

«Hvorlænge vil du vel spotte Herren? — du gamle Mand! har du ingen Frygt for den Ubodfærdiges Straf? eller har du intet hørt og intet lært om det yderste Mørkes Rædsel?»

Worse trak sig forfærdet henimod Sovekammeret. Halvdrukken som han var, kunde han ikke rigtig samle Meningen; han hørte bare de fæle Ord og kjendte de to mørke Øine, som forfulgte ham. Et Par Gange bad han hende saa bønligt holde op; men hver Gang fik han en ny Skræk, indtil han sønderknust og elendig listede sig ind i Soveværelset og krøb iseng.

Men først da han havde snorket en hel Time, kom hans Kone stille ind og lagde sig ved hans Side.

XII.

Hver Aften, naar hun gik iseng, gjentog Henriette den Ed, hun havde svoret Lauritz, da han reiste: «Jeg lover og sværger at elske dig trofast i Liv og Død og aldrig gifte mig med nogen anden.»

Men hver Morgen, naar hun stod op, sukkede hun og græd sommetider; thi hun øinede ingen Udvei, og hun gruede for hver Dag, som kom.

Paa hendes tyvende Fødselsdag havde Moderen ligefrem sagt hende, at hun snart skulde giftes. Lauritz var gaaet paa Langtur, han kom vist ikke hjem paa to Aar; og selv om han kom, saa vidste hun altfor godt, at Moderen aldrig vilde lade dem faa hinanden.

Saaledes svingede Henriette mellem den freidige Ed og den uigjennemtrængeligste Haabløshed, — snart yderligt forknyt snart vuggende sig i stolte Drømme om sin kjække Lauritz, hvor han elskede hende, og hvor fast han stolede paa hendes Trofasthed.

Hun blev ikke fyldig som Søsteren, men holdt sig slank og mager; hendes fine, livlige Ansigt fik et spændt Udtryk, somom hun hvert Øieblik gik og ventede paa

noget. Hun betroede sig til Sara, og hun talte for hende og formanede hende til Lydighed.

Men Henriette var altfor klog til ikke at opdage, hvorledes Sara havde det i sit Ægteskab; hellerikke var der synderlig Kraft i Saras Formaninger, naar hun talte om Lydigheden. —

Flere Dage efter Sivert Jespersens Selskab var Hans Nilsen ikke at se; han mødte ikke ved Maaltiderne og var ikke engang hjemme om Natten.

Madame Torvestad skulde ikke have bekymret sig saa meget derom; thi saadant havde hændt før. Fennefos havde mange Venner i Omegnen, som han undertiden besøgte. Men hvad der foruroligede hende var, at den gamle Farver flere Gange havde været der forat spørge efter Hans Nilsen uden at ville betro hende, hvorfor han søgte ham.

Madame Torvestad havde nu næsten forvundet Skuffelsen med Sara. Da hun mærkede, at Datteren voxede hende over Hovedet, var hun klog nok til at nøies med den Glans, som ogsaa faldt over hende ved det rige og gode Parti. Og skjønt Henriette ikke paa langt nær udfyldte Saras Plads ved Bibelpulten, vedblev dog Madamens smaa Forsamlinger at være søgte, og hun bevarede sin Anseelse blandt de Ældste.

Men i de sidste Dage foregik der en Forandring, som ængstede hende. Hun kom meget snart underveir med, at det, hun havde læst ved Middagen om Franckes Himmelfart, havde gjort et meget misligt Indtryk. Endvidere fik hun vide, at de Ældste holdt Raadslagninger om Fennefos, uden at hun blev tilkaldt. Den gamle Farver havde øiensynligt et hemmeligt Ærinde til ham fra dem.

Madame Torvestad overveiede Sagen med Besindighed og fattede sin Beslutning. Saasnart Hans Nilsen endelig lod sig se igjen om Eftermiddagen den femte Dag, mødte hun ham paa Trappen og trak ham ind i sin Stue.

«Sidst du var her i Byen — Hans Nilsen!» — begyndte hun uden nogen Indledning, «spurgte du mig, om jeg

troede, du burde gifte dig; dengang mente jeg nei; men nu mener jeg, det kunde være paatide!»

Han gjorde en Bevægelse paa Stolen, og nu først blev hun opmærksom paa hans besynderlige Udseende.

Han sad bøiet, halvt vendt fra Lyset; de klare graa Øine, som ellers stod saa aabne mod den, han talte med, var sænkede, og naar de løftede sig, gled de til Siden. Bleg var han ogsaa; men stundom rødmede han og strøg sig over Ansigtet med Haanden, somom han vilde skjule det.

I sin Forundring glemte hun at gaa videre og blev bare ved at gjentage: «nu mener jeg, det kunde være paatide.»

Fennefos troede paa sin Side, at hun vidste alt, ligesom han overhovedet mente, at enhver kunde se hans Synd og Urenhed udenpaa ham. Og da hun nu vedblev at gjentage, at det var paatide, han giftede sig, blev han saa skamfuld, at han ikke vidste, hvad Krog han skulde se i.

Madame Torvestad forstod ikke rigtig, hvad hun saa; men det begreb hun, at Fennefos paa en eller anden Maade havde faaet et Knæk; kanske var han saaledes lettere at lede.

«Du spurgte mig ogsaa dengang — Hans Nilsen! om jeg kjendte nogen kristeligsindet ung Kvinde, som kunde passe for dig. Nu tror jeg, at jeg har fundet en. Min Datter —»

Han saa et Øieblik saa forvildet paa hende, at hun næsten blev ræd: «Er du syg? — Hans Nilsen!»

«Nei — jeg er bare træt.»

Men nu fik Madame Torvestad en Mistanke: «Eller skulde jeg tro, at du har ladet dit Hjerte besnære i syndig Elskov? Isaafald — Hans Nilsen! — saa bed Gud bevare dig og hjælpe dig at kjæmpe mod Djævelen i dit eget Kjød. Du burde være Mand for at seire og ikke lade dig fange i saa ussel og vederstyggelig en Snare. — Henriette er jo ung; men hos dig vidste jeg hende vel forvaret, og jeg tror og haaber, hun kunde blive til Velsignelse for dig.»

Fennefos kom nu saavidt til Besindelse, at han kunde takke; vistnok havde han ikke tænkt paa at gifte sig nu; det var jo en alvorlig Sag —

«Det er ikke godt for Mennesket at være alene — allermindst for Manden,» sagde Madame Torvestad med Vægt; «det ved vist du ogsaa — Hans Nilsen; og du mindes vist, hvad Paulus siger —»

«Ja — ja —» skyndte han sig at afbryde, «naar I mener, jeg bør gjøre det, vil jeg bede Gud vende det til det bedste.»

«Jeg skal tale med Henriette,» sagde Madame Torvestad.

«Tak — men jeg vilde nok gjerne selv —»

«Nuvel — til dig har jeg Tillid; hun er inde i Væverstuen.»

«Nu strax? — jeg tænkte —»

«Der er ikke nogen Grund til at opsætte det,» svarede Madame Torvestad, aabnede Døren og kaldte Tjenestepigen ud; derpaa lod hun Fennefos gaa derind.

Han lod sig lede som en Hund. Der var ingen Tvivl om, at Madamen kjendte det hele. Og denne Skam sammen med hans Træthed gjorde ham aldeles viljeløs i hendes Hænder. I fire Dage havde han flakket om langs Kysten ganske alene, skyende sine Kjendinger, og hos Fremmede havde han spist og sovet. Hele Tiden havde han kjæmpet i Anger med Frygt og Bæven. Men han var vendt tilbage tvivlraadig og uden Fred i sit Sind med den ubestemte Hensigt at hente sit Tøi og reise langt bort.

Da han nu stod ligeoverfor Henriette, der saa ham uroligt ind i Ansigtet, vidste han ikke, hvad han skulde gjøre.

Men hun, som havde faaet Hentydninger nok i den senere Tid, tog Mod til sig og sagde halvhøit: «Hans! — jeg er forlovet.»

«Jeg har givet Lauritz Seehus min Ed for Liv og Død,» tilføiede hun og saa fast paa ham.

Hans Nilsen stirrede paa dette Barn, der aabent tilstod sin Kjærlighed for Liv og Død, — saa overlegen, saa ganske anderledes ren end han.

«Hør kjære Hans,» sagde nu Henriette og lagde sine Hænder fortroligt op paa hans Skuldre; du har altid været god imod mig, du er god i dig selv. Du vil ikke tage mig paa denne Maade — det ved jeg; men du maa hjælpe mig imod Mor!»

«Jeg skal visselig ikke gjøre dig ulykkelig — Henriette! men du tør ikke sætte dig op mod din Moder.»

«Men jeg vil ikke, jeg kan ikke tage nogen anden end den, jeg holder af!»

«Hør Barn! —» sagde han nu roligt og saa smerteligt paa hende; det var ikke første Gang, stakkels forelskede Kvinder søgte Hjælp hos Hans Nilsen, og idag var han mer end nogensinde istand til at følge dem; «visselig er intet Saar bitrere end det, som Elskoven slaar i Ungdommen. Men saa er der dog Opreisning og Helbredelse given for den, som søger Fred i at fuldkomme sin Pligt i al Lydighed mod Guds Bud og mod dem, han har sat i sit Sted til at raade over os. Du siger, du kan ikke ægte en, som du ikke holder af; men betænk dog, hvor ofte Hjertet farer vild i Ungdommens Alder, og —»

«Ja se nu for Exempel Sara,» afbrød Henriette, «hvad hjælper al hendes Rigdom og al hendes Gudsfrygt; jeg ved, hun er det ulykkeligste paa Jorden.»

Hans Nilsen vendte sig bort; han var atter afvæbnet.

Men Henriette traadte hen til Vinduet og saa op i Luften over det rummelige Gaardsrum; hun slog et resolut Klask med den ene Haand i den anden og sagde halvhøit: «Desuden har jeg jo svoret.»

Hans Nilsen gik tilbage til Madame Torvestad og sagde bare, at han og Henriette ikke kunde komme til Enighed. Hun vilde spørge ham om mere; men nu kunde han ikke længer holde det ud, han gik lige ud af Stuen uden at svare.

Men hellerikke ovenpaa fandt han den Hvile, han trængte saa haardt. Thi paa hans Værelse sad den gamle Farver og ventede paa ham.

«Jeg har ventet paa dig — Hans Nilsen; og søgt dig flere Gange. Der er iblandt os alle en stor Trang til at samtale med dig og omgaaes ret flittigen og fortroligen

Syndserkjendelsen og drive Mennesket til Bod og Bedring. Hør nu godt efter — ikke blot med Ørene, men og med dit gjenstridige Hjerte, og gid Herren lægge sin Velsignelse til Ordet.»

Derpaa læste hun langsomt og indtrængende: «Først leder da Guds store Barmhjertighed os til Omvendelse, saaledes som Apostelen siger i Brevet til de Romere andet Kapitel, fjerde Vers: Guds Godhed leder dig til Omvendelse.

Dernæst drager det rene og klare Guds Ord os til Bod. Thi ligesom Heren fordum haver sendt sine Profeter, saa skikker han endnu daglig sine Prædikanter og andre Redskaber, hvilke ligesom en Basun udraabe hans Ord og lade den søde Arons Klokke høre blandt Menneskene, derved at opvække dem til Omvendelse.

Saa skulle vi og nøie give Agt paa Guds Domme, som han fra Verdens Begyndelse haver fældet over halsstarrige Syndere — saasom ved Vandfloder, stærke Vinde, fremmede Trudsler fra Himmelen, Veirlys, som nedskyde Ild ovenfra og Jordskjælv under vore Fødder, som kaster Husene i en Hob over vore Hoveder.»

«Lissabon» — mumlede Worse; han havde et Billede af det store Jordskjælv over Sofaen i Dagligstuen.

«Den fjerde bevægende Aarsag er vore begangne Synders uendelige Tal, der vi vandrede i vore Lyster, Drukkenskab, Fraadseri, Fylderi og grueligt Afguderi.

Den femte er vort Levneds Korthed, hvilket alvorligen raaber til os, at vi skulle omvende os. Thi Livet farer hastigt bort — ligesom vi fløi derfra; og vi fortære vore Aar som en Snak.

Den sjette er det lille Tal af dem, der blive salige; thi Porten er tang, og Veien er smal, som fører til Livet, og faa ere de, som finde den.

For det syvende truer Døden os, hvilken er afskyelig for Kjødet, og dens Ihukommelse falder bittert for enhver, som er kvalt og dæmpet i de verdslige Vellyster.»

Worse gjorde en urolig Bevægelse i Sengen, somom han vilde afbryde; men hun fortsatte:

«Saa skulle vi og betænke Dommens Dag, der skal komme som en Tyv om Natten, paa hvilken Himlene

skulle forgaa med stort Bulder; Elementerne skulle smelte af Hede; og Jorden og de Gjerninger, som ere derudi, skulle opbrændes.

Men den niende og sidste bevægende Aarsag er Helvedes Pine, hvilken er over al Marter den ulideligste og ufordrageligste. Skriften taler helt rædsomt om de Forskudtes Stand i den evige Ild, hvor Ormen ikke dør, Ilden aldrig udslukkes; en Fordømmelse, en uslukkelig Pøl, som evigt brænder med Svovl og Ild; den kaldes Gehenna, hvilket er udlagt: den evige Pine; og der staar skrevet: Den Hule er fra igaar tilavet; — ja den samme er og beredt for Kongen — dyb og vid nok. Saa er Boligen derinde Ild og Træ i største Mangfoldighed; Herens Aande skal antænde den som en Svovlstrøm.»

«Hør Sara! tror du ikke, du kunde finde noget andet?» — spurgte Worse ængstelig.

«Helvedes Pines Dage,» læste hun videre, «skal aldrig naa deres Fuldkommenhed eller hendes Aar nogen Ende. Naar saa mange Aar ere forgangne som der er Mennesker i Verden og Stjerner paa Firmamentet; — naar saa mange tusinde Aar ere tilende som der er Stene og Sand at finde paa Havsens Bund, saa skal der dog være over disse endnu ti hundrede tusinde Gange flere at vente. Saadanne, som ikke ville lade sig bevæge, naar de høre dette, de skulle herefter faa det at føle, og i Stykker sønderrives. Alle Drukkenbolte og Bespottere og de, som gjøre deres Bug til deres Gud og de, som tjene deres egne Lyster, samt og alle Vantro — de skulle paa én Dag aabenbares for Herrens Domstol. Da skal Guds Majestæt lade sig se med et blodhævnende Sværd og en Doms Stav. Djævelen, den gamle Satan, skal staa paa den ene Side, at beskylde dem, deres egen Samvittighed paa den anden, at fordømme dem, og forneden Helvedes opladte Strube, at opsluge dem.»

«Sara — Sara! — læs ikke mere,» bad Worse.

Men hun løftede Stemmen, og Ordene skar som skarpe Knive: «Da skal den afsiges, den jammerfulde og bedrøvelige Dom: Gaar bort I Forbandede! til den evige Ild, som er beredt Djævelen og hans Engle! Der

med dig. Men nu synes det os, somom du her i Huset er saa optaget af Kvindernes Tale og Omgjængelse.»

Nu var Fennefos saa træt, at han næsten isøvne hørte paa den Gamle; han forstod, at de vilde have ham bort fra Madame Torvestads Hus, og det vilde han gjerne selv.

«Der er mange Folk samlet,» blev Farveren ved, «oppe paa Gaarden, og flere blir der snart, naar Høsten begynder. Det vilde være godt — mente nogle af os — om vi havde en paalidelig Mand der, som baade kunde arbeide og tale Guds Ord i Hvilen. Sivert Jespersen og de andre har jo saameget at varetage i Byen; og saa mente vi da, at vi vilde spørge, om Hans Nilsen vilde flytte derop?»

«Det vil jeg gjerne gjøre, hvis I tro det gavnligt.»

«Vi havde tænkt, om du vilde gaa derop imorgen?»

Fennefos blev lidt overrasket, men samtykkede forat faa Fred; og saasnart Farveren var gaaet, kastede han sig paa Sengen og faldt i Søvn.

— Madame Torvestad stod en Stund og betænkte sig, som hun pleiede, da Hans Nilsen var gaaet. Derpaa aabnede hun med en vis Høitidelighed Døren til Væverstuen: «Henriette! gaa op og læg dig!»

«Ja Moder!» — svarede Henriette, som efter Samtalen med Fennefos var falden i en af sine dybeste Forknyttelser; hun nærmede sig skjælvende til Moderen, for at sige Godnat, skjønt Solen stod høit paa Himmelen.

«Jeg vil ikke sige Godnat til dig, og du skal helleri ikke have nogen Aftensmad,» sagde Moderen og lukkede Døren.

Saaledes begyndte de store Afstraffelser i Gnadau; og Madame Torvestad mindedes endnu, hvorledes det kunde bøie den stridigste. —

— Da Jacob Worse vaagnede Morgenen efter Randulfs mindeværdige Fødselsdag, følte han sig overordentligt ilde. Hovedet var tungt og fuldt af travle Bankninger, og i Maven kjendte han Ondet.

Hans Kone var for længe siden staaet op; og Worse vaagnede egentlig derved, at to af Søhusfolkene kom ind og tog hendes Seng, som stod lige ind til hans.

«Hvad er det, I bestiller? —» spurgte han gnavent.

«Vi flytter Madamens Seng ind i Stuen.»

«Hvad er det for noget Vas?»

«Hys — hys! —» sagde den gamle Søhusformand. «Kapteinen maa ikke blive sint: I er syg — Kaptein! — og maa ikke snakke — skulde jeg sige fra Madamen.»

Worse knurrede lidt og saa med døsige Øine efter Sengen, som blev flyttet ud.

Da hans Kone lidt efter kom ind, sagde han: «At du har flyttet Sengen — Sara! — du ved jo, jeg bliver frisk igjen imorgen; det er bare første Dagen, som er saa forbandet bedsk; — tvi — aldrig skal jeg smage Toddy mer; det er noget Svineri — er det!»

«Du er sygere end du tror baade til Sjæl og Legeme, og jeg synes, du skulde være betænkt paa at finde Lægedom baade for det ene og det andet — helst for din Sjæl, før det bliver for silde.»

«Ja — Kjære; — du ved, jeg vil saa gjerne; men du maa hjælpe mig — Sara! kom og sæt dig hos mig og læs lidt for mig.»

«Ikke idag» — svarede hun.

Han laa da alene i sin Seng hele den Dag og havde det meget ondt. Den næste var han ialfald klar i Hovedet; men Smerterne i Maven plagede ham, saa han fandt sig i at blive liggende.

Sara kom af og til ind i Soveværelset, og han bad hende saa bønligt, at hun vilde sidde hos ham; naar han var alene, fik han saa mange onde og uhyggelige Tanker.

Hun satte sig da henne ved Vinduet med nogle smaa Bøger, — hun havde ogsaa faaet smaa Bøger ligesom Moderen.

«Det er jo saa — Worse! at du nu vil omvende dig og gjøre Bod for dine Synder; — eller vil du endnu opsætte det længer?»

«Nei, nei Kjære! du ved, hvor gjerne jeg vil omvende mig; men du maa hjælpe mig — Sara! — jeg ved jo hverken op eller ned.»

«Ja — saa vil jeg begynde med at læse for dig af en god Bog om ni bevægende Aarsager, der skulle opvække

skal de drikke af Guds evigvarende Vredes Kalk i Mørkets Kongerige, i Djævelens afskyelige Aasyn — med alle forbandede Herrens Fiender. Hvor den bedrøvelige og vemodige Guds Vredes Brusen skal altid lyde gjennem deres Øren; hvor der skal være Graad og Tænders Gnidsel; hvor ingen anden Glæde er end en afskyelig Ødelæggelse, Ve og uendelig Klage. Deres Skrigen og Hylen skal være heftig, deres Sukke saa dybe og deres Elendighed saa usigelig, at de skulle tude som Hunde — ja som de vilde Ulve, og hylende og rasende skulle de raabe i deres Fordærvelse: «Ve! ve! ve! — at jeg nogentid blev født! Ak! havde jeg aldrig været født, og min Moder havde dog ikke undfanget mig! Forbandet være den Tid, da jeg blev avlet; den Stund, i hvilken jeg blev undfanget og den Dag, paa hvilken jeg diede min Moders Bryst!»

«Sara! — for Guds Skyld! hold op!» — skreg Jacob Worse; han sad overende og holdt sig fast med begge Hænder, Sveden perlede ham paa Panden, og han skalv, saa Sengen rystede.

Hun vendte de stærke Øine mod ham og sagde: «Mon du endelig er falden i den levende Guds Hænder?»

«Sara — Sara! — hvad skal jeg gjøre?»

«Bed —» svarede hun og gik.

Han laa og væltede sig i Smerter og Angst, kaldte paa hende og bad hende forbarme sig og komme ind til ham; han hørte hende i Værelset ved Siden.

Endelig kom hun ind igjen.

«Sara! hvorfor er du saa haard mod mig? — saadan var du ikke før.»

«Jeg tog dig ikke paa den rette Maade.»

«Tror du, dette er den rette?»

«Jeg haaber det.»

«Ja — ja! du forstaar det bedst; men saa maa du hjælpe mig — Sara! gaa ikke fra mig,» og han holdt fast paa hendes Haand, somom han skulde drukne.

— Nogle Dage efter fik han staa op; han gik omkring i Huset, hvor Sara var — ængstelig, naar hun gik ud af Stuen.

Eller han sad i en Krog med en gudelig Bog mellem

Hænderne — ikke saameget fordi han læste, men for at have en Beskyttelse mod Djævelens onde Anløb.

Thi nu var det endelig gaaet op for ham, hvad han aldrig før havde troet rigtig paa: at Djævelen var efter ham overalt.

Da Sara havde faaet ham skræmt fra sig, blev hun lidt mindre stræng. Kun naar han plagede hende eller hentydede til, at nu var han frisk, Sengen kunde flyttes ind igjen, kom der igjen det haarde i hendes Øine, og hun talte eller læste noget for ham, som gjorde ham næsten halvgal.

Selv gik hun som i det dybeste Mørke. Hun havde hverken Bønner eller Sang, og i Forsamlingen fulgte hun med uden Tanke.

Det Secund hun havde ligget i hans Arm, havde med ét aabenbaret for hende det uhyre Bedrag, der var øvet mod hende. Hendes Ungdom, hendes heftige Blod, hendes varme, ubegrænsede Kjærlighed til denne Mand — alt det havde de indestængt og nedtrykket under Guds Ord, Formaninger, Salmer, Bibelsprog, Samtaler og Bøn.

Og nu var det ikke andet end Ord — Ord — Ord —, som hun slængte fra sig med Bespottelse. Hun vidste ikke mere om Tro og Haab; men om Kjærligheden vidste hun, at hun elskede den eneste Mand — elskede ham vildt og lidenskabeligt.

I de Dage, Fennefos var borte, gik hun i Feber. Saa kom han igjen, flyttede fra hendes Moder og ud paa Haugianernes Gaard. Den laa lige ved Byen, og Sara, som ellers aldrig kom udenfor de nærmeste Gader, begyndte at gaa lange Ture i Omegnen.

Bag en stor Sten eller et Gjærde stod hun skjult og stirrede efter ham, naar han arbeidede ude paa Marken. Fik hun ikke se ham, satte hun sig paa en Fjeldknat og stirrede udover eller plukkede en Blomst og betragtede den opmærksomt fra alle Sider, somom det var noget nyt, mærkværdigt, hun aldrig før havde seet.

I Forsamlingerne fik hun betragte ham; men han talte aldrig; hellerikke vendte han sine Øine en eneste Gang til den Kant, hvor hun sad.

Paa hende mærkede Folk ingenting; men med Fennefos syntes Vennerne, at der var foregaaet en heldig Forandring. Den overdrevne Strænghed, han var begyndt med, var nu ganske veget fra ham — ja der var næsten noget ydmygt over ham.

XIII.

Der var en temmelig stor Gaard, som flere af de fornemste Haugianere eiede i Fællesskab; og foruden Jordbruget var der ogsaa en Del Fabrikanlæg.

Saaledes var der Arbeide nok for den, som skulde staa over det hele; og Fennefos tog fat med en — endogsaa for ham usædvanlig Iver og Kraft. Derimod kunde han i de første Uger ikke lede Andagten blandt den store Flok af Arbeidere, som her efter haugiansk Skik samledes til Maaltid og Husandagt i en stor Stue ved et langt fælles Bord.

Hans Nilsen indskrænkede sig til at være den første ved Arbeidet; men i Opbyggelsestimerne var han taus og nedtrykt. Men da et Par Maaneder var gaaet paa samme Maade, begyndte han igjen at hæve Hovedet og de klare, graa Øine. I det strænge legemlige Arbeide og i alt det Ansvar, der paahvilede ham som Opsynsmand med det hele, fandt efterhaanden hans stærke, sunde Natur Ligevægten igjen.

Vel angrede han bestandigt hint Svaghedens Øieblik og skammede sig; men han begyndte dog at forstaa, at saadant kan hænde den bedste: og han takkede sin Gud, fordi han i sidste Øieblik var kommen ham tilhjælp.

Men ligesom denne Begivenhed havde aabenbaret hans egen Skrøbelighed og meget rokket hans Selvtillid, saaledes bragte den ogsaa Tvivl hos ham, om det var Ret at fordre saa meget af Menneskene som han gjorde.

Tænkte han paa de stakkels Bekymrede, han havde efterladt nordpaa, syntes det ham Synd at læsse saa tunge Krav paa dem; tænkte han paa de velhavende, sikre Haugianere her, forekom det ham en Skam at leve blandt dem. Stundom syntes han i stor Haabløs-

hed, at det var ligesaa galt der som her, og han længtede efter noget ganske nyt.

Men da han var naaet saa vidt, maatte han ogsaa overveie, hvorledes han skulde indrette sit Liv herefter. Blive her kunde han ikke. For sig selv frygtede han ikke saa meget, — skjønt sikker turde han jo aldrig mere være. Men for hendes Skyld maatte han bort.

Det gik endnu som Ild gjennem hans Blod, hvergang han mindedes de Øine, han et Secund havde seet ned i, da hun var i hans Magt; og uden egentlig at se paa hende, kjendte han noget af den samme Ild, naar de mødtes i Forsamlingen.

Skilles maatte de, det stod altsaa fast; han gjentog det for sig selv; men han gik dog ikke. Her var Arbeide nok langt udover Høsten og desuden — hvor i al Verden skulde han gaa hen?

Naar han forlod dette Sted, var der ingen Plet paa Jordens vide Kreds, der trak ham til sig — ikke Hjemmet, ikke Vennerne rundtomkring, helst vilde han ingen se, men leve alene.

Hans Hjerte havde sit dybe Saar, og han tænkte saa ofte i denne Tid paa Henriette. Ogsaa han var bunden for Liv og Død i en Kjærlighed, som ingen uren Tanke skulde besmitte. For Sara vilde han bede. —

Imidlertid iagttog de Ældste Hans Nilsen med Bekymring. Hin Tale i Sivert Jespersens Hus havde gjort stor Skade. Det kom ud blandt Folk, at Haugianerne vare splidagtige med sig selv, og at Fennefos havde skilt sig fra dem.

Selv blandt Brødrene var der Uro. De, som ikke havde været tilstede, vilde gjerne vide, hvad han havde sagt; men de, som havde været tilstede, svarede undvigende. Imidlertid øgede der en Nysgjerrighed eller Trang baade blandt Fiender og Venner til at faa opklaret, om der virkelig var noget iveien med saa agtet og bekjendt en Mand som Hans Nilsen.

Dertil kom hans forandrede Væsen lige efter hin Tale; noget maatte være hændt; hver mente sit; og de Ældste sad sammen og raadslog.

«Jeg tænker,» sagde Sivert Jespersen og saa sig om i

den lille Kreds, «at vi alle ere enige om, at der er Kvindfolk med i denne Sag?»

«Jeg har hørt fortælle,» sagde Endre Egeland, «at han har — har havt meget Samkvem med Madame Torvestads Datter Henriette.»

«Med Henriette?» — sagde Sivert Jespersen og trak det ud i et tvivlende Spørgsmaal.

Der blev en Pause af stille Overraskelse.

«Nei — nei —» sagde den gamle Farver, «vi maa ikke tro saa onde Ting.»

«Iethvertfald — Kjære! —» sagde Sivert Jespersen blidt, «bør vi alle som en se til, hvorledes vi kunne hjælpe vor Broder Hans Nilsen i al Nød og Anfægtelse. Jeg havde tænkt mig det saaledes, — hvis I synes: at vi kunde mødes oppe paa Gaarden Lørdag Eftermiddag. Naar vi saa havde seet paa Regnskaberne, kunde vi kanske efterpaa tale lidt med ham.»

«Lad os bare være varsomme,» mente den Gamle, «vi vide jo intetsomhelst.»

«Nei — Kjære! jeg mente jo hellerikke, at vi med Uforstand —»

«Jeg ved, du er forsigtig, Sivert Jespersen, men lad os huske paa, han er den stærkeste blandt os; ham maa vi ikke miste.»

Lørdagen, da de samledes paa Gaarden efter Aftale, var den sidste September. De havde saaledes hele Maanedens Regnskab baade for Gaarden, Farveriet, Stampemøllen og alt det andet.

Regnskaberne vare iorden og det hele var godt stellet; de takkede Hans Nilsen og vare yderst venlige. Men da Bøgerne vare lukkede og Aftaler trufne for Fremtiden, blev de siddende, som de sad paa Stolene langs Væggene rundt Stuen. Fennefos, som sad midt paa Gulvet ved Bordet med Regnskaberne, løftede Hovedet og saa roligt fra den ene til den anden.

Det undgik ingen af dem, at idag havde han sit gamle Udtryk; det nedslagne, usikre Blik, de en Tid havde mærket hos ham, var ganske forsvundet, og solbrændt og sund, som han sad der blandt de blege Byfolk, syntes han dem stærkere end nogensinde.

Derfor gjorde Farveren Miner til Sivert Jespersen og begyndte at røre paa sig, somom han vilde gaa.

Men Sivert Jespersen havde nu sat sig i Hovedet, at han vilde have fat paa Fennefos's Hemmelighed, eller ialfald skaffe sig selv og de Ældste et Overtag over den myndige unge Mand.

«Vi har talt os imellem,» begyndte han, «vi har talt om dig — kjære Hans Nilsen! — ja det har vi rigtig gjort. Vi synes alle, at du brugte stærke Ord den Gang — du ved nok selv — hjemme i mit Hus.»

«Jeg talte af Nidkjærhed; og faldt mine Ord for haardt, saa beder jeg Eder tilgive mig; jeg troede, det var fornødent; men der var ingen Ukjærlighed i mit Hjerte.»

«Det er der heller ingen af os, som tror — Hans Nilsen!» — sagde den gamle Farver.

«Nei det er der visselig ikke,» vedblev Sivert Jespersen; «men hvad der har vakt stor Bekymring, er den nedslagne Stemning, hvori vi sidenefter har seet dig. Du er ung endnu — Hans Nilsen! og vi ere gamle — ialfald ældre end du allesammen. Og vi vide saa vel, hvilke Fristelser det er, som helst anfalde det unge Blod; — og har du lidt noget Nederlag af Fienden i dit eget Kjød, saa ville vi byde dig Haanden til Opreisning.»

Hans Nilsen Fennefos saa med sine klare Øine fra den ene til den anden, og det forekom dem alle, at han dvælede pinligt længe ved Endre Egeland.

«Jeg takker Eder; men Gud har været naadig; jeg behøver ingen Opreisning i saa Maade.

«Hvor inderligt godt det var at høre!» udbrød Sivert Jespersen kjærligt; «men — bliv ikke vred paa mig, — kjære Ven; om vi end i det ydre ere bevarede for Fald, saa glemmer du vel ikke, at der staar skrevet alvorlige Ord om Tanker, Ord og Begjæringer?»

«Mon nogen af Eder vil kaste den første Sten?» — spurgte Hans Nilsen roligt rundt i Kredsen.

Ingen svarede; og den, som sad nærmest ved Sivert Jespersen, traadte ham paa Foden, forat faa ham til at holde op med dette. Men det var for sent; Fennefos

tog en Beslutning og reiste sig raskt op; derpaa talte han saaledes:

«Kjære Brødre og Venner! — ja visselig — jeg brugte haarde Ord, da jeg sidste Gang talte blandt Eder. Jeg kom fra Elendighed og mødte Velstand; jeg kom fra Bekymring og mødte Sikkerhed; jeg kom fra Sult og Nød, og man satte mig ved den rige Mands Bord. Derfor mindedes jeg, hvad Hauge har efterladt os til Rettesnor: «De Ældste maa ikke se gjennem Fingre med nogen af deres Medældste i nogen Last, men tilbørlig straffe dem saavelsom enhver især. De, som have erhvervet sig de Troendes Agtelse og ville være gode Kristne, bør holdes nøie Agt med, saa de ikke vænnes til Smiger og Blødhed, men taale endog skarpe Paamindelser og haard Mad.» Derfor talte jeg som Pligten drev mig. Men efter den Dag er Herrens Haand falden tungt paa mig; og i min svare Syndighed mente jeg, at jeg aldrig mere turde fremtræde og tale et revsende Ord til nogen. Det var den Tid, i hvilken I have seet mig vandre nedbøiet og forsagt blandt Eder. Men lovet være Gud, som atter har opreist mig ved sin Naade; endnu tør jeg haabe, at Herren ikke ganske vil forkaste mig som et uværdigt Redskab. Men — kjære Venner; — blandt Eder kan jeg ikke længer dvæle.»

Alle saa uroligt paa ham.

«Mon du vel vil skille dig fra Brødrene?» spurgte den Gamle.

«Nei — det vil jeg ikke; men jeg maa bort herfra, baade for min egen Skrøbeligheds Skyld, og fordi jeg frygter, at jeg efter dette ikke strængt nok kan revse og advare Eder; thi — kjære Venner! — jeg tror, I fare sørgeligen vild i mange Stykker.

«Vil du drage nordover igjen?» spurgte en.

«Eller kanske har Herren bøiet dit Hjerte mod de arme Hedninger i Afrika?» sagde en anden.

Hans Nilsen saa paa ham: «Tak skal du have for det Ord; jeg vil tænke over det og bede Aanden oplyse mig om det rette.»

Derved følte de sig alle lettede. Missionssagen var deres egen, vakt og sat igang af Herrnhuterne og Hau-

ges Venner. Kom Hans Nilsen i Missionens Tjeneste, saa forblev han deres, og de vilde ikke miste ham; først nu følte de, hvad Støtte han var for dem alle.

Sivert Jespersen begyndte ogsaa strax at opmuntre ham til at lade sig udsende til de formørkede Hedningelande.

Men om det var Udtrykket: lade sig udsende eller om Hans Nilsen slet ikke kunde taale Sivert idag, nok er det, han svarede temmelig skarpt: «Hvis jeg gaar, saa er der kun en, som udsender mig, og det er Gud Herren. I skulle ogsaa vogte vel paa Eders Missionsgjerning — kjære Venner! I mindes, hvorledes baade de Vantro og ikke mindst Præsterne bespottede Eder, da I begyndte. Og se allerede nu, da den Ild, I tændte, har bredt sig over Landet, saaat Hjælp og Gaver strømme rigeligen, se nu komme disse samme Præster fygende ligesom Ravne hidlokkede af den fede Lugt. De ville ikke lade Lægmændene beholde et saa kristeligt Værk, naar der er Livskraft i det; men de ville bøie det ind under Kirken — som de kalde det; — det er: de ville fordærve Eders Værk og føre alt sit Hovmod, sit Rethaveri, sin Strid og Ufordragelighed ind i det; og saalænge det gaar godt, ville de staa foran og raabe: se her er vi — men hænder der noget galt, ville de krybe bagom og sige: ja saaledes gaar det, naar Folket vil raade sig selv.»

Den gamle Ild var nu over ham. De Ældste saa paa hinanden med Bedrøvelse, at de skulde miste en saadan Broder, og en sagde:

«Men naar du ikke vil være vor Udsending, hvor vil du da gaa hen?»

«Jeg tænker nok, jeg skal finde Hedninger,» svarede Hans Nilsen, «men lad os nu skilles for denne Gang; og maatte den Gud, som vakte vore Fædre, være i os alle med den første Kjærlighedens Kraft, paa det at vi kunne fuldkomme hans Gjerning til Velbehagelighed.»

Derpaa gav han dem alle Haanden — en for en, og de gik.

Det var en stille, tung Høsteftermiddag. Det lille Følge vandrede henover Markerne mod Byen. Haugia-

nergaarden — som Folk kaldte den — laa vakkert i Aftensolen med sine solide og velmalede Bygninger. Jorden var tarvelig, men godt dyrket, og bag de pyntelige Stengjærder stod hist og her smaa Træplantninger.

Men da den lille Flok af de Ældste kom til Porten i Gjærdet, hvorfra Veien førte lige ned til Byen, stansede den gamle Farver og brast i Graad. De andre samlede sig omkring ham.

«Her stod jeg om Vaaren 1804 med min Fader og Hans Nilsen Hauge. Dengang var her Lyng og bare Fjeldknauser, hvor du snudde dig. Far og Hauge havde talt om at kjøbe hele Sletten og Myren her, saadan som det ogsaa blev. Hauge havde givet Raad og Anvisning til alt det, som han mente, her skulde indrettes og drives med — omtrent saaledes, som vi siden gjorde det. Da vi nu skulde gaa hjem igjen, sagde min Far: «Ja — vilde nu Gud bare lægge sin Velsignelse til!» — Han tænkte vel mest paa det timelige — Far; det var jo et vaageligt Foretagende, og mange Penge var der ikke dengang mellem Hauges Venner. Men Hauge selv smilede og svarede saa frimodigt: «Aa — neimænd er jeg ikke det Gran ræd for det — Ingebret! — hvis det er det timelige, du mener. Snarere vil jeg bede Gud bevare dem, som komme efter os, mod altfor stor Lykke og Medbør i den verdslige Handel. Og det faar du mindes» — sagde han saa til mig — «du som nu er ung; der skal stærk Ryg til at bære gode Dage.» Jeg ser ham saa grant for mig, han stod netop der. Han var jo ung selv endnu og ikke saa overmaade meget ældre end jeg. Men alligevel kjendtes det for mig, somom jeg stod foran noget høist ærværdigt og ophøiet, som jeg maatte bøie mig dybt for. Noget af det samme følte jeg idag, da han talte — den unge Hans Nilsen Fennefos. Det nytter ikke, vi nægter det, det er han, som har Ret; og det er vi, som ere blevne lunkne i den første Kjærlighed.»

Den gamle rystede vemodigt paa Hovedet og gik nedover mod Byen; de andre fulgte tause bagefter. —

— Madame Torvestad blev gammel af Ærgrelser i denne Tid. Brødrene havde taget Hans Nilsen fra hende

og vedblev at handle bag hendes Ryg; og Methoden fra Gnadau viste sig ganske frugtesløs.

Vistnok blev Henriette bleg og mager af den megen Fasten og Indespærring; men til Gjengjæld kom der en trodsig Glød i hendes Øie; og en Dag hørte Moderen hende synge med freidig Stemme:

En Sømands Brud har Bølgen kjær,
Det stolte Hav hun fjernt og nær
Betragter som sin Brudeseng
Og Vuggen for hans Dreng.

Da brast Madame Torvestads Taalmodighed; og uden at betænke sig, som hun pleiede, for hun ind til Henriette, gav hende en ordentlig varm Dask paa hvert Kind, og sagde, idet hun gik: «Jeg skal snart lære dig en anden Vise! — vent bare!»

Henriette sad som forstenet. Hun havde nok seet Moderen sint før og faaet mangen varm Dask i Opvæxten; men saaledes havde hun aldrig seet hende. Hun anede intet godt; alligevel havde hun ikke tænkt sig, at det skulde blive saa skrækkeligt som det blev.

Thi en Times Tid efter blev Henriette kaldt ned i Stuen, og der var Madame Endre Egeland. Den tykke gule Dame kyssede hende, og nu kom det ud: hun var i denne Time bleven forlovet med Erik Pontoppidan Egeland — det værste, hun vidste under Solen.

Da Sara hørte om denne Forlovelse, gik hun over i Bagbygningen, for at tale med Moderen. De lukkede sig inde; men Samtalen blev kort. Madame Torvestad viste strax sin Datter tilbage, og da det kom til Stykket, og Sara sad ligeoverfor Moderen i den gamle Stue, havde hun dog ikke Mod til at vove en afgjørende Kamp.

Hvad skulde hun desuden sige? skulde hun aabenbare sin egen Jammer og sin Skam?

Sara gik op til Henriette. Hun svarede ikke andet til alt, hvad Sara sagde, end: jeg vil ikke, jeg vil ikke; jeg har jo svoret. Hun var syg og havde Feber.

Sara fik Klæderne af hende og lagde hende tilsengs;

men Moderen vilde selv pleie hende. Og Sara maatte gaa endnu tungere og mere ulykkelig end hun var før.

Altsom Ugerne gik udover mod Høsten, forhærdedes hendes Hjerte mer og mer. Fennefos havde faaet sit klare, rene Blik igjen; han saa henover hende, somom hun var langt borte.

Det blev fortalt en Dag, at han vilde blive Missionær. Sara hørte det; og der blev mørkere og mørkere i hende. Hun hadede sin Moder og afskyede sin Mand; men hun gik saa stille med det, at ingen anede, hvad for Tanker der tumlede i hende.

Jacob Worse var nu for Alvor kommen ikast med Djævelen. Det blev ham efterhaanden klart, at den Onde altid og overalt var paafærde baade udenom og inde i hans inderste Hjerte. Og de kjæmpede — Djævelen og Skipper Worse fra Morgen til Aften, og om Natten, naar han drømte.

Ialmindelighed tabte Worse.

Men en enkelt Gang kunde han ogsaa narre den snedige Satan, naar han itide kom underveir med hans fordømte List.

Saaledes en Dag med Skipper Randulf.

Han havde faaet Worse med paa en Tur i Byen og gik og snakkede og lokkede ham længer og længer udover mod Skibsværfterne; men med engang mærkede Worse det.

Han hørte af et Par Gutter, som løb forbi, at et Skib skulde gaa af Stabelen, og da var det ham let at gjennemskue den Ondes Snare.

Thi det var et gammelt Kneb af Djævelen at trække hans Tanker ind i al Syndigheden fra hans tidligere Liv ved Hjælp af saadanne Ting, som hørte til Sø og Skib.

Derfor havde han ogsaa for længe siden sat den halvfærdige Model af «Familiens Haab» op paa Loftet, og da han nu mærkede, at Djævelen fristede ham gjennem Thomas Randulf, vendte han pludseligt om og skyndte sig hjem til Sara.

Men Randulf sørgede over sin Ven, og om Aftenen i Klubben sa han: «Det er snart forbi med Jacob Worse;

pas paa, hvad jeg siger: han lever ikke længe; det saa jeg paa ham idag.»

«Det tror jeg ikke,» svarede en anden, «han ser vistnok noget gul og smaalig ud, men —»

«Ja jeg saa det nu paa Buxerne,» svarede Randulf.

«Hvad er nu det for noget forbandet Sludder — Randulf!» raabte Lodsoldermanden fra Kortbordet.

«Sludder?» svarede Randulf slagfærdig, «ja dine Ord i Ære og mine bag Døren — Oldermand, men det er nu alligevel, som jeg siger. Naar Døden har mærket en Mand, bliver han saa forunderlig tynd og slunken i Buxerne.»

De lo allesammen, og en mente, det kom af, at syge Folk blive magre.

«Nei nei!» raabte Randulf med stor Iver, «det, jeg mener, har en egen Art. Buxerne blive ligesom saa tomme og tunge og lange, somom de vilde sige helt ned, og fremme over Foden lægger der sig tre store tykke Folder. Naar jeg ser det, saa ved jeg: den Mand lever ikke længe. Det kan I forlade Jer paa, for det er en Sanning, som er fast og urokkelig.» —

— Da det begyndte at blive stygt Veir ude i October, gik Jacob Worse endnu sjeldnere ud; han var bleven kuldskjær og sad helst inde i Stuen. I de smaa Bøger læste han saa godt han kunde; men det vilde dog ikke forhjælpe ham til Aandens Frimodighed, han trængte saa haardt.

I Forsamlingen var det underligt mellem alle de rolige, andægtige Ansigter at se denne gamle bekymrede Mand med dette tætte, hvide Haar, rynket og slap i Ansigtet, men søgende med Øinene fra den ene til den anden, lyttende begjærligt efter, hvad der blev talt, om de da aldrig skulde komme — de Ord, der skulde skjænke ham Fred og Aandens Frimodighed.

Men Djævelen havde fra gammel Tid altfor fast Tag i ham. Han lagde Eder paa hans Tunge og onde Tanker ind i hans Hjerte; i Forsamlingen, naar Sivert Jespersen læste af Postillen, kom Djævelen halende med de to hundrede Tønder Salt; eller den Onde forvrængte hans Syn, saa at han fandt ud, at Endre Egeland sad

og stirrede paa de unge Piger med sine smaa grønne Øine.

Om Natten, naar det tudede og blæste i Worsesmuget, tog Djævelen ham med sig ud paa Havet i Storm — ombord paa «Familiens Haab», saaat han fandt en syndig Glæde i at ligge og tænke paa, hvorledes han manøvrerede det gode Skib, og hvor smukt hun bar sig i den svære Sjø.

Eller Satan fristede ham til Hovmod, naar Garman & Worse gjorde store Forretninger, eller til Vrede og Utaalmodighed, naar Romarino kom og skulde have Penge eller Endossement.

Ja selv Thomas Randulf brugte Djævelen til at fordærve ham med; og en Dag, de mødtes paa Torvet udenfor Worses Gadedør, maatte han bare skynde sig ind igjen til Sara; det forekom ham skinbarligt, somom Randulf havde lange, krumme Klør.

Inde i Stuen var det bedst, især naar Sara var der. Der kunde han, naar han var uhyre vagtsom, saa nogenlunde holde Djævelen fra sig.

Men imidlertid blev hans Onde altid værre; han sov daarligt og mistede Madlysten. Det eneste, han endnu ligte, var Erter og Flæsk — saaledes som han havde faaet det tilsøs i al sin Tid. Og hver Formiddag, naar han kjendte Lugten af Erter fra Kjøkkenet blev han oplivet.

Men saa faldt det ham en Dag ind, om dette ikke ogsaa var en af den Ondes træske Snarer, forat lokke hans Tanke bort fra det ene Fornødne og hen til hans forrige Livs store Syndighed.

Og da de kom tilbords, kunde han neppe røre Maden; Djævelen var i Erterne ogsaa.

XIV.

Min kjære Christian Fredrik!

Siden din salig Moders Død, hvis altfor tidlige Bortgang vi endnu begræde, ved jeg ikke, at jeg har befundet mig saa *content* og vel tilmode som i disse Dage. Der er i ethvert Menneskes Liv et Tidspunkt, hvor hans

Væsen og indre Natur ligesom forandrer og omskifter sin Beskaffenhed. Hans Interesser forblive de samme, den Grad af Iver, hvormed han omfatter sit Arbeide, behøver ikke at formindskes, og dog faar han, naar dette Tidspunkt indtræder, ligesom andre Øine at se med og tildels andre Følelser at føle med.

Denne Overgang, som jeg her kun ufuldkomment har formaaet at afskildre, er den uundgaaelige Overgang fra ung til gammel, og dette er, hvad der i de sidste Aar efter din Moders Død har langsomt og gradvis fuldbyrdet sig i mig; og med Tak til et naadigt Forsyn kan jeg idag sige, at jeg føler mig lykkelig ved at være bleven en gammel Mand.

Men allermest maa mit Hjerte dog opfyldes af Taknemlighed, naar jeg betænker, hvormeget jeg endnu besidder saavel af legemlig Kraft og Sundhed som og især af aandelig *verve*, saaat intet af, hvad der hidtil har optaget og sysselsat mine sjælelige Evner, endnu er blevet mig fremmed eller ligegyldigt. Kun er der kommet mere Ro i Sindet, Hjernen er mere velskikket til at udføre sine *functiones* uforstyrret af Lidenskaberne; Ungdommens ofte noget overilede Iver er afløst af den fuldt modnede Mands rolige Besindighed.

Jeg skriver idag mere udførligt til dig min kjære Søn og om adskillige Materier, som vi sædvanligvis ikke gjøre til Gjenstand for vor *correspondance*; men jeg bevæges dertil dels ved Ønsket om, at sætte dig ind i Forholde, i hvilke du vil komme til at indtræde, dels ogsaa ved Haabet om, at dette Brev vil blive et af de sidste, som vi udvexle paa saa lang *distance*. Thi det er nu og fremdeles mit Ønske og min faderlige Vilje, at du i Overensstemmelse med tidligere Aftale mellem os vender tilbage til dit Hjem ved anstundende Foraar; idet jeg henstiller til din egen Afgjørelse at vælge, om du vil lægge Hjemveien fra Paris over Kjøbenhavn eller om du vil tage tilbage til England og derfra komme herover med en af de første Hummerkuttere.

Det vil forvolde mig en meget stor Glæde at se dig ved god Helbred hjemme igjen, og jeg haaber, at ogsaa du paa din Side vil finde dig tilfreds og lykkelig i disse

Omgivelser og ved at arbeide i vor Forretning. Vistnok er det ikke gaaet mig af Minde, at da jeg selv i din Alder vendte tilbage fra et fleraarigt Ophold i Udlandet, forekom Sandsgaard mig at være en afsides og støvet Krog af den store Verden. Men Livets Erfaring har belært mig om, at den Mand, der er i Besiddelse af en fornuftig Livsfilosofi og dydige Principer, han vil ogsaa letteligen finde sig tilrette, hvorsomhelst end Skjæbnen maatte ville placere ham. Og jeg tør haabe, at selv om du saaledes kommer directe fra Paris, vil Sandsgaard i sin nuværende Skikkelse dog ikke fremtræde for dig som et saa ganske uværdigt Opholdssted, idet jeg nemlig har i den senere Tid ladet den hele Hovedbygning oppudse og *decorere,* saaat mig forekommer det, somom nu intet andet *manquerer* end en Skare af unge og glade Mennesker, for atter at fremtrylle hine Tider, ved hvilke min Erindring bestandig ynder at dvæle — halvt besløret dog af Savn og Vemod.

Dog — hvorfor vil jeg atter sysselsætte mine Tanker med at fremmane en Sorg, som dog bestandig vil kaste sin Skygge over mit Liv! lad os vende vort Blik mod Fremtiden, som ialfald for Eder Unge synes at kunne bringe lysere Dage, — som den vel maaske ogsaa for mig ved Beskuelsen af Eders Lykke kan frembringe nogen Erstatning og Husvalelse efter saa mange udgydte Taarer.

Det vil uden Tvivl have været Gjenstand for din Opmærksomhed, at jeg i vor senere *correspondance* med en bestemt *intention* har bestræbt mig for at bibringe dig en saa udstrakt Kundskab om vor Forretning som det uden altfor stor Vidtløftighed lod sig gjøre. Jeg betragter dig nemlig allerede som min Medhjælper og *associé,* hvortil jeg ifølge dine Breve og dine Regnskaber samt efter hvad dine Foresatte have meddelt mig under dit Ophold paa forskjellige Steder i Udlandet tør haabe, at du ikke vil være uskikket — endmindre uværdig. Det vil saaledes være dig bekjendt, at Huset har havt gode Tider; der er vistnok noget, som en Kjøbmand nødig siger; men imellem os kan jeg vel omtale det: Huset har havt ganske overordentligt gode Tider.

Du vil derfor — det haaber jeg — med glad Overraskelse iagttage, at flere Grene af Forretningen, som jeg hidtil af Mangel paa *resourcer* ikke har formaaet tilstrækkeligen at *cultivere*, have nu ligesom Planter under en rigelig Regnstrøm skudt en glædelig Vækst paa Grund af det større Forraad af *contante* Penge. Du vil saaledes ved din Ankomst til Hjemmet forefinde en vid Mark for dine yngre Kræfter, ligesom du vil blive forskaanet for den Ængstelse og Uro, hvoraf jeg i mange Aar uden dit og noget Menneskes Vidende har været hjemsøgt.

Jeg kommer nu til det Punkt i mit Brev, som vel maa kaldes Hoved- eller *Cardinal-Punktet* i samme: nemlig vort Forhold til Worse. I vor *correspondance* have vi aldrig synderlig underholdt os om denne Sag; ikkedestomindre har jeg troet at bemærke, at det ikkun har været din sønlige Ærbødighed, som har afholdt dig fra at underkaste mit Forhold ved Jacob Worses Optagelse i Firmaet en strængere *critique*. Jeg vil af denne Grund — min kjære Christian Fredrik! — herved ligefrem sige dig en Gang for alle: det var vort Hus's Redning, *ni plus ni moins*. Det kan saa være, at der ligger noget for os ydmygende i dette; men jeg for min Del kan fremdeles ikke indse andet, end at det vilde have været langt mere ydmygende og for vor *credit* skadeligt, om vi underhaanden og halvt i Hemmelighed havde modtaget nogen *subvention* af en af vore egne Skippere. Derfor var jeg den, som krævede Forandringen af Firmaet, idet jeg fandt saadan aaben Fremgangsmaade at være ikke blot mest overensstemmende med vor egen Værdighed, men ogsaa med de i den solide Handelsverden gjældende Principer; ihvorvel jeg ikke vil nægte, at det var mig haardt at forandre min Faders gamle Firmanavn, ligesom jeg ingenlunde er blind for de Forviklinger, som endnu af dette Compagniskab kunne *resultere*. Disse Ting har jeg i den senere Tid flittigen overveiet, og det er min Hensigt gjennem dette Brev at sætte dig ind i Sagernes Stilling for nærværende Tid, samt korteligen at meddele dig en Oversigt over den Plan, som jeg agter at forfølge og forhaabentligen *realisere* for Fremtiden.

Vor gamle *Jacob Worse* er fortiden meget syg, og efter det Besøg, som jeg for nogle Dage siden aflagde ved hans Sygeseng, kan jeg desværre ikke være i Tvivl om, at jo hans Dage ere talte; hans Ægteskab blev som jeg baade tænkte og forudsagde til liden Lykke for ham. Thi som det vil være dig bekjendt tilhører hans Kone de religiøse Sværmere, og i disse faa Aar har det lykkedes for hende i Forbindelse med hendes Moder og den øvrige hellige Bande i en saadan Grad at fordærve og ødelægge vor gamle Worse, at jeg ikke vil vanzire dette Papir med at udmale hans sørgelige *decadence;* men jeg vil foretrække at lægge Baand paa min Sorg og Harme, og ikkun henholde mig til det forretningsmæssige.

Naar nu Jacob Worse afgaar ved Døden — og under hans nærværende Tilstand kunne vi blot tilønske ham en snarlig og blid Bortgang —, vil der altsaa blive at afholde Skifte mellem hans Enke og hans Søn af første Ægteskab, og er det herfra, at der letteligen kunde opstaa Forviklinger for vort Firma. For om muligt at undgaa saadant, har jeg fattet den Beslutning, naar Tiden kommer — at tilbyde den unge Hr. R. Worse en Udløsning af Firmaet mod *contant,* hvilket Tilbud jeg er tilbøielig til at tro, at han vil antage, saavel af den Grund at jeg agter at *offerere* ham en betydelig Sum, som ogsaa fordi han, efter mit vistnok noget overfladiske Bekjendtskab til ham, — formentlig vil sætte Pris paa at erholde et betydeligt Beløb i *contanter* eller let *realisable* Værdipapirer. Som oven antydet kjender jeg ikke meget nøie til det unge Menneske; men jeg har dog modtaget det Indtryk, at den unge Hr. R. Worse ikke er en Person, som vi kunne ønske at samarbeide med; og ihvorvel jeg nok tror, at jeg, saalænge Forsynet forunder mig Kraft til at staa i Spidsen for denne Forretning, vel skulde vide at holde ham Stangen, saa vil jeg dog ikke paabyrde dig en *compagnon,* til hvilken vi ikke kunne have fuld Tillid.

Denne Forandring haaber jeg at have iværksat inden din Hjemkomst — som jeg ogsaa haaber, at samme vil vinde dit Bifald. Paa den ene Side er der vistnok noget

stødende ved dette kortvarige *Compagniskab* med *Worse's;* men paa den anden Side maa vi aldrig glemme, at det var gamle Jacob Worses Penge, som reddede os; og jeg paalægger dig herved at have et Øie med den Familie; vi forskylde bestandigt at staa den bi i Raad og Daad. Naar denne *affaire* bliver ordnet, vil jeg være fuldkommen rolig i mit Sind; og haaber jeg da, at vi endnu skulle have foran os en smuk Række af Aar til at arbeide sammen i «Garman & Worse».

Dersom du allerede, — hvad jeg efter dit seneste Brev maa formode —, er ankommen til Paris, vil du der uden al Tvivl have nydt den Glæde at mødes med din Broder Richard i vor Legation, hvortil jeg ogsaa adresserer dette Brev. Jeg er overbevist om, at I ville gjensidigen have megen Nytte og Fornøielse af hinandens Selskab i den store By. Din Broder Richard vil gjennem sine Forbindelser være istand til at forskaffe dig Adgang til Kredse, hvor du ellers som fremmed vanskeligen vilde kunne komme; medens jeg paa den anden Side ingenlunde tvivler om, at din Nærværelse i mange Maader kan være gavnlig for din yngre Broder.

Den Fremtids Løbebane, som Richard har valgt, medfører ganske vist større *expenser* og en mere *luxurieus* Levemaade end der udfordres — eller vel endog vilde være sømmelig for en Kjøbmand; ikkedestomindre vil jeg herved lægge dig paa Hjerte, om du ikke ved broderlig Formaning kunde indprente Richard et større Maadehold i Brugen af Penge. Misforstaa mig ikke, somom det var min Mening, at du skal forspilde Eders korte Møde ved at give ham strænge *lectiones,* eiheller ønsker jeg, at du skal lade ham tilflyde saadan Meddelelse, at han deraf kunde formode noget Mishag fra min Side. Jeg ønsker tvertimod, at I begge benytte Eders Ophold i Paris til at indsamle glade og skjønne Indtryk, hvortil denne By frembyder saa herlig Anledning, — i et Omfang og med saadan Udgift som det sømmer sig for *gentlemen* i vor Stilling, men holdende Eder langt borte fra al unødig Ødselhed, der kun er et Vidnesbyrd om den mindre vel *Cultiveredes* forfængelige Lyst til pralende *ostentation.* — Eftersom din Broders

Ophold i Paris sandsynligvis vil blive af længere Varighed end dit, vil jeg lade de *accreditiver*, som Huset sender Eder herfra med den samme Post, udstede til Richards Ordre; og medens jeg taler om din yngre Broder, vil jeg ikke undlade i al Fortrolighed at gjøre dig en Meddelelse. Du vil efter min Død ikke finde nogen *conto* for Richard. Hans Opdragelse har af mange Grunde været mere kostbar end din; men ikkedestomindre er det min Vilje, at I som gode Brødre dele ligt og ligeligen; dog vil jeg tilraade dig, at du kun portionsvis overrækker din Broder, hvad ham tilkommer, samt bede dig, at du aldrig vil overrække ham den sidste Portion.

Thi din Broder Richard har — med alle sine Gaver og herlige Egenskaber — kun ringe Evne — frygter jeg — til at samle og bevare jordisk Gods. Derfor skal du — min kjære Christian Fredrik! som af en gunstig Natur har erholdt denne Evne, være for din Broder en broderlig Formynder. Hils den kjære Dreng meget hjerteligt fra mig; og bed ham tillige, om at søge Medvirkning hos noget musikkyndigt *individ* i sin Bekjendtskabskreds, for i Forening med dig at udvælge et godt Flügel hos Erard; hvilket du da maa besørge forsvarligt indpakket og afsendt, eller maaske du selv kan tage det med dig til Vaaren, naar du kommer. Det gamle Claver tilfredsstiller ikke Nutidens Fordringer til stærk Lyd, og efter din Moders Død er det mig desuden pinligt at høre de gamle Toner, der altfor bittert minde mig om mit store og uoprettelige Tab.

Her har i flere Uger hersket stærke og vedholdende Storme, og vi have modtaget flere Efterretninger om Vrag og Søulykker langs Kysten. Lykkeligvis befinder intet af vore Fartøier sig for nærværende Tid i disse Farvande; men for flere af Byens Skibe, der ere ventende hjem fra Østersøen, gaar man efter Sigende i stor Ængstelse. Du vil forøvrigt forbauses, naar du lærer at kjende, hvilket stort Opsving vor gode Byes Handel og Skibsfart har taget i de sidste Aar; ligesom jeg ogsaa formoder, at du vil finde meget af det, som her foregaar og foretages, at være ligesaa besynderligt

som jeg finder det. Hvad der især vækker baade min Forundring og Bekymring er, at det religiøse Sværmeri, som i min Ungdom kun fandt Indgang hos Bønder og ganske udannede Personer, nutildags saa langt fra at tabe sig og helbredes, hvilket var at formode og haabe, meget mere synes at udbrede sig og vinde Tilhængere ogsaa i de Klasser af Befolkningen, om hvilke man dog kunde vente, at de ved fornuftig Oplysning vare beskyttede mod saadan Daarskab. Det er endogsaa kommet mig for Øre, at unge Præster skulle vise Tilbøielighed til at bifalde — ja vel endog ligefrem slutte sig til denne aldeles meningsløse og høist skadelige «Vækkelse» — som det kaldes. Dette maa i høi Grad beklages af enhver god og oprigtig Fædrelandsven. Thi ligesaa gavnlig som en fornuftig religiøs Oplysning er for den gemene Mand, ligesaa skadeligt — ja fordærveligt bliver det, naar Hyklere og aldeles ulærde *subjecter* kaste sig over den hellige Skrift, den de hverken forstaa at tyde eller retteligen anvende. Og dersom det nu virkeligen forholder sig saa, — hvad jeg dog neppe kan fæste Lid til —, at selv Geistligheden vil lade sig føre tilbage til pietistisk Vankundighed og ufornuftig Grublen og Sværmen, da nærer jeg stor Frygt for, at saadant vil blive til stor Skade for vort kjære Fædreland. Imidlertid ved du, at der i visse Henseender er et langt Stykke Vei mellem Byen og Sandsgaard, og jeg haaber, du vil finde Luften herude lige saa fri og renset som før.

Og nu min kjære Søn! — vil jeg slutte med en kjærlig Hilsen til dig og Richard fra mig selv og dine Tanter. De gode Damer have netop Hofsorg — som Jacob Worse sagde i de gamle Dage; men de glæde sig ikkedestomindre hjerteligt til at gjense dig, og jeg har en Mistanke om, at de agte at gifte dig bort strax; thi de have en stor Trang til smaa Børn. Ja ogsaa jeg har — oprigtig talt — en stærk Forlængsel efter atter at fornemme nyt Liv med Latter og smaa trippende Skridt i det gamle Hus.

Din dig elskende Fader

Morten W. Garman.

XV.

En Storm kan gaa an, selv om den er temmelig stiv, naar man er paa landjorden.

Men naar det blæser lige galt i ugevis — Dag efter Dag, Nat efter Nat, saa Ingen længer kan holde Greie paa, hvad Tid den ene Storm begyndte og den anden sluttede, — da er der faa, som gaar fri for en knugende, nervøs Ængstelse, hvis de bor i en liden Træby ved den aabne Fjord med selve Havet brølende lige udenfor.

Da sænker Himmelen sig saa lavt, at Skyerne slæbe langs Jorden, og Regn og Sjøraag fyger langt indover Landet; Dagen er lysegraa med brandgule Uveirsglimer og Natten saa svart og tæt som en Ligkiste.

Da er det værst, naar man ligger nøgen og hjælpeløs i sin Seng, og Stormen presser sig ind i smaa, krogede Gader, rusker i Tagrenderne og kaster Tagsten ned.

Naar man saa ikke har sovet ordentligt i flere Nætter, og Dagen er gaaet med at kige fra Barometret op i den graa forrevne Himmel eller ud paa den øde Gade, hvor der hist og her er en rød Flek i Sølen efter en knust Tagsten, eller med at høre Fortællinger om Ulykker i Byen paa Vinduer og Tage eller paa Havnen, — eller om, hvor nær det var ved at blive Ildebrand inat — Brand i saadan en Storm! — da er det, en og anden begynder at tvivle, om alt gaar rigtig til, om ikke Verden er kommen lidt i Ustand, om ikke alt vil rives istykker, rodes sammen og Havet vælte ind over de lave Skjær og skylle Huse og Kirker og hele Stellet ud i Fjorden som Fyrstikæsker.

«Guds Vrede er over Landet,» sagde Haugianerne og holdt paa sine Hatte, naar de gik til Forsamlingen; ved Indgangen hvirvlede Vinden Snippen af Kastetørklædet over Hovedet paa Kvinderne, saa de kom ganske fortumlede ind i den lave, halvlyse Forsamlingssal.

Der sad de og trykkede sig tæt sammen; medens han, som læste, matte hæve Stemmen eller endog helt slutte, naar Stormen tog et Kjæmpetag i Asketræerne udenfor og rystede Vinduer og Døre.

I Stilheden, som fulgte, naar Flagen var over, begyndte han saa igjen at læse; men Stemmen var svag, uden Liv og uden Frimodighed. Og de saa fra den ene til den anden; men intetsteds var der Frimodighed at se; Kvinderne for sammen ved hvert nyt Vindstød, og Mændene havde meget at tænke paa.

Flere af Haugianernes Skibe vare underveis fra Østersøen og St. Uebes. De gik og ventede og ventede; men der kom ikke noget, og saa blæste det værre og værre — Storme fra Sydvest op til Nordvest bestandigt galere og galere; havde de ikke itide søgt Nødhavn paa Østlandet, saa Gud naade baade dem og os.

Selv Sivert Jespersen sad uden Smil og borede sine Hænder ind i Frakkeærmerne, indtil han fik Tag helt oppe ved Albuen; saaledes sad han stille og kneb til, somom han vilde holde fast paa noget.

Madame Torvestad sad stræng og myndig paa sin Plads; mange saa paa hende; hun var da ialfald rolig. Men den, som de mest trængte til at have imellem sig, var der ikke.

Allerede for otte Dage siden havde Fennefos taget Afsked med Vennerne i al Stilhed; han tog over til England med en Hollænder, som havde ligget i Havari; derfra var det nok hans Agt at gaa til Indien.

Forresten var han ikke kommen af Landet endnu; thi Hollænderen havde søgt Udhavn for Storm, og der laa Fennefos veirfast ude i Smørvigen en halv Mils Vei fra Byen; han havde endog været inde et Ærinde for et Par Dage siden.

Stormen havde været nogenlunde moderat til over Middag; men i Mørkningen sprang den om paa Nordvest og blev værre end nogensinde. Store Dønninger kom indover Vaagen, løftede Fartøierne og de tunge Førebaade og brusede ind i Stenmuren under Søhusene, skyllede hist og her op mellem Gulvbordene. fordi der var saa ualmindeligt høit Vande. I Riggen paa de store Skibe peb det som af hundrede Klarinetter fra Helvede, og det knirkede og knagede i Fendere og Fortøininger.

Nedover Svalen paa Jacob Worses Søhus kom en

spinkel, hvid Skikkelse løbende, famlende sig nedover Trappen og stod i første Etage, hvor Gulvet ligesom gyngede hver Gang Søen løftede sig indunder Huset.

Med al sin Kraft fik hun trukket den ene Søhusdør saa meget tilside, at der kom en Sprække, som hun kunde presse sig ud igjennem; hun holdt sig fast med den ene Haand, og bøiet ud over det sorte Vand gjentog hun endnu engang sin lille Ed, førend hun slap:

«Jeg lover og sværger at elske dig trofast i Liv og Død og aldrig gifte mig med nogen anden. — Lauritz! — min egen Lauritz!»

Derpaa slap hun Taget, og den tunge Sø trak hende ind under en Førebaad, som laa fortøiet udenfor Søhuset, og hun kom ikke op igjen. Først senere paa Aftenen fandt nogle Søfolk, som havde været ombord i et Fartøi, forat efterse Fortøiningerne, noget hvidt, som laa og skyllede op og ned i Stentrappen ved Torvebryggen.

Rygtet løb fra Torvebryggen udover hele Byen endnu fortere end et saadant Rygte ellers løber; thi alle vare saa opskræmte og spændte efter det lange uhyggelige Veir, at dette Lig, som var fundet, faldt lige ind i Stemningen, slog Følge med Stormen og blæste over Byen i fem Minutter.

Smaabørn, som vare ifærd med at gaa iseng, hørte hvorledes Pigerne ude i Kjøkkenet slog Hænderne sammen og «bevarede sig»; men naar de spurgte Mor, hvad det var, saa fik de ikke vide andet, end at det var noget, som Smaabørn ikke maatte vide; og saa troede de, at det var noget ganske forfærdeligt fælt og krøb skjælvende under Dynen.

Men Rygtet selv spaltede sig i talløse Varianter. Nogle sagde, hun var sprungen af Sengen i Vildelse, — hun laa i Nervefeber, — mens Madame Torvestad var i Forsamlingen og Pigen ude. Andre mumlede bare og rystede paa Hovedet.

Og disse blev efterhaanden de fleste.

Det var de, som mente, at her var det igjen blevet aabenbart, hvad der gik isvang blandt «de Hellige».

Henriette Torvestad havde taget Livet af sig — det blev snart slaaet fast; hun skulde have et Barn, — eller Moderen vilde tvinge hende til at tage Erik Pontoppidan; — ja Moderen, — den myndige Madame Torvestad havde Skylden, hun og Haugianerne — de mørke, lumske Haugianere, som hverken undte sig selv eller andre nogen Glæde, — de havde dræbt den stakkels Pige, de førte Ondt over Byen; derfor var her saa uhyggeligt og fælt, somom Stedet var forbandet. Liv laa og drev paa Vaagen, og Storm fulgte hylende paa Storm uden Ophør, somom Dommedag var nær!

Mange maatte ud paa Gaden, saa surt som det var, forat faa ordentlig Besked; de fandt en Klynge af Mennesker samlede om et Par forskræmte Lygter nede paa Torvet.

Haugianerne fik Efterretningen, da de netop vare komne hjem fra Forsamlingen. Sivert Jespersen tog Kavaien paa igjen, slog Kraven op og skyndte sig gjennem de mørke Gader til Madame Torvestad.

Men flere end han vaagede sig ud; ængstelige Mænd og Kvinder af Haugianerne fik en Skræk for at sidde alene hjemme med denne Nyhed, der ligesom vakte ond Samvittighed hos dem alle. De tog Mod til sig og gik afsted, forat faa Vished og høre, hvorledes de Ældste tog det. I Gaderne ved Torvet mødtes de med andre; men paa Madame Torvestads Hjørne ved Worsesmuget havde der allerede samlet sig mange Folk og Lygter.

Hvergang en af Haugianerne vilde forbi, lyste de ham i Ansigtet og raabte hans Navn med haanende Ord eller Vittigheder. De maatte gaa Omveie for at slippe ind; ved Døren stod et Par af Vennerne, som aabnede, naar Stemmen var kjendt, og lukkede strax igjen.

Indenfor følte de sig tryggere; thi Worsegaarden var bygget helt i Firkant med Gaardsrum i Midten som en Fæstning. Men her var Rædsel og Forvirring. Madame Torvestad sagdes at være gaaet fra Forstanden; hun sad stiv ved Sengen og saa paa Vandet, som dryp-

pede, og ingen maatte røre Liget. Den gamle Farver var hos hende; andre taalte hun ikke.

Og i Hovedbygningen laa Jacob Worse og kjæmpede sin sidste Kamp med Djævelen. Han laa i et Kammer mod Gaarden; — i Stuerne mod Torvet turde de ikke vise Lys, for ikke yderligere at ophidse Mængden ude paa Gaden, der øgede og stundom brød ud i en truende Mumlen.

Efterhaanden samledes de fleste betydelige Mænd og Kvinder af den haugianske Kreds. De gik blege omkring, alle vare ængstelige og forvirrede, der var intet Hoved blandt dem, og imens voxte Stormen, saa Huset rystede.

Jacob Worse laa i Sengen — gul med fortrukket Ansigt. I flere Dage havde han havt heftige Smerter; nu var det, somom alt efterhaanden slappedes, og baade Lægen og den kloge Kone havde erklæret, at det blev hans sidste Nat.

Men Kampen var ikke slut endda. Det kunde man se paa hans Øine, der gik urolige fra den ene til den anden, naar Sara var ude. Undertiden syntes han at falde i en stor Angst, kastede sig frem og tilbage, mumlede noget, de ikke forstod og vred Hænderne om hinanden.

«Han er besat af Djævelen,» sagde en af Kvinderne.

Og denne Mening vandt Indgang hos de fleste. Nogle tog til at lede i Salmebogen eller i Bibelen eller i de mange smaa Bøger efter saadanne Bønner og Sange, som kunde bruges, naar nogen var besat af den Onde.

Men de fleste vare altfor optagne af det skrækkelige med Henriette og af at kige ud paa den urolige Menneskemasse udenfor.

Sara gik omkring med et aandsfraværende Ansigt, der vel kunde se ud, somom det var forstenet af Sorg. Og dog var det ikke Sorg.

Skilsmissen fra Fennefos og Henriettes Død blandede sig sammen i et lammende Slag; lagde bare en tættere, kold Forhærdelse omkring hende. Hendes døende Mand derinde i Sengen, alle de forskrækkede Mænd og Kvinder, Larmen derude paa Gaden — hvor

var det hende ikke altsammen ligegyldigt; hun kunde gjerne have sat sig midt i Stuen og givet sig til at le af dem.

Men udenfor blev det bestandigt værre. Et Par halvvoxne Gutter gav sig til at dundre i Væggen; nogle nærmede sig Vinduerne, steg op paa Vandbordet og trykkede Ansigterne flade mod Ruden. Haugianerne krøb iskjul i Krogene; Sivert Jespersen laa næsten under Bordet.

«En faar gaa ud og snakke dem tilrette,» foreslog en af de ældste Kvinder.

Det maatte være Sivert Jespersen, han var den ældste blandt dem; men han turde ikke. Han vidste altfor vel, at det bare vilde gjøre ondt værre, om han kom frem. Den gamle Farver sad oppe hos Madame Torvestad; man fik heller bede ham prøve.

Det faldt ingen af dem ind at tænke paa Politiet; man var ikke i Byen — og allermindst Haugianerne — vant til at vente nogen Hjælp fra den Kant; skjønt Opløbet nu fyldte hele den trange Gade og en stor Del af Torvet foran Skipper Worses Gadedør. Der maatte være fine Folk ogsaa iblandt, for enkelte af Lygterne vare af de kostbare sexkantede af blankpoleret Messing.

Men medens de raadsloge om, hvorvidt de skulde hente den gamle Farver eller ikke, blev Mængden derude ganske stille; der hørtes kun de hurtige Fodtrin af dem, der skyndte sig ud af Gaden og hen paa Torvet. Her stimlede de sammen om noget, og alle Lygterne vendte indad mod Midten, saa der blev forholdsvis lyst; og over Hovederne paa de fleste kjendte Haugianerne deres egen Hans Nilsen Fennefos.

Han talte til Folket; Ordene kunde de ikke høre i den rasende Storm; men de vidste jo, at naar han vilde, maatte Hjerterne bøie sig for ham; og idet de alle — Mænd og Kvinder — strømmede til Vinduerne, takkede de Gud for denne Frelse og lykønskede hverandre, somom deres Liv havde hængt i en Traad.

Men Sara blev siddende alene inde i Sygeværelset. Nu var hun ganske optaget af dette ene: at hun skulde

se Fennefos igjen; hun gruede for det, hun skalv næsten, og hun syntes, at alt dette ikke kunde bæres.

Worse saa paa hende; men i hendes forstyrrede Ansigt fandt han ingen Trøst; han lukkede da sine Øine og syntes at falde hen i en Døs.

Fennefos kom ind Gadedøren og modtoges i den mørke Gang af talrige Hænder og kjærlige Ord. — Det første, han sagde, da han traadte ind i Stuen, var: «Hvorfor sidde I her i Mørket? mon I have noget at frygte af Lyset?»

De syntes alle, at han talte saa altfor høit, siden de selv havde hvisket hele Tiden; men et Par af Kvinderne skyndte sig efter Lys og Gardinerne bleve rullede ned.

«Du kom i rette Tid — Hans Nilsen!» sagde Sivert Jespersen og klappede ham kjærligt paa Skulderen.

«Hvor deilige ere deres Fødder, som forkynde Fred, som forkynde godt Budskab,» anbragte Nicolai Egeland.

«Jeg kom ellers for at melde Jer et tungt Budskab,» sagde Hans Nilsen og saa alvorligt fra den ene til den anden, «skjønt jeg ser, her er Jammer nok i dette Hus. — Vi fik vide ude i Smørvig ieftermiddag, at Eders Skib Ebenezer er strandet søndenfor Bratvold; ikke en Mand kom iland; derfor gik jeg herind, at I kunde forberede og tage Jer af Enkerne og de faderløse.»

«Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet,» sagde Nicolai Egeland.

Sivert Jespersen vendte sig bort og gik for sig selv ind i den anden Stue; det saa ud, somom han regnede.

Paa Gaden havde Folk begyndt at sprede sig. Fennefos var kjendt og paa en Maade agtet; det gjorde ogsaa en vis Virkning, at han, som de alle vidste var reist bort, forat blive Missionær i Indien, nu pludselig stod midt iblandt dem.

Der var desuden dette ved Manden, som gjorde, at alle maatte høre paa ham, naar han tale. Han sagde dem nogle faa alvorlige Ord om, hvor ilde det sømmer sig for enhver af os at lægge Sten til Byrden, naar Herrens Haand er falden tungt paa en Broders Hus.

De fine Lygter forsvandt og de andre fulgte; der var desuden saa surt og uhyggeligt i den fygende Storm midt paa Torvet; lidt efter lidt spredtes Sværmen; en og anden gav et arrigt Slag i Væggen, idet de gik forbi Madame Torvestads Hjørne.

Fennefos havde sat sig ned blandt Haugianerne inde i Sygeværelset og talte endnu engang til dem. Henriettes Død havde grebet ham dybt, og hvert Ord, han sagde, dirrede af Smerte og Medynk og fandt Veien til alle de forpinte Hjerter.

Alle lyttede, nogle græd stille; alene Sara sad med halvt bortvendt Aasyn uden at røre en Mine. Undertiden vendte hun sig mod ham; han saa paa hende som paa en af de andre — aabent og lyst. Men hendes dybe, stærke Øine borede sig ind i hans — som en Klage, som et Skrig i den yderste Nød: nu da hun skulde til at blive fri, nu var det altsammen for sent, forspildt og øde; vilde han ikke hjælpe hende?

Han vilde ikke, saaledes som hun vilde. Han talte, somom han allerede var langt borte, somom de bare hørte den elskede Stemme raabe velsignede Ord til dem fra det fjerne.

Derpaa reiste han sig og bød Godnat og Farvel.

Der blev stor og smertelig Overraskelse mellem dem: vilde han nu forlade dem igjen? tage Freden bort, han netop havde bragt? — de flokkedes om ham med Bønner og gode Ord, talte ogsaa om Stormen og det fæle Veir, «du finder knapt Veien — Hans Nilsen i dette begende Mørke.»

Men da svarede han stille med sin Moders Vers:

«Han som kan Stormen binde
Og lede Bølgen blaa,
Han ved og Vei at finde,
Hvorpaa min Fod kan gaa.»

Ved Døren vendte han sig endnu engang og saa kjærligt paa dem alle. Tilslut kom han til Sara, som stod tæt ved ham; han rakte hende for sidste Gang sin Haand til Farvel, og i hans Blik kom der hele den

gamle uskyldige Kjærlighed fra deres Ungdom — saa varmt og aabent, men saa vemodigt og fuldt af den dybeste Medynk.

Da de andre fulgte ham ud i Gangen, vendte Sara sig, tog et Lys og gik ovenpaa, for at hente noget Lintøi. Men foran Linnedskabet brød hun sammen og begyndte pludseligt at græde.

Hun græd først tungt og ondt; men efterhvert smeltede altsammen, og hun græd over den arme Henriette, over sig selv, over alt, som var saa bundløst sørgeligt. Der stod ikke andet foran hende end dette lyse, rene Blik, og i dette Blik løste Taarerne Forhærdelsen, som havde lagt sig om hende, og milde, fromme Tanker kom igjen fra den Tid, Hans Nilsen og hun fulgtes til og fra Forsamlingen og talte saa godt og uskyldigt med hinanden.

Saaledes fandt et Par af Kvinderne hende grædende foran Linnedskabet, og den ene sagde til den anden: «Se! hvor hun elskede ham.»

Hun reiste sig forvirret; men blev strax rolig, da hun forstod, de mente hendes Mand.

Nogle Mødre, som havde smaa Børn, gik nu hjem, da Gaden var fri. — Men de fleste vilde blive der hele Natten, forat vaage og bede over den arme Skipper Worse og være ved Haanden, om noget skulde forefalde i Bagbygningen. Af og til gik en over og lyttede ved Døren. Den gamle Farvers Stemme hørtes, og det glædede de sig over; thi de mente, at Madame Torvestad maatte være kommen til sig selv igjen, naar han kunde tale til hende.

Ved Midnatstid blev der bragt Kaffe ind i Stuen, og de skiftedes til at gaa ind og tage sig en Kop for at holde sig vaagne.

Men inde i Sygeværelset sad de og læste af de hellige Bøger, eller En bad en Bøn for den stakkels Syge, at Herren snart vilde løse op for ham og gjøre hans sidste Time god og blid.

Jacob Worse havde ligget et Par Timer ganske stille; de vidste ikke, om han havde sin Bevidsthed eller ei.

Sara satte sig ved Sengen og tog hans Haand; det var vel den første Gang, hun viste ham noget, som kunde ligne et frivilligt Kjærtegn. Men det var for sent; han mærkede det ikke.

Eftersom Natten led, sagtnede Stormen; og Læsningen og Bønnerne mattedes ogsaa af. Alle havde havt saamegen Sindsbevægelse, at Trætheden nu sneg sig over dem, da Stormen ikke længer ruskede saa vildt; og den Syge laa saa stille og fredeligt.

En og anden faldt hen i en liden Søvn; Sivert Jespersen lukkede ogsaa Øinene; men han sov ikke, han regnede fremdeles. Læsningen gik istaa og der blev ganske stille iblandt dem.

Men med ét for de alle iveiret. Thi henne fra Sengen raabte Jacob Worse: «Lauritz — din Dævlunge! — op og klar Vimpelen!»

De styrtede hen mod Sengen og tog Lysene med; blege og forstyrrede stirrede de paa den Døende, de troede, det var Djævelen selv, som talte ud af ham; Sara havde kastet sig ved Sengen og bad.

Men Jacob Worse laa der helt forandret; Øinene vare kun halvtaabne og syntes ikke at se; men det forpinte Udtryk var veget af Ansigtet, det var næsten den gamle polidske Skipper Worse; det tætte, snehvide Haar laa saa smukt fremover i de urokkelige Orkanbølger, og Hænderne lagde han stille ned paa Tæppet, somom han var færdig med noget.

Thi i sidste Øieblik slap Djævelen Taget, og idet Sygdommen for sidste Gang rystede det stærke Legeme, og Hjernen gjorde sine sidste Trækninger, blev der i Mylderet af uklare Minder og forvildede Tanker, der snurrede forbi, et Billede hængende, som endnu et lidet Secund lyste for den plagede Mand.

Det var den navnkundige Hjemkomst fra Rio de Janeiro, — hans Stoltheds Dag.

Skipper Worse stod igjen ombord paa «Familiens Haab»; der blæste en frisk Nordenvind indover Fjorden, og den gamle Brig gled mageligt frem for smaa Seil.

Han aabnede sine Øine; men han saa ikke de blege Ansigter omkring sig.

Han saa Solen skinne over Sandsgaardbugten, hvor blaa Sommerbølger løb i flokkevis mod Stranden, for at melde, at Jacob Worse var i Fjorden.

Han prøvede at løfte Hovedet for at se bedre; men da sank han tilbage i Puderne og mumlede med et inderligt fornøiet Smil:

«Vi kommer sent — Hr. Kunsel! men vi kommer godt!»

— Saaledes seilede gamle Skipper Worse ud af Livet.

INDHOLD

Arbeidsfolk 1
Else 183
Skipper Worse 253